

**NAZWY
MIEJSCOWE
POLSKI**

Sza-Szy

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT JĘZYKA POLSKIEGO

NAZWY MIEJSCOWE POLSKI

HISTORIA • POCHODZENIE • ZMIANY

pod redakcją
URSZULI BIJAK
I PAWŁA SWOBODY

Sza-Szy

XVII

KRAKÓW 2024

PRACOWNIA ONOMASTYKI INSTYTUTU JĘZYKA POLSKIEGO PAN
Kraków, al. Mickiewicza 31

Autorzy haseł tomu XVII

URSZULA BIJAK (UB), BARBARA CZOPEK-KOPCIUCH (BCz), IWONA NOBIS (IN),
ROZALIA PRZYBYTEK (RP), PAWEŁ SWOBODA (PS), KATARZYNA SUCHARSKA (KS)
z udziałem MIKOŁAJA DUNIKOWSKIEGO (MD)

Twórca i pierwszy redaktor słownika

KAZIMIERZ RYMUT

Osoby współtworzące słownik na różnych etapach jego powstawania

ELŻBIETA BORYSIAK, JOANNA CHŁADZYŃSKA, BARBARA DODA, PAWEŁ DUDEK,
ALEKSANDRA GALASIŃSKA, TERESA ŁUBA, MAREK ŁEPECKI,
WANDA MAKULA-KOSEK, URSZULA WÓJCIK, KINGA ZAWODZIŃSKA-BUKOWIEC,
ZOFIA ZIERHOFFER

Recenzent

EWA WOLNICZ-PAWŁOWSKA

Konsultanci

ZBIGNIEW BABIK — nazwy archaiczne

ELŻBIETA KOWALCZYK-HEYMAN — toponimia Mazowska

JÜRGEN UDOLPH — nazwy niemieckie i łżyckie

GRASILDA BLAŽIENĚ — nazwy bałtyckie

Redakcja wydawnicza

MAGDALENA ŚWIERZOWSKA

Projekt okładki

ROBERT J. OLEŚ

Skład i łamanie

REGINA WOJTYŁKO

© Copyright by Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków 2024

ISBN 83-85579-29-X całość

ISBN 978-83-68198-04-1 tom XVII

Wydanie 1. Nakład: 200 egz.

Wydrukowano w drukarni www.totem.com.pl

Sza

Szabda, wś, tor., gm. Brodnica, 4 km na zach. od Brodnicy: villarum ... *Schabe* (1340)1605, in *Schab* (1343)XV PrUr III 225, 414; *Schabe* ok. 1400 Zeit XVI 33; *Schabe* 1414 Br 160; *Schabe* 1437–38 GZ 87; *Schabe*, *Schawe* (XV) Kętl 86; ac villis ... *Schabda* 1535 Matr IV/2, nr 17233; Dorffe *Schabda* 1570 ŻDz XXIII 52; villa *Szawda* 1647 Font IV 54; *Szabda* 1664 Font XXXII 54; *Szawda* 1667–72 Font VI–X 521; *Schabda* oder *Szabda* 1789 Goldb II 198; *Szabda* 1796–1802 MpSchröt XXII; *Szabda* ok. 1845 MpRey nr 48; *Szabda* 1890 SG XI 752; *Szabda* 1912 Bär 116; *Szabda* 1921 Sk XI 4; *Szabda*, -dy 1982 WUN III 385. — Wydaje się, że pierwotna była forma *Szabda*, o niejasnej etym., zapewne niesłowiańska, z dającym się wyróżnić suf. -da. Formy niemieckie to substytucje. Zapisy źródłowe poświadczają wahanie *b* : *w* (por. oboczne formy *Szabda* : *Szawda*). Lit.: SHGCh 124–5; PlehnO 13.

BCz/RP

Szabelnia, wś, kiel., gm. Końskie, 3 km na płd.-wsch. od Końskich: Minera *Szabellnia* 1662, *Szabelnia dicta* Pomykow 1674 ASK I 67, 135, 877; *Szabelnia* (1676)XVIII RPogMlp 382; *Szabelno* (!) 1711, *Szabelnia* 1713, *Szabelnia*, *Szabelnia* seu Pomykow 1731, Minera *Szabelnia* 1735 ASC(Końskie, U-1599–1741, k. 356, 359v, 425v, 427, 451); *Szabelnia* 1783–84 RejKor 150; *Szabelnia* 1791 MpPerSd; Końskie z przyległościami ... Niesmiński młynek, *Szabelnia*, Rurarnia i Izabellów 1824 Gazeta Warszawska nr 33, 453; *Szabelnia* vel *Rurarnia* 1827 Tabella II 217; *Szabelnia* 1839 MpKwat III 6; *Szabelnia*, wś 1890 SG XI 753; *Szabelnia*, wś 1933 SkBy 1663; *Szabelnia*, -ni, cz. wsi Piła 1966 UN 24, 46; *Szabelnia*, -ni 1982 WUN III 385. — Początkowo był to przys. Pomykowa, w którym znajdowała się *szabelnia* ‘fabryka szabel’ SW VI 548, stąd

jego nazwa. W Szabelni wyrabiano i przekuwano żelazo, a w Pomykowie czynne były warsztaty rusznikarsko-ślusarskie. Według zapisu z 1827 r. oboczna n. *Rurarnia* (por. ap. *ruralnia* ‘fabryka luf do fuzji’ SW V 773), nie ma jednak pewności, czy nie odnosiła się ona do innej miejscowości (por. zapis z 1824 r.). Lit.: KopKiel 125; Osiński, Opisanie polskich żelaza fabryk, 1782, 69; Zawadzki, Studia i materiały do historii wojskowości XVII/1, 201–10.

IN

Szabien zob. **Żabin** (4)

Szabienen zob. **Żabinek** (2)

Szabkowo zob. **Ząbków**

Szablak, wś, łomż., gm. Nowogród, 4,5 km na płn.-wsch. od Nowogrodu: *Szablak* 1783 MpPerMz; *Jednaczewo* 1807–17 AGAD(Zb. Kart. 380-30); *Jednaczewo Szablaki* 1808 MpTex VIII; *Szablaki iednaczewo* 1827 Tabella II 217; *Szablak* 1839 MpKwat V 2; *Szablak* 1877 Zin II 201; *Jednaczewo*, zwane po prostu *Szablakami* 1882 SG III 550; *Szablak* al. *Jednaczewo* 1890 SG XI 753; *Szablak* 1921 Sk V 52; *Szablak*, -ka 1982 WUN III 386. — Od nazw. *Szablak*, por. Mateusz *Szablak* (z sąsiedniej Mątownicy) 1789–92 ASK XLVI 21, cz. III, k. 13v; to może od im. *Szawel* lub od n. m. *Szabły*. Okresowo (w XIX w.) oboczna n. *Jednaczewo*, od n. sąsiedniej wsi (zob.), oraz n. zestawiona *Jednaczewo-Szablaki*, z pluralizacją członu drugiego.

UB

Szablaki, wś, łomż., gm. Turośl, 9 km na zach. od Kolna: *Szablaki* 1789 TDym; *Szablaki* 1807–17 AGAD(Zb. Kart. 380-30); *Szablaki* 1827 Tabella II 217; *Szoblaki* 1839 MpKwat V 2; *Szablaki* 1877 Zin II 208; *Szablaki* 1890 SG XI 753; *Szablaki* 1921 Sk V 48; *Szablaki*, -ków 1982 WUN III 386. — Od nazw. *Szablak* (notowanego w tej okolicy), w formie pluralnej.

UB

Szablaki zob. **Szablak**

Szablowo

Szablowo zob. **Szlagowo**

Szabłowicy zob. **Szadłowice** (1)

Szabłowizna zob. **Sadłowizna**

Szablowo zob. **Szabły**, **Szawłowo** (1, 2)

Szabły, dziś *Stare Szabły* i *Szabły Młode*, dwie wsi, łomż., gm. Śniadowo, ok. 20 km na pld.-zach. od Łomży: *Sablowo* (1405)1798 AGAD- (Kapicjana nr 67); *Zablowo* (1420)1456 MK 3, 123–123v; *Szablowo* 1438 HMil 410; *Sabły* 1469 ZHer nr 315; *Sabły*, Petri Sablowsky, *Sablowo* 1479 MK 6, 122v; *Sabli* 1489 SHGMz (Ep. 10, 636–637); *Szabły* 1511 SHGMz (PT 1, 132); *Sabły młode*, *Alia Sabły* 1531 ASK I 39, 13v; *Sabły* 1531, *Sabli młode*, *Antiqua* 1541 ASK I 38, 27v, 124v; *Szabły* 1544 AS II 318; *Sabłowo*, *Sablowo* 1551 KowMat (ADP, Ep. 17, 385v–386); *Sabli Stare*, *Sabli Młode* 1573, *Sabli Antiqua*, *Sabli Młode* 1577, *Sabli antiqua*, *Sabli Młode* 1578 ASK I 39, 50v–51, 94v, 158–158v; *Villa Sabły antiqua*, *Villa Sabły minor* 1591 ASK I 39, 380v; *Sabły Utraque* 1634 ASK I 130, 7; *Szabły Vtraq[ue]* 1661, *Szabły antiqua*, *Szabły minor* 1673, *Szabły Antiqua*, *Szablowski* (!) *Minor* 1674 ASK I 66, 577v, 614v–615, 679; *Szabły Stare*, *Szabły Młode*, *Sablowo* 1701 KowMat (ADP, AW 46, k. 124v–125 i 133v–134v); *Szabły stare*, *Szabły młode* 1783 MpPerMz; *Szabły stare*, *Szabły male* 1827 Tabella II 217; *Szabły Młode* i *Stare*, także *Szablowo* 1890 SG XI 753; *Szabły Stare*, *Szabły Młode* 1921 Sk V 55; *Szabły Stare*, *Szabły Młode* 1952 UW 166; *Stare Szabły*, *-rych -łów*, *Szabły Młode*, *-łów -dych* 1982 WUN III 319, 386. — Wieś istniała przed 1405 r. Nazwa od n. os. **Szabel* (ta zapewne związana z im. *Szawel*), z suf. *-owo*, wtórnie *Szabły* — przejście do kategorii nazw pluralnych, rodowych. Od XVI w. podział, który utrzymał się do dziś, na *Szabły Stare* i *Szabły Młode*, okresowo *Szabły Minor*; człony dyferencyjne od przym. *stary*/łac. *antiquus*, *młody* oraz łac. *minor*/mały. Lit.: WiśnŁomż 48, 88; ZMaz 353. UB

Szabojeden zob. **Żabojady**

Szabsk-Żabowo zob. **Szapsk**

Szabska zob. **Szarbsko**

Szachora zob. **Sochora**

Szachulec, cz. wsi Kanibród, dawniej wś, włoc., gm. Lubień Kujawski: [*Sokulec*] 1813 Geneteka (ASC Białotarsk, Z-1813, nr 3); [*Szachulec*

1823 ABMK LXXIV 282; Dobra Beszyn z przyległościami ... *Sokulce* 1826 DzUrz (W. Maz. nr 532, 523); Dobra Beszyn z przyległościami ... *Sokulec* 1826 DzUrz (W. Maz. nr 537, 677); *Szachulec*, w *Szachelcu* 1830 APPloc (50/205/0/-/5, k. 7v); *Сокулець* 1866 GPKP I 25; *Sokulec*, kol. 1877 Zin II 167; *Sokulec*, wś 1880 SG I 162; *Шахалець*, вь *Шахольцу* 1889, *Шахулець*, вь *Шахульцу* 1891 APPloc (50/205/0/-/88, k. 5v; 90, k. 19v); *Szachulec* 1892, *Szachulec* 1896 CatVlad 25, 26; *Sokulec*, wś 1902 Przew II 177; *Sokulec* 1921 Sk I 201; *Sokólec*, wś 1933 DzUrz (W. Warsz. nr 14, poz. 136); *Sokulec*, wś 1933 SkBy 1585; *Szachulec*, *-lca*, *szachulecki*, wś 1972 UN 191, 40; *Sokólec* 1972 Mp-100(84.01.3); *Szachulec*, *-lca* 1982 WUN III 386. — Pierwotnie zapewne *Szachulec*, też *Szacholec*, od nazw. *Szachula*/*Szachola* RymSEN II 517, z suf. *-ec*. Współcześnie nazw. *Szachulec* występuje niemal wyłącznie na południowych Kujawach, gdzie leży omawiana miejscowość. Związek n. m. z ap. *szachulec*, *szacholec* ‘typ drewnianej ściany szkieletowej’ mało prawdopodobny, gdyż w omawianej miejscowości brak jakichkolwiek śladów architektury tego typu. Wtórna n. *Sokólec*, *Sokulec* powstała w wyniku adideacji do ap. *sokół*. PS

Szachy, wś, biał., gm. Drelów, 9 km na wsch. od Międzyrzecza Podlaskiego: *Szachi*, w *Szachach* 1662 AWAK XXXIII 485, 496; *Szachy* 1673 ASK I 70, 269; *Szachy* 1778 AGAD (Zb. Kart. 457-10); *Szachy* 1827 Tabella II 217; *Szachy* 1839 MpKwat VI 8; *Szachy* 1890 SG XI 754; *Szachy* 1921 Sk IV 92; *Szachy*, *Szach*, *szachowski* 1970 UN 119, 38. — Od nazw. *Szach* RymSEN II 516 (to od ap. *szach* ‘tytuł monarchy’ lub od im. *Szawel*), w formie pluralnej. IN

Szaciely zob. **Szaciły** (2)

Szaciłowka, wś, biał., gm. Korycin, 16 km na pln.-zach. od Czarnej Białostockiej: do gruntu Szaciłowskich 1700, [*Szaciłowka*] 1708–20 Maroszek 52, 36; P[arochia] Korycinensis continet ... *Szaciłowkę* 1744 SDV 149; *Szaciłowka* 1758 Lustracje 13, 225; *Szaciłowka* 1781 MpEGr; *Szaciłowka*, wieś klucza czerłońskiego 1784 DekKn 169; *Szaciłowka* 1795 MpPerPd; *Szaciłowka* 1810 ASC (Korycin, UMZ-1809–10, k. 2); *Szaciłowka* 1890 SG XI 755; *Szaciłowka* 1921 Sk V 74; *Szaciłowka*, *-ki* 1982 WUN III 386. — Od nazw. *Sza-*

ciłowski (por. pierwszy zapis), z suf. *-ówka* i derywacją dezintegralną. Do nazw. por. n. m. *Szacyły* (1, 2), n. os. *Szacyło*. Lit.: Maroszek, *Studia Podlaskie* XXV 36, 52.

IN

Szacyły (1), wś, biał., gm. Dobrzyniewo Kościelne, 10 km na pld.-wsch. od Knyszyna: *Sacyły Kulikowka* 1568 HMil 198; Petrus Jacobus *Saczilo de Culikowka* 1569 UPL 262; *Villa Sacyly, Szacyły* 1577, *Villa Sacyły Kulikowka* 1580 ASK I 47, 274v, 278, 623v; *Sacyły Kulikowka* 1581 ASK IV 41, 113v; *Kulikowka Sacyły* 1586 HMil 198; *Sacyły*, *Kulikowka* 1591 ASK I 47, 799v; *Sacyły Kulikowka* 1598, *Szacyły* 1599, na *Sacyłach* 1604 HalBiał I 165; *Sacyły* 1670 MK 209, 394v–395; we wsi *Szacyłach* (1676) XVIII RPogMłp 352; *Kulikowka Sacyły* 1682 HMil 200; *Szacyły* 1744 SDV 146; *Szacyły* 1790 Kond 195; *Szacyły* 1808 MpTex IX; *Szacyły* (!) 1839 MpKwat VI 5; *Шачулы* 1878–86 Kond 195; *Szacyły* al. *Szacyły* 1890 SG XI 755; *Szacyły* 1921 Sk V 16; *Szacyły, -cił* 1982 WUN III 386. — Pierwotnie n. zestawiona *Szacyły-Kulikowka*, człon pierwszy od n. os. *Szacyło*, używanej przez bojara, który w 1517 r. otrzymał w Kulikowce we włości knyszyńskiej ziemię na osadzenie (MarPogr 277), por. zapis z 1569 r. Notowana także postać zamazurzona *Sacyły*; jest to obszar pograniczny mazurzenia, więc możliwe mieszanie *š* : *s* u Polaków. Zapis *Szacyły* to forma zrusyfikowana. O członie drugim, który później uległ elipsie, zob. *Kulikowka*. Lit.: Kond 195; HalBiał I 165; MarPogr 277, 404.

IN

Szacyły (2), wś, biał., gm. Jaświły, 11 km na wsch. od Goniądza: Wieś *Szacyły*, Boiarowie co z listy iezdzą, tvss v Smogorowki maią wlluok 3 ... Imiona ich Ssceęsny Ssacyłlo, Stáš Ssacyłlo 1571 ASK LVI 69, 45v; Siolo *Szacyły* 1571 ASK I 47, 19v; Siolo *Szacyły* 1573 ASK LVI 110, 53v; Siola *Sacyłow* 1599 HalBiał I 164; Siolo *Sacylielij*, Siolo *Szacyły* 1602 Lupodl 45, 47; *Sacylielij*, *Szacyły* 1603 AGAD(Arch. Zamoyskich 2945, k. 21); Wies *Szacyły*, Miele y *Szacyły* 1645 ASK LVI 110, 86v, 87v; Wies *Szacyły* 1660 Lustracje 64, 595v; *Szacyły* 1664 AGAD(Arch. Zamoyskich 2945, k. 105); *Szacyły* 1744 SDV 146; *Szacyły* 1795 MpPerPd; *Szacyły* 1890 SG XI 755; *Szacyły* 1921 Sk V 12; *Szacyły, -cił* 1982 WUN III 386. — Od n. os. *Szacyło* (por. pierwszy zapis), w l. mn. Postać *Sacyły* zamazurzona.

W XVII w. także *Szacyły*, *Sacyły*, z przejściem *-iL-* > *-eL-*. Zob. też *Szacyły* (1). Lit.: HalBiał I 164–5; MarPogr 71, 170; Maroszek, *Białostoczczyzna* XXXII/4, 7.

IN

Szacyły (3), wś, biał., gm. Krynki, 11 km na pld.-zach. od Krynek: *Szacyły* 1744 SDV 96; Okol. *Szacyły* 1781 MpEGr; *Szacyły* szlachta 1784 DekGr 77; *Szacyły* 1890 SG XI 755; *Szacyły* 1921 Sk V 80; *Szacyły, -cił* 1982 WUN III 386.

IN

Szacyły-Kulikowka zob. **Szacyły** (1)

Szacinowo zob. **Grądzik**

Szadcza zob. **Siadca** (1)

Szadecz zob. **Szaracz**

Szadek (1), wś, kal., gm. Blizanów, 8 km na pld.-zach. od Kalisza: *Sathkowo* (1326)1545 KW II 405; *Szadek* 1444 RWlkp II nr 1099; *Szadek* 1507, *Schadek* 1509, *Szadek* 1510 ASK I 12, 14, 104, 134; *Schadek* 1511–23 ŁLB II 81; *Sadek Cziswiczky* 1564, *Sadek cziswiczky*. Generosus Joannes Cziswiczky 1565 ASK I 13, 182v, 103; *Szadek* (!) 1576, *Schadek*. G. Catherina de Orlia Cziswiczka 1579 ASK I 12, 598v, 706v; *Szadek Ciswicki* 1581 ASK I 6, 665; *Szadek Cziswicki* 1591 ASK I 11, 1562; *Szadek* 1618–20 PKal 88; *Szadek* 1673 ASK I 74, 19; *Sadek* 1725 TekiDw(4776, nr 161); *Szadek* 1783–84 RejKor 162; *Szadek* 1890 SG XI 763; *Szadek, -dku, szadeczki* 1971 UN 80, 22; *Szadek, -dka* 1982 WUN III 386. — Początkowo *Szadkowo*, zapewne od n. os. *Szadek* SSNO V 269 lub od ap. **szadek* na oznaczenie miejsca o określonej barwie (: *szady* ‘siwy, szary, koloru szronu, popielaty; bury, brązowawy; płowy’ SEBor 591), z suf. *-owo*; wtórnie forma bezsufiksalna. W XVI w. n. zestawiona z członem dyferencyjnym od nazw. *Ciswicki* (por. zapisy z lat 1565 i 1579).

PS

Szadek (2), wś, kal., gm. Ceków-Kolonia, 12 km na pld.-wsch. od Stawiszyna: ville *Szadek* 1435 KsgPoz 1, 152; *Schadek* 1445 KsgPoz 2, 216; villa et hereditate *Sadek* 1471 KsgPoz 8, 192; *Szadek* 1508, *Szadek* 1510 ASK I 12, 35v, 96, 126; *Schadek* 1511–23 ŁLB II 71; *Schadek* 1552 ASK I 6, 584v; villa *Szadek, Sadek* 1563 ASK I 11, 761, 772; *Schadek* 1579 ŻDz XII 113; *Szadek* 1618–20 PKal 68; *Sadek* 1621 KsgPoz 35, 1114v; *Szadek* 1673 ASK I 74, 19; *Szadek* 1783–84 RejKor 161; *Szadek* 1890 SG XI 763; *Szadek, -dka, szadecki* 1971 UN 80, 14.

PS

Szadek

Szadek (3), mto, sier.: Civitatem nostram *Szadek* 1295 CdP II 136; *Sadek* (1364)XVI Matr III supl. nr 38; *Schadek* 1370 KW III 348; de *Schadko* 1375 Chm 55; *Sadek*, *Szadek* 1398 Hb 72, nr 135, 136; *Szadkow* (1398)XIX SHGŁęcz II 131; de *Schadek* 1419, de *Schatko*, de *Schadeck* 1453, de *Szatko* 1465, de *Sadeck* 1476 Kacz nr 3177, 6087, 6104, 6879, 7646; *Schadek* 1489, *Schadek* 1511 ŹDz XIII 176, 187; *Schadek* 1511–23 LLB I 439; *Schadek* 1534 ASK I 79, 21; *Schadek* 1552, *Szadek* 1563 ŹDz XIII 228, 245, 309; do *Sadku*, ku *Szadku* 1564–65 Luwlkp II 48, 51; *Sadek*, przy mieście *Sadku*, z miasteczka *Sadka* 1628–32 Luwlkp II 48, 52, 54; *Szadek* 1644 ASAGn 59; in Oppido *Szadek* 1758 Lustracje 13, 94; *Schadek* 1759–60 RepGn I 251; *Szadek* 1802–03 MpGillyPr; *Szadek* 1811 RepGn I 611; *Szadek* 1839 MpKwat II 5; *Szadek*, os. m. 1890 SG XI 759–63; *Szadek*, mto 1919 DzU nr 13, poz. 140; *Szadek*, *-dku*, *szadkowski* 1972 UN 50, 39. — Efemerycznie występują formy *Szadko*, z wymianą suf. na *-ko*, oraz *Szadków*, z suf. *-ów*. Forma *Sadek* zapewne z adideacją do ap. *sad*. Lit.: SHGŁęcz II 131; RospSEMIG 378; Rym-Nmiast 235. KS

Szadek zob. **Sadek** (2, 2b, 3, 5)

Szadek Ciświcki zob. **Szadek** (1)

Szadki, wś, warsz., gm. Serock, 3 km na zach. od Serocka: *Шадку*, въ *Шадкахъ* 1896 APWarsz(73/459/0/-/45, k. 34v); Vw. *Szadki* 1915 KdwR(Pułtusk); *Szadki*, folw. 1921 Sk I 141; *Szadki* 1952 UW 20; *Szadki*, *-ków*, *szadkowski* 1971 UN 132, 23. — Zapewne od nazw. *Szadek* RymSEN II 388 lub od ap. **szadek* (zob. *Szadek* (1)), w formie pluralnej. UB

Szadki zob. **Szatki**

Szadkowa zob. **Sadkowa Góra**

Szadkowie (1), wś, piotr., gm. Sławno, 9,5 km na pñ.-zach. od Opoczna: *Syodlkowicze* 1471 Matr I nr 693; *Siotkowie* 1510 ASK I 10, 96; *Syothlkowicze* 1529 LR 300; *Szyothlkowycze* 1530, *Syothlkowycze* 1531 ASK I 10, 344v, 355v; *Słodkowicze* (!) 1577 ŹDz XIV 291; *Siodkowie* 1662, *Siatkowie* 1673, *Siodkowie*, *Siotkowie* 1674 ASK I 67, 147, 326, 854v, 887v; *Szadkowie* 1783–84 RejKor 113; *Szatkowice* 1791 MpPerSd; *Szadkowie* 1827 Tabella II 217; *Szatkowice* 1839 MpKwat III 5; *Szadkowie* 1877 Zin II 201; *Szad-*

kowie 1890 SG XI 763; *Szadkowie* 1921 Sk III 92; *Szadkowie*, *-wic*, *szadkowicki* 1969 UN 28, 77. — Dawniej *Siodlkowice*, od n. os. *Siodlek* SSNO V 76 (: *siodl-//siedl-*, psł. **sedlo* ‘wieś, osada’, *siedlisko*, *sioto*), z suf. *-owice*. W n. doszło do uproszczenia grupy *-dlk-* > *-dk-*: *Siodlkowice* > *Siodkowie*, ubezdźwięcznienia *-dk-* > *-tk-*: *Siodkowie* > *Siotkowie*, i hiperyzacyjnej lub adideacyjnej zmiany *o* > *a*: *Siatkowice*. Forma *Szadkowie* jest wynikiem adideacji do n. os. *Szadek* SSNO V 269 lub do przym. *szady* ‘szary, siwy’. Lit.: KSand 196; RymPatr 63; Gmina Sławno. Wczoraj i dziś, oprac. J. Łuczkowski, 2017, 202–9. IN

Szadkowie (2), dziś *Szadkowie*, *Szadkowie-Kolonia* i *Szadkowie-Ogrodzim*, trzy wsi, sier., gm. Szadek, ok. 7 km na pñ.-wsch. od Zduńskiej Woli: *Schadkowie* (1392)XIX, (1393)XIX SHGŁęcz II 132; *Schadkowicze* 1511 ŹDz XIII 187; *Schadkowicze* 1511–23 LLB I 440; *Schadkowicze* 1534 ASK I 79, 21; *Schadkowicze* 1552 ŹDz XIII 229; *Szadkowicze* 1564–65 Luwlkp I 63; Villa *Szadkowie* 1673 ASK I 74, 287; *Szadkowie* 1802–03 MpGillyPr; *Szadkowicze* 1827 Tabella II 217; *Szadkowie* 1839 MpKwat II 5; *Szadkowie* 1890 SG XI 763; *Szadkowie* 1921 Sk II 102; *Szadkowie*, *-wic*, *szadkowicki* 1972 UN 50, 47; *Szadkowie*, *-wic*, wś i kol. 1982 WUN III 386; *Szadkowie*, kol., po zmianie *Szadkowie-Kolonia*, *-wic-Kolonii*, wś, *Szadkowie-Ogrodzim*, *-wic-Ogrodzimia*, *szadkowicki*, wś 2009 DzU nr 220, poz. 1730; *Szadkowie*, *-wic*, *szadkowicki*, *Szadkowie-Kolonia*, *-wic-Kolonii*, *szadkowicki*, *Szadkowie-Ogrodzim*, *-wic-Ogrodzimia*, *szadkowicko-ogrodzinski* 2013 DzU poz. 200; gw. *satkóvice*, *-víc*, *satkoski*. — Od n. os. *Szadek* SSNO V 269, z suf. *-owice*. Obecnie trzy wsi; człony odróżniające n. zestawionych od ap. *kolonia* w znaczeniu osadniczym i od n. wsi *Ogrodzim* (zob.). Lit.: SHGŁęcz II 132. KS

Szadkowie zob. **Sadkowie** (1, 2), **Sadków** (1), **Szadłowice** (2)

Szadkowie-Kolonia zob. **Szadkowie** (2)

Szadkowie-Ogrodzim zob. **Szadkowie** (2)

Szadkowo zob. **Rzadkowo**, **Sadków** (2, 4), **Szadek** (1)

Szadków zob. **Sadków** (1, 3, 5), **Szadek** (3)

Szadków zob. **Sadków** (1, 3, 5), **Szadek** (3)

Szadków zob. **Sadków** (1, 3, 5), **Szadek** (3)

1901 ASC(Leszno, UMZ-1901, k. 112); *Шадыкы-векъ*, Каспаръ Шадыковскій (Kacper Szadkowski) 1909 ASC(Leszno, UMZ-1909, k. 48v); *Szadkówek* 1917 OVWar II 159; *Szadkówek*, kol. 1921 Sk I 16; *Szadkówek* 1952 UW 30; *Szadkówek*, -wka 1982 WUN III 386. — Od nazw. *Szadkowski* (por. zapis z 1909 r.), z suf. -ówek i derywacją dezintegrzną. UB

Szadkówka zob. **Wrząca** (6)

Szadowice (1), wś, bydż., gm. Gniewkowo, 7 km na płn.-wsch. od Inowrocławia: *Szawłowice* 1153 AC I nr 1153; *Sauloucyj* 1282 KMaz II 63; in hereditate *Sablovici* 1316 CdP II 206; *Savłowicz* (1317)1476 Guldon 31; *Szawłowycze* 1489 Lupbrz 159; *Szawłowicze*, *Szawłowicze* 1527 Vlad XI 48, 63; *Shawłowice* 1534 Inwwołoc 34; *Sawłowicze* 1563 ASK I 92, 3r; *Szawłowice*, *Sawłowicze* 1577 Vlad XVII 78; *Szawłowice* 1583 ŻDz XII 248; *Shawłowicze* 1585 ABMK LXXVII 155; *Sawłowicze* 1589 ASK I 30, 781v; *Szawłowicze* 1598 Font XXXVI 86; *Szawłowice* 1604 Font XXXVIII 24; *Szawłowice* 1699 AtKu(AAG E7 9v); *Szawłowice* 1763–64 ABMK LXXVII 250; *Szadowice* 1789 Goldb II 225; *Szawłowice* 1795 ABMK LXXVIII 130; *Szadowice* 1796–1802 MpSchröt XXI; *Szawłowice* 1816, 1818 ABMK LXXVIII 139, 141; *Szadowice* 1821 Rumpf III 180; *Szadowice* (= *Szadowitz*) 1871 GemGut IV 194; *Szadowice* 1890 SG XI 763–4; *Szadowitz* 1913 Meyers II 691; *Szadowice* 1921 Sk X 23; *Szadowice*, -wic, *szadowicki* 1972 UN 179, 35. — Pierwotnie *Szawłowice*, od n. os. *Szawel* SSNO V 278, z suf. -owicy, -owice. Forma *Szawłowicy* jest wynikiem dysymilacji *w-w > b-w*, zaś *Szadowice* (notowana od końca XVIII w., zmieniona jako *Szadowitz*) dysymilacji *w-w > d-w*. Lit.: SHGKu(materiały) 436–7; Guldon, Dokumenty do dziejów Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej, 1974, 31. KS

Szadowice (2), wś włączona do Słodkowa, końń., gm. Turek: *Szawłowice* 1404 KZPozn nr 1832; *Szawłowycze* 1489 SHGKl(PG 10, 103v); *Szawłowycze*, *Szawłowycze* 1511–23 ŁLB I 261, 263; *Sawłowicze* 1579 ŻDz XII 239; *Szawłowicze* 1583 ASK I 11, 1417; *Szadowice* 1618–20 PKal 132; *Szawłowice* 1673, *Szawłowice* 1674 ASK I 74, 36v, 167; *Sadłowiec* 1783–84 RejKor 58; *Sadłowiec* 1793 MpPerKl; *Szawłowi-*

ce 1802–03 MpGillyPr; *Szadowice*, w Wsi *Szadowicach* 1808, *Sadowice*, w wsi *Sadowicach* 1820 APPozn(54/820/0/1.1/1, k. 3; 35, k. 41); *Sawłowice* 1827 Tabella II 219; *Szadowice* 1839 MpKwat I 3; *Sadowice*, z *Sadłowic* 1840, *Sadowice* 1850 APPozn(54/820/0/6.1/62, k. 51; 72, k. 37); *Sadowice*, *Szadowice*, wś, folw. 1889 SG X 201; *Sadowice* 1902 Przew II 145; *Szadowice*, wś 1921 Sk II 120; *Szadowice*, wś 1967 SM 1115; *Szadowice* 1983 Mp-10(434.241); *Szadowice* 1992 Mp-50(N-34-133-D); *Szadowice*, -wic, cz. wsi Słodków XXI PRNG. — Pierwotnie *Szawłowice*, od XVII w. też *Szadowice*. W XVI–XX w. widoczne jest wahanie w obrębie nagłosu *Sza- : Sa-* (*Sawłowice*, *Sadowice*), będące efektem charakterystycznego dla okolic Turku i Słodkowa mazurzenia (Dejna 104–5). Pod koniec XVIII w. odnotowano formy z suf. -ec, jednak mogą być one omyłkowe (w przypadku MpPerKl możliwa też lekcja *Sadowice*). Miejscowość pojawia się na mapach współczesnych i w PRNG jako *Szadowice* (n. niestandardyzowana); zmiana formy zapewne w wyniku błędnego zapisu. PS

Szadowbardy, wś zaginiona, leżała koło Kartuz, gdań.: octo villis ... Goruchino ... *Sadowbardi* 1241 Perl 63. — Od n. os. **Szadowbarda*, w formie pluralnej. Antroponim od przym. *szady* ‘szary, siwy’, też kasz. ‘rozczochrany’, i ap. pom. *barda* (z pom. rozwojem **TārT* > *TarT*), por. ogólnopol. *broda*. Lit.: GórnRPom 106–7; Hinze, NI LI 81; MKart 165–6; RospSEMig 136. BCz

Szadowkrzyce zob. **Sadowkrzyce**

Szadowa, wś zaginiona, leżała koło wsi Borowa, w pow. pilźnieńskim, tarn.: nos Clemens de Borowa ... in silvis nostris de radice crudo ... in fluvio Gemincza in confinio Borawa ... locare ... viro Iohanni alias Schady ... nomen dicte ville *Szadowa* imponentes 1422 AGZ V 42. — Od n. os. *Szady*, z suf. -owa. Wymieniony w dok. Jan Szady był zasadźcą wsi. IN

Szadowa zob. **Sadowa** (1)

Szadowo, kol., dawniej wś, elbl., gm. Kwidzyn, 11 km na płn.-wsch. od Kwidzyna: bona nostra *Trynowe* nominata (1325)XV PrUr II 345; Privilegium villa *Szadow* ... bona nostra *Trynowe* 1327, ortgencicze ... *szadow* 1396 UBP 52, 153; *Szadow* 1396 Ger 159; *Szadow* 1543, 1586 HAPr V 68; *Szadow* 1692 ZeitM VII 16;

Szadowo

Schadau 1717 ZeitM XX 37; *Schadau* 1796–1802 MpSchröt XV; *Schadau* — *Trynowo* al. *Szadowo* 1879 KętN 90; *Trzynowo* 1882 KętL 213; *Szadowo* al. *Trynowo*, dobra ryc. 1890 SG XI 765; *Schadau* 1913 Meyers II 691; *Schadau* — *Szadowo*, -wa, *szadowski* 1950 MPol nr A-134; *Szadowo* — *Schadau*, os. 1951 Rosp 320; *Szadowo*, -wa 1982 WUN III 386. — H. Górniewicz w oparciu o zapis *Trynowe* rekonstruuje postać **Tarnowo* (< **Tjnowo*), od ap. *tarn* ‘krzak ciernisty, zarośla cierniste, cierni’ Sstp IX 124 (< psł. **tjнь*). W. Kętrzyński odczytał n. najpierw literalnie jako *Trynowe*, a później *Trynowo*, *Trzynowo*. Nazwa zapewne pochodzenia prus. lub niem. Por. lit. n. w. *Trin-upis* (: *trinti* ‘trzeć, rozcierać, nawijać’, *trintis* ‘ocierać się, wycierać się’ SE-Smocz 686, 689). Oboczna n. *Szadow(o)*, od częstej na Pomorzu n. os. *Szady*, z suf. -ów, -owo. G. Gerullis uznaje n. za prus., por. lit. n. os. *Schado* i n. m. *Skuōdas*, prus. n. *Scodien* (**Skadij*-) Ger 159, 162, Błażienė II 192, por. też n. *Szkody*. Lit.: Kwidzyn. Z dziejów miasta i okolic, 1982, 287–8; Górniewicz, PMT IV 157, 160. RP

Szadowo zob. **Sadowo** (4, 7), **Sady** (6), **Szadów**

Szadólki, cz. Gdańska, dawniej wś: in villa *Schedirwicz* 1333 Simson IV 32; neben dem gute *Schederkaw* (1334)1584 PrUr II 553; *Schederkow* 1387, *Schiddelkow* 1485, *Schüiddelkow* 1647 Muhl 161, 162; *Czidelekow* 1780 Encyklopedia Gdańska; *Scheddelkau* 1783 Sotzmann, Grundriss...; *Schüiddelkau* 1796–1802 MpSchröt IX; *Schiddelkau* 1821 Rumpf III 34; *Schüiddelkau* ok. 1845 MpRey nr 17; *Szadólkj* 1866 Ceynowa 83; *Schüiddelkau* — *Szadólki* 1879 KętN 6; *Szadólki*, niem. *Schueddelkau*, wś szpitalna 1890 SG XI 764; *Szadułki* 1921 Mp-100(31-27); *Szydlikowo* (*Szydłakowo*, *Szadólki*) 1923 Lor 126; *Schüiddelkau* — *Szadólki*, -lek, *szadólecki* 1947 MPol XXV nr 111; *Szadólki*, -lek, wś i cz. mta 1982 WUN III 386; *Szadólki*, -lek 2013 DzU poz. 200; gw. *šadlak^oow^o*, *šadlwłk^oow^o*, *šadólki* Lor 126. — Najstarszy zapis *Schedirwicz* stanowi niem. substytucję n. słów. **Szczedrowice*/**Szczodrowice*, od n. os. **Szczedr*, *Szczodr* SSNO V 292 (: stp. *szczodry*, *szczedry* Sstp VIII 543 < psł. **ščedrь*), z suf. -owice. Dalsze zapisy *Schederkaw*, *Schederkow* wskazują na wymianę pod-

stawy antroponimicznej na deminutywną formę **Szczedr(e)k* (por. n. os. *Szczedrzyk*, *Szczodrek* SSNO V 281, 292) oraz suf. na -ow(o). Nazwa uległa dalszemu zniemczeniu do postaci *Schüiddelkau* (wymiana *r > l*, -ow > -au), którą wtórnie adaptowano do j. pol. jako *Szadólki*, na wzór częstych na tym obszarze n. rodowych. Lit.: Bugalska, PMT VI 99; Siciński, OSG VIII 75; Sotzmann, Grundriss der Stadt Dantzig nebst ihren umliegenden Genden und dem Ausfluss der Weichsel in die Ostsee, 1783 (mapa); Encyklopedia Gdańska, s.v. *Szadólki* [<http://www.gedanopedia.pl/>]. BCz/PS

Szadów, dziś *Szadów Księży* i *Szadów Pański*, dwie wsi, koniń., gm. Turek, ok. 3 km na pñ.-wsch. od Turku: *Zadowo* (1232)XVI, *Zaddovo* ... *Zaddow* 1252 KW I 120, 270, 271; *Zadovo* 1288 KW II 2; *Szadowo* 1360 KW III 151; *Schadow*, *Schadow Nicolai* 1496, *Schadow Archiepiscopi*, *Schadow Nicolai* 1511 ŻDz XIII 173, 184; *Szadowo* 1511/12 VisitGn 243; *Schadowo duplex*, *Schadowo kszyaze*, *Schadowo nobilium* 1511–23 ŁLB I 261, 263, 265; *Schadow Nicolaj*, *Schadow Archiepi[sco]i* 1534 ASK I 79, 12; *Schadow Nicolai*, *Schadow Archiepiscopi* 1553 ŻDz XIII 224; *Szadow Archiepiscopi*, *Szadow Panski* 1673 ASK I 74, 401v; *Szadów Szlachecki*, *Szadow księży* 1783–84 RejKor 58; *Szadów xięży*, *Szadów pański* 1827 Tabella II 217; *Szadów Księży*, kol., *Szadów Pański*, kol. i mł. 1890 SG XI 764; *Szadów Księży*, *Szadów Pański*, dwie wsi 1921 Sk II 119; *Szadów Księży*, -dowa -żego, *Szadów Pański*, -dowa -kiego 1982 WUN III 386; gw. *saduf*, -ova, *sadoski*. — Od n. os. *Szady* SSNO V 270 (: *szady*), z suf. -owo, później -ów. W związku z podziałem wsi n. z członami odróżniającymi od łac. im. *Nicolaus* (pol. *Mikołaj*), ap. *archiepiscopus* ‘arcybiskup’, przym. *nobilis* ‘szlachecki’, następnie od przym. pol. *księży*, *pański*, odzwierciedlającymi stosunki własnościowe. Dzisiejsza forma gw. powstała wskutek mazurzenia. Lit.: SHGŁęcz II 132. KS

Szadówko zob. **Szalwinek**

Szadowo zob. **Szkaradowo Wielkie**

Szadurczyce, wś, opol., gm. Łambinowice, 10 km na pñ.-zach. od Niemodlina: *Zadurczicz* ok. 1300 CdSil XIV 8; *Schedilwicz* 1371 CdSil XIV 32; *Schederwicz* 1404, *Schedrowicz* 1413 CdSil XXXVI 27, 30; *Schadinczicz* ok. 1425,

Schäderwitz 1527 Darst III 242, 264; *Schaderwitz* 1651/52, *Schaderwitz* 1666/67 J I 207, 627; *Schoderwitz* 1658 MpDSGrot; *Schäderwitz* 1736 MpWielGrot; *Schaderwitz* 1743–46 Darst III 275; *Schaderwitz* 1784 Z III 373; *Schaderwitz* 1845 K 582; *Schaderwitz* 1913 Meyers II 691; *Schadeberg* 1934–37 OÄSchl I 36; między miejscowościami Klucznica, *Siedzialowice*, Grabina 1945 Życie Warszawy II/208, 1; *Schadeberg*, *Siedzialowice* 1945 Wrzosek 41; *Siedzialowice* z Hunhowem 1947 RAAOp 167; *Schadeberg* — *Szadurczyce*, *-yc*, *szadurczycki* 1947 MPol XXV nr 124; *Szadurczyce*, *-czyc* 1982 WUN III 386. — W oparciu o pierwszy zapis źródłowy można odczytać n. jako *S(z)adurczyce*, od n. os. *Szadurka* SSNO V 270 (: *szady* ‘szary, siwy’), z suf. *-ice*. Nazwę zmieniono jako *Schaderwitz*. Nazwa niem. *Schadeberg* została wprowadzona przez administrację hitlerowską. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szadurczyce*, w miejsce przejściowej n. *Siedzialowice*. Lit.: SNGŚl XIII 126; BorGŚl 183. PS

Szadurki zob. **Sadurki** (1)

Szadwald zob. **Szawald**

Szadwałd zob. **Szawald**

Szadwinkiel zob. **Szawinek**

Szady zob. **Sady** (6)

Szady Kierz, wś zaginiona, w ziemi bielskiej, biał.: Село Брозовских Шады Керушь земане 1528 Popis1528, 123; *Schady Kyersch* 1536 KHKM XIV 289. — Nazwa zestawiona, od przym. *szady* ‘siwy, śniady, popielaty’ i ap. *kierz* ‘krzak, krzew; zarośla’ Sstp VIII 529, III 276 (zob. *Szadykierz*). Kilkadziesiąt lat później notowany jest jedynie las o tej nazwie, por. *Szady Kierz*, las 1585 MK 133, 48v. Lit.: Alexandrowicz, KHKM XIV 289. IN

Szadykierskie Holendry zob. **Szadykierz**

Szadykierz, cz. wsi Gostynie, dawniej wś, kal., gm. Ceków-Kolonia: *Olędry na Sadzikrzy* 1783–84 RejKor 161; *Ol. Kosmowskie* (1784)1791 Chodyła 48; *Olędry Kosmow.* 1786, *Olędry Kosmow.* ... de *Olę. Kosmowskie* 1787, *Olędry Kosmowskie* 1788, *Olędry Kosmowskie*, *Holędry Kosmowskie* 1789, *Olędry Kosmowskie* 1790, *Holędr. Kosmow.* 1791, *Holędr. Kosmow.* 1792 ASC(Kosmów, 1782–1822, s. 19, 25, 30, 33, 35, 39, 48, 49); *Holend. Sadykierz* 1793 MpPerKl;

Olędry Kosm., *Kosmowskie Olędry* 1794, *Kosmowskie Olędry* 1795, *Kosmowskie Olędry* 1796 ASC(Kosmów, 1782–1822, s. 64, 72); *Kosmower Holl.* 1802–03 MpGillyPr; *Chollendry Kosmowskie* 1806, *Kosmowskie Olędry* 1810 ASC(Kosmów, 1782–1822, s. 160, 182); in den *Schadekierscher Haulande* 1811 ASC(Prażuchy-ew., Z-1811, s. 2); w *Szadekierskich Olędrach* 1823 ASC(Prażuchy-ew., Z-1823, s. 19); na Hollendrach *Szadykierz* zwanych 1824 APKal(11/700/0/-/2, k. 9); *Szadykierz* 1825 DzUrz(W. Maz. nr 493, s. 780); w *Szadykierskich Holendrach* 1826 APKal(11/739/0/1/2, k. 10); *Sadykierz* 1827 Tabella II 160; w *Szadykierskich Holendrach* ... z *Szadykierskich Holendrach* (!) 1831 APKal(11/739/0/1/7, k. 7; 9, k. 11); z *Kolonii Szadekirski* ... w Kolonii *Szadekirs* 1834 APKal(11/739/0/1/10, k. 12); z Kolonii *Szadekirs* 1837 APKal(11/739/0/1/13, k. 3); Kol. *Szadykierz* 1839 MpKwat I 3; z *Szadykierza* ... w *Szadykierzu* 1840 APKal(11/739/0/1/16, k. 4); *Holędry Szadokierz* 1845 DzUrz(G. Warsz. nr 46, 1099); z Kolonii *Szadymkierz* ... w *Szadymkrzu* ... z *Szadymkrza* (!) 1850 APKal(11/739/0/1/26, k. 1); *Шадыкържъ* 1866 GPKP II 2; *Шадыхорекъ* (!) 1881 SpisKal 526; *Sadykierz*, mniej właściwie *Szadykierz*, kol. 1889 SG X 207; *Sadykierz*, wś 1921 Sk II 15; *Szadykierz* 1935 DzUrz(W. Łódz. nr 28, poz. 385); *Szadykierz*, *-krza*, *szadykierski*, wś 1971 UN 80, 14; *Szadykierz*, *-krza* 1982 WUN III 386; gw. *šadykeš*, *-kša*. — Miejscowość powstała jako osada olęderska w 1775 r. na terenie należącego do sąsiedniego Kosmowa boru o n. *Szadykierz*, ta od przym. *szady* i ap. *kierz* lub od ap. **szadykierz* ‘siwa wierzba’ (takie znaczenie podaje K. Moszyński), ‘jeżyń’ (wg A. Bańkowskiego). Spora liczba toponimów *Sadykierz*, *Szadykierz* dopuszcza rekonstrukcję takiego apelatywu (zob. *Sadykierz* (2)), choć w przypadku omawianej miejscowości człon *Szady*- mógł pełnić też funkcję dyferencyjną względem n. pobliskiej osady *Chudykierz*, dziś Radzany (por. *Chudikers* od. *Stropieszynier Hol.* 1802–03 MpGillyPr). Przed stabilizacją n. *Szadykierz* funkcjonowały n. zestawione nawiązujące do typu osady: *Szadykierskie Holendry*, *Olędry Kosmowskie* (: n. m. *Kosmów*). Formy *Szadekirs* i *Kolonia Szadekirska*, występujące wyłącznie w księ-

Szadykierz

gach metrykalnych par. ewangelicko-augsburskiej w Prażuchach (APKa1 11/739), stanowią zapewne próby adaptacji n. *Szadykierz* do j. niem. (koloniści tego wyznania byli głównie pochodzenia niemieckiego) poprzez adideację do niem. *Schade* ‘szkoda’, *Kirsche* ‘wiśnia’. Inne pochodzące z tego zbioru zapisy pokazują ewidentne trudności z odmianą nazwy (por. zapisy z lat 1831, 1840, 1850). Formę *Sadykierz* należy uznać za wynik mazureńskie — omawiana miejscowość leży tuż przy granicy obszaru objętego tą cechą dialektalną (zob. Dejna 104–5, mapa 5). Lit.: Moszyński, JPol XXXVII 370; Bańkowski, Onom XV 38–52; Chodyła, Zarys najstarszych dziejów osad ołęderskich w Puszczy Pyzdrowskiej 1746–1793, 2015, 48. PS

Szadykierz zob. **Sadykierz** (2, 3, 4)

Szadziec zob. **Szarzec**

Szadzko, wś, szczec., gm. Dobrzany, 3 km na pld.-zach. od Dobrzan: *Saske* 1403 LorSNH 102; *Saczik* 1406 TrautmElb II 70; *Saczke* 1409, *Saczig* 1411/14 Rzduma II 149; *Zatzik* 1467 CdB B V 105; *Satzke* 1547 PomKirch II nr 117d, 201; *Satzlich* 1573 Rzduma II 149; *Saltzig* (!) 1618 MpLub; *Saltzig* (!) 1654, *Saatzig* 1742 Rzduma II 149; *Sazig* 1789 MpGillyPom; *Saatzig* 1834 MpUMbl 1245; *Saatzig* 1913 Meyers II 662; *Saatzig* — *Szadzko*, -ka, *szadzki* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szadzko*, -ka 1982 WUN III 386. — Zapewne od ap. **sadb*, dla którego E. Rzetelska-Felieszko i J. Duma podają znaczenie ‘osada’, z suf. *-*bsk*-. R. Trautmann wywodzi n. od ap. **zasēkb* ‘zasiłek’. Nazwa *Szadzko* ustalona urzędowo po 1945 r. Lit.: TrautmElb II 70; LorSNH 102; Rospond, -*bsk*- 233; Rzduma II 149. BCz

Szafans zob. **Skowyrówice**

Szafarczyska, wś, ostroł., gm. Lelis, 10 km na pln.-wsch. od Ostrołęki: *Szafarczyska* (1739)1775 KowMat(ADP, AEp. nr 70, s. 346); *Szafarczyska* 1754, *Szafarczyska* 1770 ASC(Ostrołęka, U-1753–71, k. 9, 136); *Szawarczyska* 1783 MpPerMz; *Szafarczyska* 1789 TDym; *Szafarczyska* 1790 PerOpis XI 61; *Szafranki* (!) 1808 MpTex VIII; *Szafarczysko* 1827 Tabella II 27; *Szafarczyska* 1839 MpKwat V 2; *Szafarczyska* 1890 SG XI 767; *Szafarczyska* 1921 Sk V 58; *Szafarczyska*, -czyska 1982 WUN III 386. — Od ap. *szafarnia* ‘spizarnia’ (zob. niżej), z wymianą suf. -*nia* na -*czyska*, też -*czysko*. Por. także n. pobliskiej wsi *Szafar-*

nia (1). Forma *Szafranki* na MpTex błędna (por. wś *Szafranki* (3) w sąsiedniej par. Kadzidło). UB

Szafarczysko zob. **Szafarczyska**

Szafarnia (1), wś, ostroł., gm. Lelis, 12,5 km na pln.-zach. od Ostrołęki: *Szafarnia* (1739)1775 KowMat(ADP, AEp., nr 70, s. 346); *Szawarnia* (!) 1783 MpPerMz; *Szafarnia* 1783–84 RejKor(rps) 542; *Szafarnia* 1808 MpTex VIII; *Szafarnia* 1827 Tabella II 217; *Szafornia* (!) 1839 MpKwat V 2; *Szafarnia* 1890 SG XI 767; *Szafarnia* 1921 Sk V 56; *Szafarnia*, -ni 1982 WUN III 386. — Od ap. *szafarnia* ‘mieszkanie czasowe szafarza a. dozorczy leśnego, który w czasie rąbania lasu w nim przebywał’, też ‘spizarnia’ SW VI 553. UB

Szafarnia (2), wś, tor., gm. Kurzętnik, 11 km na pld.-zach. od Nowego Miasta Lubawskiego: *Szafarnia* 1735 PlehnO 21; Wieś *Szafarnia* do starostwa brodnickiego należąca nowa kolonia 1765 LuPrus II/1, 17; *Szafarnia* 1771 Zeit LXXIV 125; *Schaffarnia*, folw. 1789 Goldb II 199; *Schaffarnia* 1796–1802 MpSchröt XXII; *Schaffarnia* — *Szafarnia* 1879 KętN 59; *Szafarnia*, niem. *Schaffarnia* 1890 SG XI 767; *Forsthausen* 1899 Bär 40; *Szafarnia*, niem. *Forsthausen* 1921 Sk XI 4, 88; *Szafarnia* (Forsthausen) 1925 Krzep 115; *Szafarnia* 1952 UW 47; *Szafarnia*, -ni, *szafarski* 1971 UN 171, 26. — Od ap. *szafarnia*, zob. *Szafarnia* (1). W 1899 r. urzędowo wprowadzono n. niem. *Forsthausen* (: ap. *Forsthaus* ‘leśniczówka’). Lit.: Bahr, Zeit LXXIV 125. BCz

Szafarnia (3), wś, tor., gm. Radomin, 5,5 km na wsch. od Golubia-Dobrzynia: *Szafarnia* *Plonka* 1783–84 RejKor 456; *Szafarnia* 1784 MpPerPł; *Szafarnia* 1827 Tabella II 217; *Szafarnia* 1839 MpKwat II 1; *Szafarnia* 1890 SG XI 767; *Szafarnia* 1952 UW 54; *Szafarnia*, -ni, *szafarski* 1972 UN 177, 17. — Początkowo n. zestawiona *Szafarnia* *Plonka*, od ap. *szafarnia*, zob. *Szafarnia* (1), i n. wsi *Plonko* w dopełniaczu. KS

Szafłary, wś, nowosąd., gm. Biały Dunajec, 6,5 km na pld. od Nowego Targu: de *Szafflar* 1334 CzNiem 80; in *Saphlar* 1338 KMłp III 28; de *Sewfler* 1350–51 MVat II 375; de *Scheffler* 1442 KWKraK nr 2156; *Schefflary* 1470–80 DB III 437; *Schafflarj* 1504 Matr III nr 1160; *Schawlary* 1529 LR 43; *Schafflari* 1538 ASK I 2, 296; *Szaffliary* 1564 Lukrak I 148; *Szafłari* 1581 ŻDz XIV 146; *Szafłary* 1599 ABMK LXXXI 115; *Szafłary* 1629

RPobKr 228; *Szaflary* 1631 U II nr 7443; *Szuflari* 1638 MK 183, 14v; do *Szaflar*, z *Szaflar* 1649 DobPodh 80, 81; do *Szaflar[r]* 1651 DiarOśw 328; *Szaflari* 1659–64 Lukrak 581; *Szychary* (!) seu *Szaflary* 1673, *Szyflary* 1674 ASK I 68, 650, 726; *Szaflary* 1855 MpKum; *Szaflary* 1890 SG XI 767–8; *Szaflary* 1921 Sk XII 29; *Szaflary*, *-lar*, *szaflarski* 1964 UN 10, 238. — Od niem. n. os. *Schäffler*, *Scheffler* Gott 424 (: śrwniem. *schaffelaere*, niem. *Schäffler* ‘bednarz’). Nazwa przyjęta fonetycznie do j. pol. jako *Szaflary*, okresowo też *Szuflary*, z dostosowaniem do n. pluralnych. Lit.: LKrak 147; CzNiem 80. *IN*

Szafranki (1), wś, łomż., gm. Goniądz, 2,5 km na zach. od Goniądza: Śsáfrankowie miésskáią zá miástem ná wllókách. Máćiei Golenio, Stánisław Díki 1571 ASK LVI 69, 16; *Száfranki* 1744 SDV 146; *Szafranki* przedmieście miasta Goniądza ... do *Szafrankow* 1784 DekAug 195; *Szafranki* 1795 MpPerPd; *Zafranki* 1839 MpKwat VI 4; *Safranki* 1859 MpChrz; *Szafranki* 1890 SG XI 768; *Szafranki* 1921 Sk V 13; *Szafranki*, *-nek* 1982 WUN III 387. — Od n. os. *Szafranek*, por. Maćiei *Śsáfránek*, Staś *Śsáfránek* 1571 ASK LVI 69, 32v (zob. też pierwszy zapis), w formie pluralnej. Do atroponimu por. stp. *szafran* ‘pomarańczowy proszek z wysuszonych znamion słupka kwiatu szafranu; krokosz barwierski, *Carthamus tinctorius* L.’ Sstp VIII 531, też *szafraniec* ‘człowiek o rudych włosach’ SL V 546 oraz gw. śl. *szafranek* ‘ts.’ SGPRei(kartoteka). Lit.: Kloza, Maroszek, Dzieje Goniądza w 450 rocznicę praw miejskich, 1997, 43–4, 61. *IN/PS*

Szafranki (2), wś, łomż., gm. Trzcianne, 9,5 km na płn.-zach. od Tykocina: *Schafranki* (1533)1544 AGAD(Kapicjana nr 64, s. 196); *Szafranki* 1563 Maroszek, Studniarek 246; *Saffranki* 1576 Lupodl 98; *Saphranki* 1591 ASK I 47, 799; *Szafranki* 1626 HalBiał I 165; *Safranki* 1634 AtPd(APB_Bra 20v); *Saphranki* 1642, *Szafranki* 1665 HalBiał I 165; *Szafranki* 1795 MpPerPd; *Szafranki* 1890 SG XI 768; *Szafranki* 1921 Sk V 17; *Szafranki*, *-nek* 1982 WUN III 387; gw. *šafranki*, *šafrank*, *šafranski*. Lit.: HalBiał I 165; Maroszek, Studniarek, Dzieje Trzeciannego i obszaru gminy Trzcianne w XV–XX wieku, 2004, 113, 246–7. *IN*

Szafranki (3), wś, ostroł., gm. Łyse, 15,5 km na płd.-wsch. od Myszyńca: *Szawranki* (!) 1783

MpPerMz; *Szafranki* 1783–84 RejKor 540; *Szafranki* 1808 MpTex VIII; *Szafranki* 1827 Tabella II 217; *Szafranki*, wś 1890 SG XI 768; *Szafranki*, kol. 1921 Sk V 45; *Szafranki*, *-nek* 1982 WUN III 387. *UB*

Szafranki (4), wś, suwał., gm. Filipów, 20,5 km na płn.-zach. od Suwałk: [*Szafranki*] 1603 Wiśn-Suw 103; *Safranki* 1614 RAS V 45; ... *Száfronkę* 1744 SDV 106; *Szafranki* 1781 MpEGr; *Saffronken* oder *Szafranka* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Szafranki* 1827 Tabella II 217; *Szafranki* 1839 MpKwat VI 3; *Szafranki* 1890 SG XI 768; *Szafranki* 1921 Sk V 82; *Szafranki*, *-nek* 1982 WUN III 387. — W XVIII w. wariant n. w l. poj. *Szafronka*, ze zmianą *-aN-* > *-oN-*; postać *Saffronken* to forma zniemczona. Według J. Wiśniewskiego n. pochodzi od im. *Sapran* (: *Sopron*, strus. *Sofronii* SEMot II 120). Lit.: WiśnSuw 103, 129. *IN*

Szafranki zob. **Safronka**

Szafranów (1), cz. wsi Sójki, dawniej wś, płoc., gm. Strzelce: *Szafranów* 1933 DzUrz(W. Warsz. nr 14, poz. 136); *Szafranów* 1967 SM 1119; *Szafranów*, *-nowa*, wś 1982 WUN III 387; *Szafranów*, *-nowa* 2013 DzU poz. 200. — Zapewne od nazw. *Szafran* RymSEN II 518, z suf. *-ów*. Lit.: Wójcik-Raw 158. *UB*

Szafranów (2), wś, rzesz., gm. Czermin, 10 km na płn.-zach. od Mielca: *Wirthshaus von Safranow* 1779–83 MpMieg; *Szafranow* 1794 Ga Ss1; *Szaframowek* (!) 1802 Crusius III/2, 409; *Szafranówek* (1802) SG XI 768; *Szafranow* 1855 MpKum; *Szafranów* 1890 SG XI 768; *Szafranów* 1921 Sk XII 22; *Szafranów*, *-nowa*, *szafranowski* 1966 UN 65, 23. — Pierwotnie n. odnosiła się do karczmy istniejącej w tym miejscu czy też os. karczmarzkiej, ta od n. os. *Szafran*, z suf. *-ów*. Okresowo, na pocz. XIX w., z dodatkowym suf. *-ek*. *IN*

Szafranówek zob. **Szafranów** (2)

Szafrancowa Wola zob. **Wola Kalinowska**

Szafranka zob. **Safronka**, **Szafranki** (4)

Szaganiec zob. **Czaganiec**

Szagon zob. **Zagon**

Szajcnowo zob. **Grądzik**

Szajewka zob. **Szajówka**

Szajówka, cz. wsi Tarzymiechy Trzecie, dawniej wś, zamoj., gm. Izbica: *Szajówka*, folw. 1892 SG XII 219; *Шлаевка*, дер. и фольв. 1893 SpisLub 60; *Szajewka*, wś i folw. 1902 Przew II

Szaklak

209; *Szajówka*, folw. 1921 Sk IV 49; *Szajówka*, -ki, *szajowski*, wś 1970 UN 111, 35; *Szajówka*, -ki 1982 WUN III 387. — Od nazw. *Szaj*, notowanego w par. Tarnogóra, do której należała *Szajówka*, por. panną Barbarą *Szajówną* Cerką Bartłomieja i Jadwigi ... *Szajów* włościan z Piasków ... a urodzoną w Majdanie piaseckim 1860 ASC(Tarnogóra, M-1859–74, k. 32), z suf. -ówka, przejściowo -ewka pod wpływem j. ros. Lit.: CzChełm 46. PS

Szaklak zob. **Saklak**

Szakowice zob. **Żakowice** (1)

Szalakowo zob. **Zalakowo**

Szალawa zob. **Szalawa**

Szale zob. **Szale**

Szalejów, dziś *Szalejów Dolny* i *Szalejów Górny*, dwie wsi, wałb., gm. Kłodzko, ok. 6 km na zach. od Kłodzka: de *Swedlerdorph* 1268, in *Suedlersdorph* 1274 SUr IV 66, 158; in *Villa Schweidlerdorff* 1334, von dem *nidern Sweidelerdorf* 1337, *Sweidelerdorf* 1340, in *villa Sweydlendorff inferiori* 1342, *Sweidlerdorf* 1348 GQ I 56, 61, 67, 75, 88; czum *Nidersten Sweidlerdorf* 1346, czu *Sweidlerdorf*, dem *Nidersten* ... in dem *Obirstin Sweidlerdorf* ... czu dem *Nidersten Sweidlerdorf* 1350 GQ V 2, 11; in *Sweydlirii villa inferiori* ... in *superiore Sweydlirii villa*, in *Sweydelerdorff inferiori* ... in *superiori Sweydelerdorff* 1350 GQ I 105, 107; *Sweidlerdorff*, *Sweydlendorff* 1350 GQ I 110, 112; *villarum Inferioris Sweidlerdorph*, in *Sweydlendorff inferiori* ... in *superiori Sweydlendorff*, in *Schweydlendorff inferiori* ... in *Schweydlendorff superior* ... de *villis superiori et inferiori Schweidlerdorf* 1350 GQ I 113, 117–8, 119–20; de *Swedlerdorph* 1352, in *Swedlerdorf inferiori*, *Swedlerdorff* 1353 GQ I 140, 144, 145; gut zcu *Sweydlendorff*, dem *obirn* 1358, in dem *Obirsten Sweydlendorff* 1366 GQ V 58, 104; in *inferiori et superiori Sweidlevillis* ... in *inferiori et superiori Sweidleri villis* ... in *superiori Sweidleri villa*, in *inferiori Sweydelerdorff* 1366, in *Superiori Sweidlerdorff* 1367, *Sweidleri villa* 1384 GQ I 196–7, 199, 205, 237; zum *Obirn Sweidlerdorff* 1384, in dem *Obirsten Sweidelerdorff* 1388 GQ V 141, 155; *Sweydlendorff*, *Sweydeldorf* 1391, *Oberschweideldorf* 1396, dem *Dorff Schwedeldorff*, in *Sweidlersdorf*, in *Sweidlervilla* 1397 GQ I 261, 274, 278, 281, 283; *owirn Sweidlerdorff* 1408,

czum owirsten Sweidlirdorff 1411, *Ober-Sweydlendorff* 1412, des *obirn Sweidlerdorffs* 1414, *Ober-Sweidlerdorff* 1418 GQ II 30, 45, 57, 67, 96; *Ower-Sweidlerdorf* 1422, *ower Sweydlendorff* 1427, *Niederschweideldorf* 1429 GQ II 547, 139, 146; prope *Glacz et Stiewnicz* 1428 GHus I 91; in *superiori Sweydlendorff* 1435, de *inferiori Sweidlerdorff* 1437, *Ober-Schweideldorf*, *Niederschweideldorf* (?) 1461, in *villam nostram Schweidlerdorf inferiorem* 1467 GQ II 177, 185, 260, 288; *Schweidlerdorf* 1470 GQ II 318; [*Střevnice*] 1471 Šimek 88; *Ober-Schweideldorf* 1472, *Ober-Sweideldorf* 1475 GQ II 324, 351; [*Nieder-*] *Cstiewnicz*, [*Ober-*] *Stiewnicz* 1477 ZfGS X 39; *Niederschweideldorf* 1477, *Ober-Schweidlersdorf* 1480, *Oberschweideldorf* 1483, in *superiori Schweidlerdorf*, *Ober-Schweidlerdorf* 1484, *Sweidlerdorf*, *Ober-Sweideldorf* 1486, in *Sweydlendorff* ... in *Sweydlendorff inferiori* 1489, *Obirschweidlerdorff* 1491, *Obersweidlersdorff* 1498, *Oberschweideldorf* (1499), *Niederschweideldorf*, *Schweideldorf* (1500) GQ II 360, 381, 401, 405, 410, 419, 438, 450, 498, 512, 530; *Suedeldorf superior*, *Suedeldorf inferior*, *Obersuedeldorf*, *Niedersuedeldorf*, *Suedlirdorf superior* 1558 GQ III 29, 31, 52; *Niederschweideldorff* 1600 CdSil XXXIII 90; *Ober Schwedeldorff* 1615 CdSil XXXIV 80; *Ober*, *Nieder Schwedeldorf* 1747 MpCGla; do vsi *Stibnice* ok. 1815 Robek 113; *Niederschweideldorf*, *Schweideldorf*, *Ober-* 1845 K 617; *Štibnice* (niem. *Schweid Dorf*) (!) 1850 Jireček 5; *Schweideldorf Nieder*, *Schweideldorf Ober*, dwie wsi 1889 SG X 401; *Niederschweideldorf* — *Szalejów Dolny*, -owa -ego, *Oberschweideldorf* — *Szalejów Górny*, -owa -ego, *szalejowski* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szalejów Dolny*, *Szalejów Górny*, -jowa -nego 1982 WUN III 387. — Pierwotnie n. niem. *Schwe(i)dlersdorf* (łac. *Sweidleri Villa*), od n. os. *Schweidler*, dniem. *Schweidler* Gott 451, i ap. *Dorf*, średniem. *dorp* Kluge 139, łac. *villa* ‘wieś’, wtórmie *Schweideldorf*. Człony odróżniające od niem. *nieder*, łac. *inferior* ‘dolny’ i niem. *ober*, łac. *superior* ‘górnny’. W XV w. w czeskich źródłach występują zapisy *Stiewnicz*, *Cstiewnicz*, które odczytywane są jako czes. *Štěvnice* (Archiv český VIII 377). F. Šimek przywołuje również formę *Střevnice* (pisownia współczesna, sama n. ma pochodzić z 1471 r.). W XIX w. odnotowano z ko-

lei formy *Stibnice* i *Štibnice*. Z uwagi na skąpą dokumentację źródłową, chwiejność form, a także brak paralel na obszarze Czech musimy odstąpić od prób objaśnienia czeskich nazw. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szalejów Dolny* i *Szalejów Górny*. Lit.: SNGŠI XIII 127; SGTS XV 430–42; Jireček, Národopisný přehled království Českého roku 1850, 1850–1851, 5; Grünhagen, Die Hussitenkämpfe der Schlesier 1420–1435, 1872, 163; Šimek, Staré letopisy české z vratislavského rukopisu novočeským pravopisem, 1937, 88; Robek, Městské lidové kronikářství na Rychnovsku I, 1976, 113; Malicki 65. PS

Szaleniec-Górki zob. **Górka-Szalotka**

Szaleniec, wś, elbl., gm. Stare Pole, 15 km na wsch. od Malborka: *Torechtehoff* 1398–1411 Sm III 91; zum *Torechtenhove* 1408 MTB 482; czum *Thorechtenhofe* 1419 MAB 15; curia *Schalony dwor* 1484 Matr I nr 1701; Taberna *Schalonydwor ... Törichthoff ...* in *Schaloni Dwor* 1510–29 Font XLV 61, 63, 71; *Szalieniecz*, z *Szalieniczem*, od *Salinicza*, z *Salienczem*, w *Salienczu*, przy *Salienczu*, *Salieniecz* 1565 Lumalb 40, 42, 43, 45, 46, 71; Folwark *Szalieniecz*, na folwarku *Szalenczu* 1590 Font XLVIII 28, 29; Folwark *Szaleniec*, W *Szaleńcu* 1649 Font LII 36, 44; z *Szalenca* Folwarku 1662 ASK I 52, 315; Na *Szaleńcu* 1675, z *Szaleńca* 1707 Font LVIII 257, 219; in predio *Szaleniec* 1711 Font LXII 75; *Szaleniec* seu *Thorichthoff* 1758 Lustracje 13, 225; *Thörichthoff* 1789 Goldb II 237; *Törichthof* 1796–1802 MpSchröt X; *Thörichthof* 1821 Rumpf III 201; *Thoerichthof*, dawniej *Szaleniec* 1892 SG XII 332; *Thörichthof* 1913 Meyers II 948; *Thörichthof* — *Szaleniec*, *-ńca*, *szaleniecki* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szaleniec*, *-ńca* 1982 WUN III 387. — Dawna n. niem. *Torechtenhof*, od n. os. *Torecht* (: śrwniem. *töreht* ‘szaleniec’) i ap. *Hof* ‘dwór’; później *Törichthof*, por. niem. *töricht* ‘szalony’. Nazwa pol. *Szalony Dwór* jest kalką n. niem., a późniejsza n. *Szaleniec* powstała w wyniku uniwerbizacji przy pomocy suf. *-ec*. Lit.: DorG 29; Górniewicz, PMT IV 161; CzNiem 146; Żuławy 108. BCz

Szalenik, dziś *Szalenik* i *Szalenik-Kolonia*, dwie wsi, zamoj., gm. Lubycza Królewska, ok. 10 km na pld.-wsch. od Tomaszowa Lubelskiego: na folwarku *Szalenik* w Lubyczy Królewskiej 1862 Homeopata Polski 2(4), 269; folwark *Szalenik*

1884 SG V 457; *Szalenik*, przys. 1933 SkBy 1664; D. *Szalenik* 1934 Mp-100(47-37); *Szalenik* 1965 Mp-25(Tomaszów Lubelski); *Szalenik*, kol., os. 1967 SM 1115; *Szalenik*, *-ka*, *szalenicki*, wś, *Szalenik*, *-ku*, cz. wsi Zatyłe 1970 UN 120, 6, 13; *Szalenik*, *-ka*, wś i kol. 1982 WUN III 387; *Szalenik*, *Kolonia Szalenik* 1989 Mp-10(157.333); *Szalenik*, kol., po zmianie *Szalenik-Kolonia*, *-ka-Kolonii*, *szalenicki* 2005 DzU nr 264, poz. 2208. — Może od nazw. *Szalenik* Snazw IX 214, notowanego dziś głównie w Ukrainie w obwodzie zakarpackim (*Шаленик*); por. jednak też ap. *szaleń* ‘ziele, bieluń’ SL V 548, brus. *szalenik* ‘janowiec barwierski, Genista tinctoria L.’ Pastusiak 178. Nie można także wykluczyć pochodzenia od ukr. przym. *шаленій* ‘szalony’, z suf. *-ik*, przy czym niezbyt przekonująco brzmią objaśnienia W. Makarskiego, według którego n. nawiązywała do gwałtownie przybierającego wskutek deszczu „szalonego” potoku, oraz M. Kopra, którego zdaniem miała ona oznaczać miejsce, w którym odbywają się „szalone” biesiady, karcznię. Człon drugi n. zestawionej od ap. *kolonia* ‘osada’. Lit.: CzChełm 195; Koper 100–1; Makarski, Odantropimizować toponimie, [w:] Onomastyka na pograniczach językowo-kulturowych, 2017, 60; Pastusiak, Pogranicze polsko-białorusko-ukraińskie w świetle danych językowych i etnograficznych na podstawie nazw roślin, 2007, 178. BCz/PS

Szalewa zob. **Szาลowa**

Szalewo zob. **Szelejewo** (2)

Szalkowo zob. **Szelków**

Szalmia, os., dawniej wś, elbl., gm. Płoskinia, 9,5 km na pld.-wsch. od Braniewa: *Salmien* 1287 Ger 149; in campo *Schalmia* dicto ... *Salmien* ... in *Salmia* (1289) MWrm I 139, 141, 144; versus *Schalmiam* (1290), inter *Plastwikn Salmiam* 1301, parte *Schalmie* (1312) MWrm I 150, 193, 289; de *Scalmia* 1319 PrUr II 165; ville *Salmie* (1330) MWrm I 416; in *Schalmya* 1343 MWrm II 30; de *Schalmia*, *Scalmia* (1346)XIV PrUr IV 90; in *schalmya*, seu *villarum ... Schalmie* 1366 MWrm II 361, 409; zur *Schalmy* ... *Schalmei* 1388, in bonis *Schalmia* 1402 MWrm V 181, 361; *Salmiein* 1483 Döhr 44; de *Schalmya* 1498 MWrm VIII 115; *Schalmy* 1579 ZGAE XXIV 214; *Schalmei* 1615 RLWrm 261; *Schalmei* 1656 Kolberg 191; *Schalmy* 1718 Wijaczka 426; *Schalmei* 1785

Szalmowa

Goldb I 183; *Schalmey* 1796–1802 MpSchröt X; *Schalmey*, *Schalmei*, *Salmia*, *Salmien*, wś 1889 SG X 367–8; *Schalmey* — *Szalmia*, *-mi*, *szalmiski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szalmia*, *-mi* 1982 WUN III 387. — Może n. prus. **Salmij-a* z suf. *-ij-* (oddanym niem. *-ay*, *-ey*, *-ei*) lub niem. **Schalmei*. Do n. por. wschprus. *Schalm* ‘pasieka; pasmo lasu ogrodzone; drzewa w lesie oznaczone przez odarsze kory’, lit. *šalma* Fr 960, lit. *šalmas*, prus. *salmis* ‘hełm’ SESmoc 623, prus. *salme* ‘słoma’ (co jest jednak mało prawdopodobne). Nazwa *Szalmia* i wariant *Salmia* to adaptacje fonetyczno-fleksyjne n. prus. Lit.: Ger 149; CzNiem 166; PrzybBalt 287–8. RP

Szalmowa zob. **Jeziorki** (11)

Szalno zob. **Żalno**

Szalonka, wś, kal., gm. Łęka Opatowska, 10 km na płd. od Wieruszowa: *Solonka* 1768, *Solonka*, *Szolonka* 1774, *Solonka*, *Solonki* [pl.] 1779, *Solonka*, *Szolonka* 1783, *Szolonka*, *Szalonka* 1786 ASC(Opatów, U-1768–1801, k. 3, 29, 54, 74, 78, 88, 90); *solonka* 1789 MpCzajSier; *Szolonka* 1789, *Szolonka* 1791, de Villa *Szalonka* 1792 ASC(Opatów, U-1768–1801, k. 97, 110, 113); *Szolenka* (!) 1802–03 MpGillyPr; *Szolonka* 1818 APPozn(53/3428/0/5/2, k. 1); *Szolonka* 1823 Mützell IV 423; *Szala* (!) 1834 MpHey-(Ostrzeszów); *Szolonka* 1839 MpKwat I 5; *Szalonka* 1846 KsP 307; *Szalonka* 1890 SG XI 772; *Szalonka* 1921 Sk X 31; *Szalonka*, *-ki*, *szaloński* 1971 UN 81, 9. — Pierwsze zapisy wskazują na postać *Solonka*, może od nazw. *Solon* Snazw VIII 566, z suf. *-ka* (w XVIII w. sporadycznie notowane w Wielkopolsce, również w wariantcie *Solona*), efemerycznie w formie pluralnej *Solonki*. Forma *Szolonka* hiperpoprawna, wtórnie nawiązanie do przym. *szalony*, por. też nazw. *Szalonka* (: *szaleć*) RymSEN II 391. KS

Szalonka zob. **Górka-Szalonka**, **Szalonki**

Szalonki, wś, włoc., gm. Osieć, 9,5 km na pñ.-wsch. od Radziejowa: *Szalonky* 1489 Lupbrz 136; *Szalonky* 1497 Matr II nr 812; *Szalonkij* 1527 Vlad XI 10; *Shalonki* 1534 Inwłoc 110; *Szalionki* 1557–66 ŻDz XIII 13; *Salionki* 1598 Font XXXVI 17; *Szalonki* 1634 Rpodbrz 222; *Szalonki* 1784 MpPerPł; *Szalonki* 1839 MpKwat II 2; *Szalonki* ok. 1845 MpRey nr 80; *Szalonki* al. *Szalonka* 1890 SG XI 772; *Szalonki*

1921 Sk I 101; *Szalonki*, *-nek*, *szaloński* 1971 UN 182, 12. — Od n. os. *Szalonek* SSNO VII 248, w l. mn. Okresowo (w XIX w.) *Szalonka*. Lit.: SHGKu(materiały) 437; GórnRWłkp 41. KS

Szalony Dwór zob. **Szaleniec**

Szalowa, wś, nowosąd., gm. Łużna, 10 km na pñ.-zach. od Gorlic: *Salowa* 1346–58 MVat II 291; *Schalyawa* 1437 AGZ XIII 379; *Schalyewa* 1449 SHGKr(TB 1, 111); *Schalow* 1451 SHGKr-(TerrCrac 151, 98); *Schalyewa* 1470–80 DB II 253; de *Schalowi* 1471 SHGKr(TP 3, 110); *Schulowa* (!) 1486 SHGKr(TCz 5, 92); *Schalova*, *Shalowa* 1529 LR 37, 112; *Szalowa* 1581 ŻDz XIV 113; *Szalowa* 1629 RPobKr 259; *Szalowa* 1634 ASK I 129, 14v; w *Szalowej* 1667 Klim nr 685; *Salowa* (1676)XVIII RPogMłp 103; *Szalowa* 1680 Rej 284; *Szalowa* 1779–83 MpMieg; *Szalowa* 1890 SG XI 772–3; *Szalowa* 1921 Sk XII 13; *Szalowa*, *-wej*, *szalowski* 1965 UN 56, 52. — Od n. os. *Szal* SSNO V 272, z suf. *-owa*. W XV w. także warianty z suf. *-awa*, *-ewa*, *-ów* (zmiana rodz.). Lit.: RBiecz 48. IN

Szalwinek, dziś *Szawlinek*, os., dawniej wś, elbl., gm. Kwidzyn, 4,5 km na pñ.-wsch. od Gniewu: *Schadewynkel* 1399, *Schadewinkel* 1402 GA 737, 738; *Schadewynkel* ... *Schadewynkel* ... *Schadewynkil* ... *Schadewinkel* 1404, *Schadwinkel* 1407, *Schadewinkel* 1433, *Schadewinkel* 1438, *Schadewynkil* 1440 GA 739, 740, 741, 748, 751, 753; [z] pastwisk pod Kwidzynem *Sadwinkel* 1565 Lupom 147; *Szalwink* 1624 LuPrus 145; Pastwisko *Szadwinkell* 1664 Font XXXII 39; *Szadwinkiel* 1682 Font V 66; villae *Szawlinek* nuncupatae alias *Pastwisko* dictae 1701 AGAD(Ks. Ref. 32, 38); villae siue *Pastwisko* antiquitatis *Szadwinkl* dictae 1701 AGAD(Ks. Ref. 21, 263); Wies *Szadwinkiel* 1765 LuPrus I/2, 116; *Schadwinkel*, wś 1789 Goldb II 198; *Schadewinkel* 1796–1802 MpSchröt XV; *Schadwinkel* 1821 Rumpf III 22; *Schadewinkel*, wś 1889 SG X 366; *Schadewinkel* — *Szadówko*, *-a*, *szadówecki* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szawlinek*, *Szadówko* 1965 Mp-25(Kwidzyn); *Szadówko*, wś 1967 SM 1115; *Szawlinek* 1970 Kwidzyn 288; *Szadówko*, *-ka*, os., *Szawlinek*, *-nka*, os. 1982 WUN III 386, 387; *Szawlinek*, po zmianie *Szawlinek*, *-nka* 2006 DzU nr 240, poz. 1746. — Dawna n. niem. *Schadewinkel*, od śrdniem.

schade ‘szkoda, spustoszenie, dług, cień’ i *Win-
kel* ‘kął, ustronie’ Lübben 317, 584. Nazwa spo-
lonizowana jako *Szadwinkiel*, *Szawlink*, *Szawli-
nek*, gw. *Szawjinek*. Nazwa *Szadówko* ustalona
urzędowo po 1945 r. Po wojnie funkcjonowała
także n. *Szawinek*//*Szawinek*. Obecnie są to
dwie osady o nazwach urzędowych, przy czym
Szadówko w świetle ewidencji budynków przy-
należy do wsi Jarzębina. Lit.: Kwidzyn. Z dzie-
jów miasta i okolic, 1982, 288; Górniewicz, PMT
IV 143–4, 157; CzNiem 136. RP

Szalamaje, wś, bydż., gm. Czarsk, 2 km na
zach. od Czarnej Wody: *Schalamai* 1874 Mp-
Mbl(2174); *Schalamay*, wś 1913 Meyers II 694;
Szalamaje, niem. *Schalamay*, os. 1921 Sk XI 12,
88; *Szalamaje*, os. 1933 SkBy 1665; *Szalamaje*,
-mai, *szalamajski* 1972 UN 176, 36. — Od nazw.
Szalamaj, *Szalamaja* (: *salamaj*, *szalamaja* ‘in-
strument muzyczny; flet, piszczałka, skrzypce’)
RymSEN II 393, w l. mn. BCz

Szalas (1), wś, kiel., gm. Sędziszów, 4 km
na pñ.-zach. od Sędziszowa: Ex Predio na *Sza-
lasie* (1676)XVIII RPogMłp 60; *Szalas* 1787
MpPerKr; *Salas* 1790–92, *Szalas*, folw. 1791
SHGKrMat 297; *Szalas* 1877 Zin II 202; *Szalas*
1890 SG XI 773; *Szalas*, folw. 1902 Przew II
210; *Szalas*, wś 1921 Sk III 29; *Szalas*, *-su*, *szala-
laski* 1966 UN 21, 60. — Od ap. *szalas*, *salasz*
‘prymitywny domek, buda, namiot’ Sstp VIII
533. Lit.: KopKiel 133. IN

Szalas (2), wś, kiel., gm. Zagnańsk, 14,5 km
na pñ.-zach. od Suchedniowa: [kuźnica *Szalaska*
Stara] 1570 Zientara 277; [spustoszałą *kuźnicę*
Szalską] (1619), [na *kuźnicę Szalską*] 1634 Ku-
raś nr 138, 201; Kuźnica *Szalas* 1645 InwKiel 71;
Minera *Szalas* 1662 ASK I 65, 47; Minera *Nowy*
Szalas, Minera *Szalas* 1662, *Szalas Nowy* Kuz-
nica, *Szalas Stary* Kuznica y z Kopciami 1673,
Szalas antiqua minera, *Szalas noua* minera,
Minera *Szalas* 1674 ASK I 67, 138, 187v, 331,
879–879v, 930; *Szalas*, na *Salasie* 1782 Osiński
45 (tab.), 51; *Salas nowy*, *Salas stary* 1783–84
RejKor 151; *Salasz* v. *Salas nowy*, *Salas stary*
1791 MpPerSd; *Salas nowy*, *Salas stary* 1827 Ta-
bella II 160; *Szalas* 1877 Zin II 202; *Szalas* al.
Salos (!), os. górnicza 1890 SG XI 773; *Szalas*, wś
1902 Przew II 210; *Szalas Nowy*, kol., *Szalas Sta-
ry*, wś 1921 Sk III 40; *Szalas*, *Szalas Nowy*, *Szalas*

Stary 1961 Mp-25(Kielce); *Szalas*, *-su*, *szala-
ski* 1966 UN 23, 35. — Pierwotnie była tu kuź-
nica, przy której powstała osada; n. od ap. *szala-
las*. W 2 połowie XVIII w. odnotowany wariant
w l. mn. *Szalas*, w związku z powstaniem nowej
osady; okresowo stosowano człony odróżniające
Nowy i *Stary*. *Salas* to forma zamazurzona. Lit.:
KopKiel 133; Osiński, Opisanie polskich żelaza
fabryk, 1782, 45, 51; Zientara, Dzieje małopolskiego
hutnictwa żelaznego XIV–XVII wiek, 1954,
239–40, 277; Kuraś, Materiały do dziejów górnic-
stwa i hutnictwa... 1379–1640, [w:] Studia z dzie-
jów górnictwa i hutnictwa, III, 1959, 327. IN

Szalas Nowy zob. **Szalas** (2)

Szalas Stary zob. **Szalas** (2)

Szalas zob. **Szalas** (2)

Szale, wś, kal., gm. Opatówek, 3,5 km na pñ.-
zach. od Opatówka: *Szale* (1447)XVII SHGKI-
(AAP CP 379, 233, 37); *Schale* 1507, *Schale*
1508, *Szale* 1510 ASK I 12, 8, 38, 223; *Schals* (!),
villis ... *Sale* ... *Schale* 1511/12 VisitGn 399,
416; *Szalye* 1511–23 ŁLB II 54; *Schale* 1534,
Szale, *Szalye* 1535 ASK I 12, 265, 429v, 434v;
Szale 1564, *Schala* 1565 ASK I 13, 179v, 89v;
Schale 1576, *Sale* 1579 ASK I 12, 595, 687v;
Szale 1591 ASK I 11, 1507; *Szale* 1618–20 PKal
71; *Szale* 1673 ASK I 74, 19; *Szale* (1726) RegGn
219; *Szale* 1775 MKI(Tab 19, 3); *Szale* 1783–84
RejKor 164; z wsi *Szala* 1787 Supliki 475; *Szale*
ok. 1790 PerOpis V 11; *Szale* 1793 MpPerKI;
Szale 1808 APKal(11/664/0/-/1, k. 4); *Szale*,
w *Szalem*, z *Szalego* 1826 APKal(11/664/0/-/14,
k. 22); *Szale* 1827 Tabella II 218; *Szale*, kol. 1890
SG XI 771; *Szale*, z *Szalego*, w *Szalem* 1917 AP-
Kal(11/664/0/-/105, k. 15); *Szale*, wś 1921 Sk
II 16; *Szale*, *-lego*, *szalski* 1971 UN 80, 34; gw.
šate, *-wego*, *-wym* MKI. — Nazwa niejasna. Pier-
wotnie być może *Szale*, od n. os. *Szal* SSNO V
272 (możliwa również lekcja *Żal* SEMot I 299,
zob. n. m. *Żale*), lub *Szala*, por. Margaritha relic-
te ... Petri *Szala* de maiori Szobyeszyenye 1476
KsgGn 4, 28v, w l. mn., także w l. poj. W XVII w.
widoczna zmiana w *Szale* (odmiana przymiotni-
kowa jak współcześnie). Nie można wykluczyć,
że od początku n. miała taką postać, choć pod-
stawy antroponimiczne rzadko występują w tego
typu nazwach. Wobec tego należałoby tu upatry-
wać śladu jakiegoś niezachowanego przymiotnika

Szalkowo

słowiańskiego. J. Majchrowski wiąże obie postaci z ap. *szal* ‘furia, szaleństwo’ (< psł. **salb* SEBOR 591), z suf. *-*bje*, byłyby to jednak forma izolowana, gdyż jako podstawa toponimów o podobnym znaczeniu występuje niemal wyłącznie wyraz *szalony*. Lit.: MKI 1205; Leskiewicz, Michalski, Supliki chłopskie XVIII wieku, 1954, 475. PS

Szalkowo, wś, olszt., gm. Hława, 7,5 km na pñ. od Hławy: von *Schaukendorff* (1350)XVI PrUr IV 504; *Schalkendorf* 1507, Geserich ... *Schalkendorf* 1543 KaufDE 193, 142; *Schalckendorf* 1576 HAPr V 48; *Schalkendorf* 1670, *Schalkendorf* 1690 KaufDE 150, 194; *Schalkendorf* ok. 1780 HAPr IV 365; *Schalkendorf* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Schalkendorf* ok. 1845 MpRey nr 33; *Schalkendorf* 1889 SG X 367; *Schalkendorf* — *Szalkowo* 1946 Ley I 103; *Schalkendorf* — *Szalkowo*, -a, *szalkowski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szalkowo*, -wa 1982 WUN III 387. — Dawna n. niem., złożona z ap. śrdniem. *schalk* ‘służący, parobek’ i *Dorf* ‘wieś’, por. n. m. *Schalkendorf* w Alzacji FörstON II 754. Nie można wykluczyć, że w członie *Schauk-* jest zachowane bałt. *šauk-*, por. lit. n. os. *Šaukolas* (: *šauk-ti* ‘wołać, zrywać, krzyczeć, wrzeszczeć’ SESmocz 626), n. m. *Šauk-iškė*. Nazwa *Szalkowo* nadana urzędowo po 1945 r. jest adaptacją fonetyczno-słowotwórczą n. niem. Lit.: KaufDE 128, 193; Hława. Z dziejów miasta i powiatu, 1972, 258. RP

Szาลowo zob. **Wszolów**

Szalstry, wś, olszt., gm. Jonkowo, 19,5 km na pñ.-wsch. od Ostródy: [das ganze Kapitel ... verleihen 40 Hufen ... zur Besetzung des Dorfes] *Wisacker*, nadpisy na kopii: *Sawstern*, *Schaustern* (1352)XV, XVIII PrUr V 43, 44; villarum *Saustern* 1374 MWrm II 499; Steffanum de *Sawstern* ... de *Sawstern* 1456 MWrm III 164, 165; *Saustren* 1551 MWrm II 229; *Saustern* 1564–80, *Saustern* 1591–1603 PospWrm 139; *Saustern* 1615 RŁWrm 269; *Saustern* 1625 PospWrm 139; *Saustern* 1656 Kolberg 250; *Saustren* 1658–66 PospWrm 139; *Saustry* 1688, *Saustren* 1693 ASC(N. Kawkowo, Z-1684–1805, k. [1–2]); *Schaustri* XVII Obląk 561; *Schaustren* 1717 GuldWij 63; *Saustren*, *Saustry* 1720, *Saustren*, *Schaustren*, *Szaustren* 1729, *Szaustern* 1752 ASC(N. Kawkowo, Z-1684–1805, k. [8, 13v–14v, 30]); *Schaustern* 1755 MpEnd; *Szaustern*, *Szaustern* 1757

ASC(N. Kawkowo, Z-1684–1805, k. [36v–37]); *Schaustern* 1785 Goldb I 184; *Szaustren*, *Schaustren* 1790 ASC(N. Kawkowo, Z-1684–1805, k. [53v]); *Schaustern* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Schaustren* 1804, *Schaustern* 1805 ASC(N. Kawkowo, Z-1684–1805, k. [66v, 68v]); *Schaustern* (*Szastry*) 1820 Wald 169; *Schaustern* — *Szalstry* 1879 KętN 197; *Szalstry*, niem. *Schaustern* 1890 SG XI 774; *Schaustern* 1913 Meyers II 700; *Schaustern* — *Szalstry*, -str, *szalstrzański* 1947 MPol XXV nr 111; *Szalstry*, *Szalstr* 1982 WUN III 387; gw. *šaustrý//šostrý*, -o//-úf. — Starsza n. niem. **Wis(e)-acker*, por. dniem. *wese* ‘łaka’ albo *wis* ‘biały, jasny’ Lübben 577, 587 i dniem. *acker* ‘ziemia, rola’. Nazwa *Schaustern//Saustern* jest ponowiona z n. jez., por. im see *Saustern*, *Sawstern*, *Schaustern* 1352 PrUr V 43, dalej HE V 119, dziś *Szalstry*. Nazwa jez. pierwotnie zapewne prus. (**Saustr-ā//Saustr-is*), utworzona suf. -r-, por. lit. ap. *sausrà* ‘susza, posucha’ (: *saūšas* ‘suchy’, *saūšti* ‘schnąć, wysychać’) SESmocz 537. Poświadczone przekształcenia *sausrà* > *saustro* (-sr- > -str-) > niem. *Saustern*, por. łot. n. *Saustern ciems*, i dalej na gruncie niem. substytucji rozwój grupy spółgłoskowej -ern//ren//eren (wtrącenie e i metateza -er > -re Ger 224). Nazwa spolonizowana *Szalstry* notowana już w XVII w. W formie gw. *šostrý* uproszczenie grupy *šau-* > *ša-* > *šo-* (adideacja do ap. *siostra*). Lit.: Ger 153; Górniewicz, PMT IV 221; PospWrm 139; Biolik, HE V 119; PrzybBalt 288. RP

Szalsza, wś, kat., gm. Zbrosławice, 5 km na pñ.-zach. od Zabrze: *Galssaw* (!) 1425 Horwat 77; Nicolaus de *Schalscha* 1438 Bibl. Książąt Czartoryskich, sygn. 431 Perg.; Jan von *Salsche* (1472)XVI CdSil VI 95; *Szabsza* (!) 1679 ZfGS XXVII 395; in pago *Salcza* 1679, in pago *Schalza* 1687/88 J II 101, 411; *Schalsche* 1736 MpWielOppol; *Schallsche* 1743, *Schalsche* 1745 SNGŚI XIII 128; *Schaalscha* 1783 Z II 349; *Schalscha* 1821 Rumpf III 24; *Schalscha* 1845 K 583; *Schalsche* 1900 Myc 81; *Schalscha* 1913 Meyers II 695; *Kressengrund*, fr. *Schalscha* 1934–37 OÄSchl I 22; *Szalsza* (*Schalscha*) — *Kressengrund* 1939 Prus 70; *Kressengrund* — *Szalsza*, -y, *szalszański* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szalsza*, -szy 1982 WUN III 387. — Zapis z 1425 r. stanowi zapewne błędne odczytanie formy *Salssaw*. Nazwa od n. os. *Szal-*

sza SSNO V 274 (: *salsa*, *szalsza* ‘rodzaj ostrego sosu, przyprawy do mięsa’ Sstp VIII 113), zmieniona jako *Schalsche*, *Schalscha*. Nazwę niem. *Kressengrund* wprowadzono w okresie administracji hitlerowskiej. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szalsza*. Lit.: SNGŚI XIII 128; Horwat, Księstwo bytomskie i jego podziały do końca XV w., 1990, 77. PS

Szałwica zob. **Skolwity**

Szałwinek zob. **Szałwinek**

Szamarzewo (1), wś, pozn., gm. Kołaczkowo, 6,5 km na płn.-wsch. od Pyzdr: *Schamarzeuuo* (1269)1422 Nowacki 293; *scoltetus de Szemarzewicz* (1303)XV, *Semarzevo* 1339 KW II 225, 521; *Szamarzewo* 1394 Lek II nr 375; *Szamarszow* 1403, *Szmarssow* (!) 1413 Koz VII 393, 394; *Schamarzewo* 1448 KszKal 10, 39; *Schamarzewo* 1506, *Szamarzewo* 1508, *Samarzewo* 1509, *Szamarzewo* 1510 ASK I 11, 23, 104, 187, 73; *Villa Schamarzewo* 1510 NKs 74; *Schamorzovo* 1523 MUKr II nr 1523e/043; *Szamarzeuo* 1534 ASK I 12, 356v; *Szamarzewo* 1578, *Ssamarzewo* 1581, *Szamarzewo* 1583 ASK I 11, 507, 1112, 1331; *Szamarzewo* 1618–20 PKal 174, 43, 178; *Szamarzewo* 1673, *Samarzewo* 1674 ASK I 74, 43, 178; *Szamarzewo* 1783–84 RejKor 805; *Wies Szamarzew* 1789 MKI(Tab 47, 22); *Szamarzewo* 1793 MpPerKI; *Szamarzew* 1798 HstB I 651; *Szamarzewo* 1802–03 MpGillyPr; *Szamarzew* 1821 Rumpf III 181; *Preus. Szamarzewo* 1834 MpHey(Września); *Szamarzew Pruski* 1839 MpKwat I 2; *Szamarzewo* 1846 KsP 396; *Szamarzewo* al. *Samarzewo* 1890 SG XI 775; *Szamarzewo* 1913 Meyers II 920; *Szamarzewo* 1921 Sk X 119; *Szamarzewo*, -wa 1982 WUN III 388. — Najstarsze XIV-wieczne zapisy (pierwszy, choć datowany na XIII w., pochodzi z późniejszej kopii) wskazują na postać *Szemarzewice*, *S(i)emarzewo*, od n. os. *Siemar(z)*, **Szemar(z)*, z suf. -*ewice*, -*ewo*. Nazwa os. zapewne z wcześniejszego *Wszemar* (tak Karaś, BiulPTJ XVI 127, 132; wg SSNO VI 220 *Siemar*, ale *Wszemiar* : *Wszemir*, zob. SEMot I 166–7), por. *Wszemarus* (1219–20)1384, *Wszemarus* 1227 PU I 143, 190 (wg Rosponda, PF XX 322, jest to niem. substytucja słów. *Všemer*). Zmiana nagłosowego *Sze-* > *Sza-*, analogiczna jak w przypadku n. m. *Szaradowo* (2) (< *Wszaradowo*), dotyczyła zresztą chyba także fundującego antroponimu,

por. Jaxy *Samor* in Medzirezec 1420 RWlkp I nr 1068, Greg. *Schamar* Chwałykowski 1506–46 Koz III 294, Adami Chwalikowski *Szamar* 1564 KsgGn 35, 104v (K. Rymut niesłusznie wiąże współczesne nazw. *Szamara*, a nawet *Szamarzewski* (sic!) z gw. ap. *samar* ‘juk, tłumok’, zob. RymSEN II 394). Postać *Samarzewo* jest zapewne wynikiem dysymilacji *sz-rz* > *s-rz*. Zjawisko to utrwaliło się w n. sąsiedniej wsi *Samarzewo*; w haśle jej dotyczącym (NMPol XIII 33) znalazła się błędna informacja jakoby miała ona powstać dopiero po 1815 r. W rzeczywistości dzisiejsze *Samarzewo* i *Szamarzewo* stanowiły jedną miejscowość, która w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego w 1815 r. została podzielona granicą Prus i Królestwa Polskiego, stąd XIX-wieczne zapisy *Szamarzew Pruski*//*Preussisch Szamarzewo* dla *Szamarzewa*, który znalazł się po pruskiej stronie granicy (por. n. *Poln. Szamarzewo* 1834 MpHey(Września) dla *Samarzewa*). Zapisy sprzed 1815 r. dotyczą obu miejscowości; w Samarzewie (Polskim) znajdowała się większość najstarszej zabudowy. W XVIII–XIX w. notowane formy ze zmianą rodz. na męski (suf. -*ew*). Lit.: Nowacki, *Nasza Przeszłość* IV 293; Karaś, BiulPTJ XVI 127; Mośko, PJeż 1959, 304–5. PS

Szamarzewo (2), wś zaginiona, leżała w okolicach wsi Psarskie i Szymanowo, pozn., gm. Śrem: [villa] *Szamarzewo* nouo adscripta 1563, *Szamarzewo*, Psarskie villa ... ex sorte G. Martini *Szamarzewski* 1565 ASK I 4, 193, 277; *Szamarzewo* villa 1576 ASK I 5, 629v; *Schamarzewo* 1580 ASK I 6, 291v. — Nazwa wiąże się zapewne z osobą Marcina *Szamarzewskiego*, który w 1545 r. otrzymał od Zachariasza Psarskiego dział we wsi Psarskie w zamian za wieś *Szamarzewo* (1) w pow. pyzdryckim (por. *totas et integras sortes suas ... ville ... Pssarskye in dsitricu Costensi ... pro tota et integra scultetia in villa ... Schamarzewo in districtu pyzdrensi* 1545 KsgPoz 18, k. 219v–220, TekiDw(Gr. Pozn., 2737, nr 1395)). SHGPn IV 761 nie odnotowuje tego faktu w haśle *Szamarzewo*, wspomina o tym jedynie w haśle *Psarskie* (SHGPn III 901), podając błędny numer księgi KsgPoz. Nie można wykluczyć, że doszło tu do przeniesienia n. wsi *Szamarzewo* (1). Lit.: SHGPn IV 761; PPOzn 296. PS

Szamarzów zob. **Szamarzewo** (1)

Szambark

Szambark zob. **Szymbark** (2)

Szambierki zob. **Szombierki**

Szamborowic zob. **Malachowo-Szamborowice**

Szamborowie zob. **Szembory**

Szamborowo zob. **Szemborowo**

Szamborze zob. **Szymborze**

Szamborzewo zob. **Szemborowo**

Szameiten zob. **Żmujdzie**

Szameyten zob. **Żmujdzie**

Szamocin (1), mto, pil.: tres ville, Kovalewo, Lippini, *Szamoczino* 1364 KW III 249; de *Schamaczino* (!) 1435 KsgPoz 1, 192; *Szamoczyno* 1495 KsgPoz 7, 143; *Samoczino* 1510 NKs 84; *Szamoczino* 1564, *Szamoczino* 1576 ASK I 12, 577v, 657v; *Szamocino* 1578, *Szamocino* 1579, *Szamoczino* 1581, *Szamoczino* 1591 ASK I 4, 344v, 367, 548, 782; *Szamocino* 1673, *Szamocino* 1674 ASK I 74, 90v, 238; *Samoschin*, poln. *Szumacin* (!), *Samosczin*, pohln. *Szumacin* (!) 1789 Goldb II 103, 225; *Samoszin*, pohln. *Szumacin* (!) 1791 LErd-Pr I 886; *Samoczyn* 1796–1802 MpSchröt XX; *Zamoszczyn* oder *Samoszin* (poln. *Szumacin*), *Zamoszczyn* oder *Samosczin* (poln. *Szumacin*) 1799 Sotzmann, Handbuch... 85, 210; *Samotschin* 1821 Rumpf III 12; *Szamocin* 1846 KsP 435; *Szamocin*, al. *Samocin*, urzęd. *Samotschin*, dawniej *Samoczyn* 1890 SG XI 776; *Szamocin*, -na, *szamociński* 1967 UN 75, 16. — Podstawa n. niejednoznaczna; od n. os. *Szamota* (: *szamotać się* ‘miotać się, targać’) RymSEN II 521 lub *Samota* SSNO V 9 (: *Sambor*, *Samogost* lub od zaimka przym. *sam*), z suf. -ino, później -in. Za bardziej prawdopodobny należy uznać związek z n. os. *Szamota* (zwłaszcza w kontekście zapisu z 1435 r., w którym *Sch-* może stanowić tylko substytucję pol. *Sz-*), gdyż trudno wyjaśnić zmianę nagłosowego *S-* na *Sz-* z dala od terenów mazurzących. Lit.: Nieckula, -ov- 305; RymNmiast 235; RospSEMIG 378; ZierNmiast 144–5; Sotzmann, Handbuch zum Gebrauch der neuen General-Karte von Ost- West- Süd- und Neu-Ostpreussen, 1799, 85, 210. PS

Szamocin (2), wś, siedl., gm. Strachówka, 14 km na pld. od Łochowa: Kolonie ... Wola Prażmowska, *Szamocin*, Rzeszotki 1863 DzPow nr 173, 702; *Шамоцинь* 1866 GPKP I 5; *Szamocin* 1877 Zin II 202; *Szamocin*, wś 1890 SG XI 776; *Szamocin*, -na 1982 WUN III 388. — Od nazw. *Szamota*, z suf. -in. UB

Szamocin (3), cz. Białoleki w Warszawie, dawniej wś: *Schamocin*, *Szamotin* 1798 HstB III 241, 254v; Kol. *Szamocin* 1802–03 MpGillyPr; *Szamocin* 1827 Tabella II 218; *Szamocin*, kol. 1839 MpKwat IV 3; *Szamocin*, wś i folw. 1890 SG XI 776; *Szamocin* Fw. 1921 Mp-100(39-32); *Szamocin*, -na, *szamociński*, wś 1971 UN 132, 9; *Szamocin*, -na 1982 WUN III 388. UB

Szamocino zob. **Szamocin** (1), **Szamoty** (3)

Szamocińskie Holendry zob. **Szamoty** (1)

Szamockie Olędry zob. **Szamoty** (1)

Szamosice zob. **Siamoszyce**

Szamoszyce zob. **Siamoszyce**

Szamotuly, mto, pozn.: de *Samotul* 1231, *Schamothule* (1284)1521 KW I 118, 505; *Szamantuli* 1298 KW II 140; de *Samotul* [ok. 1306] KW III 760; de *Schamotuli* (1308)XV, Dobergozcii de *Samptur* 1345 KW II 259, 574; Dabirgotz de *Szampter* (1345) CdB A XIX 15; de *Szamothul* 1360 KW III 151; *Schamotuli* oppidum 1383 MPH II 729; de *Samothuli* 1391, *Szamotuli* 1393 Lek I nr 940, 1413; *fżamotulech* 1396, de *Samotuli* 1397 RWlkp I nr 194, 350; *Zamotuli* 1400 KZPozn nr 180; Datum in *Samotur* ... consules in *Samotuli* 1401 KW XI 78; *Samotuwer* 1401 SBP II 44; *Szamotuli* (1402) IuraVic nr 95; *Samthur* 1404 RegO I nr 780; Dobrogast von *Samotul* 1404, Dobrogostio de *Schamotuli* 1405 CdB A XVIII 316, 318; *Szamotuli* 1406, *Szamotuli* 1409 RWlkp I nr 588, 645; *Samptwlli* 1409 SHGPn IV 762; *Szmotulji* 1411, *Samathuli* 1417 BulPol III nr 1303, IV nr 84; Dobrogust von *Samptur* 1419 CdB A XVIII 173; in *Noua Schamothuli* ... in *Schamothuli* (1419) IuraVic nr 309; *Szamotuli* 1419, de *Szemothuli*, w *fżemotulel* (!) 1420 RWlkp I nr 1030, 1063, 1070; *Noua Schamotuli* 1421 SHGPn IV 762; *Schemotuli* 1422 RWlkp I nr 1098; *Schamotuli* 1423 Ua 329; *Sematuli* 1426 BulPol IV nr 1714; *Schamotuli* 1427 Ua 337; *Schamotuli* 1433 RWlkp I nr 1559; *Samptir* 1438 SBP II 325; de *Samotoli* (!) 1439 CdB A XXIV 149; *Syemotuli* 1444 SHGPn IV 762; *Scamotoli* 1447 MPL II 54; *Scamotuli* 1456 BulPol VI nr 992; *Schamothuli*, *Schamotuli* ... *Schamothuli*, in *Czampter Scamotholi* ... *Scomothuli*, vam *Czampter* 1456, vom *Czamter*, von *Czampters*, *Czampter*, *Schamotuli* 1460 CdB A XXIV 162, 164, 165, 167, 177–9; Ex *Schamothuli*, zcu *Czampter* ... *Zamp-*

ter 1467 CdB C I 417, 421–3; *Schamotuli* 1472 Ua nr 198; *Schamothuly* 1473 Sng II 221; *Czampther*, *Sampthere* 1485 Font I 325, 345; *Czampther* (1494) CdB B V 499; de *Schamotuli* 1497 Bob nr 360; *Szampther* 1501 SBP II 288; *Czampther* (1502) CdB B VI 189; *Schamotuly*, *Schamotuli* 1507 Ua nr 225, 228; *Szamotuly* (1508)1614 Sng V 42; *Schamothuli* 1510 NKs 79; *Schamotuli* 1510 Ua nr 238; *Schamotuli* oppidum 1553, *Ssamothuli* 1567, *Szamothuly* 1576, *Schamotuli* 1577 ASK I 5, 166, 341, 568, 754; *Szamotuly* 1580 ASK I 6, 185v; *Samothuly* 1583 ASK I 4, 725v; oppidum ... *Szamotuly* 1623 KsgPoz 37, 586; de *Samotuly* 1647 MK 190, 261v; *Szamotuly* opp. 1673 ASK I 68, 1185; *Szamatul*, deutsch *Sambter* 1754 ThomEv 142; *Szamotuly* 1766 Lustracje 15a, 40; *Szamotuly* miasto 1783–84 RejKor 795; *Samter* 1798 HstB I 559; *Samter* 1802–03 MpGillyPr; *Samter*, poln. *Szamotuly* 1821 Rumpf III 12; *Szamotuly* (*Samter*) 1846 KsP 364; *Szamotuly*, urząd. *Samter* 1890 SG XI 777; *Szamotuly*, niem. *Samter* 1921 Sk X 85, 158; *Szamotuly*, -*tul* 1982 WUN III 388. — Pochodzenie n. niepewne. Według K. Zierhoffer'a jest to forma l. mn. od n. os. *Szamotula* SSNO V 275 (: *szamotać się*), zaś K. Rymut, H. Górniewicz i S. Rospond w podstawie toponimu upatrują złożonej n. os. **Samotula*, pochodzącej od zaimka *sam* i czas. *tulić* lub też od *tul* 'sajdak' czy czas. *tulić* 'chować'. Warto dodać, że przy wyodrębnieniu zaimka *sam* jako pierwszego członu n. os. należy również brać pod uwagę jako drugi człon czas. *tulać się*. Postać z nagłosowym *Sz-* < *S-* w przypadku rekonstruowania podstawy *Samotula* można tłumaczyć tylko ewentualnym utrwaleniem formy graficznej, nie wchodzi tu raczej w grę ucieczka od mazurzenia, gdyż miasto znajduje się zbyt daleko od obszarów mazurzących. Bardziej przekonująca wydaje się rekonstrukcja n. os. z nagłosowym *Sz-*, zwłaszcza że do dziś jest poparta występowaniem nazw. *Szamotula*, niezależnie od toponimu, brak natomiast poświadczeń dla antroponimu *Samotula* lub pochodnych od niego. Rymut nie wykluczał związku omawianego toponimu z n. przepływającej pod miastem rz. *Samy*. W zapisach z lat 1419–21 dodatkowy człon od przym. *nowy* dyferencyjny wobec n. *Stare Szamotuly*, zob. *Stare Miasto* (6b), odnoszącej się do miej-

sca pierwszej lokacji Szamotuł. Czas translokacji miasta na obecne miejsce nie jest dokładnie znany; możliwe jest, że najstarsze zgromadzone tu zapisy dotyczą Starych Szamotuł. Już w XIV w. notowana jest postać zmieniona *Samptur* z wymianą wygłosowego *l > r* oraz wstawnym *p//b* (zob. XVIII-wieczne *Sambter*) po *m*, por. hasła *Niemcza* (1, 2), *Ninkowice*, *Szymanów* (6, 9, 10), *Szymocin*, gdzie odnotowano analogiczne zjawisko (*Nempcz*, *Nimbsch*, *Nimbkowitz*, *Simbsdorf*, *Simptzen*, *Simbsen*). Wydaje się natomiast, że powstała na kanwie form typu *Samotur*, *Samoturwer*, *Samtur*, które notowane są jednak nieco później. Ostatecznie niem. n. miejscowości ustabilizowała się w formie *Samter* i w obiegu oficjalnym funkcjonowała do 1918 r., gdy przywrócono n. pol. *Szamotuly*. Lit.: SHGPn IV 762–82; GórnRWlkp 31; RymNmiast 236; RospSEMIG 378–9; ZierNmiast 145–6; PPozn 296–7. PS

Szamoty (1), wś, pil., gm. Szamocin, 1,5 km na płn.-wsch. od Szamocina: *Przespolewo* 1742 TekiDw(12871, nr 97); Szamocino, Lastcowo, Młyn Chumerek, et *Przespolewo* novo coloniam atque Pannificium noviter erectum 1750 KsgPoz 567, 55v; *Przespolewo* 1753 Schmidt 35–6; *Oleńdry Szamocińskie* 1756 Der 80; *Samoczynier Holländerei* 1788 Schmidt 36; *Samoczynier Holländerei* 1789 Goldb II 225; *Samosziner Holländer* 1793 HolN 194; *Samoczynier Holl.* 1796–1802 MpSchröt XX; *Samoszinyer Hol.* 1802–03 MpGillyPr; *Samoczynier Hauland*, *Samoczyn-Hauland* ok. 1830 Schmidt 36; *Somoczyn Hl.* 1843 MpHey(Chodzież); *Zamoczyn Ol.* (!) 1846 KsP 439; *Samoczynhauland* 1871 GemGut IV 154; der Dorfgemeinde *Samotschin-Hauland* [hat der Namen] „*Freundsthal*” [beigelegt] 1874 Registrande... 98; *Szamocińskie Oleńdry*, niem. *Freundsthal*, wś 1874 WM 37; *Szamocińskie Oleńdry* 1888 KorEccel 54; *Szamocińskie Holendry*, przezwane *Freundsthal* 1890 SG XI 777; *Szamockie Oleńdry*, niem. *Freundsthal* 1902 MycPn 171; *Szamoty* zamiast *Preundsthal* (!) (*Szamockie Oleńdry*) 1921 DzUrz(Woj. Pozn. nr 13, 101); *Szamoty*, niem. *Freundsthal*, wś 1921 Sk X 9, 158; *Szamoty*, -*mot*, *szamockie* 1967 UN 75, 19. — Miejscowość powstała jako osada ołęderska w 1740 r. Początkowa n. *Przespolewo* została nadana na cześć żony Józefa Bętkowskiego,

Szamoty

Jadwigi z d. *Przespolewskiej* (samo nazw. pochodzi od n. wsi *Przespolew*, zob.). Późniejsze n. *Ołendry Szamocińskie*//*Szamocińskie Ołędry*//*Szamockie Ołędry* = niem. *Samoczyn Holländerei*, *Samoczyn-Hauland*, utworzone od n. m. *Szamocin* (1) i terminu osadniczego *oładry*, niem. *Holländerei*, *Hauland*. W 1874 r. wprowadzono urzędowo n. niem. *Freundsthal* (: *Freund* ‘przyjaciel’, *Thal* ‘dolina’). Po 1918 r. nie przywrócono dawnej n. pol., lecz utworzono nową *Szamoty*. Lit.: *Registrate der Geographisch-Statistischen Abtheilung des Großen Generalstabes*, V, 1875, 98; Schmidt, *Die Geschichte des Deutschtums in Szamocin (Samotschin)*, 1939, 34–40. PS

Szamoty (1a), wś zaginiona, leżała w dawnym pow. orłowskim, płoc.: *Pacossius de Samothi* 1408 Łęcz II nr 1580. — Od n. os. *Szamota* AntrP V 55, por. *Szamotha*, *Schamotha* SSNO V 9, w l. mn. Lit.: *Górniewicz*, *Onom* XIII 97. KS

Szamoty (2), cz. Ursusa w Warszawie, dawniej wś: *Woyszcizce* (1424)1456 MK 3, 22v; *Voyszcizce*, *Swaby* 1428 SHGWarsz 318; *Woyschycze*, *Schamothy* 1429 Mkm II nr 145; *Voyszcizce*, *Schwabi* (1442)1456 MK 3, 270–270v; *Woyszcizce* alias de *Swaby* 1476 ZHer nr 491; *Schamothy* 1483 MK 9, 160v; *szeszphabow* 1509–10 Warsz nr 2088; de *Swaby* 1515 ZHer nr 931; *Woyscizce*, *Swaby* 1521 MK 32, 96v; *Sphabj Bozeie* 1532, *Bozeyewo sphabj* 1535, *Bozeyewo sphwabj* 1536, *Sphaby* 1538 ASK I 27, 437v, 419v, 396v, 369; *Szwabi* 1563, *Szwabi bozeie* 1569 ASK I 27, 197v, 159v; *Swaby Bozeie* 1591 ASK I 28, 46; *Bozeie* seu *Szwaby* 1653 ASK I 28, 732v, 772v; *Bozeie* 1661 ASK I 65, 759v; *Bozeie* 1673 ASK I 72, 757; *Swaby Szamoty* 1783 MpPerMz; *Szamoty* 1783–84 RejKor 703; *Szamoty*, oder *Szamoty Szwaby* 1798 HstB III 254v; *Szamoty* 1802–03 MpGillyPr; *Szamoty* 1827 Tabella II 218; *Szamoty* 1839 MpKwat IV 3; *Szamoty*, wś 1890 SG XI 786; *Szamoty*, wś 1933 SkBy 1665; *Szamoty* 1967 SM 1116; *Szamoty* XXI PRNG. — Dawniej *Wojszczyce*, od n. os. *Wojszcz* RymSEN II 695 (por. *Wojszcz-yn* SSNO VI 178, *wojski* ‘dawny urzędnik ziemski’), z suf. *-ice*. Oboczne nazwy: *Szwaby*, od n. os. *Szwab* (por. *Albertus* alias *Swab* de *Woyscizce* (1425)1456 MK 3, 46), oraz *Szamoty*, od n. os. *Samota*//*Szamota* (por. *Svab bozey*, *Mai. Samota* 1538 ASK I 27, 369; *Stanislaus olim*

Joannis Samota de *Swabi* Bożeje 1580 ŻDz XVI 281), w formie pluralnej. W XVI w. występują n. zestawione *Szwaby-Bożeje*, *Bożejewo-Szwaby*, *Bożeje-Szwaby* (por. *Jacobus Bożej* de *Swaby* 1515 ZHer nr 931), w XVIII w. *Szwaby-Szamoty*, później utrwaliła się n. *Szamoty*. Lit.: SHGWarsz 318; *TaszyckiPatrMz* 72; *GórnRWlkp* 120. UB

Szamoty (3), wś, warsz., gm. Nadarzyn, 10 km na płn. od Tarczyna: *Szamoty* 1406 SHGWarsz 276; *Szamothi* 1407 Czer nr 20; *Zamoczino* (1424)1456 MK 3, 36v; *Szamothy*, *Szamoczino* 1425 Czer nr 1833, 1970; *Samothy*, *Schamothi* 1432 Mkm II nr 500; *Samothy* 1474 ZHer nr 442; *Naschamothach* 1496, *swielkych samoth* (1547) Warsz nr 1774, 2641; *Schamothy Maior*, *Schamothy minor* 1528 ASK I 27, 724; *Samoty Maior*, *Samoti Minor* 1580 ŻDz XVI 287, 288; *Szamoty maior*, *Szamoty minor*, *Samoty maior*, *Samoty minor* 1674 ASK I 72, 877, 923v; *Szamoty* 1783 MpPerMz; *Szamoty* 1827 Tabella II 218; *Szamoty* 1890 SG XI 787; *Szamoty*, *-mot* 1982 WUN III 388. — Od n. os. *Samota*//*Szamota* SSNO V 9, w formie pluralnej, też z suf. *-ino*. W XVI–XVII w. istniały *Szamoty Maior (Wielkie)* i *Szamoty Minor (Małe)*. Lit.: SHGWarsz 276–7; *GórnRWlkp* 120. UB

Szamowice zob. **Szamów**

Szamów, wś, płoc., gm. Witonia, 11 km na płn.-wsch. od Łęczycy: *Szamowo* (1342–74)XVI KorAbpi II 808; *Szamowo* 1385, *Szamouo* 1386 Łęcz I nr 6, 41; *Zamowo* 1391, *Shamowo*, *Chamowo* 1392, *Samowo* 1393 Łęcz II nr 3675, 4100, 4231, 4487; de *Szamouice* 1395, *Szamowo* 1399 Łęcz I nr 3644, 6370; *Szamovo* 1405 Łęcz II nr 1049; *Schamowo* 1511–23 LLB II 487; *Szamow* (1531) *VisitGn* 676; de *Samow* 1532 MUKr II nr 1532e/008; *Szamowo* 1576 ŻDz XIII 87, 141; *Szamow* 1673 ASK I 74, 620; *Szamowo* (1729) *RegGn* 222; *Szamow* 1793 MpPerŁęcz; *Szamów* 1827 Tabella II 218; *Szamów* 1839 MpKwat II 3; *Szamów* 1890 SG XI 787; *Szamów* 1921 Sk II 60; *Szamów*, *-mowa* 1982 WUN III 388. — Pierwotnie zapewne *Samowo*, od n. os. **Sam* (: *Sambor*), z suf. *-owo*, później *-ów*. W XIV w. odnotowany wariant z suf. *-owice*. Utrwalona forma graficzna z nagłosowym *Sz-* jest zdaniem F. Nieckuli niejasna (być może ucieczka przed mazurzeniem). Lit.: SHGŁęcz II 133; *Nieckula*, *-ov-* 181. KS

Szaniawy, dziś *Szaniawy-Matysy* i *Szaniawy-Poniaty*, dwie wsi, też *Ryndy*, *Salamony*, dwie cz. Szaniaw-Poniat, dawniej wsi, siedl., gm. Trzebieszów, ok. 10 km na płn.-wsch. od Łukowa: *Schanawy* 1420, *Szaniawy* 1465, *Schanyewy* 1467, *Schanyawy*, *Schanyawy* alias *Salamonowy* 1512 SHGLu III 230; *Schynyawy Matysy*, *Schanyawy Ponyath*, *Schalomvny*, *Ryndy* 1529 LR 423; *Szanyavi Matysy*, *Szanyavi Poniaty*, *Szanyavi Salomoni*, *Szanyavi Rindy* 1531 ŻDz XIV 385; *Szaniawi Rindi* 1531–33, *Panyaty* (!) alias *Pvdelkowy* 1533 SHGLu III 230; *Saniawy Mathysy*, *Saniawy Poniaty*, *Saniawy Rindi*, *Saniawy Salomony* 1552 ŻDz XIV 399; *Salomoni Schaniawy*, *Schaniawy Matisy*, *Saniawy Rinidy* (!), *Saniawy Poniaty* 1580 ŻDz XIV 419, 420; *Szaniawi Matisy* ... z *Matiszow*, *Szaniawy Poniaty* ... z *Poniatow*, *Szaniawy Szalamoni* ... z *Saniaw Salamonow*, *Szaniawy Rindiy* ... z *Rindow*, ze wsi *Rindow Saniaw* 1620 RPobLu 182, 183; *Szaniawy Poniaty*, *Szaniawy Ryndy*, *Szaniawy Salamony*, *Szaniawy Matysy* Gzary (1676) XVIII RPogMłp 561, 562, 563; *Szaniawy Salomony* 1678 WPar 203; *Szaniawy Poniaty*, *Szaniawy Ryndy*, *Szaniawy Gzary* i *Matysy* 1786 MpPerLu; *Szaniawy poniaty*, *Szaniawy ryndy* 1827 Tabella II 218; *Szaniawy*, *Szaniawy Matysy*, *S. Poniaty*, *S. Ryndy* 1839 MpKwat VI 8; *Szaniawy*, dawna okolica szlachecka, w obrębie jej *Szaniawy Matysy*, *Szaniawy Poniaty*, *Szaniawy Ryndy*, trzy wsi 1890 SG XI 788–9; *Szaniawy Matysy*, *Szaniawy Poniaty*, *Szaniawy Ryndy*, trzy wsi 1902 Przew II 210; *Szaniawy-Matysy*, *Szaniawy-Poniaty*, dwie wsi 1921 Sk IV 76; *Szaniawy-Matysy*, *Szaniawy-Poniaty*, *Ryndy*, *Salamony* 1960 Mp-25(Łuków); *Szaniawy-Matysy*, *-niaw-tys*, *Szaniawy-Poniaty*, *-niaw-niat*, *szaniawski*, *Ryndy*, *-dów*, *Salamony*, *-nów* 1970 UN 115, 20, 32. — Zapewne od n. os. *Szaniawa* SSNO V 275, w l. mn. Wieś była gniazdem rodu *Szaniawskich* herbu Junosza (HNies VIII 559–601). W XVI w. rozpadła się na kilka działów: *Szaniawy-Gzary* (zob. *Gzary*), *Szaniawy-Matysy*, *Szaniawy-Poniaty*, *Szaniawy-Ryndy*, *Szaniawy-Salomony*. Człony drugie od n. os. *Matys(z)* SSNO III 428 (: *Maciej*), *Poniat* SSNO IV 320, w l. mn. *Szaniawy-Poniaty* w XVI w. określone były jako *Pudelkowicze*, od n. os. *Pudelko* SSNO IV 394, w l. mn. Dział ten wchłonął inne

części Szaniaw: *Salamony*, n. od n. os. *Salamon*// *Salomon*, por. [*Salomon* dz. z Szaniaw] 1512 SHGLu III 230–1, w l. mn., oraz, na przełomie XIX i XX w., *Ryndy*, n. od n. os. *Rynda*, por. Andrzej *Rinda* (z tej wsi) ŻDz XIV 420, w l. mn. Lit.: SHGLu III 230–1, IV 139–40; KosLu 16, 71, 73. IN

Szaniawy-Gzary zob. **Gzary**

Szaniawy-Matysy zob. **Szaniawy**

Szaniawy-Poniaty zob. **Szaniawy**

Szaniawy-Ryndy zob. **Szaniawy**

Szaniawy-Salomony zob. **Szaniawy**

Szaniec, wś, kiel., gm. Busko-Zdrój, 6 km na płn.-zach. od Buska-Zdroju: de *Sancia* (1250) Kkk I 39; de *Santia* 1325–27 MVat I 154; de *Sancia* 1398 Krak nr 6469; *Sannecz* 1420 SHGSd-(TP 20, 60); *Sanyecz* 1430 ZDM II 125; *Szyanyecz* 1470–80 DB II 378; *Szaniecz* 1498 Matr II nr 1172; *Szanyecz* 1504, *Szanyecz* 1505 ASK I 7, 51v, 85v; *Sanyecz* 1508 ŻDz XV 487; *Shanyecz* 1529 LR 68; *Saniecz* 1569 ASK I 7, 491v; *Sanyecz* 1579 ŻDz XIV 222; *Szaniec* 1599 ABMK LXXXI 111; *Szaniec* 1673 ASK I 69, 236v; *Szaniec* (1676) XVIII RPogMłp 343; *Szaniec* 1783–84 RejKor 256; z ... *Szancem*, od *Szańca* 1789 Lusand III 189; *Szaniec* 1791 MpPerSd; *Szaniec* 1827 Tabella II 218; *Szaniec* 1839 MpKwat IV 7; *Szaniec* (może *Saniec*) 1890 SG XI 789–90; *Szaniec* 1921 Sk III 135; *Szaniec*, *Szańca*, *szaniecki* 1966 UN 19, 77; gw. *sańec*, *-a*, *sańeckki*. — Nazwa niejasna. Pierwotnie zapewne *Saniec*. Pochożenie od n. os. *Sań* SSNO V 13 (: *Aleksander*) wydaje się mało prawdopodobne. W pobliżu wsi (ok. 7 km) płynie rz. Sanica (ld. Wschodniej), ta notowana dopiero w XIX w. Według Z. Babika dotychczasowe hipotezy językoznawców (m.in.: A. Bańkowskiego, J. Riegera, J. Nalepy) o związku *Szańca* z *Sanem* i *Sanicą* należy odrzucić. Również wywodzenie n. od ap. *szaniec* (A. Kamińska) jest nieprawdopodobne, czego dowodzi XIII-wieczna metryka nazwy. Być może n. można wywodzić od ap. **sanja* i łączyć z rodziną wyrazową n. 'sanek' (por. psł. **sanь* 'to, co się ślizga, co sunie, płoza' SEBOR 538), a także dopatrywać się topograficznego znaczenia 'droga zimowa' (por. ros. gw. *санница* SRNG XXXVI 121) albo jakiegoś znaczenia związanego z rzeźbą terenu. Nagłosowe *S-* (zachowane w gwarze) zostało wy-

Szanikowo

parte przez Sz- wskutek hiperpoprawnej ucieczki od rzekomego mazurzenia. Lit.: KSand 196; NaISand 171–2; KopKiel 106; Babik 552; Babik, Onom LXII 321; BańMorf 40. IN

Szanikowo zob. **Szańków**

Szaników zob. **Szańków**

Szankowo zob. **Szańków**

Szanków zob. **Szańków**

Szanowo zob. **Szonowo Szlacheckie**

Szańków, wś, biał., gm. Łosice, 3,5 km na płd. od Łosic: *Шенякове* (!) земляне 1528 Popis1528, 110; *Szanikowe* ziemiane 1528 *ŹDz* XVII/1, 186; [сь] *Шаникова* 1565 Lesmaitis 348; *Шаныково* 1567 Popis 982; *Sankowo* 1577, *Sanikowo* 1580 ASK I 47, 765, 562v; *Szanikowo*, z dobr *Szanikowa* 1627 AtPd(ORs4279, 7); *Szankowo* 1629 AtPd(AWor 1, 4); *Szankowo* 1662 AWAK XXXIII 418; Wieś *Szanikow* 1673, *Szankow* 1674 ASK I 70, 254v, 291v; *Szankowo* (1676)XVIII RPogMłp 683; *Szankow* 1795 MpPerPd; *Szanków* 1827 Tabella II 218; *Szanków* 1839 MpKwat VI 7; *Szańków* 1890 SG XI 790; *Szańków* 1921 Sk IV 46; *Szańków*, -kowa, *szańkowski* 1971 UN 128, 18. — Od n. os. **Szanik*, por. *Sanik*, *Szanek* (od podstawy *san-*, im. *Aleksander*) RymSEN II 396 (por. też rus. n. os. *Санько* Popis1528, 153), z suf. -owo, -ów. IN

Szaparty zob. **Szatarpy**

Szapsk, wś, ciech., gm. Raciąż, 8 km na płd. od Raciąży: *Szarsko* (1170) KMaz I 95 (tu?); *Sarbsko* (1349)XV KkM 60; *Sarbsko* 1403, *Szarpsko* 1407, *Sarpsko* 1415 Płoń nr 304, 1043, 2580; *Sapso* (!), *Sarpsko*, *Sapso* (!), *Sarpso* (!) 1425 MkM I nr 100, 103, 105, 107; *Szarpsko* 1427 MkM I nr 536; *Sabsko* 1438 KkM 191; *Carp-sko* (!) 1501 Matr III nr 26; *Sarpsko* 1531, *Sarpsk* 1538, *Sarpsko* 1552 ASK I 41, 102, 200, 638v; *Szarpsko* 1553, *Sarpsko* 1563 ASK I 43, 30v, 71; *Sarpsko* 1578 *ŹDz* XVI 87; *Sarpsk* 1581, *Sarpsk* 1582, *Sarpsko* 1583 ASK I 44, 507v, 711v, 363; *Szaprzsk* (!) 1662, *Sapsk* 1674 ASK I 72, 430v, 514v; *Szaprzsk* 1783–84 RejKor 601; *Czaprzsk* (!) 1784 MpPerPł; *Szaprzsk* 1808 MpTex XI; *Szapsk* 1827 Tabella II 218; *Szapsk* 1839 MpKwat III 2; *Szabsk-Żabowo* niekiedy *Szapsk* 1890 SG XI 753; *Szapsk* 1921 Sk I 124; *Szapsk*, -ka 1982 WUN III 388. — Od n. os. *Sarb* SSNO V 15, z suf. -sko, -sk. Zmiana *Sarbsko* > *Szaprzsk* jest efektem hiper-

poprawnego odmazurzenia, ubezdźwięcznienia *b*, przestawki i uproszczenia grupy spółgłoskowej (-rbs- > -rps- > -prs- > -ps-). Okresowo (w XIX w.) *Szabsk-Żabowo*; człon drugi od ap. *żaba* lub nazw. *Żaba* RymSEN II 755, z suf. -owo. Lit.: SHGPł 296–7; ZMaz 329. UB

Szapska zob. **Szarbsko**

Szara Góra zob. **Sadogóra**

Szara Wola zob. **Szarowola**

Szaradowo (1), wś, bydł., gm. Szubin, 2,5 km na zach. od Szubina: *Sweradowo*, *Swyeradowo* (1383)XV DH III 422, 433; *Vszeradowo* 1386, *Wscharadowo* (1399)1658 KW III 574, 728; Albertus ... de *Wszaradowo* (1405), *Wszaradowo* (1405)1425, Albertus de *Wscharadowo* (1407) XVIII, *Wscharadowo* 1408, *Wszaradowo* 1413 KW V 67, 72, 105, 139, 208; Albertus de *Wseradowo* Castellanus Caminensis 1422 KszPoz 7, 49v; *Scharadowo* 1444 KsgPoz 2, 5; villa *Wszaradowo* 1450 KsgPoz 4, 147; *Vscharadowo* 1462 KsgPoz 6, 144; *Szaradowo* 1494 KsgPoz 7, 46; *Wscharadowo* 1511–23 ŁLB I 127–8; *Szaradowo* 1561 KsgPoz 20, 18; *Wszaradowo* 1564 ASK I 12, 581; *Szaradowo* 1577 *ŹDz* XII 190; *Szaradowo* 1591 KsgPoz 23, 788v; *Wszaradowo* 1608 RepGn I 79; *Szaradowo* 1618–20 PKal 260; *Wszaradowo* 1632 RepGn II 38; *Szaradowo* 1673 ASK I 74, 89; *Wszaradowo*, *Szaradowo* 1699, *Wszaradowo* 1712, *Szaradowo* 1728 RepGn II 72, 83, 105; *Scharadowo* 1754 ThomEv 142; *Szaradowo* 1760 RepGn I 234; *Szaradowo* 1789 Goldb II 234; *Szaradowo* 1820 RepGn II 299; *Szaradowo* al. *Wszaradów* 1890 SG XI 792; *Szaradowo* 1921 Sk X 92; *Szaradowo*, -wa, *szaradowski* 1971 UN 85, 19. — Dawniej *Wszaradowo* (w XV-wiecznej kopii najstarszego zapisu *Świeradowo*), od n. os. *Wszarad* (forma *Świerad* powstała w wyniku przestawki *Wsze-* > *Świe-*) SSNO VI 220, z suf. -owo, efemerycznie też -ów. Postać *Wszaradowo* wiąże się z obniżeniem artykulacji *e* > *a* przed *R*, być może hiperpoprawnym na tle dialektalnego przejścia *a* > *e*. Notowana od XV w. współczesna postać *Szaradowo* może być wynikiem fałszywej dekompozycji inicjalnego *W-* potraktowanego jako przyimek lub uproszczenia grupy *Wsz-* > *Sz-*. Lit.: Karaś, BiulPTJ XVI 128. PS

Szaradowo (2), os. zaginiona, leżała w okolicy Kiekrza i Starzyn, pozn., gm. Rokietnica:

Szeradowo 1395, media *Szeradowo* 1396, *Sira-dowo* 1398 Lek I nr 1962, 2119, 2623; pro medio hereditatum, videlicet Starzyn, Kekrza et *Wszaradowa* [gen.] 1400 KZPozn nr 173; *Scharadowo* 1493 KszPoz 22, 75v. Lit.: SHGPn IV 809; PPozn 273. PS

Szaradów zob. **Szaradowo** (1)

Szaradza zob. **Sieradza**

Szarajówka, wś, zamoj., gm. Łukowa, 7,5 km na wsch. od Tarnogrodu: do folwarku *Szarjówka* 1830 APLub(35/71/0/4.14.13.1/16426); do granicy *Szarajuwski* 1836 ChKGk 302, k. 57; *Szaryjówka* 1839 MpKwat VI 11; *Szaryówka* 1864 Osiński 79; селение *Шаріювка* 1866 APLub(35/168/0/2/253, k. 8); *Шарієвка* дер., *Шарієвка* фоль. 1866 GPKP VI 11; *Szarajówka* 1870 Cat 19; *Шараєвка*, wś 1871 PKLub 100; Folwark *Szarjówka* 1871 Kurier Warszawski nr 1, 8; *Szarajówka* 1877 Zin II 203; *Шарієвка* 1877 SpisLub 52; *Szarajówka* al. *Szaryjówka*, folw. 1890 SG XI 792; *Шарієвка* 1893 SpisLub 86; *Szarajówka* 1899 Cat 36; Fol. *Szaryjówka*, Gr[unta] wsi *Szaryjówki*, Pastwisko „*Szaryjowskie*” 1906 APZam(Plan zbiorowy dóbr Ordynacji Zamoyskiej); *Szarajewka* 1909 Kurier Warszawski nr 147, s. 2; *Szarajówka* 1915 KdwR-(Józefów); *Szarajówka*, wś 1921 Sk IV 8; *Szaryjówka* 1933 DzU nr 96, poz. 742; *Szarajówka* 1933 SkBy 1666; *Szarajówka*, -ki, *szarajowiecki* 1967 UN 106, 34; *Szarajówka*, -ki, cz. wsi Chmielek 1982 WUN III 388; *Szarajówka*, -ki, *szarajowiecki* 2013 DzU poz. 200. — Do pocz. XX w. notowane były dwie formy: *Szaryjówka* i *Szarajówka*, utworzone przy pomocy suf. -ówka, od ukr. n. os. *Шарай*, *Шарію*//*Шарію*, będących wariantami n. os. *Шеpeй*, *Шеpeз*, stanowiących formy hipokorystyczne gw. ukr. im. *Шеpeziю* < *Cepziю* (IrkESUP 809, 814); inaczej RymSEN II 398, 522, który nazw. pol. *Szaraj* wywodzi od wschł. *saraj* ‘szopa’, też od przym. *szary* lub im. *Sara*. W kontekście zarówno lokalizacji miejscowości, jak i wahania *a* : *y* w starszych zapisach należy przyjąć jej pochodzenie od wspomnianych wcześniej antropimów ukraińskich. W miejsce dawnych form przym. *szarajowski*, *szaryjowski* w XX w. została wprowadzona urzędowa forma *szarajowiecki*. Lit.: Osiński, Radzyński Rocznik Humanistyczny IV 79. PS

Szarapaty zob. **Szatarzy**

Szarapinowice zob. **Serafinowice**

Szarawola zob. **Szarowola**

Szarbia, wś, krak., gm. Koniusza, 7 km na płd.-zach. od Proszowic: *Sarbye* (1286)1487 ZDM I 17; *Sarbe* 1379, *Sarbe* 1388, *Sarbya* 1398 Krak nr 544, 4850, uw. CCLV(47); de *Zarzbe* 1395 KZK Krak II nr 3527; *Sarbye* 1407 DKrak 134; *Sarbye* 1470–80 DB II 160; *Szarbye* 1490 ŻDz XV 443; *Sarbye* 1529 LR 125; *Sarbie* 1581 ŻDz XIV 7; *Sarbia* 1662 ASK I 68, 2; *Sarbia* 1680 Rej 97; *Szarbia* 1783–84 RejKor 324; *Sarbia* 1787 MpPerKr; *Szarbie* 1789 SHGKrMat 269; *Szarbia*//*Sorbia* 1801–04 MpHeld; *Szarbia* 1827 Tabella II 218; *Szarbia* 1839 MpKwat III 8; *Szarbia* 1890 SG XI 795; *Szarbia* 1921 Sk III 71; *Szarbia*, -bi, *szarbski* 1964 UN 13, 97; gw. *sorbō*//*šarba*, -bi, *sorbēcki*//*šorbēcki*. — Dawniej *Sarbie*, *Sarbia*, od n. os. lub etn. *Sarb* ‘Lużyczanin’ SSNO V 15, z suf. *-bje, *-bja. Były to dwie konkurujące przez dłuższy czas formacje kolektywne **S̥rb̥bje* i **S̥rb̥bja*, por. *święcie* : *święcia* ‘wszyscy święci’ Sstp IX 66. Forma *Szarbia* hiperpoprawna (ucieczka od rzekomego mazurzenia). W formie gw. zarówno -o- w nagłosie, jak i -o końcówkowe kontynuują zapewne dawną długość. Lit.: R Krak 149; BańMorf 54. IN

Szarbia Zwierzyniecka, wś, kiel., gm. Skalbmierz, 2,5 km na płn.-zach. od Skalbmierza: *Sarbe* (1254)1445 Kkk I 53; *Sarbe* (1287)XVI CdP III 149; *Sarbe* 1387 Krak uw. LV(36); *Sarbye*, villa ... cuius proprietas et dominium ad monasterium Zwierzynense pertinent 1470–80 DB III 65; *Sarbye* 1529 LR 204; *Sarbya* monasterii Zwierzynie[censis] 1564 Lukrak I 47; *Sarbie*, conv. Zwierzyniec 1581 ŻDz XIV 18; *Sarbie* 1629 RPobKr 117; *Sarbie* 1659–64 Lukrak 379; *Sarbia* 1662 ASK I 68, 30; *Sarbie* 1680 Rej 116; *Szarbie* 1783–84 RejKor 354; *Szarbie* 1791 MpPerSd; *Szarbia* 1801–04 MpHeld; *Szarbia* 1827 Tabella II 218; *Szarbie* 1839 MpKwat III 8; *Szarbia* 1877 Zin II 203; *Szarbia*, zwana też *Szarbią Zwierzyniecką* 1890 SG XI 794–5; *Szarbia* 1933 SkBy 1666; *Szarbia Zwierzyniecka*, -bi -kiej, *szarbiecki* 1966 UN 22, 50; gw. *šarba zvežyniecka*, -i -i//*sorbō*, -i, *šarpski*//*sorbēcki*. — Dawniej *Sarbie*, *Sarbia*, wtórnie *Szarbia*. Wieś była własnością klasztoru norbertanek w Zwierzyncu, obecnie cz. Krakowa (zob. zapis w DB), stąd człon odróżniający.

Szarbie

W obocznej formie gw. zmiana *-aR- > -oR-*. Lit.: RKrak 149; KopKiel 167; BańMorf 54. *IN*

Szarbie zob. **Szarbia**, **Szarbia Zwierzyniecka**

Szarbków, wś, kiel., gm. Pińczów, 8 km na płn.-wsch. od Pińczowa: *Sarbkowo* (1254) CdP I 75; *Szarbkow* 1470–80 DB II 378; *Sarbkow* 1490 SHGSd(AOV 6564, 15); *Szarpkow* 1504, *Szarpkow* 1505 ASK I 7, 51v; *Sarpkow* 1510 ASK I 10, 83v; *Sarbow* (!), *Skarbkow* 1529 LR 198, 382; *Sarpkow*, *Sharpkovu* (!) 1530, *Sharpkow* 1531 ASK I 10, 244, 265v–266, 483; *Sarbkow* 1532 Matr IV/2, nr 16380; *Zarbkow* 1540 ASK I 9, 27; *Sarpkow* 1542, *Sarbkow* 1546 ASK I 50, 187, 297; *Scharpkow* 1555, *Scharpkow* 1556 ASK I 50, 337, 417; *Skarpchow* 1569, *Skarbkow* 1571 ASK I 7, 489v, 303v; *Szarpkow* 1573 ASK I 8, 609; *Sarpkow* 1576, *Sarpkow* 1577, *Sarpkoff* 1579 ASK I 9, 113v, 256, 553v; *Sarpkow* 1589, *Sarpkow* 1591 ASK I 7, 747, 650; *Skarbkow* 1673, *Skarbkow* 1674 ASK I 69, 235v, 260v; *Sarbkow* 1674 ASK I 67, 614v; *Szarbkow* 1787 Spis 405; *Sarbkow* 1791 MpPerSd; *Szarbkow* 1801–04 MpHeld; *Szarbków* 1827 Tabella II 218; *Szarbków* 1890 SG XI 795; *Szarbków* 1921 Sk III 106; *Szarbków*, *-kowa*, *sarbkowski* 1969 UN 29, 41. — Dawniej *Sarbkowo*, *Sarbków*, od n. os. *Sarbak* (: n. etn. *Sarb* ‘Lużyczanin’) RymSEN II 410, z suf. *-owo*, *-ów*. Forma *Szarbków* hiperpoprawna; *S(z)arbków* z ubezdźwięcznieniem *-bk- > -pk-*. Notowany w XVI–XVII w. wariant *Skarbków* powstał może wskutek adideacji do n. os. *Skarbak* SSNO V 85–6, ap. *skarb*. Lit.: KSand 175–6; KopKiel 202. *IN*

Szarbsko, wś, piotr., gm. Aleksandrów, 20 km na płn. od Przedborza: de bonis ... videlicet Sthara Dąmbrowka[,] *Sarbska* 1508 ASK LIV 10, 49; *Scharpska* 1510, *Sparszka Stharsky* (!) 1530, *Sparszka Starsky* (!) 1531 ASK I 10, 101, 357, 362; *Sarpska* 1522 ASK I 51, 60v; *Sarpska* 1541 ASK I 84, 42; *Sarpszka* sors 1577 ASK I 9, 374; *Sarbska* 1662 ASK I 65, 45; *Szarbska* 1662 ASK I 67, 142; *Sarbska* Villa 1678 APPiotr(48/229/0/-/2, k. 1, 4); *Szapska* (1688) RegGn 187; *Sarbsko*, *Sarbska*, *Szapska* (1746)1857 APPiotr(48/229/0/-/1, k. 17, 25, 27); *Sabska* 1783–84 RejKor 223; *Szabska* 1791 MpPerSd; *Szapska* 1797–1805 AGAD(Zb. Kart. 181-01, ark. 42); *Szabska* 1801–04 MpHeld; *Sabska* 1802 Crusius III/2, 292; *Szapsko* 1821 DzUrz(W. Sand. nr 22, 249); *Szarbska* 1827 Ta-

bella II 218; *Szarbsko* 1839 MpKwat III 6; *Szarbsko* 1890 SG XI 795; *Szarbsko*, *-ka*, *szarbski* 1966 UN 24, 64. — Zapewne od n. etn. *Sarb* ‘Lużyczanin’, z suf. *-ska*. W XIX w. nastąpiła zmiana rodz. na nijaki (suf. *-sko*). Nagłosowe *Sz-* jest wynikiem hiperpoprawnej ucieczki od rzekomego mazurzenia. W zapisach widoczne ubezdźwięcznienie *b > p*. W XVII–XIX w. notowane formy z uproszczeniem grupy *-rbs- > -bs-* (*Szabska* itp.). Lit.: NaISand 171–2; BańMorf 92. *IN*

Szarcz, wś, gorz., gm. Pszczew, 13,5 km na płn.-wsch. od Międzyrzecza: hereditates nostre Poznanesis ecclesie, Pczewo et *Sadce* wlgariter nuncupatas (1288)1407 KW VI 42; de *Szadecz* 1411 KszPoz 3, 158v; in villa *Sadecz* ... insulam wlgariter ostrow, que est inter villam *Sadecz* et inter lacum magnum, qui dicitur *Sadecz* (1424)1466 KW VIII 296–7; *Szadecz* 1469 KsgPoz 57, 33v; *Szandzyech* 1475 KszPoz 20, 26v; *Szadecz* 1508, *Szadecz* 1509, *Szadecz* 1510 ASK I 3, 15v, 54v, 275; *Schadecz* 1530 ASK I 3, 87; *Sandecz* 1535 ASK I 4, 53; *Sarcz* 1553, *Sardecz* 1563 ASK I 5, 164v, 230v; *Szorc*, *Sorc* 1564 InwBPozn 282; *Sardecz* 1567, *Sardecz* 1570, *Sardecz* 1576, *Sardecz* 1577 ASK I 5, 319v, 403, 502v, 702; *Sardz* 1580, *Sardz* 1581 ASK I 6, 130, 390; *Sardz* 1583 ASK I 4, 678v; *Szardz* 1620 Koz III 170; *Sardz* 1631 ASK I 65, 118v; villa antiquitus *Sandecz* nunc vero *Sarcz* nuncupata 1637 SHGPn IV 809; *Sarcz* 1673, *Sardz* 1676 ASK I 68, 1181, 1364; *Szarcz* 1789 PPozn(Tab 6, 306v); *Szarcz* 1791 MpPerPn; *Szarcz* 1798 HstB I 568; *Szarcz* 1802–03 MpGillyPr; *Scharzig* (*Szarcz*) 1823 Mützell IV 226; von *Scharzig*, [z] wsi *Szaracza* 1837 AmtBromberg nr 39, 729; *Szarcz* (*Scharzig*) 1841 PlaterPoz 128; *Szarcz* 1846 KsP 269; *Scharzig* 1871 GemGut IV 94; *Szarcz*, urząd. *Scharzig*, wś 1890 SG XI 795; *Scharzig* 1913 Meyers II 699; *Scharzig* — *Szarcz*, *-cza*, *szarcki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szarcz*, *-cza* 1982 WUN III 388. — Pierwotna postać n. trudna do ustalenia. Najstarsze zapisy z lat 1475, 1510, 1535 sugerują postać *S(z)adziec* (: przym. *sza-dy* ‘siwy’, por. *Szadek*, *Szoniec*) bądź *S(z)adecz* (: n. os. *Szadek*, por. *Siadecza*), może też *Sądecz* (por. *Nowy Sącz*), o ile nie odzwierciedlają one wtórnego unosowienia nagłosowego *a*. Zmiana w *S(z)ardecz*, *Sardcz* (może z wcześniejszego

S(z)adc z zanikiem *e* ruchomego) niejasna, być może polegała na wzmocnieniu grupy *-dč-* w celu uniknięcia uproszczenia do *-č-* (z form przypadków zależnych, np. dop. *Szadcza*). Jeśli założyć pochodzenie pierwotnej n. od przym. *szady* ‘siwy’, to nie można wykluczyć, że doszło tu do kontaminacji dwóch bliskoznacznych wyrazów *szady* i *szary*. Trudna w wymowie grupa spółgłoskowa *-rdč-* uległa dwutorowemu uproszczeniu do *-r3-* i *-rč-*, widocznemu w formach *S(z)ardz* oraz *S(z)arcz*. Ostatecznie ustabilizowała się forma *Szarcz*, która stała się podstawą zniemczonej postaci *Scharzig*. Lit.: SHGPn IV 809; PPozn 285; BańMorf 136. PS

Szardcz zob. **Szarcz**

Szardecz zob. **Szarcz**

Szardz zob. **Szarcz**

Szare, wś, biel., gm. Milówka, 16 km na pld.-wsch. od Wisły: od *Szarzan* dwunastu, Kamesnican osmnastu 1628 Lustracje 4, 289; Wies *Sare* 1662 ASK I 68, 1093; *Szare* 1673 ASK I 69, 75; *Sare* 1674 ŻDz XV 54a; *Śmierlawka* albo *Szare*, wieś, że tam owiec 150 śniegiem zapadło na tym miejscu i pozdychało od zimy i od głodu ... aż tam się zaśmierdziały i szare tam pole z nich zostało, dlatego ta wieś *Śmierlawką* i *Szarem* się pospołu zowie 1704–25 Kom 20; Kamesznica ze *Śmierlawką* 1704–25 Kom 23; *Smirluwka* 1736 MpWielTesch; *Szmerluwka* 1779–83 MpMieg; *Szare* 1797 MpNWGal; *Szare* 1802 Crusius III/2, 410; *Szare* 1855 MpKum; *Szare* al. *Smierlawka* 1890 SG XI 795–6; *Szare* 1921 Sk XII 40; *Szare*, *-rego*, *szarzański* 1964 UN 17, 24. — Od przym. *szary*, por. też n. potoku *Szare*, dziś Szarzan-ka, por. *Szarzańka*, *Szare* 1786–88 MJ(Szare). W XVIII w. n. oboczna *Śmierlawka*, też *Śmierłówka*, może od ap. **śmierla*, por. n. rośliny *śmiegiel* ‘Leontodon teraxacum’ LKrak 147, także ap. *szmerla*, *smerla* ‘śliz’, gw. *smerlic*, *smerdlic* ‘licho się palić’ SW VI 640, 240, z suf. *-awka*, *-ówka*, por. też przym. *śmierdły* ‘śmierdzący, który się zaśmierdł’ SW VI 740. Wieś założona na przełomie XVI i XVII w.; pierwszy zapis dokumentuje nazwę jej mieszkańców. Lit.: LKrak 147; Rymut, HE IX 118. IN

Szare Kozły zob. **Szarokoźle**

Szarejki (1), wś, suwał., gm. Elk, 6 km na pld.-zach. od Elku: *Szareiko* 1519 BiałKol 98;

Szareicken, *Szareike* 1539 OF nr 911 a/17, k. 57v, [cz. II] k. 62; *Szareicken* 1566 BiałKol 182; *Schereyken* 1579 Brehm 168; *Schareycken* 1662 OF nr 6498, s. 244; *Schareyken* 1694 OF nr 6505, s. 360; Jakub Kosierek z *Sareik* 1705 ASC(Elk-ew., U-1704–42, k. 187); *Sarreyken* auch *Schareyken*, wś 1785 Goldb III 138; *Sarreyken* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Sarreyken* 1834 MpReyPr(Lyck); *Sareyken*, *Sareykj*, *-ow*, z *Sareyk*, Lehndorf ok. 1859 SzczesTeka 155; *Sareyken* — *Szarejki* (*Sarejki*) 1879 KętN 163; *Szarejki* 1882 KętL 464; *Sarejki* al. *Szarejki* 1889 SG X 314; *Sareiken* 1938, *Sareyken* — *Szarejki* 1946 Ley I 127; *Sareiken* — *Szarejki*, *-jek*, *szarejecki* 1948 MPol nr A-78; *Szarejki*, *-jek* 1982 WUN III 388; gw. *sarejki*, też *sarejken*. — Od n. os. *Szarejko*, por. lit. *Šareikà* Lpvž II 889, Jacob *Schareyko* (z tej wsi) 1695 OF nr 6505, s. 359, początkowo w l. mn. Nazwa zniemczona jako *Szareicken*, *Sarreyken*. W XVIII–XIX w. w formie zmaszowanej *Sarejki*. W zapisach wahanie w dopełniaczu *-jk//jek* : *-ów*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szarejki*. Lit.: GórnRWrm 221; PrzybBalt 288; SzczesTeka 161; BiałPrzem 23, 51, 53, 95; BiałKol 98. RP/PS

Szarejki (2), wś, suwał., gm. Kowale Oleckie, 13 km na pln.-zach. od Olecka: scholz der *Gurni* (?) 1561, *Gurins*, *Guryna* 1563, zu *Gurni* 1564 BiałKol 147, 150, 149; *Scharreyken* (1566) KętL 523; *Schareken* 1581 BiałKol 151; *Schareyken* 1600 OF nr 7862, s. 218, *Scharreyken* 1663 OF nr 7877, s. 377; *Scharreicken*, wś 1785 Goldb III 140; *Schareycken* 1796–1802 MpSchröt XII; *Schareycken* 1837 MpReyPr(Oletzko); *Schareyken* ok. 1845 MpRey nr N; *Schareyken* — *Szarejki* (*Sarejki*) 1879 KętN 168; *Szarejki* 1882 KętL 523; *Szarejki* — *Szareiken* 1938 Choj 130; *Schareiken* — *Szarejki*, *-jek*, *szarejecki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szarejki*, *-jek* 1982 WUN III 388; gw. *sarejki*//*šarejken*. — G. Białuński przyjmuje, że wś nosiła starszą n. *Gurni*?, *Gurins*, *Guryna*. Być może n. prus. **Gurins*, **Gurina*, por. n. os. *Gure* TAP 37, n. jez. *Goryn*, n. m. *Gureyn*, zob. *Góry* (1b), lit. n. m. *Gūrai* Ger 44. Nazwa od rdzenia **gur-*, por. lit. *gūrti* ‘kruszyć się, drobić się, rozpadać się, rozłazić się’ SESmocz 212 (Biolik, HE V 74). Może jednak to pol. n. **Górzyn*, od ap. *góra*, z suf. *-in*. Kolejna n. lit. *Šareik-iai*, por.

Szarek

Szarejki (1); obocznie forma zamazurzona *Sarejki*. W 1938 r. zmiana n. na niem. *Schareiken*. Lit.: GórnRWrm 221; BiałPrzem 53, 200; BiałKol 147, 149–51, 164; Szcześniak, PMT XII 89; PrzybBalt 288–9. RP

Szarek, os., dawniej wś, suwal., gm. Elk, 6 km na pld.-zach. od Elku: *Sargen* 1479 BiałKol 86; *Sarcken* (1483) KęŁ 455; *Sarcken* 1539 OF nr 911 a/17, k. 59, *Sarcken* 1662 OF nr 6498, s. 224; Jakub Jakubik z *Sarku* 1704 ASC(Elk-ew., 1704–42, s. 179); *Sarcken*, wś 1785 Goldb III 138; *Sarken* 1796–1802 MpSchröt XII; *Groß Sarken*, *Klein Sarken*, dwie wsi 1821 Rumpf III 16; *Sarken*, *Sark*, -u, dobra, *Sarken*, wś ok. 1859 SzczeńTeka 155; *Sarken* — *Szarek* (*Sarek*) 1879 KęŁN 163; *Sarek* al. *Szarek* 1889 SG X 315; *Sarken* — *Szarek*, wś 1946 Ley I 127; *Sarken* — *Szarek*, -rka, *szarecki* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szarek* — *Sarken*, os. 1951 Rosp 321; *Szarek*, -rka 1982 WUN III 388; gw. *sarki*, też *sarken*. — Nazwa niem. *Sarken* od n. jez., por. *Sarcke* 1479 BiałKol 86, *Szarek* 1882 KęŁ 455, z suf. -en (okresowo, w XIX w., dwie wsi o n. z członami dyferencyjnymi od przym. *gross* ‘duży’ i *klein* ‘mały’). Można domniemywać, że n. jez. jest związana z prus. *sarke*, lit. *šarka* ‘sroka’, por. lit. n. w. *Šarkis*, *Šarkinis* SESmocz 624. Nazwa spolonizowana jako *Sark*//*Sarek* (bliższa n. prus.), *Szarek*. Lit.: BiałPrzem 23, 44, 206, 221; BiałKol 85–7, 98, 101, 108, 140. RP

Szarek zob. **Szarki** (1, 2)

Szarekozły zob. **Szarokoźle**

Szarglew, wś, płoc., gm. Iłów, 14 km na wsch. od Sannik: [*Szarglewo* Folwark] 1796 Geneteka-(ASC Iłów, U-1796); *Sarglewo* 1798 HstB III 190; *Sargliewo* 1802–03 MpGillyPr; *Szarglew* 1827 Tabella II 218; *Sarglewo* 1839 MpKwat III 3; *Szarglew* 1890 SG XI 796; *Szarglew* 1921 Sk I 180; *Szarglew*, -wa 1982 WUN III 388. — Może od nazw. *Szargiel* (: *szargać* ‘brudzić’) RymSEN II 523, z suf. -ewo, wtórnie -ew. Forma *Szarglewo* powstała w wyniku mazurzenia. U. Wójcik łączy n. z gw. ap. *szarga* ‘słota, chlapanina’, co krytykuje Z. Babik, który widzi tu podstawę antropomiczną pochodzenia lit. *Sargiel* (por. lit. *Sargēlis* Lpvž II 678). Lit.: WójcikRaw 158; Babik, Onom XLVIII 289. UB

Szarka zob. **Szarki** (3)

Szarki (1), wś, częst., gm. Krzepice, 5,5 km na pln.-zach. od Krzepic: Ze *Młyna Szarkowskiego* 1636 Lustracje 23, 25v; *Młyn Szarkowski* 1642 ASK LVI 96, 207; mol. d. *Szarek* 1643 Koz VII 166; *Młyn Szarkowski* spustoszały 1660 Lustracje 24, 12v; *Starki* (!) 1772 MpZan XIII; *Szarki* 1783–84 RejKor 61; *Szarki* 1787 MpPerKr; *Szarki* 1839 MpKwat II 6; *Szarki* 1877 Zin II 203; *Szarki*, wś 1921 Sk III 13; *Szarki*, -rek 1982 WUN III 388. — Nazwa ponowiona z n. młyna *Szarek*, ta od n. os. *Szarek* SSNO V 275. Wtórnie pluralizacja nazwy. PS

Szarki (2), wś, elbl., gm. Lelkowo, 15,5 km na pln.-zach. od Górowa Iławeckiego: in dem *Sarginwalde* (1349)1869, *Sarien* (!) XVI, zu *Sargenn* XVI–XVII PrUr IV 417–8; *Sargen* 1682 ASC(Głębock-ew., U-1682–1779, s. 1); *Sargen* 1755 MpEnd; *Sargen* ok. 1780 HAPr IV 363; *Sargen*, wś 1785 Goldb I 162; *Sargen* 1820 Wald 118; *Sargen* 1889 SG X 315; *Sargen* 1928 MpMbl(1687); *Sargen* — *Szarek* 1946 Ley I 106; *Sargen* — *Szarki*, -rek, *szarecki* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szarki*, -rek 1982 WUN III 388. — Prawdopodobnie n. prus. **Sargin-s*, zniemczona jako *Sargen* (początkowo też z członem -walde ‘las’). Por. prus. n. os. *Sarginus* TAP 90, lit. *Sargas*, *Sargēlis* (: *sárgas* ‘stróż, dozorca, strażnik’ lub *sargùs* ‘czuły, czujny, ostrożnie postępujący, oględny, pilny’) Zinkevičius 193, Lpvž II 678, n. m. *Sorgenau* Blažienė 152. Nazwa spolonizowana jako *Szarek*, *Szarki* w nawiązaniu do n. os. *Szarek*. Lit.: PrzybBalt 289. RP

Szarki (3), wś, pozn., gm. Nowy Tomyśl, 6,5 km na pld.-zach. od Nowego Tomyśla: [*Szarki Oledry*] 1772–95 Rusiński 130; in dem *Scharke*, aus dem *Szarke*, aus dem *Scharker G*[...], in der *Szarker G*[...] 1795, *Scharke* 1796 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1795–1815, s. 2, 4, 6, 18, 28); *Scharker H*. 1798 MpHopf VII; *Szarke* 1800 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1795–1815, s. 144); *Scharker Hol*. 1802–03 MpGillyPr; *Szarke* 1810, *Szarke* 1815 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1795–1815, s. 386, 554); *Scharke* 1818 AP-Pozn(53/3787/0/-/3, k. 2); *Szarke* 1820 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1816–37, s. 218); *Scharke*, Adl. Hauland 1823 Mützell IV 224; *Scharker Hauland* 1828 MpUMbl(2059); in der *Szarke* 1830 AP-Pozn(53/3787/0/-/17, k. 8); *Szarke* 1830, *Szarke*

1836 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1816–37, s. 534, 730); *Szarke* 1837, *Szarke* 1838, *Szarke* 1839, *Szarker La*[...]holland., *Szarke* 1840 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1837–64, s. 12, 24, 56, 80, 82); *Szarki Olendry* 1841 PlaterPoz 133; *Szarke* 1842, *Szarke* 1843, *Szarke* 1844 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1837–64, s. 146, 172, 200); *Scharke Holledry* 1844 ASC(Zbąszyń, U-1844, nr 57); *Alt Szarke* 1845 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1837–64, s. 230); *Szarki* 1846 KsP 189; *Scharker Hauland* 1847 AmtFrankfurt 409; *Alt Szarke* 1850 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1837–64, s. 388); we wsi *Scharke* 1851 Gazeta W. Ks. Poznańskiego nr 159, 642; *Alt Szarke* 1857 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1837–64, s. 800); *Żarki* (!) 1859 MpChrz; *Alt Szarke* 1864 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1857–78, s. 254); *Scharke*, [gm.], Dorf *Altscharke* 1871 GemGut IV 98, 99; *Alt Szarke* 1872, *Alt Scharke* 1873 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1857–78, s. 514, 538); *Scharke*, [gm.], *Alt Scharke*, [wś] 1885 GemLex V 98; *Scharker Hauland* 1888 KorEcel 277; *Szarki*, urząd. *Scharke*, *Czarki* (!), holendry, *Szarki Stare* (*Alt-Scharke*) 1890 SG XI 796–7; *Szarka*, niem. *Scharka* 1902 MycPn 51; *Scharke*, wś 1913 Meyers II 697; *Szarki*, niem. *Scharke* 1921 Sk X 116, 158; *Szarki Stare* 1963 Mp-25(Nowy Tomyśl); *Szarki*, -rek 1982 WUN III 388. — Miejscowość powstała po 1724 r., kiedy wydany został przywilej na utworzenie osady ołędzkiej (Rusiński 130). Jej n. pochodzi zapewne od nazw. *Szarek*, w l. mn., w zmienionej postaci *Scharke* (przym. *Scharker*), dodatkowe człony od terminu osadniczego *oładry*, niem. *Hauland*, *Holländer*. Notowana w MycPn n. pol. *Szarka* powstała w wyniku singularyzacji formy pluralnej *Szarki* interpretowanej jako femininum, na co wskazuje współczesna forma dopełniacza (*Szarek*), por. też niżej zapis z 1935 r. Od połowy XIX w. człon niem. *Alt* = pol. *Stare* dla odróżnienia od powstałej na pocz. XX w. leśnej osady ołędzkiej związanej z Szarkami, dziś *Nowe Szarki*, cz. wsi Kuźnica Zbąska, por. *Scharker Walhauand*, adl. *Hauland* 1823 Mützell IV 224; *Neu Szarke* 1841, *Wald Szarke* 1842 ASC(Boruja Kośc.-ew., U-1837–64, s. 114, 158); we wsi *Scharke* ... na holendrach zwanych *Waldhauand* 1851 Gazeta W. Ks. Poznańskiego nr 159, 642; *Neu-Scharke*, *Waldhauand* 1866 VOPPB II 1119; *Scharker*

Wald (Hauld.) 1867 EGG V/3, 25; *Abbau Scharke-Waldhauand* 1871 GemGut IV 98, 99; *Szarki Leśne* (*Waldhauand Scharke*) 1890 SG XI 797; *Neu Scharke* 1893 MpMbl(3762); *Neu Scharke* 1905 GemLex V 12; *Szarki Nowe*, os. 1932 DzUrz(W. Pozn. nr 29, poz. 480, 643); w *Szarce Nowej* (!) 1935 DzUrz(W. Pozn. nr 12, poz. 522). W 1934 r. osada Szarki Nowe została włączona do gromady Kuźnica Zbąska, zob. DzUrz(W. Pozn. nr 40, poz. 501, 626). Lit.: Rutkiewicz-Hanczewska, Onom XLVI 79; Werner, Steffani, Geschichte der evangelischen Parochieen in der Provinz Posen, 1898, 118. PS

Szarki Olendry zob. **Szarki** (3)

Szarkowa Lgota zob. **Szarkówka**

Szarkowa Wola zob. **Szarkówka**

Szarkówka, wś, kiel., gm. Charsznica, 8,5 km na płn.-zach. od Miechowa: *Scharkoua Lgotha*, *Sarcowa Vola*, *Lgota Sarcowka* 1388 Krak nr 4593, uw. CXI(21), CXXI(17); *Szarkowka* 1421 SHGKr(TCz 378, 51–52); *Scharkowka* 1470–80 DB II 36; *Scharkowka* 1476 Hel II nr 4159; *Szarcowka* 1490 ŻDz XV 438; *Syarkowka*, *Sarkowka* 1529 LR 116, 277; *Zarkowka* 1564 Lukrak II 78; *Szarkowka* 1581 ŻDz XIV 26; *Sarkówka* 1658 Inwkrak 65; *Sarkowka* (1676)XVIII RPogMlp 63; *Sarkowka* 1680 Rej 150; *Szarkowko* 1783–84 RejKor 347; *Szarkowka* 1787 MpPerKr; *Zarkówka* 1801–04 MpHeld; *Szarkówka* 1827 Tabella II 218; *Szarkówka* 1839 MpKwat III 8; *Szarkówka* 1890 SG XI 797; *Szarkówka* 1921 Sk III 69; *Szarkówka*, -ki, *szarkówecki* 1964 UN 7, 43; gw. *sarkufka*, -ki, *sarkoski*. — Dawniej *Szarkowa Lgota*//*Szarkowa Wola*; człon pierwszy od n. os. *Szarek*, z suf. -owa, człon drugi od stp. ap. *Lgota* ‘osada zwolniona na pewien czas od założenia z płacenia czynszów i danin’ i *wola* ‘ts.’ Sstp IV 33, X 288. W wyniku uniwerbizacji powstała n. z suf. -ka. Zapisy z XVI i XVII w. utrwalały formę zmazurzoną (dziś w gwarze). Lit.: RKrak 164; KopKiel 202, 303; BańMorf 24. IN

Szarlej (1), os., dawniej wś, bydż., gm. Kruszewica, 10 km na płd.-wsch. od Inowrocławia: *Zagople* 1271 KW I 391 (tu?); *Szarlej* 1353 CdP II 299; *Sarley* 1373 MPH II 655; *Scharley* 1378 KW VI 300; *Sarley* 1409 DługoszAnn X–XI 32; *Scharley* 1420 Koch nr 1603; *Scharlen* 1435 Vlad XI 6; *Scharley* 1443 AC I nr 1156; *Sarleye* 1489

Szarlej

Lupbrz 168; *Szarleij* 1527 Vlad XI 28; *Loyewko* 1552, *Loiewko* 1553 ASK I 50, 548r, 841r; *Loiewko* alias *Szarlej* 1565, *Loyewko* vel *Sarley* 1573 ASK I 50, 789v, 750v; *Loiewko* vel *Sarley* 1583 ŻDz XII 252; *Sarlei* 1586 AtKu(AAG E1 90v); *Loiewko* vel *Sarli* 1589 ASK I 30, 785r; *Szarley* 1597 AtKu(AAG E1 153v); *Szarley* 1699 AtKu(AAG E7 26); *Szarly* 1793 HoLN 206; *Szarley* 1796–1802 MpSchröt XXV; *Szarlej*, wś i dwór 1890 SG XI 798; *Szarlej* 1921 Sk X 25; *Szarlej*, -ja, *szarlejski*, wś 1972 UN 179, 19; *Szarlej*, -ja 1982 WUN III 388. — Jeśli pierwszy zapis dotyczy tej wsi, to pierwotnie *Zagople*, od wyrażenia *za Goplem*, z suf. *-e* (wś położona była za jez. Gopło w stosunku do grodu w Kruszwicy). Nazwa *Szarlej* zapewne od n. os. *Szarlej* SSNO V 276, ta pochodzenia niem., por. *Scharlei* (: śrwniem. *seharleie*, *scharlei* = *scharlach* = *scharlāt* ‘material z czystej, mocno czerwonej wełny’ lub ‘przezwiśko osoby wyrabiającej, sprzedającej ten towar’ SEMot V 220). W XVI w. odnotowano oboczną n. *Łojewko*, gdyż w tym czasie do Szarleja włączono wś o tej n. (zob. *Łojewko*). Lit.: SHGKu(materiały) 437–8; Karczewka, Karczewski, *Slavia Antiqua* LXII 399–412. KS

Szarlej (2), cz. Piekar Śląskich, dawniej wś, kat.: *Scharlei* 1584 Steinbeck II 145; in dem sogenannten *Scharlei*, wo ehelin die Silberhütten waren 1783 Z II 202; *Scharley* 1793 LErdPr III/1, 193; *Schorley* 1802 von Buch 112; *Scharley* 1804 WBeschr VIII 227; *Scharlei* 1828 MpSchlKr(Opp XI); *Scharley* 1830 Kn 568; *Scharlei*, *Neu-Scharlei*, *Neu-Scharley* 1845 K 490, 584; Diese Gegend hiess ehedem *Schorley*, auf *Schorlach*, auf *klein Schorley* 1857 Steinbeck II 175; *Scharley* ist ein Bergflecken ... Man unterscheidt *Alt-* und *Neu-Scharley* 1865 Triest 335; *Szarlej*, niem. *Scharley*, os. górnicza 1890 SG XI 799; *Scharley*, Landgemeine 1896 AmtOppeln 51; *Szarlej* (*Scharley*), wś 1922 DzUŚI nr 13, poz. 43; *Szarlej* 1927 SkKam 71; *Szarlej-Wielkie Piekary* (n. tymczasowa) 1934 Gaz. Urz. Woj. Śląskiego nr 10, poz. 2; *Szarlej*, os. m. 1967 SM 1116; *Szarlej*, -ja 1982 WUN III 388. — Zapewne od n. os. *Szarlej* SSNO V 276, por. też n. os. *Szarlaj*, odnoszącą się do sołtysa pobliskiego Chropaczowa: Jan *Ssarlay* 1595 APKat(12/650/0/5/5386). Postaci zniemczone *Scharlei*, *Scharley*, okresowo z członem od

przym. *neu* ‘nowy’. Miejscowość powstała jako osada górnicza, z czym wiąże się podania o pochodzeniu n. m. od n. jednego z podziemnych demonów. Okresowo osada ta musiała zaniknąć, gdyż w 1618 r. W. Roździeński w poemacie „*Officina ferraria*” wspomina jedynie o jeziorze (lub raczej stawie) o n. *Szarlej* istniejącym w miejscu dawnych szybów („A stąd ieszcze *Szarleiem* to ieżoro zowią / W którym tym cząsem ryby miasto kruszcu łowią” Roździeński 57). Wcześniej wzmiankowany jest staw, por. *Sarlisko* 1502, *Sarlyska* 1506 (Gramer 69). W 1896 r. Szarlej wydzielono z gminy Deutsch Piekar (dziś Piekary Śląskie) jako samodzielną gminę, zaś w 1934 r. doszło do ponownego połączenia obu gmin w jeden organizm, stąd tymczasowa n. *Szarlej-Wielkie Piekary*, zmieniona w 1935 r. na *Piekary Śląskie* (MPol nr 201, poz. 229). Lit.: RospSEMiG 287; Borek, OSG II 115–8; von Buch, *Geognostische Beobachtungen auf Reisen durch Deutschland und Italien*, I, 1802, 112; Steinbeck, *Geschichte des schlesischen Bergbaues*, II, 1857, 145, 175; Gramer, *Chronik der Stadt Beuthen in Ober-Schlesien*, 1863, 69, 93. PS

Szarlej zob. **Szarlejka**

Szarleja zob. **Szarlejka**

Szarlejka, wś, częst., gm. Wręczyca Wielka, 8 km na płn.-zach. od Częstochowy: *Szarleofka* 1383, *Szarleowka* 1393 KIJ 34, 62; *Szarleowka*, *Sarleowka*, *Scharleyowka* 1470–80 DB III 122, 124, 171; *Sharlyeyka*, *Shurlyeyka* 1529 LR 276, 326; *Szarlieia* 1537 Matr IV/3, nr 18568; *Sarlika* (!) 1564 Lukrak II 39; *Szarleika* 1581 ŻDz XIV 78; *Scharlyieyka* 1659–64 Lukrak 489; *Sarleyka* 1680 Rej 183; *Szarlejówka* 1748–49, *Szarleja* 1787, *Sarlejka* 1789, *Szarlej* 1790 SHGKrMat 297; Wieś *Szarlika* 1790 ANK Krak(29/30/0/3/47, s. 1048); *Szarleyka* 1827 Tabella II 218; *Szarleyka* 1839 MpKwat II 6; *Szarlejka* 1877 Zin II 203; *Szarlejka*, kol. i os. karcz. 1890 SG XI 799; *Szarlejka*, wś 1902 Przew II 210; *Szarlejka* 1921 Sk III 12; *Szarlejka*, -ki 1982 WUN III 388; gw. *sarlejka*, -ki, *sarlejowski*. — Dawniej *Szarlejówka*, od n. os. *Szarlej* SSNO V 276, z suf. *-ówka*; wtórnie *Szarlejka*, z wytrąceniem *-ow-*. Poświadczona w XVI w. zmazurzona forma *Sarljika* powstała wskutek przejścia *-ej-* > *-ij-*. Odnotowano też warianty w formie skróconej *Szarleja*, *Szarlej*.

Forma gw. zmazurzona. Lit.: RKrak 164; Bań-Morf 114. IN

Szarlejówka zob. **Szarlejk**

Szarlota, wś, kal., gm. Rychtal, 9 km na wsch. od Rychtalu: *Chartottenthal* 1788 ASC(Rychtal, U-1787–97, s. 5); *Die Colonie Charlottenthal* 1795 Z XII 33; *Charlottenthal* 1802–03 MpGilly-Pr; *Charlottenthal*, Koloniedorf 1821 Mützell I 225; *Charlottenthal*, Kol.D. 1845 K 76; *Charlottenthal*, kol. 1912 Meyers I 284; *Szarlota*, niem. *Charlottenthal*, os. i folw. 1921 Sk X 30, 32, 158; *Szarlota*, -ty, przys. 1982 WUN III 389; *Szarlota*, -ty, *szarlocki* 2023 DzU poz. 2799. — Miejscowość powstała na obszarze wsi Wielki Buczek (Kuhn 104), zapewne po 1773 r. (brak jej jeszcze wśród kolonii założonych do tego roku spisanych w: Büsching XIII 323–4). Nazwa niem. *Charlottenthal* od im. *Charlotte* i ap. *Thal* ‘dolina’. Według J. Janiszewskiego w latach 70. XVIII w. właścicielką Wielkiego Buczka, przy którym powstała kolonia Charlottenthal, miała być niejaka hrabina Charlotta (sic!) Rauber, z której im. w materiałach gm. Rychtal łączy się n. omawianej miejscowości. Informacji tej jednak nie udało się potwierdzić w dostępnych źródłach. Według F. Zimmermanna kolonia ta należała do von Strachwitz, prałata katedry wrocławskiej (Z XII 33). Według W. Kuhna terytorium Wielkiego Buczka w tym czasie było już wyłączone spod władzy biskupów wrocławskich (w wykazie z 1779 r. własnością biskupią był tylko Buczek Mały, natomiast Buczek Wielki był własnością szlachecką, zob. Büsching XIII 277). Po 1918 r. wprowadzono urzędowo n. pol. *Szarlota*, nawiązująca do n. niem. Lit.: Janiszewski, Powiat kępiński z mapką powiatu, 1928, 85; Kuhn, Beiträge zur Schlesischen Siedlungsgeschichte, 1971, 103–4. PS

Szarlota zob. **Szarłata**

Szarlotenbrun zob. **Jedlina-Zdrój**

Szarloty zob. **Szarłata**

Szarlat, wś, ostroł., gm. Goworowo, 9 km na pld.-wsch. od Różana: *Kunin Szarlat* 1782, *Szarlat* 1783 ASC(Goworowo, U-1751–85, k. 167, 175); *Szarlat* 1783–84 RejKor 680; *Szarlat* 1827 Tabella II 218; *Sarlat* czyli *Szarlat* 1839 MpKwat V 3; *Szarlat* 1890 SG XI 799; *Szarlat* 1921 Sk V 59; *Szarlat*, -tu 1982 WUN III 389; *Szarlat*, -ta, *szarlacki* 2013 DzU poz. 200. — Od nazw.

Szarlat (: *szarlat* ‘purpura; kosztowna tkanina o barwie amarantowej’) RymSEN II 523. *Kunin* to n. sąsiedniej wsi (zob. *Kunin* (2)). UB

Szarłata, wś, gdań., gm. Przodkowo, 6,5 km na pln. od Kartuz: *Charlotten* 1772/73 HAPr IV 558; *Szarłota* (1780) SG XI 799; *De Szarlotta* 1785, *De Szarlotty*, *De Szarlotta* 1787 ASC(Przodkowo, U-1785–1830, k. 38, 44, 44v); *Szarlotten* 1789 Goldb II 57; *Szarłotta* 1795 ASC(Przodkowo, U-1785–1830, k. 76v); *Charlotten* 1796–1802 MpSchröt IX; *Szarłota* 1816, *Szarłota* 1829 ASC(Przodkowo, U-1815–30, k. 1v, 122v); *Charlotte* 1831, *Szarłotta* 1836, *Szarlotten*, *Charlotten* 1837, *Charlotten*, *Szarlotten* 1839 ASC(Przodkowo, U-1824–47, nr 24, 38, 7, 65, 38, 46); *Szarłata* 1866 Ceynowa 52; *Charlotten* — *Szarłata* 1879 KętN 9; *Szarłata*, niem. *Charlotten* 1890 SG XI 799; *Szarłata*, niem. *Charlotten* 1921 Sk XI 27, 88; *Szarłota*, *Szarloty* (*Szarłata załęska*) 1923 Lor 99; *Szarłata* in. *Szarłota* (*Charlotten*) 1925 Krzep 115; *Szarłata* 1952 UW 191; *Szarłata*, -ty 1982 WUN III 389. — Dawna n. niem. *Charlotten*, od im. *Charlotte*, być może na cześć żony Fryderyka III von Brandenbura (1657–1713) — *Sophie Charlotte* (por. też *Szarłaty* (1)). Nazwa spolonizowana jako *Szarłota*, później *Szarłata*. Efemerycznie pojawia się n. zestawiona *Szarłata Załęska*, z drugim członem od n. sąsiedniej wsi *Załęże*. Lit.: MKart 116. BCz

Szarłata zob. **Szarłaty** (1)

Szarłatowo zob. **Szarłatów**, **Zagaj** (1a)

Szarłatowo-Zagaj zob. **Zagaj** (1a)

Szarłatów, wś, koniń., gm. Osiek Mały, 11 km na pln.-zach. od Koła: *Szarłatowo*, w *Szarłatowie* 1856, *Szarłatów*, w *Szarłatowie* 1858 APPozn(54/854/0/6.1/14, k. 8; 29, k. 4); *Szarłatowo* 1859, *Szarłatowo* 1866 AP-Pozn(54/742/0/6.1/54, k. 2; 61, k. 61); *Szarłatów* 1866, *Шарлатовъ* 1877 APPozn(54/854/0/1.1/30, k. 102); *Szarłatowo* 1877 Zin II 203; *Шарлатово*, kol. 1881 SpisKal 124; *Шарлатово* 1886 AP-Pozn(54/742/0/1.1/73, k. 375); *Szarłatowo*, kol. i os. 1890 SG XI 800; *Szarłatowo*, wś 1902 Przew II 210; *Szarłatowo*, wś 1921 Sk II 23; *Szarłatowo* 1954 DzUrz(WRN Pozn. nr 20, poz. 100); *Szarłatów* 1961 Mp-25(Koło); *Szarłatów*, -towa, *szarłatowski* 1970 UN 82, 33. — Miejscowość powstała w 1855 r. jako kolonia niemiecka.

Szarlatów

Jej nazwa, pierwotnie *Szarlotowo* (lub *Szarlotowo*), później *Szarlotów*, utworzona zapewne od im. *Szarlota*//*Szarlotta* Sim 375 (spolszczona postać niem. *Charlotte*), z suf. *-owo*, *-ów*. Kolonię założono tuż po śmierci Szarlotty Paustyan (1854 APPozn 54/854/0/6.1/13, k. 46), żony Karola Paustyana z sąsiednich Budek (dziś Stare i Nowe Budki), którego matka również nosiła im. *Szarlotta* (por. „zmarłego gospodarza Fryderyka Paustyan i tegoż już nieżyjącej żony *Szarlotty* z Kleistów” 1855 APPozn 54/854/0/4.1/28, k. 259). Nie można zatem wykluczyć, że n. nadano na cześć jednej z tych osób. Zmiana w *Szarlatowo* zapewne w wyniku adideacji do ap. *szarlat*; analogiczne zjawisko obserwujemy również w n. *Szarlata* i *Szarlaty* (zob.), por. też *Szarlata*, niem. *Charlottenhof*, nadleśn. (SG XI 799–800). W księgach metrykalnych formy *Szarlatowo*, *Szarlatowo* (pierwszy raz w 1859 r.) występują wyłącznie w aktach dotyczących katolików (APPozn 54/742), głównie pochodzenia polskiego, natomiast w księgach ewangelicko-augsburskich (APPozn 54/854), dotyczących głównie osób pochodzenia niemieckiego, konsekwentnie utrzymują się formy z wokalizmem *o* (*Szarlotowo*, *Szarlotów*). Współczesna postać *Szarlatów* pojawia się dopiero w latach 60. XX w. Lit.: Kneifel, *Die evangelisch-augsburgischen Gemeinden der Kalischer Diözese*, I, 1937, 8, 267. PS

Szarlatów zob. **Zagaj** (1a)

Szarlaty (1), cz. wsi Nibork, dawniej wś, olszt., gm. Sorkwity: *Charlotten*, folw. ok. 1780 HAPr IV 206; *Charlotten*, folw. 1785 Goldb III 23; *Charlotten* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Charlotten* 1836 MpReyPr(Sensburg); *Charlotten* — *Szarlaty* 1879 KętN 174; *Charlotten* (niem.), *Szarlata*, *Szarlaty*, wś 1880 SG I 546; *Charlotten* — *Szarlaty*, wś 1946 Ley I 53; *Charlotten* — *Szarlaty*, *-at*, *szarlacki* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szarlaty* — *Charlotten*, wś 1951 Rosp 321; *Szarlaty*, wś 1967 SM 1116; *Szarlaty*, *-lat* 1982 WUN III 389. — Wieś założono ok. 1750 r. Dawna n. niem. *Charlotten* od im. żeńskiego *Charlotte*. Nazwa spolonizowana jako *Szarlata*, *Szarlaty*, z adideacją do ap. *szarlat* ‘roślina *Amaranthus*’. Lit.: Mrągowo. Z dziejów miasta i powiatu, 1975, 172, 173; CzNiem 169. RP

Szarlaty (2), cz. wsi Janowo, dawniej wś, tor., gm. Świdziebnia: *Szarlaty*, w *Szarlatach* 1857

ADPłoc 542, k. 109v; *Szarlaty* 1877 Zin II 203; *Szarlaty*, wś 1890 SG XI 800; *Szarlaty* 1902 Przew II 210; *Szarlaty*, kol. 1921 Sk I 160; *Szarlaty*, kol. 1933 SkBy 1667; *Szarlaty*, *-lat* 1971 UN 183, 31. — Od nazw. *Szarlat* RymSEN II 523, w l. mn. KS

Szarlotowo zob. **Szarlatów**

Szarlotowo-Zagaj zob. **Zagaj** (1a)

Szarnhorst zob. **Szarność**

Szarnik zob. **Żardeniki** (1, 2)

Szarność, wś, tor., gm. Świecie nad Osą, 7 km na pld.-wsch. od Łasina: *Lisnowo* seu *Szarnhorst*, *Szarnhost*, *Szarnhost* 1822 ASC(Płowęż, U-1796–1831, k. 105v, 107); *Szarnos* (*Szarnhorst*) 1845 MpRey nr 48; *Szarnhorst* 1845 AmtMar 120; *Szarnhorst*, os. 1889 SG X 369; *Szarnhorst*, *Szarność* 1920 SkP 70; *Szarność*, niem. *Szarnhorst*, folw., st. kol. 1921 Sk XI 23, 88; *Szarnos* (*Szarnhorst*) 1925 Krzep 115; *Szarność*, folw. 1933 SkBy 1667; *Szarność* 1952 UW 50; *Szarność*, *-sia*, *szarnoski* 1971 UN 178, 7. — Miejscowość założył w latach 1819–21 Teodor von Hippel. Nazwa *Lisnowo* ponowiona z n. sąsiedniej wsi (zob. *Lisnowo*). Nazwa niem. *Szarnhorst* upamiętnia postać pochodzącego z księstwa Hanoweru generała Gerharda von *Szarnhorsta*, modernizatora pruskiej armii na pocz. XIX w. Kolejne zapisy nazw: *Szarnhost*, *Szarnos*, wreszcie ustalona urzędowo postać *Szarność*, odzwierciedlają jej stopniową adaptację fonetyczną do j. pol. Lit.: Froel I 292; Szwankowski, *Zeszyty Chojnickie* 26, 36. BCz/PS

Szarocin, wś, jel., gm. Kamienna Góra, 7 km na pld.-zach. od Kamiennej Góry: *Sorotindorf*, que alio nomine *Phafindorf* vocatur ... in *Phafindorf* 1292 SUr VI 52–3; *Pfaffindorf* 1298, *Sorotindorf*, que alio nomine *Phafindorf* vocatur ... in *Phaffindorf* 1299 SUr VI 288, 320–1, 323; *Pfaffendorf* 1343 RegŚl I nr 55; *Phaffindorf* 1349, *Phaffindorf* 1353 RegŚl II nr 139, 926; *Phaffindorf* 1355 RegŚl I nr 123; *Pfaffendorf* 1385 LandbSch II nr 1; *Phaffendorff* 1403 SGTS V 274; *Pfaffendorff* 1576 Darst VI 120; *Pfaffendorf* ok. 1660 MpDSSvid; *Pfaffendorf* 1736 MpWielSchw; *Pfaffendorf* 1785 Z V 113; *Pfaffendorf*, in alten Urkunden *Sar-* oder *Santorin* (!), später *Pfaffindorf* 1830 Kn 566; *Pfaffendorf* 1913 Meyers II 468; *Pfaffendorf* — *Szarocin* 1945 BiulZO I 50; *Pfaffendorf* — *Szarocin*, *-a*, *szarociński* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szarocin*, *-na*

1982 WUN III 389. — Zapis *Sorotindorf* z XIII w. wskazuje na n. hybrydalną, z niem. członem *-dorf* < *Dorf* ‘wieś’, i wcześniejszą słow. n. dzierżawczą z suf. *-in*, którą można rekonstruować jako **S(ɛ)arocin* (por. n. os. *Szarota*, *Sarota* AntrP IV 304, V 55, notowaną jednak dopiero od XVI w.). Nie można wykluczyć, że mamy tu do czynienia ze zniekształconym zapisem n. **Sirocin* (por. błędny zapis dla n. os. *Sirota*: *Sorotha* 1406 SSNO V 80). Równoległa n. niem. *Pfaffendorf*, od *Pfaffe* ‘ksiądz’ i ap. *Dorf*. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Sorocin*, którą w 1947 r. zmieniono na *Szarocin*. Lit.: SNGŚI XIII 129; SGTS V 274–8; Nieckula, OSG II 101–8. PS

Szarokoźle, os. zaginiona, leżała w par. Otorowo, koło wsi Wierzchaczewo, pozn., 13 km na płd.-zach. od Szamotuł: *Szarokosle* 1388 Lek II nr 397; *Szarichkossle* ... pro tertia parte hereditatis que dicitur *Szarekosli*, *Szarekossli* 1393 Lek I nr 1703; Leszek *Szarokozelski* [nazw.] 1407 RWlkp I nr 623; *Scharze Coszly* 1440, *Scharecosle* 1441 SHGPn IV 810; *Scharokoslye*, *Sarocosle* 1443, *Scharokoslye* 1444 KszPoz 14, 179v, 254, 270; allodium *Sarokoszle* 1472 KsgPoz 8, 265. — Nazwa *Szarokoźle*, *Szarekoźle*, też *Szare Kozły*, w formie złożenia, zrostu i zestawienia z członem pierwszym od przym. *szary*, jest zapewne dyferencyjna w stosunku do n. wsi *Koźle* (2). Obie miejscowości należały do tej samej par. Otorowo, a S. Kozierowski niesłusznie je ze sobą utożsamiał (Koz II 344). D. Podlaska mylnie uznała *Szarokoźle* za n. topograficzną od wyrażenia *szary kozioł*, z suf. *-je. Lit.: SHGPn IV 810–1; PPozn 297. PS

Szaromin, cz. wsi Tykadłów, dawniej wś, kal., gm. Żelazków: hereditas *Szremino* seu villa deserta (1284)XVI LLB II 67; gszandz Swanthoslaw ... wydzerszely spokojne dziedzyna *Seremino* ... super sorte hereditatis *Seremino* ... *Seremino* (!) 1424, *Seremino* 1426 (?) Jurek 31, 32; in sarepta dicta *Scharomyno* 1482, *Scharomyno* 1489 Jurek 30; hereditas *Scharomyyna* ... *Scharomyno* 1490 (?) Jurek 35; *Szaromino* 1593 KsgKal 6, 920–23; *Szaromin* 1602, haereditate deserta *Szaromin* 1603–07, *Szaromin* 1610–11 Jurek 32; [*Szarumin*] 1680, 1708 Małyszko 275–6; Dóbr Zelaškowa z Dezertami *Szaromin*, Ciechniow wielki i mały 1823 Gazeta Warszawska nr 173, 2381; *Szarumin* 1828 DzUrż(W. Kal. nr 12, s. 211); *Sza-*

romin 1911 CatVlad 115; *Szaromin*, w *Szarominie* 1916 APKal(11/764/0/1/92, k. 15); *Ciechniów-Szaromin*, os. 1921 Sk II 21; *Ciechniów-Szaromin* 1925 Mp-100(41-25); *Szarumin* 1935 Mp-25(41-26-E); *Szaromin* 1962 Mp-25(Kalisz); *Szaromin*, os. 1967 SM 1117; *Szaromin*, -na, cz. wsi 1971 UN 80, 44; *Szaromin* 1996 Mp-50(M-34-1-A). — Pierwotna postać n. trudna do ustalenia. Wiodący suf. *-ino*, typowy dla n. dzierżawczych, wskazuje na podstawę antroponimiczną. Zapisy z pocz. XV w., które można odczytywać jako *Szremino*, *Sieremino*, *Żeremino*, oraz pierwszy chronologicznie zapis *Szremino*, pochodzący z XVI-wiecznej kopii dok. z 1284 r. (wg T. Jurka zniekształcony), wskazują na wokalizm *e* w nagłosie oraz wygłosie podstawy, brak jednak poświadczeń dla antroponimów typu **Szrema*, **Sierema* czy **Żerema*. Sekwencja *-ere-* jest zresztą trudna do uzasadnienia na gruncie staropolskim. Zapisy od 1482 r. konsekwentnie potwierdzają n. w brzmieniu *Szaromino* (później *Szaromin*), należy zatem założyć, że starsze poświadczenia mogą być zniekształcone lub że są to formy wariantywne. Problematyczna jest kwestia pierwotnego brzmienia nagłosu nazwy, gdyż zapisy dla potencjalnie fundującej ją n. os. (*Szaroma* 1386, 1394 Łęcz I nr 55, 3116), które S. Kozierowski odczytuje jako *Szaroma* (KozN 96), według nowszych opracowań oddają brzmienie *Żaroma* (SSNO VI 351, SEMot I 373). Omawiana miejscowość od pocz. aż do XIX w. określana jest jako opustoszała (w 1482 r. mowa jest wręcz o zaroślach, łac. *sarepta*), wobec czego jej n. mogła być rzadko używana, a jej forma podatna na wpływ grafii oraz adideacje. W XIX i na pocz. XX w. *Szarumin* z gw. pochylem *-oN-* > *-uN-*. W latach 20. XX w. n. zestawiona z pierwszym członem od n. sąsiedniej miejscowości *Ciechniów* (zob.). Lit.: Jurek, *Studia z Dziejów Średniowiecza* XX 29–39; Małyszko, *Majątki wielkopolskie*. T. VI: Powiat kaliski, 2000, 275–6. PS

Szaromyśl zob. **Trzemeszno Lubuskie**

Szaroty zob. **Lodygowo** (1)

***Szarowo** (1), wś zaginiona, leżała koło Brzeźna Wielkiego, gdań.: *Sarow* 1342 PrUr III 366. — Zapis *Sarow* oddaje zapewne zniemczoną n. słow. *Szarowo*, od n. os. *Szar(y)* SSNO V 277, z suf. *-owo*. BCz

Szarowo

Szarowo (2), wś zaginiona, w pobliżu mta Kostrzyn, pozn., gm. Kostrzyn: de *Zarow* 1325 KW II 387; Troyanu. de *Czarowo*, Troian de *Scharowo* 1426 KszPoz 8, 91v, 105v; Troyano de *Scharowo* 1427 KszPoz 9, 95. — Pochodzenie n. niepewne. Być może od n. os. *Szary*, z suf. *-ów/-owo*, jednak najstarszy zapis można też odczytywać jako *Żarów* lub *C(ε)arów* (por. zapis z 1426 r.). Niewykluczone, że jest to ta sama miejscowość, co *Sokolniki Klonowskie* (zob.), por. zapis *Sokolniki Klon.* od[er] *Szarowo* 1836 MpHey(Środa), błędnie zacytowany przez S. Kozierowskiego jako *Klon* a. *Szarowo*. Lit.: Koz III 295. PS

Szarowo zob. **Sokolniki Klonowskie, Szarów** (1, 2)

Szarowola, wś, zamoj., gm. Tomaszów Lubelski, 6,5 km na pñ.-zach. od Tomaszowa Lubelskiego: *Szari Kąth*, *Szary Kąt*, *Szara Wola* 1579 Koper 101; wieś *Szary Kąt* 1591 Horodyski 201; *Wola Szara* 1618–1764 Tarpogł 27; od gościnea *Szarowolskiego* 1621 MK 167, 50; *Wola Szara* 1630 Koper 101; *Szarawola* 1662 ASK I 72, 215v; de Villa *Szarawola* 1665 APLub(35/106/47/-/1, k. 1); *Szarawola* 1673 ASK I 72, 297v; *Szara Wola* 1676 Poglówne 24; *Szara Wola* 1681–82 Rejbels 65; *Szára Wola*, do *Szárey Woley* 1688 AGAD(1/358/0/-/2596, k. 22, 108); *Szarowola*, *Szarawola*, *Szara Wola* 1728, Villa *Szarawola* 1762 APLub(35/106/47/-/3, k. 4, 5, 319); *Szara Wola* 1751 Tarszel 154; *Szarawola* 1779–83 MpMieg; *Szara wola*, wś 1827 Tabella II 218; *Szara wola* inaczej *Szary kąt* zwana ... w *Szarowoli* 1834 Stworzyński 58; *Szarowola* 1839 MpKwat VII 9; *Szara wola* 1877 Zin II 203; *Szara Wola* 1890 SG XI 791; *Szara Wola* 1921 Sk IV 109; *Szarowola* 1952 UW 150; *Szarowola*, -li, *szarowolski* 1970 UN 120, 22. — Wieś została założona w 1579 r. przez Zamoyskich na gruntach Rogóżna. Początkowo n. zestawiona *Szary Kąt//Szara Wola*; czołowy pierwszy od przym. *szary* (we wsi grunt popielaty i gliniasty SG XI 791) lub mający związek z protoplastą rodu Zamoyskich, Florianem *Szarym*, człon drugi od ap. *kąt* ‘oddalona, ustronna, końcowa część terenu (tu głównie część posiadłości ziemskiej, zwykle w kształcie klina lub półkola)’ Sstp III 263, też ‘osada założona w lesie’ SG III 94, oraz od ap. *wola* w znacze-

niu osadniczym ‘libertas’. Współczesna n. *Szarowola* w formie złożenia z interfiksem *-o-*. Lit.: CzChełm 195; Koper 101; Janeczek 163, 166; Frykowski, ABMK 109, 169; Horodyski, Teka Zamojska V/4, 201. BCz

Szarów (1), wś, krak., gm. Kłaj, 6 km na pñ.-wsch. od Niepołomic: *Zarow* 1398 Krak nr 7258; *Scharow* 1471 Proch nr 180; *Scharow* 1490 ŻDz XV 446; *Szarowo* 1504 Matr III nr 1376; *Scharow* 1510 Matr IV/2, nr 9373; *Szarow* 1529 LR 102; *Scharow* 1564 Lukrak II 86; *Szarow* 1581 ŻDz XIV 63; *Szarow* 1629 RPobKr 81; *Szarow* (1676)XVIII RPogMłp 74; *Szurow* (!) 1680 Rej 90; *Soruw* (!) 1779–83 MpMieg; *Szarow* 1787 MpPerKr; *Szarów* 1861–64 MpFran; *Szarów* 1890 SG XI 804; *Szarów* 1921 Sk XII 5; *Szarów*, -rowa, *szarowski* 1963 UN 2, 55. — Od n. os. *Szar(y)* SSNO V 277, z suf. *-ów*, w XVI w. też *-owo*. Okresowo także *Sarów* (w formie zmaszowanej). Lit.: LKrak 147. IN

Szarów (2), dziś *Szarów*, wś, *Szarów Księży* i *Szarów Pański*, dwie cz. Szarowa, dawniej wsi, sier., gm. Poddebice, 6 km na pñ.-wsch. od Uniejowa: *Zarono* (!) 1339 KW II 521; *Zarovo* 1357 KW III 70; *Szarowo* 1386 SHGŁęcz II 134; *Zarowo* 1391 Łęcz II nr 3797; *Sarouo* 1392, *Szarowo* 1393, *Sarow* 1398, *Szarowo* 1399 SHGŁęcz II 134; *Sarow Canon.* ... In parte Andree 1510, *Sarow Spiritualis* 1511 ASK I 24, 80, 136v; *Scharovo*, villa ... in qua omnes canonici ... habent per unum emethonem, *Scharow*, *Scharawa*, *Scharowo* 1511–23 ŁLB I 340, 344, 348, 350; *Szarow* in parte Canonici, in parte Andree 1518, *Scharow* ... In parte Scharowski 1538 ASK I 24, 454, 594; *Szarow Cano.*, *Scharow* s[ors] Koza, Gregory, Sebastianj 1552 ASK I 25, 182v, 197v; *Sarnoff* (!) *canonici*, *Scharoff* 1576 ASK I 26, 823v, 829v; *Szarow Canonici*, *Szarow* 1673, *Sarow Kanonicy*, Villa *Szarow* 1674 ASK I 74, 291, 291v, 428, 428v; *Szarow* części trzy 1783–84 RejKor 195; *Szarow xenze*, *Szarow pański* 1802–03 MpGilly-Pr; *Szarow Szlachecki*, *Szarow*, *Xięzy*, *Szarow* 1812 ASC(Uniejów, U-1812–13, s. 17, 89, 125); *Szarow*, *Szarow Szlachecki*, *Szarow Xsięzy* 1812 ASC(Uniejów, Z-1812–13, s. 2, 59, 66); *Szarów pański*, *Szarów Xięzy* 1827 Tabella II 219; *Szarow* 1839 MpKwat II 4; *Szarów księży*, *Szarów pański* 1877 Zin II 203; *Szarów Pański*, wś i folw., *Sza-*

rów Księży, wś 1890 SG XI 804; *Szarów Pański*, *Szarów Księży*, dwie wsi 1921 Sk II 114; *Szarów*, *-rowa*, *szarowski*, *Szarów Księży*, *-rowa -zego*, *Szarów Pański*, *-rowa -kiego* 1973 UN 47, 14; gw. *saruf*, *-owa*; *saruf kśięży*, *-owa*, *saroski*. — Od n. os. *Szar(y)*, z suf. *-owo*, później *-ów*. Od XVI w. notowane n. zestawione z członami odzwierciedlającymi stosunki własnościowe. Określenia od łac. ap. *canonicus* (gen. lub pl. *canonici*) ‘kanonik’, przym. *spiritualis* ‘duchowny’, pol. *księży* odnosiły się do własności kościelnej (część należąca do kapituły kolegiackiej w Uniejowie), zaś część szlachecką (prywatną) określano przym. *szlachecki*, *pański*. Forma gw. zmazurzona. Lit.: SHGLęcz II 134–5. KS

Szarów Canonici zob. **Szarów (2)**

Szarów Księży zob. **Szarów (2)**

Szarów Pański zob. **Szarów (2)**

Szarów Spiritualis zob. **Szarów (2)**

Szarów Szlachecki zob. **Szarów (2)**

Szarpatki, wś zaginiona, leżała między Krzekotowicami a Czeluścinem, leszcz., gm. Pępowo: Micossius *Sarpatski* [nazw.] 1416 RWlkp III nr 573; *Sarpatky* 1424 RWlkp II nr 762; *Sarpathky* 1425 SHGPn IV 811; Johannes de *Sarpathky* 1427, Johannes *Sarpatsky* 1428 RWlkp III nr 1285, 1345; *Szarpathky* 1435 KsgPoz 1, k. 189; de *Scharpathki* 1447 KsgPoz 2, k. 335; *ville Sarpathky* 1463 KsgPoz 6, k. 319e; *Sarpathky* 1486 Koz III 178; *Scharpathki* 1510 NKs 121; *Sarpatki* 1515 KsgPoz 15, k. 57; *Szarpathky* 1558 KsgPoz 19, k. 574; *Szarpatki* 1584 KsgPoz 22, k. 321; *Sarpatki* 1592 KsgPoz 23, k. 880; *Szarpatki* 1622 KsgPoz 36, k. 164v; *Czarpatki* (!) des. 1683–85 Koz III 178; Krzekotowice z pust. *Szarpatki* 1762 TekiDw(15876, nr 1333); Krzekotowic[e] z *Szarpatkami* pus. i Pasierbicami pus. 1782 TekiDw(701, nr 194); *Szarpatki* deserta 1783–84 RejKor(rps) 370. — Nazwa *Szarpatki* zapewne od n. os. **Szarpatka* (: *szarpać*), w l. mn., por. gw. *szarpatyna* ‘porywczy (o człowieku)’ SGPRei-(kartoteka), *szarpatyn* ‘obszarpaniec, obdarty’ SGSyCh V 224 (pogranicze kaszubsko-kociewskie), też ros. nazw. *Шарпатый*, *Шарпата* oraz n. m. *Шарпаты* (obw. kirowski, Rosja) RGN X 230. Postać *Sarpatki* jest prawdopodobnie wynikiem mazurzenia, które wyspowo obejmuje pobliski obszar między Rawiczem a Krotoszynem

(Dejna 104–5, mapa 5). Omawiana n. (chyba już jako n. ter.) zachowała się do pocz. XX w., por. wspomnienia A. Rupocińskiego („tzw. droga królewska idąca od Kobylina i Czeluścina przez *Szarpatki*, Krzekotowice i Gębice do Potarzycy i Krobi”), na których oparto przybliżoną lokalizację wsi. Zapewne na podstawie zapisów dla omawianej miejscowości w 1948 r. ustalono urzędowo n. osady *Szarpatki* (szczec., gm. Trzciańsko-Zdrój), dawniej niem. *Engelke's Ziegelei* (MPol XXVI nr 59, poz. 363). Lit.: SHGPn IV 811; PPozn 268. PS

Szarpaty zob. **Szatarpy**

Szarpawa zob. **Szarpawa**

Szarszewo zob. **Skarszewo (1a)**

Szartaki zob. **Szostaki (1)**

Szaruty, wś, siedl., gm. Liw, 6 km na płd.-wsch. od Węgrowa: *Szaruthy*, przez woitha ... *Szaruth* 1578 ASK I 27, 917; *Szaruty* (1616)1621 AGAD(1/354/0/2.1/67, s. 25); *Saruty* 1662 ASK I 70, 29; *Szaruty* 1673 ASK I 69, 783v; *Szaruty* 1795 MpPerPd; *Szaruty* 1827 Tabella II 219; *Szaruty* 1839 MpKwat V 4; *Szaruty* 1890 SG XI 805; *Szaruty* 1921 Sk IV 114; *Szaruty*, *-rut* 1982 WUN III 389. — Nazwa ponowiona z n. lasu zwanego *Szaruty*, por. *Adiungimus etiam et damus praedicto Petro et posteribus eius in Wągrowo viginti mansos in nostra merica, alius videlicet Sarutum cognominata* 1414 Jaszczolt 79, na którego terenie założono wś. Lit.: Jaszczolt, Rocznik Liwski IV 73–80; RyżSP 118–9, 236, 259. IN

Szarwark, wś, tarn., gm. Dąbrowa Tarnowska, 6 km na płd.-wsch. od Dąbrowy Tarnowskiej: *Dambrowa*, *Brnyk*, *Brnykowa wolia* 1550 MK 78, 344v; *Wolia Szarwark* 1560 Kiryk, Ruta 78; *Wolia Sarwark* 1576, *Wolia Szarwark* 1577 ASK I 9, 186v, 317v; *Wolia sarwark* 1579 ASK I 51, 53; *Wolya sarwark* 1581 ASK I 8, 844; *Wolia Sarwark* 1589 ASK I 7, 863v; *Wola Szarwark* (1629) RPobPilz 255; *Szarwark wola* 1663 ASK I 65, 34; *Wola Szarwark* 1673 ASK I 67, 744v; *Wola Sarwark* 1673 ASK I 69, 203v; *Szarwark* 1779–83 MpMieg; *Szarwark* 1794 Ga Ss1; *Szarwak* 1802 Crusius III/2, 410; *Szarwark* 1855 MpKum; *Szarwark* 1890 SG XI 805; *Szarwark* 1921 Sk XII 11; *Szarwark*, *-ku*, *szarwarcki* 1964 UN 5, 11; gw. *sarvak*, *-u*, *sarvacki*. — Dawniej *Brnikowa Wola*, od ap. *wola* w znaczeniu osadniczym ‘libertas’, z członem odróżniającym od n. pobliskiej wsi

Szary

Brnik (zob.). Później *Wola Szarwark*; człon drugi od ap. *szarwark* 'obowiązkowe prace świadczone przez poddanych na rzecz pana feudalnego' Sstp VIII 535. Od XVIII w. *Szarwark*, z elipsą członu *Wola*. Forma *Szarwark* (też w gwarze jako zmazurzona *Sarwark*) z uproszczeniem *-rk > -k*. Lit.: AtSd 163; OPilz 56; Kiryk, Ruta, Dąbrowa Tarnowska. Zarys dziejów miasta i powiatu, 1974, 74, 78, 100. IN

Szary zob. **Siary**

Szary Kąt zob. **Szarowola**

Szaryjówka zob. **Szarajówka**

Szarykierz zob. **Sadykierz** (4)

Szarysz, cz. wsi Mordarka, dawniej wś, nowosąd., gm. Limanowa: *Szarysz* Praedium 1673 ASK I 68, 618; Dobr wsi Mordarki z Folwarkami ... *Sarysz* y Boczkarka (?) zwanemi 1774 KsgSąd 186, 522v–523; *Szarysz* 1802 Crusius III/2, 410; *Sarysz* 1855 MpKum; *Szarisz* 1861–64 MpFran; Limanowa ... obejmuje wsie ... *Szarysz* 1884, Morderka z *Szaryszem* 1885 SG V 232, VI 674; Mord. z *Saryszem* 1886 Bigo 124; *Sarysz*, wólka do Mordarki, składa się z fol. i os. 1889 SG X 329; *Szarysz* 1961 Mp-25(Limanowa); *Szarysz*, -sza 1964 UN 6, 57; gw. *sârÿs*, -a. — Od nazw. *Sarysz* (notowanego współcześnie w pow. limanowskim), *Szarysz* (: *szary* lub im. *Sara*) Rym-SEN II 522. Niewykluczone jednak, że n. m. ma związek z n. mta i regionu *Szarysz* na Słowacji. W części opracowań historycznych pojawia się informacja, jakoby miejscowość miała istnieć już w XVI w. pod n. *S(z)aryska Wola* (AtKr II 280; Morawski, Arjanie polscy, 1906, 87; Starnirski, Rocznik Sądecki IX 408–9). Wynika to z błędnego odczytania jako *Wola Szaryska* zamiast *Wola Szarczynska* zapisów odnoszących się do miejscowości Sarczyn, dziś cz. Mordarki i Limanowej, por. Folwark Iylmanowsky ... y wies Mordarkę y *Wolią Szarczinską* ... ktorego tho Folwarku Ilmanowskiego, y wsi Mordarki y *Woliei Szarczinskiei* ... them tho Folwarkiem Ilmanowskim, także wsią Mordarką, y *wolią szarczinską* 1575 ANKrak(Castr. Sandec. 16, k. 402). Lit.: PSąd I 116. IN/PS

Szarzewo zob. **Skarszewo** (1a)

Szarzów zob. **Zorzów**

Szaryzna zob. **Sarzyna**

Szaryzna Wola zob. **Sarzyna**

Szaryzna Wywłoka zob. **Sarzyna**

Szaryzno, os. zaginiona, leżała koło wsi Wąglew, koniń., gm. Golina: Buthka de Wanglewo ... obtinuit terciam partem hereditatis *Szarzino* super Johannem Sognewicz 1391 Lek II nr 131. — Od n. os. lub n. heral. *Szarza* SSNO V 277 (: *szary* lub *szarza* 'szarzyzna, szare sukno' SL V 556), z suf. *-ino*. PS

Szaryzno zob. **Sarzyn**

Szask zob. **Sasek** (1)

Szast, wś zniszczona, suwał., gm. Pisz, 8,5 km na pld. od Pizsa: *Schast* w puszc. 1703 ASC(Pisz-ew., U-1696–1710, k. 183); *Szast* w puszczy 1711 ASC(Pisz-ew., U-1711–21, k. 85); *Schiast*, *Schast* 1720–21 OF nr 4696, s. 62, 64; *Szast* 1722 ASC(Pisz-ew., U-1721–51, k. 27); *Sziast* 1748 Masovia VIII 84; *Schast* 1784 ASC(Pisz-ew., U-1766–85, k. 230); *Schiast*, Chatoul Cölmisch Dorf an der Pisch 1785 Goldb III 141; *Schiast* 1836 MpReyPr(Johannisburg); *Schiast* ok. 1859 SzcześTeka 102; *Schiast* — *Szast* 1879 KętN 151; *Szast* 1890 SG XI 805; *Schast* 1913 Meyers II 699; *Schast* 1938, *Schiast* — *Szast*, wś 1946 Ley I 82; *Schast* — *Szast*, -a, *szaścianański* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szast* — *Schast* (*Schiast*), wś 1951 Rosp 321; *Szast* 1967 SM 1117. — Początki wsi związane z osadnictwem szkatułowym zainicjowanym przez króla Fryderyka Wilhelma I. Etymologia n. trudna do objaśnienia; może od n. os. *Szast* SSNO V 277 (: *szastać* 'z szelestem ruszać czymś', *szast* 'trzask, szus, szust, smyk' SL V 556, por. też mazowiecki ap. *szast* : *siast* 'bocian'). Dziś jest to n. uroczyńska (PRNG). Lit.: Pisz. Z dziejów miasta i powiatu, 1970, 174; Worobiec, Zagubione wioski Puszczy Piskiej II, 2021, 259–80. RP

Szastały, wś, biał., gm. Bielsk Podlaski, 7 km na pld.-zach. od Bielska Podlaskiego: [między granicami ... *Koszczyzna*] (1528) ŻDz XVII/3, 99; *Koscizno* 1576 Lupodl 31; *Koscizno* 1580 ŻDz XVII/1, 129; *Koscizno* alias *Szastały* 1602 Lupodl 65; *Szastały* 1635 MK 180, 454; *Шасталы* 1637 Kond 195; Wieś *Szastały* antiquitus *Koszczyzno* dicta 1664 Lustracje 64, 569; Wies *Sastały* 1673, Wies *Szastały* 1674 ASK I 70, 370, 437; *Szastały* 1772 SHGPd(rkps A nr 1661); Wieś *Szastały* albo *Koszczyzno*, w *Szastalach*, z *Szastal* 1779 OpRukWil IV 89, 90, 98; *Szastały* 1795 MpPerPd; *Szastały* 1859 MpChrz; *Szastały* 1890 SG XI 805; *Szastały* 1921

Sk V 22; *Szastały*, -tał, *szastalowski* 1972 UN 153, 46. — Dawniej *Kos(z)czynno*, od brus. n. os. *Kouuka* BiryłaBA II 216 (: *koszka* 'ul ulepiony ze słomy'), z suf. -ino. Oboczna n. *Szastały*, która później się upowszechniła, od n. os. *Szastalo*, *Szastala* (: *szastać*, *szast*), w l. mn., por. *Szastalo* we wsi Bagno (1565), *Matys Szastala* w Rajgrodzie (1577) *ŹDz XVII/3*, 231, 233. Lit.: Kond 195. *IN*

Szastarka, wś, tarnob., gm. Szastarka, 10 km na pld.-wsch. od Kraśnika: *Szatarka* 1791 MpPerSd; *Szatarka* 1801–04 MpHeld; *Szatarka* 1802 Crusius III/2, 410; *Szatravka* (!) 1806 WPar C 108; wsie zarobne: *Słotków* i *Szastarka* 1823 Gazeta Warszawska nr 78, 1083; *Szostarka* 1827 Tabella II 225; *Szatarka* 1839 MpKwat V 7; *Szastarka* 1870 Cat 31; *Szastarka* 1877 Zin II 203; *Szatarka* 1883 Cat 43; *Szatarka*, niekiedy zwana *Szastarka* 1890 SG XI 806; *Szatarka* 1899 Cat 50; *Szatarka* 1920 Cat 120; *Szastarka* 1921 Sk IV 35; *Szastarka*, -ki, *szastarski* 1970 UN 112, 27. — Pierwotnie *Szatarka*, od nazw. *Szatara* RymSEN II 524, por. też *szater*, *szatra* 'szalas' (może także *szatar* SGPrei- (kartoteka)), z suf. -ka. W wariantie *Szastarka* adideacja do czas. *szastać*. Według P. Koszałki miejscowość początkowo nosiła też n. *Annutowo*, która jednak nie znajduje potwierdzenia w źródłach. Lit.: RospSEMIG 379; Koszałka, Nowiny Szastarskie nr 1(10), 2017, 20–2. *IN*

Szastowice zob. **Szasty**

Szastry zob. **Szalstry**

Szasty, wś, płoc., gm. Bulkowo, 15 km na pld.-zach. od Płońska: *Sastovice* 1240 KMaz I 345; *Sast de Sas[ty]* 1409 Płoń nr 1381; *Sasthi* 1421 SHGWy(ADP 180); *Syasti* 1430 MkM II nr 217, 602; *Syasthi* 1468 MK 5, 101; in *Sasth* 1487 SHGWy(ADP 379); *Szyasthy* 1516 AC III nr 392; *Siasty* 1576 *ŹDz XVI* 302; *Siasty* 1673 ASK I 66, 157; *Szasty* 1827 Tabella II 219; *Szasty*, folw. 1890 SG XI 805–6; *Szasty*, kol. 1902 Przew II 211; *Szasty*, folw. 1921 Sk I 112; *Szasty*, folw. 1933 SkBy 1668; *Szasty* (*Worowice*), os. 1967 SM 1117; *Szasty*, *Szast* 1982 WUN III 389. — Od n. os. *Szast* SSNO V 277 (por. też drugi zapis), z suf. -owice. Wtórnie n. przeszła do kategorii n. rodowych. *Worowice* to n. sąsiedniej wsi (zob.). Lit.: SHGWy 54–5; ZMaz 353. *UB*

Szaszorowice (1), wś, leszcz., gm. Niechlów, 10 km na pld.-zach. od Góry: *Zapplaw* 1643

MpDSGlog; pagi ... *Zappeln* 1670, *Zappeln* 1679, ex *Zappel* 1687/88 J III 112, 180, 486; *Zapplau* 1718 Kuczer 260; *Zaplau* 1739 MpWiel-Glog; *Zappeln* 1741 SRS V 204; *Zapplau* 1791 Z X 428; *Zapplau* 1845 K 766; *Zapplau* 1895 SG XIV 412; *Czaplewo*, n. przejściowa 1945 Żłobiński 244; *Zapplau* — *Szaszorowice*, -ic, *szaszorowicki* 1947 MPol XXV nr 124; *Szaszorowice*, -wic 1982 WUN III 389. — Miejscowość istniała z pewnością już w XVI w., w roku 1591 miała należeć do rodziny Luck (też Luckow, Luckaw, zob. Ledebur 59). Nazwa niem. *Zapplau* stanowi zapewne adaptację dawniejszej n. pol. **Czapłów*, od n. os. *Czapla*, z suf. -ów (por. n. os. *Zappel* < słow. *czapla* Gott 623). Po 1945 r. ustalono urządzenie n. *Szaszorowice*, może w oparciu o zapis dla zaginionej wsi, zob. *Szaszorowice* (2). Lit.: SNGŚI XIII 130; Kuczer, Szlachta w życiu społeczno-gospodarczym księstwa głogowskiego... 1526–1740, 2007, 260; Żłobiński, Nazwy miejscowości, [w:] Skąd przyszedliśmy, kim jesteśmy?, red. E. Maćkowska, 2013, 239, 244. *PS*

Szaszorowice (2), wś zaginiona, leżała w pobliżu wsi Baranowice, leszcz., gm. Wąsosz: *Sasorowiz* 1308 Reg nr 3020. — Od n. os. *Szaszor* SSNO V 278, z suf. -owice. Nazwa ta ma zapewne związek z wywodzącym się z Wielkopolski rodem ryc. *Szaszorów* (KozPogr II 311, Kuczer 37), mającym swe siedziby w księstwie głogowskim. S. Rospond n. os. *Szaszor* wywodził od ap. *szaszor* 'orzeł', co jednak jest pewnym uproszczeniem. SEMot I 299 antroponim ten wiąże z ap. *szaszor* 'to, co szeleści, co porusza się szybko, z szelestem, np. latawiec' (< węg. *sas* 'orzeł'). W heraldyce herb *Szaszor* = *Orla* oznacza orła bez głowy (zob. Kozierowski, Studya... 83). Z dużą dozą ostrożności można zatem podejrzewać jakiś związek n. rodu lub n. miejscowości z n. uchodzącej do Baryczy między Wąsoszem a Baranowicami rz. *Orla* (*Orla* (1356) XVI, ot rzeki *Orley* 1404 SHGPh III 449). Zapis dla omawianej miejscowości posłużył do ustalenia po 1945 r. n. wsi *Szaszorowice* (1). Lit.: KozPogr II 311; RospPatrŚI 159; Kozierowski, Studya nad pierwotnym rozsiedleniem rycerstwa wielkopolskiego: VI Ród Szaszorów-Opalów-Orłów, 1919, 83; Kuczer, Szlachta w życiu społeczno-gospodarczym księstwa głogowskiego w epoce habsburskiej 1526–1740, 2007, 260. *PS*

Szaszów

Szaszów zob. **Szoszowy**, **Zasów**

Szatanki, os., dawniej wsł, olszt., gm. Jonkowo, 17,5 km na płd.-wsch. od Morąga: 5 Hufen in *Schetens* (1562) MWrm II 70–1; *Schötchen* 1564–80 PospWrm 138; de bonis *Schoeten* 1564, 1572 Schmauch 686; *Schednitz* (!) 1576 MpHenn1; *Schednitz* (!) 1629, *Szatanki* 1673–74, mansi *Szantanskie* 1680–85 PospWrm 138; *Schöten* 1694 ASC(N. Kawkowo, Z-1684–1805, k. [2]); *Scatanky* XVII Obląk 560; *Schednitz* (!) 1701 PospWrm 138; *Schattens* vasallagium 1717 GuldWij 63; *Schoeten*, *Schiten*, *Scheten* 1721, *Schöten* 1723, *Schöten* 1730 ASC(N. Kawkowo, Z-1684–1805, k. [8v, 9, 15]); *Schotten* 1755 MpEnd; *Schattens*, wsł 1785 Goldb I 185; *Schöten* 1789, *Schättens*, *Schöten* 1790 ASC(N. Kawkowo, Z-1684–1805, k. [53, 53v–54]); *Schattens* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Schöettens* 1801, *Schöettens* 1804 ASC(N. Kawkowo, Z-1684–1805, k. [63v, 66]); *Schattens*, maj. 1820 Wald 169; *Schattens*, dobra 1889 SG X 369; *Schattens* 1913 Meyers II 699; *Schattens* — *Szatanki*, dw. 1946 Ley I 72; *Schattens* — *Szatanki*, *-nek*, *szatanecki* 1949 MPol XXVII nr A-92; *Szatanki*, *-nek* 1982 WUN III 389. — Nazwa niejasna, prawdopodobnie prus. **Setens*/**Sätens*. Może w związku z podstawą **šet-*/**sat-*, por. lit. n. os. *Sätas*, *Sätaitis* (: lit. *šat-ija* ‘burza, hałas’) Zinkevičius 204, n. m. *Šat-ijai*, n. w. *Šatà*, *Šatė* (: lit. *šėtóti* ‘szumieć, szaleć, buszować; okrażać’, *šėtas*, *šėta* ‘mała uwięź do łapania kuropatw’, *šėtas* ‘pętla do łapania ptaków’). Zapisy poświadczają proces *e* : *o* : *a* (Ger 214), zatem wtórność rdzennego *a*. Utrwaleniu się w zapisach nagłosowego *š-* sprzyjało nawiązanie do ap. niem. *Schatten* ‘cień’, na gruncie pol. do *szatan*. Nazwa spolonizowana już w XVI w., zawiera wtórny suf. deminutywny *-k-*, w odpowiedniku niem. *-chen* (por. zapis *Schötchen*). Lit.: PospWrm 138. RP

Szatanki zob. **Dąbrowa-Szatanki**

Szatanowo zob. **Korzecznik-Szatanowo**

Szatarka zob. **Szastarka**

Szatarpy, wsł, gdań., gm. Nowa Karczmna-Liniewo, 12 km na płn.-zach. od Skarszew: hereditatem *Zaparti* 1294 Perl 453; *Sadrapij* 1527 Vlad XI 24; *Shaterpo* 1534 Inwwołc 56; *Sarapati* 1570 ŻDz XXIII 152; *Satarpy* 1583 Font I–III 46; *Satarpa* 1598 Font XXXVI 189; *Satarpa* 1604, *Satropy* ... w tej wsi 1644–45 Font XXXVIII 301,

251; *Sarpaty* (!) 1682 Font V 76; *Szarpaty* 1685 Font XXXVIII 292; *Szatarpy* 1687, *Szatarpy* 1703 ABMK LXXXIV 146, 221; *Szarpaty* (1710) SG XI 806; *Saraparty* sive *Szarpaty* 1749 Font XVI–XIX 461; *Szatarpy* 1760 KujMBP 59; *Szatarpi* 1772 Zeit XV 169; *Szatarpi* 1796–1802 MpSchröt IX; *Szatarpi* ok. 1859 MpRey nr 17; *Schatarpi* — *Szaraparty*, *Szarpaty* al. *Szatarpy* 1879 KętN 26; *Szatarpy*, niem. *Schatarpi* 1890 SG XI 806; *Szatarpi* 1913 Meyers II 699; *Szatarpy*, niem. *Schatarpi* 1921 Sk XI 33, 88; *Szatarpy* 1952 UW 192; *Szatarpy*, *-tarp* 1982 WUN III 390; gw. dawniej *šatarpə*, *šatarpė* Lor 99. — Analiza mikrofilologiczna dok. z 1294 r. wykazuje, że z bywało używane do oznaczania *s*, natomiast brak zupełnie przykładów na *z*. Mniej jasne jest, czy *z* mogło oznaczać również *š* (w dyplomach są przykłady na zastosowanie w tej funkcji *s*). To skłania do lekcji **Saparty* lub nawet **Szaparty*, raczej bez możliwości interpretacji tej *n*. na gruncie rodzimym (może to być pomorska *n*. rodowa od obcej *n*. os. lub w ogóle *n*. obca). H. Górniewicz i E. Breza odczytali *n*. jako **Zaparty* i objaśniali jako rodową od *n*. os. *Zaparta* SSNO VI 267 (por. kasz. *zaparta* ‘stara skóra, lichej koń’), w l. mn., a zmianę tłumaczyli ubezdźwięcznieniem nagłosu *Z-* > *S-* (*Sz-*) i przestawieniem kolejności spółgłosek *p*, *r*, *t* w dwóch ostatnich sylabach. Lit.: SHGPG XII 101; Breza, PMT I 130; GórnRPom 103. BCz

Szatyły zob. **Szacily** (1)

Szatki, wsł, włoc., gm. Chocień, 9 km na płn.-zach. od Kowala: *Sathki* 1435 Vlad XI 7; *Sathky* 1489 Lupbrz 95; *Szatki* 1527 Vlad XI 26; *Sadki* 1557–66 ŻDz XIII 8; *Szatki* 1634 Rpodbrz 218; *Szatki* 1674 Rpog 138; *Szatki* 1785 MpPerKu; *Szatki* 1827 Tabella II 219; *Szadki* al. *Szatki*, wsł 1890 SG XI 763; *Szatki* 1952 UW 61; *Szatki*, *-tek*, *szatkowski* 1972 UN 191, 59. — Od *n*. os. *Szadek* SSNO V 269 (: *szady* ‘szary, siwy’) lub od ap. *sad*, z suf. *-ek*, w formie pluralnej. Forma *Szatki* odzwierciedla wymowę z ubezdźwięcznieniem spółgłoski *-d-*. Lit.: SHGKu(materiały) 438; GórnRWlkp 41. KS

Szatkowa Wieś zob. **Sadkowa Góra**

Szatkowice zob. **Szadkowice** (1)

Szatkowięta zob. **Charzyny**

Szatonia, cz. Aleksandrowa Łódzkiego, dawniej wsł, łódz.: *Sziatony*, *Sziatonie* 1826, *Szatonia*

1827 APŁódź(39/1387/0/-/11, k. 12, 30; 12, k. 8v); *Szatunie* 1827 Tabella II 219; *Szatony*, w *Szatonach* 1829, *Sziatony*, *Sziatona* 1832, *Szatunie*, *Szatonie* 1838 APŁódź(39/1387/0/-/13, k. 3v; 16, k. 3, 27v; 25, k. 6); Kol. *Szadonia* 1839 MpKwat II 4; we wsi *Szatunia* 1845, *Szatuny*, w *Szatonach* 1850, *Szatony*, we wsi *Szatonach* 1855, *Szatonie*, na *Szatoniu* 1860 APŁódź(39/1387/0/-/39, k. 4v; 49, k. 3v; 59, k. 18; 69, k. 4); Kolonia *Szatonia* 1861 Gazeta Warszawska nr 193, 1; *Szatonie*, w *Szatoniu* 1865 APŁódź(39/1387/0/-/79, k. 15v); *Szatonie*, wś 1890 SG XI 808; *Szatonia* 1952 UW 95; *Szatonia*, -ni, wś 1982 WUN III 390; *Szatonia*, -ni 2013 DzU poz. 200. — Od n. os. *Szaton*, *Szatoń*, *Szatun* (: *szatan* ‘zły duch, diabeł’) RymSEN II 524, w l. mn. Do formy *Szatunie* por. Teodozy *Szatuń* 1913 Kurier Warszawski nr 165, 3. Wtórnie nastąpiła singularyzacja n. i zmiana rodzaj. gramatycznego na żeński, a w XIX w. przejściowo na nijaki. W 1988 r. wś została włączona do Aleksandrowa Łódzkiego (1987 MPol nr 26, poz. 209). KS

Szatonie zob. **Szatonia**

Szatony zob. **Szatonia**

Szatowy, wś zaginiona, leżała zapewne w pobliżu wsi Raszewy, leszcz., gm. Kobylin: in villis et hereditatibus *Szathowy* in districtu pysdrensi ... et ... in Raszewy ... in medietate predij et allodij in *Schathowy* 1501 KsgPoz 12, k. 153v; per olim nobilem Martinum Raschewski patrem prefati Nicolai Zathowski ... in villis et hereditatibus *Zathowy* in districtu pisdrensi ... in Raschewy ... et allodij in *Zathowy* 1512 KsgPoz 68, 192. — Zapewne od n. os. *Szata* AntrP V 56, *Szat* Snazw IX 23, z suf. pl. -owy. Przybliżona lokalizacja ustalona na podstawie informacji o właścicielu Raszew (par. Pępowo Małe) Marcynie Raszewskim. S. Kozierowski podejrzewał, że zapis *Szathowy* może odnosić się do wsi Ździeńtawy (Koz III 296), co jednak wydaje się mało prawdopodobne. W nieodległej wsi Niepart (gm. Krobia) notowana była n. ter. *Szotawy*, -ów, łąki i sitowia UN 78, 15, nie ma jednak pewności, czy ma ona związek z omawianą miejscowością. PS

Szatunie zob. **Szatonia**

Szatuny zob. **Szatonia**

Szaty, dziś *Szaty Male*, przys., okresowo wś, i *Szaty Wielkie*, wś, olszt., gm. Kętrzyn i Barcia-

ny, ok. 5 km na pfn. od Kętrzyna: *Schadenn* das dorff 1750 OF nr 9603, s. 16; *Schatten*, Adel. Gut, *Schatten*, Adel. Vorwerk 1785 Goldb I 164; *Gr. Schatten*, *Kl. Schatten* 1796–1802 MpSchröt XI; *Schatten* 1808 APolszt(42/76/0/-/46, s. 34); *Kl. Schatten*, *Gr. Schatten*, dwa folw. 1820 Wald 138–9; *Schatten*, *Schatten Gross*, *Klein*, trzy wyb. 1889 SG X 369; *Gross Schatten* — *Szaty Wielkie*, dw., *Klein Schatten* — *Szaty Male*, wś 1946 Ley I 31, 32; *Schatten* — *Szaty*, -at, *szacki*, *Gross Schatten* — *Szaty Wielkie*, *Szat -kich*, *wielkoszacki*, *Klein Schatten* — *Szaty Male*, *Szat -lych*, *małoszacki* 1949 MPol XXVII nr A-92; *Szaty Male*, *Szat -lych*, *Szaty Wielkie*, *Szat -kich* 1982 WUN III 390. — Nazwa prawdopodobnie niem., por. ap. *Schatten*, średniem. *schāde*, śrwniem. *schade*, *schate(n)* ‘cień’, n. os. *Schat(t)*, średniem. *schat* ‘skarż, przen. skarbnica; panna, luba; kawaler’ (Brech II 487, Lübben 321, DFD s.v. *Schade*). Po podziale miejscowości dodatkowe człony odróżniające od przym. niem. *klein* ‘mały’, *gross* ‘duży, wielki’. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szaty Male* i *Szaty Wielkie*. RP

Szawa zob. **Sawa**

Szawald, os., dawniej wś, elbl., gm. Malbork, 6,5 km na pfn.-wsch. od Malborka: czum *Schadewalde* (1352)1405 PrUr V 16; an *Schadewalder* verflucht (1395) MWrm V 278; *Schadenwalt* ... von *Schadenwalde* 1399, *Schadewalt* 1403 MKB 5, 98; Villa *Schadewald* ... *Schadenwaldt* 1510–29 Font XLV 45, 68; *Schadwald*, wsi *Sadwalda*, z *Schadwalthem*, *Sadwald* 1565 Lumalb 24, 31, 68; *Schadvald* 1570 Lumalb 10; *Schadewalde* 1581 ASK I 120, 54; *Schadewaldt* 1582 ŹDz XXIII 94; Wieś *Schadwalth* ... wsi *Schadwaldu* 1590, *Schadwald* 1636 Font XLVIII 19, 47, 109; *Sadwald* 1641 Font XXIV 136; in *Schalwald* (!) ... *Schadwald* 1647 Font IV 5, 116; *Schadwald*, ze wsi ... *Szadwaldu* 1649 Font LII 64, 79; *Szadwald* 1682 Font V 37; *Szadwald* ... z *Szadwaldem* ... *Schadwald* 1707 Font LXII 68, 112, 128; cum filiali *Szadwaltensi* (1743) Woel 1123; *Schadewalde* 1796–1802 MpSchröt X; *Schadewalde* ok. 1845 MpRey nr 18; *Szadwald*, niem. *Schadwalde*, wś 1890 SG XI 766; *Schadwalde* — *Szawald*, -u, *szawaldzki* 1947 MPol XXV nr 111; *Szawald* — *Schadwalde*, wś 1951 Rosp 321; *Szawald*, -du 1982 WUN III 390. — Nazwa niem. złożona, od

Szawda

n. os. *Schade*, por. Peter *Schade* 1402 MKB 94, z członem drugim strukturalnym *-wald*. Nazwa spolonizowana jako *Sadwald*, *Szadwald*, *Szadwald* (adaptacje fonetyczne). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szawald*. Lit.: CzNiem 135–6; Żuławy 96. BCz

Szawda zob. **Szabda**

Szawel(e) zob. **Szewele**

Szawlinek zob. **Szalwinek**

Szawłowice zob. **Sadłowice** (1, 2), **Szadłowice** (1, 2)

Szawłowo (1), wś zaginiona, leżała w pobliżu Czarnkowa, pil.: inter Czarnkowo et *Sablowo* 1432 KszPoz 2, 40; *Szawłowo* 1497 Matr II nr 704; *Szawłowo*, *Sawłowo* 1557 KsgPoz 19, k. 387v, 405v; villarum ... Brzezno et *Szawłowo* 1583 KsgPoz 22, k. 181v; *Szablowo* cum predio 1621 KsgPoz 35, k. 793v; *Szawłowo* 1625 KsgPoz 38, k. 216v; *Szawłowo* 1726 SHGPn IV 812. — Od n. os. *Szawel* SSNO V 278, z suf. *-owo*. Forma *Szablowo* jest wynikiem dysymilacji *w-w > b-w*. S. Kozierowski (Koz III 229) utożsamiał pierwszy zapis (błędnie odczytany przez niego jako *Soblowo*) z miejscowością *Sobolewo* (4), co spotkało się z krytyką autorów SHGPn. Przy wsi istniał folw. o równobrzmiącej nazwie, por. Predium *Szawłowo* dictum et villa Brzezna, allodium ... dictum *Szawłowo* 1557 KsgPoz 19; k. 417, Czarnków z folw. *Szablowo* (1624) TekiDw(8160, nr 1412), zob. też zapis z 1621 r. Nie można zatem wykluczyć, że dzisiejsze *Sobolewo* (4) stanowi kontynuację dawnego folw. *Szawłowo*//*Szablowo*. Lit.: SHGPn IV 812. PS

Szawłowo (2), wś notowana do 1967 r., płoc., gm. Bulkowo, 17 km na pld.-zach. od Płońska: *Szawłowo* 1403 Płoń nr 265, 277, 287; *Szawłowo* (1439)1456 MK 3, 151v; *Szawłowo* 1482 ZHer nr 604; *Szawłowo* 1505 ZHer nr 835; *Sablowo* 1507 MK 18, 203; *Sawłowo* 1521, *Szawłowo* 1522 SHGWy(WT 6, 55 i 348); *Sawłowo* 1522 SHGWy(WT 10, 94); *Sawłowo* 1578 ŻDz XVI 305; *Szawłowo* 1673, *Sawłowo* 1674 ASK I 66, 156v, 174; *Szablowo* 1783 MpPerMz; *Szawłowo* 1783–84 RejKor 430; *Szawłowo* 1827 Tabella II 219; *Szawłowo* 1890 SG XI 815; *Szawłowo* 1967 SM 1117. — Od n. os. *Szawel*, z suf. *-owo*, efemerycznie też *Szablowo*. Nazwa wsi zniesiona, obecnie n. ter. *Szawłowo*, uroczyско-

-dawna miejscowość (PRNG). Lit.: SHGWy 55; ZMaz 354. UB

Szawły, wś, biał., gm. Olszanka, 5,5 km na pld.-zach. od Łosic: *Шавлы* земляне 1528 Popis1528, 110; *Sawły* 1577 ASK I 47, 764v; z *Sawłów*, z *Sawłów* 1580 ŻDz XVII/1, 65, 78; *Sawli*, *Sawly*, *Sawły* 1580 ASK I 47, 551, 563v, 757; *Szawły*, [z] *Szawłowo* 1627 AtPd(ORs4279, 7); *Szawły* 1662 AWAK XXXIII 415; na *Szawłach*, *Szawel* 1670, 1672 AWAK 81, 153; Wies *Szawły* 1674 ASK I 70, 290; *Szawły* 1795 MpPerPd; *Szawły* 1827 Tabella II 219; *Szawły* 1839 MpKwat VI 7; *Szawły* 1890 SG XI 815; *Szawły* 1921 Sk IV 44; *Szawły*, *-łów*, *szawłowski* 1971 UN 128, 26. — Od n. os. *Szawel* SSNO V 278, w l. mn. Lit.: GórnRPd 47. IN

Szawły zob. **Żmijewo-Szawły**

Sząbierki zob. **Szombierki**

Sząbruk, wś, olszt., gm. Gietrzwałd, 10,5 km na pld.-zach. od Olsztyna: in *schonebrucke* 1338–73 MWrm II 320; pro locacione ville *Schonebrucke* 1363 MWrm II 355; Dorffschaft *Schonebrucke* 1383, *Schönbrücke* (1417) MWrm V 111, 530; in *Schonebrucke* 1486 MWrm III 370; *Schonebrugk* ... *Schonebrucke* 1517, 1518 Locationes 81, 86; *Schönenbrucke* ok. 1550 MWrm III 419, przyp. 156; *Schonbruck* 1565, *Schönbruck* 1566 SHGWrm(ADWO, AK, RA 88, k. 37, 62); *Schonbruck* 1576 MpHenn1; *Schonbrugk* 1587 ZGAE XXIII 559; *Schönbrück* 1609 PospWrm 141; *Schonbrek* 1615 RŁWrm 270; *Szombruch* 1625 PospWrm 141; *Szembark* (1641) Woel 1028; *Schönbruck*, *Schönbrug* 1656 Kolberg 246, 248, 250; *Schambuk* (!) 1673–74 Bonk III 442; *Schonebruck* XVII Obląg 360; *Schombruck* 1717 GuldWij 62; *Schombruck*, *Schöbruck* vasallagium 1718 Wijaczka 418, 420; *Schonbruk* 1755 MpEnd; *Schönbruck* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Schönbrück* — *Szombruk* 1879 KętN 197; *Szombruk*, niem. *Schoenbrueck* 1892 SG XII 18; *Schönbrück* 1913 Meyers II 745; *Schönbrück* — *Sząbruk*, *-a*, *sząbrucki* 1947 MPol XXV nr 111; *Sząbruk*, *-ka* 1982 WUN III 390. — Nazwa niem. złożona, por. *schön*, śrdniem. *schön(e)* ‘piękny, ładny’ Kluge 675, i śrwniem. *brücke*, dniem. *brugg(e)* ‘most’ Kluge 103, BN III 162. Zdaniem A. Pospiszyłowej trudno wiązać n. z mostem, gdyż we wsi płynie tylko wąska struga, dlatego w członie tym możemy widzieć dniem. *brook* ‘bagna, moczary’,

tu 'podmokłe łąki'. Nazwa spolonizowana już na pocz. XVII w. jako *Szonbrek*, *Szembark*, *Szombruch*, *Szombruk*, z różnym przejściem cząstki -ön- (jako *em*, *om*, *q*) i członu -*bruck*. Ostatecznie ustalono urzędowo postać *Szqbruk*. Lit.: Rospond, OSG VIII 35; PospWrm 141; CzNiem 162. *RP*

Szafalt zob. **Unieszewo**

Szafliś zob. **Dadaj**

Szawald zob. **Szczęsne** (1)

Szczachorowo zob. **Czachorowo** (2)

Szczajkowice zob. **Szczekowice**

Szczakawa zob. **Szczakowa**

Szczaki, wś, warsz., gm. Piaseczno, 12 km na zach. od Piaseczna: *Szczaki* 1406, *Czaki* 1422 SHGWarsz 277; *Szczaki* 1425 SHGMz(W 1, 181v); *Szczaky* 1429 MkM II nr 23; *Szczaky* 1473 MK 9, 25–25v; *Szczaky* 1505 ZHer nr 838; *Szczaki* 1580 ŻDz XVI 287; *Szczaki*, *Szczaki* 1674 ASK I 72, 877, 923v; *Szczaki* 1783 MpPerMz; *Szczaki* 1827 Tabella II 219; *Szczaki* 1890 SG XI 817; *Szczaki*, *Szczak*, *szczakowski* 1971 UN 136, 10. — Od n. os. *Szczak* SSNO V 279, w l. mn. Do n. os. por. stp. *szczak* 'nocnik', *szczać* 'oddawać mocz' Sstp VIII 536. Forma *Czaki* powstała w wyniku uproszczenia nagłosowego *Szcz-* > *Cz-* lub fałszywej dekompozycji. Lit.: SHGWarsz 277–8; GórnRWlkp 120. *UB*

Szczakowa, cz. Jaworzna, dawniej wś, okresowo mto, kat.: *Szczakowa* 1400 Kacz nr 1135; *Szczakowa* 1427 SHGKr(Teut 1A, 258); *Szczakowa*, villa sub parochia de Jaworzno sita 1470–80 DB II 228; *Szczakowa* 1497 Matr II nr 984; *Szczakowa* 1507, *Szczakow* 1519 Matr IV/2, nr 8618, 12366; *Szczakowa* 1529 LR 152; Villa *Szczakowa* 1564 Lukrak I 253; *Szczakowa* 1581 ŻDz XIV 35; de villa *Szczakowa* 1619 ŚSHT VII 344; *Szczakowa* 1629 RPobKr 36; na *Szczakowej*, Villa *Szczakowa* 1659–64 Lukrak 258, 259; villa *Szczakowa* (1676) XVIII RPogMłp 21; *Szczakowa*, W ... *Szczakowej* 1680 Rej 36; *Szczakowa* 1765 Żyd 414; *Szczakowa* 1783–84 RejKor 296; *Szczakowa*, wś 1788–92 SHGKrMat 297; *Szczakowa* 1839 MpKwat II 8; *Szczakowa*, *Szczakowa* 1861–64 MpFran; *Szczakowa*, wś 1890 SG XI 817; *Szczakowa*, mto 1921 Sk XII 9; *Szczakowa*, wś 1933 SkBy 1669; *Szczakowa*, cz. mta 1956 DzU nr 7, poz. 33; *Szczakowa*, -*wej* 1982 WUN III 390; gw. *scakovo*, -*y*, *scakoski*. — Od n. os. *Szczak*, z suf.

-*owa*. W XVI w. efemerycznie poświadczony wariant z suf. -*awa*, też -*ów* (zmiana rodz. żeńskiego na męski). Forma gw. zmaszowana. Powstanie Szczakowej datuje się na przełom XIII i XIV w. Historyczna Szczakowa to dziś Góra Piasku (dz. Jaworzna), która określana była jako *Szczakowa-Wieś*; współcześnie n. ta ma charakter niestandardyzowany (PRNG). Miasto Szczakowa powstało dopiero w XIX w. Jego funkcjonowanie i rozwój wiązały się m.in. z powstaniem Kolei Krakowsko-Górnośląskiej i zakładów przemysłowych. Lit.: RKrak 164; RospSEMIG 125; RymNmiast 236; Leś-Runicka, Zeszyty Historyczne Muzeum Miasta Jaworzna, 11, 32–8. *IN*

Szczalb, wś, siedl., gm. Krzywda, 19 km na pld.-zach. od Łukowa: *Szczalba* 1564, *Szczalba* 1569 ASK I 7, 233v, 445v; *Szczalba* 1576 ASK I 9, 210v; *Szczalba* 1662, Villa *Szczalb* 1673, *Szczalb* 1674 ASK I 67, 202, 491, 979v; *Szczalba* (1676) XVIII RPogMłp 435; Wypnicka cum *Szczalb* 1710–11 ASK I 9, 713; *Szczarb* (!) XVIII ŻDz XIV 338; *Szczal* (!) 1783–84 RejKor 292; *Szczalb* 1785 MpPerLu; *Szczalb* 1827 Tabella II 219; *Szczalb*, Fol. *Mikolaiew* 1839 MpKwat V 5; *Szczalb* 1859 MpChrz; *Szczalb* v. *Mikolajew* 1877 Zin II 204; *Szczalb* al. *Szczalbia* al. *Mikolajów* 1890 SG XI 817; *Szczalb* 1902 Przew II 211; *Szczalb* 1921 Sk IV 78; *Szczalb*, -*bu*, *szczalbiński* 1970 UN 115, 14; gw. *scauby*, *scaubuf*. — Dawniej *Szczalba*, od ap. *szczalba* 'odłam spory drzewa lub kamienia' SW VI 576, por. gw. *szczalba* 'skała albo pole kamieniste; gleba, na której nic nie chce urósć', też 'szczyrba; szczelina' SGPREi(kartoteka). Forma *Szczalb* (notowana od XVII w.) powstała w wyniku zmiany rodz., efemeryczna *Szczalbia* (z XIX w.) w wyniku zmiany rodz. i paradygmatu na miękko tematowy, a gw. *Szczalby* wskutek pluralizacji. W 2. połowie XIX w. miejscowość nosiła oboczną n. *Mikolajew*//*Mikolajów*, od im. *Mikolaj*, z suf. -*ew*, -*ów*. Pierwotnie była to n. folw. znajdującego się obok wsi. Śladem po nim jest n. cz. wsi *Szczalb* *Mikolajek* (1981 WUN II 448). Lit.: KStęż 100. *IN*

Szczalb(i)a zob. **Szczalb**

Szczalby zob. **Szczalb**

Szczaniec, wś, ziel., gm. Szczaniec, 10 km na pln.-wsch. od Świebodzina: de *Stans*, de *Stansi* 1236, de *Stans* 1250, Woyczych de *Stensz* ... in

Szczapy

villa que *Stenz* 1278 KW I 163, 164, 246, 423; in villa nostra *Stentz*, in *Szanzec* ... de *Scanzec* 1293, de *Stenz* 1311 KW II 82, 83, 291; Albertus Kyrsonoviz, dictus de *Stancik* 1312 KW II 301 (tu?); Jesseko de *Stenz* 1321 CdB B I 474; de *Stenz*, *Sthenz* 1322 KW II 365; *Stancz* (1424) NKS 376; Franczke Stencz vom *Stencz* 1425 KW V 409; *Szczaniec* (1473) NKS 376; *Staynntsch* 1495 CdSil XXIV 119; zum *Stentz* 1505, *Stentsch* 1513 NLM LXXXV 132, 201; Joannis et Georgio ... de *Szanyecz* 1513 KsgPoz 68, 366; Hans Stencz zum *Stencz* 1513 CdSil XXVIII 4; *Czancz* (1517) NKS 376; *Stencz* 1518 MUKr II nr 1518h/111; Georgius *Szanyeczski* 1520 KsgPoz 15, 338v; Hans Schtentsch zum *Schtentsch* 1521 CdSil XXIV 83; Francisco, Georgio et Martino *Szanyecz* 1522 KsgPoz 15, 442v; villasque ... et *Szaniecz* in ducatu ... de molendino *Szanyeczky* ... de molendino villae *Szaniec* ... de molendino *Szanyecz* ... a granicie *Szenieczka* et *Grodzeczka* ... de eisdem pratis *Szenieczkim* (1528) 1540 KsgPoz 82, 178–178v; Georg Stentsch zum *Stentsch* 1533 CdSil XXIV 54; Georg Stentsch vom *Stensch* 1561 ZfGS XV 184; de *Szaniec* 1589 TekiDw(1060, nr 952); *Stentsch* 1643 MpDSGlog; in *Szczaniec* 1654 TekiDw(260, nr 56); *Stensch* 1660, *Stentsch* 1665 ZfGS LI 279, 292; *Stentsch* 1670, ex molendino et vinea *Stentzensi*, *Stentsch* 1679, *Stensch*, parochus *Stenschensis* 1687/88 J III 94, 256, 270, 660; *Stentsch* 1739 MpWielGlog; *Stensch* 1783 Presb III/1, 478; *Szaniec*, *Stensch* 1791 MpPerPn; *Stentsch* 1791 Z X 556; *Stentsch* 1821 Rumpf III 149; *Stentsch* 1913 Meyers II 875; *Stentsch* — *Szczaniec*, -a, *szczaniecki* 1946 MPol XXV nr 142; *Szaniec*, -ńca 1982 WUN III 390. — Nazwa niejasna. Najstarsze zapisy z XIII w. — *Stans*, *Stensz*, *Stenz*, *Stentz* — prawdopodobnie stanowią już zniemczone postaci (por. późniejsze *Stentsch*) n. pol. z suf. -ec (por. *Szanzec*, *Scanzec* z 1293 r.), od XV/XVI w. notowanej w formie oddającej współczesne brzmienie *Szczaniec* (od niej utworzona n. rodu *Szczanieckich*), jednak nie jest pewne, czy jest to pierwotna postać nazwy. S. Rospond uważa ją za wtórną wobec niem. form substytucyjnych wcześniejszej n. typu **Stęzec*, od podstawy *stęg-*, *stęż-* jak w *Stężyca* (1) (zob.). Nie można jednak wykluczyć, że n. miała pierwotne brzmienie **Tszczaniec*, od stp. *tszczy* ‘pusty, próz-

ny; ubogi, bez wartości’ Sstp I 360, z suf. -aniec (por. też psł. **дъščань* ‘zrobiony z desek’ Spśl V 170). Późniejsza postać *Szczaniec* byłaby zatem uproszczeniem grupy *Tszcz-* > *Szcz-*. Lit.: Rosp-SEMiG 379; SHGPn I 59, II 557. PS

Szczapy zob. **Szczepy**

Szcharbaniawka zob. **Szczerbanówka**

Szczawa, wś, nowosąd., gm. Kamienica, 14 km na pld.-zach. od Limanowej: *Szawy* 1498–99 SHGKr(kartoteka); *Szczawa* 1674 ASK I 68, 616; *Scawa* 1779–83 MpMieg; *Szczawa* 1794 Ga Ss1; *Szczawa* 1861–64 MpFran; *Szczawa* 1886 Bigo 192; *Szczawa* 1890 SG XI 819–20; *Szczawa* 1921 Sk XII 20; *Szczawa*, -wy, *szczawski* 1964 UN 6, 16; gw. *scava*, -y, *scafski*. — Zapewne od n. rz. *Szczawa* (choć ta notowana później), por. *Szczawa* 1578 HE XIII 249 (ESHP), w l. mn. (choć najstarszy zapis niepewny), wtórnie singularyzacja nazwy. Por. ap. *szczawa* ‘woda zawierająca żelazo, każda kwaśna woda mineralna’ SW VI 576. Forma gw. zmazurzona. Lit.: LKrak 147; PSąd I 116. IN

Szczawienko, cz. Wałbrzycha, dawniej wś: ville circa *Salzborn* (1221)XIII SUR I 154; Item Lubichowe pertinet in *Salzburn* ... Item inferior *Salzburn* ... cum superiori ok. 1300 CdSil XIV 85; Henrico cum Caudis Rectore ecclesie in *Salzeborne* 1318 MPL I 141; Eccl. ... De *Zalczinbrun* (1335)1567 MPL I 370; tota villa *Salzborn* 1337 Tzschoppe 546; *Nedirsalzborn* 1352 RegŚl II nr 701; *Saltzbrunn* ok. 1660 MpDSSvid; *Nied. Saltzbrunn* 1736 MpWielSchw; *Salzbrunn* ... dies Dorf enthält 3 Antheile: Ober-, *Nieder*[-], und Neu-*Salzbrunn* 1785 Z V 486; *Nieder Salzbrunn*, wś 1821 Rumpf III 11; *Nieder-Salzbrunn* 1845 K 574; *Nieder Salzbrunn*, wś 1913 Meyers II 325; *Solice Dolne*, n. przejściowa 1945 SNGŚl XIII 130; *Nieder Salzbrunn* — *Szczawienko*, -a, *szczawienecki* 1946 MPol XXV nr 142; *Szczawienko*, -ka 1982 WUN III 390. — Nazwa niem. *Salzborn*, *Salzbrunn* obejmowała dawniej współczesne miejscowości *Szczawienko* i *Szczawno-Zdrój* (zob.). W źródłach występują one jako osobne wsi lub jako części jednej miejscowości. *Szczawienko*, określane jako *Inferior Salzburn*, *Nieder Salzbrunn*, z członami dyferencyjnymi od przym. łac. *inferior*, niem. *nieder* ‘dolny’, jest prawdopodobnie starsze; znajdował się tu m.in.

kościół. Z uwagi na trudności z identyfikacją najstarszych zapisów (bez członów dyferencyjnych) tu umieszczone zostały jedynie te jednoznacznie identyfikujące dzisiejsze Szczawienko, pozostałe zaś znajdują się w haśle *Szczawno-Zdrój*. Nazwa *Szczawienko*, ustalona urzędowo po 1945 r., nie nawiązuje do semantyki podstawy n. niem., natomiast oddaje ją przejściowa n. *Solice Dolne*. Lit.: SNGŚI XIII 130–1; SGTS X 440–5; Kerber, Geschichte des Schlosses und der freien Standesherrschaft Fürstenstein in Schlesien, 1885, 160–1; Urbańczyk, JPol XXVII 46–50, 147, 176; Szyperski, JPol XXVII 146–7; Goliński, Sob XLII 56. PS

Szczawieńska Wola zob. **Wola Szczawieńska**
Szczawikowice zob. **Szczejkowice**

Szczawin (1), wś, ciech., gm. Nowe Miasto, 11 km na pñ.-zach. od Nasielska: *Szczawino* (1383)1484 SHGMz(Z 14, 595v–596); *Szczawino* (1414)1456 MK 3, 7; *Szczawino* 1424 Zakr I nr 760; *Szczawino* 1425 Mkm I nr 886; *Szczawino*, *Szczawino* 1426 Zakr I nr 1883, 2312; *Szczawino* 1436, *Szczawino* 1437 Zakr II 2259, 2815; *Szczawino* 1443 AS I 105; *Szczawino* 1466 SHGMz(Ep. 5, 181–181v); *Szczawino*, *Szczawino*, *Szczawino* 1489 SHGMz(Ep. 10, 672, 11, 132v i 134); *Szczawino* 1507 SHGMz(Ep. 149, 97); *Szczawinska* gran. 1534 SHGMz(Z 22, 427v); ... z *Szczawinem* (1565) Lumaz I 162; *Szczawino* 1576 ŻDz XVI 313, 320; *Szczawino* 1662, *Szczawin* 1673 ASK I 66, 210, 241v; *Szczawin* 1783 MpPerMz; *Szczawin* 1827 Tabella II 219; *Szczawin* 1839 MpKwat IV 2; *Szczawin*, folw. i wś 1890 SG XI 820; *Szczawin Stary*, *Szczawin*, dwie wsi 1921 Sk I 119; *Szczawin*, -na 1982 WUN III 390. — Od ap. *szezaw* ‘Rumex’ Sstp VIII 536 lub od n. os. *Szezaw* SSNO V 279, z suf. -ino, -in. Efemerycznie (w XV w.) *Szczawno* z zanikiem *i* lub dostosowaniem do nazw na -no. Okresowo (w XIX–XX w.) podział na dwa obiekty; człon dyferencyjny od przym. *stary*. Lit.: ZMaz 354; Boryś, Rocznik Sławistyczny XXXVII 47–63. UB

Szczawin (2), wś, łódz., gm. Zgierz, 7 km na pñ.-wsch. od Zgierza: *Szczawino* 1339 SHGŁęcz II 134; *Szczawino* 1391 Łęcz I nr 1955; *Szczawino* 1393 Łęcz II nr 139; *Szczawino* 1398 Łęcz I nr 5700; *Szczawino*, *Szczawyn* 1511–23 ŁLB II 390, 391; *Szczawin* 1564–65 Luwlkp II 203; *Szczawino* 1576 ŻDz XIII 88; *Szczawin*, we wsi *Szczawino*, na *Szczawinie*, z *Szczawina* 1628–32 Luwlkp III 35, 37; *Szczawino* 1644 ASAGn 53; *Szczawino* 1758 Lustracje 13, 99; *Szczawin* 1759 RepGn I 276; *Szczawino* Szeligi 1766 Lustracje 15a, 38; *Szczawin* 1793 MpPerŁęcz; *Szczawin* 1827 Tabella II 219; *Szczawin* 1839 MpKwat III 4; *Szczawin* 1890 SG XI 820; *Szczawin* 1921 Sk II 7; *Szczawin* 1952 UW 87; *Szczawin*, -na 1982 WUN III 390; gw. *scawin*, -na, *scawiński*. — W XVIII w. okresowa pluralizacja nazwy. Forma gw. zamurzona. Lit.: SHGŁęcz II 134; Nieckula, -ov- 315. KS

Szczawin (3), wś, ostroł., gm. Goworowo, 8,5 km na wsch. od Różana: Nobilis Albertus de *Tharnowo* (1451)1456 MK 4, 126v; Alberto de *Szczawino* alias *Tharnowo* (1452)1456, Alberto *Szczawinsky* de *Czyarnowo* (1452)1457 MK 4, 130v i 11; *Tharnowo* 1473, *Tarnowo* 1480, *Czyarnowo* 1485, *Tarnowo* 1493 MK 6, 35v, 358v, 175, 295; Joan. *Szczawinsky* de *Tarnowo* 1523 MK 32, 155v; *Czyarnowo* 1531, *Cziarnowo* 1541 ASK I 38, 19v; *Cziarnowo* 1576, *Tarnowo* 1577, *Villa Cziarnowo Szczawinsky* 1591 ASK I 39, 608v, 133, 407v; *Szczawin* 1649 MK 190, 321v; *Ciarnowo* *Szczawin* 1663, *Cziarnowo* *Szczawin* 1673, *Cziarnowo* *Szczawin* 1674 ASK I 66, 589, 635, 699; *Szczawin* 1783 MpPerMz; *Szczawin* 1827 Tabella II 219; *Szczawin* 1890 SG XI 821; *Szczawin* 1921 Sk V 59; *Szczawin*, -na 1982 WUN III 390. — Dawniej *Czarnowo* — wieś wydzieliła się z *Czarnowa* (3). Oboczna n. *Szczawino*, zapewne ponowiona z n. *Szczawin* (1), por. też nazw. *Szczawieński*. W XV–XVII w. *Szczawin(o)*-*Czarnowo*//*Czarnowo-Szczawin*; ostatecznie ustaliła się n. *Szczawin*. UB

Szczawin (3a), dziś *Szczawin Kościelny*, *Szczawin Borowy-Kolonia* i *Szczawin Borowy-Wieś*, trzy wsi, płoc., gm. Szczawin Kościelny, ok. 9 km na pñ.-zach. od Gąbina: *Schawin* (1299)XVII KkM 34; *Schauino* 1393 BulPol III nr 331; *Szczawino* 1395 KkM 116; *Szczawino* (1429) Płoc I 171; *Szczawino* 1435 KkM 184; *Szczawino*, *Szczawino* 1446 Płoc I 210, 213; *Szczawino* 1457 KkM nr 206; *Szczawino* 1493 MK 6, 298; *Szczawino petri*, *Szczawino Judicis*, *Szczawino Subdapiferi* 1530 ASK I 22, 12v–13; *Borowy Szczawin* 1550 Matr V/1, nr 930; *Szczawin Maior*, *Szczawin Borowy*, *Szczawin Judicis*, *Szczawino maior*, *Szczawino Antiqua Judicis*, *Szczawino borove* 1563 ASK I 22, 201v–202;

Szczawin

Szczawino Antiqua, Szczawino Maior, Szczawino Borowe 1579 ŻDz XVI 197; *Szczawin magna, Szczawin antiqua, Szczawin Borowy* 1589 ASK I 22, 467v; *de magna Szczawin* 1633 MK 180, 68; *Wies Szczawin Podborny, villa magna Szczawin ...* *Wies Szczawin Wielki* 1673 ASK I 70, 1081v, 1082; *Szczawin Kościelny seu Stary, Szczawin stary, Szczawin wielki* 1780 ASC(Suserz, UMZ-1780–1802, k. 1v, 3); *Szczawin wielki, Szczawin Podborny* 1784 MpPerPl; *na Szczawinach, Kościelnym i Podbornym* 1789 Luraw 216; *Szczawin Koscielny, Szczawin Borowy y Wielki* 1792 MpPerRw; *Szczawin kościelny, Szczawin borowy* 1827 Tabella II 219; *Szczawin Kościelny, Szczawin Borowy al. Wielki* 1890 SG XI 820; *Szczawin Kościelny, Szczawin Borowy*, wś i kol. 1921 Sk I 34; *Szczawin Kościelny, Szczawin Borowy, Nowy Szczawin Borowy* 1952 UW 10; *Szczawin Kościelny, -na -nego, Szczawin Borowy-Wieś, -na -wego-Wsi, Szczawin Borowy-Kolonia, -na -wego-nii, szczawiński* 1971 UN 125, 36, 35. — W XVI w. nastąpił podział wsi i odnotowano wtedy: *Szczawino Petri, Szczawino Judicis, Szczawino Subdapiferi*, por. im. *Piotr*, łac. *iudex* ‘sędzia’, *subdapifer* ‘podstoli’, następnie *Szczawino Stare*, dziś *Szczawin Kościelny*, oraz *Szczawino Wielkie, Szczawino Borowe*, później *Szczawin Borowy* (efemerycznie *Podborny*). W XX w. nastąpił dalszy podział na *Szczawin Borowy-Wieś, Szczawin Borowy-Kolonia*. Człony odróżniające od przym. łac. *antiquus, maior*, pol. *stary, wielki, borowy*, też *podborny*, oraz od ap. *wieś i kolonia*. Lit.: WójcikRaw 158; RospSEMIG 379. UB

Szczawin (4), wś, wroc., gm. Strzelin, 2 km na płn.-zach. od Strzelina: *Scauin* (1264)XIV SUR III 311; *Sagyn* (1301)XV Reg nr 2660; *Segyn* 1371, *Segün* 1372 ORust 104; *Segen* 1549–51 Görlich 173; *Sägen* 1604 ORust 169; vom *Sege-ner* Wege 1708 Görlich 324; *Saegen* 1729 ORust 269; *Sägen* 1736 MpWielBreg; *Sägen* 1783 Z I/1, 67; *Sägen* 1845 K 572; *Saegen* ok. 1845 MpRey nr 151; *Saegen* — *Skawin* 1945 BiulZO I 44; *Sägen* — *Szczawin, -a, szczawiński* 1947 MPol XXV nr 124; *Szczawin, -na* 1982 WUN III 390. — Pochodzenie n. niejasne. Najstarszy zapis (o ile nie jest zniekształcony) może wskazywać na pierwotną postać *Skawin* (por. n. os. *Skawa* SSNO V 89, ta jednak wg SEMot III 176

od notowanej dopiero w XV w. n. m. *Skawa*) lub *Szczawin* (por. n. os. *Szczaw* SSNO V 279), z suf. *-in*. Późniejsze niem. formy substytucyjne *Sagyn, Segen, Sägen* (zapewne z adideacją do niem. *Säge* ‘piła’, w l. mn. *Sägen*) nie zawierają jednak śladów inicjalnego *Sk-, Sz(cz)-*. Po 1945 r. przejściowo stosowano n. pol. *Skawin*, którą w 1947 r. urzędowo zmieniono na *Szczawin*. Lit.: SNGŚI XIII 131; Görlich, Geschichte der Stadt Strehlen in Preussisch Schlesien, 1853, 173; Opitz, Die Arten des Rustikalbesitzes und die Laudemien und Markgroschen in Schlesien, 1904, 104, 169, 269. PS

Szczawin zob. **Szczawne**

Szczawin Borowy-Kolonia zob. **Szczawin** (3a)

Szczawin Borowy-Wieś zob. **Szczawin** (3a)

Szczawin Kościelny zob. **Szczawin** (3a)

Szczawin Podborny zob. **Szczawin** (3a)

Szczawin Stary zob. **Szczawin** (1, 3a)

Szczawin Wielki zob. **Szczawin** (3a)

Szczawin(o) zob. **Różyńsk** (2)

Szczawin(o)-Czarnowo zob. **Szczawin** (3)

Szczawina, wś, wałb., gm. Bystrzyca Kłodzka, 7 km na płn.-zach. od Bystrzycy Kłodzkiej: wisen peim *Saurporn* 1560 GQ III 42; beiden Dörfer ... *Saurbrun* 1578, *Sauerbrun* 1585, *Sauerborn* 1598, *Sawerbrun, Sauerbrunn* 1628 CdSil XXXIV 105, 106, 107, 108, 109; *Sauerborn* 1628 GQ III 176, 177; *Saurbron* 1636, *Sauerbrunn* 1649, 1662 CdSil XXXIV 110, 111, 112; *Sauerbrunn* 1743 SNGŚI XIII 131; *Sauerbrunn* 1747 MpCGla; *Neuhayn* 1770–97 GQ VI/1, 164; *Sauerbrunn* 1772 CdSil XXXIV 117; *Sauerbrunn* 1789 Z IX 350; *Neuhain*, Kolonied[orf] 1820, *Sauerbrunn* 1821 Rumpf II 301, III 18; *Neu Hayn* [kol.], *Sauerbrunn* 1830 Kn 245, 665; Colonie *Neu-Hayn* 1835 AmtOppeln 15; *Neu Hayn* [kol.-wś], *Sauerbrunn* 1845 K 212, 580; *Neubrunn* ok. 1870 KGI 50; *Neubrunn* ... (mit H. *Neu Hain*) 1913 Meyers II 259; *Studzienna*, n. przejściowa 1945 SNGŚI XIII 131; *Neubrunn* — *Szczawina, -ny, szczawiński* 1948 MPol XXV nr 14; *Szczawina, -ny* 1982 WUN III 390. — Miejscowość *Neubrunn* powstała z połączenia wsi *Sauerbrunn*, dawniej też *Sauerborn* (od niem. *Sauerbrunn* ‘kwaśne źródło’ DWB XIV 1870; w związku z występującymi tu źródłami mineralnymi), oraz *Neuhain* (niem. *neu* ‘nowy’ +

Hain ‘gaj’, może dla odróżnienia od znajdującej się w pobliżu Międzyzlesia wsi *Hain*, dziś *Gajnik*). Autorzy SGTS zapewne omyłkowo podają dla miejscowości Neu-hain zapis z 1570 r., ale powstała ona dopiero w 2. połowie XVIII w. (CdSil XXXIV 117, KGI 50). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczawina*, nawiązującą do n. niem. *Sauerbrunn*. Lit.: SNGŚI XIII 131; SGTS XIV 246; KGI 50. PS

Szczawina zob. Szczawinko

Szczawinek, wś, płoc., gm. Szczawin Kościelny, 8 km na pld.-zach. od Gąbina: *Zablocie* in parte Szavinski Judicis ... Ibidem in parte Stanislai Szavinski 1563 ASK I 22, 245; *Villa Zablocie* 1564, *Zablocie* 1565 ASK I 22, 287, 411; *Zablocie* 1579 ŻDz XVI 197; *Zablocie* 1589 ASK I 22, 497v; *Szczawinek* 1793, *Szczawinek* 1801 ASC(Suserz, UMZ-1780–1802, k. 118, 133); Vw. *Szczawinek* 1802–03 MpGillyPr; *Szczawinek* Kol. 1839 MpKwat III 3; *Szczawinek* 1890 SG XI 821; *Szczawinek*, kol. 1921 Sk I 34; *Szczawinek*, -nka, *szczawinkowski* 1971 UN 125, 36. — Pierwotnie *Zablocie*, od ap. *zablocie* ‘miejsce położone za błotem’ SW VIII 24, identyfikowane ze *Szczawinkiem*. Nowa n. m. od n. *Szczawin* (Kościelny), z suf. -ek, choć nie można wykluczyć pochodzenia od nazw. *Szczawiński*. Lit.: AtMz 238; WójcikRaw 158. UB

Szczawinek zob. Studzieniec (7)

Szczawinko, wś włączona do Wełnicy, pozn., gm. Gniezno, 3 km na pln.-wsch. od Gniezna: ad istam ecclesiam pertinet villa, quae dicitur Kantrin, alia vocatur *Scavina* (1253)XVI KW VI 15; *Szczawino* 1357 KW III 70; *Szczawyno* 1408, *Szczawino* (1420)1477, *Szczawino* (1423)1477 KW V 148, 302, 354; *Szczawynko* 1511–23 LLB I 14; *Szczawynko* 1535 ASK I 12, 484; *Szczawynko* (1539) VisitGn 657; [*Szczawinko*] 1739 KorPrał I 259; pod *Szczawinkiem* ... z *Szczawina* 1797 Koz V 387. — Pierwotnie *Szczawino*, z suf. -ino (efemerycznie też -ina); o możliwych podstawach zob. *Szczawin* (1). W XVI w. n. uległa deminutywizacji przy pomocy suf. -ko, zapewne w wyniku degradacji miejscowości (por. BańMorf 34, 37–8), która w 1611 r. została włączona do sąsiedniej Wełnicy. Lit.: AtWlkp 459; Topolski, Rozwój latyfundium arcybiskupstwa gnieźnieńskiego od XVI do XVIII wieku, 1955, 100. PS

Szczawino zob. **Szczawin** (1, 2, 3, 3a), **Szczawinko**, **Szczawno** (2)

Szczawiny zob. **Szczawin** (2)

Szczawińska Wola zob. **Wola Szczawieńska**

Szczawna zob. **Szczawno** (1)

Szczawne, wś, krośn., gm. Komańcza, 20 km na pld. od Sanoka: *Szczawne* 1433 AGZ XI nr 562; *Szczawin* 1437 ZDM V 376; *Szczawne* ... *Szczawne* 1437, de *Szczawna* 1450 AGZ XI nr 997, 2891; *Szczawne* 1471 AGZ XVI nr 845; *Szczawne* 1504 Matr III nr 1287; *Szczawne* 1507 ASK I 20, 42v; *Szczawne* 1515 ŻDz XVIII/1, 146; *Szczawne* 1525 Matr IV/3, nr 19434; *Szczawne* 1531 ASK I 34, 537v; *Villa Szczawne* 1548 ASK LVI 265, 56; *Z Szczawna* 1561 RZł 15, 61; *Szczawne*, wyesz 1565 Luukr II 274; między *Szczawne* a *Kuleszne* 1620 AGZ XX nr 129; *Szczawne* 1673 ASK I 69, 489v; *Szczawne* 1742 WAP 29, k. 44; *Szczawne* 1794 Ga Ss1v; *Szczawne* 1820 MJ 19, XV, 292, 1; *Ščavne* 1851, 1860 Sch 134, 121; *Szczawne* 1890 SG XI 821; *Szczawne*, -nego, *szczawieński* 1966 UN 71, 91. — Od ap. *szczawa* ‘woda zawierająca żelazo, każda kwaśna woda mineralna’ SW VI 576, z suf. -ne. W XV w. poświadczony wariant z suf. -in. Lit.: SHGSK III/2, 163–5; MakSk 160; SŁ I 49; Borek, -bn- 238–9; Rieg-San 162. BCz

Szczawnica, dziś *Szczawnica*, mto, *Szczawnica Nyzna* i *Szczawnica Wyzna*, dwie cz. *Szczawnicy*, dawniej wsi, nowosąd.: *Szczawnicza* duplici (1413) ZDM VI 365; *Croszenko* interrogare ad *Szczawnicza Magna*, a *Szczawnicza* pothok 1470–80 DB III 355; *villa regali Szczawnycza* 1490 Matr I nr 2145; *villa regia Szczawnycza* 1494 Matr II nr 359; *Szczawnicza*, *Szczawnycza* 1529 LR 297; *Szczawnica* 1581 ŻDz XIV 145; *Szczawnica* 1629 RPobKr 226; *Wies Szczawnica Nizna y Wyzna* 1629 Lustracje 22, 266v; *Wsi Szczawnice Wyzne i Nizne* 1659–64 Lukrak 307; *Szczawnica wyzsza*, *Szczawnica nizsza* (1676)XVIII RPogMłp 89; *Szczawnica* 1680 Rej 237; w *Szawnicach niznych* 1770 BK(915, 13); *Unt. Szawnik*, *Ober Szawnik* 1779–83 MpMieg; *Szczawnice Nizsze*, *Szczawnice Wyzsze* 1794 Ga Ss1; *Szczawnice niznie u. wyznie* 1802 Crusius III/2, 411; *Szczawnica nizna*, *Szczawnica wyzna* 1855 MpKum; *Szczawnice Niz.*, *Szczawnice Wyz.* 1859 MpChrz; *Szczawnica wyznia*, *Szczawnica nizna* 1861–64

Szczawnica-Krościenko

MpFran; *Szczawnica Niżna* i *Szczawnica Wyzna*, dwie wsi 1890 SG XI 822–5; *Szczawnica Niżna*, *Szczawnica Wyzna* 1921 Sk XII 28; *Szczawnica Niżnia*, *Szczawnica Wyznia* 1962 Mp-25(Nowy Targ); *Szczawnica*, mto 1962 DzU nr 41, poz. 188; *Szczawnica*, -cy, *szczawnicki* 1964 UN 10, 242; *Szczawnica-Krościenko*, mto 1972 DzU nr 50, poz. 327; *Szczawnica* 1981 MPol nr 28, poz. 261; *Szczawnica-Krościenko*, -cy-ka, mto, *Szczawnica Nyzna*, *Szczawnica Wyzna*, -cy -nej 1982 WUN III 391; *Szczawnica*, -cy, *szczawnicki*, *Szczawnica Nyzna*, *Szczawnica Wyzna*, -cy -nej 2013 DzU poz. 200. — Od n. potoku *Szczawnica*, dziś Potok Szczawny, pd. Grajczarka, por. *Szczawnicza* pothok 1470–80 DB III 335 (ESHP), ta od ap. *szczawa*, z suf. -nica. Efemerycznie *Szczawnik*, z wymianą suf. na -nik. Człony odróżniające n. zestawionych od przym. łac. *magnus* ‘duży, wielki’, niem. ober ‘górnny’, unter ‘dolny’, pol. wyżny//wyższy, niżny//niższy, ostatecznie *nyżny* (pod wpływem łemkowskim). Okresowo wariant w formie pluralnej *Szczawnice* na określenie dwóch obiektów. W 1973 r. ze *Szczawnicą* została połączona pobliska wś *Krościenko* (2), stąd n. przejściowa *Szczawnica-Krościenko*. W 1981 r. powrócono do n. *Szczawnica*, choć faktycznie *Krościenko* odłączono dopiero w październiku 1982 r. Lit.: LKrak 147; RospSEMIG 379; RymNmiast 236; Rzetelska, -ica 53, 66, 73. IN

Szczawnica-Krościenko zob. **Szczawnica**

Szczawnice zob. **Szczawnica**

Szczawnik, wś, nowosąd., gm. Muszyna, 4 km na pñ.-zach. od Muszyny: *Szczawnik* (1391)1445 Kkk II 161; *Szczawnik* 1470–80 DB III 356; nomen villae *Konary* 1516 SHGKr(Ep. 30, k. 447v–448r); *Szczawnik* (1575) Ord 41; *Szczawnik* 1588 ASK I 126, 315v; *Szczawnik* 1629 RPobKr 234; *Szczawnik* 1674 ŻDz XV 54a; *Szczawnik* 1680 Rej 249; *Szczawnik* 1779–83 MpMieg; *Szczawnik* 1861–64 MpFran; *Szczawnik* 1886 Bigo 192; *Szczawnik* 1890 SG XI 825; *Szczawnik* 1921 Sk XII 24; *Szczawnik*, -ka, *szczawnicki* 1964 UN 9, 99. — Od ap. *szczawa*, z suf. -nik. Wieś leży nad potokiem o tej samej nazwie, por. *Szczawnik* 1516 SHGKr(Ep. 30, k. 447v–448r), i semantyka n. wskazuje na pierwotność hydronimu. Wieś opustoszała w XV w. i wymagała powtórnej lokacji, która miała miejsce w 1516 r.: biskup kra-

kowski Jan Konarski nadał Waškowi Wołochowi z Miastka przywilej na wykarczowanie lasów na obu brzegach rz. *Szczawnik* i lokację na prawie wołoskim wsi o n. *Konary* SHGKr IV 288. Nazwa ta, od nazw. biskupa, z derywacją wsteczną, nie przyjęła się. Lit.: SHGKr IV 288, 478; PSąd I 116; SŁ I 49. IN

Szczawnik zob. **Szczawnica**

Szczawno (1), wś, sier., gm. Burzenin, 13 km na pñ.-wsch. od Złoczewa: *Szczawno* (1375)1583 RHer VI 1; *Szczawno* 1486 HMil 10; *Szczawno* 1496, *Szczawno* 1511 ŻDz XIII 169, 178; *Szczawno* 1511–23 ŁLB I 426; *Szczawno* 1553 ŻDz XIII 215; *Villa Szczawno* 1673, *Szczawno* 1674 ASK I 74, 271v, 393v; *Szczawno* 1783–84 RejKor 198; *Szczawna* 1827 Tabella II 219; *Szczawno* 1839 MpKwat II 5; *Szczawno* 1890 SG XI 825; *Szczawno* 1921 Sk II 101; *Szczawno*, -na, *szczawieński* 1972 UN 50, 14; gw. *scavno*, -na, *scaveński*. — Od ap. *szczaw* lub *szczawa*, z suf. -no. W 1. połowie XIX w. odnotowano wariant w rodz. żeńskim. Forma gw. zamazurzona. Lit.: SHGŁęcz II 134; Borek, -bn- 238. KS

Szczawno (2), wś, włoc., gm. Skrwilno, 17,5 km na pñ.-wsch. od Rypina: *Szczawno* 1508 AC III nr 265; *Vola Szczawowo* (!) 1564 ŻDz XII 310; *Volya Szczawna* 1565 ASK I 30, 405r; *Szczawno*, *Wola Szczawna* desolata 1674 ASK I 73, 167v; z *Szczawna* 1775 ASC(Skrwilno, U-1748–75, k. 84v); *Szczawno* 1784 MpPerPł; *Szczawno* 1827 Tabella II 219; *Szczawno* 1839 MpKwat III 2; *Szczawno* 1890 SG XI 825; *Szczawno* 1921 Sk I 163; *Szczawno*, -na, *szczawieński* 1971 UN 183, 26. — Od ap. *szczawa* lub *szczaw*, z suf. -ino. Wtórnie *Wola Szczawna*, z pierwszym członem od ap. *wola* i drugim w formie przymiotnikowej. Ustaliła się n. *Szczawno* w rodz. nijakim. Lit.: SHGDobrz(materialy) 181; Borek, -bn- 238. KS

Szczawno (3), wś, ziel., gm. Dąbie, 8 km na pñ.-wsch. od Krosna Odrzańskiego: [*Tschausdorf*] 1430, 1470 Matthias 101, 116; *Tschausdorff* (1718)1723 Corpus constitutionum Marchicarum V 732; *Tschausdorf*, wś 1775 BüschingMB 289; *Tschausdorf* 1782 Presb II 665; *Tschausdorf* 1807 MpNeumark V; *Schausdorf* 1813 Neue militärische Blätter XXVI 423; *Schausdorf* 1819 Karp 95; *Tschausdorf* 1821 Rumpf III 221; *Schausdorf* 1822–44 KDR nr 321; *Schausdorf* 1825 Amt-

Frankfurt 109; *Tschausdorff, Tzschausdorff* 1854 AmtFrankfurt 539; *Tschausdorf* 1913 Meyers II 976; *Tschausdorf*, dłuż. *Tšusojce* 1927 MukaS 86; *Tschausdorf* — *Szczawno, -na, szczawieński* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szczawno, -na* 1982 WUN III 391. — Miejscowość istniała już na pocz. XV w., gdy wraz z Raduszcem została włączona do parafii krośnieńskiej. Wymieniana była w przywileju księcia Waclawa dla Krosna Odrzańskiego z 1430 r., nie zachowały się jednak oryginalne zapisy z tego okresu (Obstfelder 32–3). S. Kozierowski n. niem. *Tschausdorf* uważał za substytucję pierwotnej n. *Szczawno*, bazując na najstarszym zapisie dla miejscowości o podobnie brzmiącej n. *Alt Tschau* (dziś Stare Żabno) z ok. 1300 r.: *Szchabna antiqua* (SIOc VII 213, 270, 319). Podawana przez A. Mukę n. dłuż. *Tšusojce*, nie notowana nigdzie indziej, stanowi zapewne substytucję n. niem. jego autorstwa. Z uwagi na brak starszych zapisów źródłowych n. pozostaje niejasna. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczawno*, zapewne w oparciu o ustalenia Kozierowskiego. Lit.: Kozierowski, SIOc VII 319; Matthias, *Chronica der Stadt und des ehemal. Herzogthums Crossen*, 1853, 101, 116; Obstfelder, *Chronik der Stadt Crossen...*, 1895, 32; Karp, *Das Bürgerbuch von Meseritz 1731–1851*, 1981, 95. PS

Szczawno zob. **Szczawin** (1), **Szczawno Rzeczyckie, Żabno** (10)

Szczawno Rzeczyckie, wś, sier., gm. Zadzim, 14,5 km na pn.-zach. od Zduńskiej Woli: Albertus filius Alberti Molitoris de *Szczawno* 1591 ASC(Zadzim, U-1577–1608, s. 256); de *Szczawno* 1612, de molendino *Szczawno* 1613 ASC(Zadzim, U-1611–14, s. 226, 232); *Szczawno* Młyn 1717, Molitorium de *Szczawno* 1726, *Szczawno* 1738, *Szczawin*ski Młyn 1748 ASC(Zadzim, U-1714–55, s. 11, 87, 114, 218); *Szczawno* 1782, *Szczawno* 1787 ASC(Zadzim, MZ-1776–1828, k. 104, 13); *Rzeczyca* czyli *Szczawno* 1831 APŁódź(39/1741/0/-/31, k. 3); *Szczawno* 1839 MpKwat II 4; *Szczawno Rzeczycka* (!), os. 1877 Zin II 204; *Szczawno Rzeczyckie*, os. 1890 SG XI 825; *Szczawno Rzeczyckie*, kol. 1902 Przew II 211; *Szczawno-Rzeczyca* 1921 Sk II 105; *Szczawno Rzeczyckie, -na -kiego, szczawieński* 1973 UN 47, 36. — Pierwotnie n. młyna, zapewne od ap. *szczaw*, z suf. *-no*. Wtórnie n. zestawiona z członem od n. sąsiedniej wsi *Rzeczyca*

(7), dla odróżnienia od kol. *Szczawno Rożdżałskie* 1982 WUN III 391. KS

Szczawno-Zdrój, mto, i *Nowe Szczawno*, cz. mta, dawniej wś, wałb.: ville circa *Salzborn* (1221)XIII SUr I 154; Item Lubichowe pertinet in *Salzburn* ... Item inferior *Salzburn* ... cum *superiori* ok. 1300 CdSil XIV 85; jurato scriptore nostro de *Zolczborne* 1312 Schir 25; Cunradum de *Salzborn* 1313 ZFGS XXVII 353; notario Henrico de *Salzburn* (1313)XV, de *Zalczburn* 1314 Schir 26, 29; tota villa *Salzborn* 1337 Tzschoppe 546; *Zalczborn* (1357) RegŚl III nr 556; Cunradus de *Salzborn* 1367, *Saltzborn* 1368, in dem dorfe *Salzbrunn* 1369, Petir und Fritsche von *Salzborn* haben das vorwerk zum *Salzbron* 1373, *Salzborn* 1374, von *Salzborne* ... in *Salzborn* 1376 LandbSch I nr 79, 209, 359, 787, 892, 1101; *Salczborn* 1384, zum *Obern Salczborn*, mol zum *Salczborne* 1385, vom *Salczborne* ... zum *Salczborne* 1388, in *Salczborn* 1393 LandbSch II nr 21, 135, 156, 474, 1253; *Salczborn* 1396, *Salczborn, Salczburn* 1401, czum *Salczborne*, zu *Salzbron* 1402, *Salzborn* 1406 LandbSch III nr 101, 860, 1079, A24, 1351, 1462, 1721; *Salzborn* 1497 CdSil XX 126; *Saltzborn* 1572 SRS XI 58; *Saltz Porn, Saltz Porn* 1575 ORust 140; *Saltzborn* 1576 Darst VI 120; *Salczborn* 1599 ORust 160; in pago zum *Saltzbrunnen* 1600 Schwenckfeld 390; *Neu-Salzbrunn* 1611 Kerber 45; *Neu Saltzbrunn* ok. 1660 MpDSSvid; *Saltzborn* 1666/67 J I 683; *Saltzborn* 1681 CdSil XXI 240; *Neu Saltzbrunn, Ob. Saltzbrunn* 1736 MpWielSchw; *Salzbrunn* ... dies Dorf enthält 3 Antheile: *Ober-*, *Nieder[-]*, und *Neu-Salzbrunn* 1785 Z V 486; Brand im *Bad Salzbrunn* 1813 Der Sammler 12/1, 19; *Neu Salzbrunn, Ober Salzbrunn*, dwie wsi 1821 Rumpf III 10, 11; *Salzbrunn, Neu-*, *Nieder-* u. *Ober-*, Dorf, Bade- und Brunnenort in drei Antheilen ... *Neu-Salzbrunn, Ober-Salzbrunn* 1845 K 574; *Solice, Salzbrunn* 1900 Myc 47; *Neu Salzbrunn, wś, Ober Salzbrunn*, wś, *Bad Salzbrunn*, poczta i stacja kolejowa 1913 Meyers II 296, 385; *Ober Salzbrunn*, jetzt *Bad Salzbrunn* 1934–37 OÄ I 29; *Solice, Solice Zdrój*, n. przejściowe 1945 SNGŚl XIII 131; *Bad Salzbrunn (Ober Salzbrunn)* — *Szczawno-Zdrój, -a, szczawieński* 1946 MPol XXIV nr 44; *Neu Salzbrunn* — *Nowe Szczawno, -ego -a, nowoszczawieński, Szczawno-Zdrój*,

Szczaworyż

-na-Zdroju 1981, 1982 WUN II 576, III 391. — Nazwa niem. *Salzborn, Salzbrunn*, od ap. *Salz* ‘sól’ i *Born, Bronne, Brunn(e)* ‘źródło’ DWB II 431–5, mająca związek z występującymi tu wodami leczniczymi, obejmowała dawniej dzisiejsze miejscowości *Szczawno-Zdrój* i *Szczawienko* (zob.). W źródłach występują one jako osobne wsi lub jako części jednej miejscowości i najstarsze zapisy mogą odnosić się do Szczawienka. Od XIV w. pojawia się n. *Salzborn Superior, Ober Salzborn//Ober Salzbrunn*, z członami dyferencyjnymi od przym. łac. *superior*, niem. *ober* ‘górnny’. Na pocz. XVII w. (a nie, jak sądził J. G. Knie, w 1810 r.) obok wsi Ober Salzbrunn powstała kol. o n. *Neu Salzbrunn* (niem. *neu* ‘nowy’), następnie samodzielna wś, włączona później do Białego Kamienia (1934 SOV 207), a po 1945 r. do Szczawna-Zdroju jako *Nowe Szczawno*. W latach 30. XX w. wś Ober Salzbrunn przemianowano urzędowo na *Bad Salzbrunn* (niem. *Bad* pełni w toponimii tę samą funkcję co pol. *Zdrój* i oznacza miejscowość uzdrowską), jednak już wcześniej n. tę stosowano dla miejscowego urzędu pocztowego i stacji kolejowej. W 1945 r. przejściowo używano n. *Solice, Solice Zdrój* (zapewne w oparciu o propozycję n. pol. J. Mycielskiego z 1900 r.), a w 1946 r. ustalono urzędowo n. *Szczawno-Zdrój*. Zmiana n. wywołała żywą dyskusję między zwolennikami *Solic* (wśród nich A. Szyperski, który powoływał się na niezidentyfikowany zapis *Salicouo* z 1228 r., zob. SUr I 293) a przedstawicielami KUNM (m.in. W. Taszycki), którzy — zgodnie z sugestiami balneologów opowiadali się za n. *Szczawno*, nawiązującą do występujących tu wód szczawowych. Lit.: SNGŚI XIII 131; SGTS X 335–7, 446–67; RospSEMIG 379–80; RymNmiast 236; Kerber, Geschichte des Schlosses und der freien Standesherrschaft Fürstenstein in Schlesien, 1885, 45, 160–2; Urbańczyk, JPol XXVII 46–50, 147, 176; Szyperski, JPol XXVII 146–7. PS

Szczaworyż, wś, kiel., gm. Busko-Zdrój, 6 km na płd.-wsch. od Buska-Zdroju: *Sczavoricz* 1325–27 MVat I 155; *Sczauorzis* 1374, de *Czaworzis* 1376 Krak nr 7, 401; *Schczaworzis* 1389 Kkk II 141; *Sczeworzicz* 1397, *Sczaworzisz* 1399 Krak nr 6009, 8230; *Sczaworzisz* 1402 Sand nr 285; *Sczaworziz* 1402 Ua nr 49; *Sczaworzirz* 1417

ZDM I 410; *Sczeworzis* 1421 ZDM II 10; *Sczeworzys* 1423 Sand nr 932; *Sczaworzin* (!) 1425 Inscr nr 477; *Sczaworzysch* 1444 Sand nr 1117; *Sczeworzisz* 1453 SHGSd(TP 22, 190); *Sczeworzisz, Sczeworzysz* 1470–80 DB II 381, III 85; *Sczeworzysch, Sczeworzys, Sczeworysch* 1504, *Sczeworysh* ... parte domini *Sczeworzyski, Sczeworysz* 1505 ASK I 7, 52v, 70, 86; *Sczeworzysz* 1525 ASK I 8, 53; *Sczeworzysch* 1529 LR 70; *Sczeworys* 1510, *Sczeworzysch* 1531 ASK I 10, 84v, 484v; *Szczaworzysz* 1573 ASK I 8, 618; *Sczaworzysz* 1579 ŻDz XIV 211; *Sczaworzysz* 1599 ABMK LXXXI 111; *Szczaworzysz* 1673 ASK I 69, 232v; *Szczaworysz* (1676)XVIII RPogMłp 336; *Szczaworyż* 1783–84 RejKor 256; *Szczaworzysz* 1791 MpPerSd; *Szczaworyz* 1802 Crusius III/2, 411; *Szczaworyż* 1827 Tabella II 219; *Szczaworyż* 1839 MpKwat IV 7; *Szczaworyż* 1890 SG XI 826; *Szczaworyż* 1921 Sk III 134; *Szczaworyż, -ża, szczaworyski* 1966 UN 19, 80; gw. *scavorys, -a*. — Dawniej **Szczawożyż*, od n. os. **Szczawożyż* (o charakterze przewiszkowym typu *Konojad, Rakojad*, na określenie człowieka jedzącego szczaw, żywiącego się szczawem), z suf. *-jъ. Wtórnie *Szczaworyż*, forma powstała w wyniku metatezy i odpodobnienia: -żyż > -rzyż > -ryż. A. Bańkowski na podstawie zapisu z 1376 r. rekonstruuje n. os. **Czawożyż* i pochodną n. m. *Czawożyż* (> *Szczaworyż*). Forma ta powstała jednak zapewne na skutek (fałszywej) dekompozycji wyrażenia przyimkowego [ščavořyža] ‘z Szczaworyża’. Postać gw. zmaszowana. Lit.: KSand 196; KopKiel 167–8; Rospond, -jъ 134; Bańkowski, Onom XXIX 133. IN

Szczawożyż zob. **Szczaworyż**

Szczawy zob. **Szczawa**

Szcząsz(cz)ewo zob. **Cząszczew**

Szcebaków zob. **Szcerbaków**

Szceberka, wś, suwał., gm. Nowinka, 8,5 km na pñ.-zach. od Augustowa: *Шцеберка* 1866 GPKP X 4; *Szceberka* 1877 Zin II 204; *Szceberka* 1890 SG XI 827; *Szceberka* 1921 Sk V 6; *Szceberka, -ki, szceberkowski* 1972 UN 151, 58. — Od n. sąsiedniej wsi *Szcebra*, z deminutywnym suf. -ka, lub od n. rz. *Szceberka* (por. *Stebra* 1547, na rzece *Szcebrze* 1559, Na *Sciebrze* rzece 1569, *Sciebra* 1639 HE XIX 187–8; Rzeka *Szcebra* 1784 DekAug 167; R. *Szceberka* 1839 MpKwat VI 3), nad którą leży miejscowość. IN

Szczebietkowo zob. **Nowinka** (4)

Szczebietowo zob. **Szczebletowo**

Szczebiotkowo zob. **Szczebletowo**

Szczebiotowo zob. **Szczebletowo**

Szczebletowo, dziś *Szczeblotowo*, wś, włoc., gm. Dobrze, 6 km na pñ. -wsch. od Radziejowa: *Schebothowo* 1418 Koch nr 12; *Szczebyotowo* 1433 CdP II 853; *Szczyothowo* 1489 Lupbrz 135; *Szczebijotowo* 1527 Vlad XI 47; *Szczebiothkowo* 1553 ASK I 29, 204v; *Szczebiotkowo* 1557, *Szczebiothowo* 1557–66 *ŻDz* XIII 28; *Szczebukowo* (!) 1577 Vlad XVII 70; *Szczebotkowo* 1594 Vlad XXIII 38; *Szczebietowo* 1634 Rpodbrz 234; *Szczebietowo* 1674 Rpog 158; *Szczebietowo* 1785 MpPerKu; *Szczebletowo* 1827 Tabella II 219; *Szczeblotowo* 1839 MpKwat II 2; *Szczeblotowo* 1890 SG XI 826; *Szczeblotowo* 1952 UW 46; *Szczebletowo*, -wa, *szczebletowski* 1971 UN 182, 10; *Szczebletowo*, -wa 1982 WUN III 391; *Szczeblotowo*, -wa, *szczeblotowski* 2013 DzU poz. 200. — Pierwotnie *Szczebiotowo*, od n. os. *Szczebiot* SSNO V 280 (por. ap. *szczebiot* ‘głos wydawany przez ptaki’, *szczebietanie* ‘świergotanie’ Sstp VIII 537), z suf. -owo. W XVI w. efemerycznie pojawia się forma *Szczebiotkowo*, por. n. os. *Szczebiotka* SSNO V 280. W formie *Szczebletowo*, *Szczeblotowo* wtórnie rozwinięty rodzaj l epentetycznego lub adideacja do ap. *szczebel*. Efemerycznie forma *Szczeblotowo* może wskutek adideacji do ap. *bloto*. Lit.: SHGKu(materiały) 438; Nieckula, -ov- 202. KS

Szczeblotowo zob. **Szczebletowo**

Szczeblotowo zob. **Szczebletowo**

Szczebra, wś, okresowo mto, suwał., gm. Nowinka, 7 km na pñ. od Augustowa: Ruda na Szczebrze 1668, *Ruda Szczebra* XVII/XVIII WiśnAug 190, 194; *Szczebra*, wsi *Szczebra* y Rudy, z Folwarkiem (1729)1826 MK 410, 1497; *Szczebra*, mto 1759 WiśnAug 249; *Szczebra*, dwór 1784 DekAug 170; Dwór *Szczebra* 1795 MpPerPd; *Szczebra*, wś 1827 Tabella II 220; *Szczebra* 1839 MpKwat VI 4; *Szczebra I* i 2, *Szczebra Mała* 1877 Zin II 204; *Szczebra*, dwie wsi i folw., *Szczebra Mała*, wś 1890 SG XI 826–7; *Szczebra I*, *Szczebra II*, *Szczebra Mała*, trzy wsi, *Szczebra*, folw. 1902 Przew II 211; *Szczebra*, folw., *Szczebra Mała*, wś 1921 Sk V 6; *Szczebra*, wś 1952 UW 155; *Szczebra*, -ry, *szczeberski* 1972 UN 151, 58.

— Dawniej była to ruda (zakład hutniczy) na rzece o n. *Szczebra* (dziś *Szczeberka*). Nazwa wsi ponowiona z n. rz., por. *Stebra* 1547, na rzece *Szczebrze* 1559, Na *Sciebrze* rzece 1569, *Sciebra* 1639 HE XIX 187–8; Rzeka *Szczebra* 1784 DekAug 167; R. *Szczeberka* 1839 MpKwat VI 3. Hydronim genetycznie jaćwieski — **Stebrā*, od rdzenia **steb-*// **stab-*, por. prus. *stabis* ‘kamień’ i archaiczny suf. -r-. Relacja *Ste-* : *Szcze-* w hydronimie nie jest jasna, być może zapożyczano go do j. słowiańskich dwukrotnie. Okresowo (w XVIII w.) miejscowość miała status miasta. W związku z wyodrębnieniem się w XIX w. dwu obiektów stosowano człony odróżniające od liczebników zapisywanych cyframi oraz od przym. *mały*. Lit.: WiśnAug 190, 194, 247, 249, 255, [264]; WiśnSejn 98, 104–5, 144; Rym-Nmiast 236; MtaPol I 288. IN

Szczebrzeszyn, mto, zamoj.: prope *Szczebreszyno* opido ruthenicali 1352 AGZ V 4; oppidum suum *Szczebrzeschin* (1398)1521 ZDM VI 158; *Szczebrzeszyn* (1399)1749–50 ZDM IV 315; *Szczebrzeszin* (1401)1503, *Szczebrzeszyn* (1406)1641, *Szczebrzeschin* 1424, *Szczebrzeschin* (1426) ZDM V 3, 48, 284, 296; *Szczebrzeszin* (1435)1612 ZDM II 211; *Szczebrzeschin* 1486 AGZ III 250; *Szczebrzeschin* 1497 Matr II nr 700; *Szczebrzeschyn* 1505 Matr III nr 2180; *Szczebrzeschyn* 1505 AGZ XIX 161; *Szczebrzeschinn* 1515, civitatis ... versus *Szczebrzeschin* 1544 Sng V 85, 354; *Szczebrzeszyn* oppidum 1564 *ŻDz* XVIII/1, 200; Oppidum *Szczebrzesin* 1578 ASK I 51, 532v; w *Szczebrzeszynie* 1645 DiarOśw 71; Oppidum *Szczebrzeszyn* (1676) XVIII RPogMłp 251; *Szczebrzeszyn*, pod *Szczebrzeszynem* 1688 AGAD(1/358/0/-/2596, k. 22, 112); do ... *Szczebrzeszyna* 1717 AWAK XXVII 99; *Szczebrzeszyn* 1786 SOZam 59; *Szczebrzeszyn* 1786 MpPerPd; *Szczebrzeszyn* 1827 Tabella II 220; *Szczebrzeszyn* 1839 MpKwat VI 11; *Szczebrzeszyn* 1890 SG XI 827; *Szczebrzeszyn* 1921 Sk IV 122; *Szczebrzeszyn*, -na, *szczebrzeszynski* 1967 UN 122, 38; gw. *šcebžešyn*, -na, *šcebžešyńskil*// *šcebžeški*. — Zapewne od n. os. **Szczebrzesza*, **Szczebrzecha* (: **szczebrzeszyć*, **szczebrzechać*, por. n. os. *Szczebrzuch* SSNO V 280, gw. *szczebrzuszyc* ‘źle zrobić, niedbale’ SGPKar V 287), z suf. -ino, -in. Nie można wykluczyć pochodzenia od n. os. **Tszczebrzecha*, **Tszczebrzesza*, por. *tszczy*, gw. *czszczy* ‘pusty, głodny’ SEBor 92

Szczebrzeź

i gw. *brzechać* ‘szczeakać’ SGPRei II 599 (< psł. **brechati*). W. Makarski widzi tu raczej formację topograficzną, od dźwiękonaśladowczego czas. **szczebrzechać* (kontaminacja *szczebiotać* i *brzechać*), z suf. *-in(o)*. Lit.: CzChelm 59, 195; RospSEMig 380; RymNmiast 236; Makarski, Odantroponimizować toponimię, [w:] Onomastyka na pograniczach językowo-kulturowych, 2017, 44–7. BCz

Szczebrzeź zob. Szczebrzusz

Szczebrzusz, wś, tarnob., gm. Połaniec, 10,5 km na płd.-zach. od Połańca: *Szczebrzusch* 1470–80 DB II 422; *Szczebrusz* 1505 SHGSd(TerrCrac 154, 221); *Szczebrzvs* 1510 ASK I 10, 87v; *Szezbrosch* 1529 LR 93; *Szczebrzech* 1538, *Szczebrzech* 1540 ASK I 9, 17v, 31; Villa *Szczebrzuszow* 1573 ASK I 8, 636v; *Szczebrzusz* 1576, *Szczebrzusz* 1577, *Szczebruch* 1579 ASK I 9, 133v, 274, 581v; *Szebrzuch* 1589, *Szebruch* 1591 ASK I 7, 784v, 685v; *Szebrzuch*, *Szebrzuch* 1673 ASK I 69, 240, 253; *Szebrzuch*, *Szebruch*, *Szebruch* 1674 ASK I 67, 584v, 630v, 675; *Szebrzusz* 1736, *Szebrzusz*, *Szebrzusz*, *Szebrzusz* 1761, *Szebrzusz*, *Szebrzusz* 1765, *Szebrzusz*, *Szebrzusz* 1766, *Szebrzusz* 1777, *Szebrzusz* 1778 ASC(Zborówek, U-1736–78, k. 1, 56–56v, 71–72, 91–91v, 96, 103, 103v); *Szebrzusz* 1783–84 RejKor 312; *Szebrzusz* 1787 Spis 373; *Szebrzusz* 1791 MpPerSd; *Szebrzusz* 1801–04 MpHeld; *Szebrzusz* 1802 Crusius III/2, 411; w *Szebrzusu* 1811 ASC(Zborówek, U-1811–18, s. 16); *Szebrzeź* 1827 Tabella II 220; *Szebrzusz* 1839 MpKwat IV 8; *Szebrzusz* 1877 Zin II 204; *Szebrzusz* 1890 SG XI 830; *Szebrzusz* 1921 Sk III 134; *Szebrzusz*, *-sza*, *szebrzuszki* 1966 UN 19, 21. — Od n. os. *Szebrzuch* SSNO V 280, z suf. **-jb*, w XVI–XVII w. forma bezsufiksalna. Pochodzenie antroponimu niepewne, może od stp. *szebrzuch* ‘naczynia, sprzęty domowe’ Sstp VIII 537, też ‘drobny sprzęt domowy dawany pannie wychodzącej za mąż; gat. trybuli’ SZagP 322. A. Bańkowski widział tu wtórną postać przezwiska **Tszybrzuch* ‘pusty brzuch’ (zrost), **Tszybrzuch* (złożenie). W XIX w. notowana postać *Szebrzeź*, zapewne wskutek skojarzenia z ap. *brzeg*, przym. *brzeźny*. Lit.: KSand 196–7; Bańkowski, Onom XXIX 156. IN

Szeczłowszczyzna zob. Doktorce

Szeczehowo, wś, płoc., gm. Szczutowo, 6 km na płn.-zach. od Sierpca: *Szeczehowo* 1573 ASK I 30, 511; *Szeczehowo* 1662 ASK I 65, 309; *Szeczehowo* 1674 ASK I 69, 419v; *Szeczehowo* 1784 MpPerPl; *Szeczehowo* 1827 Tabella II 220; *Szeczehowo* 1890 SG XI 830; *Szeczehowo*, wś i kol. 1921 Sk I 165; *Szeczehowo*, *-wa* 1982 WUN III 391. — Od n. os. *Szeczeh* AntrP V 56, z suf. *-owo*. Lit.: SHGDobrz(materialy) 181. KS

Szeczehów zob. Zdziechów (1)

Szeczehy, dziś *Szeczehy Male* i *Szeczehy Wielkie*, dwie wsi, suwal., gm. Pisz, ok. 7 km na płn. od Pizsa: *Zzachen* (1469) KęTL 430; *Szeczeh* dorff, *Szeczeh aufm werder* 1540, Das dorf *Szeczeh*, Das dorf *Schzehen auf dem werder* 1540, *Szeczehenn*, *Szeczeh* auff dem werd. [dwie wsi] 1540 OF nr 911 a/11, k. 78v, 80v, [cz. 2], k. 79v, 81v, [cz. 3], k. 35v, 36; *Zeche ahn Kinort*, *Zeche Ostrow* 1579 Brehm 167, Gutzzeit 237; *Kl. Tzechen*, *Gr. Tzechen* 1662–63, *Tzechen ufdm. Werder*, *Tzechen ufdm. Kino[rth]* 1662–63 OF nr 4672, s. 6, 115–6; *Szeczehy wielkie* 1698, *Szeczehy male* 1699 ASC(Pisz-ew., U-1696–1710, k. 174, 180); *Groß Zechen*, *Klein Zechen* 1717–18 OF nr 4693, s. 28, 48; ze *Szeczeh. Wiel.*, *Wielkie Szeczehy* 1721 ASC(Pisz-ew., U-1721–51, k. 9, 10v); *Groß Szechen*, *Klein Szechen* 1748 Masovia VIII 84; *Groß Zechen*, *Klein Zechen*, dwie wsi 1785 Goldb III 188; *Gr. Kl. Zechen* 1796–1802 MpSchrot XVIII; *Sachasch*, kölm. Df, *Zechen Gr.*, *Zechen Kl.*, dwie wsi ok. 1859 SzcześTeka 102; *Gr. Zechen* — *W. Szeczehy*, *Kl. Zechen* — *M. Szeczehy* 1879 KęTN 153, 154; *Szeczehy* 1882 KęTL 430; *Zechen Gros* i *Klein*, pol. *Szeczehy*, wś 1895 SG XIV 560; *Gross Zechen*, *Klein Zechen* 1912 Meyers I 664, 1008; *Gross Zechen* — *Szeczehy Wielkie*, *-ch Wielkich*, *Klein Zechen* — *Szeczehy Male*, *-ch -ych*, *szcześki* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szeczehy Male*, *Szeczeh -ych*, *Szeczehy Wielkie*, *Szeczeh -kich* 1982 WUN III 391; gw. *sceścił/scechen/scexi*. — Od nazw. odbiorcy nadania z 1469 r. Stefana *Szeczeha*, w l. mn. (n. niem. z pluralną końcówką *-en*). Substytucyjna forma niem. (*Tzeche(n)*) powstała zapewne na bazie zmasurzonej formy pol. *Szeczehy*. Od XVI w. dwa obiekty o n. z członami dyferencyjnymi *am Kienort* (przym. *am* ‘na’ + n. ter. od ap. *Kien* ‘sosna, sosnowy’ DWB XI 682 i *Ort* ‘miejsce’), później *Wielkie* = niem. *Gross*,

oraz *auf dem Werder* ‘na wyspie’, pol. *Ostrów*, później *Male* = niem. *Klein*. Lit.: BiałKol 55–6, 60; BiałPrzem 18, 62, 83, 159; E. J. Guttzeit, *Der Kreis Johannisburg*, 1964, 237, 416. RP/PS

Szczecin (1), wś, skiern., gm. Dmosin, 4 km na płd. od Główna: Dobeslao de *Szczelcino* (!) 1436 HMil 51; *Szczeczyny*, *Szczecin* 1511–23 LLB II 341, 343; *Wschaczyn* 1534, *Wszaczin* 1553, *Wszczecin* 1557 ASK I 49, 3, 46, 72v; *Wszczecin* 1569 ASK I 51, 265; *Wszczecin* 1578, *Wszczecin* 1580, *Wszczecin* 1581 ASK I 49, 256, 437, 565; *Szczecin* 1583, *Szczecin*, *Szczecin* 1600 ASC(Dmosin, U-1583–1645, k. 5v, 20v, 22); de villa *Szczecin* 1607, de *Scecini* 1641 ASC(Dmosin, U-1583–1645, k. 65, 92v, 127); *Szczecin* 1662, *Szczecin* 1674 ASK I 70, 955, 975; *Szczecin* 1783–84 RejKor 100; *Szczecin* 1792 MpPerRw; *Szczecin* 1827 Tabella II 220; *Szczecin* 1839 MpKwat III 4; *Szczecin* 1890 SG XI 830; *Szczecin* 1921 Sk II 6; *Szczecin*, *-na*, *szczeciński* 1974 UN 40, 18. — Zapewne pierwotnie **Szczecino*, od n. os. **Szczota* (por. n. os. *Szczot* SSNO VII 251), z suf. *-ino*, *-in*, okresowo *-iny* (pl.). Forma *Wszczecin* powstała w wyniku absorpcji przyimka *w*, a *Wszczecin* dodatkowo wtórnej nosowości. Lit.: WójcikRaw 158. UB

Szczecin (2), mto wojewódzkie: *Stetin* 1112–18 MPH I 429; consilis *Stetinensibus*, per Oderam navigio ascendens, *Stetinsnesium* adiiit civitatem 1124 MPH II 133; *Stetin* 1140, *Stetyn* 1244, *Stetyn* 1251 PU I 33, 307, 644; *Stettin* 1263 PU II 102; *Stetyn* 1311 PU V 1; *Stettin* 1326 PU VII 20; *Stetin* (1408) IuraVic nr 352; *Stetin* 1492 Font L 7; de *Stetyn* 1511 MUKr II nr 1511e/103; *Stettin* 1540 PomKirch II nr 62, 22; *Stetin* 1591 MK 136, 249; *Stettin* 1618 MpLub; do *Sztetynia*, w *Sztetynie*, z *Sztetyna* 1645, do *Sztetyna* 1646 DiarOśw 84, 88, 114; *Stettin* 1789 MpGillyPom; z *Szczecina* 1808 Font XLIX 331; *Stettin* 1821 Rumpf III 151; *Stettin* ... Die Polen nennen sie noch jetzt *Szczecin* 1875 BerghausPom II/8, 131; *Szczecin*, niem. *Stettin* 1890 SG XI 831; *Stettin* 1913 Meyers II 878; *Stettin* — *Szczecin*, *-a*, *szczeciński* 1946 MPol XXIV nr 44; *Szczecin*, *-na* 1982 WUN III 391; gw. *Šćicěano*, *-nā*, *šćecīnhī* LorS II 1525. — Etymologia n. niejednoznaczna, powstało wiele hipotez jej dotyczących. S. Rospond dopatrywał się wzmianki o Szczecinie już w Dago-

me iudex. W zapisie *Schinesghe* pierwszy człon utożsamiał ze Szczecinem, a drugi interpretował jako skrócenie n. Gniezna, co jest nieprawdopodobne. Nazwę odczytywano jako **Szczytno*, od ap. *szczyt* ‘wzgórze’, z suf. **-bno*, a zapisy *Stetin* traktowano jako formy zmienione. Rekonstruowano też n. jako **Szczycien* od *szczyt*, z suf. **-bnъ*, oraz **Szczecin* od zachodniopomorskiej n. os. **Ščeta* (pol. *Szczota*) lub od ap. **šceta* (stp. ap. *szczęć* ‘gatunek ostrej trawy’), z suf. *-in*, co wydaje się najbardziej prawdopodobne. Lit.: Nieckula, *-ov-* 315; Mańczak, SIOc XXXI 37–43; Rzduma II 85–6; RospSEMIG 380–1; RymNmiast 237. BCz

Szczecin (3), wś, włoc., gm. Chodecz, 5 km na płd. od Chodcza: *Szczecyno* 1489 Lupbrz 132; *Szczecin* 1518 Matr IV/1, nr 2786; *Szczecinno* 1527 Vlad XI 28; *Szczecino* 1557–66 ŻDz XIII 22; *Szczecino* 1639 AtKu(ADW Wiz. 13, 380); *Szczecino* 1674 Rpog 153; de *Szczecino* 1710 ASC(Chodecz, UMZ-1690–1761, s. 3); *Szczecino*, *Szczecin* 1773 ASC(Chodecz, UM-1761–96, s. 106, 108); *Szczecin* 1785 MpPerKu; *Szczecin* (!) 1802–03 MpGillyPr; *Szczecin* 1827 Tabella II 220; *Szczecin* 1839 MpKwat II 3; *Szczecin* 1890 SG XI 830; *Szczecin*, *-na*, *szczeciński* 1972 UN 191, 17. — Od n. os. **Szczeta*, **Szczota*, z suf. *-ino*, wtórnie *-in* (od 2. połowy XVIII w.). Efemerycznie *Szczecinno*, z podwojeniem *-n-*. Lit.: SHGKu(materiały) 438. KS

Szczecin zob. **Szczecin**

Szczecin-Gocław zob. **Gocław** (2)

Szczecin-Golecino zob. **Golecino** (3)

Szczecin-Grabowo zob. **Grabowo** (25)

Szczecin-Gumieńce zob. **Gumieńce**

Szczecin-Kraśnica zob. **Kraśnica** (4)

Szczecin-Krzekowo zob. **Krzekowo**

Szczecin-Niebuszewo zob. **Niebuszewo**

Szczecin-Niemierzyn zob. **Niemierzyn** (2)

Szczecin-Osów zob. **Osów** (3)

Szczecin-Skolwin zob. **Skolwin**

Szczecin-Świerczewo zob. **Świerczewo** (3)

Szczecin-Turzyn zob. **Turzyn** (4)

Szczecin-Ustowo zob. **Ustowo**

Szczecin-Warszewo zob. **Warszewo** (2)

Szczecin-Żelechowa zob. **Żelechowa**

Szczecinek, mto, kosz.: von *Newen Stetyn* 1376 CdB A XVIII 149; *Nuwestetyn* 1389 Kleist

Szczeciniak

I 47; *Nygenstetty* 1402, *Nyen Stetty* 1408 Zitzewitz I 7, 12; in *Noua Stetin* 1432 LBRug nr 535; *kleyen Stettin* 1460 Zitzewitz I 54; *Nigenstetty* 1485 Font XLI 374; *tho Nigen Stettin* (1493) CdB B V 488; *Nye Stettin* 1507 Font LXIV 67; *Neustettin* 1514 PomKirch III nr A XIII 46; *zum ... newen Stettin* 1531 CdB B VI 531; *Nigen Stettin* 1538 HKPom I/4, 102; *Nieu Stettin* 1618 MpLub; *Neu Stettin* 1789 MpGillyPom; *Neu-Stetin* 1807 Font XXVI 94; *Neu Stettin* 1850 MpRey nr 30; *Neustettin* 1885 GemLex IV 104; *Neustettin* 1913 Meyers II 301; *Neustettin* — *Szczecinek*, *-nka*, *szczecinecki* 1946 MPol XXIV nr 44; *Szczecinek*, *-nka* 1982 WUN III 391. — Dawniej niem. n. zestawiona, od przym. *neu*, śrdniem. *nī*, *nige* ‘nowy’, efemerycznie też *klein* ‘mały’, i n. m. *Stettin*, dziś *Szczecin* (2). Forma *Szczecinek* ustalona urzędowo po 1945 r. Lit.: RospSEMIG 381; RymNmiast 237; Rzduma I 255. BCz

Szczeciniak, os., dawniej wś, olszt., gm. Srokowo, 12 km na płn.-wsch. od Kętrzyna: *Stettenbruch*, wś ok. 1780 HAPr IV 388; *Stettenbruch* oder *Stettenbruch*, Adel. Gut und Dorf 1785 Goldb I 181; *Stettenbruch*, maj. 1820 Wald 139; *Stettenbruch*, dobra ryc. 1890 SG XI 333; *Stettenbruch* 1913 Meyers II 878; *Stettenbruch* — *Szczeciniak*, dw. 1946 Ley I 34; *Stettenbruch* — *Szczeciniak*, *-a*, *szczeciniacki* 1946 MPol XXV nr 142; *Szczeciniak* — *Stettenbruch*, wś 1951 Rosp 322; *Szczeciniak*, *-ka* 1982 WUN III 391. — Pierwotnie była to chyba n. niem., por. n. m. *Stettbach*, *Stettenberg* FörstON II 853–4, przym. *stet*, śrdniem. *stēte* ‘stały, ustalony; trwały, niezmienny’ lub stwniem. *stat*, gen. *steti* ‘miejsce, -a’, też n. os. *Stett* (: śrdniem. *staete*) Brech II 671 i ap. *Bruch* ‘bagnio, błoto’, czyli było to ‘miejsce przy bagnie’ Kluge 103. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. pol. *Szczeciniak* za przekazem G. Leydinga (przy ustalaniu n. pol. kierowano się zapewne paralelizmem z niem. n. *Szczecina Stettin*). RP

Szczecinki, wś, suwał., gm. Olecko, 7 km na płn.-wsch. od Olecka: *Szczecinken* (1556) KęTL 513; *Zezinski* 1557 BiałPrzem 30; *Tzetzinsken*, *Zezinski* 1563, *Zinnenbergk*, *Szczecinken* XVII BiałKol 144; *Szecinki* 1611 RAS V 45; *Szezincken* 1663 OF nr 7877, s. 53; *Szczecinken*, wś 1785 Goldb III 148; *Szczecincken* 1796–1802 MpSchröt

XII; *Szczecinken* 1837 MpReyPr(Oletzko); *Szczecinki* 1839 MpKwat VI 3; *Szczecinken*, *Szczecinki*, *-ink* ok. 1859 *SzcześTeka* 189; *Szczecynken* — *Szczecinki* 1879 KętN 169; *Szczecinki* 1890 SG XI 933; *Szczecinki* — *Eichhorn* 1916 Choj 130; *Szczecynken* 1945 PMT XII 74; *Eichhorn* — *Szczecinki*, *-inek*, *szczecinecki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szczecinki*, *-nek* 1982 WUN III 391; gw. *scećinKi//scećinken*, też *ejśhorn*. — Od nazw. założyciela wsi Albrechta *Szczecińskiego* (zob. KętL 513), z suf. *-ki*, oddanym niem. *-en*, i derywacją dezintegralną. Zapisy pokazują uproszczenie w nagłosie *Szcz-* > *Cz-//C-*, wahanie w formie dopełniacza *-k//-ek*. Substytucyjna forma niem. *Zinnenbergk*, zapewne z adideacją do ap. *Zinn* ‘cyna’, przym. *zinnen* ‘cynowy’ + ap. *Berg* ‘góra’. W 1916 r. wś otrzymała chrzest niem. *Eichhorn*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczecinki*. Lit.: *Szcześniak*, PMT XII 74; *BiałPrzem* 90, 138–9, 241; *BiałKol* 143–4. RP

Szczecino zob. **Szczecin** (3)

Szczecinowen zob. **Szczecinowo**

Szczecinowo, wś, suwał., gm. Stare Juchy, 21 km na płn.-zach. od Elku: *Sonstak* 1550 BiałKol 139; *Sonstak*, *Sonstak* XVI BiałKol 137; *Sonntag* 1601 OF nr 7862, s. 85; *Zezinowa*, *Szczecinowen* ok. 1621 BiałKol 137; *Zezinowen*, *Zetzinowen* 1663 OF nr 7877, s. 59, 296; *Zetzinowen* 1688 OF nr 7887, s. 429; *Szczecinowen* 1721 OF nr 8513, s. 66; *Scheczynowen* 1721–22 OF nr 7894, s. 480; *Szczecinowen*, wś 1785 Goldb III 148; *Szczecinowen* 1796–1802 MpSchröt XII; *Szczecinowen* 1834 MpReyPr(Lyck); *Szczecinowen A* und *B*, *Szczecinowo*, *-a* ok. 1859 *SzcześTeka* 156; *Szczecinowo* — *Szczecinowen* 1879 KętN 164; *Szczecinowo* 1882 KętL 509; *Szczecinowo* — *Steinberg* 1925 Choj 130; *Szczecinowen* — *Szczecinowo*, *-a*, *szczecinowski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szczecinowo*, *-wa* 1982 WUN III 391. — Nazwa niem. *Sonstak*, *Sonstak*, prawdopodobnie ponowiona z n. jez. *Sonstak See*, dziś *Szóstak*, por. *Sanstangen* 1487, *Sonstak* 1538, *Szqstak* (*Samstag*) 1882 Biolik, HE XX 169–70 (ESHP). Nazwa *Szczecinowo*, od n. os. *Szczecina* SSNO V 280, z suf. *-owo*, *-owa*, w różnych formach zniemczonych. W 1925 r. wś otrzymała chrzest niem. *Steinberg*. Po 1945 r. przywrócono pol. n. *Szczecinowo*. Lit.: *BiałPrzem* 30, 91, 93, 187. RP

Szczeciny, os., dawniej wś, olszt., gm. Bartoszyce, 7,5 km na płd.-wsch. od Górowa Iławckiego: *Standtinnenn* (!) 1604 OF nr 8595, k. 21; *Stattinnenn* 1625 OF nr 8616, k. [28]; *Stettinnen* 1644 OF nr 8636, k. [2v, 31]; *Stettienen*, *Stettinen* 1665 OF nr 8656, [k. 66v, 70v]; *Stettinnen* 1685 OF nr 8676, k. [4v]; *Stettinnen* 1703–04 OF nr 8695, k. [6]; *Stettienen* 1716–17 OF nr 8708, s. 22; *Stettinnen* 1748 OF nr 8750, k. [21v]; *Stettinen*, wś 1785 Goldb I 181; *Stettinnen* 1796–1802 MpSchröt XI; *Stettinen*, wś 1820 Wald 103; *Stettinnen* 1821 Rumpf III 151; *Stettinnen* 1913 Meyers II 879; *Stettinnen* — *Szczeciny*, wś 1946 Ley I 28; *Stettinnen* — *Szczeciny*, -in, *szczeński* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szczeciny* — *Stettinen*, os. 1951 Rosp 322; *Szczeciny*, -cin 1982 WUN III 391. — Od n. os. *Szczecina* SSNO V 280, w l. mn., w formie zmienionej *Stettin(n)en*. Por. jednak niem. n. os. *Stett Brech* II 671 oraz objaśnienie n. *Szczeciniak*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczeciny*. RP

Szczeciny zob. **Szczecin** (1)

Szczecińska Wólka zob. **Wólka Szczeka**

Szczecionek zob. **Szczycionek**

Szczeka Wólka zob. **Wólka Szczeka**

Szczecno, wś, kiel., gm. Daleszyce, 8 km na płd.-zach. od Daleszyc: *Szczecno* (1408), *Szczecno* (1413) Kkk II 328, 384; *Szczecno* 1508 ŻDz XV 484; *Czczna*, *Szczecno* 1529 LR 24, 197; *Szczecno* 1564–65 Lusand 153; *Szczecno* 1579 ŻDz XIV 225; *Szczecno* 1615 ASK XLVI 99b, 8; z *Szczecnem*, od ... *Szczecna* 1660–64 Lusand II 6, 8; *Szczecno* 1673 ASK I 69, 238; *Szczecno* (1676)XVIII RPogMłp 345; *Szczecno*, *Szczecno* 1694 ASC(Daleszyce, M-1645–97, s. 269, 270); *Szczecno* 1783–84 RejKor 254; *Szczesno* (!) 1787 Spis 404; z *Szczecnem*, wsią 1789 Lusand III 145; *Szczecno* 1791 MpPerSd; *Szczecno* 1801–04 MpHeld; *Szczecno* 1827 Tabella II 220; *Szczecno* 1839 MpKwat IV 7; *Szczecno* 1890 SG XI 834; *Szczecno* 1921 Sk III 42; *Szczecno*, -na, *szczeński* 1966 UN 23, 77; gw. *scečno*, -a, *scecyński*. — Pierwotnie **Ščečbno* > **Szczecno* > *Szczecno* (utrwalenie mazurzenia w nazwie), od ap. *szecka* w znaczeniu topograficznym *'urwisko, strome zbocze' (zob. *Szczeka*), z suf. *-bno. Wariant *Czczna* to wynik fałszywej dekompozycji. Forma gw. zamazurzona. Lit.: KSand 197; NaISand 172; KopKiel 93. IN

Szczecyn, wś, tarnob., gm. Gościeradów, 10 km na wsch. od Zawichostu: *Tucina* (? *Szczecino*) 1257 CdP I 79; *Szczecin* 1416, *Szczecyn*, *Szczecin* 1466 SHGLu III 231; *Szczecin* 1470–80 DB III 329; *Szczecyn* 1529 LR 454; *Szczecin* 1531 ŻDz XIV 356; *Szczecyn* 1565 Lulu 41; *Szczecim* (!) 1580 ASK I 33, 767; *Szczecin* 1626 RPobLu 97; *Szczecin* Villa 1674 ASK I 162, 42; *Szczecin* 1676 ŻDz XV 22a; *Szczecin* (1676)XVIII RPogMłp 467; *Szczeciń* (!) 1783–84 RejKor 368; *Szczecin* 1786 MpPerLu; *Szczecin* 1801–04 MpHeld; *Szczecyn* 1806 WPar D 250; *Szczecin* 1827 Tabella II 220; *Szczecin* 1839 MpKwat V 8; *Szczecyn* 1870 Cat 30; *Szczecin* 1890 SG XI 831; *Szczecin* 1933 SkBy 1670; *Szczecyn* 1952 UW 139; *Szczecyn*, -na, *szczecki* 1970 UN 112, 16; gw. *scecyń*. — Od n. os. *Szczeka* RymSEN II 527, z suf. -in. Zmianę -cin- > -cyn- można wyjaśnić dysymilacją w miejscowniku, uogólnioną na formy pozostałych przypadków. Wariant *Szczecyn* z hiperpoprawnym cz. Forma gw. zamazurzona. Lit.: SHGLu III 231; KosLu 74; BańMorf 86. IN

Szczeczynken zob. **Szczecinki**

Szczedranka zob. **Sedranki**

Szczedrunki zob. **Sedranki**

Szczedrkowo zob. **Szadółki**

Szczedrzejewo zob. **Szczodrzejewo**

Szczedrzewo zob. **Szczodrzejewo**

Szczedrzyk, wś, opol., gm. Ozimek, 6 km na płn.-zach. od Ozimka: *Scedricz* ok. 1300 CdSil XIV 101; *Szczedrzik* (1375)XVI CdSil VI 12; *Scedrzych* (1400) K 623; *Szczedrzik* 1405 CdSil I 91; *Szczedrzik* 1418 Heyne I 722; *Schedirsik* 1420 Ng 317; *Szczedrzik* 1447 ZfGS XXVII 362; *Stedreaches* 1504 Farys 255; *Stzedryk* (1532) K 623; *Stschedrzygk*, *Stschedrzig* 1564 Urb I 88, 91; *Stzedryk* 1595, *Szedrik* XVII ZGeh 495, 494; in villa *Szczedrzik* 1679, In pago *Szczedrzik* 1687/88 J II 65, 315; *Szczedrzik* 1736 MpWielOppol; *Szedrzyk*, *Szedrzik* 1742, *Szczedrzike* 1743 SNGŚI XIII 132; *Szczedrzick* 1779 Büsching XIII 301; *Szczedrzick* mit Bunkow 1784 Z III 84; *Szczedrzik* 1821 Rumpf III 85; *Szczedrzik*, [pol.] *Szczedrzik* 1830 Kn 714; *Szczedrzik*, *Szczedrzyk* 1845 K 623; *Szczedrzik* 1863 PPStOp 278; *Szczedrzyk* 1904 J II 673; *Szczedrzik* 1913 Meyers II 785; *Hitlersee* 1934 Verd 114; *Hitlersee* — *Szczedrzyk*, -a, *szczedrzycki* 1946 MPol XXV nr 142; *Szczedrzyk*, -ka 1982

Szczedrzyki

WUN III 391. — Od przym. *szczodry*, czes. *štědřý* ‘hojny’ (< psł. **ščedrŭ* ‘ts.’ SEBor 598), z suf. *-ik* (tak Profous IV 294 objaśnia bliźniaczą czes. n. *Štědřík*). H. Borek (za nim SNGŚI) dopuszczał możliwość pochodzenia toponimu od n. os. *Szczedrzyk* SSNO V 281, jednak z zastrzeżeniem, że byłaby to najstarsza bezafiguralna n. m. na Śląsku (BorOp 118). Miejscowość została przemianowana w 1934 r. na *Hitlersee* (: *See* ‘jezioro’), przez co nawiązano do zainicjowanej przez A. Hitlera budowy sztucznego zbiornika wodnego (obecnie Jezioro Turawskie), nad którym znajduje się Szczedrzyk (był to w ówczesnych Niemczech pierwszy przypadek upamiętnienia przywódcy III Rzeszy w n. m.); n. tę lokalnie wymawiano jako *Hitleszy*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczedrzyk*. Lit.: SNGŚI XIII 132; BorGŚI 158; BorOp 118, 178; Farys, Księga historii Ziemi Turawskiej. Cz. 1: Dzieje gminy, 2013, 255; Ogiolda, Nikt nic nie widział. Nowa Trybuna Opolska, 22.03.2002; „Hitlersee”, Vossische Zeitung nr 384 (12.08.1933), 1. PS

Szczedrzyki zob. **Szczodrzykowo**

Szczedrzykowie, wś, legn., gm. Prochowice, 5 km na pld. od Prochowic: Boleslaus dei gracia dux Slezie villam *Scedricowiczi* nominatam domus hospitalis de Nouoforo admisimus 1266 SUR III 347; *Scedricowiczi* alias *Spitalsdorff* (1266)1360 Reg nr 1220; *De Villa hospitalis* (1335)1597 MPL I 372; *Spittilsdorff* 1400 ZfGS XXXIII 402; *Spittelnd.* ok. 1672 MpDSLig; *Spittelndorf* 1736 MpWielLig; *Spittelndorf* 1789 Z VIII 193; *Spittelsdorf* XVIII Urb II 332; *Spittelndorf* 1821 Rumpf III 129; *Spittelndorf* 1845 K 647; *Schittelndorf* (!) 1899 ZfGS XXXIII 402; *Spittelndorf* 1913 Meyers II 843; *Spittelndorf* (!) — *Szczedrzykowie* 1945 BiulZO I 51; *Spittelndorf* — *Szczedrzykowie*, *-ic*, *szczedrzykowicki* 1947 MPol XXV nr 124; *Szczedrzykowie*, *-wic* 1982 WUN III 391. — Pierwotnie *Szczedrzykowicy*, od n. os. *Szczedrzyk* SSNO V 281, z suf. *-owicy*. Od XIV w. niem. n. *Spitalsdorf*, później *Spittels-*, *Spittelndorf*, od *Spital* ‘szpital’ i *Dorf* ‘wieś’, kancelaryjny zapis łac. *Villa Hospitalis* ‘szpitalna wieś’ — miejscowość należała do szpitala w Środzie Śląskiej, któremu darował ją w 1266 r. książę Bolesław II Rogatka (zob. pierwszy zapis). W 1945 r. ustalono urzędowo

n. *Szczedrzykowie*. Lit.: SNGŚI XIII 132; Semkowicz, RTPN XLIV 284–5; Domański, Szkice Legnickie I 42, 48. PS

Szczedrzykowie zob. **Szczodrzykowo**

Szczedrzykowo zob. **Szczodrzykowo**

Szczedzew zob. **Strzydzew**

Szczegiel zob. **Szczegło**

Szczeglacin, wś, siedl., gm. Korczew, 6 km na pld.-zach. od Drohiczyzna: villas nostras Korczzin et *Sthczzelaczin* in terra Drohiczinensi ... de villis supradictis Korczzin et *Sthczzelaczin* 1416 Vitoldiana nr 90; *Szczeglaczyn* 1416 SHGPd(Czubek, Kat, Dod I 60); *Szczekocino* (!) 1493 SHGPd(Reg Inw 360); *Szczeglaczyn* (1531) ŻDz XVII/3, 134; з ... *Шеклячина* 1567 Popis 875; s *Czegliaczina* 1580 ASK I 47, 511; Z *Czeglaczyna* 1580, *Szczeglaczyn* 1595 ŻDz XVII/1, 15, 179; *Szczeglacin*, *Szczeglaczin* 1625 MK 172, 347–348; 173, k. 498v–499v; *Szczeglacin* 1652 AWAK XXXIII 379; *Szczeglacin* 1673 ASK I 69, 787; *Szczeglacin* 1793 SHGPd(Regof 3); *Szczeglacin* 1795 MpPerPd; *Szczeglaczyn* 1801–04 MpHeld; *Szczeglacin* (!) 1827 Tabella II 220; *Szczeglacin* 1839 MpKwat VI 7; *Szczeglacin* al. *Szczeglacyn* 1890 SG XI 835; *Szczeglacin* 1902 Przew II 212; *Szczeglacin* 1952 UW 40; *Szczeglacin*, *-na*, *szczeglaciński* 1971 UN 128, 14. — Pierwotnie *Szczelacin*, n. pochodzenia ruskiego, może od niepoświadczanej n. os. **Szczelata*, z suf. *-in* (zob. *Szczelatyn*). Późniejsza zmiana w *Szczeglacin*//*Szczeglaczyn* niejasna, por. n. os. **Szczeglata*, por. ros. dial. *щегля* ‘szczygieł’, słow. *ščęgljati* ‘świergotać’, nazw. *Szczegiel* RymSEN II 530 (: *szczygieł* < psł. **ščęglŭ*, zapewne też **ščigŭlŭ* SEBor 600), lub w związku ze stp. *szczeglielny* ‘sam jeden, samotny’ Sstp VIII 538 (: psł. **ščęglŭ*//**čęglŭ* ‘ts.’ SEBor 595). Wariant *Czeglacin*//*Czeglaczyn* powstał w wyniku fałszywej dekompozycji. Lit.: Jaszczolt, Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego XI(XXII), 20, 26 i nn.; Klymenko, Slavica Iuvenum XV 207; RyżSP 193, 195–6, 236, 339, 430–1 i nn. IN

Szczeglatyn zob. **Szczeglacin**

Szczegle, wś zaginiona, leżała w pow. Kutno: *Johannis de Szczegle* 1393 Łęcz I nr 2802; *Szczegle* 1395, *Szczegle* 1396 Łęcz II nr 5135, 5317; *Szdegle* 1398, de *Szczgol*, *Szczgel*, *Szczelg* 1399 Łęcz I nr 5437, 6220, 6227, 6246; *Szczgel* 1399, *Szczegle*

1400 Łęcz II nr 6332, 6711. — Od n.os. *Szczegiel* RymSEN II 530 (: *szczegiel*, *szczygiel*, psł. *ščęǵělь SEBor 600), por. n. os. *Szczygiel* SSNO V 296, z suf. *-je. Lit.: SHGŁęcz II 137. KS

Szczeglew zob. **Szczyglów**

Szczeglice, wś, tarnob., gm. Bogoria, 16 km na płn.-wsch. od Staszowa: de *Scegliz* 1325–27 MVat I 165; de *Scegliz* 1326, *Szczeglice* 1440 WdekSand I 280, 281; *Szczeglycze*, *Szczeglicze* 1470–80 DB II 330; *Szczeglicze* 1504 ASK I 7, 36; *Szczeglycze* 1508 ŻDz XV 459; *Szczeglicze* 1529 LR 354; *Szczeglicze* 1564–65 Lusand 327; *Szczeglicze* 1578 ŻDz XIV 175; *Szczeglice* 1629 RPobSd 40; *Szczeglice* 1662 ASK I 67, 12; *Szczeglice* 1674 ASK I 69, 98; *Szczeglice* 1783–84 RejKor 322; *Szczeglice* 1791 MpPerSd; *Szczeglice* 1827 Tabella II 220; *Szczeglice* 1839 MpKwat IV 7; *Szczeglice* 1890 SG XI 835; *Szczeglice* 1921 Sk III 122; *Szczeglice*, -lic, *szczeglicki* 1970 UN 33, 55; gw. *scegllice*, -lic, *scegllicki*. — Od n. os. *Szczegiel* RymSEN II 530, por. *Szczeglic*, *Szczygiel* SSNO VII 251, V 296, z suf. -ice. Forma gw. zamazurzona. Lit.: KSand 197; RymPatr 63. IN

Szczeglice zob. **Szczyglice** (1)

Szczeglin (1), wś, bydż., gm. Mogilno, 4 km na wsch. od Mogilna: Lezno, *Sceglino*, Domanino (1065)1100 KW IV 1, trans.; *Sceglino* (1103)XIII KW I 41; *Szczeglin* 1604 ASC(Mogilno, 1601–75, k. 8); praedii *Szczeglin* (1618) RegGn 125; *Szczeglin* 1673 ASC(Mogilno, 1601–75, k. 95); Villa *Szczeglin* 1729, *Szczeglin* 1753, *Szczeglin* 1754 ASC(Mogilno, U-1729–58, k. 3, 68v, 74v); *Szczeglin*, folw. 1789 Goldb II 234; *Szczeglin* 1796–1802 MpSchröt XXV; Vw. *Szczeglin* 1802–03 MpGillyPr; *Szczeglin* 1821 Rumpf III 181; *Szczeglin* ok. 1845 MpRey nr 79; *Szczeglin*, folw. 1846 KsP 502; *Szczeglin* al. *Szczyglin*, posiadłość 1890 SG XI 835; zmieniono ... *Szczeglin* na *Sceglin* 1892 Głos nr 7(28), 334; *Sceglin* 1905 GemLex V 100; *Szczeglin*, niem. *Sceglin*, obsz. dw. 1921 Sk X 52, 158; *Szczeglin*, -na, *szczegliński* 1972 UN 181, 19. — Zapewne od n. os. *Szczegiel*, z suf. -ino, później -in. Antroponim ten stanowi prawdopodobnie wariant n. os. *Szczygiel* SSNO V 296, jednak może też mieć związek ze stp. *szczeglielny* ‘sam jeden, samotny’ Sstp VIII 538 (: psł. *ščęǵělь/*cęǵělь ‘ts.’ SEBor 595). Nazwę

m. zmienczono jako *Sceglin*. Mimo kilkusetletniej luki dokumentacyjnej historycy są zgodni co do identyfikacji zapisów z XI i XII w. z omawianą miejscowością. Brak wzmianek w źródłach mógł być spowodowany opustoszeniem wsi. W Dworzaczek z ksiąg sądu grodzkiego w Gnieźnie wynotował n. *Szczeglinek*, por. Benedykt Drwalewski Janowi Dąmbrowskiemu ... całą w[ie]ś *Szczeglinek* w p[owiecie] gn[ieźnieńskim] ... zastawia 1605 TekiDw(5752, nr 68). Nie ma pewności co do jej identyfikacji z omawianą wsią, gdyby jednak się potwierdziła, mogłaby stanowić pośredni dowód na degradację wsi we wcześniejszych stuleciach (por. BańMorf 34, 37–8). Lit.: Kürbisówna, SŻr XIII 29, 41–3; Leśny, Slavia Antiqua XXII 151. PS

Szczeglin (2), wś, kiel., gm. Stopnica, 5 km na płd.-wsch. od Stopnicy: *Sceglino* (1110–17)1502 ZDK I 5; *Sceglino* 1219 SHGBen 190; *Sceglino* (1317)1502 ZDK I 38; *Szczeglyn* 1351 SHGBen 190; *Sceglino* (1374)1502, *Szczeglin* (1417)1507 ZDM I 189, 410; *Szczeglin* 1470–80 DB II 423; *Szczeglyn* 1504 ASK I 7, 53v; *Szczeglyn* 1508 ŻDz XV 489; *Szczeglin* 1529 LR 133; *Szczeglin* 1579 ŻDz XIV 231; *Szczeglin* 1673 ASK I 69, 240; *Szczeglin* (1676)XVIII RPogMłp 348; *Szczeglin* 1783–84 RejKor 312; *Szczeglin* 1791 MpPerSd; *Szczeglin* 1827 Tabella II 220; *Szczeglin* 1839 MpKwat IV 7; *Szczeglin* 1890 SG XI 835; *Szczeglin* 1921 Sk III 137; *Szczeglin*, -na, *szczegliński* 1966 UN 19, 72; gw. *scegl'in*, -a, *sceglański*. — Od n. os. *Szczegiel*, z suf. -ino, -in. Forma gw. zamazurzona. Lit.: SHGBen 190; KSand 197; KopKiel 70. IN

Szczeglin (3), dziś *Szczeglin Poduchowny* i *Nowy Szczeglin*, dwie wsi, ostroł., gm. Sypniewo, 16 km na płn.-wsch. od Makowa Mazowieckiego: *Sceglino* 1476 SHGMz(Ep. 13, 69v i 71v); *Sceglino* 1495 SHGMz(Ep. 15, 28v); *Sceglino* 1515 SHGMz(PT 1, 235); *Sceglino* 1541 ASK I 40, 587v; *Sceglino* 1582 ŻDz XVI 387; Villa *Sceglino* 1674 ASK I 66, 806; *Sceglino* 1783 MpPerMz; *Szczeglin* 1783–84 RejKor 511; *Szczeglin* 1827 Tabella II 220; *Szczeglin*, kol., *Szczeglin probostwo* 1877 Zin II 204; *Szczeglin*, kol. i os. *pokościelna* 1890 SG XI 835; *Szczeglin Poduchowny*, wś, *Szczeglin*, kol. 1902 Przew II 212; *Szczeglin Poduchowny*, wś, *Szczeglin*, kol.

Szczeglin Nowy

1921 Sk I 78; *Szczeglin Poduchowny, Szczeglin Nowy* 1952 UW 15; *Nowy Szczeglin, -wego -na, Szczeglin Poduchowny, -na -nego, szczegliński* 1971 UN 129, 14, 16. — W XIX w. nastąpił podział na *Szczeglin* i *Szczeglin-Probostwo*, później *Szczeglin Nowy*//*Nowy Szczeglin* i *Szczeglin Poduchowny* (stanowiący w przeszłości własność duchowną, kościelną). UB

Szczeglin Nowy zob. **Szczeglin** (3)

Szczeglin Poduchowny zob. **Szczeglin** (3)

Szczeglinko zob. **Szczegolino Nowe**

Szczegolino, wś, kosz., gm. Sianów, 13,5 km na wsch. od Koszalina: *Czekelin* 1449 PMT XIII 71; *Steglin* 1520 TrautmElb II 64; *Stegelin* 1618 MpLub; *Steglin* 1720, *Stegelin* 1721, *Steglien* 1723 APKosz(26/33/0/4.7/215, k. 20, 69, 6); *Steglin* 1789 MpGillyPom; *Steglin* 1804 KIKr 533; *Steglin* 1850 MpRey nr 15; *Steglin* — *Szczegolino, -na, szczegliński* 1947 MPol XXV nr 111; *Szczegolino, -na* 1982 WUN III 392. — Zapisy niem. są zapewne substytucją słów. n. **Ščegŕlin-*, por. stp. n. os. *Szczegiel, Szczygiel* SSNO V 296, z suf. *-in*. Por. też nazw. *Stegelin* w Koszalinie 1402 TrautmElb II 64. Niewykluczona pierwotna n. **Steklno* (: *szkło*). Po 1945 r. urzędowo ustalono n. *Szczegolino*. Lit.: LorSNH 117; TrautmElb II 64; RzDuma I 141; Belchnerowska, PMT XIII 71. BCz

Szczegolino zob. **Szczeglin** (1, 2, 3)

Szczegolino Nowe, wś, kosz., gm. Sianów, 13,5 km na wsch. od Koszalina: *Neu Kösternitz* 1837 MpUMbl 526; *Neu Kösternitz* 1850 MpRey nr 15; *Neu-Steglin* (ehemals *Neu-Cösternitz*) 1882 Schlauer Kreisblatt nr 66, 276; *Neu-Steglin*, D[orf] 1884 AmtKöslin 95; *Neu Steglin* 1885 GemLex IV 148; *Neu Steglin* 1913 Meyers II 301; *Szczeglin Nowy*, n. przejściowa 1945–50 Mazur II 83; *Neu-Steglin* — *Szczeglinko, -ka, szceglinecki* 1948 MPol nr 59, poz. 363; *Neu Steglin* — *Szczegolino Nowe* 1948 DzUrz (W. Szczec. nr 13, poz. 103); *Szczegolino Nowe, -na -wego* 1982 WUN III 392. — Początkowo n. niem. *Neu Kösternitz*, od n. m. *Kösternitz*, dziś *Kościernica*, z członem dyferencyjnym od przym. *neu* ‘nowy’. Po wyłączeniu miejscowości w 1882 r. z okręgu podatkowego *Kösternitz* i włączeniu jej do okręgu podatkowego *Steglin* (dziś *Szczegolino*) doszło do zmiany n. m. na *Neu*

Steglin (Schlauer Kreisblatt nr 66, 276). Warto odnotować, że n. *Neu Kösternitz* nosiła też dzisiejsza *Kościerniczka*, osada na płd.-wsch. od *Kościernicy* (por. *Neu Kösternitz* 1850 MpRey nr 15; *Neu Kösternitz* 1913 Meyers II 285), zatem zmiana n. zapobiegła myleniu obu miejscowości. Według M. Vollacka i M. Faucka (KrSchl II 1210) miejscowość *Neu Steglin* miała powstać dopiero w 2. połowie XIX w., co w świetle przytoczonych zapisów i faktów jest nieaktualne. W 1948 r. ustalono urzędowo n. *Szczeglinko*, którą jednak jeszcze w tym samym roku zastąpiono n. *Szczegolino Nowe*. Lit.: Belchnerowska, PMT XIII 71; KrSchl II 1205–10; Chłudziński, *Nazwy miejscowe gminy i miasta Sianów*, [w:] *Historia i kultura ziemi sławieńskiej*, VIII, 2009, 153–4. PS

Szczegło, cz. wsi Truskolasy, dawniej wś, tarnob., gm. Sadowie: *Szizgel* 1351 Derwich 278; *Szegla* 1400, *Czegel, Czegil, Zegil* 1465–67 SHGBen 190; *Szegel* 1470–80 DB I 640; *Szegyel* 1477 SHGBen 190; *Szegyel* 1510 ASK I 10, 17v; *Szegel* 1529 LR 349; *Szeglo* 1530, *Szygel* 1531, *Szegyel* 1532 ASK I 10, 209v, 454, 594; *Szegiel* 1564 ASK I 51, 735; *Szygel* 1564–65 Lusand 331; *Szegiel* 1578 ASK I 10, 766; *Szegiel* 1629 RPobSd 56; *Szegiel* 1662, *Szegło* [villa], *Praedium Szegło* 1673, *Szegło, Szegiel*, dwie wsi 1674 ASK I 67, 26, 233, 234, 402; *Szegiel* (1676)XVIII RPogMłp 291; *Szegel* 1685, *Szegel* 1766, *Szegło* 1780 SHGBen 190; *Szczygiel* 1783–84 RejKor 272; *Szegiel* 1791 MpPerSd; *Szegło* 1802 Crusius III/2, 411–2; *Szegło* 1827 Tabella II 220; *Szegło* 1839 MpKwat IV 7; *Szegło*, os. 1877 Zin II 204; *Szegło*, kol., folw. i os. 1890 SG XI 835–6; *Szegło*, wś 1902 Przew II 212; *Szegło*, wś 1933 SkBy 1670; *Szegło, -ła* 1966 UN 27, 10. — Początkowo *Szczygiel, Szegiel*, prawdopodobnie od ap. *szczygiel* (< psł. **ščegŕlŕ*, zapewne też **ščigŕlŕ* SEBor 600) lub od n. os. *Szczygiel* SSNO V 296, *Szegiel* RymSEN II 530. Nie można wykluczyć, że n. utrwała podstawę dzisiejszego przym. *szczególny* o znaczeniu ‘coś stojącego samotnie, pojedynczo’, por. stp. *szczeigŕlny* ‘sam jeden, samotny’ Sstp VIII 538 (: psł. **ščegŕlŕ*/**cęglŕ* ‘ts.’ SEBor 595). Od XVII w. *Szegło* — zmiana rodz. z męskiego na nijaki często spotykana wśród bez-

sufiksalnych toponimów twar-dotematowych. Lit.: SHGBen 190–2; KSand 197; BańMorf 66; Derwich, Benedyktynski klasztor św. Krzyża na Łysej Górze w średniowieczu, 1992, 278. IN

Szczegłów zob. **Szczygłów**

Szczegółkowa Wola zob. **Wola Szczygielkowa**

Szczehłowszczyzna zob. **Doktorce**

Szczejkowiec, wś, kat., gm. Leszczyny, 10 km na wsch. od Rybnika: *Czirzowicze* (!) (1531) 1625, *Czikowice* (1531) XVIII SMDŚ IV 409; *Czykowicze* (1531), *Schtzawikowicze* (1581) K 588; *Ves Sstiawikowicze*, ze vsi *Sstiawikowicz* 1614 Urb III 262, 263; in villa *Sczawikowice* 1652, *Szikowice*, *Schawkowice* 1679, *Szczykowice* 1687/88 J II 12, 118, 141, 477; *Szczykowicz* 1736 MpWielOppol; *Szczykowicz* 1743 SNGŚI XIII 132; *Szczykowicz* 1779 Büsching XIII 307; *Szczykowicz* 1784 Z III 167; *Szczykowicz* ... *Szczykowicz*, *Schikowicz*, *Szczykowice* 1830 Kn 666, 674; *Szczykowicz* 1836 AmtOppeln 489; *Schikowicz*, *Szczykowice*, (d[as] h[eisst] Halsdorf), vielleicht auch *Szczykowice* 1845 K 588; *Szczykowice*, germanisirt *Szczykowicz*, fr. *Szczykowice* 1861 Idzikowski 16; *Szczykowicz* 1865 Triest 755; *Szczykowicz* 1913 Meyers II 785; *Szczykowice* (*Szczykowicz*) 1920 PrusSG 74; *Szczykowice*, -wic 1982 WUN III 392. — Dawna n. *Szczykowice*, od n. os. *Szczyk* AntrP V 56, z suf. -owice. W zapisach z 1614 r. postać zbohemizowana *Št'ávikovice*. Wtórna postać *Szczykowice* (zapewne z wcześniejszej *Szczykowice*, poświadczonej jednak dopiero w 1861 r.) powstała w wyniku zaniku głoski -v- w pozycji interwokalicznej (Bąk 92); przejście *aj* > *ej* niejasne, być może dokonało się pod wpływem niem. grafii (*ei* / *aj*). Efektem dalszych procesów substytucyjnych jest n. niem. *Schikowicz*, która uległa spolszczeniu jako *Szczykowice*, być może w wyniku adideacji do ap. *szycja*, czego ślad znajdujemy w 1845 r. u J. G. Kniego (niem. *Hals* 'szyja'), jednak jest to prawdopodobnie tylko interpretacja tego autora. Lit.: SNGŚI XIII 132; Idzikowski, Geschichte der Stadt und ehemaligen Herrschaft Rybnik in Oberschlesien, 1861, 16; BorGŚI 183; Bąk, Mowa polska na Śląsku, 1974, 92. PS

Szczejowice zob. **Ściejowice**

Szczeka, wś, tarnob., gm. Rytwiiany, 7 km na płn. od Połańca: *Szczeka* 1373 AS II 46; *Szcze-*

ca 1376 CdP III 316; *Szczeka* (1378), *Szczeka* (1382) KMłp III 316, 343; de *Szczeki* 1400 Krak nr 10407; *Szczeka* 1470–80 DB II 450; *Szczeka* 1504 ASK I 7, 38v; *Szczeka* 1508, *Szczeka*, *Szczeka* 1510 Matr IV/1, nr 331, 1001, 1011; *Szczeka* 1529 LR 228; *Szczeka* 1564–65 Lusand 92; *Szczeka* 1578 ŻDz XIV 169; *Szczeka* 1674 ASK I 67, 382v; *Szczeka* (1676) XVIII RPogMłp 277; *Szczeka* 1683 ANKraK(ZZG 603, k. 5); *Szczeka* 1783–84 RejKor 321; *Szczeka* 1787 Spis 382; *Szczeka* 1791 MpPerSd; *Szczeka* 1801–04 MpHeld; *Szczeka* 1839 MpKwat IV 7; *Szczeka* 1859 MpChrz; *Szczeka* 1890 SG XI 836; *Szczeka* 1921 Sk III 127; *Szczeka*, -ki, *szczecki* 1970 UN 33, 49; gw. *sceka*, -ki, *scecki*. — Nazwa ponowiona z n. lasu, na obszarze którego powstała wś, por. siluam nostram in *Szczeka* 1264 KMłp II 126; super silva *Szczeka* 1484 Matr I nr 1703; Silva dicta *Szczeka* 1564–65 Lusand 92, ta od ap. *szczecka* w znaczeniu topograficznym *'urwisko, strome zbocze', por. ros. ap. *уѣкѹ* 'skaliste, urwiste, wysokie brzegi rzeki' Murzaev 633. W XIX w. (tylko na mapach) notowana forma z uproszczeniem nagłosowego *Szcz-* > *Cz-*. Forma gw. zamazurzo-
na. Lit.: KSand 197. IN

Szczekaczka, dziś *Brzeziny Nowe*, wś, częst., gm. Poczesna, 7 km na pld. od Częstochowy: дер. Бржезины и *Щекачка* 1895 Petrokovskiâ Gubernskiâ Vedomosti nr 34, 4; wieś *Szczekaczka* 1918 APCzest(8/75/0); *Szczekaczka*, wś 1921 Sk III 12; *Szczekaczka* 1961 Mp-25(Częstochowa); *Szczekaczka*, -ki 1982 WUN III 392; *Brzeziny Nowe*, -in -ych, *brzeziński* 1999 DzU nr 112, poz. 1321. — Dawna n. *Szczekaczka* zapewne o charakterze dźwiękonaśladowczym, od czas. *szczekać*, z suf. -acz-ka. Na wniosek mieszkańców w 1999 r. zmieniono ośmieszającą w ich odczuciu n. na *Brzeziny Nowe* (obowiązuje od 2000 r.), od n. sąsiedniej miejscowości *Brzeziny* (6), z członem dyferencyjnym od przym. *nowy*. PS

Szczekanica, cz. Piotrkowa Trybunalskiego, dawniej wś: *Szczekanica* Locus 1802 ASC(Piotrków Tryb., Z-1795–1825, k. 92); Predium *Szczekanica* 1811 ASC(Piotrków Tryb., U-1806–21, k. 67v); *Szczekanica* 1827 Tabella II 220; *Szczekanice* 1868 Gazeta Warszawska nr 281, 1; Folwark *Szczekanica* 1873 Gazeta Warszawska nr 15, 4; *Szczekanica*, przedmieście w Piotrkowie try-

Szczekanice

bunalskim 1890 SG XI 836; *Щеканица*, деревня 1899–1900 SpisPetr 938; *Szczekanica*, wś 1902 Przew II 212; na przedmieściu *Szczekanice* 1913 Kurier Warszawski nr 156/93, 9; *Szczekanice Tward.* 1915 KdWR(Piotrków); *Szczekanica* 1937 Mp-100(43-29); *Szczekanina* (!), os. m. 1967 SM 1119; *Szczekanica*, -cy 1974 UN 46, 57. — Nazwa ponowiona z n. pola *Szczekanica*, które fundator kościoła Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Piotrkowie Trybunalskim, Jan Kmita, przekazał ok. 1375 r. jako jego uposażenie. Nazwa ter. z suf. *-ica* od imiesłowu *szczekane* (: *szczekać*) lub od derywatu ap. topograficznego *szczeka* (zob. *Szczeka*), z afiksem *-an-*. Efemerycznie wystąpiła również postać *Szczekanice* powstała w wyniku pluralizacji lub upodobnienia do nazw patronimicznych. W 1915 r. notowana także n. zestawiona *Szczekanice Twardosławickie*, z drugim członem od n. m. *Twardosławice* (2). Lit.: Monografia ilustrowana czyli opis kościołów rzymsko-katolickich w Królestwie Polskim, 1908, 120. PS

Szczekanice zob. **Szczekanica**

Szczekanice Twardosławickie zob. **Szczekanica**

Szczekarkowo zob. **Szczekarków** (1)

Szczekarków (1), wś, lub., gm. Lubartów, 4 km na płn.-wsch. od Lubartowa: *Szczekarkow* 1417 SHGLu III 231; paries *Szczekarkowska* (1447)XVIII Sng V 13; *Szczekarkowo* 1450 LKP 41; *Szczekarkow* (1466)XVIII Sng II 206; *Szczekarkow* 1470–80 DB II 575; in villas ... *Szczekarkow* et Pelcznycza 1496, *Szczekarkow* 1503 Sng II 256, 290; *Szczekarkow* 1523 Matr IV/1, nr 4205; *Szczekarkow* 1529 LR 33; *Szczekarkow* 1531 ŻDz XIV 350; *Szczekarkow* 1565 Lulu 37; *Szczekarkow* 1626 RPobLu 142; *Szczekarkow* 1676 ŻDz XV 28a; *Szczekarkow* 1787 Spis 435; *Szczekarkow* 1801–04 MpHeld; *Szczekarków lubartowski* 1827 Tabella II 220; *Szczekarków* 1839 MpKwat VI 9; *Szczekarków* 1890 SG XI 836–7; *Szczekarków* 1921 Sk IV 56; *Szczekarków, -kowa, szczekarkowski* 1969 UN 113, 9. — Od n. os. **Szczekarek* (: **szczekarz* ‘oszczerca’, por. n. os. *Szczeka*, *Szczekan* RymSEN II 527, oraz czas. *szczekać* przenośnie ‘obmawiać, oczerniać’ SEBor 595), z suf. *-ów*, efemerycznie (w XV w.) *-owo*. W 1. połowie XIX w. n. z odmiejscowym członem odróż-

nającym od n. mta *Lubartów*, w formie przymiotnika. Lit.: SHGLu III 231; KosLu 74. IN

Szczekarków (2), dziś *Szczekarków*, wś, i *Szczekarków-Kolonia*, kol., okresowo wś, lub., gm. Wilków, 10,5 km na płd.-zach. od Kazimierza Dolnego: *Szczecarcow* 1419 SHGLu III 231; *Szczekarkow* 1470–80 DB II 554; *Szczekarkow* 1485 LKP 101; *Szczekarkow* 1529 LR 351; *Szczekarkow* 1531 ŻDz XIV 357; *Szczekarkow* 1565 Lulu 39; *Szczekarkow* 1626 RPobLu 106; *Szczekarkow* 1676 ŻDz XV 48a; *Szczekarkow* 1783–84 RejKor 248; *Szczekarków* 1827 Tabella II 220; *Szczekarkow*, Fol. *Szczekarkow* 1839 MpKwat V 7; *Szczekarków*, wś, folw. 1890 SG XI 836; *Szczekarków*, wś, *Szczekarków*, kol. 1921 Sk IV 85; *Szczekarków*, *Kol. Szczekarków* 1963 Mp-25(Opole Lubelskie); *Szczekarków, -kowa, Szczekarków-Kolonia, -kowa-nii, szczekarkowski*, dwie wsi 1970 UN 116, 18; *Szczekarków, -kowa, Szczekarków-Kolonia, -kowa-nii* 1982 WUN III 392. — Człon drugi n. zestawionej od ap. *kolonia* ‘osada’. Lit.: SHGLu III 231–2; SHGBen 192; KosLu 74. IN

Szczekarków-Kolonia zob. **Szczekarków** (2)

Szczekarków Lubartowski zob. **Szczekarków** (1)

Szczekarzew zob. **Krasnystaw**

Szczekarzewice zob. **Czekarzewice**

Szczekarzewo, wś, włoc., gm. Skepe, 5 km na płn.-wsch. od Skepego: *Szczekarzewo* 1777 ASC(Skepe, U-1722–1808, k. 64); *Sciekarzewo* Romunek 1783–84 RejKor 452; *Siekarzewo* (!) 1784 MpPerPł; *Szczekarzewo* 1802–03 MpGilly-Pr; *Szczekarzewo* 1827 Tabella II 220; *Szczekarzewo* 1890 SG XI 837; *Szczekarzewo* 1921 Sk I 66; *Szczekarzewo, -wa, szczekarzewski* 1972 UN 180, 46. — Od n. os. **Szczekarz* (: *szczekać*), por. też ap. w zwrocie *podawać szczekarze* ‘nazywać kłamcą’ Sstp VIII 538, z suf. *-ewo*. Forma *Ściekarzewo* w związku z siakaniem. KS

Szczekarzowice zob. **Czekarzewice**, **Szczekarzów**

Szczekarzów, wś, kiel., gm. Skalmierz, 5 km na płn.-zach. od Kazimierzy Wielkiej: *Szczekarzuicze* (1381)1445 Kkk II 82; *Szczekarzow* 1388 Krak uw. LXXXVII(17); *Szczekarzow* 1444 Sng II 168; *Szczekarzow* 1470–80 DB I 266; *Szczekarzow* 1490 ŻDz XV 441; *Szczekarzow* 1529 LR 254; *Szczekarzow* 1564 Lukrak II 83; *Szczekarzow*

1581 ŻDz XIV 18; *Szczekarzow* 1629 RPobKr 117; *Szczekarzow* (1676)XVIII RPogMłp 39; *Szczekarzow* 1680 Rej 116; *Szczekarzow* 1783–84 RejKor 354; *Szczekarzow* 1787 MpPerKr; *Szczekarzow* 1801–04 MpHeld; *Szczekarzów* 1827 Tabella II 220; *Szczekarzów* 1839 MpKwat III 8; *Szczekarzów* 1890 SG XI 837; *Szczekarzów* 1921 Sk III 100; *Szczekarzów*, *-rzowa*, *szczekarzowski* 1966 UN 22, 10; gw. *scekażuf*, *-ova*, *scekażoski*. — Dawniej *Szczekarzowice*, od n. os. **Szczekarz* (: *szcekać*), z suf. *-owice*. Wtórnie wyrównanie do n. m. z suf. *-ów*. Forma gw. zamazurzona. Lit.: RKrak 164; KopKiel 252. IN

Szczekarzów zob. **Krasnystaw**

Szczeklice zob. **Szczylice** (1)

Szczekocice zob. **Szczekociny**

Szczekocin(o) zob. **Szczekociny**

Szczekociny, mto, częst.: *Schecocino* (1307) 1445 Kkk I 150; *Secocin* 1325–27 MVat I 138; *Secoczin* 1350–51 MVat II 339; *Szekocin* 1353 ZDM I 97; *Szecoczyn* 1361 CdP III 268; *Szecocizicze* 1366 KMłp I 340; *secociny* 1366 CdP III 298; Potrasius de *Szegocin*, Petrus de *Szecocin*, de *Szecocizic*, Potrasius actor *Szecostski*, *Szecocizini* 1394, *Szecocizini* 1395, *Czecocizini* 1396 KZKrak II nr 2, 80, 1393, 1394, 1489, 3481, 3716; *Czecocizini* 1397 Krak uw. CCXXVII(38); *Szecocizyny* 1398 DKrak 82; *Szecocizino* 1405 Hel II nr 1106; de *Szekoczin* (1409) IuraVic nr 393; *Szecocini* 1415, *Szekocini* 1418 Ua 312, 319; *Schczekoczyni* 1438 CdP I 321; de *Szekocizini* 1440 KWłp 228; de *Szekoczyn* 1443 CdP I 328; de *Szekociziny* 1454 DPKW II nr 118; opidium *Szekoczin* 1467 SHGKr(Terr. Crac. 152, 121–2); *Szczekoczyny* 1470–80 DB II 213; *Szekocizini*, *Szczekoczin* 1529 LR 62; de *Szczekoczin* 1549 Matr V/1, nr 683; *Szczekoczin* oppidum 1564 Lukrak II 91; *Szczekociny* 1581 ŻDz XIV 158; de *Szekoczin* 1592 MK 137, 394; z *Czekocin* 1619 Sejm I 402; *Szczekociny* 1619 ŚSHT VII 338; *Szczekociny* 1629 RPobKr 191; *Szczekociny* (1676)XVIII RPogMłp 45; *Szczekociny* 1766 Lustracje 15a, 40; *Szczekociny*, mto 1783 SHGKrMat 298; *Szczekociny*, mko 1783–84 RejKor 284; *Szczekocin* 1787 MpPerKr; *Sciekocini* 1801–04 MpHeld; *Szczekocini* 1802 Crusius III/2, 302; *Szczekociny* 1827 Tabella II 220; *Szczekociny* 1839 MpKwat III 7; *Szczekociny*, os. 1877 Zin II 204; *Szczekociny*, os.

m. 1890 SG XI 837–8; *Szczekociny*, mto 1921 Sk III 138; *Szczekociny*, *-cin*, *szczekocki* 1971 UN 35, 69; gw. *scekoćiny*, *-in*, *scekoćki*. — Od n. os. **Szczekota* (por. *Szczekot* SSNO V 283, czas. *szcekać*), z suf. *-ino*, *-in*, ostatecznie *-iny* (pl.). W XIV w. odnotowany wariant z suf. *-ice*. Forma *Czekociny* powstała wskutek fałszywej dekompozycji. Wariant *Szczekociny* zapewne przez skojarzenie z ap. *szczeka*. Forma gw. zamazurzona. Lit.: RKrak 164; RospSEMIG 381; RymNmiast 237; BańMorf 51. IN

Szczekoty zob. **Bieńki-Skrzekoty**

Szczelatyn, wś, zamoj., gm. Grabowiec, 19,5 km na pñ.-wsch. od Zamościa: de secundo molendino in *Szceylaczin* 1531 ASK I 36, 83; molendinum *Szcelathyn* 1535 ASK I 37, 255v; a molendino *Szcelatin* (!) 1573 ASK I 36, 325; walnik *Szcelatin* ... korzecznik *Sielatin* 1577 ASK I 34, 854; walnik in *Scelatin* 1578, walnik in *Szcelatin* 1579, walnik in *Sceliatin* 1580 ASK I 36, 623, 688, 761; walnik in *Szcelathyn* 1582 ASK I 51, 644; Villis videlicet Modryn, *Szcelatinski Mlyn* dictis, *Mlyn Czelatynski* ... ten *Mlyn Czelatynski* 1662 ASK XLVI 125, 133, 137v, 138–138v; *Szcelathijn* 1728 LGB 147; do *mlyna Szcelatynskiego* 1777 APLub(35/32/0/-/11, k. 60); *Stellatyn* m. 1779–83 MpMieg; z Maydanu *Szczelatyna*, na Maydanu *Szczelatynie* do Grabowca należącym 1811 APLub(35/1824/0/1/2, k. 6, 238); *Szczelatyn* 1827 Tabella II 163; *Szczelatyn* 1839 MpKwat VII 8; *Szczelatyn*, *Szczelatyn* 1881, *Szczelatyn Kolomyje* (!), wś 1890 SG II 777, XI 838; *Szczelatyn* 1921 Sk IV 30; *Szczelatyn*, *-na*, *szczelatynski* 1970 UN 109, 13. — Pierwotnie n. mlyna *Szczelacin*//*Szczelatyn*, może od niepoświadczonej n. os. **Szczelata* (pochodzenia ruskiego, na co wskazuje suf. *-ata*, por. pol. *-ęta*), z suf. *-in*. Antroponim niejasny, por. nazw. pol. *Szczelata*, *Szczelaszczyk* Snazw IX 240, ukr. *Щеляев*, *Щелаков*, *Щеляков* oraz *Штеля*, *Штельень*, *Штеленко* (zob. Ridni.org) itp. W XVII–XVIII w. notowana też n. zestawiona (*Sz*)*zczelatynski Mlyn*. Forma *Szczelatyn* ze zmianą paradygmatu na miękkotematowy. Błędny zapis *Kolomyje* pojawiający się w SG odnosi się do miejscowości Kozomyje (położonej w pobliżu Szczelatyna) notowanej do XIX w., por. mollenidinum *Cozomya* 1535 ASK I 37, k. 255v; z *Kozomoyskiego Mlyna* (!) 1662 ASK XLVI 125,

Szczelatyn

k. 135; Kar. *Kozumyia* 1839 MpKwat VII 8. Lit.: CzChelm 84, 195; Kulik, R., Kulik, H., Grabowiec na przestrzeni dziejów, 2018, 12, 29, 232–4. PS

Szczelatyn zob. **Szczelatyn**

Szczelcy zob. **Strzelce** (7)

Szczeluszy zob. **Czeluścin** (1)

Szczenica zob. **Trzcini** (2)

Szczeniec zob. **Trzcini** (5)

Szczenurze, wś, ślup., gm. Wicko, 5 km na płd.-wsch. od Łeby: *Schonore* ok. 1400 LorSNH 107; *Schonors* pocz. XV, *Schonore* ... *Schonor* ok. 1400 KKG 209, 230, 235; *Schonor* 1401 LorSNH 107; *Szenurze*, *Szenurs* 1402 SchL 434; *Czenlins* (!), *Szonurze* 1415 Krie 75, 104; *Schonors* 1437 LorSNH 107; *Schonors* (1438) GZ 124; *Schonoer* 1442 SchL 434; *Schonoer* 1447, *Schonerso* 1528 LorSNH 107; *Szonurze* 1534 Inwwloc 118; *Schonow* 1618 MpLub; *Schönehr* oder *Schönör* 1784 Brüg II 1061; *Schonehr* 1789 MpGillyPom; *Schönehr* ok. 1845 MpRey nr 5; *Schönehr* — *Szenurza* 1879 KętN 227; *Szenurza*, niem. *Schoenehr* 1890 SG XI 897; *Schönehr* 1937 MpMbl(1271); *Schönehr* — *Szczenurze*, -rza, *szczenurski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szczenurze*, -rza 1982 WUN III 392; kasz. *ścenuřë*. — Na bazie części zapisów można w podstawie widzieć niem. przym. *schöner* (rodz. męski w stopniu wyższym) ‘ładny, piękny’. Nazwa spolonizowana *Szczenurze*//*Szczonurze* występuje już w XV w. W XVII w. pojawia się forma *Schonow*, ze zmianą suf. na -ów. Okresowo n. *Szenurza* z uproszczeniem nagłosowej grupy spółgłoskowej *Szcz-* > *Sz-* i zmianą rodz. na żeński. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczenurze*. Lit.: SHGPG VI 88–9; SchL 434–5; LorSNH 107; TrautmElb I 22, 25, 144. BCz

Szczepanek (1), wś, opol., gm. Strzelce Opolskie, 4 km na płn.-wsch. od Strzelec Opolskich: *Stephanshayn* 1831 APOpol(45/3254/0/4/2, s. 47); *Stephanshein* 1831 MpSchlKr(Opp XIII); *Stephanshayn*, *Szczepanek*, Kol[onie]-D[orf] 1845 K 658; z *Stefanshain* 1855, *Stefanshain* 1857 PPStOp 81, 101; *Stephanshein*, Coloniedorf 1871 GemGut V 316; *Stephanshain* 1885 GemLex VI 357, 364; *Szczepanek*, niem. *Stephanshain*, wś 1890 SG XI 839; *Stephanshain* 1913 Meyers II 875; *Szczepanek* (*Stephanshain*) 1939 Prus 76; *Stephanshain* — *Szczepanek*, -nka, *szczepanecki* 1948 MPol nr 59, poz. 363; *Szczepanek*, -nka 1982

WUN III 392. — Według W. Krausego i PSSStOp miejscowość została założona jako kol. w 1830 r. (wg K 658 w 1831 r., z tego roku pochodzą pierwsze zapisy w aktach metrykalnych par. Jemielnica) przez mistrza budowlanego *Szczepana* (niem. *Stephan*). Prawdopodobnie jednak n. *Szczepanek* została ponowiona z n. lasu, por. Niwa beym *Czepanek* 1723, *Szczepanik* 1818 Smykała, Michalik 259 (zdaniem autorów pierwszy zapis miał odnosić się do osady, brak jednak ku temu podstaw). Pośrednio może o tym świadczyć n. niem. *Stephanshain*, której drugi człon pochodzi od ap. *Hain* ‘gaj, lasek’. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczepanek*. Lit.: SNGŚI XIII 133; PPStOp 628; Krause, Die Ortsnamen des Kreises Groß Strehlitz, [w:] Aus dem Chelmer Lande, Jg. 1927, nr 7, 4; Smykała, Michalik, Jemielnica. Dzieje wsi i parafii, 2014, 259. PS

Szczepanek (2), wś, ostroł., gm. Tuszcz, 6 km na płd. od Tuszcz: de duobus mansis ville *Szczepanek* dict[ae] 1563, *Villa Szczepanek* 1569 ASK I 27, 185, 146; *Villa Szczepanek* 1580 ŻDz XVI 256; *Szczepanek* 1653 ASK I 28, 719v; *Szczepanek* 1673, *Szczepanek* 1674 ASK I 72, 748v, 851v; *Szepakni* (!) 1783 MpPerMz; *Szczepanek* Sobolewscy, *Szczepanek* Zambrzycki 1783–84 RejKor 632; *Szczepanek* 1827 Tabella II 220; *Szczepanek* 1839 MpKwat IV 3; *Szczepanek* 1890 SG XI 839; *Szczepanek*, -nka 1982 WUN III 392. — Od n. os. *Szczepanek* SSNO V 287 (: *Szczepan*). Okresowo (w XVIII w.) ze względu na podział wsi występuje forma pluralna *Szczepanki* (por. zapis z 1783 r.). UB

Szczepanken zob. **Szczepanki** (2, 3, 4)

Szczepanki (1), cz. wsi Rutki-Marszewice, dawniej wś, ciech., gm. Ciechanów: *Ruthky Szczepanky* 1531 SHGPł 263; *Rutki Szczepanki* 1578 ŻDz XVI 120; *Rutki Scepanki* 1677 ASK I 72, 649v; *Rutki Szczepanki* 1827 Tabella II 152; *Rutki Szczepanki* 1839 MpKwat IV 2; *Rutki-Szczepanki* 1889 SG X 44; *Rutki Szczepanki* 1921 Sk I 21; *Rutki-Szczepanki*, -tek-nek, *rutkowski*, wś 1971 UN 123, 8; *Szczepanki*, -nek 1982 WUN III 392. — O członie pierwszym zob. *Rutki-Begny*, człon drugi od n. os. *Szczepanek* SSNO V 287, w formie pluralnej. Współcześnie elipsa członu *Rutki*. Lit.: SHGPł 263. UB

Szczepanki (1a), wś, ciech., gm. Czernice Borowe, 10 km na płd.-zach. od Przasnysza: de

Szczepanowlank (1437)1456 MK 3, 202v; *Szczepankowo* (1452)1456 MK 4, 131; Bernardy de *Szczepankowycze* (1468)1476, Bernardy de *Szczepankowo* 1476 SHGMz(Ep. 13, 19v–20 i 48v); *Szczepankowo*, *Szczepanky* 1477 SHGMz(Ep. 13, 16 i 103v); *Szczepanki* 1485, *Szczepanki* (*Szczepankowo*) 1490 SHGMz(Ep. 10, 374 i 733); *Szczepanki* 1499 SHGMz(Ep. 16, 31); *Szczepanky* 1521 ASK I 40, 68; *Szczepanki* 1541, *Szczepanki starawiesz* 1567 ASK I 40, 581, 728v; *Szczepanki Antiqua et novin sczisił* (?) 1576, *Szczepanki Nowiny*, *Szczepanki Antiqua* 1577 ASK I 39, 571v, 651v; *Villa Szczepanki Nowiny*, *Villa Szczepanki Antiqua* 1673 ASK I 66, 475v–476; *Szczepanki* (3x) 1783 MpPerMz; *Szczepanki nowiny*, *Szczepanki stara wieś* 1827 Tabella II 220; *Szczepanki Nowiny*, *Szczepanki Starawieś* 1839 MpKwat IV 2; *Szczepanki Nowiny*, *Szczepanki Starawieś* 1890 SG XI 839; *Szczepanki Nowiny*, *Szczepanki Stara Wieś*, dwie wsi 1902 Przew II 212; *Szczepanki-Stara Wieś* 1921 Sk I 128; *Szczepanki-starawieś* 1925 Mp-100(37-31); *Szczepanki Starawieś* 1933 DzUrz(W. Warsz. nr 14, poz. 136, s. 519); *Szczepanki-Stara Wieś* 1962 Mp-25(Przasnysz); *Szczepanki, -nek*, cz. wsi Miłoszewiec 1972 UN 140, 13; *Szczepanki, -nek*, przys. 1982 WUN III 392; *Szczepanki, -nek*, *szczepanecki* 2023 DzU poz. 2799. — Dawniej *Szczepanów Łęg*, od n. os. *Szczepan*, z suf. -ów, i od ap. *łęg* ‘łas, zagajnik, łąka lub pastwisko najczęściej nad rzeką bądź na nizinie’ Sstp IV 107 (ws położona jest nad rz. Pełtą). Później *Szczepankowo*, *Szczepankowice*, od n. os. *Szczepanek*, z suf. -owo, -owice, oraz *Szczepanki*, w formie pluralnej bezsufiksальной. W XVI w. ws uległa podziałowi na: *Szczepanki-Starą Wieś*, *Szczepanki-Nowiny* i *Szczepanki-Pieski* (zob. *Szczepanki-Piechy*). Członny drugie od wyrażenia *stara wieś* oraz od ap. *nowina* ‘grunt po lesie wykarczowanym, ziemia po raz pierwszy pod uprawę wzięta’ SW III 415, w l. mn. Współcześnie notowana n. *Szczepanki*. UB

Szczepanki (1b), cz. wsi Kobylaki-Korysze, dawniej ws, ostroł., gm. Jednorozec: in *Villa Kobylak Szczepanki* 1663 ASK I 65, 795v; *Kobylaki Szczepanki* 1665 ASC(Przasnysz, U-1664–83, k. 14); *Villa Kobylak Szczepanky* 1673 ASK I 66, 493; *Kobylak Szczepanki* 1783–84 RejKor 581; *Kobylak Szczepanki* 1808 MpTex VII; *Kobylaki*

Szczepanki 1827 Tabella I 215; *Kobylaki Szczepanki* 1839 MpKwat IV 1; *Kobylaki-Szczepanki* 1882, *Kobylaki-Szczepanki* 1883 SG III 888, IV 209; *Kobylaki-Szczepanki*, ws 1921 Sk I 130; *Szczepanki, -nek* 1972 UN 140, 22. — Dawniej n. zestawiona *Kobylak//Kobylaki-Szczepanki*; o członie pierwszym zob. *Kobylaki-Konopki*, człón drugi od n. os. *Szczepanek*, w formie pluralnej. Współcześnie elipsa członu *Kobylaki*. UB

Szczepanki (1c), ws, płoc., gm. Sierpc, 10 km na pld.-wsch. od Sierpca: *Щепанку* 1866 GPKP VIII 9; *Szczepanki* 1877 Zin II 205; *Szczepanki*, folw. 1890 SG XI 839; *Szczepanki*, ws 1921 Sk I 167; *Szczepanki, -nek* 1982 WUN III 392. UB

Szczepanki (1d), cz. wsi Płudy, dawniej ws, siedl., gm. Trzebieszów: *Szczepankowycze* 1450, *Szczepankow* 1451, *Szczepanky* 1522 SHGLu III 232; *Szczepanki* 1531, *Szczepanki* 1552, *Szczepanky* 1580 ŻDz XIV 386, 399, 421; *Szczepanky* ... [ze] *Szczepankow* 1620 RPobLu 184; *Szczepanki* 1674 RPgł 27v; *Szczepanki* (1676)XVIII RPogMłp 552; *Szczepanki* 1721 WPar 254; *Szczepanki* 1786 MpPerLu; *Szczepanki* 1827 Tabella II 220; *Szczepanki*, folw. 1890 SG XI 839; *Szczepanki*, ws 1902 Przew II 212; *Szczepanki*, ws 1933 SkBy 1671; *Szczepanki, -nek* 1970 UN 115, 31. — Dawniej *Szczepankowice*, od n. os. *Szczepanek*, z suf. -owice, efemerycznie *Szczepanków*, z suf. -ów. Ustaliła się n. *Szczepanki* z dostosowaniem do n. pluralnych typu rodowego. Lit.: SHGLu III 232, IV 140; KosLu 74. IN

Szczepanki (2), ws, suwal., gm. Wydminy, 14 km na pld.-wsch. od Giżycka: *Szczepanken* (1495) Kętl 490; *Szepanken* 1495, *Lyttawn bey Lippensky*, *Litawn hinder Lippensky* 1507 Biał-Osad 58, 61; zu *Szczepanken* 1539 OF nr 911 a/16, k. 4; *Zepanken* 1579 Brehm 169; *Czepanken*, *Tzepanken* 1602 OF nr 6428, k. 7v, 23v; *Szczepanken* 1623–24 OF nr 6449, k. [14v]; *Szczepanken* 1721 OF nr 6465, s. 102; *Szczepanken*, Cölmisch Dorf 1785 Goldb III 148; *Szczepanken* 1796–1802 MpSchröt XII; *Szepanken* 1821 Rumpf III 183; *Szczepanken* 1836 MpReyPr-(Loetzen); *Szczepanki*, niem. *Szepanken* 1890 SG XI 841; *Szczepanken* 1913 Meyers II 785; *Tiefen*, *Szczepanken* 1938 Unger 133, 146 *Tiefen* — *Szczepanki, -nek*, *szczepanecki* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szczepanki, -nek* 1982 WUN III 392; gw.

Szczepanki

scepanki/scepanken. — Nazwa od n. os. *Szczepanek*, w l. mn., zmieniona jako *Szczepanken*, *Szepanken*, *Czepanken*. Odbiorcami nadania z 1495 r. byli trzej bracia *Stephan*, Jan, Stanek (por. OF nr 6465, s. 102). Oboczna n. niem. *Lyt-tawn*, *Litawn* pochodzi od etnonimu osadników, por. średniem. *Littaw* ‘Litwin, Litwa’ (DFD). Nazwa niem. *Tiefen* nadana urzędowo w okresie administracji hitlerowskiej. Po 1945 r. przywrócono n. *Szczepanki*. Lit.: BiałOsad 58, 61, 81, 87; GórnRWrm 213–4. RP/PS

Szczepanki (3), wś, tor., gm. Jabłonowo, 14 km na płn.-wsch. od Radzyna Chełmińskiego: *Dietrichsdorf* ok. 1400 Zeit XVI 24; *Dittrichsdorf* 1411, *Dietrichsdorf* 1414 Br 163, 159; Jacob *Dieterichsdorff* ok. 1423–24 DK 103; aus dem Gutt *Szczepanky* ... *Szczepank* 1572 ŻDz XXIII 38, 39; *Szczepanki* 1647 Font IV 51–2; *Szczepanki* 1667–72 Font VI–X 745; *Szczepanken* 1772/73 HAPr IV 565; *Szczepanken* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Szczepanken* — *Szczepanki* 1879 KętN 60; *Dietrichsdorf* 1881 Bär 35; *Szczepanki*, niem. *Dietrichsdorf*, dawniej *Dt. Szczepanken* 1890 SG XI 840; *Szczepanki*, niem. *Dietrichsdorf* 1921 Sk X 5, 88; *Szczepanki* (*Dietrichsdorf*) 1925 Krzep 115; *Szczepanki* 1952 UW 47; *Szczepanki*, -nek 1982 WUN III 392. — Dawna n. niem. od n. os. *Dietrich* (: *Theodoricus*) Gott 153, z drugim członem -dorf. W XVI w. pojawia się pol. n. *Szczepanki*, później w zmienionej formie *Szczepanken*, *Deutsch Szczepanken*. Lit.: SHGCh 125; GórnRPom 117. BCz

Szczepanki (4), wś, tor., gm. Łasin, 4 km na pld.-zach. od Łasina: *villa Theodorici* (1293), *villa Ditterichsdorf* (1298) PrUr I/2, 387, 437; *Die-thrichsdorf* 1386 Froel I 327; *Dietrichsdorf* ok. 1400 Zeit XVI 24; *Diethrichsdorf* 1414 Br 158; *Dieterichsdorff* ok. 1423–24 DK 107; *Dittrichsdorf* 1435, *Dittrichsdorf* 1442 Froel I 327; *Szczepankowo* 1485 Matr I nr 1759; *Szchepanke* (1495) KętL 82; von *Ditterschdorf* — *Szchepanke* 1510 Froel I 327; *Szczepanki*, wsi *Szczepankow*, ku *Szczepankam* 1565 Lumalb 148, 149, 158; *Szczepanki*, wsi *Szczepanek* 1570 Lumalb 98, 99; Ze wsi *Szczepankj* 1570 ASK I 52, 456v; *Dietrichsdorf* alias *Szczepanki* 1593 Froel I 325, 327; *Szczepanki* 1642 Font XXIV 135; *Szczepanki* (*Szczepanken*) (1642) Woel 1028; *Szczepanki* 1647 Font IV 66;

Szczepanki, teut. *Theodorikdorff* 1667–72 Font VI–X 17; *Szczepanki* 1682 Font V 28; *Szepanken* von den ... genannt *Theodorics Dorf* 1789 Goldb II 222; *Szczepanken* 1796–1802 MpSchröt XV; *Szepanken* 1831 Froel I 328; *Rittershausen* 1867 Bär 99; *Rittershausen* — *Szczepanki* 1879 KętN 83; *Szczepanki*, niem. *Szczepanken*, wś 1890 SG XI 839; *Ritterhausen* 1913 Meyers II 604; *Małe Szczepanki*, niem. *Rittershausen*, *Wielkie Szczepanki*, niem. *Szczepanken*, dwie wsi 1921 Sk XI 20–1, 82, 90; *Szczepanki* (*Rittershausen*) 1925 Krzep 115; *Szczepanki*, wś 1933 SkBy 1671; *Szczepanki* 1952 UW 50; *Szczepanki*, -nek, *szczepański* 1971 UN 178, 9. — Dawna n. niem. *Dietrichsdorf*, w łac. formie kancelaryjnej *Villa Theodorici*, od n. os. *Dietrich*, *Ditter* Gott 153 (złatinizowanej jako *Theodoricus*) i ap. *Dorf*, łac. *villa* ‘wies’. Od XV w. n. pol. *Szczepankowo*, *Szczepanki*, od n. os. *Szczepanek*, z suf. -owo oraz w l. mn., efemerycznie pojawia się także forma *Szczepanek*. Nazwa zmieniona jako *Szczepanke*, *Szczepanken*, *Szepanken*. W 1867 r. nadano urzędowo n. niem. *Rittershausen* (: *Ritter* ‘rycerz, szlachcic’ i *Haus* ‘dom, zagroda, dwór’, lub od nazw. *Ritterhaus* Gott 239, z końcówką l. mn. -en). Okresowo nastąpił podział wsi na *Małe Szczepanki* i *Wielkie Szczepanki*; człon dyferencyjne od przym. *mały*, *wielki*. Lit.: SHGCh 125; Froel I 325–7; GórnRPom 112. BCz

Szczepanki (5), wś, włoc., gm. Wielgie, 8 km na pld. od Lipna: *Szczepanki* 1379 KMaz III 241; de *Szczepanky* 1535, de *Szczepanki* 1541, *Szczepanki* 1564 ASK I 30, 176v, 254, 348; *Szczepanki* 1599 Vlad XXI 205; *Szczepanki* 1674 ASK I 69, 416; *Szczepanki* 1694 AtKu(ADPI 47 1215, 5938); *Szczepanki Małe*, *Szczepanki Wielkie* 1783–84 RejKor 837; *Szczepanków* 1784 MpPerPł; *Szczepanki* 1788 Büsching XXII 151; *Wüst und Gr. Szczepantki* (!) 1802–03 MpGillyPr; *Szczepanko* (!) 1808 MpTex X; *Szczepanki* 1827 Tabella II 220; *Szczepanki* 1839 MpKwat II 2; *Szczepanki*, wś i folw. 1877 Zin II 205; *Szczepanki Małe*, *Szczepanki Wielkie* 1886 SG VII 721; *Szczepanki Małe*, *Szczepanki Wielkie*, wś i kol. 1890 SG XI 839; *Szczepanki*, wś, folw. i kol. 1902 Przew II 212; *Szczepanki* 1921 Sk I 61; *Szczepanki*, -nek, *szczepankowski* 1972 UN 180, 41. — Od n. os. *Szczepanek*, w l. mn. Efemerycznie (w XVIII w.)

notowana forma z suf. -ów. W XVIII–XIX w. dwa obiekty o n. z członami dyferencyjnymi od przym. *wielki, mały*, też niem. *gross* ‘wielki’ i *wüst* ‘pusty, opustoszały’. Lit.: SHGDobrz(materialy) 181; GórnRDob 122. KS

Szczepanki zob. **Szczepanek** (2), **Szczepany** (1)

Szczepanki Male zob. **Szczepanki** (4, 5)

Szczepanki-Nowiny zob. **Szczepanki** (1a)

Szczepanki-Piechy, dziś *Piechy*, kol., dawniej wś, ciech., gm. Czernice Borowe, 8 km na pld.-zach. od Przasnysza: *Szczepankj Piesky* 1567 ASK I 40, 728v; *Szczepanki Pieski* 1577 ASK I 39, 651v; *Villa Szczepanki Piechy* 1673 ASK I 66, 476; *Szczepanki Piechy* 1783–84 RejKor 439; *Szczepanki pychy* 1827 Tabella II 220; *Szczepanki Pychy* 1890 SG XI 839; *Szczepanki Pychy*, wś 1902 Przew II 212; *Szczepanki-Pychy*, wś 1921 Sk I 128; *Szczepanki-Pychy* 1925 Mp-100(37-31); *Szczepanki-Pychy*, wś 1933 SkBy 1671; *Szczepanki-Piechy* 1962 Mp-25(Przasnysz); *Szczepanki-Pychy*, wś 1967 SM 1119; *Piechy, Piech*, cz. wsi Miłoszewiec 1972 UN 140, 13; *Piechy, Piech* 1981 WUN II 718. — Dawniej *Szczepanki-Pieszki*//*Piechy*; o członie pierwszym zob. *Szczepanki* (1a), czł. drugi od n. os. *Pieszek, Piech* SSNO IV 243, 226 (: *Piotr*), w formie pluralnej. W XIX–XX w. *Szczepanki-Pychy*; czł. drugi powstał zapewne w wyniku adideacji do ap. *pycha*. Współcześnie *Piechy* — hasło nieuwzględnione w t. VIII NMPol. UB

Szczepanki-Pieszki zob. **Szczepanki-Piechy**

Szczepanki-Pychy zob. **Szczepanki-Piechy**

Szczepanki-Stara Wieś zob. **Szczepanki** (1a)

Szczepanki Wielkie zob. **Szczepanki** (4, 5)

Szczepankowa zob. **Szczepanówka**

Szczepankowice (1), wś, wroc., gm. Kobierzycze, 4,5 km na pld. od Kobierzyc: *Tschepanowicz* 1286 DomWr 102; *Stephanus de Stepanowicz* (1286)XVI SUr V 386; *Cepankowicz* 1315 Reg nr 3537, 4615; *Czepanowicz* 1341 CdSil IV 12; *Tschepanowicz* 1341 SNGŚI XIII 133; *Czepanowicz* ok. 1344, *Czepankowicz* 1352 CdSil IV 12, 17; *Schebankwitz* 1352 SNGŚI XIII 133; *Tschepanowicz, Czepanowicz* 1353 LandB 73, 125; *Czepanowicz* 1358 CdSil IV 18; *Czepanowicz* 1361 ZfGS XXI 255; *Czepankowicz* 1425 Sob VIII 237; von *Czepankowicz* 1438 CdSil IV

55; *Tschebanckwitz* 1450 SNGŚI XIII 133; *Tschepanowicz* (!) 1456 CdSil IV 63; *Czepanckhowitz* 1548 Wiszewski, Żerelik 313; *Tscheppangwitz* 1644 MpDSBres; *Tschönbanckwitz, Schönbanckwitz* 1654 SMDŚ III 397; *Schönbanckwitz* 1666/67 J I 388; *Tschönbanckowitz* 1736 MpWielWrAt; *Schoen-Bankwitz* 1795 Z XII 211; *Tschönbanckwitz* 1809 MpAtSchl 12; *Schönbankwitz* 1821 Rumpf III 57; *Schönbankwitz* auch *Tschönbankwitz* 1845 K 602; *Szczepankowice, Schönbankwitz* 1900 Myc 49; *Schönlehn* 1934–37 OÄ I 37; *Schönlehn* — *Szczepankowice* 1945 BiulZO I 37; *Schönlehn* — *Szczepankowice, -ic, szczepankowicki* 1947 MPol XXV nr 124; *Szczepankowice, -wic* 1982 WUN III 392. — Nazwa *Szczepankowice* od n. os. *Szczepanek* SSNO V 287, z suf. -owice. Nazwa ulegała stopniowemu zniemczeniu, najpierw jako *Czepankowicz, Tschepankowicz*, następnie *Tschebankwitz, Tschönbankwitz*, w końcu *Schönbankwitz*, a nawet *Schön Bankwitz* (u F. Zimmermanna). W tych ostatnich formach nagłosowe *Tschö(n)*- zostało zreinterpretowane jako niem. przym. *schön* ‘piękny’ i zapewne potraktowane jako czł. dyferencyjny względem n. pobliskiej wsi *Bankwitz* (dziś *Będkowice*). Nazwę niem. *Schönlehn* wprowadzono w okresie administracji hitlerowskiej. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczepankowice*. Lit.: SNGŚI XIII 133; DomWr 102; Wiszewski, Żerelik, Wielkie zmiany wiejskiego świata. Monografia historyczna gminy Kobierzycze, 2015, 313–5. PS

Szczepankowice (2), wś zaginiona, wchłonięta przez Jakubkowice lub Szymanowice, wroc., gm. Kostomłoty: in campis villarum et prediorum, scilicet *villa Stephani*, Gerwichow, Radacowicz, Semydroschicz, villa Arnoldi et fratrum suorum, villa Alberti et Iacobi, prope Costemlot (1298)1306 SUr VI 267; villani earundem villarum Semydrozicz, Alberti villa, *Stephani villa* et Symoni villa ... ad ipsam ecclesiam in Semydrozicz (1301)1329 Stenzel 179; Semydrozicz, Alberti villa, *Stephani villa*, villa Symonis 1312 Reg nr 3259; Radacowiz, Semydrozicz, *villa Stephani*, Alberti villa 1317 Reg nr 3697; *Czepankowicz* 1318 CdSil XVI 215 (Reg nr 3259); *Szcepanchowicz* 1327 Reg nr 4615; *Czepanowicz* 1342 Reg nr 6930. — Od im. *Szczepan*, łac. *Stephanus*, i formy dem. *Szczepanek*, z suf. -owice, w formie

Szczepankowice

kancelaryjnej *Villa Stephani*. Imienia tego używał właściciel wsi wymieniony w dok. z 1301 r., por. Radacus, Panczlaus, *Stephanus*, Albertus cum fratre suo, Arnoldus et fratres sui in Semydrozicz spectantes ... *Stephanus* unum mansum ipsi ecclesie in perpetuum addiderunt (Stenzel 179–80). Zapis z 1298 r. był mylnie przypisywany m.in. przez J. G. Kniego (K 657) miejscowości *Szczepanów* (6). Lit.: D 84; Stenzel, Beilage IV, [w:] Uebersicht der Arbeiten und Veränderungen der schlesischen Gesellschaft für vaterländische Kultur im Jahre 1841, 1842, 179–80; Nowosielska-Sobel, Tyszkiewicz, Wiszewski, Między panem, opatem i... autostradą. Dzieje gminy Kostomłoty, 2019, 53–4, 64. PS

Szczepankowice zob. **Szczepanki** (1a, 1d), **Szczepankowo** (7), **Szczepanowice** (3)

Szczepankowo (1), wś, bydż., gm. Dąbrowa, 7 km na płd. od Barcina: in villa nostra *Szczepankovo* ... pro villa que ... *Młode Szczepankovo* debet nominari 1361 KW III 188; *Szczepankowo minus* 1408 KW V 141; binum *Szczepancowo* 1408 KorPraž IV 618; *minori Szczepankovo* 1472 AC I nr 2063; *Szczepankowo*, villa 1511–23 ŁLB I 183; *Szczepankowo* ... alia *minor* 1534 ASK I 12, 392; cum *Minori Szczepankowo* (1534) VisitGn 501; *Szczepanowo Minor* 1564, *Szczepankowo* 1576 ASK I 12, 579, 658v; *Szczepankowo* 1618–20 PKal 257; *Szczepanowko* 1789 Goldb II 228; *Szczepankowo* 1796–1802 MpSchröt XXV; *Szczepanowko* 1831 AmtBromberg 1084; *Szczepankowo* 1846 KsP 502; *Szczepankowo* al. *Szczepanówko* 1890 SG XI 841; *Szczepankowo* 1892 AmtBromberg 453; *Szczepankowo* 1905 GemLex V 98; *Szczepankowo*, niem. *Szczepankowo* 1921 Sk X 158; *Szczepankowo*, -wa, *szczepankowski* 1972 UN 181, 21. — Dawniej n. zestawiona *Młode Szczepankowo*, też *Szczepankowo Minor*//*Minus*, od n. m. *Szczepankowo*, dziś *Szczepanowo* (zob.), z członem dyferencyjnym od przym. *młody*, łac. *minus*, *minor* ‘mniejszy’. W XVI w. doszło do elipsy członu przymiotnikowego w związku z utrwaleniem się n. *Szczepanowo* dla sąsiedniej wsi. W XVIII–XIX w. efemerycznie występuje oboczna postać *Szczepanówko*, z suf. -ko w funkcji dyferencyjnej i wyrównaniem w podstawie do n. *Szczepanowo*. Od lat 90. XIX w. w dokumentach administracji pruskiej n. zapisywano w zniemczonej postaci

Szczepankowo. Po 1918 r. przywrócono urzędowo n. *Szczepankowo*. PS

Szczepankowo (1a), dziś *Nowe Szczepankowo*, wś, i *Stare Szczepankowo*, cz. wsi *Nowe Szczepankowo*, dawniej wś, leszcz., gm. Śmigiel, 7 km na płd.-zach. od Śmigla: *Szczepanchowo* (1256)XVII–XVIII KWlp nr 16; *Szczepankowo* 1415 SHGPn IV 815; *Szczepanowo* (1426)1427 KW V 417; *Szczepankowo* 1427, *Szczepankowo* 1446, *Szczepankowo* 1477 SHGPn IV 815; *Szczepankowo* 1510 NKs 153; *Szczepanowo* 1535 ASK I 4, 38; *Szczepankowo* 1566, *Szczepankowo* 1581 ŻDz XII 101, 63; *Szczepankowo* 1622–24 PPozn (Tab 1, 62); *Szczepankowo* 1775 PPozn (Tab 7, 10); *Szczepankowo* 1831–32 MpRey nr 113; *Szczepankowo Nowe*, wś, *Szczepankowo Stare*, folw. 1890 SG XI 841; *Szczepankowo Stare*, folw., *Szczepankowo Nowe*, wś 1921 Sk X 96, 95; *Szczepankowo Stare*, folw., *Szczepankowo Nowe*, wś 1933 SkBy 1671; *Nowe Szczepankowo*, -wego -wa, *Stare Szczepankowo*, -rego -wa 1981, 1982 WUN II 577, III 319. — Od n. os. *Szczepanek* SSNO V 287 (: *Szczepan*), z suf. -owo; efemerycznie *Szczepanowo*. Od XIX w. dwa obiekty o n. z członami dyferencyjnymi *Nowe* i *Stare*. Lit.: SHGPn IV 815–6. PS

Szczepankowo (2), dziś *Szczepankowo*, wś, i *Szczepankowo-Kolonia*, cz. wsi *Szczepankowo*, okresowo wś, łomż., gm. Śniadowo, 10 km na płd.-zach. od Łomży: *Szczepankowo* (1381)1531 Matr IV/3, supl. nr 302; *Szczepankowo* 1401 BulPol III nr 787; *Szczepankowo* (1419)1456 MK 3, 16v; *Szczepankowo*, *Szczepanthowo* (!) 1427 MkM I nr 528, 689; *Szczepankowo* (1440)1456 MK 3, 239; *Szczepankowo* 1464, *Szczepankowo* 1476 SHGMz (Ep. 9, 116 i 13, 22); *Szczepankowo* 1493 MK 6, 296; *Szczepankowo* 1512 SHGMz (Ep. 7, 24v); *Szczepankowo* 1530 Pułt 390; *Szczepankowo* 1578 ŻDz XVI 368; Parochia *Szczepankowska*, *Szczepankowo* 1634 ASK I 130, 5v; *Szczepankowo* 1661, *Szczepankow* 1673, Villa *Szczepankow*, *Szczepankowo* 1674 ASK I 66, 574, 608v, 674v, 746; *Szczepankowo* 1783 MpPerMz; *Szczepankowo* 1827 Tabella II 220; *Szczepankowo*, wś i folw. 1890 SG XI 841; *Szczepankowo*, wś i folw. 1921 Sk V 54; *Szczepankowo*, -wa, *Szczepankowo-Kolonia*, -wa-nii, dwie wsi 1982 WUN III 393; *Szczepankowo*, -wa, *szczepankowski*, *Szczepankowo-Kolonia*, -wa-Ko-

lonii 2013 DzU poz. 200. — Według niepotwierdzonej źródłami tradycji wś tę nadano benedyktynom plockim w 1169 r., natomiast w 1381 r. książę Janusz III wydał przywilej przenoszący wś na prawo niemieckie. Przed 1405 r. powstała tu parafia. W XVII w. wyjątkowo występuje n. z suf. -ów. W XX w. dwa obiekty; człon drugi n. zestawionej od ap. *kolonia*. Lit.: WiśnŁomż 43, 73, 95; ZMaz 354; RospSEMIG 387. UB

Szczepankowo (3), wś, olszt., gm. Dźwierzuty, 14 km na pld. od Biskupca: *Czepanken* (1430) *Schepanken* (1439) Masovia VII 33; *Scheppanicke*, *Czschypenchin* XV–XVI KętL 394; *Stepannken*, *Stepanick* 1539 OF nr 911 a/23, k. 55v; *Steppanky* 1579 Brehm 167; *Steppanicken* 1601 OF nr 7927, s. 13; *Szczepanckenn* 1621 OF nr 7947, s. 42; *Tzjeppanckenn* 1647 OF nr 7973, s. 6, 62; *Szczepanken* 1686 OF nr 8013, s. 317; *Szczepanken*, wś 1785 Goldb I 173; *Szczepanken* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Szczepanken* 1821 Rumpf III 182; *Szczepanken*, *Szczepankowo*, -a ok. 1859 *SzczeńTeka* 120; *Szczepanken* — *Szczepankowo* 1879 KętN 217; *Szczepankowo* 1882 KętL 394; *Stauchwitz*, *Szczepanken* 1938 Unger 140, 133; *Szczepankowo* — *Stauchwitz* 1938 Choj 130; *Stauchwitz* — *Szczepankowo*, -a, *szczepankowski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szczepankowo*, -wa 1982 WUN III 393. — Wieś istniała już przed 1414 r. Nazwa *Szczepanki*, też *Szczepaniki*, od n. os. *Szczepanek*, *Szczepanik* SSNO V 287, AntrP V 57, w l. mn.; w zmienionej postaci *Czepanken*, *Szczepanken*, *Scheppanicke*, *Steppanicken*. Nazwy os. w podstawie to formy dem. im. osadźcy *Szczepana* (w dok. *Scheppen*), któremu nadanie wystawił współwłaściciel dóbr wildenowskich Jan Pilawski. Od XIX w. notowana pol. n. *Szczepankowo*, z dostosowaniem do nazw na -owo. W 1938 r. urzędowo nadano niem. n. *Stauchwitz*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczepankowo*. Lit.: Szczytno. Z dziejów miasta i powiatu, 1962, 88–9. RP/PS

Szczepankowo (4), wś, olszt., gm. Grunwald, 15 km na pld. od Ostródy: gut *Sickeryn* (1328)1497 PrUr II 410; *Sikkerinen* (1328) KętL 359; das gut *Sekerinen* (1334)1400 PrUr II 578; an die grenctzen *Sickerinenwangen*, *Sikermenwangen* (1335)XVI PrUr III 6; *Sekerinen* 1394 Ger 155; *Steffenswalde* 1487, von *Steffanswal-*

de 1519 Hart 134, 564; *Steffanswallt* 1540 OF nr 911 a/24, k. 19v; *Steffanswallt* 1577, *Steffanswallt* 1592–93 HAPr V 74; *Steffenßwalde* 1615 OF nr 8220, k. [27v]; *Steffenswalde* 1678 OF nr 8281, k. 37v; *Steffenswalde* 1699 OF nr 8302, s. 70; *Stephanswalde*, *Stephans Wald* 1716 GStA PK(GHS, Amt Osterode, Nr 1, s. 89a); *Szczepankowo* ok. 1780 HAPr IV 386; *Stephanswalde*, poln. *Szczepankowo*, wś 1785 Goldb I 180; *Steffenswalde* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Steffenswalde* oder *Stephanswalde*, polnisch *Szczepankowo*, *Steffenswaldsche Hütte*, polnisch *Szczepankowska Uta* 1816 ASC(Gierzwałd-ew., U-1784–1862, s. 2a); *Stephanswalde* (*Szczepankowo*), wś 1820 Wald 196; *Steffenswalde* — *Szczepankowo* 1879 KętN 206; *Steffenswalde*, ob. *Szczepankowo* 1890 SG XI 319; *Steffenswalde* — *Szczepankowo*, -a, *szczepankowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szczepankowo*, -wa 1982 WUN III 393. — Dawniej prus. n. **Sikar-* lub **Sikarīn-s*, por. lit. *šikaris* ‘slabeusz, mięczak’, albo od średniem. *sickern* ‘sączyć się’. Przejściowo z dodanym prus. ap. *wangus* ‘dąbrowa’. Historyczne -e- należy tłumaczyć niem. substytucją. M. Biolik odczytuje n. jako **Siekierzyn*, od n. os. *Siekiera*, *Siekira* SSNO V 51, z suf. -in (-yn). Od XV w. n. niem. *Steffenswalde*//*Stephanswalde*, od im. chrześcijańskiego *Steffen*, *Stephan*, które nosił odbiorca nadania z 1328 r. (KętL 359), z członem -walde ‘las’. Od XVIII w. notowana n. pol. *Szczepankowo*, stanowiąca adaptację n. niem. — człon odmienny zamieniono na zdrobniąłą formę rodzimego im. *Szczepan* (: *Stephanus*), człon -walde substytuowano poprzez suf. -owo. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczepankowo*. Lit.: Döhr 22, 41, 141; Biolik, PMT X 116, 121; CzNiem 178; PrzybBalt 289. RP

Szczepankowo (5), wś, olszt., gm. Lubawa, 8,5 km na pld.-wsch. od Lubawy: *Skole* 1324–49 PrUr IV 461; *Stephansdorf* ok. 1400 Zeit XVI 35; de *Stansdorff* (1404) Woel 354; *Schöpsendorf* (XV) KętL 91; *Stephansdorf* 1549 Lieck 578; *Stiependorff* 1570 ŻDz XXIII 292; *Cziependorff* 1570 SHGCh 125; *Szczepankowo*, Wieś *Szczepankowo* 1646 Font XXII 63, XL 32; *Szczepankowo* 1647 Font IV 90; *Szczepankowo* 1667–72 Font VI–X 406; *Szczepankowo* ... z *Szczepankowem* 1723 Font XLII 148, 157; *Szczepankowo* 1759 Font

Szczepankowo

XLVII 238; *Szczepankowo* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Stephansdorf* 1866 Bär 113; *Stephansdorf* — *Szczepankowo* 1879 KęTn 96; *Szczepankowo*, niem. *Stephansdorf* 1890 SG XI 842; *Szczepankowo* (*Stephansdorf*) 1925 Krzep 115; *Szczepankowo* 1952 UW 182; *Szczepankowo*, -wa, *szczepankowski* 1971 UN 171, 21. — Dawna n. *Skole* niejasna, może prus., od n. os. **Skole*, por. n. os. *Scholin* TAP 94, n. m. *Scholen*, *Scholytyn* Ger 162, zob. też *Sulowo* (2). Od XV w. notowana n. niem. *Stephansdorf*, od im. odbiorcy nadania, z członem -*dorf*. Do wariantów niem. *Stansdorf* i *Schöpsendorf* por. n. os. *Stan* (: *Stanisław*) Gott 471, SSNO V 171 i *Schöps* (: wschniem. *Schöps* ‘skop, też baran’) Gott 444. Polonizacja w formie *Szczepankowo*, od n. os. *Szczepanek*, z suf. -*owo*. Lit.: SHGCh 125. BCz

Szczepankowo (6), wś, poznań., gm. Ostroróg, 5 km na zach. od Szamotuł: *Szczepank[owo]*, Przesdrew Scepancowski ... *Scepancowo* 1397 Lek I nr 2308, 2424; *Scepancowo* 1400, *Scepankowo* 1403 KZPozn nr 261, 1179; *Szczepankowo*, *Szczepankowo* 1508, *Scepankowo*, *Szczepankowo* 1509 ASK I 3, 13, 18, 51v, 58; *Szczepankowo* 1580 ŻDz XII 32; *Szczepankowo* 1622–24 PPOzn (Tab 1, 30); *Szczepankowo* 1673 ASK I 68, 1186; *Szczepankowo* 1789 PPOzn (Tab 6, 152v); *Szczepankowo* 1890 SG XI 841; Namensänderung des Postamts ... *Szczepankowo* in *Stefanshofen* ... Die Postagentur in *Szczepankowo* (Kr. Samter) ... hat den Namen *Stephanshofen* (Kreis Samter) erhalten 1908 AmtPosen 369, 375; *Stephanshofen* Kr. Samter (fr. *Szczepankowo*) 1913 Meyers II 875; *Szczepankowo* (gm. i dom.) zamiast *Stephanshofen* 1919 Tygodnik Urzędowy (Poznań) nr 47, 240; *Szczepankowo*, niem. *Stefanshofen* (!), gm. i st. kol. 1921 Sk X 87, 157, 158; *Szczepankowo*, -wa 1982 WUN III 393. — Od n. os. *Szczepanek*, z suf. -*owo*. W 1908 r. wprowadzono urzędowo n. niem. *Stephanshofen*. W akcie prawnym wprowadzającym nową n. widoczna jest nieścisłość w zapisie (w spisie treści mowa o n. *Stefanshofen*, natomiast w samej treści zarządzenia, jak i późniejszych dokumentach sprzed 1918 r. widnieje już n. *Stephanshofen*). Było to zapewne źródłem pomyłki w późniejszym polskim wykazie z 1919 r., gdzie dopatrywano się dwóch obiektów o niem. n. *Stephanshofen*: omawianej wsi oraz

folw. *Stefanowo* (dziś os., 5,5 km na pld.-zach. od Ostroroga). W Sk X doszło nawet do rozróżnienia między *Stefanshofen* (= *Szczepankowo*) i *Stephanshofen* (= *Stefanowo*), por. *Stefanowo* (folw.) zamiast *Stephanshofen* 1919 Tygodnik Urzędowy (Poznań) nr 47, 240; *Stefanowo*, niem. *Stephanshofen*, folw. 1921 Sk X 87, 157, 158. W rzeczywistości jednak folw. *Stefanowo* nie miał wcześniej n. niem. Lit.: SHGPn IV 814–5; PPOzn 297. PS

Szczepankowo (7), cz. Poznania, dawniej wś: *Szczepancowicze* 1391 Lek II nr 142; *Szczepancowicze* 1399 RWlkp II nr 89; *Scepancowo* 1405 KZPozn nr 2230; *Szczepankowo*, [z] *Szczepankowa* 1422 RWlkp I nr 1104; *Szczepankowicze* 1425, *Szczepancowicze* 1427 RWlkp II nr 789, 859; *Scepancowo* 1428 KszPoz 10, 76v; *Szczepancowicze* 1435 KsgPoz 1, 142; *Szczepankowo* 1442 RWlkp I nr 1606; *Scepancowo* 1476 AC II nr 1390; *Szczepankowo* 1478 KsgPoz 58, 72v; villa ... *Szczepankowo* 1493, *Szczepankowo* 1494 KsgPoz 7, 6, 30; *Szczepankowo* 1508 KsgPoz 66, 126v; *Szczepankowo* 1510 NKs 44; *Szczepankowo*, *Szczepankowo* 1513 SHGPn IV 412; *Szczepankowo* 1514 KsgPoz 15, 13v; *Szczepankowo* 1580 ŻDz XII 33; *Szczepankowo* deserta 1673 ASK I 68, 1187; *Szczepankowo* 1789 PPOzn (Tab 6, 276v); *Szczepankowo* 1846 KsP 212; *Szczepankowo* 1890 SG XI 841; *Szczepankowo*, folw. 1913 Meyers II 921; *Szczepankowo* 1921 Sk X 75; *Szczepankowo*, -wa 1966 UN 93, 6. — Pierwotnie *Szczepankowice*, od n. os. *Szczepanek*, z suf. -*owice*, później też (a od połowy XV w. wyłącznie) *Szczepankowo*, z wymianą suf. na -*owo*. Lit.: SHGPn IV 812–4; PPOzn 297. PS

Szczepankowo zob. **Gnaty-Gromadze**, **Szczepanki** (1a, 4), **Szczepanowo**

Szczepankowo-Kolonia zob. **Szczepankowo** (2)

Szczepankowo Magnus, Maior zob. **Szczepanowo**

Szczepankowo Minor, Minus zob. **Szczepankowo** (1)

Szczepankowo Młode zob. **Szczepankowo** (1)

Szczepankowo Nowe zob. **Szczepankowo** (1a)

Szczepankowo Stare zob. **Szczepankowo** (1a)

Szczepanków zob. **Szczepanki** (1d, 5)

Szczepanowa zob. **Szczepańcowa**

Szczepanowa Wola zob. **Szczepańcowa**

Szczepanowice (1), wś, kiel., gm. Miechów, 6 km na pld.-wsch. od Miechowa: villam *Szczepanowich* 1278 KMłp II 141; *Scepanowicze* (1322)1613 ZDM I 31; in *Scepanowicz* 1346, *Szczepanowice* 1354, de *Szczepanowicz* 1376 KMłp III 62, 93, 301; *Szczepanow* 1381 Krak nr 806; *Szczepanowycze* 1470–80 DB III 22; *Szczepanowicze* 1529 LR 185; *Szczepanowicze* 1564 Lukrak I 115, II 70; *Szczepanowicze* 1581 ŻDz XIV 92; *Szczepanowice* 1629 RPobKr 142; *Szczepanowice* 1659–64 Lukrak 423; *Szczepanowice* (1676)XVIII RPogMłp 60; *Szczepanowice* 1680 Rej 141; *Szczepanowice* 1783–84 RejKor 266; *Szczepanowice* 1787 MpPerKr; *Szczepanowice* 1827 Tabella II 220; *Szczepanowice* 1839 MpKwat III 8; *Szczepanowice* 1890 SG XI 843; *Szczepanowice* 1933 SkBy 1671; *Szczepanowice*, -wic, *szczepanowicki* 1964 UN 7, 20; gw. *scepanowice*, -*vic*, *scepanoski*. — Od n. os. *Szczepan*, z suf. -*owice*, efemerycznie w XIV w. wariant z suf. -*ów*. Forma gw. zamazurzona. Lit.: RKrak 164; KopKiel 252; RymPatr 63. IN

Szczepanowice (2), wś, krak., gm. Słomniki, 5 km na pld.-wsch. od Słomnik: de *Czepanowicz* 1397 Krak nr CCXXII(17); ville *Szczepanowice*, in terra nostra Craouiensi site et in fluio Gostcza consistensis ... *Szczepanowice* ... *Szczepanowicz* 1398 Sng II 88; *Szczepanow* 1398 Krak nr 6443; *Szczepanowice* 1448 Sng II 178–9; *Szczepanowicze*, *Szczepanow* 1470–80 DB I 211, 216; *Szczepanowycze* 1490 ŻDz XV 441; *Szczepanowicze* 1529 LR 329; *Szczepanowicze* 1564 Lukrak II 82; *Szczepanowice* 1581 ŻDz XIV 22; *Szczepanowice* 1629 RPobKr 119; *Szczepanowice* 1680 Rej 118; *Szczepanowice* 1783–84 RejKor 345; *Szczepanowice* (!) 1787 MpPerKr; *Szczepanowice* 1801–04 MpHeld; *Szczepanowice* 1827 Tabella II 220; *Szczepanowice* 1890 SG XI 844; *Szczepanowice*, -wic, *szczepanowicki* 1964 UN 7, 47; gw. *scepanowice*, -*vic*, *scepanoski*. — W XIV–XV w. poświadczony wariant z suf. -*ów*. W najstarszym zapisie fałszywa dekompozycja. Zapisy z Sng (z lat 1398 i 1448) zostały błędnie zidentyfikowane przez wydawcę jako *Szczepanowice* (1). Forma gw. zamazurzona. Lit.: RKrak 164; RymPatr 63. IN

Szczepanowice (3), cz. Niemodlina, dawniej wś, opol.: in *Stephani villa* ok. 1300 CdSil XIV 99; villas Petirsdorf et *Stephansdorff* prope ciui-

tatem Falkenberg situatas 1389 Heyne II 872; *Szczepanowicz* 1534 Praszma 24; *Schepanowitz*, *Szczepanowicz* 1581 Urb III 184–6; ex pago *Szczepanowic*, villa *Steffansdorff* 1679, *Czepanowicz* 1687 J II 205, 209, 279; *Stephansdorf*, P[olonice] *Tschepanowice* 1736 MpWielOppol; *Tscheppanowitz* 1743 SNGŚI XIII 134; *Czepanowicz* 1783 Z II 30; *Czepanowicz* 1796 APOpole(45/3384/0/-/10, k. 7); *Stephansdorf* 1809 MpAtSchl 17; *Czeppanowicz* 1820 Rumpf I 216; *Czeppanowicz*, *Czeppanowic* 1830 Kn 98; *Czeppanowicz*, *Czepanowice*, wohl *Szczepanowice* (d[as] i[st] *Stephansdorf*) 1845 K 85; *Czeppanowicz* 1871 GemGut V 390; jetziger Name des Orts: *Czeppanowicz*, künftige Schreibweise resp. Benennung: *Scheppanowicz* 1874 AmtOppeln 315; *Scheppanowicz* 1913 Meyers II 704; *Szczepankowice* (*Scheppanowitz*) — *Stefansfeld* 1939 Prus 70; *Stefansfeld* — *Szczepanowice*, -ic, *szczepanowicki* 1947 MPol XXV nr 124; *Szczepanowice*, -wic 1982 WUN III 393. — Pierwotnie zapewne n. pol. *Szczepanowice*, od im. *Szczepan*, z suf. -*owice*, substytuowana w j. niem. jako *Stephansdorf*, w formie kancelaryjnej łac. *Stephani villa* (: niem. *Dorf*, łac. *villa* ‘wieś’). Przemawiają za tym używane aż do XIX w. zmienione formy *Schepanowicz*, *Tschepanowicz*, *Czeppanowicz* (zmieniona urzędowo w 1874 r. na *Scheppanowicz*). Nazwa niem. *Stefansfeld* została wprowadzona przez administrację hitlerowską. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczepanowice*. Lit.: SNGŚI XIII 134; Praszma, Geschichte der Herrschaft Falkenberg in Oberschlesien, 1929, 24. PS

Szczepanowice (4), cz. Opola, dawniej wś: *Szczepanowicz* (1254)XVII SUr III 361; *Szczepanowice* 1278 Reg nr 1561; in *Schepanowicz* (1295)1313 SUr VI 183; *Sstiepanowicz* (1399)XVI CdSil VI 21; *Szczepanowicz* (1531)1625, *Szczepanowice* (1531)XVIII SMDŚ IV 413; *Stschepanowicz*, *Szczepanowicz* 1564 Urb I 25; *Steffsdorf* 1612 Der Oberschlesier XVI/2, 100; *Szczepanowic*, *Szczepanowicz* 1679, *Szczepanowice* 1686 J II 205, 611, 279; *Stephansd[orf]*, P[olonice] *Szczepanowice* 1736 MpWielOppol; *Szczepanowicz* 1742, *Szczepanowicz* 1743 SNGŚI XIII 133; *Szczepanowicz* 1784 Z III 84; *Szczepanowicz*, *Szczepanowice* 1845 K 624; *Szczepanowicz* 1913 Meyers II 785; *Szczepanowicz*, jetzt *Stefanshöh* 1934 SOV 287; *Szcze-*

Szczepanowice

panowice (Szczepanowitz) — Stefanshöh, cz. mta 1939 Prus 70; *Oppeln-Stefanshöh* 1941 SOV 281; *Oppeln Stefanshöh — Opole-Szczepanowice, -ic*, *szczepanowicki* 1948 MPol nr 78, poz. 692; *Szczepanowice* 1967 SM 1120; *Szczepanowice, -wic* 1982 WUN III 393. — Pierwotnie n. pol. *Szczepanowice*, w j. niem. substytuowana fonetycznie jako *Szczepanowitz*. W XVII w. notowana forma substytucyjna o charakterze leksykalno-morfologicznym *Steffsdorf*, w XVIII w. *Stephansdorf*, od im. *Steff(an)//Stephan* i ap. *Dorf* ‘wieś’. XVI-wieczna kopia zapisu z 1399 r. odzwierciedla czes. postać fonetyczną im. w podstawie: *Štěpán*. W 1934 r., w okresie administracji hitlerowskiej, n. wsi zmieniono na niem. *Stefanshöh*, a w 1936 r. wś włączono do Opola (niem. n. *Oppeln*). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Opole-Szczepanowice*, obecnie jednak w oficjalnym obiegu używana jest n. *Szczepanowice*. Lit.: SNGŚl XIII 133; BorGŚl 183. PS

Szczepanowice (5), wś, piotr., gm. Gorzkowice, 10 km na pñ. -wsch. od Kamińska: *Szczepanowice* 1390 Łęcz I nr 1881; *Szczepanowicze ... Szczepanowicze* 1390 Łęcz II nr 3492; *Szczepanowicze* 1511 ŻDz XIII 200; *Szczepanowycze* 1511–23 ŁLB II 192; *Szczepanowicze* 1552 ŻDz XIII 254; *Śzczepanowice (!)* 1673 ASK I 74, 337; *Szczepanowice* 1783–84 RejKor 187; *Szczepanowice* 1791 MpPerSd; *Szczepanowicze* 1827 Tabella II 220; *Szczepanowice* 1839 MpKwat III 6; *Szczepanowice* 1890 SG XI 843; *Szczepanowice* 1921 Sk II 70; *Szczepanowice, -wic, szczepanowicki* 1974 UN 46, 10. Lit.: SHGŁęcz II 135. KS

Szczepanowice (6), wś, tarn., gm. Pleśna, 4 km na pñd.-wsch. od Wojnicz: *Szczepanowicze* 1408, *Szczepanowice* 1409 SHGSd(TP 22, 115 i 118); *Szczepanowicze* 1415, *Szczepanowicze* 1434 SHGSd(TP 20, 171 i 228); *Szczepanowice* 1444 SHGSd(TP 34, 60); *Szczepanow* 1470 SHGSd(kartoteka); *Szczepanowicze* 1470–80 DB I 612; *Szczepanow* 1474, *Szczepanowicze* 1476 SHGSd(TP 21, 319 i 418); *Szczepanowicze* 1504 ASK I 7, 60v; *Szczepanowicze* 1508 ŻDz XV 467; *Szczepanowicze* 1529 LR 52; *Szczepanowicze* 1536 ŻDz XV 546; *Szczepanow* 1538, *Szczepanow* 1556 ASK I 50, 117, 423v; *Szczepanowicze* 1581 ŻDz XIV 262; *Szczepanowice* (1629) RPobPilz 259; *Szczepanowicze* (1676)

XVIII RPogMłp 374; *Szczepanowice* 1779–83 MpMieg; *Szczepanowice* 1859 MpChr; *Szczepanowice* 1890 SG XI 844; *Szczepanowice, -wic, szczepanowicki* 1964 UN 15, 86. — Okresowo, w XV–XVI w., też wariant z suf. -ów. Lit.: LKrak 147; OPilz 56; RymPatr 63. IN

Szczepanowice zob. **Białe-Szczepanowice, Ciepiewice, Szczepanów** (1, 4)

Szczepanowięta zob. **Grodzkie, Miodusy-Szczepanowięta, Roszki-Szczepanowięta, Skłody-Szczepanowięta, Szczepany** (1)

Szczepanowo, wś, bydż., gm. Dąbrowa, 5 km na pñd. od Barcina: villis ... *Szczepancewo* 1339, *Szczepancewo* 1345 KW II 521, 567; in antiqua villa nostra *Szczepankovo* 1361 KW III 188; *Szczepancewo Magnum* 1408 KW V 141; binum *Szczepancewo* 1408 KorPrał IV 618; *maiori Szczepankovo* 1468 AC I nr 2003; *Szczepanowo, Szczepanowo* 1511–23 ŁLB I 182, 183; *Szczepankowo* 1534 ASK I 12, 392; *Szczepanowo Maior* (1534), *Maior Szczepankowo, Szczepankowo Maior* (1554) VisitGn 501, 529, 565; *Szczepanowo* 1564, *Szczepanowo* 1576 ASK I 12, 579v, 658v; *Szczepanowo* 1608 RepGn I 86; *Szczepanowo* 1620 PKal 257; *Szczepanowo* 1644 ASAGn 50; *Szczepanowo* 1673 ASK I 74, 70v; *Szczepanowo, Szczepanowo* 1699 RepGn II 71; *Szczepanowo* 1789 Goldb II 228; *Szczepanowo* 1796–1802 MpSchröt XXI; *Szczepanowo* 1821 Rumpf III 182; *Szczepanowo* 1846 KsP 502; *Szczepanowo* 1890 SG XI 845; *Szczepanowo* 1892 AmtBromberg 554; *Szczepanowo* 1905 GemLex V 98; *Szczepanowo*, niem. *Szczepanowo* 1921 Sk X 51; *Szczepanowo, -wa, szczepanowski* 1972 UN 181, 21. — Najstarszy zapis wskazuje na pierwotną postać *Szczepańc(z)ewo*, wtórnie *Szczepankowo*, od n. os. *Szczepaniec, Szczepanek* (: *Szczepan*) SSNO V 284, 287, z suf. -ewo, -owo. W związku z funkcjonowaniem w sąsiedztwie drugiej miejscowości o identycznej nazwie w XV–XVI w. stosowano dodatkowy człon od łac. przym. *magnus* ‘duży’, *maior* ‘większy’, dyferencyjny wobec n. *Szczepankowo Minor*, dziś *Szczepankowo* (1). W XVI w. doszło do elipsy członów przym., a omawianą miejscowość zaczęto określać n. *Szczepanowo*, z wymianą deminutywnej podstawy antroponimicznej na podstawową *Szczepan* (co M. Bańko, JPol XCIX 32–43, definiuje jako „dedeminutywizację”) — n. *Szcze-*

pankowo, odbierana jako zdrobniała (przez obecność suf. *-k-* w fundującym antroponimie), odąd była stosowana tylko w odniesieniu do mniejszej miejscowości. Od lat 90. XIX w. w dok. administracji pruskiej n. zapisywano w zmienionej postaci *Schepanowo*. Po 1918 r. przywrócono urzędowo n. *Szczepanowo*. Lit.: ZierNMały 79. PS

Szczepanowo zob. **Krajewo-Wierciochy**, **Szczepankowo** (1a), **Szczepanów** (3, 4)

Szczepanowo Maior zob. **Szczepanowo**

Szczepanowo Minor zob. **Szczepankowo** (1)

Szczepanów (1), wś, jel., gm. Lubawka, 11,5 km na płd.-zach. od Kamiennej Góry: villas suas, videlicet Buchwald, *Tschepansdorf*, Oppaw et Cunczendorf 1378 LandbSch I nr A43; Buchwalt, *Czepansdorff*, Oppow und Kunczendorf 1378 Ludwig 416; *Czschepansdorff* 1378 SGTS VIII 310; *Czepansdorf*, *Czhepansdorf* 1406 LandbSch III nr 1823; *Tschepsdorf* 1564 ZfGS II 336; *Zetdorf* (!) ok. 1660 MpDSSvid; *Tscheppsorf* 1736 MpWielSchw; *Tschöpsdorff* 1743 SNGŚI XIII 134; *Tschoepsdorf* 1785 Z V 122; *Tschöpsdorf* 1845 K 698; *Tschöpsdorf* 1892 SG XII 585; *Szczepanowice*, *Tschöpsdorf* 1900 Myc 49; *Tschöpsdorf* — *Szczepanów*, *-owa*, *szczepanowski* 1948 MPol XXV nr 14; *Szczepanów*, *-nowa* 1982 WUN III 393. — Najstarsze zapisy *Tschepansdorf*, *Czepansdorf* dokumentują hybrydalną formę złożoną ze słow. n. os. *Szczepan* i niem. ap. *Dorf* ‘wieś’ (drugi człon mógł substytuować słow. suf. *-owice* lub *-ów* z niepoświadczonych form typu **Szczepanowice*, **Szczepanów*). Później człon antroponimiczny uległ skróceniu, co dało formy niem. *Tschepsdorf*, *Tschöpsdorf*. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczepanów*. Lit.: SNGŚI XIII 134; SGTS VIII 310; Ludwig, Reliquiae Manuscriptorum Omnis Aevi Diplomatum Ac Monumentorum Ineditorum Adhuc, VI, 1726, 618. PS

Szczepanów (2), wś, kiel., gm. Sobków, 10 km na płd.-zach. od Chęcin: *Szczepanow* 1783–84 RejKor 228; *Szczepanow* 1787 Spis 414; Chałupki *Szczepanow* 1791 MpPerSd; *Szczepanów* 1839 MpKwat III 7; *Szczepanów* 1890 SG XI 842; *Szczepanów* 1921 Sk III 28; *Szczepanów*, *-nowa*, *szczepanowski* 1966 UN 21, 3. — Od n. os. *Szczepan*, z suf. *-ów*. Lit.: KopKiel 202. IN

Szczepanów (2a), os., dawniej wś, kiel., gm. Wąchock, 4 km na płd.-wsch. od Skarżyska-Kamiennej: *Szczepanow* 1783–84 RejKor 274; *Szczepanów* 1827 Tabella II 220; *Szczepanow* 1839 MpKwat IV 6; *Szczepanów* młyn 1877 Zin II 205; *Szczepanów*, os. mł. 1890 SG XI 842; *Szczepanów*, os. mł. 1933 SkBy 1671; *Szczepanów*, *-nowa*, cz. wsi Majków 1966 UN 20, 24; *Szczepanów*, *-nowa* 1982 WUN III 393. Lit.: KopKiel 202. IN

Szczepanów (3), wś, koniń., gm. Olszówka, 11,5 km na płd.-wsch. od Koła: *Szczepanow* 1798 HstB III 203v; *Szczepanowo* Hol. 1802–03 MpGillyPr; Hol. *Szczepanów* 1839 MpKwat II 3; *Szczepanów*, kol. 1877 Zin II 205; *Szczepanów*, kol. 1890 SG XI 842; *Szczepanów*, wś 1921 Sk II 25; *Szczepanów*, *-nowa*, *szczepanowski* 1970 UN 82, 16. — Od n. os. *Szczepan*, z suf. *-ów*, efemerycznie też *-owo*. KS

Szczepanów (3a), wś zaginiona, leżała między Wałowicami i Popowem, lub., gm. Józefów nad Wisłą: ad granicies *Szczepanowskye* (1419)1504 ZDM I 427; *Szczepanow*, villa sub parochia ecclesiae de Swyeczechow sita 1470–80 DB III 54; *Szczepanow* 1496 Matr II nr 563; *Szczepanow* 1504 Matr III nr 1927; *Szczepanow* 1529 LR 450; Valovicze et *Szczepanow* 1531, *Szczepanow* 1533, *Szczepanow* 1543, *Szczepanow* 1553, *Szczepanow* 1563 ASK I 33, 140v, 190v, 305v, 405, 466; *Szczepanow* 1565 Lulu 39; ex villa Wałowice cum attinentiis Galki, *Kępa Zawodnia* seu *Szczepanki* 1806 SHGLu III 232. — Wieś została wchłonięta przez Wałowice pod koniec XVIII w. Zapis z wizytacji z 1806 r. wskazuje już tylko przyległość Wałowic *Szczepanki*, o obocznej n. *Kępa Zawodnia*, nawiązującej do położenia na kępie wiślanej (por. *zawodnie* ‘mniejsza część wsi znajdująca się z drugiej strony rzeki’ SW VIII 352). Lit.: SHGLu III 232, IV 140–1. IN

Szczepanów (3b), wś zaginiona, leżała w dawnej ziemi łęczyckiej, w okolicy Bałdrzychowa, sier.: *Szczepanow* (1176)(1262)XV–XVII Sul 1, fals.; *Szczepanow* (1218)XVII Sul 4; villis: Milejow ... *Stephanoe* (1242)XV–XVI CdP I 47, fals.; *Szczepanow* (!) (1308)1336 KMłp II 213. — Od n. os. *Szczepan*, będącej spolszczeniem łac. im. *Stephanus*, z suf. *-ów*. Lit.: SHGLęcz II 135; Sul 172–3. KS

Szczepanów

Szczepanów (4), wś, tarn., gm. Brzesko, 5 km na płn.-wsch. od Brzeska: *Stepanov* ca 1230 MPH IV 254; *Scepanow* 1325–27 MVat I 137; *Szczepanow* 1395, *Czepanow* 1397 KZK Krak II nr 3107, 4986; *Szczepanow* (1400) XVIII Sng II 99; *Stepanow* 1407 SHGKr(TCz 1, 204); *Scepanouicze* 1434 ZDM II 188; *Szczepanow* 1462, *Szczepanow* 1463 Hel II nr 3665, 3709; *Szczepanow* 1470–80 DB II 268; *Szczepanowo* (1472) XVIII, *Szczepanow* (1503) XVIII Sng II 220, 289; *Szczepanow* 1512 Matr IV/1, nr 1563; *Szczepanow* 1529 LR 96; *Szczepanow* 1564 Lukrak II 85; *Szczepanow* 1581 ŻDz XIV 57; *Szczepanow* 1629 RPobKr 239; w *Szczepanowie* 1646 DiarOśw 147; *Szczepanow* (1676) XVIII RPogMłp 94; *Szczepanow* 1680 Rej 257; *Szczepanow* 1779–83 MpMieg; *Szczepanów* 1890 SG XI 842–3; *Szczepanów* 1921 Sk XII 7; *Szczepanów, -nowa, szczepanowski* 1964 UN 3, 24. — Od n. os. *Szczepan* i jej wariantów *Stepan*, *Czepan* SSNO V 284–7, z suf. -ów. W XV w. odnotowano warianty z suf. -owice, -owo. Lit.: LKrak 147; RospSEMIG 40. IN

Szczepanów (5), wś, wałb., gm. Marcinowice, 8 km na zach. od Sobótki: *Steffanshayn* (1320) XVI Reg nr 4058; *Stephinshayn* (1326) XVIII, *Stephanshayn* 1327, *Stephanshain* 1329, *Stephanshayn* 1332 Reg nr 4580, 4697, 4791, 5108; *Steffanshain*, *Stephanshain* 1334 Reg nr 5285, 5295; *Ostefanzang* (?) 1335 MPL I 370; *Stephanshain*, *Stephanshayn* 1336, *Stephanshain*, *Steffanshayn* 1337, *Stephanshayn* 1341 Reg nr 5622, 5726, 5940, 5976, 6648; *Stephanshayn* 1376 Heyne II 100; von *Stephanshayne* 1387 CdSil XXVII 179; *Stephanshain* 1399 ZfGS XXXIII 386; *Stephanshayn* 1406 LandbSch III nr 1662; *Sthephanshain* 1418 Heyne I 702; *Steffenshain* ok. 1660 MpDS-Svid; *Stephanshan*, *Stephanshan* 1666/67 J I 432, 674; *Steffanshain* 1690 StZach XI 179; *Stephanshayn* 1736 MpWielSchw; *Stephanshain* 1785 Z V 495; *Stephanshain* 1845 K 658; *Stephanshain* 1913 Meyers II 875; *Stephanshain* — *Szczepanów, -owa, szczepanowski* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szczepanów, -nowa* 1982 WUN III 393. — Dawna n. niem. *Stephanshain*, od im. *Stephan* i *Hain* ‘gaj, lasek’. Zapis *Ostefanzang* z 1335 r. zapewne zniekształcony, o ile odnosi się do Szczepanowa — w starszej literaturze bywał również utożsamiany z wsią *Zastruże*, niem. *Sasterhausen*

(zob. np. ZfGS VII 294, gdzie zapis ten zestawia się z formą *Asterhawzen*). H. Neuling w wykazie średniowiecznych miejscowości kościelnych przypisuje go (w błędnej pisowni *Ostefanzang*) do Szczepanowa (Ng 310), z czym zgadzają się wydawcy Reg nr 5409, gdyż w Zastrużu w tym czasie nie było kościoła (CdSil XXXVII 194). Z uwagi na to, że wszystkie pozostałe poświadczenia z tego okresu wykazują się raczej stabilną formą, trudno rozstrzygnąć kwestię identyfikacji omawianego zapisu. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczepanów*. Lit.: SNGŚI XIII 134; Adamska, Okręg (Weichbild) strzegomski i procesy osadnicze wokół Strzegomia..., [w:] Eysmont (red.), Atlas historyczny miast polskich, IV/6, 2015, 13. PS

Szczepanów (6), wś, wroc., gm. Środa Śląska, 4 km na płn. od Środy Śląskiej: *villa Stephani* 1307, *Stephani villa* (1323) XV, *Stephani villa* 1324 Reg nr 2922, 4260, 4337; *Stephansdorf* 1326 Heyne I 866; *Stephansdorf* 1333 Reg nr 5274; *Stephansdorff* 1345 RegŚI I nr 350; *Steffansdorff* 1353 LandB 127, 128; *Steffansdorf* (1361) K 658; *Stephansdorff* 1418 Heyne I 697; *Stephansdorff* 1430 SNGŚI XIII 134; *Steffesdorf* 1644 MpDSBres; *Steffsdorff* 1654 SMDŚ III 435; *Stephensdorff* 1666/67 J I 317; *Steffansdorff* 1735 GomWeg 3; *Nied. Stephansdorf, Ober Stephansdorf* 1736 MpWielWrat; *Nieder Stephansdorff, Ober Stephansdorff* 1743 SNGŚI XIII 134; *Stephansdorf, Nieder-, Ober-* 1795 Z XII 88; *Stephansdorf, Nieder- und Ober-* 1845 K 657; *Nieder Stephansdorf, Ober Stephansdorf* 1913 Meyers II 327, 390; *Stephansdorf* 1934 SOV 300; *Stephansdorf* — *Stefanów* 1945 BiulZO I 41; *Stephansdorf* — *Szczepanów, -owa, szczepanowski* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szczepanów, -nowa* 1982 WUN III 393. — Dawna n. niem. *Stephansdorf*, od im. *Stephan*//*Steffan* i ap. *Dorf* ‘wieś’, w kancelaryjnych zapisach łąc. *Stephani villa*. Od XVIII do pocz. XX w. dwie miejscowości o n. zestawionych z członami dyferencyjnymi od niem. przym. *ober* ‘górnny’ i *nieder* ‘dolny’. Po ich połączeniu w latach 30. XX w. w jedną miejscowość ponownie *Stephansdorf*. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Stefanów*, zastąpioną później n. *Szczepanów*. J. G. Knie (K 657) mylnie przypisywał zapis z 1298 r. (zob. *Szczepankowi-*

ce (2)) do omawianej miejscowości. Lit.: SNGŚI XIII 134. PS

Szczepanów (7), wś, ziel., gm. Iłowa, 7 km na płd.-zach. od Żagania: *Zeippe* (1521) Heinrich 650; *Zscheippe*, *Zceippe* 1540 CdSil XXXII 96; *Zeipe* (1540)1670 Heinrich 401; *Zeupaw* 1593 MpLusSup; *Zeippe* 1582, *Zeippaw* 1609, *Zeippau* 1618, *Zeippa* 1652 CdSil XXXII 97, 98; *Zeippe* 1679 J III 285; *Zeipa* ok. 1720 MpWeigSup; *Zeippau* 1736 MpWielSag; *Zeippau* 1748 GBNLaus 66; *Zeipau* 1759 Winter II 364; *Zeippe* 1768 MpLusInf; *Zeippau* 1779 Büsching XIII 268; *Zeippau* 1787 Z VII 116; *Zeippau* 1845 K 771; *Zeippau* oder *Zeipau* 1859 Ungewitter 780; *Zeipau* (*Szczepan*) 1900 Myc 8; *Zeipau* 1913 Meyers II 1218; *Zeipau*, głuż. *Swibow* 1927 MukaS 30; *Zeipau* — *Szczepanów* 1945 BiulZO I 52; *Zeipau* — *Szczepanów*, -owa, *szczepanowski* 1947 MPol XXV nr 124; *Szczepanów*, -nowa 1982 WUN III 393. — Dawna n. niem. *Zeippe*, *Zeippau* niejasna. Z uwagi na brak w j. niem. nazw o podobnym brzmieniu należy traktować ją jako substytucję jakiejś n. słow., może z nagłosowym *Cyp-*, por. n. m. z obszaru Czech: *Cipín*, niem. *Zippen(dorf)* (Profous I 280), *Cíp* (HosŠram I 145), lub jako związana z psł. *čipŕь ‘mający coś odciętego, okaleczony, obcięty’ Spśl II 202 (por. zapis *Zscheippe* z 1540 r., który może wskazywać też na nagłosowe Č-; zmiana w C- wynikałaby z dłuż. cokania). Według E. Muki pierwotnie była to n. stłuż. *Svibov*, od *sviba* ‘dereń’, jednak brak zapisów poświadczających *v-* w nagłosie. H. Adamy (A 26) łączył n. z im. *Szczepan* na podstawie rzekomego dawnego zapisu *Czepan*, dla którego nie podaje jednak ani daty, ani źródła (zapewne na podstawie tych informacji J. Mycielski w 1900 r. podaje pol. n. *Szczepan*). Po 1945 r. wprowadzono urzędowo n. *Szczepanów*. Lit.: SNGŚI XIII 134; MukaS 30; Ungewitter, Die Preussische Monarchie nach den zuverlässigen Quellen geographisch, statistisch, topographisch und historisch ausführlich und übersichtlich dargestellt, 1859, 780; Winter, Hans Joachim von Zieten: eine Biographie, II, 1886, 364. PS

Szczepanów zob. **Szczepanowice** (1, 2, 6)

Szczepanów Łęg zob. **Krajewo-Wierciochy, Szczepanki** (1a)

Szczepanówko zob. **Szczepankowo** (1)

Szczepany (1), wś, biały, gm. Wyszki, 12,5 km na płn.-wsch. od Brańska: *Sasiny Borowe* 1569 UPL 251; *Borowo* 1577 ŻDz XVII/2, 30; *Borowo Szczepanky* 1577, *Borowo Szczepanowiątha*, *Borowe Szczepany* 1579 ASK I 47, 252v, 359–359v, 378v; *Borowo Szczepany* 1580, *Borowo* 1591 ŻDz XVII/1, 125, 151; *Borowo Szczepany* 1634, *Szczepany* 1635 AtPd(APB_Bra 9v i 31); *Wies Szczepany* 1673 ASK I 70, 367; *Borowo Szczepany* 1790 SHGPd(rkps DA nr 11630); *Borowskie Szczepany* 1795 MpPerPd; *Szczepany Borowe* 1859 MpChrz; *Borowo-Szczepany* 1880, *Szczepany* 1890 SG I 322, XI 845; *Szczepany* 1921 Sk V 30; *Szczepany*, -pan, *szczepański* 1972 UN 153, 73. — Dawniej *Sasiny Borowe*; człon pierwszy wsi, którym był *Szczepan Borowy*, stąd też i późniejsze nazwy: *Borowo*, *Borowo-Szczepany* i *Borowski*//*Borowe Szczepany*. W 2. połowie XVI w. odnotowana forma deminutywna członu drugiego *Szczepanki* oraz *Szczepanowięta*, z suf. -owięta. Ostatecznie utrwaliła się n. *Szczepany*. Lit.: Kond 196; GórnRPd 47. IN

Szczepany (2), wś, sier., gm. Działoszyn, 5 km na płd.-zach. od Działoszyna: *Szczepany* 1787 MpPerKr; *Szczepany* 1802–03 MpGillyPr; *Szczepany* 1827 Tabella II 220; *Szczepany* Pust. 1839 MpKwat II 6; *Szczepany*, pustka 1890 SG XI 845; *Szczepany*, wś 1921 Sk II 129; *Szczepany*, -nów 1982 WUN III 393. — Od n. os. *Szczepan*, w formie pluralnej. KS

Szczepany zob. **Rybałty** (1)

Szczepany Borowe zob. **Szczepany** (1)

Szczepańc(ze)wo zob. **Szczepanowo**

Szczepańcowa, wś, krośn., gm. Chorkówka, 5 km na płd.-zach. od Krosna: vill. Regalem *Szepancz[owa Wo]lya* 1399, *Scepanyczoua* 1400 AGZ III nr 72, 73; *Szczepancowa Wola* (1406) XVII SHGsk III/2, 165; *Szczepanczowa* 1420 Trz 8; *Szczepanczowa* 1451 AGZ XI nr 3016; *Szczepanowa Wola* (1460)XV AGZ III nr 116; *Szczepanczowa* 1482, *Szczepanyczowa* 1483 AGZ XVI nr 3331, 3339; *Szczepanczowa* 1504 Matr III nr 1287; *Szczepanczowa* 1507 ASK I 20, 43; *Szczepanczowa* 1515 ŻDz XVIII/1, 146; *Szczepanyczowa* 1531 ASK I 34, 539; *Scepanowa Wola* 1665 Lurus I 291; *Szczepanczowa* 1673 ASK I 69,

Szczeпаńcowa Wola

491v; Wies *Szczepancowa* 1673 ASK I 71, 22v; *Szczepanowa* 1675 AGZ XXII nr 21; *Szczepańcowa* 1699 ADP 155, k. 213; *Szczepankowa* 1744 ADP 163, k. 117; wsi *Szczepancowy* 1787 MJ 19, II, 119, 68; *Szczepancowa* 1789 MJ 19, II, 56, 82; *Szczepancowa* 1794 Ga Ss1v; *Szczepańcowa* 1890 SG XI 839; *Szczepańcowa*, -wej, *szczepańcowski* 1965 UN 60, 80. — Dawniej *Szczepańcowa Wola* (okresowo *Szczepanowa Wola*), od n. os. *Szczepaniec* (: *Szczepan*) SSNO V 287 i ap. *wola* w znaczeniu osadniczym ‘libertas’, też ‘przysiółek, nowsza część wsi’; człon *Wola* uległ następnie elipsie. Efemerycznie pojawiają się n. *Szczepankowa* i *Szczepanowa*. Według J. Domańskiego do *Szczepańcowej* odnoszą się niem. zapisy substytucyjne *Czepenshaw* 1473, von *Czeppenshaw* 1474, *Czeppenshaw* 1478 SDKrzem nr 507, 516, 636, z członem -*hau* (: *Hau* ‘poręba’) w miejsce suf. -*owa*, jednak identyfikacja ta jest niepewna. Lit.: SHGsk III/2, 165–6; MakSk 160; Domański, Typen deutscher mittelalterlicher Ortsnamen im südöstlichen Polen, [w:] Proceedings of the 13th ICOS, I, 1981, 342. BCz/PS

Szczeпаńcowa Wola zob. Szczeпаńcowa

Szczepiatyn, wś, zamoj., gm. Ulhówek, 14 km na pld.-wsch. od Łaszczowa: dominum Nicolaum Szczepiatinsky ... piscina Szczepiatinen(si) ... Thernoschin et *Szczepiatin* 1462 KIJ nr 152; villa *Szcypyathyn* 1472 Rejłan 43; *Szczepiatin* 1489, *Szcypyathyn* 1493 AGZ XIX nr 2105, 2305; *Szczepiatin* 1507, *Szczepiatin* 1508 ASK I 36, 6v, 30v; *Szczepiatyn* 1531 ŻDz XVIII/1, 243; *Szcypyathin* 1533 ASK I 34, 652v; de *Szcypytyn* (!) 1544 MUKr II nr 1544h/120; *Szczepiatyn* 1561 LGB 110; *Szczepiatin* 1578 ASK I 36, 547; *Szczepiatin* 1582 ASK I 51, 671; *Szczepiatin* 1586, *Szczepiatyn* 1639 ASB 177, 451; *Szczepiatyn* 1662 ASK I 72, 228v; *Szczepiatyn* 1779–83 MpMieg; *Szczepiatyn* 1787 MJ 19, XIX, 49, 10; wsi *Szczepiatyna* 1788 MJ 19, XIX, 215, 46; *Szczepiatyn* 1839 MpKwat VII 9; *Szczepiatyn* 1890 SG XI 845; *Szczepiatyn* 1952 UW 150; *Szczepiatyn*, -na, *szczepiatyński* 1970 UN 120, 30. — Od strus. n. os. **Ščep’ata* (por. ukr. *učenamu*, strus. *uenumu* > ukr. *uenumu*, pol. *szczepać* ‘łupać na szczapy’, n. os. *Szczepięta* SEBor 596), z suf. -*yn*. Lit.: CzChełm 59, 132, 195; Koper 101. BCz

Szczepice, wś, bydż., gm. Kcynia, 5 km na pld.-wsch. od Kcyni: cum Nicolao de *Szczep* 1390, inter hereditates, videlicet Suchorzancze et *Szczepicze* 1397, Nicolaus *Szczepiczski* 1398 Lek II nr 1008, 1044, 1149; *Szczepicze* 1426 KW V 441; villae ... Rostrambowo, *Szczepycze* 1511–23 ŁLB I 124; *Szczepicze* 1564, *Szczepice* 1576 ASK I 12, 576, 657; *Szczepicze* 1577 ŻDz XII 186; *Szczepice* 1618–20 PKal 251; *Szczepice* 1673 ASK I 74, 90; *Szczepice* 1735, *Szczepice* 1776 ASC(Kcynia, U-1734–76, k. 8, 512); *Szczepice* 1787 MpPfau; *Szcypiecz*, wś i folw. 1789 Goldb II 235; *Szczepice* 1789 ASC(Kcynia, U-1776–1820, k. 30); *Szczepicz* 1793 HolN 196; *Szczepitz* 1796–1802 MpSchröt XX; *Szczepice* 1800 ASC(Kcynia, U-1776–1820, k. 182); *Szczepice*, dobra, wś i folw. 1823 Mützell IV 420; *Szczepice* 1846 KsP 517; *Szczepitz* (= *Szczepice*) 1871 GemGut IV 186; *Szczepitz* 1885 GemLex V 218; *Szczepice*, urząd. *Szczepitz*, majątność 1890 SG XI 845; *Szczepitz* 1913 Meyers II 704; *Szczepice*, niem. *Szczepitz*, obszar dworski, dwór i folw. 1921 Sk X 94, 158; *Szczepice*, wś 1967 SM 1120; *Szczepice*, -pic, *szczepicki* 1971 UN 185, 32. — Od n. os. *Szczepa* SSNO V 284, z suf. -*ice*. Od końca XVIII w. n. notowana w różnych ziemczonych formach. W latach 80. XIX w. wprowadzono urzędowo n. niem. *Szczepitz* (z uproszczeniem /šč-/ > /š-/ widocznym już w zapisach substytucyjnych w niem. źródłach — MpPfau, Goldb z końca XVIII w.), którą po 1918 r. zastąpiono pierwotną n. *Szczepice*. PS

Szczepidło, wś, koniń., gm. Krzymów, 4,5 km na wsch. od Konina: *Szczepydło* 1462 Koz V 388; *Szczepydło* 1476 KsgPoz 9, 59; *Szczepydło* 1507 ASK I 12, 154v; *Szczepydło* 1511–23 ŁLB I 237; *Szczepidło* 1564 ASK I 5, 796; *Szczepidło* 1579 ŻDz XII 234; *Szczepidło* 1673, *Szczepidło* 1674 ASK I 74, 35v i 167; *Szczepidło* 1783–84 RejKor 141; *Szczepidło* (!) 1793 MpPerKl; *Szczepidło* 1827 Tabella II 220; *Szczepidło* 1890 SG XI 845; *Szczepidło* 1921 Sk II 33; *Szczepidło*, -dła 1982 WUN III 393. — Od niepoświadczonego ap. **szczepidło*, będącego derywatem od czas. *szczepić* w etymologicznym znaczeniu ‘łupać, rozszczepiać’ jak w stp. *szczepać* (SEBor 596; w Sstp VIII 539 *szczepić* ma już tylko wyspecjalizowane znaczenie ‘sadzić, także uszlachetniać drzewa owocowe

przez przeniesienie gałązki rośliny szlachetnej na roślinę uszlachetnianą). Nazwa ma zapewne związek z położeniem miejscowości w miejscu, w którym w przeszłości rz. Warta była rozdzielona na dwa ramiona (obecnie Szczepidło leży nad starorzeczem, które częściowo stanowi fragment kanału Topiec biegnącego równoległe do Warty). Por. też n. w. *Szczepilno*, staw na płd.-wsch. od wsi Godawy w pobliżu Żnina (Koz V 388). Według H. Borka pierwotnie **Szczepidlno* od tej samej podstawy. Lit.: Borek, -bn- 239. PS

Szczepiec zob. Szczypiec

Szczepin, cz. Starego Miasta we Wrocławiu, dawniej wś: capella sancti Nycholai ante Wratislaue et eius attinencie cum taberna in Nabitim et *Stepin* 1175 SUr I 244; in *Stapin* ante ecclesiam beati Nicolai 1202–03, in *Stepin* 1203, inter civitatem Wracl(au) at *Stapin* 1204, *Stepin* 1216, *Stepin* 1218, in *Stepin* 1224–34 SUr I 57, 257, 68, 107, 125, 179; Item aliam villam, que *Scepin* vocatur 1257 SUr III 153; *Schepyn* 1268 SUr IV 56; *Zchepyn* 1309 CdSil III 25; *Schepin* 1318 Korn 94; *Tschepin* ... ad allodium sancte Clare, *Tschepyn*, alias ad sanctum Nicolaum prope Wratislaviam, *Czepin* sancte Clare prius allodium, *Czepin* villa 1353 LandB 67, 108; *Czepin* 1425 DomWr 39; *Czepine* 1448 ZfGS XLIII 251; *Scheppin* 1519, *Tschepin* 1625, *Tschepin* 1631 LandB 67; ex suburbio *Tschepin* dicto 1652, *Tschepin* 1666/67 J I 277, 299; *Tschepin* 1669 H 24; *Schepin* 1736 MpWielWrat; versus *Czepin* 1741 SRS V 440; ad suburbium portae Nicolaviensis *Tschepine* dictum 1741 SRS V 527; *Die Tschepine* 1794 DomWr 39; *Die Langedasse* heist auch *die Tschepine* 1794 Z XI 12; *Tschepin* ok. 1800 Endler; die *Tschepine*, so hieß der an der Oder gelegene Theil der Nikolai-Vorstadt 1845 K 693; noch jetzt ist bei der dortigen Bevölkerung der Name *Tschepine* lebendig 1896 Markgraf 50; Nikolaikirche, an der Stelle des alten Dorfes *Tschepine*, wie im Volksmunde noch heute die Gegend vor dem Nikolaitore heißt 1926 Illustrierter Führer... 74; *Tschepine* u. Zankholz, cz. mta 1938 Breslau. Schlesiens Hauptstadt... 22; *Szczepin* 1975 Mp-50(453.33); *Szczepin* 1992 Mp-10(453.332). — Pierwotnie zapewne *Szczepin*, od n. os. *Szczepa* SSNO V 284, z suf. -in. S. Rospond dopuszczał możliwość pierwotnego brzmienia **Szczepin* (: n. os. *Szczepa*), nie dysponował on

jednak najstarszym zapisem nazwy. Na przestrzeni wieków n. ulegała stopniowemu zniemczeniu, ostatecznie utrwaliła się postać *Tschepine*. Miejscowość była cz. Przedmieścia Mikołajskiego (Nikolai-Vorstadt, od n. kościoła pw. św. Mikołaja; okolica nosiła też oboczną n. niem. *Langedasse* ‘długa ulica’), które w 1808 r. włączono do Wrocławia. W 1. połowie XX w. n. *Tschepine* nadal była używana przez mieszkańców, pojawia się w roczniku statystycznym z 1938 r. W. J. Koch, wspominając lata 1936–39 we Wrocławiu, pisze: “a working class district called Tschepine — the Nazis never managed to extinguish this good old Polish name” (Koch 94). Po 1945 r. cały obszar Przedmieścia Mikołajskiego zaczęto określać n. *Szczepin*, która ma charakter niestandardyzowany. Lit.: DomWr 39; Rospond, RKJWr III 75; SNGŚI XIII 134; Endler, Plan von Breslau und den ehemaligen Festungs-Werken, ok. 1800; Markgraf, Die Strassen Breslaus nach ihrer Geschichte und ihren Namen, 1896, 48–50; Illustrierter Führer durch Breslau und Umgebung (XIII. Auflage), 1926, 74; Breslau. Schlesiens Hauptstadt: Statistisches Taschenbuch, 1938, 22; Koch, No Escape: My Young Years Under Hitler’s Shadow, 2004, 94. PS

Szczepiny, os. notowana do 1967 r., dawniej wś?, kosz., gm. Tychowo, 19 km na wsch. od Białogardu: *Brand Stadte* 1780 MpSchmettau; Vorwerke, *Brandstädt* und Kukahn 1784 Brüg II 550; *Brandstäde* 1789 MpGillyPom; *Brandstädt*, Vorw. 1820 Rumpf I 128; *Brandstedt* 1843 MpRey nr 29; *Brandstädt* 1912 Meyers I 225; *Szczepiny* 1946 ChlBiał 70; *Brandstädt* — *Szczepiny*, -pin, *szczepiński* 1949 MPol XXVII nr A-76; *Szczepiny* — *Brandstädt*, os. 1951 Rosp 322; *Szczepiny* 1967 SM 1120. — Dawna n. niem. od *brand* ‘spalony, wypalony’ i *städt(e)* ‘miejsce’, oznaczająca osadę powstałą na wypalonym miejscu. Nazwa *Szczepiny* wprowadzona urzędowo po 1945 r. Na mapach topograficznych przed 1967 r. w miejscu osady widnieje jedynie n. ter. *Szczepiny* 1963 Mp-25(Białogard), która obecnie odnosi się do uroczyska-dawnej miejscowości (PRNG). Lit.: ChlBiał 70. BCz

Szczepka, cz. wsi Sochy, dawniej wś, ciech., gm. Howo-Osada: Mühle *Sziepka* (1678)1717, *Szypka*, *Szypka* 1717 GStA PK(GHS, Amt Soldau,

Szczepki

Nr 1, k. 35v, Nr 2, k. 7v); *Szczepka* 1770, *Szczepka* 1772, *Szczipka* 1775, *Szczipka* 1780 ASC(Narzym-ew., UMZ-1767–88, s. 22, 40, 74, 118); *Szczipka*, N[eu]bebauter Scheffelplatz 1785 Goldb I 173; *Szczypka* 1796–1802 MpSchröt XXIII; *Szypka* 1815 MpSW nr 39; *Scepka* 1818 ASC(Narzym-ew., U-1818–61, s. 5); *Szczepka* 1821 Rumpf III 85; *Scepka* 1833, *Szczepka* 1835 ASC(Narzym-ew., U-1818–61, s. 161, 195); *Szczypka* 1839 MpKwat III 1; *Szczypka* ok. 1845 MpRey nr 49; *Szczepka* 1861 ASC(Narzym-ew., U-1818–61, s. 556); *Szczepka* 1871 GemGut I 146; *Szczypka* — *Szczypka* 1879 KętN 191; *Szczepka*, ob. *Szczypka* 1889 SG X 409; *Szczepka* 1905, *Szczepka* 1910 GemLex I 176, 34; *Szczypka* 1913 Meyers II 785; *Szczypka* 1921 Mp-100(36-31); *Szczepka* 1921 Sk XI 16; *Szczepka*, wś 1933 SkBy 1672; *Szczepka*, -ki 1972 UN 131, 6. — W XV w. była tu kuźnica bez nazwy (położona między Iłową a Dźwiernią), por. von Gylaw czu dem isenwerke, vom isenwerke hinder Czwirsnicz (1412–13) KHist CX 46. W XVII w. młyn o n. *Szczepka*, *Szczypka*, od n. os. *Szczepka* (: im. *Szczepan* lub ap. *szczepka*) RymSEN II 527, *Szczypka* SSNO V 297 (: *szczypka*, *szczypać*), w l. mn. Zapisy n. wykazują wahanie w artykulacji *e > y* lub *y > e*. Lit.: Gause, Geschichte des Amtes und der Stadt Soldau, 1958, 18–20, 22–3, 25, 73–4, 376; Kowalczyk I 210; Długocki, Kowalczyk, KHist CX 36–7, CXI 30. RP/PS

Szczepki, wś, suwał., gm. Nowinka, 12,5 km na płn. od Augustowa: buda *Szczepki* 1781, 2 budy (Żyliny i *Szczepki*) 1795, *Szczepki*, wś XVIII WiśnAug 267, 268, 281; *Szczepki* 1808 MpTex III; *Szczepki* 1839 MpKwat VI 3; *Szczepki* 1877 Zin II 205; *Szczepki* 1890 SG XI 846; *Szczepki* 1921 Sk V 6; *Szczepki*, -pek, *szczepkowski* 1972 UN 151, 59. — Pierwotnie n. *Szczepki* odnosiła się do rozległych łąk i uroczyska, które od 1726 r. były własnością kamedułów. Później powstała os. leśna, a następnie została lokowana wś o tej samej nazwie. Toponim od zdrobniałego ap. *szczepka* (: *szczepa* ‘szczapa, kawałek drewna odłupany z kłosa’ Sstp VIII 536), w l. mn. Lit.: WiśnAug 231, 267–8, 281; WiśnSejn 148. IN

Szczepki zob. **Szczepkowo (2)**

Szczepkowice zob. **Szczypkowice**

Szczepkowo (1), wś, ciech., gm. Raciąż, 8 km na płn.-wsch. od Raciąży: *Szczepcowo* 1388 KkM

105; *Szczepkowo* 1436 MK 335, 78v; *Szczepkowo* 1469 MK 337, 36v; *Szczepkowo* 1523 Matr IV/2, nr 13683; *Szczepkowo* 1578 ŻDz XVI 86; *Szczepkowo* 1662 ASK I 72, 429v; *Szczepkowo* 1784 MpPerPł; *Szczepkowo* 1827 Tabella II 220; *Szczepkowo* 1890 SG XI 846; *Szczepkowo* 1921 Sk I 169; *Szczepkowo*, -wa 1982 WUN III 393. — Od n. os. *Szczepk* SSNO V 290 (: *Szczepan*), z suf. -owo. Lit.: SHGPł 297; ZMaz 354. UB

Szczepkowo (2), os., dawniej wś, olszt., gm. Iława, 6 km na płn.-zach. od Iławy: *Schetpenkow* 1379 Kauf 101; *Schczepken* (1438) KętL 215; ein Dorf *Schepgaw* 1541 KaufDE 65; *Schöpkau* 1674, *Schöpkau* 1683 DHeb 389, 398; *Schöpc-kow*, wś ok. 1780 HAPr IV 372; *Schöpcow* 1789 Goldb II 203; *Schöpkau* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Szczöpkau* oder *Szczepkau* 1821 Rumpf III 85; *Szepakau* 1847 Huhn VI 196; *Louisenhof* (alias *Groß* u. *Klein Szepakau*) 1861 AmtMar nr 22, 81; *Louisenhof* 1868 JMar 118; *Szepakau* al. *Louisenhof* — *Szczepkowo* 1879 KętN 102; *Szczepkowo*, niem. *Louisenhof*, dobra 1890 SG V 368, XI 846; *Louisenhof*, folw. 1913 Meyers II 100; *Louisenhof*, *Szepakau* — *Szczepkowo*, dw. 1946 Ley I 103; *Louisenhof* — *Szczepkowo*, -wa, *szczepkowski* 1950 MPol nr 8, poz. 76; *Szczepkowo*, -wa 1982 WUN III 393. — Z różnych form ziemczonych można rekonstruować pol. n. **Szczepki*, od n. os. *Szczepk*, w l. mn. W XVI w. pojawiają się zapisy z -ow, -aw, -au, odpowiadające pol. -ów//owo. Od 1843 r. n. niem. *Louisenhof*, przejęta z n. sąsiedniego folw. *Louisenhoff* 1789 Goldb II 134, *Louisenhof* 1796–1802 MpSchröt XVI, ta od im. żeńskiego *Louise* ‘Ludwika’ i ap. *Hof* ‘dwór’. Lit.: Kauf 101; Iława. Z dziejów miasta i powiatu, 1972, 258. RP

Szczepkowo zob. **Krajewo-Kawęczyno**, **Lelkowo**, **Szczepkowo Borowe**, **Szczepkowo-Giewarty**, **Szczepkowo-Iwany**, **Szczepkowo-Kukielki**, **Szczepkowo-Pawelki**, **Szczepkowo-Skrody**, **Szczepkowo-Soldany**, **Szczepkowo-Zalesie**

Szczepkowo Borowe, wś, olszt., gm. Janowiec Kościelny, 12,5 km na pld.-wsch. od Nidzicy: *Szeplovo* (!) 1411 Cruc II 197 (tu?); *Szczepkowo* 1413 Cruc III 168 (tu?); *Szczepkowo* 1418 SHGPł 298; *Szczepkowo* 1452 MK 335, 127v; *Borowe* 1452 MK 337, 60; *Borow* 1497 Matr III nr 953; *Szczepkowo* 1509 SHGPł(Ep. 149, 124v); *Borowe*

1531, *Borowe* 1538, *Scepkovo borowe* 1552 ASK I 41, 145, 325, 695v; *Borowe Szczepkowo* 1564, *Borowice Szczepkowo* 1573 ASK I 42, 64v, 433v; *Borowice Szczepkowo* 1578 ŻDz XVI 78; *Szczepkowo Borowe* 1662 ASK I 72, 456; *Szczepkowo Borowe* 1784 MpPerPł; *Szczepkowo borowe* 1827 Tabella II 220; *Szczepkowo Borowe* 1890 SG XI 846; *Szczepkowo Borowe* 1921 Sk I 93; *Szczepkowo Borowe*, -wa -wego 1982 WUN III 393. — Dawniej *Szczepkowo*, od n. os. *Szczeppek*, z suf. -owo. Jest to człon wspólny w nazwach dziewięciu pobliskich wsi (zob. niżej). Obocznie *Borowe*, *Borów*, od ap. *bór*, z suf. -owe, -ów. Od XVI w. *Szczepkowo Borowe*, okresowo także *Borowice-Szczepkowo*. Lit.: SHGPł 298. UB

Szczepkowo-Drozdy zob. **Szczepkowo-Kukielki**

Szczepkowo-Giewarty, wś, olszt., gm. Janowo, 14 km na płd.-wsch. od Nidzicy: *Szczepkowo* alias *Golambyewo* 1443 MK 337, 123; *Szczepkowo* 1449 MK 5, 10; *Szczepkowo Rakowo* 1477 MK 6, 100v; *Gyewarthovo* 1531 ASK I 41, 145; *Giewartowo* 1578 ŻDz XVI 78; *Giewarthowo* 1583 ASK I 44, 426v; *Giewarty* 1662, *Giewarty* 1674, *Giewartowo* 1677 ASK I 72, 456v, 549, 640; *Giewarty* 1723, *Giewarty* 1742, *Szczepkowo Giewarty* 1750 ASC (Janowiec Kośc., UM-1721-62, k. 7v, 73, 78v); *Szczepkowo Giewarty* 1784 MpPerPł; *Szczepkowo giewarty* 1827 Tabella II 220; *Szczepkowo Giewarty* 1839 MpKwat IV 1; *Szczepkowo Giewarty* 1890 SG XI 846; *Szczepkowo-Giewarty* 1921 Sk I 93; *Szczepkowo-Giewarty*, -wa-wart 1982 WUN III 393. — O członie *Szczepkowo* zob. *Szczepkowo Borowe*. Oboczne n.: *Golębiewo*, od n. os. *Goląb* lub ap. *goląb*, z suf. -ewo, i *Rakowo*, od n. os. *Rak* lub ap. *rak*, z suf. -owo. W XVI w. pojawia się n. *Giewartowo*, od n. os. pochodzenia niem. *Gi(e)wart* SSNO II 116, z suf. -owo, w XVII w. *Giewarty* w formie pluralnej bezsufiksальной. Od XVIII w. funkcjonuje n. zestawiona *Szczepkowo-Giewarty*. Lit.: SHGPł 298. UB

Szczepkowo-Iwany, wś, olszt., gm. Janowiec Kościelny, 14 km na płd.-wsch. od Nidzicy: *Ivan de Szczepkowo* 1436 MK 335, 67; *Johannes de Szczepkowo* 1440 MK 340, 128; *Ivan Szczepkowo* 1531, *Szczepkowo Ivan* 1538, *Scepkovo Iwan*

1552 ASK I 41, 145, 325, 697v; *Szczepkowo Iwan* 1578 ŻDz XVI 78; *Szczepkowo Iwany* 1662 ASK I 72, 455v; *Szczepkowo Iwany* 1784 MpPerPł; *Szczepkowo iwany* 1827 Tabella II 221; *Szczepkowo Iwany* 1890 SG XI 846; *Szczepkowo-Iwany*, -wa-Iwan 1982 WUN III 393. — Nazwa zestawiona *Szczepkowo-Iwan//Iwany*; o członie pierwszym zob. *Szczepkowo Borowe*, człon drugi od n. os. *Iwan* (tak nazywał się właściciel tej części *Szczepkowa*, zob. pierwszy zapis), w formie singularnej, wtórnie pluralnej. Lit.: SHGPł 298. UB

Szczepkowo-Kukielki, os., dawniej wś, olszt., gm. Janowiec Kościelny, 14 km na płd.-wsch. od Nidzicy: *Drosdi* 1531, *Drosdi* 1538, *Scepkovo Drosdy* 1552 ASK I 41, 145, 325, 697v; *Szczepkowo drozdi* 1573 ASK I 42, 434; *Szczepkowo Drozdi* 1578 ŻDz XVI 78; *Szczepkowo Kukielki* 1662, *Szczepkowo Kukielki* 1677 ASK I 72, 455v, 641v; *Szczepkowo Kukielki* 1784 MpPerPł; *Szczepkowo Kukielki* 1827 Tabella II 221; *Szczepkowo Kukielki* 1839 MpKwat IV 1; *Kukielki-Szczepkowo* 1883 SG IV 853; *Szczepkowo-Kukielki* 1921 Sk I 93; *Szczepkowo-Kukielki*, -wa-lek 1982 WUN III 393. — Dawniej *Drozdy*, od n. os. *Drozd* SSNO I 526-7, w formie pluralnej. W XVI w. *Szczepkowo-Drozdy*; o członie pierwszym zob. *Szczepkowo Borowe*. Od XVII w. *Szczepkowo-Kukielki//Kukielki*, człon drugi od n. os. *Kukielka* SSNO III 189 (ze zmianą 'el > 'ol, por. nazw. *Kukielka*), w formie pluralnej. ŻDz i SHGPł identyfikują XVI-wieczne *Drozdy* ze *Szczepkowem-Kukielkami*, natomiast AtMz ze *Szczepkowem-Pawelkami*. Lit.: SHGPł 298; AtMz 223. UB

Szczepkowo-Pawelki, wś, olszt., gm. Janowiec Kościelny, 14 km na płd.-wsch. od Nidzicy: *Bartholomei Zakon de Szczepkow* 1497 Matr II nr 953; *Zakon* 1538 ASK I 41, 325; *Zakon* 1564, *Zakon* 1573 ASK I 42, 64v, 433v; *Szczepkowo*, *Zakon* 1578 ŻDz XVI 78; *Szczepkowo Pawelki* 1662 ASK I 72, 455v; *Szczepkowo Pawelki* 1784 MpPerPł; *Szczepkowo pawelki* 1827 Tabella II 220; *Szczepkowo Pawelki* 1890 SG XI 846; *Szczepkowo-Pawelki*, -wa-lek 1982 WUN III 394. — Nazwa *Zakon* od n. os. właściciela tej części *Szczepkowa* (por. pierwszy zapis). Od XVII w. *Szczepkowo-Pawelki*, człon drugi od n. os. *Pawelek*, w formie pluralnej. ŻDz i SHGPł identyfikują XVI-wieczny *Zakon* ze *Szczepkowem-Pawelka-*

Szczepkowo-Rakowo

mi, natomiast AtMz ze *Szczepkowem-Skrodami*. Lit.: SHGPł 298; AtMz 223. UB

Szczepkowo-Rakowo zob. **Szczepkowo-Giewarty**

Szczepkowo-Rutki zob. **Szczepkowo-Zalesie**

Szczepkowo-Skrody, kol., dawniej wś, olszt., gm. Janowiec Kościelny, 15 km na pld.-wsch. od Nidzicy: *Skrody* 1509 SHGPł 298; *Skrodi* 1538 ASK I 41, 325; *Skrodi Szczepkowo* 1564, *Szczepkowo Skrody* 1573 ASK I 42, 64v, 434; *Skrodi Szczepkowo* 1578 ŻDz XV 78; *Szczepkowo Skrody* 1662 ASK I 72, 456; *Szczepkowo Skrody* 1784 MpPerPł; *Szczepkowo Skrody* 1827 Tabella II 220; *Szczepkowo Skrody* 1890 SG XI 846; *Szczepkowo-Skrody*, *-wa-Skrod* 1982 WUN III 394. — Nazwa *Skrody* od ap. **skroda* w znaczeniu ‘bruzda, wyżłobienie’ (por. psł. **skorda* ‘bruzda’ > ‘zagłębienie’ > ‘wyżłobiona dolina, głęboka dolina’ Babik 557), w formie pluralnej. Wieś leży w dolinie rz. Orzyc. O członie *Szczepkowo* zob. *Szczepkowo Borowe*. Lit.: SHGPł 298. UB

Szczepkowo-Soldany, os., dawniej wś, olszt., gm. Janowiec Kościelny, 13,5 km na pld.-wsch. od Nidzicy: Johannem Soldan de *Szczepkowo* 1493, *Zoldany* 1509, *Soldan* 1510 SHGPł 299; *Soldan*, *Soldani* 1531, *Zoldan*, *Soldany* 1538, *Zoldan*, *Szczepkowo Soldani* 1552 ASK I 41, 145, 325v, 697; *Szczepkowo Soldani*, *Alia Soldani* 1564 ASK I 42, 64v; *Szczepkowo Soldany*, *Alia Soldany* 1578 ŻDz XVI 78; *Szczepkowo Soldany* 1662 ASK I 72, 455v; *Szczepkowo Soldany* 1784 MpPerPł; *Szczepkowo Soldany* 1827 Tabella II 221; *Szczepkowo Soldany* 1839 MpKwat IV 1; *Soldany* 1890 SG XI 57; *Szczepkowo-Soldany*, folw. 1921 Sk I 93; *Szczepkowo-Soldany*, *-wa-dan* 1982 WUN III 394. — O członie *Szczepkowo* zob. *Szczepkowo Borowe*. Nazwa *Soldany* od n. os. pochodzenia niem. *Soldan* (por. śrwniem. *soldan* ‘sultan’; ‘żołnierz zaciężny’ SEMot V 243), w formie pluralnej, także singularnej. W XVI w. dwa obiekty: *Szczepkowo-Soldany* i *Soldany*. Lit.: SHGPł 299. UB

Szczepkowo-Zalesie, wś, olszt., gm. Janowiec Kościelny, 14 km na pld.-wsch. od Nidzicy: *Rudky* 1509 SHGPł 299; *Szczepkowo Szalieszycze*, *rudkovo szczepkowo* 1531, *Rvthkovo Szczepkowo* 1538 ASK I 41, 138, 145v, 325v; *Szczepkowo Zaliessie*, *Szczepkowo Ruthky* 1552 ASK I 41, 686, 699; *Ruth-*

ki Szczepkowo 1564, *Szczepkowo Zaliessie*, *Szczepkowo Rutki* 1573 ASK I 42, 65, 355, 434; *Szczepkowo Zaliessie* 1577, *Rutki Szczepkowo*, *Szczepkowo Zaliessie* 1578 ASK I 42, 523, 724, 821; *Rutki Szczepkowo* 1578 ŻDz XVI 78; *Szczepkowo Zalesie* 1662 ASK I 72, 455v; *Szczepkowo Zalesie* 1784 MpPerPł; *Szczepkowo Zalesie* 1827 Tabella II 220; *Szczepkowo Zalesie* 1890 SG XI 846; *Szczepkowo-Zalesie*, *-wa-sia* 1982 WUN III 394. — W XVI w. dwie miejscowości: *Rudki//Rudkowo-Szczepkowo//Szczepkowo-Rutki*, od n. os. *Rudek* SSNO IV 511 lub od ap. *rudka* ‘błoto, mokradło’ SW V 764, w formie pluralnej, także z suf. *-owo*, oraz *Szczepkowo-Zalesie*, człon drugi od ap. *zalesie*. AtMz identyfikuje *Szczepkowo-Rutki* ze *Szczepkowem-Kukielkami*, natomiast ŻDz i SHGPł ze *Szczepkowem-Zalesiem*. Lit.: SHGPł 299; AtMz 223. UB

Szczepocice, dziś *Szczepocice Prywatne* i *Szczepocice Rządowe*, dwie wsi, piotr., gm. Radomsko, ok. 8 km na pld.-zach. od Radomska: *Szczepocicze* 1510, *Szczepocicze* 1511 ASK I 25, 396, 438; *Szczepocycze* 1511–23 ŁLB I 495; *Szczepocycze*, *Szczepocicze* 1530 ASK I 24, 281, 293; *Villa nobilium Szczepocicze Sors* ... *Castellani Sirad* ... *Sors Redi*. *D. Martini Rusieczki* 1552, *Szczepocicze* 1577 ASK I 25, 158v, 800v; *Szczepóćice Sors* ad *Widzow Spectans* ... *Strzałkow et Szczepocice Sors Illumi et Redmi Suffraganei Gneznens*. 1673 ASK I 74, 338; *Villa Szczepocice Sors* ad *villam Widzow*, *Villa Strzałkow* ... *cum sorte in Szczepocice* 1674 ASK I 74, 452–452v; *Villa Szczepocice* *utraque* 1676 ASK I 74, 496; *szczepocice*, *szczepocice* [dwie wsi] 1789 MpCzajSier; *Szczepocice*, *wies* ... *nad rz. Wartą* *nad którą iest most*, *polowa* ... *nalezi do Prebędzy Strzałkow i polowa do Plawno* ok. 1790 PerOpis IV 106; *Szczepocice*, *Szczepocice* [dwie wsi] 1802–03 MpGillyPr; *Szczepocice*, *prywatna*, *Szczepocice*, *rządowa* 1827 Tabella II 221; *Szczepocice* 1839 MpKwat II 6; *Szczepocice rządowe*, *Szczepocice* 1877 Zin II 205; *Szczepocice*, wś, *Szczepocice Rządowe*, kol. 1890 SG XI 847; *Szczepocice Rządowe*, *Szczepocice*, *dwie wsi* 1902 Przew II 213; *Szczepocice* 1921 Sk II 90; *Szczepocice*, *Szczepocice Królewskie*, *dwie wsi* 1933 SkBy 1672; *Szczepocice Prywatne*, *-cic* *-nych*, *Szczepocice Rządowe*, *-cic* *-wych*, *szcze-*

pocicki 1972 UN 48, 115. — Od n. os. **Szczepota* (od podstawy *szczep-*, por. *szczepić* ‘uszlachetniać drzewa lub krzewy przez przeniesienie gałązki na dziczkę’, stp. *szczepa* ‘szczapa’, n. os. *Szczepan*), z suf. *-ice*. Miejscowość już w XVI w. składała się z dwu części (szlacheckiej i kościelnej) rozdzielonych rz. Wartą, które w 2. połowie XVII w. stały się odrębnymi wsiami. W XIX w. w celu ich odróżnienia zaczęto stosować dodatkowe człony — *Prywatne* (dla wsi szlacheckiej) oraz *Rządowe*, też *Królewskie* (dla wsi dawniej należącej do kościoła, która przeszła na własność państwa). KS/PS

Szczepowate, wś zaginiona, leżała w pobliżu wsi Koniecki, łomż., gm. Jedwabne: *Szczepowate Syedlysko*, in area, dicto (!) *Szczepowathe Syedlysko* 1428 MkM I nr 716; nob. Paulo Conyeczck de *Szczepowathe* 1475 MK 5, 51–51v; *Szczepowate* 1497 Bar 73; *Szczepowate* 1534, *Szczepowate* 1552, *Giemzi* 1577 ASK I 38, 58, 313, 728v; *Giemzi* 1581 ASK I 28, 802v; *Gemzy seu Koniecki Szczepowate* 1781 HMil 444. — Dawniej *Szczepowate Siedlisko*, od przym. **szczepowaty*, por. *szczep* ‘drzewko po szczepieniu, drzewko uszlachetnione szczepieniem’, *szczepowy* ‘zaszczepiony, uszlachetniony szczepieniem’ Sstp VIII 539–40, i od ap. *siedlisko*. Wtórnie *Szczepowate* z elipsą członu *Siedlisko*, efemerycznie *Koniec(z)ki Szczepowate*; człon pierwszy od n. os. *Konieczk* (por. zapis z 1475 r.), w formie pluralnej, por. też n. sąsiedniej wsi *Koniecki*. *Giemzy* to n. oboczna, notowana od XVI w., od n. os. *Giemza* SSNO II 109, w formie pluralnej. Lit.: ZMaz 354. UB

Szczepowate Siedlisko zob. **Szczepowate**

Szczepowice, wś, poznań., gm. Kamieniec, 10,5 km na płn.-zach. od Kościana: *Szczepowicze* 1406, *Szczepowicze* 1414 SHGPn IV 816; *Szczepowicze* (1418)1483 KW V 264; *Scepowice* 1426 KszPoz 8, 127; *Szczepowicze minor* 1428 KszPoz 10, 145; *Scepowicze* 1430 SHGPn IV 816; *Scepowicze* 1435 KsgPoz 1, 107; *Szczepowicze* 1443 SHGPn IV 816; Johannes olim Szczepowski ... in villa et hereditate *Szczepowicze* 1467 KsgPoz 7, 350; *Szczepowicze* 1503 KsgPoz 12, 280; *Szczepowicze*, *Scepowicze* 1531 SHGPn IV 816; *Szapowicze* (!) 1563, *Szczepowicze* 1565 ASK I 4, 176v, 265v; *Szczepowicze* 1580–81 ŻDz XII 77; *Szczepowicze* 1622–24 PPozn(Tab 1, 78);

Szczepowice 1673 ASK I 68, 1234; *Szczepowice* 1783–84 RejKor 725; *Szczepowice* 1823 Müttzell IV 420; *Szczepowice* 1846 KsP 214; *Szczepowice* 1885 GemLex V 118; Rozkazem gabinetowym przechrzczono ... dobra rycerskie *Szczepowice* na „*Porthof*” 1888 Dziennik Poznański nr 94, 3; *Szczepowice*, niem. *Porthof* 1890 SG XI 847; *Szczepowice*, niem. *Porthof* 1921 Sk X 37; *Szczepowice*, *-wic* 1982 WUN III 394. — Od n. os. *Szczepa* SSNO V 24, z suf. *-owice*. Efemerycznie (w 1428 r.) notowana n. zestawiona z członem od łac. przym. *minor* ‘mniejsze’, zapewne na określenie cz. wsi. Nazwa niem. *Porthof* nadana urzędowo przez administrację zaboru pruskiego. Po 1918 r. przywrócono pierwotną n. *Szczepowice*. Lit.: SHGPn IV 816–8; PPozn 298. PS

Szczepów, wś, legn., gm. Żukowice, 7,5 km na pld.-wsch. od Bytomia Odrzańskiego: *Sepouo* ... et Bochou villas 1245 SUr II 173; *Sepov* ok. 1315 ZfGS LXXIV 132; *Seppow* 1360 GrMark I 177; *Sepe* 1463, *Sepe* 1473, *Sepe* 1517 CdSil XXVIII 109, 118, 258; *Seppa* (1518) Sinapius I 407; *Sepe*, *Seppau* 1549, *Sepe* 1562, *Sepe* 1563 Nowosielska, Wiszewski 101, 104, 116; *Sepe* 1623 CdSil XXVIII 258; *Sepe* 1628 Nowosielska, Wiszewski 106; *Seppau* 1637 CdSil XXVIII 258; *Seppaw* 1643 MpDSGlog; *Seppau* 1739 MpWielGlog; *Seppau* 1845 K 632; *Seppau*, wś 1913 Meyers II 802; *Seppau*, wś 1934 SOV 289; *Seppau*, cz. wsi 1938 MpMbl(4361); *Dalkau-Seppau*, cz. wsi 1941 SOV 53; *Józefów*, n. przejściowa 1945 SNGŚI XIII 135; *Dalkau-Seppau* — *Szczepów*, *-owa*, *szczepowski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szczepów*, *-powa*, przys. 1982 WUN III 394; *Szczepów*, *-powa*, *szczepowski* 2023 DzU poz. 2799. — Najstarszy zapis n. z suf. *-owo* nie pozwala na jednoznaczny interpretację. Można go odczytywać jako *Szepowo* (por. stp. *szep*, *szop* ‘ławnik’ Sstp VIII 548), *Sepowo* lub *Zepowo*//*Żepowo* (por. niem. n. os. *Sepp* < *Joseph*) oraz n. m. *Žepy* w Czechach k. Pragi (dziś *Řepy*), którą Profous III 559 łączy z n. os. *Žep* (pochodzącą jego zdaniem od ap. *žep* ‘kieszon’), lub nawet *Siepowo* (por. <*Sedlce*> = *Siedlce* w tym samym dok. z 1245 r.). Nazwę zniemczono jako *Sepe*, *Seppau*. Po włączeniu w latach 30. XX w. do wsi *Dalkau* (dziś *Dalków*) stosowano n. zestawioną *Dalkau-Seppau*. W 1948 r.

Szczepy

ustalono urzędowo n. *Szczepów*, w miejsce przejściowej n. *Józefów*, która zapewne nawiązywała do niem. im. *Sepp* (: *Joseph*). Lit.: SNGŚl XIII 135; Nowosielska, Wiszewski, Nad rzeką, wśród wzgórz. Dzieje gminy Żukowice, 2018, 101, 104, 106, 116. PS

Szczepy, os. notowana do 1967 r., dawniej wś, wchłonięta przez Rudki, pozn., gm. Ostroróg, 3 km na płd. od Ostroroga: *Schczeppy* 1421 KW VIII 207; *Szczepy* 1424 KszPoz 7, 174v; *Szczepy* (1425)1497 KW V 397; Johannes *Szczepsky* 1428, ze *Szczepow* 1435 RWlkp I nr 1281, 1652; villam et hereditatem *Szczepi* 1469 KsgPoz 8, 66; *Szczepy* 1505 KsgPoz 13, 37; *Szczepy* et Ruthki 1514 KsgPoz 69, 80; Ruthki et *Szczepy* 1522 KsgPoz 15, 485; *Szczepi*, Rudki et Lypnycza 1537, medietatem ville ... deserte dicte *Szczepy* 1539 KsgPoz 17, 80, 284; ville et hereditatis deserte *Szczepy* dicte 1557 KsgPoz 19, 407; in villis ... Rudki ... et *Szczepi* desert. 1564 KsgPoz 20, 305; *Szczepy* deserta 1626 KsgPoz 38, 535; *Szczepy* deserta 1633 KsgPoz 40, 922v; in bonis villarum et hereditatum Rudki et *Szczepy* 1644 KsgPoz 44, 1020–20v; *Szczepy* folwark 1783–84 RejKor 773; *Szczepy* 1791 MpPerPn; *Szczepy* pos[ada] 1846 KsP 370; *Szczepy*, folw. do Rudek 1890 SG XI 847; *Szczepy*, folw. 1921 Sk X 89; *Szczepy*, folw. 1933 SkBy 1672; *Szczepy* 1967 SM 1120. — Od n. os. *Szczepa* (zob. *Szczepowice*) lub ap. *szczepa*, *szczapa* ‘kawałek drewna odłupany z kłoca’ Sstp VIII 536, w l. mn. Za odapelatywnym pochodzeniem może przemawiać zapis *Szczapy* z XV w. Według SHGPn IV 819 zapis *Szczepankowo* 1508 ASK I 3, 13 odnosił się do omawianej wsi Szczepy (par. Ostroróg), jednak należy go raczej łączyć z pobliską wsią *Szczepankowo* (6), usytuowaną przy granicy par. Szamotuły (do której należała) i Ostroróg. W cytowanym źródle n. ta (wraz z całą zapiską) jest przekreślona, podobnie jak w przypadku zapisu *Szczepankowo* 1509 ASK I 3, 51v, którego w SHGPn nie uwzględniono. W rejestrach poborowych z kolejnych lat w par. Ostroróg miejscowość Szczepy nie występuje, co wynika zapewne z jej degradacji (od połowy XVI w. określana jest jako opustoszała, później funkcjonowała jedynie jako folw.). Ponadto miejscowość ta była ściśle powiązana z sąsiednimi Rudkami (w dokumentach źródłowych ich wła-

ściciele zamiennie określani są jako *Rudzcy* bądź *Szczepscy*) i mogły być one traktowane jako całość. Ostatecznie wś Rudki wchłonęła Szczepy, obecnie jest to południowa cz. Rudek-Hub. Lit.: SHGPn IV 818–9; PPozn 298. PS

Szczerbacka Kolonia zob. **Kolonia Szczerbacka**

Szczerbaki zob. **Gnaty-Szczerbaki**

Szczerbaków, wś, kiel., gm. Wiślica, 14 km na płd. od Buska-Zdroju: *Sciebaczow* 1395 AKH VIII 462; *Szczobakow* 1444 SHGSd(AC of 6, 662); *Czobakow* 1470–80 DB II 434; *Czobakow* 1501 SHGSd(AOV 6560, 25); *Szczobakow* 1504, *Szczobakow* 1505 ASK I 7, 54, 88; *Czobaczow*, *Czobakow* 1529 LR 223, 308; Villa *Szczobakow* 1537, *Szczobakow* 1538, *Szczobakow* 1538, *Czobakow* 1542 ASK I 50, 22, 97v, 110v, 168v; *Sobachow* (!) 1564–65 Lusand 53; *Szczobakoff* 1579 ŻDz XIV 213; *Szczobakow* 1673 ASK I 69, 233v; *Szczobakow* (1676)XVIII RPogMłp 337; *Szczerbakow* 1783–84 RejKor 304; z *Szczerbakowem* 1789 Lusand III 22; *Szczerbakow* 1791 MpPerSd; *Szczerbaków* 1801–04 MpHeld; *Szczerbakow* 1802 Crusius III/2, 411; *Szczerbaków* 1827 Tabella II 219; *Szczerbaków* 1839 MpKwat IV 8; *Szczerbaków* 1890 SG XI 848; *Szczerbaków* 1921 Sk III 131; *Szczerbaków*, *-kowa*, *szczerbakowski* 1966 UN 19, 86. — Pierwotnie może *Czobaków*, od niejasnej n. os. **Czobak*, z suf. *-ów*. Forma *Szczerbaków* powstała zapewne w wyniku absorpcji przyimka *z*, natomiast postać *Szczerbaków* wskutek skojarzenia z ap. *szczerba*, przym. *szczerbaty*. Lit.: KSand 50; KopKiel 202. IN

Szczerbaniwka zob. **Szczerbanówka**

Szczerbanówka, wś, krośn., gm. Komańcza, 29 km na płd. od Leska: wieś *Szczerbanowka* 1618 Fast II 286; *Szczerbanówka* 1665 Lurus I 280; *Szczerbanowka* 1673 ASK I 69, 490; *Szczerbanowka* 1742 WAP 29, s. 34; w *Szczerbanowce* wsi 1766 Lustracje 15a, 39; *Szczerbanowka* 1786 MJ 19, XV, 34, 64; *Szczerbanowka* 1794 Ga Ss1v; *Szczerbaniwka* 1851 Sch 133; *Szczerbanówka* 1890 SG XI 848; *Szczerbanówka*, *-ki*, obszar dawnej wsi, dziś niezamieszkały 1966 UN 71, 40; *Szczerbanówka*, *-ki* 1982 WUN III 394; łemk. *szczerbaniwka*//*szczyrbaniwka*//*szczerbaniawka*. — Od n. os. *Szczerban* RymSEN II 527, z suf. *-ówka*. Por. ap. *szczerba*, ukr. *щербан* ‘ga-

tunek ostu' Hrin IV 524. Lit.: Fast II 173; MakSk 160; SL I 49; RiegŁemk 206. BCz

Szczerbice, wś, kat., gm. Gaszowice, 5 km na zach. od Rybnika: Jan von *Sczirbicz* 1410 CEV 212; ex villa *Szierbic* 1679 J II 129; *Seziurbitz* 1722–24 APWroc(82/164/0/10/138); *Schyrbütz* 1736 MpWielRat; *Sczirbitz*, *Czirbitz* 1743 SNGŚI XIII 135; *Seziurbitz* 1779 Büsching XIII 307; *Schürbüz* 1784 Z III 167; *Czirbitz* 1813 AmtLiegnitz(Nachtrag z. Extrablatt IV); *Schürbitz* 1818 Herschel 233; *Sczirbitz* und Solarnia, D[orf] 1821 Rumpf III 85; *Szirbitz* 1827 MpUMbl 3419; *Sczyrbitz* 1828 ASC(Lyski, 1828–37, k. 1v); *Sczirbitz* 1830 Kn 715; *Sczirbitz*, *Szczerbice* 1845 K 624; *Sczyrbitz* 1871 GemGut V 354; *Szczerbice* 1900 Myc 49; *Sczyrbitz* 1913 Meyers II 785; *Szczerbice* (*Sczyrbitz*) 1920 PrusŚG 74; *Szczerbice*, *-bic* 1982 WUN III 394. — Pierwotna n. *Szczyrbice*, od n. os. *Szczyrba* SSNO V 297, z suf. *-ice*, zniemczona jako *Schürbitz*, *Sczyrbitz*. Notowana od XIX w. postać *Szczerbice* z regularnym przejściem *-yR-* > *-eR-* (por. *szczyrba* > *szczerba*). Lit.: SNGŚI XIII 135. PS

Szczerbiecin, wś, gdań., gm. Tczew, 13 km na zach. od Tczewa: *Szczerbierczin* 1366 SchD 259; *Schirbiczin* 1402–15 Krie 97; *Czirbiczin* 1437/38 GZ 116; cum villis ... Szaczewo et *Scyrbiczino* 1526 Matr IV/1, nr 5069; *Sezirbiczino* 1534 Inwwołoc 119; *Czierwiesczin* 1570 ŻDz XXIII 156; *Scirbyczyno* 1583, *Szczerbiecino* 1597 Font I–III 51, 402; *Szczerbieczyn* 1648 RP 170; *Szczerbecin* 1662 ASK I 52, 273; *Szczerbiecin* 1682 Font V 97; *Szczerbiecino* (1710) SG XI 848; *Scierbiencin* 1772/73 HAPr IV 642; *Scierbiecin* (1780) SG XI 848; *Sciebienczyn* (!) 1789 Goldb II 206; *Czierbientschin* 1796–1802 MpSchröt IX; *Czerbienczin* 1821 Mützell I 238; *Czerbienschin* 1871 GemGut I 366; *Szczerbiecin*, niem. *Czerbienschin*, dobra ryc. 1890 SG XI 848; *Scherpingen* 1906 Bär 104; *Szczerbiecin*, niem. *Scherpingen* 1921 Sk XI 55, 88; *Szczerbiecin*, *-na*, *szczerbieciński* 1972 UN 197, 13; gw. *ščerbeńcin*, *-na*, *ščerbeńciński*. — Od n. os. *Szczyrba* (*Szczerba*), *Czyrba* SSNO V 297, VII 252, z rozszerzonym suf. **-ętin(o)*, lub od n. os. *Szczerbięta* RymSEN II 528, z suf. *-in(o)*. Nazwę zniemczono jako *Czerbientschin*, *Czerbienschin*. W 1906 r. wprowadzono urzędowo nową

n. niem. *Scherpingen*. Lit.: SchD 86, 259–60; SHGPG XI 77–8; Bugalska, PMT VI 100; Łuszczynska, PMT V 91–2. BCz

Szczerbin, wś, pil., gm. Łobżenica, 3,5 km na zach. od Łobżenicy: *Sczirbyno* 1427 Koz V 389; *Sczyrbino* 1441 Koz I 320; *Sczyrbino* 1450 KszNak 1, 6v; *Sczyrbino* 1453 SHGKI(NG 1, 49v); *Sczyrzbin* 1480 Koz I 320; ad villas ... Gruszka, Chwalymyrowo, Czaycze et *Sczyrbynko* 1493 KszPoz 22, 233v; de *Szczerbino* 1500 SHGKI(NG 4, 303); *Sczyrbyno* 1511/12 VisitGn 332; Chwalimyrowo, Gromadno, Grusza, *Szczerbynek* 1556 KsgPoz 19, 299v; *Szczerbinko* 1564, *Szczerbinko* 1565 ASK I 5, 280v, 269v; *Szczerbyno* 1565, *Szczerbyno* 1576 ASK I 12, 503, 665v; *Szczerbinko* 1577 ASK I 13, 127; *Szczerbinko* 1580, *Szczerbinko* 1591 ASK I 4, 432, 760v; *Szczerbinek* s Folwarkiem, Gruska wies do tegoss *Szczerbinka* nalezacza 1605 KsgPoz 179, 13; *Szczerbinko* 1629 MKI(Tab 42, 7); *Szczerbin* 1651 KsgPoz 313, 73v; *Szczerbin* 1652–53 Font XII 298; *Szczerbin* 1661 MKI(Tab 42, 38); *Szczerbinko* 1673 ASK I 74, 106; *Szczerbin* 1688 KsgPoz 53, 35; *Szczerbin* 1752, *Szczerbin* 1784 ASC(Gromadno, U-1751–84, k. 3v, 87); *Szczerbyn* 1786 ASC(Gromadno, U-1785–1837, k. 2v); *Szerbin* 1789 Goldb II 234; *Czerbin* 1796 MpSchröt XX; *Szczerbyn*, *Szczerbin* 1803 ASC(Gromadno, U-1785–1837, k. 60v, 61v); *Szczerbin* 1823 Mützell IV 420; *Szczerbin* 1846 KsP 543; *Czerbin* 1857 Amt-Bromberg 242; *Szczerbin* 1871 GemGut IV 160; *Czerbin* 1874 AmtBromberg dod. 171; *Szczerbin* 1890 SG XI 848; *Szczerbin* 1913 Meyers II 921; *Szczerbin* 1921 Sk X 123; *Szczerbin*, *-na*, *szczerbiński* 1972 UN 190, 13; gw. *ščerbin*, *-na*, *ščerbiński*. — Pierwotnie *Szczyrbino*, od n. os. *Szczyrba* SSNO V 297, z suf. *-ino*, później *-in*. Od 1500 r. notowane formy z regularnym przejściem *-yR-* > *-eR-* (*Szczerbino*). Od początku widoczne jest wahanie rodzaj. (*-ino*, *-in*), które dotyczyło także notowanych w XV–XVII w. form deminutywnych *Szczerbinek*, *Szczerbinko*, mających zapewne związek z czasową degradacją wsi. W końcu XVII w. utrwaliła się współczesna postać *Szczerbin* (w części niem. źródół zniekształcona jako *Czerbin*). W okresie okupacji hitlerowskiej krótko funkcjonowała n. niem. *Scherben*. Notowana w XX w. n. *Szczerbinek*,

Szczerbinek

kol. 1967 SM 1120, cz. wsi Szczerbin 1972 UN 190, 13, nie stanowi kontynuacji dawnej n. deminutywnej odnoszącej się do wsi (o ile w ogóle jej obecność w tych dwu wykazach nie jest efektem omyłki). PS

Szczerbinek zob. **Szczerbin**

Szczerbinko zob. **Szczerbin**

Szczerbino zob. **Szczerbin, Szczerbiny**

Szczerbiny, wś zaginiona, leżała w par. Bobrowniki, później Ciechocin, włoc.: *Szczerbino* 1564, *Szczerbino* 1565, *Szczerbini* 1573 ASK I 30, 351v, 452, 507; *Szczerbiny* 1598 Vlad XXI 134; *Szczerbiny* 1639 ABMK LXVIII 157; *Szczerbiny* 1673 ASK I 69, 405; *Scerbiny* desolata 1673 ASK I 73, 83; *Szczerbiny* 1674 ASK I 69, 463; *Scerbiny* desolata 1674 ASK I 73, 154v. — Zapewne od n. os. *Szczerba* RymSEN II 523, z suf. *-ino*, wtórnie *-iny* (l. mn.). Miejscowość uznawana jest za gniazdo rodu Szczerbińskich (Biliński 181–2). Lit.: AtKu 89; SHGDobrz(materiały) 181–2. KS/PS

Szczerbowo zob. **Szczerzbowo**

Szczerbów zob. **Serby**

Szczerbówek zob. **Stare Serby**

Szczerby, wś, włoc., gm. Rogowo, 12 km na pld.-wsch. od Rypina: *Szczerby*. Rumunek Czumski ... na Rumonku Czumskim *Szczerby* zwanym 1834 ASC(Gójsk, UMZ-1834, s. 34); z *Szczerbów*, na *Szczerbach* 1837 ASC(Gójsk, UMZ-1837, s. 23, 35); *Szczerby* 1839 MpKwat III 2; *Щербѡ* ромунки 1866 GPKP VIII 8; *Szczerby* 1877 Zin II 205; *Szczerby* 1890 SG XI 849; *Szczerby* 1921 Sk I 165; *Szczerby, Szczerb, szczerbiński* 1971 UN 183, 6. — Od ap. *szczerba* 'wyrwa' SW VI 583, w formie pluralnej, efemerycznie także singularnej. KS

Szczerowska Wieś, wś, piotr., gm. Szczerców, 14,5 km na pln.-zach. od Zelowa: *Scersow* 1332 MVat I 155, 324 (tu?); *antiqua villa Sczyrczow* ... iuxta villam *Sczirczow* (1367)1501 AC II nr 1981; *Stari Sczirczow* 1511 ŻDz XIII 178; *antiqua villa Sczyrczow, Scyerczowska Wyesz* 1511–23 ŁLB I 456, 464; *Stari Sczirczow* 1553 ŻDz XIII 216; Wieś *Stari Sczirczow* 1564–65 Luwlkp II 20; *Szczerzewska wiesz* 1591 MK 136, 128v; wieś *Sczyrcow*, Wieś *Stary Szcercow* 1628–32 Luwlkp II 84, 95; *Villa Stary Szcerczow* 1673, *Villa Wola Szczerzowska* 1674 ASK I 74, 273, 393v;

Szczerowska wies 1783–84 RejKor 182; *Wies Stary Szcercow* 1790 APŁódź(39/602/0/-/14, k. 8); *Szczerkowska wieś* (!) 1827 Tabella II 221; *Szczerowska wieś* 1839 MpKwat II 5; *Szczerowska Wieś*, kol. i folw. 1890 SG XI 850; *Szczerowska Wieś* 1921 Sk II 44; *Szczerowska Wieś, -kiej Wsi, wiejski* 1972 UN 39, 32; gw. *scercoska véś, -ki fši*. — Pierwotnie *Szczyrców*, od n. os. **Szczyrzec* (: *szczyry* 'życzliwy, otwarty' Sstp VIII 540), z suf. *-ów*. Później n. zestawione: *Stary Szczyrców//Szczerców* (z regularnym przejściem *-yR- > -eR-*, por. *szczyry > szczyry*), też w formie zlatynizowanej *Antiqua Villa Szczerców*. Od XVI w. *Szczerowska Wieś*, efemerycznie *Wola Szczerowska*. Na gruntach wsi założono mto *Szczerców* (zob.). Forma gw. zamazurzona. Lit.: SHGŁęcz II 136–7. KS

Szczerców, wś, dawniej mto, piotr., gm. Szczerców, 18 km na pld.-zach. od Belchatowa: *Sczyrczow* (1362)XVI Matr IV/3, supl. nr 215; *Sczirczow* (1364)XVI Matr III supl. nr 38; oppido nostro *Sczirczow* ... in nostro oppido *Szczerzow* ... *Szczerzow* (1367)1501 AC II nr 1981; *Sczirczow* 1387 KW III 588; *Sczyrczow* 1446 Pot nr 95; *Sczyerczow* 1511/12 VisitGn 436; *Szczyrczow* oppidum 1511–23 ŁLB I 456; *Sczirczow* 1553, *Szczerzow* 1563 ŻDz XIII 216, 309; Miasteczko *Sczirczow*, ku *Sczirczowu* 1564–65 Luwlkp II 20, 57; Miasteczko *Sczirczow* 1567 ASK XLVI 41, 64; oppidum *Szczerzow* 1592 MK 137, 82v; miasteczko *Szcercow* 1628–32 Luwlkp II 84; *Szczerzow* 1635 RepGn I 99; *Szcercow* 1644 ASAGn 59; *Szcerczow* 1673, *Szcercow* Oppidum 1674 ASK I 74, 273, 393v; *Szcercow* 1683, *Szcercow* 1712, *Szczerzow* 1729 RepGn I 109, 118, 141; *Szcercow* 1759–60, *Szcercow* 1761 RepGn I 251, 306; *Szczyrcow* 1766 Lustracje 15a, 41; *Szcercow* 1783–84 RejKor 182; *Szcercow* 1802–03 MpGillyPr; *Szczerzow* 1811 RepGn I 611; *Szczerzow* 1827 Tabella II 221; *Szcercow* 1839 MpKwat II 5; *Szczerców*, os. m., dawniej mko 1890 SG XI 849; *Szczerców*, os. m. 1921 Sk II 44; *Szczerców, -cowa, szczerowski* 1972 UN 39, 32. — Miasto założono na obszarze lasów przyległych do wsi *Szczerców* (zob. *Szczerowska Wieś*) za panowania Kazimierza Wielkiego. Lit.: SHGŁęcz II 136; RospSEMIG 381; RymNmiast 237. KS

Szczerców zob. **Szczerowska Wieś**

Szczeresz zob. **Szczereż**

Szczereż, wś, nowosąd., gm. Łącko, 15,5 km na pld.-zach. od Nowego Sącza: *Scezer* (1280), *Szczeresz* (1283), *Sceser* (1293) KMłp II 145, 154, 191; *Sczerzesz* 1400 Krak nr 10352; *Czerzysch* 1415 KMłp IV 147; *Sczeresch* 1470–80 DB II 252; *Szczerzysch* 1516 SHGKr(CastrSand 1, 9); *Szcierezsz*, *Szczerzesch* 1529 LR 44, 278; *Szcierzsz* 1538 ASK I 81, 167v; *Szczerecz*, *Szczerecz* 1564 Lukrak I 168, 172; *Szczeres* 1570 ASK I 107, 163v; *Szczerisz* 1581 ŻDz XIV 128; *Szczerecz* 1629 RPobKr 197; *Szczerecz* (1676)XVIII RPogMłp 80; *Szczeresz* 1680 Rej 203; *Scirecz* 1779–83 MpMieg; *Szczeres* 1802 Crusius III/2, 413; *Szczerecz* 1859 MpChrz; *Szczeresz* 1861–64 MpFran; *Szczereż* 1886 Bigo 192; *Szczerecz* 1890 SG XI 850; *Szczereż* 1921 Sk XII 26; *Szczereż*, *-ża*, *szczereski* 1964 UN 9, 73; gw. *ścyres*, *-eza*, *ścyreski*. — Pierwszy zapis uzasadnia prapostać **Ścieżerz*. W. Lubaś i E. Pawłowski uznali n. za niejasną, A. Bańkowski sugerował możliwość rekonstrukcji jej pierwotnej formy jako **Żdzyżyrz* (: n. os. **Żdzyżyr*) lub jako **Tszczeżyrz*. Z. Babik wiąże toponim z antroponimem **Ścieżór*, z suf. **-jъ*, por. n. os. *Ścieżor*, *Ścieżor* RymSEN II 575, w którym widzi ap. **ścieżór*, *ścieżora* ‘coś długiego, wysokiego i sterzącego w górę’, najczęściej ‘słup tworzący stóg’, będący kontynuantem psł. **stežerъ*, por. scs. *stežerъ* ‘podpora, podstawa’, głuź. *sčezor* ‘maszt, drzewo masztowe’, dłuź. *sčazor* ‘słup podtrzymujący stóg siana’, ukr. gw. *стежир* ‘ogrodzone miejsce, gdzie znajdują się stogi siana’, mający też paralele w j. bałt., por. lit. ap. *stegeriys*, *stāgaras* ‘łodyga, sucha gałąź’, łot. *stagaris* ‘długi pręt, zerdź, kij’ SESmocz 596. Por. też pol. gw. *ścieżor*, *ściężor* ‘drag w środku stogu siana’, *ściężar* ‘poprzeczna belka żurawia’ SGPREi(kartoteka). Lit.: PSąd I 116; LKrak 147; Bańkowski, Onom XXIX 155; Babik, Onom XLV 43–52. IV

Szczerki, wś, sier., gm. Dobroń, 6,5 km na pld.-zach. od Pabianic: в деревнѣ *Щерку* 1912 ASC(Dobroń, U-1909–14, k. 127); *Szczerki Dobr.* 1915 KdwR(Lask); *Szczerki* 1917 OVWar II 162; *Szczerki* 1921 Sk II 49; *Szczerki*, *-ków*, *szczerski* 1974 UN 42, 13. — Od nazw. *Szczerek*, *Szczerka* RymSEN II 528, w formie pluralnej, por. też nazw. *Szczerkowski* notowane w okolicy, lub od

ap. *szczerk* ‘kamyczki drobne, piasek gruby, żwir, rola szczerkowata’ SW VI 584. Okresowo także *Szczerki Dobrońskie*; człón odróżniający od n. m. *Dobroń*, w formie przymiotnika. KS

Szczerkowo (1), wś, koniń., gm. Sompolno, 1,5 km na wsch. od Sompolna: *Szczerkowo*, na kolonii *Szczerkowo* 1863 APPozn(54/858/0/-/67, k. 1v); z *Szczerkowa*, w *Szczerkowie* 1865 AP-Pozn(54/858/0/-/69, k. 21v); *Szczerkowo*, kol. 1877 Zin II 205; *Szczerkow* 1882 Borucki 358; *Szczerkowo*, kol. 1890 SG XI 851; *Szczerkowo*, folw. 1902 Przew II 213; *Szczerkowo*, wś 1921 Sk I 98; *Szczerkowo*, *-wa*, *szczerkowski* 1971 UN 182, 22. — Od ap. *szczerk* ‘gruby piasek; piaszczysta, zwirowata, nieurodzajna gleba’ SGPREi(kartoteka), SGPKar V 289 lub od n. os. *Szczerek* RymSEN II 528, z suf. *-owo* (wyjątkowo *-ów*). Miejscowość (wraz z Olszewem) powstała w 1861 r. na gruntach wydzielonych z Sompolinka. A. Breyer wspomina, że były to piaszczyste ziemie, co może przemawiać za odapelatywną motywacją nazwy. Lit.: Breyer, Zur Geschichte von Sompolno und Umgegend, 1938, 84. PS

Szczerkowo (2), cz. wsi Psary, dawniej wś?, wloc., gm. Chodecz: *Syrkowo* Predium desertum 1489 Lupbrz 131; *Syrkowo* duo molendina 1553, *Syrkowo* [młyn] 1557, *Szerkowo* predialis de duobus molendinis 1567, *Serkowo* 1577, *Sierkowo* molendinum 1580 ASK I 29, 204, 277, 398, 435, 609v; Molendinum *Szerkowo* 1582, *Serkowo* 1583 ASK I 30, 651, 711; Molendinum *Goscienny* 1673, Molendinum *Goscienny* 1674 ASK I 74, 849, 883; *Szczerkowo* M. 1802–03 MpGilly-Pr; *Szczerkowo* młyn 1827 Tabella II 221; Mł. *Szczerkowo*, *Gosciny* Mł. 1839 MpKwat II 3; *Szczerkowo* 1877 Zin II 205; *Szczerkowo*, os. młyn. 1890 SG XI 851; *Szczerkowo*, os. 1967 SM 1121 *Szczerkowo* 1982 WUN III 394. — Pierwotnie *Szyrkowo*, *Szerkowo* (opustoszały folw. i młyn), od n. os. *Szerka* SSNO V 276, z suf. *-owo*. W XVII, też XIX w. odnotowano młyn o n. *Gościenny*, który można identyfikować z *Szczerkowem*; n. ta od n. os. *Gości(e)nny* AntrP I 566. Od XVIII w. *Szczerkowo*, od ap. *szczerk* lub od nazw. *Szczerek* RymSEN II 528, z suf. *-owo*. Lit.: SHGKu(materiały) 439; Koz V 389, 392. KS

Szczerkowo zob. **Szczerków**

Szczerków

Szczerków, cz. wsi Konarzew, dawniej wś, kal., gm. Zduny: *Szirkowo* 1397 Lek II nr 585; *Szczerkowo* (1398) XVIII KW III 708; *Szirkowo* 1418, *Szczyrky* 1424 RWlkp II nr 567, 767; in villa ... *Szczyrkowo* 1494 KsgPoz 11, 57; *Szczyrkow* 1508, *Szczerkowo* 1510 ASK I 11, 162, 54; *Scierkowo* 1552, *Szczerkowo* 1577, *Szirkowo* 1578, *Szczyrkowo* 1580 ASK I 11, 244, 287, 421, 863; *Szirkowo* 1591 ASK I 6, 751v; *Szczerków* 1618–20 PKal 146; *Szczerkow* (1643) RegGn 150; *Szczerkowo* 1673 ASK I 74, 52v; *Szczerkow* 1783–84 RejKor 59; Wieś *Szczerkowo* 1789 MKI(Tab 47, 6); Folw. *Szczyrkow* 1793 MpPerKI; *Szczyrkow* 1802–03 MpGillyPr; *Szczyrkow*, wś 1823 Mützell IV 420; *Szczerkow* fol. 1846 KsP 245; *Szczerków*, folw. 1890 SG XI 851; *Szczerków*, -kowa 1982 WUN III 394; gw. *ścyrkuf*, -kova. — Pierwotnie *Szczyrkowo*, od n. os. *Szczyrek* RymSEN II 528, z suf. -owo, od XVI w. -ów. W XV w. efemerycznie wystąpiła oboczna n. pluralna *Szczyrki* (która mogła powstać z niepoświadczonej formy pluralnej **Szczerkowy* przez odrzucenie suf. -ow-, por. BańMorf 106–7). W zapisach od XVI w. poświadczono regularne przejście -yR- > -eR-. PS

Szczerków zob. **Szczerkowo** (1)

Szczeroslugi, wś, tor., gm. Płużnica, 7,5 km na pñn.-zach. od Wąbrzeźna: *Szczere slugi* 1748, de *Szczereslugi* 1749 ASC(Nowa Wieś Królewska, UMZ-1725–70, k. 93, 99); De *Szczereslugi* 1778, z *Szczeroslug* 1780 ASC(Nowa Wieś Królewska, U-1771–82, k. 13v, 19v); *Szczeroslugi*, Königl. Dorf 1789 Goldb II 207; *Szczeroslugo* 1796–1802 MpSchröt XXI; *Szczeroslugi* 1821 Rumpf III 182; *Szczeroslugi* ok. 1845 MpRey nr 48; *Szczeroslugi* — *Wronki* al. *Szczeroslugi* 1879 KętN 68; *Szczeroslugi* 1886, *Szczeroslugi* al. *Wronki*, niem. *Szczeroslugi* 1890 SG VII 208, XI 851, 905; *Deutschwalde* 1901 Bär 35; *Deutschwalde* 1912 Meyers I 337; *Szczeroslugi*, niem. *Deutschwalde* 1921 Sk XI 65, 88; *Szczeroslug* in. *Wronki* (*Deutschwalde*) 1925 Krzep 115; *Szczeroslugi*, wś 1933 SkBy 1673; *Szczeroslugi*, -slug 1982 WUN III 394. — Od przezw. **Szczerzy Sluga* (: przym. *szczerzy* i ap. *sluga*), w formie pluralnej, wtórnie w formie złożenia z interfiksem -o-. Była to wieś królewska. Oboczna n. *Wronki*, od n. os. *Wronka* RymSEN II 703, w l. mn. Nazwa niem. *Deutsch-*

walde nadana urzędowo w okresie zaborów. Lit.: GórnRPom 128. BCz

Szczerzbowo, wś, olszt., gm. Mrągowo, 11,5 km na pñn.-wsch. od Mrągowo: *Szciersbowen* 1555 BiałOsad 125; *Zirspowa* 1623–32 AF XI 224; *Szczerbowen* 1663 MpNaroński; *Ziersbowen* 1672–73 AF XI 223; *Szczerbowen*, wś 1785 Goldb III 148; *Szczerbowen* 1790 ASC(Nakomiady, UMZ-1788–1829, s. 245); *Szciersbowen* 1796–1802 MpSchröt XI; *Szczerbowen* 1803 ASC(Nakomiady, UMZ-1788–1829, s. 272); *Szczerbowen* 1821 Rumpf III 183; *Szczerzbowen* 1825 ASC(Nakomiady, UMZ-1788–1829, s. 480); *Szciersbowen* 1836 MpReyPr(Sensburg); *Szczerzbowo*, wś ok. 1859 SzcześTeka 34; *Szciersbowen* — *Szczerzbowo* 1879 KętN 181; *Szczerbowen* 1890 SG XI 905; *Szciersbowen* 1913 Meyers II 785; *Szczerzbowo* — *Talhausen* 1927 Choj 130; *Talhausen* — *Szczerzbowo*, -wa, *szczerzbowski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szczerzbowo* — *Talhausen* (*Szciersbowen*) 1951 Rosp 322; *Szczerzbowo*, -wa 1982 WUN III 394. — Od n. os. **Szczerzba* (por. *szczerzbina*//*szczerbina*, *szczerzba*, *szczerzyć*), z suf. -owo, w formach zmienionych substytuowanym jako -owen. W 1927 r. wś otrzymała urzędową n. niem. *Talhausen*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczerzbowo*. Lit.: Mrągowo. Z dziejów miasta i powiatu, 1975, 194; BiałOsad 125. RP

Szczerzewo, przys. wsi Janikowo, dawniej wś, płoc., gm. Czerwińsk nad Wisłą: *Scesevo* 1240 KMaz I 344; *Czezewo* 1500 SHGMz(Ep. 16, 89v); *Scziessewo* 1552 ASK I 27, 893v; *Sciezewo* 1567, *Szczzewo*, villa 1573 ASK I 40, 684, 759; Wies *Szczesewo* 1595 ADPłoc, sygn. B nr 4, k. 70; *Sciezewo* 1641 ASC(Czerwińsk, UZ-1639–99, k. 181); Villa *Scieżewo* 1673, *Szczzewo* 1674 ASK I 66, 466, 516; de *Scieżewo* 1686, *Szczzewo*, *Szczzewo* 1688, *Sciezewo* 1689 ASC(Czerwińsk, UZ-1639–99, k. 143, 182); *Sciezewo* 1701, *Szczzewo* 1704, *Szczzewo* 1705 ASC(Czerwińsk, U-1696–1709, k. 57, 104, 123); Villa *Szczieżewo* 1782 ASC(Czerwińsk, U-1781–1815, k. 12); *Szczerzewo* 1792 MpPerRw; *Scieżewo* 1793, *Szczieżewo* 1794 ASC(Czerwińsk, U-1781–1815, k. 100, 101); *Janikowo Kol.* czyli *Szczieżewo* 1839 MpKwat III 3; Wieś *Szczieżewo* 1864, *Szczerzewo* 1865 ASC(Czerwińsk,

UMZ-1864, k. 3 i UMZ-1865, k. 5v); *Szczerzewo* 1877 Zin II 205; *Szczeżewo*, -wa, cz. wsi 1971 UN(mps) 138, 10; *Szczerzewo* 1995 Mp-50(N-34-125-D); *Szczerzewo*, -wa XXI PRNG. — Pierwotnie może *Ścieżewo*, od ap. **ścież* (< psł. **stežb* ‘drag, wokół którego układa się stóg, na którym obracają się drzwi, wrota, dawny zawias’, por. na *ścież*, na *oścież* ‘na całą szerokość’, *ścieżaja*, *ścieżeja* ‘czop, na którym się obracają drzwi’, dial. *ścieżaj*//*ścieżaj* ‘oś wrót ni zakończona czopem wpuszczonym w podwalinę stodoły’ SEBor 402–3), lub *Szczeżewo*, od ap. **szczeż* (może ślad dawnej n. ptaka związanej ze *szczegiel*), z suf. -ewo. Forma *Szczerzewo* miała by wtedy charakter graficzny. W XIX w. oboczna n. od n. wsi *Janikowo* (6). Miejscowość znana od średniowiecza, zniszczona podczas I wojny światowej, w XX w. w spisach niewykazywana, pojawia się na współczesnej mapie i w PRNG (n. niestandardyzowana). Lit.: ZMaz 354. UB

Szczesie, wś, sier., gm. Brąszewice, 10 km na pñ.-zach. od Złoczewa: baptisavi filium Gregorium Petro Szczes ... Patrini vero fuerunt ... de Villa Godynice et de *pustkowie* 1692 ASC(Godynice, UM-1608–1702, k. 254); *Szczes Pustkowie* 1745 ASC(Godynice, UMZ-1708–54, k. 54); *Szczes Pustkowie* 1781, *Szczesie Pustkowie* 1783 ASC(Godynice, UMZ-1755–84, k. 179, 208); *Szczesiowie* 1783–84 RejKor 201; *szczesiowie* 1789 MpCzajSier; *Szczes Pustkowie*, stał się Benedykt Szczes ... Grzegorza Szczesia 1808, *Pustkowie Szczes* 1810, *Pustkowie Szczes* 1811, *Pustkowie Szczes* 1841, *Szczesie pustkowie* 1842 APŁódź(39/1477/0/-/1, k. 5v–6; 7, k. 24, 48; 48, k. 39; 50, k. 41); *Шець* 1866 GPKP II 17; *Szczesie* 1872 CatVlad 43; *Szczesie* 1877 Zin II 205; *Szczes*, os. 1890 SG XI 855; *Szczesie*, wś 1921 Sk II 97; *Szczesie*, -sia, *szczesiowski* 1972 UN 50, 22. — Od n. os. *Szczes* RymSEN II 528, por. zapisy z lat 1692 i 1808. Wtórnie pluralizacja nazwy: *Szczesiowie*, *Szczesie*, natomiast współczesny dopełniacz wskazuje na formę singularną. Pierwotnie było to pustkowie, por. *pustkowie* a. *pustka* ‘dom z budynkami z dala od wsi’ SW V 438. KS

Szczesiowie zob. **Szczesie**

Szczesnowicze zob. **Szczęsnowicze**

Szczes zob. **Szczesie**

Szcześniki, wś, chełm., gm. Hańsk, 16,5 km na pld.-zach. od Włodawy: *Szczesniki* 1779 ChKGk 125, k. 38; *Szczesniki* 1783–84 RejKor 6; *Szcześnik* 1796 PerOpis I 160; *Szczesniki* 1802 Crusius III/2, 413; *Szcześniki*, wś 1827 Tabella II 221; *Szczesniki* 1839 MpKwat VII 7; *Szcześniki* al. *Szczesniki* 1890 SG XI 855; *Szcześniki*, wś 1902 Przew II 213; *Szcześniki* 1921 Sk IV 117; *Szcześniki* 1952 UW 150; *Szcześniki*, -nik, *szczesnicki* 1967 UN 121, 9. — Od n. os. *Szcześnik*, *Szcześnik* RymSEN II 529, w l. mn. Pod koniec XVIII w. efemerycznie singularyzacja nazwy. Lit.: CzChełm 76, 195. BCz

Szczeżewo zob. **Szczerzewo**

Szczękociny zob. **Szczekociny**

Szczęsna, wś, rad., gm. Grójec, 2,5 km na pñ. od Grójca: *Szczęsna*, kol. 1933 DzUrż(W. Warsz. nr 14, poz. 136); *Szczęsna* 1937 Mp-100(41-32); *Szczęsna* 1952 UW 12; *Szczęsna*, -nej, *szczęsnowski* 1971 UN 127, 22. — Od przym. *szczęsny* ‘szczęśliwy, pomyślny, pożądany’ SW VI 587, tu zapewne w znaczeniu ‘teren dobry do osiedlenia’. Lit.: KopRad 65. UB

Szczęsne (1), wś, olszt., gm. Purda, 5,5 km na pld.-wsch. od Olsztyna: *Schonenwald* (1330)XIV Woel 170; *Schonenwald*, *Schonenwalt* (1352)XV, ville *Schonenwald* (1353)XV, *Schonenwald* 1359, *Schonenwald* 1360 PrUr V 20, 21, 106, 454, 521; ad villam ... *Schonenwaldt* 1420 MWrm V 553; villas ... *Schonenwalt* 1462–63 MWrm III 40; *Schonwalt* 1517 Locationes 78; *Schonewalt* 1564, *Schonwalt* 1570, *Schönwalts* 1588, *Schönwald* 1590 SHGWrm(ADWO, AK, 88, 87); *Schonualde* 1615 RLWrm 269; *Schonwald* 1717 GuldWij 60; *Schönwald* 1718 Wijaczka 417; *Schönwalde* 1755 MpEnd; *Schönwalde* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Schönwald* — *Szonwalt* 1879 KętN 197; *Schönwalde* 1913 Meyers II 754; *Schoenwalde* — *Szczęsne* al. *Szawald*, wś 1946 Ley I 72; *Schönwalde* — *Szczęsne*, -ego, *szczęśniański* 1948 MPol XXV nr 14; *Szczęsne*, -nego 1982 WUN III 394; gw. *šuvāūt*, -*vauða*. — Dawna n. niem. *Schönenwald*, w formie dopełniacza *am sschönen Walde*, później *Schönwalde*, od przym. *schön* ‘ładny, piękny’ i *Wald*, śrdniem. *walt*, *wolt* ‘las’ Lübben 551, 592. Nazwa spolonizowana jako *Szonwalt*//*Szonwald*//*Szawald*, gw. *Szuwald*, z regularną adaptacją -*walde* jako -*wald*//-*walt*.

Szczęsne

Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczęsne*. Lit.: Rospond, OSG VIII 35; CzNiem 162–3. RP

Szczęsne (2), wś, warsz., gm. Grodzisk Mazowiecki, 2,5 km na pld.-wsch. od Grodziska Mazowieckiego: *Wolya Jakubowska* 1500, 1502 MK 18, 142v; bonis ... *Vola utraque et Cady* 1523 MK 32, 172v; *Volia Czyboroua* 1526, *Volia Stibory* 1527, *Volia cziboroua* 1528 ASK I 27, 457, 476v, 728v; *Vola Stibory* 1536, *Cziboroua Volia* 1563 ASK I 27, 402v, 243v; *Ciboroua wola* 1577, *Cziboroua volia* 1578, *Cziboroua wolia* 1579, *Cziboroua wolia* 1580 ASK I 28, 540 476; *Wola Cyboroua*, *Wola Ciboroua* 1653 ASK I 28, 741v, 782; Vw. *Wola Cyboroua* 1802–03 MpGillyPr; *Ciboroua Wola* 1811 ASC(Grodzisk Maz., UMZ-1811, k. 32); *Cyboroua wola* 1827 Tabella I 78; *Syberoua (!) Wola* 1839 MpKwat IV 4; *Cyboroua Wola* 1856 ASC(Grodzisk Maz., UMZ-1856, k. 5); *Циборова воля* 1877, *Щесне* 1877 ASC(Grodzisk Maz., UMZ-1877, k. 10v, 29); *Cyboroua wola* 1880, *Szczęsne* al. *Cyboroua Wola*, folw. 1890 SG I 718, XI 835; *Szczęsne*, Df. u. Vw. 1917 OVWar II 162; *Szczęsne* 1920 ASC(Grodzisk Maz., U-1917–20, k. 248v); *Szczęsne* 1921 Sk I 10; *Szczęsne, -nego, szczęśniczki* 1971 UN 126, 10. — Dawniej *Wola Jakubowska*, *Wola Ciboroua*//*Wola Ścibory*//*Ciboroua Wola*//*Cyboroua Wola*, od ap. *wola* ‘osada wolna od podatków’ i od n. os. *Jakub*, z suf. *-owski*, lub od n. os. *Jakubowski* SSNO II 386, 396, później od n. os. *Cibor*, *Ścibor* SSNO I 430, *Cybor* RymSEN I 92, w postaci przym. dzierżawczego, efemerycznie w formie pluralnej. Od 2. połowy XIX w. n. *Szczęsne*, od przym. *szczęśny*, por. też nazw. *Szczęsny* RymSEN II 529, notowane w tym regionie. Lit.: SHGWarsz 318. UB

Szczęsnowice zob. **Cieszkowice**

Szczęsnowice, wś, biał., gm. Szudziałowo, 13,5 km na pld.-wsch. od Sokółki: *Szczęsnowicze*: p. Franciszek [i] Stanisław Szczęsnowiczowie 1690 RPodTr 117; *Szczęsnowicze* 1784 DekGr 113; *Szczęsnowicze* 1794 TabGr 241; *Szczęsnowicze* 1914 KdWR(Sokółka); *Szczęsnowicze*, okol. 1921 Sk V 76; *Szczęsnowicze* 1928 Mp-100(35-37); *Szczęsnowicze*, wś 1952 UW 168; *Szczęsnowicze* 1963 Mp-25(Sokółka); *Szczęsnowicze, -wicz* 1982 WUN III 394; gw. *ščasnovičy, -ič*. — Od n. os. *Szczęsnowicz* (por. pierwszy za-

pis), w l. mn. Forma gw. zgodna z fonetyką białoruską. Lit.: Wiśniewski, ABS XI 32; Janovič, Onom XXXIV 26. IN

Szczęście, wś, rad., gm. Zwolen, 6 km na pln.-wsch. od Zwolenia: *Щенцир* 1866 GPKP IV 7; Kolonia *Szczęście*, вь Колонии *Щенцир* 1869 ASC(Zwolen, UMZ-1869, k. 126); *Szczęście* 1890 SG XI 855; *Szczęście* 1933 SkBy 1673; *Szczęście, -cia*, cz. wsi Mieczysławów 1970 UN 36, 8; *Szczęście, -cia* 1982 WUN III 394. — Zapewne od ap. *szczęście* (por. podobne n. typu *Miłość, Radość*). Lit.: KopRad 65. IN

Szczęśliwice, cz. Ochoty w Warszawie, dawniej wś: *Stanczleucze* 1421 SHGMz(W 1, 13); *Stanczleucze* (1448)1456 MK 4, 60v; *Stenczlowicze* 1450 SHGWarsz 271; *Stanczleucze* 1468 MK 5, 88v; *Stanslevice* 1520 MK 32, 66; *Stanczlewycze* 1528, *Staczelvice* 1532, *Stanczlewicze* 1569 ASK I 27, 713v, 431v, 149; *Stanczlewicze* 1580 ASK I 28, 352; *Stanclevice* 1653 ASK I 28, 724; *Stanslevice* 1673 ASK I 69, 642v; *Stanclevice* 1673, *Stanczlewicze, Stanislevice* 1674 ASK I 72, 752, 857v, 906; Villam ... *Stanislawicze* ... praedicta Villa *Stanislawicze* 1712 Czajewicz 47, 48; *Stanislawicze* 1717 Rocznik Warszawski XV 302; *Stanczlewicze* 1720 MK 222, 436; *Stanislawicze* 1721 MK 253, 13v; *Stanislawicze* 1769, *Stanislawicze* 1770 MK, Ks. Ref. 30, 77–77v, 155–156; *Szczęslevice* 1783–84 Rej-Kor 801; *Szczęśliwice* 1792 MpPerRw; *Szczęslevice* 1802–03 MpGillyPr; *Szczęślevice*, we Wsi *Szczęślewicach* 1808 APWarsz(72/174/0/-/1, k. 1v); *Szczęśliwice* 1827 Tabella II 221; *Szczęśliwice* 1890 SG XI 855; *Szczęśliwice*, wś 1921 Sk I 194; *Szczęśliwice*, wś 1933 SkBy 1673; *Szczęśliwice, -wic* 1964 UN 37, 13. — Dawniej *Stanclevice*, od n. os. *S(z)tancel, S(z)tencel* SSNO V 326, *Stensel* RymSEN II 475, z suf. *-ewice*. Antroponim jest niem. adaptacją rodzimego im. *Stanisław*, do którego nawiązują formy *Stanislawicze, Stanislawicze* i *Stanislawicze* (z wstawnym *-je-*). W XVIII i XIX w. efemerycznie *Szczęslevice*, wtedy też pojawia się postać *Szczęśliwice* powstała zapewne w wyniku adideacji do przym. *szczęśliwy*. W 1951 r. wś została przyłączona do Warszawy. Lit.: SHGWarsz 271–2; TaszyckiPatr-Mz 65; Czajewicz, Rys historyczny szpitala Śgo Rocha w Warszawie, 1872. UB

Szczęśnik zob. **Szcześniki**

Szczęśniki zob. **Szcześniki**

Szczkowo, dziś *Szczkowo*, wś, i *Szczkowo-Kolonia*, cz. wsi *Szczkowo*, okresowo wś, włoc., gm. Izbica Kujawska, 6,5 km na pld.-wsch. od Izbicy Kujawskiej; *Szczkowo* 1399 Koz V 389; *Szczkowo* 1411 CdP I 389; *Szczowo* 1419 Koch nr 1251; *Szczkowo* 1433 CdP II 853; *Szczkowo Maior* 1489 Lupbrz 128; *Szczkowo* 1503 Matr III nr 788; *Szczkowo*, *Szczkowo maior* 1527 Vlad XI 38, 46; *Szczkowo maior* 1557–66 ŻDz XIII 21; *Szczkowo Maior* 1634 Rpodbrz 228; *Szczkowo Maior* 1674 Rpog 152; *Szczkowo* 1769 APPozn(54/758/0/1.2/2, k. 5v); *Szczow* (!) 1785 MpPerKu; *Szczkowo*, *Szczkow* 1795 APPozn(54/758/0/1.2/2, k. 142v, 146); *Szczkowo* 1827 Tabella II 221; *Szczkowo* 1839 MpKwat II 3; *Szczkowo* 1890 SG XI 856; *Szczkowo* 1921 Sk II 26; *Szczkowo*, -wa, *Szczkowo-Kolonia*, -wa-nii, *szczkowski*, dwie wsi 1970 UN 82, 8; *Szczkowo*, -wa, *Szczkowo-Kolonia*, -wa-nii 1982 WUN III 395. — Nazwa niejasna, może od n. os. **Szczek*, por. *Szczeczek*, *Szczekna*, *Szczekot* SSNO V 281, 283 (: *szczekać*), z suf. -owo. Okresowo n. zestawiona, z członem odróżniającym od łac. przym. *maior* ‘większy’, dyferencyjnym wobec *Szczkowo Minor*, zob. *Szczkówek*. Lit.: SHGKu(materiały) 439; Nieckula, -ov- 203. KS

Szczkówek, wś, włoc., gm. Izbica Kujawska, 6 km na pld.-wsch. od Izbicy Kujawskiej; *Szczkowo Minor* 1489 Lupbrz 128; *Szczkowko*, *Szczkowo minor* 1527 Vlad XI 31, 46; *Szczkowo minor* 1557–66 ŻDz XIII 21; *Szczkowo Minor* 1634 Rpodbrz 229; *Szczkowo Minor* 1674 Rpog 152; *Szczkowko* 1769, *Szczkówko* 1770 APPozn(54/758/0/1.2/2, k. 5v, 13); *Szczkowko* 1790, *Szczkowko* 1794, *Szczkówek* 1795, *Szczkówek* 1798 APPozn(54/758/0/1.2/2, k. 107v, 135, 143v, 174v); *Szczkowko* 1827 Tabella II 221; *Szczkówko* 1839 MpKwat II 3; *Szczkówko* al. *Szczkówek* 1890 SG XI 856; *Szczkówek*, folw., *Szczkówek*, kol., *Szczkówek-Parcele*, wś 1921 Sk II 26; gromada *Szczkówek Parc* (parc. *Szczkówek*, folw. *Szczkówek*, kol. *Szczkówek*, os. młyńska *Szczkówek*) 1935 DzUrz(W. Łódz. nr 28, poz. 385, s. 478); *Szczkówek*, -wka, *szczkowski*, wś, *Szczkówek-Parcele*, -wka-cel, cz. wsi *Szczkówek* 1970 UN 82, 8. — Od n. sąsiedniej wsi *Szczkowo*, z członem odróżniającym od łac.

przym. *minor* ‘mniejszy’, wtórnie uniwerbizacja przy pomocy suf. -ko, -ek. Nazwa zestawiona *Szczkówek-Parcele* z członem od ap. *parcela*, w l. mn. (w związku z parcelacją gruntów). Obecnie n. ta odnosi się tylko do cz. wsi powstałej z połączenia parceli i folw. *Szczkówek*. Lit.: SHGKu(materiały) 439. KS

Szczkwa zob. **Szkwa**

Szczmielin zob. **Śmielin**

Szczmielino zob. **Śmielin**

Szczobaków zob. **Szczerbaków**

Szczodkowice zob. **Szczodrkowice**, **Szczotkowice**

Szczodra zob. **Drozdowice** (1)

Szczodre (1), os. zaginiona, wymieniona w pobliżu miast Wysoka i Złotów, pil.: in *Szczodre* (1260)XVIII KW I 340; in *Szczodre* (1366) KW III 278; Zyemek de *Szczodre* 1489 KsgPoz 10, k. 125, 125v (tu?). — Od przym. *szczodry* ‘hojny; obfity, bogaty; dostatni’ Sstp VIII 543, może na określenie żyznych gleb dających obfite plody rolne. Nie ma pewności co do identyfikacji zapisu z 1489 r. (w SHGPn IV 407 podejrzenie, że może chodzić o wś *Szczodrowo* (2), ale jedynie na podstawie występowania Ziemia de *Szczodre* w dok. dotyczącym jej okolicy). PS

Szczodre (2), wś, wroc., gm. Długoleka, 13 km na pln.-wsch. od Wrocławia: *Sibyllenort* 1691 ZfGS XL 310–1; *Sibyllen-Orth* so vor diesem Neudorf ... hieß ... *Sibyllen-Orth* soll anfangs Rastelwitz geheissen 1706 Olsnographia II 431; *Sibyllenort* 1712 MpDSOs; *Sibyllenort* 1736 MpWielWrat; *Sybillenort* 1739 MpWielOels; *Sibillenorth* 1743 SNGŚl XIII 136; *Sibyllenort*, ein Dorf, welches ehedessen Neudorf, und nachher geheissen hat 1760 BüschingNE IV 769; Rastelwitz ou *Sibyllenort* 1763 Ladvocat 575; *Sybillenort* 1785 Z IV 302; *Sibillenort* 1821 Rumpf III 98; *Sibillenort* 1840 AmtBreslau 311; *Sybillenort* 1845 K 672; *Sibyllenort* 1871 GemGut V 20; *Sibyllenort* 1913 Meyers II 805; *Sybilin*, n. przejściowa 1945 SNGŚl XIII 136; *Sibyllenort* — *Szczodre*, -ego, *szczodrzański* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szczodre*, -rego 1982 WUN III 395. — Miejscowość powstała na miejscu zniszczonych osad Rastelwitz i Neudorf po ich zakupie w 1685 r. przez księcia oleśnickiego Christiana Ulricha I. Nazwa pochodzi od pierwszego im.

Szczodrkowa

jego żony *Sibylle Marie* (+ *Ort* 'miejsce, osada'). W 1947 r. w miejsce przejściowej n. *Sybilin* ustalono urzędowo n. *Szczodre*. Lit.: SNGŚI XIII 136; Rolle, Zur Entstehungsgeschichte von Sibyllenort, ZfGS XL 302–13; Ladvoat, Dictionnaire Geographique-Portatif, 1763, 575; Fiskies, Nowakowski (red.), Między Widawą a Dobrą, od zarania dziejów do współczesności. Słownik historyczno-geograficzny miejscowości z terenu LGD Dobra Widawa, 2011, 91–3. PS

Szczodrkowa zob. **Szczutkowo**

Szczodrkowice, wś, krak., gm. Skąpa, 14 km na płn. od Krakowa: de *Scodrcouicz*, de *Scordcouicz*, *Czorcouicz*, *Czodrcouicz*, *Szodrcouicz* 1394 KZKrak II nr 201, 315, 1449, 1928, 2093; de *Czodrcouicz* 1397 Krak nr 6055; Petrus Szodronis de *Szczodrkouicze* 1400 StPPP VII nr 110; *Szodrcouicze* 1423 DKrak 171; *Szotrkuicze* 1430 Hel II nr 2335; *Szodrcouicze* 1432, *Szczodrowice* (1434) DKrak 189, 192; *Szczodrkowycze* 1470–80 DB II 54; *Szothrcouicze* 1529 LR 341; *Szczodrkowicze* 1564 Lukrak II 76; *Szczodrkowice* 1581 ŻDz XIV 25; *Szczodkowice* 1629 RPobKr 17; *Szczodrkowice* (1676)XVIII RPogMłp 16; *Szczodrkowice* 1680 Rej 16; *Szczodrkowice* 1748–49 SHGKrMat 299; *Szczodrkowice* 1783–84 RejKor 347; *Szczodrkowice* 1787 MpPerKr; *Szotrkuowice* 1790 SHGKrMat 299; *Szczodrkowice* 1802 Crusius III/2, 302; *Szczodrkowice* 1839 MpKwat III 8; *Szczodrkowice* 1890 SG XI 856; *Szczodrkowicz* 1902 Przew II 213; *Szczodrkowice* 1921 Sk III 73; *Szczodrkowice*, *-wic*, *szczodrkowicki* 1964 UN 11, 14; gw. *ščotkōvice*, *-vic*, *ščotkoski*. — Od n. os. *Szczodrek* SSNO V 292 (: *szzodry*), z suf. *-owice*. Postać *Czodrkowice* powstała w wyniku fałszywej dekompozycji. W formie *Szotrkuowice* ubezdźwięcznienie *-drk-* > *-trk-*. Poświadczony też wariant *Szczodrkowice* z przestawką *-dr-* > *-rd-*. Forma *Szczodrkowice* powstała wskutek uproszczenia grupy spółgłoskowej *-drk-* > *-dk-*, forma *Szczodrowice* — wskutek uproszczenia grupy *-drk-* > *-dr-* (pod wpływem przym. *szzodry*). Na pocz. XX w. odnotowany wariant z suf. *-owicz*: *Szczodrkowicz* (o ile to nie błąd w zapisie). W formie gw. uproszczenie grupy spółgłoskowej i ubezdźwięcznienie *-drk-* > *-dk-* > *-tk-*. Lit.: RKrak 165. IN

Szczodrkowice zob. **Szczotkowice**

Szczodrkowicz zob. **Szczodrkowice**

Szczodrkowo zob. **Szczutki**, **Szczutkowo**

Szczodrkowy zob. **Szczutki**

Szczodrochowo (1), wś, leszcz., gm. Gostyń, 6 km na płn.-zach. od Gostynia: *Scodrochou* (1181) ok. 1230 KWłp 66, fals.; *Scodrochowo* (1256) XVII–XVIII KWłp 87; ville ... *Scodrochov* 1258, *Scodrochow* (1277) KW I 328, 410; *Zcodrochovo* (1294)1302, *Szczodrochovo* (1311)XV KW II 90, 287; *Szczodrochowo* (1358)1444 KW IV 23; *Szczodrochowo* 1376 KW III 453; *Szczodrochowo* 1444 KW V 685; Villa *Szczodrochowo* 1510 NKs 109; *Szczodrochowo* 1565 ASK I 4, 250v; *Szczodrochowo* 1622–24 PPozn(Tab 1, 75); *Szczodrochowo* 1673 ASK I 68, 1229; *Szczodrochowo* 1775 PPozn(Tab 7, 4); *Szczodrochowo* 1783–84 RejKor 820; *Szczodrochowo* 1846 KsP 385; *Szczodrochowo* 1890 SG XI 856; *Szczodrochowo* 1921 Sk X 99; *Szczodrochowo*, *-wa*, *szczodrochowski* 1970 UN 78, 12. — Od n. os. *Szczodroch* SSNO V 293 (: *szzodry*), z suf. *-ów*, później *-owo*. Lit.: SHGPn IV 819–22; PPozn 298. PS

Szczodrochowo (2), wś, poznań., gm. Skoki, 3,5 km na pld. od Skoków: Pro Loscunia, dimidium Senno cum sorte adiacente Cuchino vulgariter nominatum: et dimidium cum sorte *Scodrowo* 1253 KW I 281 (tu?); *Szczodrochovo* 1399 Lek II nr 2248; *Szczodrochowo* 1439 AC II nr 346; *Szczodrochowo* 1476 KsgGn 4, 26; *Szczodrochowo* 1511–23 LLB I 66; villarum et hereditatum Stawiany possessionata et *Szczodrochowo* deserta 1539 KsgPoz 17, 325; *Szczodrochowo* 1565 ASK I 13, 775v; *Szczodrochowo* 1601 KsgPoz 27, 308; *Szczodrochowo* 1673 ASK I 74, 70v; Wies *Szczodrochowo* 1789 MKI(Tab 36, 27); *Szczodrochowo* 1802–03 MpGillyPr; *Szczodrochowo*, *Szczodrochowa* (!) 1846 KsP 31, 532; *Szczodrochowo* 1871 GemGut IV 232; *Deutschfeld* 1872–76 Nachweisung... 18; *Szczodrochowo*, niem. *Deutschfeld* 1890 SG XI 857; *Szczodrochowo*, niem. *Deutschfeld* 1921 Sk X 109, 158; *Szczodrochowo*, *-wa* 1982 WUN III 395; gw. *ščodroχovo*, *-va*, *ščodroχoski*. — Zapisy z lat 1253 i 1424 oddające n. *Szczodrowo* niepewne. Pierwszy z nich jest identyfikowany ze *Szczodrochovem* przez wydawców KW, ale zapewne na podstawie podobieństwa brzmieniowego oraz położenia w pobliżu Wągrowca innych miejsco-

wości wymienianych w całym dokumencie. Jeśli zapis ten rzeczywiście odnosi się do omawianej miejscowości, to zasadne wydają się podejrzenia autorów SHGPN, że wymieniana przez SG oraz S. Kozierowskiego (Koz III 300) miejscowość Szczodrowo, mająca graniczyć z wsią Strumiany (na wsch. od Poznania), to w istocie Szczodrochowo graniczące ze Stawianami. Po 1872 r. w miejscie n. *Szczodrochowo* wprowadzono urządzenie n. niem. *Deutschfeld* ('Niemieckie Pole'). Lit.: SHGPN IV 822; Nachweisung der in der Provinz Posen bis ultimo 1876 vorgekommenen Veränderungen von Ortsnamen, 1877, 18. PS

Szczodrochów zob. **Szczodrochowo** (1)

Szczodrowice, wś, wroc., gm. Strzelin, 5 km na płd.-zach. od Strzelina: [*Wammen*] 1527 Stosch 166; Friedrich Stosche zum *Wammen* 1586 Curaeus 491; *Wammen* 1659 Weingarten 136; *Wammen* 1728 Sinapius II 156, 999; *Wammen* 1736 MpWielBreg; *Wammen* 1783 Z I/1, 74; *Wammen* 1821 Rumpf III 266; *Wammen* 1845 K 721; *Wammen* 1913 Meyers II 1072; *Wammen* — *Wymin* 1945 BiulZO I 44; *Wammen* — *Szczodrowice*, *-ic*, *szczodrowicki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szczodrowice*, *-wic* 1982 WUN III 395. — Dawna n. niem. *Wammen* niejasna, może w związku z ap. *Wamme* (też *Wampe*) 'brzuch, wnętrznosci' DWB XXVII 1142, por. też niem. n. os. *Wammerl* (: *Wanibert*), *Wammes* (: *Wams*, śrwniem. *wambesis* 'dublet, kolet') Gott 512, 515. Nie można także wykluczyć, że jest to niem. substytucja jakiejś wcześniejszej n. słow. — w sąsiedztwie znajduje się wś Wąwolnica, której pierwotną n. w takiej postaci zmieniono jako *Wammelwitz*. H. Adamy jako starszą n. słow. podaje formę *Wanna*, którą wywodzi od ap. *wiano* (A 88), brak jednak jakiegokolwiek dowodów na poparcie tej propozycji. Brak również potwierdzenia informacji o wzmiankowaniu miejscowości w 1463 r. (por. „Sołectwa gminy Strzelin”, [2019], s. 35). W 1945 r. ustalono urządzenie n. *Wymin*, zmienioną następnie na *Szczodrowice*. Lit.: SNGŚI XIII 136; SGTS XXI/2, 388; Curaeus, *Rerum Silesiacarum et vicinarum gentium*, II, 1601, 491; Weingarten, *Fasciculi diversorum jurium*, I, 1690, 136; Stosch, *Genealogia des Hoch-Gräfllich Freyherrlich- und Hoch-Adelichen Geschlechts derer v. Stosch*, 1736, 166. PS

Szczodrowice zob. **Szczodrkowice**, **Szczotkowice**

Szczodrowo (1), wś, gdań., gm. Skarszewy, 6 km na płn.-zach. od Skarszew: *duas villas Scedrou et Certonito* (1198) Perl 7; *Czodrau* 1341 PrUr III 248; *Czodraw* (1356)XVI PrUr V 227; *Schodrow*, *Schadrow* 1428 Lor X 173; *Czoderaw* 1437/38 GZ 119; *Szczodrowo* 1506 Matr III nr 2619; *Czodrow* 1526 Matr IV/1, nr 4997; *Szczodrowo* 1534 Inwłoc 119; *Czodrowa* villa 1570 ŻDz XXIII 142; *Szczodrowo* 1583, *Szczodrowo* 1584 Font I–III 45, 228; *Szczodrow*, granicy *szczodrowskiej*, *Szczodrowo*, prócz *Szczodrowa* 1624 LuPrus 236, 237, 244, 245; *Szczodrowo* 1664 Font XXXII 307; *Szczodrowo* 1687, *Szczodrowo* 1703 ABMK LXXXIV 146, 221; *Szczodrow*, *Szczodrowo* 1703 PMT I 114; *Szczodrowo* 1749 Font XVI–XIX 157; villa *Szczodrowo* 1758 Lustracje 13, 132; *Szadrau* 1772 Zeit XV 157–9; *Schadrau* 1772/73 HAPr IV 641; *Schaderau* oder *Czadrau*, *Szaderau* oder *Schaderau* oder *Szczadrau* 1789 Goldb II 198, 222; *Schadrau* 1796–1802 MpSchröt IX; *Schadrau* (*Szadrau*) 1823 Mützell IV 220; *Szczodrowo*, niem. *Schadrau* 1890 SG XI 857; *Schadrau* 1912 Bär 103; *Szczodrowo*, niem. *Schadrau* 1921 Sk XI 33, 88; *Szczodrowo*, *-wa* 1982 WUN III 395; gw. *ščodrowo*, *-va*, *ščodrowski*. — Pierwotnie *Szczedrow(o)*, później *Szczodrowo*, od n. os. **Szczedr*, *Szczodr* SSNO V 292 (: stp. *szczodry*, *szczedry* Sstp VIII 543 < psł. **ščědrъ*), z suf. *-ów*, *-owo*. Od XIV w. n. notowana w zmienionych postaciach *Czodrau*, *Czadrau*, *Schad(e)rau*. Lit.: SHGPG XII 101–2; Kasiske 15; Breza, PMT I 114; Kęsikowa, PMT II 137. BCz

Szczodrowo (2), wś, leszcz., gm. Kościan, 4 km na płn.-zach. od Kościana: *Szczodrowo* 1393, *Szczodrowo* 1394, *Scodrowo* 1397 RWlkp III nr 63, 9, 90; *Szczodrowo* 1415, *Szczodrowo* 1424 SHGPN IV 822; *Szczodrowo* 1425 RWlkp III nr 1130; de *Szczodrow* 1459 MUKr I 280; *villam et hereditatem Sczodrowo*, *Schodrowo* 1492 Ksg-Poz 10, 173v; *Szczodrowo* 1530 ASK I 3, 121v; *Szczodrowo* 1580–81 ŻDz XII 61; *Szczodrowo* 1622–24 PPozn (Tab 1, 59); *Szczodrowo* 1673 ASK I 68, 1212; *Szczodrowo* 1775 PPozn (Tab 7, 13v); *Szczodrowo* 1783–84 RejKor 739; *Szczodrowo* 1802–03 MpGillyPr; *Szczodrohowo*, *Szczodrochowo* (!) 1846 KsP 210; *Szczodrowo* 1890 SG

Szczodrowo

XI 857; *Szczodrowo* 1921 Sk X 35; *Szczodrowo*, *-wa* 1982 WUN III 395; gw. *ščodrovo*, *-va*, *ščodroski*. — Od n. os. *Szczodr*, z suf. *-owo*, efermerycznie też *-ów*. Błędne zapisy z 1846 r. zapewne wskutek podobieństwa brzmieniowego do n. wsi *Szczodrochowo* (1), w przeszłości leżącej również w pow. kościańskim. Lit.: SHGPn IV 822–7; PPozn 298.

Szczodrowo (3), wś dziś nieistniejąca, leżała 3 km na pń.-zach. od wsi Babki, suwal., gm. Gołdap: *Emilienruh* 1795 PMT XII 183; *Emilienruh*, Vorw. zu Gurnen 1840 Gause 42; *Emilienruh*, wś 1881 SG II 353; *Emilienruh*, folw. 1912 Meyers I 434; *Emilienruh* — *Krasiniec*, folw. 1946 Ley I 130; *Emilienruh* — *Szczodrowo*, *-a*, *szczodrowski* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Emilienruh* k. Górnego, *Emilianowo* 1949–52 PMT XII 183; *Szczodrowo* — *Emilienruh*, os. 1951 Rosp 323; *Szczodrowo* 1962 SkBiał 147. — Miejscowość założono w 1795 r. na gruntach wsi Górne. Dawna n. niem. *Emilienruh*, złożona z n. os. *Emilie* ‘Emilia’ i członu *-ruh* (: *Ruhe* ‘spokój, odpoczynek’). G. Leyding przytacza okresową n. pol. *Krasiniec*. Po 1945 r. przejściowo używano n. *Emilianowo* (polonizacja n. niem.). Ostatecznie ustalono urządowo n. *Szczodrowo*. Śladem po miejscowości jest n. uroczyska-dawnej miejscowości *Szczodrowo* 1978 Mp-50(214.2). Lit.: Szcześniak, PMT XII 183; Mignat, Der Kreis Goldap, 1965, 470.

Szczodrowo zob. **Szczodrochowo** (2), **Szczodrów** (1)

Szczodrów (1), wś, kal., gm. Syców, 10 km na pld.-zach. od Sycowa: plebanus de *Dobra* ok. 1300 CdSil XIV 64 (tu?); in *Strodowicz* 1376 Heyne II 102 (tu?); *Szczodraw* 1503, *Szczodraw* 1504 Sinapius I 576, 864; *Szczodraw* 1504/06, *Czodrow* ok. 1540 Franzkowski 346; *Schollendorff* 1619 Millich I; *Schollendorff* 1651/52 J I 152; Parochi *Schollendorffensis* et Goernsdorfensis 1700 Franzkowski 440; *Szczodraw* oder *Tczodroff*, auf Deutsch *Schullendorff* ... also genennt 1720 Sinapius I 864; *Schollendorff*, P[olonice] *Szczodrau* 1739 MpWielOels; *Ober- und Nieder Schollendorff* 1741 Zedler 1718; *Schollendorff Nieder-, Ober-* 1787 Z VII 167; *Schullendorff* 1796 Archiv der Aerzte und Seelsorger wider die Pockennoth, 4, 1798, 160; *Schollendorff, Nie-*

der- u. Ober-, Szczodrów 1845 K 607; *Schollendorff, Szczodrowo* 1900 Myc 82; *Schollendorff* — *Szczodrów* 1945 BiulZO I 39; *Schollendorff* — *Szczodrów*, *-owa*, *szczodrowski* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szczodrów*, *-rowa* 1982 WUN III 395. — Nazwa *Szczodrów* od n. os. *Szczodr* SSNO V 292 lub od przym. *szczodr(y)* ‘hojny; obfity, bogaty; dostatni’ Sstp VIII 543, z suf. *-ów*. Identyfikacja pierwszych zapisów jest dyskusyjna. Nazwę *Dobra* na ogół utożsamia się ze *Szczodrowem* (CdSil XIV 64, Franzkowski 437, Ng 287), natomiast wg CdSil XVI 76 odnosi się ona do wsi *Dobra* (19). Z kolei (zapewne zniekształcony) zapis *Strodowicz* J. Heyne utożsamiał z miejscowością *Stradomia*, jednak zarówno we wspomnianych wcześniej opracowaniach (CdSil XIV, Franzkowski, Ng), jak i u W. Haeuslera (HaeG 435) jest on wiązany ze *Szczodrowem*. Motywujący n. *Dobra* przym. *dobry* ma podobne zabarwienie znaczeniowe co przym. *szczodry* (oba odnosiły się zapewne do dobrej, urodzajnej ziemi, por. n. m. typu *Dobra*, *Dobre*, zob. też *Szczedrzyk*, *Szczedrzykowice*) i jeśli n. *Dobra* dotyczy omawianej miejscowości, to przemawiałoby to za odpłatnym pochodzeniem n. *Szczodrów*. Również n. niem. *Schollendorff* może mieć podobną motywację, por. ap. *Scholle* ‘skiba, gruda ziemi’ DWB XV 1453, ale także n. os. *Scholle* Gott 523. Od XVIII w. stosowano dodatkowe człony dyferencyjne od przym. *nieder* ‘dolny’ i *ober* ‘górny’ w związku z podziałem wsi na dwie części. W 1945 r. ustalono urządowo n. *Szczodrów*. Lit.: SNGŚI XIII 137; Millich, Meditatio de futura paschali beatorum laetitia..., 1619, s. I; Zedler, Grosses vollständiges Universal Lexicon..., Bd. 28, 1741, s. 1718.

Szczodrów (2), wś zaginiona, leżała między Bebelnem a Koniecznem, w pow. włoszczowskim, kiel.: *Szczedrow* 1505 Matr III nr 2333; *Szczodrow* 1508 Matr IV/1, nr 457; *Szczodrow*, *Szczodrow*, villa deserta 1511–23 ŁLB I 570, 571. — Od n. os. *Szczodr*, z suf. *-ów*. Śladem po miejscowości jest zapewne n. lasu *Szczodrów* (obocznie *Kepie*) na pń. od Bebelna, por. *Szczodrów* 1983 Mp-10(143.343), *Szczodrów* 1996 Mp-50-(M-34-41-C). Lit.: KSand 198.

Szczodrów zob. **Szczodrowo** (1, 2)
Szczodrucha zob. **Szczodruchy** (2)

Szczodruchy (1), wś, łomż., gm. Kołaki Kościelne, 7 km na wsch. od Zambrowa: nob. Jacobo Szczodruch heres de *Zalesche* 1466 ZHer nr 275; *Zalysesye* 1494 MK 6, 308; *Szczodrochi* 1541 ASK I 38, 129v; *Szczodruchi antiqua*, *Szczodruchi noua* 1576, *Zaliesie Szczodruchi* 1577 ASK I 39, 591v, 120v; *Zaliesie Szczodruchi* 1578 ŻDz XVI 380; Villa *Szczodruchi Zalesie* 1591 ASK I 39, 348v; *Szczodruchy* 1634 ASK I 130, 22v; *Szczodruchy Zalesie* 1663, *Szczodruchy Zalesie* 1673, *Szczodruchy Zalesie* 1674 ASK I 66, 557v, 660, 738v; *Szczodruchy Wypychy*, *Szczodruchy Zalesie* 1783 MpPerMz; *Szczodruchi wypychy*, *Szczodruchi zalesie* 1827 Tabella II 221; *Szczodruchy Wypychy*, *Szczodruchy Zalesie* 1839 MpKwat V 3; *Szczodruchy Wypychy*, *Szczodruchy Zalesie*, dwie wsi 1890 SG XI 859; *Szczodruchy Zalesie*, wś, *Szczodruchy Wypychy*, os. 1902 Przew II 213; *Szczodruchy* 1921 Sk V 51; *Szczodruchy*, -*ruch* 1982 WUN III 395. — Dawniej *Zalesie*, od ap. *zalesie*; później *Szczodruchy*, od n. os. *Szczodruch* (: *szczodry*, por. pierwszy zapis), w formie pluralnej. W 2. połowie XVI w. *Szczodruchy Nowe* i *Szczodruchy Stare*, z członami dyferencyjnymi od przym. *nowy*, *stary*, a następnie n. zestawiona *Zalesie-Szczodruchy* i *Szczodruchy-Zalesie* (zmiana kolejności członów). W XVIII w. pojawia się nowy obiekt *Szczodruchy-Wypychy*; człon drugi od zbiorowego określenia *wypychy* oznaczającego ludzi mieszkających daleko od środka wsi, por. też n. os. *Wypych* SSNO VI 228. Współcześnie jedna wś *Szczodruchy*, ale notowane są również niestandardyzowane n. *Szczodruchy-Wypychy* i *Szczodruchy-Zalesie* dla części wsi (XXI PRNG). Lit.: WiśnŁomż 63–4, 86, 91. UB

Szczodruchy (2), wś, suwał., gm. Bakałarzewo, 12,5 km na wsch. od Olecka: boiaris item *Scodrichoviensis* (1599)XVII–XVIII BCzart, rkps 1777, 639; *Scodruchi* 1615 RAS V 45; w dobrach ... nazwanych Raczki y *Scodrucha*, Reestr ... maiętności *Szczodruch* ... z Raczek, *Szczodruch* 1710 AWAK VII 431, 432; *Szczodruchi* 1784 DekOlw 151; *Szodruchi* 1796–1802 MpSchröt XII; H. *Szodruchy* 1808 MpTex III; *Szczodrucha* 1827 Tabella II 221; *Szczodruchy* 1877 Zin II 205; *Szczodruchy*, wś 1890 SG XI 858; *Szczodruchy*, wś i folw. 1902 Przew II 213; *Szczodruchy*, folw. 1921 Sk V 88; *Szczodruchy*, folw. 1933 SkBy

1673; *Szczodruchy*, wś 1952 UW 172; *Szczodruchy*, -*ruch* 1982 WUN III 395. — Od n. os. *Szczodruch* SSNO V 293, w formie pluralnej. Okresowo singularyzacja nazwy (w rodz. żeńskim). Lit.: Wiśniewski, RocznBiał IV 456. IN

Szczodruchy-Wypychy zob. **Szczodruchy** (1)
Szczodruchy-Zalesie zob. **Szczodruchy** (1)

Szczodrzejewo, wś, pozn., gm. Miłosław, 7 km na pld.-wsch. od Miłosława: *Szczedrzejewo* (!) 1390 Lek II nr 56; *Szczedrzezewo* 1402 Piek nr 333; *Szczedrzezewo* 1428, *Szczedrzezewo* 1452, *Szczedrzezewo* 1469 Koz III 296–7; villas ... *Szczedrzeiewo* 1470 KsgPoz 8, 145; *Szczedrzezewo* 1489 KsgPoz 10, 110v; *Szczedrzezewo* 1506, *Szczedrzezewo* 1508, *Szczedrzezewo* 1509, *Szczedrzezewo* 1510 ASK I 11, 5, 117, 171, 57; villa *Szczedrzezewo* 1510 NKs 70; *Szczedrzezewo* 1514 KsgPoz 15, 2v; *Szczedrzeiewa*, *Szczedrzeiewo* 1552, *Szczedrzeiewo* 1578, *Szczedrzeiewo* 1583 ASK I 11, 246, 267, 641, 1277; *Szczedrzeiewo* 1591 ASK I 6, 757; *Szczodrzeiew* 1599 KsgPoz 26, 165v; *Szczedrzeiewo* 1605 KsgPoz 28, 584; *Szczodrzeiewo* 1639 KsgPoz 42, 1301v; *Szczedrzeiewo* 1673 ASK I 74, 53; ze ... *Szczodrzeiewem* 1689 KsgPyz 73, 6; *Szczodrzeiow* 1696 KsgPoz 383, 264; Villarum Smiłowa, Gęsiorowa, Sztąnowa, *Szczedrzeiewa* 1698 KsgPyz 73, 409v; *Szczedrzeiewo* 1783–84 RejKor 803; Wieś *Szczodrzejewo* 1789 MKI(Tab 47, 72); *Szczedrzezewo* 1798 HstB I 651; *Szczedrzezewo* 1802–03 MpGillyPr; *Szczodrzezewo* 1846 KsP 398; *Szczodrzezewo* 1890 SG XI 859; *Szczodrzezewo* 1921 Sk X 119; *Szczodrzezewo*, -*wa* 1982 WUN III 395; gw. *ščodźejevo*, -*va*, *ščodźejeski*. — Dawniej *Szczedrzejewo*, od n. os. **Szczedrzej* (derywat od *Szczodru* SSNO V 292 : przym. *szczodry*, por. *Szczedrzych* SSNO V 281), z suf. -*ewo*. W XV–XVI w. występuje też postać *Szczedrzezewo* z kontrakcją -*eje*->-*e*-. Od końca XVI w. notowana forma *Szczodrzezewo* z wyrównaniem do formy podstawowej przym. *szczodry*; efemerycznie notowane były też formy z suf. -*ew*, -*ów*. PS

Szczodrzykowie zob. **Szczodrzykowo**

Szczodrzykowo, os., dawniej wś, pozn., gm. Kórnik, 5 km na pln.-wsch. od Kórnika: de *Szczedrzykowicz* 1352 KW III 21; de *Szczedrzykowicz* 1392 SHGPn IV 827; *Szczedrzykowicze* (1396)XVI KW III 695; Gywno et *Szczedricouo* ... Mroczk

Szczokolda

heres de Gywno debet literam ... Szedrziconi pro media hereditate Gywno resignacionis presentare 1400 KZPozn nr 21; *Szedrcouice* (!) 1400 Piek nr 69; Szedrzik de *Szedzricouice*, Szedrzik de *Szedrzyki* 1400 RWlkp I nr 456, 485; *Szedzricowice* 1402 KW VII 67; *Szedzricouice* 1402 Ua 289; Czedzricone de *Szedzricouice*, Czedzricone de *Czedzricouice* 1402, Szedzricone de *Szedzricouice* 1403 KZPozn nr 1334; *Szedzricouice* 1418 RWlkp I nr 966; *Szedzricovo* 1424 SHGPn IV 827; [s] *Szedrzykowic* 1426, *Szedzricowice* 1427, *Szedzrikowice*, *Szedrzykowycze* 1428 RWlkp I nr 1221, 1271, 1283, 1501; *Szedrzykowycze* 1432 KszPoz 11, 121; Szedrzyk de *Szedzrichowicze* 1440 RWlkp II nr 1244; *Szedzrychowice* 1442 KW X 256; *Szedrzykowo* 1470 KsgPoz 8, 108; *Szodrzykowycze* 1470 KsgPoz 57, 90v; *Szadzrikowice* (!) 1475 KszPoz 20, 26v; *Szedrzykowo* 1486 KsgPoz 10, 41v; *Szedzrychowo* 1503 KsgPoz 12, 278v; *Szedrzykowo* 1521 KsgPoz 15, 387; *Szodrzykowo* 1534 KsgPoz 16, 700; *Szedzrikowo* 1580 ASK I 6, 125v; *Szedzrikow* 1583 ASK I 4, 674v; *Szedrzykowo* 1599 KsgPoz 26, 46; *Szodrzykowo* 1611 KsgPoz 30, 900; *Szodrzykowo* 1622–24 PPOzn (Tab 1, 26); *Szodrzykowo* 1673, *Szodrzykowo* 1674 ASK I 68, 1178, 1362; Villae *Szodrzykowo* 1735 KsgPoz 510, 109v; *Szodrzykowo* 1783–84 RejKor 814; *Szodrzykowo* 1791 MpPerPn; *Szodrzykowo* fol. 1846 KsP 383; *Szodrzykowo*, folw. 1890 SG XI 859; *Szodrzykowo*, folw. 1921 Sk X 101; *Szodrzykowo*, -wa 1982 WUN III 395; gw. *ščežykovo*, -va, *ščežykoski*. — Pierwotnie *Szedzrykowice*, od n. os. *Szedzryk* SSNO V 281 (por. zapisy z 1400 r.), z suf. -owice. Od końca XIV w. zaczyna pojawiać się forma z suf. -owo — *Szedrzykowo* (w 1583 r. wyjątkowo -ów), która pod koniec kolejnego stulecia wyprze całkowicie formę patronimiczną. W 1400 r. efemerycznie wystąpiła też powstała w wyniku depatronimizacji forma *Szedrzyki*. Od 1470 r. notowane są formy ze zmianą *Szedzr-* > *Szodr-* z wyrównaniem do przym. *szczodry*. Od XVII w. występuje już tylko współczesna postać *Szodrzykowo*. Lit.: SHGPn IV 827–9; PPOzn 297. PS

Szczokolda zob. **Czekoldy**

Szczonowo zob. **Szczonów**

Szczonów, wś, kal., gm. Żerków, 6 km na pln. od Żerkowa: Szolkowo cum Smylowo et *Czthanyowo* (1439)1476–77 KW V 616; *Czthanyowo* 1449, *Czthanyowo* 1491 Koz II 114; *Sthanyowo* 1506, *Stanyowo*, *Sthanyowo* 1508, *Sthanyowo* 1509, *Szthanyowo* desertum 1510 ASK I 11, 18, 127, 154, 182, 68; [w ... Roszkowie, *Cztaniewie* i *Szmylowie*] (1513) TekiDw(Py. 2147, nr 24); *Stanowo* 1525 Koz III 243; *Stanowo* 1534 ASK I 12, 353v; *Stanowo* 1552 ASK I 11, 253; *Sthanyowo* 1565 ASK I 13, 62v; *Stanowo* 1578, *Stanowo* 1580, *Sstąnowo* 1581, *Sstąnowo* 1583 ASK I 11, 564, 945, 1091, 1318; *Stanowo* 1591 ASK I 6, 784v; *Sstąnowo* 1605 KsgPoz 28, 584; *Stanowo* 1620 MKI (Tab 11, 14); *Sztanowo* (1629) TekiDw(Py. 3024, nr 143); *Sztanowo* (1638) TekiDw(Py. 3489, nr 148); *Cztanowo* 1639 KsgPoz 42, 1301v; *Sstąnowo* 1655 KsgPoz 68, 843v; *Stanowo* 1673 ASK I 74, 53; ze ... *Cztonowem* 1689 KsgPoz 73, 6; *Cztonow* 1696 KsgPoz 383, 264; Villarum Smiłowa, Gęsiarowa, *Sstąnowa*, *Szedzrzeiewa* 1698 KsgPoz 73, 409v; *Sstąnowo* (1779) TekiDw(Py. 7341, nr 160); *Szczonowo* (1782) TekiDw(Py. 7441, nr 162); *Szczunowo* 1783–84 RejKor 787; *Szczonowo* 1789 MKI (Tab 45, 13); Wieś *Szczonow* 1789 MKI (Tab 47, 72); *Szczonow* 1793 MpPerKI; *Szczonow*, folw. 1798 HstB I 652; *Szczonowa* 1799 MpHopf XVII; *Szczonowo* 1802–03 MpGillyPr; *Szczonowo* 1818 APPozn(53/4991/0/1/4, k. 8); *Szczonowo* 1846 KsP 399; *Szczonowo* 1890 SG XI 859; *Szczonowo* 1921 Sk X 27; *Szczonów*, -nowa, *szczonowski* 1971 UN 79, 14. — Pierwotnie *Cztanowo*, od n. os. *Cztan*//*Czton* SSNO I 431, por. też *Czhan* de Drągowo 1399 Lek II nr 791, z suf. -owo, efemerycznie także -ewo. Antroponim *Cztan* wywodzony jest od im. złożonych typu *Cz(ś)ci-bor* (SEMot I 45). Formy *Sztanowo*, *Stanowo*, *Staniewo* powstały w wyniku dysymilacji *Czt-* > *S(z)t-*. Postać *Szczonów* zapewne poprzez **Sztonów* z przejściem -aN- > -oN-, a następnie przez skojarzenie z ap. *szczon*//*szczun* 'młody chłopak, malec, szczeniak' SGPREi(kartoteka). PS

Szczonurze zob. **Szczenurze**

Szczordkowie zob. **Szodrzkowice**

Szczortkowie zob. **Szczotkowice**

Szczotkowice, wś, kiel., gm. Działoszyce, 6 km na pln.-zach. od Skalbmierza: de *Scodreo-*

uicz 1381, de *Scodrcouicz* 1388, de *Czodrcouicz* 1397 Krak nr 619, uw. CXLVIII(1), nr 5863; *Szodrcovice* 1455 Hel II nr 3561; *Szodrkowicze* 1458 Matr IV/3, supl. nr 917; *Szodrkowycze*, *Szczotrkwicze* 1470–80 DB I 528, II 456; *Szodrkowycze* 1490 ŻDz XV 441; *Szotrkwowycze* 1499 Matr II nr 1365; *Szotrkwowicze* 1529 LR 169; *Szodrkowicze* (!) 1564 Lukrak II 82; *Szodrkowicze* 1581 ŻDz XIV 19; *Szodrkowicze* 1629 RPobKr 152; *Szodrkowice* 1662 ASK I 68, 32 *Szodrowice* 1680 Rej 148; *Szczotkowice* 1782–84 SHGKrMat 299; *Szczotkowice* 1783–84 RejKor 350; *Szczodrkowice* 1787 MpPerKr; *Szczortkowice* 1789, *Szczodkowice* 1790 SHGKrMat 299; *Szczotkowice* 1801–04 MpHeld; *Szczodrkowice* 1827 Tabella II 221; *Szczotkowicze* 1839 MpKwat III 8; *Szczotkowice* młyn 1877 Zin II 206; *Szczotkowice*, folw. i os. 1890 SG XI 861; *Szczotkowice*, wś i folw. 1902 Przew II 213; *Szczotkowice* 1921 Sk III 106; *Szczotkowice*, *-wic*, *szczotkowicki* 1966 UN 22, 22; gw. *ščotkóvice*, *-víc*, *ščotkoski*. — Dawniej *Szczodrkowice*, od n. os. *Szczodrek* SSNO V 292 (: *szzodry*), z suf. *-owice*. Postać *Czodrkowice* powstała w wyniku fałszywej dekompozycji. W formie *Szczotrkwowice* ubezdźwięcznienie *-drk-* > *-trk-*; poświadczony też wariant *Szczortkowice* z przestawką *-tr-* > *-rt-*. Postać *Szczodkowice* powstała wskutek uproszczenia grupy spółgłoskowej *-drk-* > *-dk-*, *Szodrowice* — wskutek uproszczenia grupy *-drk-* > *-dr-* (też skojarzenia z przym. *szzodry*), zaś *Szczotkowice* to wynik ubezdźwięcznienia *-dk-* > *-tk-* i w rezultacie wtórnego skojarzenia z ap. *szzotka*. Analogiczne zmiany zaszły w n. wsi *Szczodrkowice* (zob.). Lit.: RKrak 164–5; Kop-Kiel 252–3. IN

Szczotkowice zob. **Szczodrkowice**

Szotrkwowice zob. **Szczodrkowice**

Szczów zob. **Tczów**

Szczubły zob. **Luniewo**

Szczuchna zob. **Szczuchnia**

Szczuchnia, cz. wsi Ostrów, dawniej wś, lub., gm. Michów: *Szczuchno* 1781 WPar 404; *Szuchno* młyn 1787 Spis 439; *Szczuchna* Młyn 1801–04 MpHeld; *Szczuchnia* 1802 Crusius III/2, 413; *Szczuchniów* 1827 Tabella II 221; Fol. *Szczuchnia* 1839 MpKwat V 6; *Szczuchna* 1854 DzUrż(G. Lub. nr 29, 456); *Szczuchniów* 1854 Połujański

386; *Szczuchnia* 1874 Cat 89; *Szczuchnia* lub *Chuda Wola A*, folw. 1880 SG I 654; *Szczuchnia*, folw. 1921 Sk IV 54; *Szczuchna* 1929 DzUrż-(W. Lub. nr 34, 661); *Szczuchnia* 1948 Ferski II 122; *Szczuchna* 1967 SM 1121; *Szczuchnia*, *-ni* 1969 UN 113, 13. — Pierwotnie był to młyn o n. *Szczuchno*, zapewne od nazw. **Szczuchno*, por. nazw. *Szczuchniak* (używane do dziś głównie właśnie w tej okolicy, m.in. w pow. lubartowski) Snazw IX 250. Wtórnie zmiana rodz. gramatycznego na żeński i paradygmatu na miękki *-nia*. W XIX w. odnotowany też wariant z dodatkowym suf. *-ów*. Oboczna n. od n. pobliskiej wsi *Chuda Wola*, dziś *Chudowola* (1), z oznaczeniem literowym *A*. Lit.: SHGLu IV 141; KosLu 74; Połujański, Opisanie lasów Królestwa Polskiego..., 1854, 386. IN

Szczuchniów zob. **Szczuchnia**

Szczuchno zob. **Szczuchnia**

Szczucice, wś, tarnob., gm. Sadowie, 6 km na pln. od Opatowa: *Sochzin* (!) (1328) KW II 419; *Stimnicze* (!) (1380) KW III 488; *Szczucicze* 1504, *Szczucycze*, Villa *Szczucicze* 1506 ASK I 7, 32v, 10, 121v; *Szczucicze* 1529 LR 368; *Szczucice* 1564–65 Lusand 332; *Szczucicze* 1578 ŻDz XIV 184; *Szczucice* 1629 RPobSd 51; *Szczucice* 1674 ASK I 69, 100v; *Szczucice* 1783–84 RejKor 308; *Szczucice* 1791 MpPerSd; *Szczucice* 1827 Tabella II 221; *Szczucice* 1839 MpKwat IV 6; *Szczucice* 1890 SG XI 861; *Szczucice* 1921 Sk III 88; *Szczucice*, *-cic*, *szzucicki* 1966 UN 27, 14. — Od n. os. **Szczut(a)*, z suf. *-ice*. O n. os. zob. *Szczutowo* (1). Lit.: KSand 198; Karaś, Onom I 129; RymPatr 63. IN

Szczucin, mto, tarn.: *Sucin* 1325–27 MVat I 152; *Szczucin*, *Szczucin* 1346–58 MVat II 179, 206; *Sezecin* (!) 1414 SHGSd(TCz 2, 81); *Szczucin* (1421)1802 ZDM II 6; *Szczucin* 1470–80 DB II 429; *Szczuczyn* 1489 SHGSd(AOV 6564, 11); *Szczuczyn* 1504 ASK I 7, 56v; *Szczuczyn* 1508 ŻDz XV 460; *Szczuczín* 1529 LR 86; *Szczuczín*, *Szczuczyn* 1538 ASK I 50, 112; *Szczuczín* 1579 ŻDz XIV 234; *Szczucin* 1673 ASK I 69, 241v; *Szczucin* (1676) XVIII RPogMłp 350; *Stuzin* 1779–83 MpMieg; *Szczucin* 1791 MpPerSd; *Szczucin* 1839 MpKwat IV 8; *Szczucin*, mko 1890 SG XI 861–2; *Szczucin*, mko 1933 SkBy 1674; *Szczucin*, *-na*, *szzuciński* 1964 UN 5, 36; *Szczucin*, *-na*, wś 1982 WUN III

Szczucin

395; *Szczucin* 2008 DzU nr 137, poz. 860; gw. *ščučin*, -a, *ščučijski*. — Od n. os. **Szczuta*, z suf. -in. O n. os. zob. *Szczutowo* (1). *Szczucin* posiadał prawa miejskie w latach 1780–1934; ponownie uzyskał je w 2009 r. Lit.: OPilz 94; Karaś, Onom I 129; RospSEMiG 381; RymNmiast 237. IN

Szczucin zob. **Mystkowiec-Szczucin**

Szczucińska Łęka zob. **Łęka Szczucińska**

Szczucińska Wola zob. **Wola Szczucińska**

Szczuczarz, wś, pil., gm. Człopa, 9 km na płd.-zach. od Człopy: deserte hereditatas (!) ... Trzebyna, Slonowo, *Czuczarcz* nuncupatas 1531 KsgPoz 75, 593v; *Czuczars* 1546 SHGPh I 319; villarum ... ad oppidum Człopa adiacen. ... Sonowo, *Czuczarcz*, *Piecziska* 1557, villas et hereditatis nouiter locatas ... Sonowo, *Czuczarcz*, *Pyecziska* 1557 KsgPoz 19, 387, 404v; *Czuczarsz* 1567 ASK I 5, 308; *Czuczacz* 1580, *Czuczacz* 1581 ASK I 6, 168v, 442v; *Czuczarz* 1583 ASK I 4, 728v; *Czuczars* 1594 KsgPoz 24, 149; *Czuczacz* 1619 SchulzNetzegau 262; *Czuczarcz* 1622–24 PPozn(Tab 1, 5); *Czuczarcz* 1631 ASK I 65, 95; *Cucarz* 1635, *Cuchar* seu *Cicer* 1641 SchulzNetzegau 262; *Cucarz* 1673, *Cuczarcz* 1676 ASK I 68, 1151, 1331; *Cuczarcz* 1693 KsgPoz 55, 307; *Cucer* 1693 SchDK 351; *Cucarz* 1698 KsgPoz 387, 44; *Cucarz* 1715 KsgPoz 412, 410; *Cucarz* 1741 Goltz 225; *Cucarz* 1755 KsgPoz 583, 89v; *Zizer* 1773 SchDK 351; *Zützer* 1789 Goldb II 269; *Zützer* 1796–1802 MpSchröt XIX; *Zützer* 1821 Rumpf III 382; *Zützer* — *Czuchowo* (al. *Cice*) 1879 KętN 136; *Cice*, ob. *Czuchowo*, *Czuchowo* al. *Cice*, niem. *Zützer* 1880, Kleinmühl ... poczta *Czuchowo* (*Zützer*) 1883 SG I 672, 879, IV 127; *Zützer* 1906 MpMbl(2962); *Zützer* — *Szczuczarcz*, -rza, *szczuczarski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szczuczarcz*, -rza 1982 WUN III 395. — Nazwa zapewne ponowiona z n. jez. *Szczuczarcz*, wymienionego w dok. z 1531 r.: omnes lacus ... vocatas *Szczuczarcz*, Kamyen, Cromzey, Dupka, Krewcz... (KsgPoz 75, 404), ta zapewne od ap. *szczuka* ‘szczupak’, z suf. -arz (por. też słowiń. *ščiči*, *ščiči* ‘odnoszący się do szczupaka’ LorS 1153–4, śl. *szczuczcy* ‘ts.’ SGPRei(kartoteka)). Zapisy *Czuczarcz*, *Cucer*, *Zitzer*, *Zützer* oddają stopniową adaptację n. do j. niem. Forma *Czuchowo* niejasna. Forma *Cice* stanowi adaptację fonetyczną n. niem. *Zitzer*, *Zützer*. Po 1945 r. ustalono urzę-

dowo n. *Szczuczarcz*. Lit.: SHGPh I 319, IV 829; SchDK 351; SchulzNetzegau 262; PPozn 298; Goltz, Nachrichten über die Familie der Grafen und Freiherrn von der Goltz, 1885, 225. PS

Szczucze zob. **Szuć**

Szczuczki, dziś *Szczuczki* i *Szczuczki VI Kolonia*, dwie wsi, lub., gm. Wojciechów, ok. 9 km na płn.-zach. od Bełżyc: *Szczuczki* 1409 ZLub nr 297; *Szczuczki* 1416 LKP 150; *Szczuczki* (1442) XVII ZDM III 35; *Szczuczki* 1450 Inscr nr 1619; *Szczuczki* 1452, *Szczuczki* 1453 LKP 57, 72; *Szczuczki* 1501 Matr II nr 1482; *Szczuczki* 1529 LR 439; *Szczuczki* 1531 ŻDz XIV 371; *Szczuczki* 1626 RPobLu 121; *Szczuczki* 1676 ŻDz XV 3a; *Szczuczki* 1785 MpPerLu; *Szczuczki* 1802 Crusius III/2, 414; *Szczuczki* (!) 1827 Tabella II 221; *Szczuczki* 1839 MpKwat V 7; *Szczuczki* 1877 Zin II 206; *Szczuczki*, wś i folw. 1890 SG XI 862; *Szczuczki*, wś, folw. i kol. 1921 Sk IV 82; *Szczuczki*, wś i kol. 1933 SkBy 1674; *Szczuczki*, *Kol. Szczuczki III*, *Kol. Szczuczki VI* 1962 Mp-25(Bełżyce); *Szczuczki*, -czek, *Szczuczki-Kolonia*, -czek-nii, *szczuczkowski*, dwie wsi 1969 UN 104, 15; *Szczuczki*, -czek, *Szczuczki-Kolonia*, -czek-nii 1982 WUN III 395; *Szczuczki VI Kolonia*, -czek *VI-nii*, *szczuczkowski* 1996 MPol nr 79, poz. 713. — Od n. os. *Szczuczka* SSNO V 294, w l. mn. Człon odróżniający n. zestawionej od ap. *kolonia* ‘osada’, później z dodatkowym oznaczeniem cyfrowym. Lit.: SHGLu III 232–4; KosLu 74; Karaś, Onom I 129. IN

Szczuczyn (1), mto, łomż.: pro campis Szuczky hereditatis paternis martini Szuczka de Szuczky ... ratione locationis ville dicta *Lithwa* 1466 MK 337, 17v; *Lithwa* villa 1505 Matr IV/1, nr 2128; *Szczuczino Litwa* 1549 MK 76, 257; *Villa Szuczki* ... Granicies Habet ista villa inter pauperes Nobiles ... Nobilibus Szuczki 1549 Lustracje 4, k. 36–36v; *Szczuczyn* Seu *Litwa*, *Szczuczyno Litwa* (1563–64)1770 AGAD(APP 346, s. 47); *Szuczki Litwa* ... ta wieś ma granice pierwsza z dwiema wsio- ma ślachty *Szuczow* (1565) Lumaz II 61; *Szuczki Litwa* 1581 ASK I 28, 810; *Szczuczyno Litwa* (1589)1770, *Xięzawies Litwa* (1613)1770 AGAD-(APP 346, s. 43); *Szczukilytwa* 1617 Lumaz I 129; *Szczuczyno Litwa* (1652)1770, *Xięzawies* (1654)1770 AGAD(APP 346, s. 43); *Litwa Szuczyno* (1682)1770, *Szczuczyno* alias *Szuczki Li-*

twa Seu *Xięzawies* (1683)1770 AGAD(APP 346, s. 44); *Szczuczyn*, mto 1783 MpPerMz; *Szczuczyn* 1827 Tabella II 221; *Szczuczyn* 1839 MpKwat V 1; *Szczuczyn*, Mazowieckim zwany 1890 SG XI 862; *Szczuczyn* 1921 Sk V 89; *Szczuczyn*, -na, *szczuczynski* 1973 UN 155, 25. — Szczukowie osiedlili się nad górą Wissą przed 1425 r. Przybyli tu ze wsi *Mogłęcino-Szczuki*, dziś *Szczuki* (2). W 1426 r. wzmiankowana jest wielokrotnie n. *Szczuki*, a w 1436 r. książę Władysław ponownie nadał i sprzedał 55 włók ziemi, z których 30 należało do Falisława Szczuki, a 25 do Marcina Szczuki. Na włókach Falisława powstała ws *Szczuki-Falisławy*, dziś *Barany* (2), a na włókach Marcina — *Szczuki-Marciny*, dziś *Skaje* (zob.). Nazwa *Szczuki* od n. os. właścicieli w formie pluralnej. W 1437 r. Grzegorz z Gumowa sprzedał braciom Falisławowi i Marcinowi Szczukom 10 włók nad bagnem Głnąca Biel (Glanczabyel MK 335, 81). W 1466 r. książę Konrad III na tych włókach otrzymanych od Marcina Szczuki osadził wś zwaną *Litwa*; osadnicy pochodzili z Wielkiego Księstwa Litewskiego, zapewne z Podlasia. W XVI w. funkcjonują n. zestawione *Szczuki-Litwa*//*Szczuczyno-Litwa*, w XVII w. obocznie *Książa Wieś* (: *księży* 'należący do księcia' Sstp III 430). Wieś do 1652 r. była własnością królewską, następnie otrzymał ją Jan Ławski, a jego syn Sebastian sprzedał ją Stanisławowi Antoniemu Szczuce, podkanclerzowi litewskiemu. Tenże w latach 1689–92 wytyczył mto i lokował je na polach wsi *Szczuki-Litwa* za przywilejem Jana III Sobieskiego (1692), a w latach 1690–1704 wykupił i włączył jeszcze wś *Szczuki-Pawelki* (zob.). Od XVIII w. ustabilizowała się n. *Szczuczyn*, z suf. -in. Lit.: WiśnGraj 74–5, 143–5; ZMaz 355; RospSEMiG 381–2; RymNmiast 237–8. UB

Szczuczyn (2), wś, pozn., gm. Szamotuły, 3 km na płn. od Szamotuł: pro ereditate que *Scucino* vulgariter nuncupatur 1300–06 KW III 759; *Szczuczino* 1391, *Szczuczino* 1412 RWłkp I nr 98, 682; *Szczuczino* 1419 SHGPn IV 829; *Szczuczyno* 1427 KszPoz 9, 145; villa *Scuczyno*, *Scuczyno* 1473 ARP II nr 1220; *Szczuczyno* 1495 SHGPn IV 829; *Szczuczino* 1508 ASK I 3, 18; *Szczuczino* 1510 NKs 222; *Szczuczyno* 1553, *Szczuczino* 1563 ASK I 5, 166, 233v; *Szczuczino* 1600 KsgPoz 26, 670; *Szczuczyno* 1622–24 PPozn(Tab 1, 30); *Szczuczyno* 1673,

Szczuczino 1676 ASK I 68, 1186, 1370; *Szczuczyno*, *Szczuczyno* 1706 ASC(Szamotuły, U-1706–56, s. 5, 410); *Szczuczyno* 1729 KsgPoz 491, 4v; *Szczuczyno* 1760, *Szczuczyn* 1761, *Szczuczyno*, *Szczucin* 1763, *Szczuczyn*, *Szczuczino* 1766 ASC(Szamotuły, U-1756–79, s. 65, 86, 139, 140, 190); *Szczuczyn*, *Szczuczyno*, *Szczuczyn*, *Szczuczyno* 1782, *Szczuczyn*, *Szczuczyno*, *Szczuczyno*, *Szczuczino* 1783 ASC(Szamotuły, U-1779–94, s. 60, 75, 82, 87, 94, 100); *Szczuczyn* 1783–84 RejKor 795; *Szczucin*, *Szczuczyn*, *Szczuczyno*, *Szczuczyn* 1788 ASC(Szamotuły, U-1779–94, s. 201, 205); *Szczucin* 1789 PPozn(Tab 6, 240v); *Szczuczyn* 1791 MpPerPn; *Szczuczyn*, *Szczuczyno* 1794 ASC(Szamotuły, U-1779–94, s. 332, 333); *Szczuczyn* 1798 MpHopf VI; *Szczuczyn*, *Szczuczyno*, *Szczuczyno*, *Szczucin*, z *Szczuczyna* 1800 ASC(Szamotuły, U-1794–1801, s. 333, 342–3, 346, 289); *Szczucin* 1802–03 MpGillyPr; *Szczuczyno*, *Szczuczyn* 1807 ASC(Szamotuły, Z-1795–1807, s. 270–1); *Szczuczyno* 1820 ASC(Szamotuły, U-1820–31, s. 5); *Szczucin* 1821 Rumpf III 85; *Szczuczyno* 1825, *Szczuczyno* 1831 ASC(Szamotuły, U-1820–31, s. 245, 475); *Szczuczyn* 1832–36 MpRey nr 78; *Szczuczyno* 1832, *Szczuczyno* 1833, *Szczuczyno*, *Szczucin*, *Szczuczyn* 1834, *Szczuczyn* 1835 ASC(Szamotuły, U-1832–37, s. 5, 45, 67, 75, 89, 103); *Szczuczyn* 1846 KsP 370; *Szczuczyn* 1890 SG XI 865; *Szczuczyn* 1921 Sk X 89; *Szczuczyn*, -na 1982 WUN III 395; gw. *ščučyn*, -na, *ščučynski*. — Od n. os. *Szczuka* SSVO V 294 (: *szczuka* 'szczupak'), z suf. -ino, od XVIII w. -in. Forma *Szczucin(o)* powstała zapewne w wyniku dysymilacji *č-č* > *č-č*. Lit.: SHGPn IV 829–30. PS

Szczuczyn zob. **Mystkowiec-Szczucin**, **Suszyn**
Szczuczynko zob. **Szczuczyno**

Szczuczyno, wś zaginiona, leżała koło wsi Turzyn, bydż., gm. Kcynia: Zalesze ... Nicolaus de *Scuczino* 1411 KszGn 1, 214; *Scuczino* ... *Scuczyno* 1446 KsgPoz 2, 308; Thurzynko ... *Scuczyno* et Kosykovo, quondam villae, nunc vero haereditates desertae 1511–23 ŁLB I 126; villas ... desertatis Thurzinko et *Scuczino* 1531 KsgPoz 15, 463; *Scuczynko* 1550 KsgPoz 18, 569; *Scuczinko* 1561 KsgPoz 20, 18; *Scuczino* desert. 1591 KsgPoz 23, k. 788v; [*Szczuczyno* i Zalesie pus.] 1600 TekiDw(Kc. 1228, nr 123). — Od n. os. *Szczuka*, z suf. -ino. W XVI w. noto-

Szczuczyno

wana również deminutywna forma *Szczuczynko* (z suf. *-ko*), co wiąże się z degradacją miejscowości, która od pocz. XVI w. określana jest jako opustoszała (por. BańMorf 34, 37–8). Lit.: Polaszewski 193.

PS

Szczuczyno zob. **Szczuczyn** (2)

Szczuczyno-Litwa zob. **Szczuczyn** (1)

Szczuć, wś zaginiona, leżała koło wsi Dragacz, bydż., gm. Dragacz: przywilej ... wsiom ... mianowanym holenderskim jako Tragoszczy i *Szczucie*, Małemu Lubieniowi i Małemu Welcikowi służący 1615 Lupom 264; Tragoszcz i *Szczucz* 1615 Lupom 265; Tragoszcz i *Szczucz* 1624 Lupom 56; wsi olenderskie Tragaszczy i *Szczuc*, jedna to wieś jest 1664 Font XXXII 81; *Naszczuć* 1686 PMT VIII 99. — Może od n. os. *Szczut*, *Szczuty* RymSEN II 530, z suf. **-jb*. E. Jakus-Borkowa odczytuje n. jako *Szczucz* i wywodzi od n. os. *Szczuka* SSNO V 294. Nie można jednak wykluczyć związku z ap. **ščutъ* : **ščuta* ‘łodyga, zwłaszcza łodyga, na której osadzony jest liść, owoc’, zob. *Szczutowo* (1). Lit.: Jakus-Borkowa, PMT VIII 99.

BCz

Szczudlen zob. **Szczudly**

Szczudłów, wś, skiern., gm. Łowicz, 4 km na pñn.-zach. od Łowicza: *Ostrowek Szudlow*, de molendino *Ostrowek* 1511/12 VisitGn 64; *Szydlow ostrovek* (!) 1515, *Szudlow Ostrowek* 1534 ASK I 14, 5v i 120a; *Szudlow Ostrouek* 1536, *Szvdlow ostrovek* 1540, *Szvdlow osthrowek*, *Szudlow ostrovek* 1543, *Szudlow* 1552 ASK I 14, 172v, 222v, 284, 466v, 394v; *Szudlow* 1577 ŹDz XIII 99; *Szudlow* 1580, *Szudlow* 1581, *Szudlow* 1582, *Szudlow* 1583 ASK I 15, 328v, 598v, 741, 843v; [*Szczudłówek*] 1592 SHGŁow II/2, 38; Otolice et *Szczudłówek* (1612) RegGn 119; *Szudlow* 1661, *Szudlow* 1663 ASK I 65, 250; *Szczudlow* 1783–84 RejKor 101; *Szczudlow* 1792 MpPerRw; *Szczudłów* 1827 Tabella II 221; *Szczudłów* 1839 MpKwat III 4; *Szczudłów* 1890 SG XI 866; *Szczudłów*, *-łowa*, *szczudłowski* 1973 UN 44, 25. — Dawniej n. zestawiona *Ostrówek-Szczudłów*; człon pierwszy od n. pobliskiej wsi *Ostrów* (39), z suf. *-ek*, por. też ap. *ostrovek* ‘gaj, zarośla nad brzegiem rzeki’ SW III 872, człon drugi od n. os. *Szczudło* SSNO V 294, z suf. *-ów*, okresowo też z deminutywnym *-ek*. Lit.: SHGŁow II/2, 37–8; WójcikRaw 158.

UB

Szczudłówek zob. **Szczudłów**

Szczudly, wś, suwal., gm. Kalinowo, 11,5 km na pñn.-wsch. od Elku: *Scudlen*, *Schudlen* (1473) KęŁ 452; *Schudelenn*, *Schudlen* 1539 OF nr 911 a/17, k. 27v, [B. 58] k. 29; *Schudlen* 1579 Brehm 168; *Szudlen* 1662 OF nr 6498, s. 123; Jan Lenzian ze *Szczudlow* 1705 ASC(Elk-ew., U-1704–42, k. 183); *Szudlen*, wś 1785 Goldb III 148; *Szudlen* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Szczudlen* 1821 Rumpf III 182; *Szczudlen*, *Szczudly*, *-ow* ok. 1859 *SzcześTeka* 156; *Szudlen* — *Szczudly* 1879 KęŁN 164; *Szczudly*, niem. *Szczudlen* 1890 SG XI 866; *Szczudlen* 1913 Meyers II 921; *Georgsfelde* 1936 Choj 130; *Georgsfelde* — *Szczudly*, *-del*, *szczudelski* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szczudly*, *-del* 1982 WUN III 395. — Nazwa od n. os. *Szczudło*, w l. mn., przekazana w różnych formach zmienionych. W 1936 r. wś otrzymała chrzest niem. *Georgsfelde*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczudly*. Dawna forma dopełniacza *Szczudłów* (XVIII w.) nie została zachowana — ustalona po 1945 r. forma *Szczudel* jak w ap. *szczudła*. Lit.: BiałPrzem 23, 168.

RP/PS

Szczudrkowo zob. **Szczutkowo**

Szczuka, wś, tor., gm. Brodnica, 5,5 km na pld.-wsch. od Brodnicy: *Szczuka* (1317) PrUr II 127; *Szczuka* (1325) KęŁ 87; *Hecht* ok. 1400 Zeit XVI 26; Item *Hecht* (?) 1414 Br 160; *Hecht* 1437/38 GZ 87; *Szczuka* 1605, *Szczuka* ... *Szczuka* 1618 Font XI–XV 642, 660–1; *Szczuka* 1662 ASK I 52, 327v; *Szczuka* 1763 Font XI–XV 720; *Szczuka* 1796–1802 MpSchröt XXII; *Szczuka* 1821 Rumpf III 182; *Szczuka* 1879 KęŁN 60; *Hecht* — *Szczuka* 1882 KęŁ 87; *Szczuka* 1890 SG XI 866; *Szczuka* 1913 Meyers II 921; *Szczuka* 1921 Sk XI 5; *Szczuka*, *-ki*, *szczucki* 1972 UN 173, 12. — Od ap. *szczuka* ‘szczupak’ Sstp VIII 544. Wieś nosiła też oboczną n. niem. od ap. *Hecht* ‘szczupak’. Lit.: SHGCh 125.

BCz

Szczuki (1), wś, biał., gm. Janów, 11 km na pld.-wsch. od Suchowoli: *Szczuki* ... Józef i Konstancja z d. Szczuczanka Jaszewiczowie 1716 Bujwicki 340; *Szczuki* 1744 SDV 149; *Szczuki* 1781 MpEGr; *Szuki* 1808 MpTex V; *Szczuki* 1890 SG XI 866; *Szczuki* 1921 Sk V 73; *Szczuki*, *Szczuk* 1982 WUN III 395. — Od nazw. bojara Stefana *Szczuki*, w l. mn., najprawdopodobniej przybyłego z Sidry właściciela gruntu, pierwotnie nale-

zącego do Józefa Makswieja, odbiorcy nadania z 1700 r. Lit.: Bujwicki, Janów i okolice — moja mała ojczyzna, 2008, 299–301, 340–1. *IN*

Szczuki (2), wś, ostroł., gm. Płoniawy-Bramura, 11 km na pñ.-zach. od Makowa Mazowieckiego: Andreas et Laurencius de *Moglanazzino* (1416)1456, *Moglanazzino* (1419)1456 MK 3, 50v–51 i 17v; de clenodio Chlwoyothka: Laurencium de *Moglanazzino*, Laurencius alias Szczuka de *Moglanazzino* (1421)1456 MK 3, 69 i 78v; *Moglanazzino* alias *Szuczky* super fluuio Wangra 1427 MkM I nr 419; *Szuczky* 1470 SHGMz(Ep. 5, 220v); *Szuczky* 1473 AS I 213; *Slasy* 1484 SHGMz(Ep. 11, 100v); *Szuczky* 1489 MK 6, 226v; *Szczuki* 1503 Matr IV/3, supl. nr 1267; *Slassy Szuczky* 1515, *Szczuki* 1516 SHGMz(PT 1, 248 i 469); *Szczukj* 1525 ASK I 40, 43; *Szczuki* 1552 ASK I 27, 881v; *Szczuki* 1567 ŹDz XVI 346; *Szczuki* 1580 ASK I 39, 684; *Szczuki* 1674 ASK I 66, 533v; *Szczaki* (!) 1783 MpPerMz; *Szczuki* 1783–84 RejKor 577; *Szczuki* 1827 Tabella II 221; *Szczuki* 1839 MpKwat IV 2; *Szczuki* 1890 SG XI 866; *Szczuki* 1921 Sk I 125; *Szczuki, Szczuk, szczuki* 1971 UN 129, 50. — Dawniej **Modłęcino*, od n. os. *Modłęta* SSNO III 542 (: *Modlibog*), z suf. *-ino*. Forma *Mogłęcino* powstała w wyniku dysymilacji w grupie *-dl- > -gl-*. Później *Szczuki*, od n. os. *Szczuka* (por. nazw. właściciela), w formie pluralnej. Okresowo również *Ślasy, Ślasy-Szczuki*, por. n. sąsiednich wsi *Szlaszy Bure, Szlaszy-Łozino*. Lit.: ZMaz 355. *UB*

Szczuki (3), wś, skiern., gm. Biała Rawska, 8,5 km na pld.-wsch. od Białej Rawskiej: *Szuczky* 1450 MK 335, 55v; *Szuczky* 1477 ZHer nr 512; *Szczukj magna, Szuczukj minor* 1534, *Szczuki magna, Szczuki minor, Szczuki oppipi* 1578 ASK I 49, 36, 294–294v; *Szczuki Magna, Szczuki Minor, Szczuki Oppipi* 1579 ŹDz XVI 180; *Szuczky magna, Szuczky minor, Szuczky oppipy* 1581 ASK I 49, 598; *Szczuki Wielke, Szczuki Male* 1674 ASK I 70, 989; *Szczuki wielkie, Szczuki male* 1792 MpPerRw; *Szczuki wielkie, Szczuki male* 1827 Tabella II 227; *Szczuki Duże, Szczuki Male* 1839 MpKwat IV 4; *Szczuki Wielkie, Szczuki Male* 1890 SG XI 866; *Szczuki Duże, wś, Szczuki Male*, kol. 1933 DzUrz(W. Warsz. nr 26, poz. 224, s. 696); *Szczuki Wielkie, Szczuki Male* 1967 SM 1121; *Szczuki, Szczuk, szczucki, wś, Male Szczuki, -ych Szczuk,*

cz. wsi 1974 UN 49, 10; *Szczuki, Szczuk* 1982 WUN III 396. — Od n. os. *Szczuka*, w formie pluralnej. W XVI w. *Szczuki Magna, Szczuki Minor* oraz *Szczuki-Opipy*; człony drugie od przym. łac. *magnus* ‘wielki’, *minor* ‘mniejszy’ i od n. os. *Opipa//Opypa* (przydomek Szczuków, herbu Trzaska, z ziemi rawskiej, por. AKH XI 282), później *Szczuki Wielkie//Duże* i *Szczuki Male*, obecnie jedna wieś. Lit.: WójcikRaw 158–9; GórnRWlkp 125. *UB*

Szczuki zob. **Skaje, Szczuczki, Szczuczyn** (1), **Wólka** (12)

Szczuki Duże zob. **Szczuki** (3)

Szczuki Falisława zob. **Barany** (2)

Szczuki-Litwa zob. **Szczuczyn** (1)

Szczuki Male zob. **Szczuki** (3)

Szczuki-Marciny zob. **Skaje**

Szczuki-Opypy zob. **Szczuki** (3)

Szczuki-Pawelki, wś włączona do *Szczuczyna* (1), łomż.: nob. Johannem, Jalbrzik et Paulum filios Petri de *Szuczky* 1471 MK 5, 5v; *Szuczky* 1488 SHGMz(Ep. 11, 48v); *Szczuki* 1508, *Szuczky* 1514 ZHer nr 865, 921; *Szczuki villa* 1526 ASK I 40, 157; *Szczuky, Alia Szuczky, Szuczky alia* 1534, *Szuczki Pauli* 1541, *Szuczki paulj* 1542 ASK I 38, 65, 142, 188; *Scuky paulj* 1552 ASK I 27, 900; *Szczuki Litwa* ... ta wieś ma granice pierwsza z dwiema wsioma ślachty *Szczukow* (1565) Lumaz II 61; *Szuczki, Szuczki Piotri* 1577 ASK I 38, 739; *Szczuki Petri* 1581 ASK I 28, 810; *Szczuki Pawelky* 1662, *Szczuki Pawelki, Szuczki Petri* 1674 ASK I 66, 28v, 103, 131v. — Szczukowie przybyli nad górną Wisłę przed 1425 r., zakładali tu liczne wsie, dali także początek miejscowości *Szczuki-Piotry* (od n. os. *Piotr*, w formie pluralnej), obocznie *Szczuki-Pawła//Pawelki* (od n. os. *Pawel(ek)*, w formie pluralnej, por. zapis z 1471 r.). W latach 1690–1704 wś włączona została do *Szczuczyna* (1). Lit.: WiśnGraj 147. *UB*

Szczuki-Piotry zob. **Szczuki-Pawelki**

Szczuki Wielkie zob. **Szczuki** (3)

Szczukocice, wś, piotr., gm. Gorzkowice, 6 km na pld.-wsch. od Kamieńska: de *Szczucoczic* 1386, *Szczukoczice* 1394 SHGŁęcz II 137; *Szczukoczicze* 1398, *Szczukoczicze* 1399 Hb 95, nr 7, 97, nr 27; *Szczukoczicze* 1401 Pot nr 16; *Szczukovicze* 1511 ŹDz XIII 200; *Szczukoczycze* 1511–23 ŁLB I 554; *Szczukoczicze* 1534 ASK I 79, 56v; *Szczu-*

Szczukockie Górk

kocizce 1552 *ŹDz* XIII 254; *Szczukocice* 1673 ASK I 74, 333; *Szczukocice* 1783–84 RejKor 186; *Szczukowice* 1791 MpPerSd; *Szczukocice* 1827 Tabella II 221; *Szczukocice* 1839 MpKwat III 6; *Szczukocice* 1890 SG XI 866; *Szczukocice* 1921 Sk II 71; *Szczukocice*, -*cic*, *szczukocicki* 1974 UN 46, 10. — Od n. os. **Szczukota*, por. n. os. *Szczuka* SSNO V 294, z suf. -*ice*. Forma *Szczukowice* może wskutek wyrównania do n. m. z suf. -*owice*, por. pobliskie *Chranowice*, *Gorzkowice*. Lit.: SHGŁęcz II 137. KS

Szczukockie Górk zob. **Szczukowskie Górk**

Szczukomłoty, wś zaginiona, leżała w par. Gawłuszowice, w dawnym pow. mieleckim, rzesz.: in *Szczukomloth* (1215)1470–80 DB II 397; villas ... Camblow et *Szczvomloti* 1375 KMłp I 391; w *Czukomloczech* 1420 Sand nr 850; *Szczukomlothi* 1470–80 DB II 396; *Szczukomlothi* 1494 AGZ XVII nr 2668; Camblow et *Szczvomlothi* 1495 BJ Rkp. Dypl. 90; ville Kamblow, *Szczvomlothi* 1506 ASK I 7, 144v; Kamblow cum *Svchomlothi* (!) 1510 ASK I 10, 25v; *Szczvomlodi* 1529 LR 79; Camblow et *Szczukomloti* 1530, Camblow *Szczvomlothi* 1531, Cambloff *Szczvomlothi* 1532 ASK I 10, 231, 473v, 603v; *Szczukomlothi* 1564–65 Lusand 325. — Pierwotnie zapewne *Czukomłoty*, od psł. **čukъ* ‘to, czym się uderza, młot, bat, cep’ Spł II 287 i czas. *młócić* (< psł. **moltiti*) z interfiksem -*o-*, w l. mn. Forma *Szczukomłoty* powstała w wyniku absorpcji przyimka z. Por. też n. m. *Koniemłoty* i *Kostomłoty*. Lit.: OPilz 84; Bańkowski, JPol LIX 37–9; Karaś, Onom I 131. IN

Szczukowice, wś, kiel., gm. Piekoszów, 7,5 km na zach. od Kielc: *Szczukowice* 1430 AGZ III 200; *Szokowice* (!) 1445 SHGSd(TP 20, 3) (tu?); *Szczukowycze* 1492, *Szczucowice* 1510 SHGSd(kartoteka); *Szczukowice* 1511–23 ŁLB I 589; *Shochowice* (!) 1529 LR 238; *Szczukowice* 1540 *ŹDz* XV 575; *Scukowice* 1662 ASK I 65, 54; *Szczukowice* 1674 ASK I 69, 304; *Szczukowice* (1676)XVIII RPogMłp 412; *Szczukowice* 1783–84 RejKor 108; *Szczukowice* 1791 MpPerSd; *Szczukowice* 1801–04 MpHeld; *Szczukowice* 1827 Tabella II 221; *Szczukowice* 1839 MpKwat IV 6; *Szczukowice* (!) 1859 MpChrz; *Szczukowice* 1890 SG XI 867; *Szczukowice* 1921 Sk III 40; *Szczukowice*, -*wic*, *szczukowicki* 1966 UN 23, 62; gw. *scukowice*,

-*vic*, *scukoski*. — Od n. os. *Szczuka* SSNO V 294 (: *szczuka* ‘szczupak’), z suf. -*owice*. Forma gw. zmazurzona. Lit.: KSand 198; KopKiel 253; Karaś, Onom I 131; RymPatr 63. IN

Szczukowice zob. **Szczukowice**

Szczukowskie Górk, wś, kiel., gm. Piekoszów, 7 km na zach. od Kielc: [*Szczukowskie Górk*] 1606 Pazdur 64; villa *Szczukowskie Gory* 1662, *Szczukowskie gory* 1673, *Szczukowskie Gory* 1674 ASK I 67, 157v, 348v, 905; *Szczukowskie Gory* (1676)XVIII RPogMłp 398; *Szczukowskie gorki* 1783–84 RejKor 235; *Szczukowskie gory* 1787 Spis 397; *Szczukowskie Gorki* 1791 MpPerSd; *Szczukowskie gorki* 1827 Tabella II 221; *Szczukowskie* (!) *gorki* 1839 MpKwat IV 6; *Szczukowskie* (zapewne *Szczukockie*) *Gorki* 1890 SG XI 867; *Szczukowskie Gorki* 1902 Przew II 213; *Szczukowskie Gorki* 1921 Sk III 39; *Szczukowskie Gorki*, -*kich* -*rek*, *górecki* 1966 UN 23, 62. — Nazwa zestawiona, od n. sąsiedniej wsi *Szczukowice* (zob. wyżej), w formie przymiotnika, i od ap. *górk*, *górk*, w l. mn. W miejscu wsi istniała zapewne już w końcu XVI w. kopalnia rud ołowiu o n. *Szczukowskie Górk*, poświęcona od 1606 r. (AtSd 68, 158). Brak podstaw dla proponowanej przez wydawców SG formy *Szczukockie*. Lit.: KopKiel 83, 86; Karaś, Onom I 131; Pazdur, Dzieje Kielc do 1863 roku, 1967, 64. IN

Szczukowskie Górk zob. **Szczukowskie Górk**

Szczukwin, wś, piotr., gm. Tuszyn, 5,5 km na płd. od Tuszyń: *Szczukwin* 1399, *Szczukwin* 1410 Koz VII 170; *Szczukwin* 1511 *ŹDz* XIII 198; *Szczukwin* 1511–23 ŁLB II 164; *Szczukwin* 1534 ASK I 79, 54; *Szczukwin* 1534 Inwłoc 85; *Szczukwin* 1552 *ŹDz* XIII 265; *Szczukwin* 1673 ASK I 74, 329v; *Szczukwin* 1783–84 RejKor 191; *Szczukwin* 1827 Tabella II 221; *Szczukwin* 1839 MpKwat III 5; *Szczukwin* 1890 SG XI 867; *Szczukwin* 1921 Sk II 63; *Szczukwin*, -*na* 1982 WUN III 396; gw. *scukf in*, -*na*, *scukf in*ski. — Od n. os. **Szczukwa* (: **ščukъva* ‘szczupak’ Janczulewicz 216), por. *Szczuka* SSNO V 294 (: *szczuka* ‘szczupak’), z suf. -*in*. Forma gw. zmazurzona. Lit.: SHGŁęcz II 137; Janczulewicz, Zeitschrift für Slawistik 66(2), 2021, 208–28. KS

Szczupak, kol., okresowo wś, chełm., gm. Cyków, 17,5 km na płn.-wsch. od Łęcznej: *Szczupak*, kol. 1902 Przew II 213; *Szczupak* 1913 Wiercień-

ski 71; *Szczupak*, kol. 1921 Sk IV 11; *Szczupak*, -ka, *szczupacki*, wś 1970 UN 108, 32; *Szczupak*, -ka 1982 WUN III 396. — Prawdopodobnie od ap. *szczupak* — n. zapewne nawiązuje do gatunku ryb występujących w bagnach znajdujących się dawniej na pld. od miejscowości, być może została ponowiona z hydronimu, podobnie jak n. pobliskiej miejscowości *Sumin* (2). Nie można też wykluczyć pochodzenia n. od nazw. *Szczupak*, częstego na pld. Lubelszczyźnie, jednak w księgach metrykalnych par. Świerszczów i Wereszczyn, do których należała miejscowość, nie było ono notowane. Lit.: Wiercieński, Jeszcze z powodu wydzielenia Chełmszczyzny, 1913, 71. PS

Szczuplienen zob. **Szczupliny**

Szczuplin zob. **Szczuplinki** (2)

Szczupliniak zob. **Szczuplinki** (1)

Szczuplinki (1), cz. wsi Wenecja, dawniej wś?, olszt., gm. Morąg: in dem *Hechtwinkel* (1336) XVI PrUr III 40; *Hechtwinkel*, Adel. Neusaaf von Venedien 1785 Goldb I 65; *Hechtwinkel* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Hechtwinkel*, adl. Etabl. 1820 Wald 194; *Hechtwinkel* ok. 1845 MpRey nr 33; *Hechtwinkel*, folw. 1882 SG III 45; *Hechtwinkel*, Vw. 1912 Meyers I 746; *Hechtwinkel* — *Szczupliniak*, folw. 1946 Ley I 47; *Hechtwinkel* — *Szczuplinki*, -nek, *szczuplinecki* 1950 MPol nr A-52, poz. 588; *Szczuplinki* — *Hechtwinkel*, os. 1951 Rosp 323; *Szczuplinki*, os. 1967 SM 112; *Szczuplinki*, -nek 1982 WUN III 396. — Dawna n. niem. *Hechtwinkel*, złożona z ap. *Hecht* ‘szczupak’ i *Winkel* ‘kał; zakątek’. Nazwy pol. są kalkami n. niem., por. *szczupiel*, *szczupel* ‘szczupak’ SW VI 592, z suf. -iniak, -inki. RP

Szczuplinki (2), wś, tor., gm. Książki, 4 km na pld.-wsch. od Radzyna Chełmińskiego: *Schippelsdorf* ok. 1400 Zeit XVI 33; *Czippelyn* 1409 MTB 569; von *Czhippelain* (1411), de *Czepelin* (1411)1413 AST I 180, 185; Johannes Cziplinsky al. Hannos v. *Czyplin* (1413) Kętl 128; *Schippel* 1414 Br 158; *Schippelsdorf* 1414, von *Czyppelyn* 1422 Froel I 57, 58; *Czhipplin* ok. 1423–24 DK 12; *Schepel* 1435, *Scheipel* 1442 Froel I 58; *Schepil*, *Cippel*, *Schippel*, *Schippeln* (XV) Kętl 84; *Tzyppelynsdorf*, *Czepelinsdorf*, *Czyplin*, *Czepe-lyn*, *Czepel*, *Schuplin* (XV), *Scipplin* (1515) Döhr 94; *Szcyplyni* 1526 Matr IV/1, nr 5025; *Szczuplinki* 1572 ŻDz XXIII 36; Ort *Scippilnv* (1595)

Froel I 57; *Szcyplyni* 1647 Font IV 46; *Szuplinki* 1705 Froel I 57–8; pod *Szczupliny* ... z ... *Szczuplinami* 1725, z *Szczuplinem* 1737 Font XLII 197, 224; *Szczuplinke* 1772/73 HAPr IV 562; *Szczuplinki* 1790 Froel I 58; *Czieplinken* 1796–1802 MpSchröt XXI; *Szczuplinken* 1835 Froel I 58; *Czieplinken* od. *Suplingen* ok. 1845 MpRey nr 48; *Czieplinken* — *Szczuplinki* 1879 KętlN 81; *Szczuplinki*, niem. *Czeplinken* 1890 SG XI 867; *Szczuplinki* (*Czeplinken*) 1925 Krzep 116; *Szczuplinki* 1952 UW 50; *Szczuplinki*, -nek 1982 WUN III 396. — Pierwotnie forma *Szczyplin*, *Szczyplinki*, por. dłuż. *šćipjel* ‘szczupak’ (: *šćipel-), wtórnie *Szczuplinki*, okresowo *Szczupliny*, z wyrównaniem do ap. *szczupiel* ‘szczupak’. Niemieckie substytucje fonetyczne *Schippeln*, *Czippeln*, *Schippelsdorf*, może z adideacją do niem. *schippel*, stwniem. *schubel*, *schaub* ‘pęk, garsć, wiązka siana, coś co służy do utwardzania’ Gott 433. Lit.: SHGCh 125–6. BCz

Szczuplinki zob. **Szczupliny**

Szczupliny, os., dawniej wś, ciech., gm. Rybno, 18,5 km na pln.-wsch. od Lidzbarka: Johann Scipplin 80 Hufen in Lande Sassen ... verliehen habe (1338)XVII sub a. [1314–31] PrUr II 476; *Szuplin*, *Zcuplin*, *Schupplin* (1338) Kętl 298; *Sciplin*, *Ceiplynn* XVI–XVII PrUr III 112; von *Zcipplin* (1352)XV PrUr V 15; Albrecht Martwicz von *Schipplin* 1448, Olbrecht von *Szippeln* 1451, Vlbrecht von *Zcipplen* ... *Czipplen* 1452 Woel 477, 480, 481–2; *Scipplin* 1515 Döhr 94; *Ziplin*, *Zcipplynn* 1540 OF nr 911 a/9, k. 14v, [cz. 2] k. 6v; *Ziplin* 1579 HAPr V 55; *Szuplienen* 1579 Brehm 165; do *Szczuplink* 1614 Font XXII 73; *Scip- pel* 1629 MpHenn; *Szuplin* 1717 GStA PK(GHS, Amt Gilgenburg, Nr 3, k. 14v); do *Szczuplink* 1759 Font XXII 73; *Szczuplienen*, maj ok. 1780 HAPr IV 376; *Szczuplien* 1785 Goldb I 173; *Szczuplien* 1796–1802 MpSchröt XXII; *Szczuplienen*, wś 1820 Wald 222; *Szczuplienen* ok. 1845 MpRey nr 49; *Szczuplienen*, *Szczupliny*, -lin, wś ok. 1859 SzcześTeka 51; *Szczuplienen* — *Szczupliny* 1879 KętlN 192; *Szczupliny*, niem. *Szczuplienen* 1921 Sk XI 17, 88; *Szczupliny*, -lin, *szczupliński*, wś 1971 UN 170, 33; *Szczupliny*, -lin 1982 WUN III 396. — Jednym z odbiorców pierwszego nadania był Prus Johannes *Scipplin* (Johannes *Szipplin* Döhr 22). Nazwa os. niejasna. Forma *Szczupliny* mogła

Szczupliny

powstać jako efekt wtórnego skojarzenia brzmienia zmienzonej prus. n. z pol. *szczupiel* ‘szczupak’, z suf. *-in(o)*, utrwalonej w formie pluralnej wg wiekowej tradycji w tym regionie. Substytucyjne zapisy niem. wykazują trudność w oddaniu grupy *-šč-* — uproszczenie do *-š-*, *-c-* (grafem *sz*, *sch*, *z*). Przejściowo *Szczuplinki*, z charakterystycznym dla tego regionu Polski formantem *-k(i)*. Lit.: Działdowo. Z dziejów miasta i powiatu, 1966, 164; Kętl 256, 258; Döhr 22; Schnippel, AF V 17; Froelich, Zeit XXVII 85. RP

Szczupliny zob. Szczuplinki (2)

Szczurawice, wś, kal., gm. Raszków, 4,5 km na wsch. od Raszkowa: *Z Oleńdrow Szczurskich, Oleńdry Szczurskie* 1788, *Oleńdry Szczurskie* 1791 ASC(Szczury, UMZ-1776–95, k. 61, 62, 80); *Szczurer Holl.* 1802–03 MpGillyPr; *Szczury*, adl. Hauland 1823 Mützell IV 420; *Szczurer Haul.* 1831–32 MpRey nr 114; *Szczurer Hl.* 1836 MpHey(Odolanów); *Szczury Olendry* 1846 KsP 293; *Szczury mit Szczury Hauland* 1857 RauerHM 334; *Szczury-Hauland* 1871 GemGut IV 132; *Szczury* al. *Szczurskie Holendry* 1890 SG XI 870; Gminę wiejską Szczury w powiecie odolanowskim przechrzczono na „*Siegersdorf*” 1904 DzPozn nr 57, 4; *Siegersdorf* 1905 GemLex V 2; przywraca się dawniejszą polską nazwę ... *Szczurskie Oleńdry* zamiast *Siegersdorf* 1919 Tygodnik Urzędowy (Poznań) nr 24, 128; Celem przywrócenia Księżtwu jednolitości nazw w duchu polskim zmienia się dotychczasową pisownię ... *Szczurawice* zamiast *Szczurskie Oleńdry* (*Siegersdorf*) 1919 Tygodnik Urzędowy (Poznań) nr 42, 221–2; *Szczurawice* zamiast *Szczurawice* 1920 DzUrz(Woj. Pozn. nr 35, 445); *Szczurawice*, niem. *Siegersdorf*, wś 1921 Sk X 61, 182; *Szczurawice* 1932 DzUrz(Woj. Pozn. nr 36, poz. 566); *Szczurawice*, wś 1933 SkBy 1675; *Szczurawice* 1957 DzUrz(WRN w Poznaniu nr 9, poz. 28); *Szczurawice* 1965 Mp-25(Ostrów Wlkp.); *Szczurawice*, *-wic* 1982 WUN III 396; gw. *ščurovice*, *-vic*. — Początkowo n. zestawiona *Oleńdry Szczurskie*//*Szczurskie Oleńdry*, także *Szczury Olendry*, niem. *Szczurer Holländerei*//*Hauland*, także *Szczury Hauland*; od terminu osadniczego *oleńdry*//*holendry*, niem. *Hauland* i n. pobliskiej wsi *Szczury* (zob.). Nazwa niem. *Siegersdorf* wprowadzona w 1904 r. przez administrację pruską. W 1919 r.

przywrócono urzędowo n. *Szczurskie Oleńdry*, którą jednak w tym samym roku zmieniono na *Szczurawice*, tę zaś rok później zastąpiono n. *Szczurawice*. Mimo tej ostatniej zmiany w oficjalnym i nieoficjalnym obiegu nadal pojawiała się forma *Szczurawice*, która od 1982 r. ponownie ma status n. urzędowej. Lit.: ZierNMały 46. PS

Szczurek, cz. wsi Komasyce, dawniej wś, rad., gm. Gowarczów: Młyn *Szczurek* 1673 ASK I 67, 314v; *Szczurek* 1769 ASC(Gowarczów, Z-1763–98, k. 5v); *Szczurek* 1788, Mł. *Szczurek* 1791 MpPerSd; *Szczurek* 1827 Tabella II 221; *Szczurek* 1839 MpKwat III 6; *Szczurek*, wś i folw. 1890 SG XI 867; *Szczurek*, wś 1933 SkBy 1675; *Szczurek*, *-rka* 1966 UN 24, 15. — Pierwotnie n. młyna, od n. os. *Szczurek*, *Szczorek* (: *szczurek*) AntrP V 58, ponowiona na n. miejscowości. Lit.: KopRad 363. IN

Szczurer Hauland zob. Szczurawice

Szczurkowo, wś, olszt., gm. Sępole, 12,5 km na płn.-zach. od Sępole: dorfe czum *Schonbruche* 1349 PrUr IV 358; *Schonebruch* 1437 GZ 38; *Schonbruch*, *Schonbruch* 1540 OF nr 911 a/3, [cz. 5] k. 23, [cz. 6] k. 20v; *Schonbruch* 1570 HAPr V 76; *Schonebruch* 1584 OF nr 8575, s. 12; *Schonbruch* 1624–25 OF nr 8616, k. [3v]; *Schönbruch* 1644 OF nr 8636, k. [6v]; *Schönbruch* 1772/73 HAPr IV 677; *Schönbruch*, wś 1785 Goldb I 168; *Schönbruch* 1796–1802 MpSchröt XI; *Schönbruch* 1821 Rumpf III 58; *Schoenbruch* 1889 SG X 386; *Schönbruch* 1913 Meyers II 745; *Schoenbruch* — *Szczurkowo* al. *Polski Grąd*, wś 1946 Ley I 10; *Schönbruch* — *Szczurkowo*, *-a*, *szczurkowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szczurkowo*, *-wa* 1982 WUN III 396. — Dawna n. niem. *Schönbruch* od przym. *schön* ‘ładny, piękny’ i *Bruch* ‘trzęsawisko, bagno, moczar’ Lübben 67 (po zach. stronie wsi płynie rz. Młynówka). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczurkowo*, notowana również przejściowa n. *Polski Grąd*. Lit.: Bartoszyce. Z dziejów miasta i okolic, 1987, 333–4. RP

Szczurkowo zob. Szurkowo

Szczurowa, wś, tarn., gm. Szczurowa, 16 km na płn. od Brzeska: *Szczurowa* (1338)1617 ZDM I 51; *Szcurowa* 1385 Krak nr 3526; *Szcurowa* 1391 Kkk II 155; *Szcurowa* 1398 Krak nr 7825; *Szcurowa* (1403)1612 ZDM I 310; *Szcurowa* 1470–80

DB II 138; *Szczurowa* 1506 ASK I 7, 156; *Szczurowa* 1529 LR 17; *Szczurowa* 1536 ASK LIV 12, 3; *Szczurowa* 1569, *Szczurowo* (!) 1571 ASK I 7, 511v, 366v; *Szczurowa* 1581 ŹDz XIV 260; *Szczurowa* (1629) RPobPilz 256; *Szczurowa* (1676) XVIII RPogMłp 373; *Szczurowa* 1779–83 MpMieg; *Szczurowa* 1855 MpKum; *Szczurowa* 1890 SG XI 868; *Szczurowa* 1921 Sk XII 7; *Szczurowa*, -wej, *Szczurowski* 1964 UN 3, 29. — Od n. os. *Szczur* AntrP V 58, z suf. -owa. Lit.: LKrak 148; OPilz 56; RospSEMig 382. IN

Szczurowa zob. **Szczurów** (1)

Szczurowice zob. **Szczurawice**

Szczurowo, wś nieistniejąca, leżała na zach. od wsi Nowe Przybojewo, płoc., gm. Czerwińsk nad Wisłą: Joanne de *Szczurowo* 1420 HMil 125, 414; *Szczurowo* (1422–25) 1456 MK 3, 107; [An] dreas de *Szczurowo* 1423 Zakr I nr 26; *Szczurowo*, *Szczurow* 1426 Mkm I nr 220, 406; *Szczurowo* 1435 Zakr II nr 874; *Szczurowo* 1472, *Szczurowo* 1479 MK 9, 12, 109; *Szczurowo* 1512 SHGMz(PT 1, 38); *Szczurowo* 1533 SHGMz(Z 32, 281v); *Szczurowo* 1576 ŹDz XVI 310; *Szczurowo* 1662, Wies *Szczurowo* 1673 ASK I 66, 206, 229v; *Szczurowo* 1783 MpPerMz; *Szczurowo* 1827 Tabella II 222; *Szczurowo* Fol. 1839 MpKwat III 3; *Szczurowo* 1877 Zin II 206; *Szczurowo*, folw. 1890 SG XI 869; *Szczurowo* 1902 Przew II 213. — Od n. os. *Szczur* AntrP V 58, z suf. -owo, też -ów. Miejscowość zanikła na przełomie XIX i XX w. (w księgach metrykalnych par. Grodziec notowana do 1875 r.). Lit.: ZMaz 355. UB

Szczurowo zob. **Skrzeki**, **Szczurów** (2)

Szczurowo-Kąty zob. **Szczurów** (2)

Szczurów (1), przys., dawniej wś, krak., gm. Wieliczka, 7 km na płn.-wsch. od Wieliczki: villas ... *Szczurowa* 1400 ZDK I 249; *Szczurow* 1401 PNZK nr 1038; *Szczurow* 1402 Hel II nr 911; *Szczurowa* 1414 PNZK nr 3380; *Szczurow* 1581 ŹDz XIV 67; *Szczurow* 1629 RPobKr 87; *Szczurow* 1662, *Szczurow* 1674 ASK I 68, 229, 814; villa *Szczurowa* (1676) XVIII RPogMłp 76; *Szczurow* 1680 Rej 96; *Dzurow* (!) 1779–83 MpMieg; *Zurow* 1787 MpPerKr; *Szczurow* 1802 Crusius III/2, 414; *Szczurów*, os. 1890 SG XI 867–8; *Szczurów*, przys. 1921 Sk XII 39; *Szczurów*, -rowa, cz. wsi Grabie 1963 UN 1, 83; *Szczurów*, -rowa 1982 WUN III 396. — Dawniej *Szczurowa*, od n. os.

Szczur AntrP V 58, z suf. -owa, potem -ów. Lit.: LKrak 147–8. IN

Szczurów (2), wś, siedl., gm. Korytnica, 12 km na płd.-zach. od Węgrowa: Thomas de Kanthy hereditatem suam totam *Kanthy* ... Andree de *Szczurowo* cum omni iure suo ... vendidit 1431 Mkm II nr 267; *Szczurowo* 1472, *Szczurowo* alias *Kanthy* 1474, *Szczurowo* 1476 SHGLiw 204; *Szczurowo* 1535 ASK I 39, 34v; *Szczurowo* 1540 ASK I 46, 85; *Szczurowo* *Cąthy* 1544 SHGLiw 204; *Szczurowo* 1563, *Szczurowo* 1567 ASK I 38, 374, 597v; *Szczurowo* *Kąthy* 1578 ASK I 51, 6; Wies *Szczurowo* 1663, Villa *Szczurowo* 1673 ASK I 66, 881, 886v; *Szczurow* 1783 MpPerMz; *Szczurowo* 1783–84 RejKor 635; *Szczurów* 1827 Tabella II 221; *Szczurów* 1839 MpKwat V 4; *Szczurów* 1890 SG XI 867; *Szczurów* 1921 Sk IV 110; *Szczurów*, -rowa 1982 WUN III 396. — Dawniej *Kąty*; wś powstała na cz. włości *Kąty*, którą nabył Andrzej ze *Szczurowa* w ziemi zakroczymskiej. Nazwa *Szczurowo* ponowiona z n. wsi, z której pochodził nabywca; okresowo *Szczurowo-Kąty*. Ostatecznie ustaliła się forma *Szczurów*. Pozostała cz. włości *Kąty* nabyła w 1425 r. szlachta z Roguszyna w ziemi zakroczymskiej (Mkm I nr 52), powstały tu wsi o n. z członem pierwszym *Roguszyno* (zob. *Roguszyn* (2)). Lit.: SHGLiw 204–6. UB

Szczurów zob. **Szczurowo**

Szczurskie Holendry zob. **Szczurawice**

Szczury, wś, kal., gm. Ostrów Wielkopolski, 8 km na płn. od Ostrowa Wielkopolskiego: *Scuri* 1401 RWlkp IV nr 4; villarum ... *Scuri* 1403 KW V 41; *Szczury* (1408) 1450 IuraVic nr 369; *Scuri* 1433 KHist LXXVI 137; *Szczury*, *Szczury* 1435 KsgPoz 1, 115; *Szczuri* 1448 KszKal 10, 104; villa et hereditate *Szczury* 1494 KsgPoz 7, 19; *Szczury* 1511–23 ŁLB II 46; *Szczuri*, *Szczurj* 1555 KszKal 21, 461; *Szczuri* 1579 ŹDz XII 130; *Szczury* 1603–07, *Szczuri* 1610–11 RepGn I 69, 91; *Szczury* 1618–20 PKal 47; *Szczury* 1644 ASAGn 56; w *Szczurach* 1654 Klint 201; *Szczury* 1673 ASK I 74, 16v; *Szczury* 1719, *Szczury* 1752 RepGn II 91, 117; *Szczury* 1783–84 RejKor 43; Wies *Szczury* ... we wsi *Szczurach* 1789 MKI(Tab 22, 251); *Szczury* 1831–32 MpRey nr 114; *Szczury* 1890 SG XI 869; *Szczury* 1921 Sk X 65; *Szczury*, -rów 1982 WUN III 396; gw. *ščury*, -ruf, *ščurski*. — Od n. os. *Szczur* AntrP V 58, w l. mn. PS

Szczury Olendry

Szczury Olendry zob. **Szczurawice**

Szczurzyn, cz. Ciechanowa, dawniej wś: *Szcwrzino* (1418)1456 MK 3, 61; *Szcwrzino*, *Szczurzyno* 1429 MkM II nr 91; *Szcwrzino* 1437 Zakr II nr 2574; *Szczurzyno* (1454)1456 MK 4, 18; *Szczurzyno* 1484 SHGMz(Ep. 11, 108–109); *Szcwrzino* 1519 SHGMz(Ep. 204, 24v); ... z *Szczurzinem* (1565) Lumaz II 4; *Szczurzyno* 1567 ŻDz XVI 322; *Szczurzyno* 1673 ASK I 66, 378; *Szczurzyno* 1784 MpPerPł; *Szczurzyn* 1827 Tabella II 222; *Szczurzyn* 1839 MpKwat IV 2; *Szczurzyn* 1877 Zin II 206; *Szczurzyn*, folw. 1890 SG XI 870; *Szczurzyn*, folw. 1902 Przew II 213; *Szczurzyn*, folw. 1933 SkBy 1675; *Szczurzyn*, -na 1971 UN 123, 5. — Od n. os. *Szczura* RymSEN II 530, z suf. -ino, wtórnio -in.

UB

Szczurzyn zob. **Szczurzynek**

Szczurzynek, cz. Ciechanowa, dawniej wś: *Szczurzyn*, wś 1890 SG XI 870; *Szczurzyn*, wś 1902 Przew II 213; *Szczurzynek*, wś 1921 Sk I 22; *Szczurzynek*, -nka, *szczurzynkowski*, wś 1971 UN 123, 8; *Szczurzynek*, -nka 1982 WUN III 396. — Miejscowość powstała pod koniec XIX w. obok wsi *Szczurzyno* (przekształconej wówczas w folw.), której n. została ponowiona na nową wś, wtórnio nastąpiła dyferencjacja za pomocą suf. -ek. Lit.: Małowiecki, Tygodnik Ilustrowany 28/2015, 11.

UB

Szczurzynek zob. **Szczurzynko**

Szczurzynko, wś nieistniejąca, leżała między Grzybowem a Kargoszyńcem, ciech., 3,5 km na płn. od Ciechanowa: *Johanes de Czyczino* 1441 MK 336, 28; *Cerzino*, *Czyczino* (1460)1480 MK 5, 80, 80v; *Czirzino* (1460)1491 MK 6, 261v; *Czyczino* 1464 SHGMz(Ep. 9, 128v); *Cyrzino*, *Czyczino*, *Cyrzino* 1477 SHGMz(Ep. 13, 110, 111v); hereditates Kargosschino [et] *Czerzino* 1482 MK 6, 155; *Czyczino* 1497 MK 16, 106; *Gerzinsko* (!) *Kargoskich* in sorte Mathiae Kargoski ... In sorte Relict. Joannis Kargoski 1578 ASK I 42, 829v; *Czerinko Kargoskich* 1579, *Girzino* (!) *kargoskich* 1580, *Gyrzino* (!) *Kargoskich* 1583 ASK I 44, 73, 171, 436; *Czerzino* 1662, *Szczurzynko Kargoskich* 1674, Kargosyno et *Szczurzynko* 1677 ASK I 72, 465, 564, 651; *Szczurzynko* 1702 ASC(Ciechanów, UM-1702–39, k. 1); *Szurczynko* (!) 1783 MpPerMz; *Czyczynkonko* (!) 1783–84 RejKor 433; *Szczurzynek*

1784 MpPerPł; *Szczurzyno* 1808 MpTex VII; *Szczurzynko* 1808 ASC(Ciechanów, U-1807–25, d. 3 IV); *Szczurzynko* 1827 Tabella II 222; Folwark Kargoszyn z attinencyą *Szczurzynek* 1831 Gazeta Warszawska nr 117, 944; *Szczurzynko*, *Szczórzynek* 1833 ASC(Ciechanów, UMZ-1833, k. 25, 51); odbędzie się sprzedaż dóbr Kargoszyzna, złożonych z wsi i folwarku tegoż nazwiska, z wsi *Szczurzynka*, z gruntów dawniey do wsi Kargoszyzna należących i młyna wodnego 1835 DzUrz(W. Maz. nr 201, 940); *Szczurzynek*, w *Szczurzynku* 1838 ASC(Ciechanów, UMZ-1838, k. 67); *Szczurzynek* 1839 MpKwat IV 2; *Szczurzynko* 1865 DzWarsz nr 216, 6. — Pierwotnie *Czyczino* (również *Czerzino* ze zmianą -yR- > -éR-), od n. os. *Czyra* SSNO I 437, z suf. -ino, następnie, zapewne w wyniku degradacji miejscowości, forma deminutywna *Czyczynko*//*Czerzynko*, z suf. -ko. W n. zestawionej *Czerzynko Kargoskich* człon drugi od nazw. właścicieli w formie dopełniacza, to z kolei od n. sąsiedniej miejscowości *Kargoszyn* (zob.). W NMPol II 230–1 hasło *Czerzino* bez identyfikacji z późniejszym *Szczurzynkiem*. W XVI w. n. zapisywano z błędem, zamieniając nagłosowe C(z)- na G- (zapewne z powodu podobieństwa grafemów, może też pod wpływem n. m. *Giżyno*, *Giżynko* notowanych w tych samych rejestrach poborowych dla dawnego pow. niedzbarskiego). Od XVII w. notowana postać *Szczurzynko*, powstała zapewne w związku z n. m. *Szczurzyno* pod Ciechanowem (zob. *Szczurzyn*), w późniejszym czasie także ze zmianą paradygmatu na męski (*Szczurzynek*), efemerycznie też *Szczurzyno* (może omyłkowa). Miejscowość zanikła w XIX w.; cz. Ciechanowa o n. *Szczurzynek* (zob.) nie jest z nią tożsama. Lit.: SHGPł 43; Małowiecki, Ciechanowskie historie: *Szczurzynek*. Tygodnik Ilustrowany 28/2015, 11.

PS

Szczurzyno zob. **Skrzeki**, **Szczurzyn**, **Szczurzynko**

Szczutki, wś, bydg., gm. Sicienko, 10 km na płn.-zach. od Bydgoszczy: *Schodercov* 1288 Kuj 223; *Schodrikow* 1315, *Schodrikow* 1353 CdP II 198, 718; *Szodrkowo* 1413 Cruc II 234; *Sczotrkowo* 1489 Lupbrz 181; Villa desertae. *Sczotrkwij* 1527 Vlad XI 69; *Szodrkwowi* 1530, *Sczotrkwowi* 1553, *Sczotrkwowi* (!) 1570, *Sczutrkowi*

1576, *Szczutrkowy* 1581, *Szczutrkowi* 1583 ASK I 50, 536v, 851v, 775v, 728, 677v, 603; *Szczudrki* deserta 1663 ASK I 65, 306; *Szczudki* deserta 1673 ASK I 69, 382v; *Szczudci* deserta 1673, *Szczudci* deserta 1674 ASK I 73, 7, 20v; *Szczutki* Folwark 1745 ABMK LXXI 244; *Szczutrki* 1763–64 ABMK LXXVII 260; *Szczutrki* 1781 ABMK LXXIII 396; *Skutki* (!) 1796–1802 MpSchröt XXI; *Szczutki* 1821 Rumpf III 182; *Szczutki* 1871 GemGut IV 172; *Szczutki* 1890 SG XI 870; *Schutzki* 1905 GemLex V 20; *Schutzki* 1913 Meyers II 764; *Szczutki*, niem. *Schutzki*, wś i os. 1921 Sk X 5, 181; *Szczutki*, *-tek*, *szczutkowski* 1972 UN 174, 29. — Pierwotnie *Szczodrkowo*, od n. os. *Szczodrek* SSNO V 292 (: *szczodry*), z suf. *-ów*, *-owo*, wtórnice w XVI w. *-owy* (pluralizacja). Forma *Szczotrzkowy* to wynik ubezdźwięcznienia *-drk-* > *-trk-*, forma *Szczutrkowy* z pochylem *o* > *ó* [u]. Ostatecznie ustaliła się postać *Szczutki* z uproszczeniem grupy *-trk-* > *-tk-* (por. *Szczutkowo*) i odrzuceniem sufiksalnego *-ow-* (BańMorf 105–6). Nazwę zniemczono jako *Schutzki*. Lit.: SHGKu(materiały) 439; BańMorf 106; GórnRWlkp 22. KS

Szczutkowo, wś, włoc., gm. Chocień, 7,5 km na pld.-zach. od Kowala: pro dimid. *Szczodkowa* 1399–1407 Koz V 390; propter hereditatem *Szczodrcowa*, *Szczodrcowo* 1419 Koch nr 1190, 1252; *Szczodrkowo* 1433 CdP II 853; *Szczotrzkowo* 1435 Vlad XI 8; *Szczodrkowo* 1489 Lupbrz 117; *Szczotrkowo* 1527 Vlad XI 28; *Szczotrzkowo* 1531, *Szczutrkowo* 1532, *Szczotrzkowo* 1539, *Szczodrkowo* 1552, *Szczutrkowo* 1557 ASK I 29, 95v, 128, 175, 199, 265; *Szczutkowo* 1557 ASK I 29, 265; *Szczodrkowo* 1557–66 ŻDz XIII 16; *Szczudzkowo* 1580 ASK I 29, 620v; *Szczudrkowo* 1582 ŻDz XIII 16; *Siudrkowo* (!) 1583 ASK I 30, 703; *Szczutrkowo* 1584 Vlad XXII 10; *Scutrkowo* 1594 Vlad XXIII 58; [*Szczudzków*] 1612 TekiDw(Zap. Tryb. Piotrk. 116, nr 27); *Szczudrkowo* 1634 Rpodbrz 224; *Siudlkowo* (!) 1674 Rpog 145; *Szczutkowo* 1785 MpPerKu; *Szczutkowo* 1839 MpKwat II 3; *Szczutkowo* 1890 SG XI 871; *Szczutkowo*, *-wa*, *szczutkowski* 1972 UN 191, 20. — Pierwotnie *Szczodrkowa*, od n. os. *Szczodrek* SSNO V 292, z suf. *-owa*, wtórnice *-owo*. Forma *Szczotrzkowo* to wynik ubezdźwięcznienia *-drk-* > *-trk-*, forma *Szczutrkowo* z pochylem *o* > *ó* [u]. Od XVI w. notowana współczesna

postać *Szczutkowo* z uproszczeniem grupy *-trk-* > *-tk-* (zob. też *Szczutki*). Lit.: SHGKu(materiały) 440; Nieckula, *-ov-* 203. KS

Szczutków, wś, przem., gm. Lubaczów, 5,5 km na pld. od Lubaczowa: *Szczytkow* 1531 ŻDz XVIII/1, 248; Villa *Scitkow* 1573 ASK I 36, 300v; *Szczytkow* 1578 ŻDz XVIII/1, 209; *Szczytkow* 1591, *Szczytkow* 1593 ASB 235, 293; *Szczytkow* 1661 ASK I 65, 738; Wies *Szczytkuw* 1662, *Szczytkow* 1673 ASK I 72, 255v, 298; *Szczytkow*, *Szczytkow* 1681–82 Rejbełs 30, 63; *Szczytkow* 1751 Tarszel 157, 158, 161; w *Szczytkowie*, w *Szczutkowie* 1752 Lubels 38; *Szczytkow* 1779–83 MpMieg; z *Szczutkowem* 1787 MJ 19, XIX, 92, 86; wsi *Szczutkowa* 1787 MJ 19, XIX, 124, 40, 46; *Szczytkow* 1794 Ga Ss2; *Szczytkow* 1802 Crusius III/2, 414; *Szczytków* 1890 SG XI 870; *Szczytków*, *-kowa*, *szczutkowski* 1966 UN 63, 14; gw. *ščutkufl/šutkuf*, *-ova*, *šutkoski*. — Dawniej *Szczytków*, od n. os. *Szczytek* SSNO V 298, z suf. *-ów*. W formie *Szczytków* (która pojawiła się w 2. połowie XVIII w. i utrzymała) być może adideacja do n. os. *Szczutka*, *Szczutec* RymSEN II 530 lub do ap. *szczutek*, *szczutka* ‘prztyczek’ SW VI 594. Forma gw. *Szczytków* powstała wskutek uproszczenia grupy spółgłoskowej *šč* > *š*. BCz

Szczutowo (1), wś, płoc., gm. Szczutowo, 11 km na pln.-zach. od Sierpca: *Szcuthowo* 1439 MK 335, 124; *Szcuthowo* 1510 Matr IV/1, nr 965; *Szcuthowo* 1564 ŻDz XII 302; *Szczutowo* 1597 AtKu(ADPI 2 23, 5369); *Szczutowo* 1662 ASK I 65, 312v; *Szczutowo* 1783–84 RejKor 626; *Szczutowo* 1784 MpPerPi; *Szczutowo* 1827 Tabella II 222; *Szczutowo* 1839 MpKwat III 2; *Szczutowo* 1890 SG XI 871; *Szczutowo* 1921 Sk I 165; *Szczutowo*, *-wa* 1982 WUN III 396. — Od n. os. **Szczut*, por. *Szczut*, *Szczuty*, *Szczutka* RymSEN II 530, z suf. *-owo*. Nazwa os. od psł. dial. **ščutъ* : **ščuta* ‘łodyga, zwłaszcza łodyga, na której osadzone jest liść, owoc’, które należy łączyć z lit. *skiauté* ‘kawałek materiału, szmata, łata’, ‘odcięty kawałek’, ‘płaszczyzna liścia’, łot. **šġaute* ‘(ostry) kant’, pierwotnie ‘coś odciętego’ Boryś, Etymologie polskie i słowiańskie, 2007, 291–5. Lit.: SHG-Dobrz(materiały) 182–3; Pacuski 37; RospSEMIG 382; Gałkowski, Onom LX 298–9. KS

Szczutowo (2), wś, tor., gm. Górzno, 5 km na zach. od Górzna: *Hosutowo* (!) (1239?) KMaz I

Szczutowo

444; *Osuchow* (1325)1381, *Zthuchow* 1329, *Szuthowo* (1348)1402 KMaz II 173, 201, 296; *Schutowo*, *Schucowo* (!) 1410 Cruc II 216; *Schutowo* 1452, *Szuthowo* 1508 AC III nr 22, 269; *Szuthowo* 1564 ŻDz XII 305; *Szuthowo* 1573 ASK I 30, 511v; *Szutowo* 1605 Font XI–XV 642; *Szutowo* 1694 AtKu(ADPI 47 987, 5864); *Szczutowo* seu *Ossutowo* 1763 Font XI–XV 713; *Szczutowo* 1783–84 RejKor 462; *Szczutowo* 1839 MpKwat III 1; *Szczutowo* 1890 SG XI 871; *Szczutowo* 1921 Sk I 159; *Szczutowo*, *-wa* 1982 WUN III 396. — Pierwsze zapisy mogą być zniekształcone albo oddają formę *Osuchow(o)*, od n. os. *Osuch* SSNO IV 156 (: *osuch* ‘wysuszony chleb, placek’), z suf. *-owo*, potem *-ów*. Późniejsze wskazują chyba na postać *Szutowo*, od n. os. *Szuta* SSNO V 338, *Szut*, *Szuty* RymSEN II 561 (: gw. *szut*, *szuta* ‘baran bez rogów’, por. psł. **šutъ* ‘bezrogi’), z suf. *-owo*. Od XV w. *Szczutowo* może w nawiązaniu do n. pobliskiej wsi *Szczutowo* (3). Lit.: SHGKu(materiały) 182. KS

Szczutowo (3), wś, tor., gm. Radomin, 11,5 km na wsch. od Golubia-Dobrzynia: *Szuthow* 1490 SHGKu(materiały) 183; *Szuthow* 1497 Matr II nr 950; *Szuthowo* 1564 ŻDz XII 296; *Scuthowo* 1573 ASK I 30, 510; *Szutowo* 1662 ASK I 65, 311v; *Szczutowo* 1783–84 RejKor 456; *Szczutowo* 1784 MpPerPł; *Szczutowo* 1827 Tabella II 222; *Szczutowo* 1839 MpKwat II 1; *Szczutowo* 1890 SG XI 871; *Szczutowo* 1921 Sk I 161; *Szczutowo*, *-wa* 1982 WUN III 396. — O etym. zob. *Szczutowo* (1). Lit.: SHGKu(materiały) 183. KS

Szczutów zob. **Szczutowo** (3)

Szczutrki zob. **Szczutki**

Szczutrkowy zob. **Szczutki**

Szczybały Giżyckie, wś, suwał., gm. Giżycko, 7,5 km na płd.-zach. od Giżycka: *Szyballen* 1554, *Bagenski* (1563) BiałOsad 114, 115 *Zibatzky* (!) 1579 Brehm 169; *Stziballen* 1623–24 OF nr 6449, k. [98]; *Scibalen* 1663 MpNaroński; *Scziballen*, wś 1785 Goldb III 148; *Szyballen* 1796–1802 MpSchröt XII; *Scziballen* 1821 Rumpf III 85; *Szyballen* 1836 MpReyPr(Loetzen); *Szyballen* ok. 1845 MpRey nr N; *Szyballen* (= *Sczyballen*), Kirchsp. Rydzewen 1871 GemGut I 316; *Szyballen* — *Szczybały* 1879 KętN 157; *Szczybały* 1882 KętL 494; *Szczybule* al. *Szczybały*, niem. *Sczyballen* 1890 SG XI 871; *Szyballen* 1913 Meyers II

785; *Szczybały* (k. Bogaczewa) — *Schoenballen* 1928 Choj 130; *Schönballen* (*Szczybule*) 1932 Mp-100(33-33); *Szczybały Giżyckie* 1946 Ley I 43; *Schönballen* — *Szczybały Giżyckie*, *-al -ich*, *szczybalski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szczybały Giżyckie*, *-bał -kich* 1982 WUN III 397; gw. *ścibaūi*//*ścibalen*//*scibalen*. — Pierwotnie zapewne **Ścibaly*, por. n. os. *Ścibala* SSNO V 360 (: gw. *ścibać*, *wścibiać*), w l. mn. Zapisy poświadczają mieszaninę *-śc-* : *-šč-*, uproszczenie grupy spółgłoskowej *-šč-* > *-ś-*. Nazwa przejściowa *Bagińskie* od nazw. rodziny *Bagińskich*, por. n. m. *Bagińskie* (1). Efemeryczna forma *Szczybule* ze zmianą na *-ule*. W 1928 r. wś otrzymała n. niem. *Schönballen*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczybały Giżyckie*; człon odróżniający od n. mta *Giżycko*. Lit.: *Giżycko. Z dziejów miasta i powiatu*, 1966, 126; *BiałOsad* 14, 21, 133, 212–3. RP

Szczybały Orłowskie, wś, suwał., gm. Wydmyny, 27 km na płn.-wsch. od Orzysza: *Szyballen* 1566, *Schultz von Szyballen* (!) 1589 BiałKol 146, 152; *Pannistrugi* oder *Zciballen* 1600 OF nr 7862, s. 192; *Szyballen* 1663, *Sziballen* 1664 OF nr 7877, s. 318, 399; *Scziballen*, wś 1785 Goldb III 148; *Szyballen* 1796–1802 MpSchröt XII; *Szyballen* 1821 Rumpf III 85; *Szyballen* 1836 MpReyPr(Loetzen); *Szyballen* (= *Sczyballen*), Kirchsp. Orłowen 1871 GemGut I 316; *Szyballen* — *Szczybały* 1879 KętN 157; *Szczybały* al. *Pannistrugi* 1882 KętL 520; *Sz[czybule]* 1890 SG XI 871; *Szyballen* 1913 Meyers II 785; *Szyballen* (*Szczerbaty*) (!) 1932 Mp-100(33-33); *Szczybały* (k. Orłowa) — *Lorenzhall* 1938 Choj 130; *Lorenzhall* — *Szczybały Orłowskie* (*Szyballen* bei O.) 1946 Ley I 42; *Lorenzhall* — *Szczybały Orłowskie*, *-al -ch*, *szczybalski* 1948 MPol XXV nr 59; *Szczybały Orłowskie*, *-bał -kich* 1982 WUN III 397; gw. *ścibaūi*. — Nazwa o etym. jak *Szczybały Giżyckie* (zob.). Według K. Szcześniak i G. Białuńskiego to n. lit. (choć nie zostało tu potwierdzone osadnictwo litewskie), w związku z lit. *ščiūti*, *ščiūva*, *ščiūvo* ‘ujmować, ginąć, niknąć’ i lit. *balà* ‘błoto’, por. n. *Bałupiany*, która określa ‘teren błotnisty, osuszany, teren, na którym błoto niknie’. Nazwa zmieniona jako *Szyballen*, *Zciballen*. Oboczna n. *Pannistruga*, *Pannistrugi* zapewne przeniesiona z n. *Pannistruga* (zob.). W 1938 r. urzędowo nadano n. niem. *Lorenzhall*.

Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczybały Orłowskie*; człon odróżniający od n. m. *Orłowo* (8). Lit.: BiałPrzem 53, 188, 193; Szcześniak, PMT XII 204. RP

Szczybule zob. **Szczybały Giżyckie, Szczybały Orłowskie**

Szczyca zob. **Tezyca**

Szczygienko, wś, kosz., gm. Ostrowice, 14 km na płn. od Złocieńca: *Kl. Schöneberg* 1775 BüschingMB 250; *Kl. Schönenberg* 1789 Mp-GillyPom; *Klein Schönberg*, folw. 1809 Bratring 242; *Klein Schönberg* 1912 Meyers I 1001; *Klein Schönberg* — *Szczygienko*, -a, *szczygieniecki* 1949 MPol XXVII nr A-76; *Szczygienko* — *Klein Schönberg*, os. 1951 Rosp 323; *Szczygienko*, -ka 1982 WUN III 397. — Dawniej n. niem. *Klein Schöneberg* z członem od przym. *klein* 'mały' dla odróżnienia od n. *Gross Schöneberg*, dziś *Szczytniki* (5). Nazwa *Szczygienko* wprowadzona urzędowo po 1945 r. BCz

Szczycin zob. **Szczytniki** (5)

Szczyconek, wś, olszt., gm. Szczytno, 3,5 km na płn.-zach. od Szczytna: *Abbau Beutnerdorf Szczyconka* 1858, *Szczyconek* 1860, *Szczyconek Abbau* [zu] *Beutnerdorf* 1862, *Szczizionek*, *Szczücionek* 1863, *Szciconek* 1864, *Scyconek*, *Szczyconek* 1866, *Szczyconek*, *Szczyconek* 1867, *Szczyconek* 1869 ASC(Szczytno, U-1846-73, k. 238, 271, 314, 339, 342, 355, 392, 407, 434, 440, 483); *Szezonek*, *Abbau* 1871 *GemGut* I 134; *Szczyconek* 1873 ASC(Szczytno, U-1846-73, k. 590); *Szezonek* 1874-78 *MpRey* nr O; *Szczyconek* 1879 *Kętn* 218; *Abbau Szczizconek* 1904 *MpMbl*(2491); *Szczyconek*, Ab. 1912 *Meyers* I 161; *Szczyconek* — *Waldsee* 1928 *Choj* 130; *Waldsee* 1928, *Szczizconek* — *Szczyconek*, os. 1946 *Ley* I 115; *Waldsee* — *Szczyconek*, -nka, *szczyconiecki* 1949 MPol nr A-8, poz. 76; *Szczyconek* — *Waldsee* (*Szczyconek*), os. 1951 Rosp 323; *Szczyconek*, wś 1952 UW 188; *Szczyconek* 1965 *Mp-25*(Szczytno); *Szczyconek*, os. 1967 SM 1122; *Szczyconek*, -nka 1982 WUN III 397; gw. *scićconko*. — Miejscowość powstała jako wybudowanie do wsi *Beutnerdorf* (dziś *Bartna Strona*); n. od n. mta *Szczytno* (przym. *szczycieński*), z suf. -ek; w gwarze -ko (możliwe, że za pośrednictwem n. jez. *Szczyconek*, nad którym leży, por. *Szczizconek-See* 1904 *MpMbl*(2491)). W niem.

zapisach substytucyjnych uproszczenie -šč- > -š- (*Szezonek*), zmiana -ć- > -č-. Forma gw. z mazurzeniem. W 1928 r. nadano urzędowo n. niem. *Waldsee*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczyconek*. Lit.: Szczytno. Z dziejów miasta i powiatu, 1962, 163. RP

Szczyconko zob. **Szczyconek**

Szczyconek zob. **Szczyconek**

Szczygiel zob. **Chomętów, Szczegło**

Szczygielkowa Wola zob. **Wola Szczygielkowa**

Szczyglica zob. **Szczyglice** (1)

Szczyglice (1), wś, krak., gm. Zabierzów, 9 km na płn.-zach. od Krakowa: de *Scęglicz* 1374, 1381 *Krak* nr 4, 613; *Scęglicze* 1382 *Kkk* II 92; de *Scęglicz*, de *Czeklicz*, de *Szczeklicz* 1397 *Krak* uw. CCXXIX(101), CCXXIX(102), CCXXIX(103); *Scęglicze* 1429 *Hel* II nr 2272; *Scęglicze* 1470-80 *DB* II 44; *Scęglicze* 1490 *ŻDz* XV 432; *Szcęglicze* 1529 *LR* 265; *Scęglicze* 1564 *Lukrak* II 73; *Szczeslicze* (!) 1581 *ŻDz* XIV 37; *Scęglicze* 1592 *MK* 137, 301v; *Szczyglice* 1629 *RPobKr* 41; *Szczyglice* (1676)XVIII *RPogMłp* 22; *Szczyglice* 1680 *Rej* 39; *Szcęglice* 1783-84 *RejKor* 297; *Szcęglice* 1787 *MpPerKr*; *Szczyglice* 1802 *Crusius* III/2, 302; *Szczyglice* 1855 *MpKum*; *Szczyglica* 1859 *MpChrz*; *Szczyglice* 1861-64 *MpFran*; *Szczyglice* 1890 *SG* XI 872; *Szczyglice* 1921 *Sk* XII 19; *Szczyglice*, -lic, *szczyglicki* 1963 *UN* 1, 20; gw. *ščęglice*, -lic, *ščęglicki*. — Dawniej *Szcęglice*, od n. os. **Szcęgiel* (: *szcęgiel*, *szczygiel*, psł. **ščęgьlь* *SEBor* 600, por. nazw. *Szcęgiel* *RymSEN* II 530), z suf. -ice. Forma *Czeklice* to wynik fałszywej dekompozycji, z poświadczoną w XIV w. wymianą głoski dźwięcznej na bezdźwięczną. Późniejsza, notowana od XVI w. postać *Szczyglice* z dostosowaniem do n. os. *Szczygiel* *SSNO* V 296 i ap. *szczygiel*. Efemerycznie (tylko na mapie W. Chrzanowskiego) z suf. -ica. Lit.: *RKrak* 165; *RymPatr* 63. IN

Szczyglice (2), wś, legn., gm. Głogów, 4,5 km na płd.-wsch. od Głogowa: *Cigelicz* ... villa ok. 1315 *ZfGS* LXXIV 126; *Sigelicz* (1354) *K* 635; villa *Zygelitz* 1580, *Sieglitz* 1679, *Siglitz* 1687/88 *J* III 2, 130, 321; *Sieglitz* 1739 *MpWielGlog*; *Sieglitz* 1791 *Z* X 292; *Sieglitz* 1845 *K* 635; *Sieglitz* 1913 *Meyers* II 809; *Bismarckhöhe*, fr. *Sieglitz* 1934-37 *OÄSchl* I 4; *Bis-*

Szczyglin

marckhöhe — *Szczyglice* 1945 BiulZO I 48; *Bismarckshöhe* — *Szczyglice*, *-ic*, *szczyglicki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szczyglice*, *-lic* 1982 WUN III 397. — Na podstawie dostępnych zapisów trudno jest ustalić pierwotną postać nazwy. S. Kozierowski rekonstruował ją jako **Żeglice*, natomiast S. Rospond skłaniał się ku postaci **Szczyglice*, od n. os. *Szczygiel* SSNO V 296. Obaj autorzy dysponowali najstarszym zapisem *Sigelicz* (u Kozierowskiego błędnie datowanym na 1345 r.) oraz późniejszą n. niem. *Sieglitz*. Zapis z 1315 r. (mogący oddawać postać **Czyglice* z uproszczeniem grupy *-šč-* > *-č-*) przemawia na korzyść hipotezy S. Rosponda. Nazwa niem. *Bismarckhöhe* (błędnie przytoczona w MPol jako *Bismarckshöhe*) została wprowadzona w okresie administracji hitlerowskiej. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczyglice*. Lit.: SNGŚI XIII 137. PS

Szczyglin zob. **Szczeglin** (1)

Szczygłowice, cz. Knurowa, dawniej wś, kat.: *Scyglowicze* (1531)1625, *Szczygłowice* (1531) XVIII SMDŚ IV 409; *Scyglowitz* (1531) K 624; Ex villa *Szidlowice* (!) 1679 J II 111; *Stiglowitz*, P[olonice] *Scyłowice* (!) 1736 MpWielOppol; *Szizglowitz* 1743, *Styglowitz* 1747–48 SNGŚI XIII 137; *Szizglowitz* 1779 Büsching XIII 305; *Szizglowitz* 1783 Z II 352; *Szczygłowitz* 1788 ASC(Knurów, U-1788–97, k. 2); *Szizglowitz* 1796 Z XIII 197; *Szizglowitz*, *Szczygłowice* 1830 Kn 715; *Szizglowitz*, *Szczygłowice* 1845 K 624; *Szczygłowitz* 1883 MpMbl(1877); *Szczygłowice* 1900 Myc 49; *Schyglowitz* 1913 Meyers II 785; *Szczygłowice* (*Schyglowitz*) 1922 DzUŚI nr 13, poz. 43; *Szczygłowice*, *-wic* 1982 WUN III 397. — Od n. os. *Szczygiel* SSNO V 296, z suf. *-owice*. Nazwa zniemczona jako *Szizglowitz*, *Schyglowitz*. Lit.: SNGŚI XIII 137; BorGŚI 183. PS

Szczyglów, wś, krak., gm. Biskupice, 6,5 km na płd.-wsch. od Wieliczki: *Szczeglow* 1387 ZDM I 236; *Szczeglow* 1398 Krak nr 6757; *Szczeglow* 1470–80 DB II 121; *Szczeglyew* 1490 ŻDz XV 446; *Szczeglow* 1529 LR 232; *Szczegliow* 1564 Lukrak II 86; *Szczaglow* (!) 1581 ŻDz XIV 64; *Szczeglow* (!) koniec XVI SHGKr(kartoteka); *Szczeglow* 1629 RPobKr 81; *Szczeglow* (1676) XVIII RPogMłp 75; *Szczeglow* 1680 Rej 91; *Scedlow* (!) 1779–83 MpMieg; *Szczeglow* 1802 Crusius III/2, 412; *Szczyglów* 1855 MpKum; *Szczy-*

glów 1890 SG XI 872; *Szczyglów* 1921 Sk XII 39; *Szczyglów*, *-łowa*, *szczyglowski* 1963 UN 1, 80. — Dawniej *Szczegłów*, od n. os. **Szczegiel* (: *szczegiel*, *szczygiel*, psł. **ščęgьль* SEBor 600, por. nazw. *Szczegiel* RymSEN II 530), z suf. *-ów*, efemerycznie *-ew*. Późniejsza postać *Szczyglów* w związku z rozwojem fonetyczno-językowym apelatywu. Lit.: LKrak 148, 187. IN

Szczygły, dziś *Szczygły Dolne* i *Szczygły Górne*, dwie wsi, siedl., gm. Łuków, ok. 8 km na płd.-zach. od Łukowa: *Szizgły* (1418)1598 ZDM I 422; *Szczygły* 1444 ZDM VIII 301; *Szizgli* 1448 KMłp IV 477; *Szczygły* 1497 Matr II nr 840; *Szizgły* Michaelis Nicolai et vidue Simanowa, *Szizgły* Nicolaj, Mathie, Alberti, *Szizgły Mediocres* de sorte Nicolai myszka 1531 *Szczygły*, *Szczyglj*, *Szczyglj medicres* 1533 ASK I 33, 122, 233; *Szizgły Stare*, *Szizgły Pasternaki* 1552, *Szizgli Stare*, *Szizgli Pasternaki* 1564 ASK I 33, 367v, 635v; *Szizgli stara vies y dembniaky*, *Szizgli pasternaky* 1580, *Szczygły Stare*, *Szczygły Pasternaky* 1589 ASK I 33, 698v, 799v–800; *Szizgli Stare ... z Starych Szizglow*, *Szczygli Pasternaky* 1620 RPobLu 166; *Szczygły*, *Szczygły Pasternaki* 1673 RPgł 7; *Szczygły Pasternaki*, *Szczygły Stare* (1676)XVIII RPogMłp 497; *Szczygły* 1721 WPar 245; *Szczygły* 1783–84 RejKor 289; *Szczygły* 1787 Spis 427; *Szczygły* 1827 Tabella II 222; *Szczygły*, Fol. *Szczygły* 1839 MpKwat V 5; *Szczygły* 1859 MpChr; *Szczygły Dolne*, wś, *Szczygły Górne*, folw. 1877 Zin II 206; *Szczygły Dolne* i *Szczygły Górne*, wś i folw. 1890 SG XI 872–3; *Szczygły Dolne*, *Szczygły Górne*, dwie wsi 1902 Przew II 214; *Szczygły Dolne*, *Szczygły Górne* 1921 Sk IV 72; *Szczygły Dolne*, *Szczygły Górne*, *-łów -nych*, *szczygielski* 1970 UN 115, 18. — *Szczygły* to pierwotnie n. okolicy szlacheckiej, na terenie której powstały wsi lub działy: *Szczygły-Dębniaki* (zob. niżej), *Szczygły Mediocres//Pasternaki*, dziś *Szczygły Górne*, *Szczygły Stare//Stara Wieś*, dziś *Szczygły Dolne*. Nazwa *Szczygły* od n. os. *Szczygiel* SSNO V 296, w formie pluralnej. Człony odróżniające n. zestawionych od łac. przym. *mediocris* ‘średni’, od n. os. *Pasternak*, por. Marcin *Pasternak* Broda 1580 ŻDz XIV 411, w l. mn., od przym. *stary* oraz od wyrażenia *stara wieś*; a od XIX w. od przym. *górnny*, *dolny*. Lit.: SHGLu III 234, IV 141–2; KosLu 69, 74. IN

Szczygly-Dębniaki, wś zaginiona, leżała na pfn. od Szczyglów Dolnych, siedl.: *Szcigly dabnyakj* 1531, *Szcigly Dąbnyakj* 1533, *Szcigly Dembniaky* 1552 ASK I 33, 122v, 233, 368; *Szcigly Debniaky* 1564 ASK I 33, 635v; *Szcigly stara vies y dembniaky* 1580 ASK I 33, 698v; *Szcigly Dębniaki* 1620 RPobLu 166; *Szcigly Dębniaki y Pasternak[ki]* 1673, *Szcigly Debniaki* 1674 ASK I 72, 7, 64v; *Szcigly Dębniaki* (1676) XVIII RPogMłp 497. — Wieś należała do okolicy szlacheckiej o wspólnej n. *Szcigly*; zniknęła prawdopodobnie pod koniec XVII w. O członie pierwszym zob. wyżej; człon *Dębniaki* od ap. *dębniak* ‘lasek dębnowy’ SpXVI IV 603 lub od n. os. *Dębniak* RymSEN I 128, w l. mn. Lit.: SHGLu III 234, IV 141; KosLu 69, 74.

IN

Szczygly Dolne zob. **Szczygly**

Szczygly Górne zob. **Szczygly**

Szczygly Mediocres zob. **Szczygly**

Szczygly-Pasternaki zob. **Szczygly**

Szczygly-Stara Wieś zob. **Szczygly**

Szczygly Stare zob. **Szczygly**

Szczympin zob. **Strzępiń**

Szczyńsk zob. **Trzecińsk**

Szczypiec, wś, kiel., gm. Pińczów, 4,5 km na pfn.-wsch. od Pińczowa: *Szczepecz* 1399 SHGSd (kartoteka); *Szczepecz* 1405 Sand nr 368; *Szczepecz* (!) 1450 Matr I nr 85; *Szczepecz* 1470–80 DB I 460; *Szczepecz* 1494 Matr II nr 329; *Szczepecz* 1504 ASK I 7, 51; *Szczepecz* 1508 ŻDz XV 462; *Szczepecz* 1529 LR 24; *Szczepecz* 1579 ASK I 9, 554v; *Szczepecz*, *Szczepecz* 1674 ASK I 67, 573, 660; *Szczepecz* 1783–84 RejKor 255; *Szczepecz* 1791 MpPerSd; *Szczepecz* 1827 Tabella II 222; *Szczepecz* 1839 MpKwat IV 7; *Szczepecz* 1890 SG XI 873; *Szczepecz* 1921 Sk III 106; *Szczepecz*, *-pca*, *szczepecki* 1969 UN 29, 32. — Dawniej *Szczepecz*, zapewne od stp. ap. *szczepeca* ‘kawałek drewna odłupany z kłosa’, czas. *szczepecać* ‘rozrąbywać, łupać’ Sstp VIII 536, 539, z suf. *-ec*. Możliwy też związek z n. os. *Szczepeca* SSNO V 284 (: *Szczepeca*). Wtórnie (od XVIII w.) *Szczepecz* z pochyleniem *e > y*. Lit.: KSand 197–8; NaISand 172–3; KopKiel 290.

IN

Szczypiernica zob. **Szczypiorno** (2)

Szczypiorno zob. **Szczypiorno** (1, 2)

Szczypiersko zob. **Szczypiorno** (2)

Szczy pierzyno zob. **Szczypiorno** (1)

Szczypiorna zob. **Szczypiorna**

Szczypiorna, wś, ciech., gm. Lutocin, 13 km na zach. od Żuromina: *Szczypiorna* 1791 ASC (Skrwilno, Z-1781–1805, k. 27); *Szczypiorna* 1825 Gawarecki 165; *Szczypiorna* 1839 MpKwat III 1; *Szczypiorna* 1877 Zin II 206; *Szczypiorna*, wś włośc. 1890 SG XI 873; *Szczypiorna*, wś 1917 OVWar II 162; *Szczypiorna*, kol. 1921 Sk I 163; *Szczypiorna*, os. 1967 SM 1122; *Szczypiorna*, *-ni* 1982 WUN III 397. — Od ap. *szczypiar* ‘zielone liście cebuli, daw. łodyga, żdźbło (trawy)’ SEBor 600, z suf. *-nia*, *-na*.

PS

Szczypiorno (1), cz. Kalisza, dawniej wś: *Scziperno* 1407 RWlkp IV nr 194; *Stiperzno* 1410 Kal nr 8; de *Scpierno*, *Sczipierna* 1435 KsgPoz 1, 152; *Szczyperno* 1448, *Sczyperno*, *Szczyperno* 1449 KszKal 10, 97v, 292v; *Sczyperno* 1450 KszKal 10, 371; *Sczyperzyno* 1511/12 VisitGn 421; *Sczyperno* 1511–23 ŁLB II 8; *Szcziperno* 1555 KszKal 21, 461; *Scpierno*, *Sczipierno* 1563, *Sczipierno* 1591 ASK I 11, 765, 778, 1595; *Szczipierno* 1618–20 PKal 47; *Sczipierno* 1673 ASK I 74, 143; *Szczipierno* 1783–84 RejKor 43; *Wies Szczipierno* ... *Wies Szczipierno* 1789 MKI(Tab 22, 290a i 291); *Szczipierno* 1793 MpPerKI; *Szczipierno* 1802–03 MpGillyPr; *Szczipierno* 1818 Dziennik Praw Królestwa Polskiego nr 23/VI, 155; *Szczipierno* 1827 Tabella II 222; *Szczipierno* 1890 SG XI 873; *Szczipierno*, wś i folw. 1921 Sk II 21; *Szczipierno*, *-na*, *szczipiowski* 1971 UN 80, 16; *Szczipierno*, *-na* 1982 WUN III 397. — Pierwotna postać *Szczipierno*, od ap. **szczypier* ‘szczypiar’ (por. gw. podlaskie *szczy pierz* ‘łuski cebuli’ z SGPrei(kartoteka)), z suf. *-no*. Na przełomie XVIII i XIX w. nastąpiło wyrównanie do formy *szczypiar* z przegłosem, notowanej od XVII w. (u Knapusza w 1621 r.). W Szczypiornie znajdował się obóz dla internowanych żołnierzy Legionów Polskich, na którego terenie w 1917 r. rozegrano jeden z pierwszych meczów piłki ręcznej w Polsce, stąd potoczne określenie *szczypiorniak* dla tej dyscypliny sportu. Lit.: Borek, *-bn-* 240.

PS

Szczypiorno (2), wś, warsz., gm. Pomiechówek, 8 km na pfn.-wsch. od Zakroczymia: *Thomex de Scziperno* 1423, *Scziperno* 1424 Zakr I nr 33, 222; *Sczyperno*, *Scziperno* 1426, *Szczypernicza*, *Scziperno* 1427 MkM I nr 344, 463; *Scziperno* 1435 Zakr II nr 1536; *Sczypernsko*,

Szczyпка

Thome de *Sczypyerna*, in *Sczypyerno* (1440)1456 MK 3, 244; *Sczypyerno* 1454 SHGMz(AG 6662); *Szczyperno* 1482 SHGMz(Ep. 10, 224); de *Sczypyerna*, de *Sczypelno* (!) 1485 SHGMz(Ep. 11, 195v); *Sczypyerno* ... nob. Johannem Sczypyerski 1501 SHGMz(Ep. 16, 101v); a via *Sczipierska* 1520 SHGMz(Z 20, 580); *Sczipierno* 1532 ZHer nr 1021; [z] *Sczipiernim* (1565) Lumaz I 154; *Sczipierno* 1576 ŻDz XVI 311, 312; *Sczipierno* 1673, *Sczipierno* 1674 ASK I 66, 233v, 271v; *Szczipierno* 1783–84 RejKor 693; *Szczipiorno*, wś 1827 Tabella II 222; *Szczipiorno*, kol. 1890 SG XI 874; *Szczipiorno* 1921 Sk I 193; *Szczipiorno*, -na, *szczipiornowski* 1971 UN 132, 18. — Pierwotnie była to n. łąki, por. pratum dictum *Sczipierno* (1419)1456 MK 3, 18v–19; n. wsi ponowiona. Efemerycznie występuje wariant *Szczipiernica*, z suf. -ica, oraz *Szczipiersko*, z suf. -sko. Lit.: ZMaz 355. UB

Szczyпка zob. **Szczepka**

Szczypkowice, wś, słup., gm. Głowczyce, 22 km na płn.-zach. od Lęborka: *Cappekeuitze* 1469, *Zipkeuitze* 1507, *Ziepkewitz* 1509 RzDuma I 164; *Zebbekevitze* 1523 KIKr 173; *Czaptzke* 1561, *Cepkenitz* 1564, *Zepkevit* 1618, *Zepkowitz* 1719, *Zipkow* 1771 RzDuma I 164; *Zipkow* (*Sipkewitz*) 1779 Tetzner 126; *Zipkow* 1789 MpGilly-Pom; *wszypkoycach*, [niem.] in *Zipckewitz* XVIII ZSIPh XX 569; *Zipkow* 1804 KIKr 536; *Zipkow* 1821 Rumpf III 375; *Szczypkójce* — *Zipkow* 1862 Hilferding 87; *Szczypkójce* (*Zipkow*) 1866 Ceynowa 42; *Zipkow* — *Szczypkowice* 1879 KętN 234; *Szczypkowice*, niem. *Zipkow* 1890 SG XI 846; *Szczypkowice*, *Szczypkowice* XIX PMT XI 107; *Zipkow* 1913 Meyers II 1233; *Zipkow* — *Szczypkowice*, -ic, *szczypkowicki* 1947 MPol XXV nr 111; *Szczypkowice*, -wic 1982 WUN III 397; kasz. *ščėpkójce*, później *ščipkojčã*. — Od n. os. *Szczepek*, *Szczypek* SSNO V 290, VII 252 (: *Szczepan*, *szczyпка*, *szczypać*), początkowo z suf. -ewice, -owice, potem -ów. Nazwa zapisana w różnych formach zmienionych. Po 1945 r. ustalono urzędowo postać *Szczypkowice*. Lit.: LorSNH 146; RzDuma I 164; Iwicki, PMT XI 107; Hilferding, Zeitschrift für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft, I, 1862, 87; Lorentz, ZSIPh XX, 1898, 569; Tetzner, Die Slowinzen und Lebakaschuben, 1899, 15, 126, 220. BCz/PS

Szczyplin zob. **Szczuplinki** (2)

Szczyplinki zob. **Szczuplinki** (2)

Szczyporowice zob. **Ściborowice**

Szczyrbaniwka zob. **Szczerbanówka**

Szczyrbice zob. **Szczerbice**

Szczyrbięcino zob. **Szczerbięcino**

Szczyrbinko zob. **Szczerbin**

Szczyrbino zob. **Szczerbin**

Szczyrców zob. **Szczerowska Wieś, Szczerców**

Szczyrczkowa Wola zob. **Wola Górecka**

Szczyrk, mto, biel.: *Szcerk* 1633 MK 180, 589; *Szcerk* 1662, *Szczyrk*, *Szcerk*, *Szczyrk* 1673 ASK I 68, 1092, 1114, 1163; ponad wieś *Szcerk* ... do *Szcerku* ... wsi koło niej osadzone, jako to *Szczyrk*, od *szczerku* wód po kamieniach z gór biejących 1699 Kom XXVIII; nad wsią Panstwa Łodygowskiego *Szczerkiem*, z *Szcerku* 1704–25 Kom(rkps) 6v, 7v; *Szčirk* 1724 MpDSTesch; *Szčirk* 1736 MpWielTesch; *Szčierck* 1779–83 MpMieg; *Szczyrk* 1794 Ga Ss2; *Szczyrk* 1802 Crusius III/2, 415; *Szczyrk* 1855 Stup 217; *Szczyrk* ... granicą płd. *Szczyrka* 1890 SG XI 875; *Szczyrk* 1921 Sk XII/1, 3; *Szczyrk*, -ku 1982 WUN III 397. — Od ap. *szczerk*//*szczyrk*, w XVI w. w dźwiękonaśladowczym znaczeniu ‘szum, szmer; szept; brzęczenie’, por. *szczerk wodni*, łac. *murmur*, *szczerk*, łac. *sussurus* (Calepinus, Dictionarium decem linguarum, 1586, s. 681, 1038). Taką motywację n. podaje A. Komoniewski w tekście z 1699 r. (Kom XXVIII), odpowiadałoby to również położeniu miejscowości nad potokiem Żylica (dawniej też *Szcerk*, por. *Szcercbach* 1779–83 MpMieg), por. jednak też wtórne znaczenia ap. *szczerk* w gwaraach pogranicza Żywiecczyny i Śląska Cieszyńskiego: ‘piaszczysta, nieurodzajna gleba’, ‘drobne kamienie’, ‘żwir’, ‘rola kamienista’, ‘naśladowanie głosu szczyrkawki [grzechotki]’, a także czas. *szczerkać*//*szczyrkać* ‘dzwonić, brzęczeć, szczyrkać, grzechotać’ SGPREi(kartoteka), SGPKar V 289. Lit.: RospSEMIG 382; RymNmiast 238. PS

Szczyrki zob. **Szczerków**

Szczyrkowa Wola zob. **Wola Górecka**

Szczyrkowo zob. **Szczerków**

Szczyrków zob. **Szczerków**

Szczyrzyc, wś, nowosąd., gm. Jodłownik, 14,5 km na płn.-wsch. od Mszany Dolnej: *Chiricz* (1232)1289 KW I 554; *cjrice* 1238, *Czyrzyc* 1250

KMłp I 29, 37; *Szczyrzyc* (1252)1794 KMłp II 284, fals.; de *Schyricz* ... villa que dicitur *Schyricz* ... claustrum *Schyricz* ... predicti Claustrii *Schiricz* 1254, *Cyricz*, *Ciricz* (1255) KMłp I 44–5, 48–9; *Chyricz* 1304 ZDM I 22; *Szczyrzyc* (1308), *Scirzyc* (1324) KMłp I 169, 200; *Czirzicz* 1325 Matr IV/3, supl. nr 116; *Czyrzyc* 1340, *Cyricz* (1368) KMłp I 252, 352; *Czirzicz* 1377 KMłp III 306; *Czirzicz* 1400 PNZK nr 916; *Czirzicz* 1408 ZDM I 356; abbatis *Szczyricensis* ... ad dictum monasterium *Szczyricense* 1431 ZDM VII 319; *Czyrzyc*, *Czirzicz* 1457 CArtSupl IV nr 355, 359; *Czirzicz* 1470–80 DB III 437; *Szczyrzyc* 1490–99 Sng II 279; *Szczyrzyc* 1529 LR 184; *Sczirzecz* 1548 Matr V/1, nr 169; *Czirzicz* 1552 ASK I 62, 44; w *Sczirzyczu* 1565 ASK I 97, 2; w *Sciriczv* 1566 ASK IV 27, 1; w *Scirzyczu* 1577 ASK I 117, 3; Powiat *Szczerziczki* 1613 ASK IV 51, 1b; Conventus *Scireciensis*, Conventus *Szczyricensis* 1625 ANKrak(29/658/0/-/1320, s. 1, 4); *Szczyzic* 1779–83 MpMieg; *Szczyrzyc* 1802 Crusius III/2, 415; *Szczyrzyc* 1855 MpKum; *Szczyrzycze* 1855 Stup 217; *Szczyrzyc* 1861–64 MpFran; *Szczyrzycze* 1890 SG XI 875–7; *Szczyrzyc* 1921 Sk XII 20; *Szczyrzyc*, *-ca*, *szczyrzycycki* 1964 UN 6, 61. — Pierwotnie **Czyrzyc*, od n. os. **Czyrzyc*, z suf. *-jb, efemerycznie *Czyrzycze* (pl.). Do n. os. por. *Czyr* (< psł. *čirь*, *ščirь* ‘czyrak, wrzód’ Spśl II 203), *Czyrz*, *Czyrzyczka* SSNO I 437, 442, 443, też gw. *czyrawka*, *szczyrawka* ‘ropień, wrzód’ SGPRei V 254. Forma *Szczyrzyc* powstała zapewne na tle istniejącej oboczności *čyr*-//*ščyr*-, a nie absorpcji przyimka (jak uważa W. Lubaś). Lit.: LKrak 148, 200; BańMorf 137. IN

Szczyrzyczkowa zob. **Wola Górecka**

Szczyt, wś, płoc., gm. Oporów, 9 km na wsch. od Kutna: *Sczith* 1400, *Szcžit*, *Szczyt* 1407, *Sczith* 1409, *Sczyth* 1410 Łęcz II nr 1206, 1354, 1359, 1711, 1961; *Sczythj*, *Sczythy* 1511–23 ŁLB II 484, 485; *Volia Sczitna*, *Sczithna volia* 1576 ŻDz XIII 104, 143; *Szczyt* 1673 ASK I 74, 626; *Szczyt* 1792 MpPerRw; *Szczyt* 1827 Tabella II 222; *Szczyt* 1839 MpKwat III 3; *Szczyt* 1890 SG XI 877; *Szczyt* 1921 Sk I 56; *Szczyt*, *-tu* 1982 WUN III 397; gw. *scyt*, *-tu*, *scytoski*. — Od stp. ap. *szczyt* ‘tarcza, puklerz; górna część jakiejś budowli, wierzchołek; mur’ Sstp VIII 545–6 (< psł. **ščitъ* ‘tarcza, puklerz; ochrona, osłona’ SEBor 600), w znaczeniu topograficznym, przejściowo

też w l. mn. W XVI w. wariant *Wola Szczytna*//*Szczytna Wola*; człon pierwszy od ap. *wola*, człon drugi z suf. *-na*. Lit.: SHGŁęcz II 237. KS

Szczytatyc(z)e, wś zaginiona, leżała w pow. lubaczowskim, przem.: *Villam ... Scziticze* ... in districtu Lubaczowiensi, iacentem in fluvio seu rivulo Baszna 1388 AGZ VIII nr 18. — Od ukr. n. os. **Szczyt’ata*, odpowiednika stp. n. os. *Szczycięta* SSNO V 296 (: stp. *szczyt* ‘tarcza’), z suf. patronimicznym *-ycze* (< ukr. *-yčij*). Lit.: CzChełm 71, 132, 195. BCz

Szczytki, os. zaginiona, koło Drzązgowa, pozn., gm. Kostrzyn: *Iacussij de Sczithouice* 1401 Piek nr 178; *Boguslao de Sczithouice*, *Iacussy de Sczichouice* 1401 Ua nr 39, 41; *Sczithouice* 1402 Piek nr 340; *Sczithouicze* 1406 RWłkp II nr 279; gran. *Szczytki* et *Wysławice* 1489 Koz III 301. — Pierwotnie *Szczytowice*, od n. os. *Szczyt* SSNO V 298, z suf. *-owice*. Późniejsza forma *Szczytki*, z charakterystyczną dla powiatu pyzdrskiego w XV w. wymianą suf. patronimicznego na deminutywny *-ki*, wskazuje na degradację osady (BańMorf 102–3), która ostatecznie zanikła. W kontekście zapisu *Sczichouice* warto odnotować komentarz S. Kozierowskiego, który nie wykluczał, że pozostałe przywołane zapisy mogły odnosić się do sąsiadujących z *Wysławicami Zdziechowic* (zob.), najprawdopodobniej jednak mamy tu do czynienia z błędną literacją <ch> zamiast <th>. PS

Szczytkowice, wś, wroc., gm. Trzebnica, 5 km na płn. od Trzebnicy: inter *Domanouichi* et *Sitkouichi* ... inter *Golendinouo* et *Stitkouichi* 1202–03 SUr I 56; *De Stitcouich* ... *Zussa filius Scitek* 1204, *Stitcovici* ... *Stitkouici* 1208, *Shitkouici* 1218 SUr I 65, 84, 135; *Sczitkouicze* 1236 SUr II 269; *Zitcouici* 1267 SUr IV 15; *Czitkowicz*, *Schittkowitz* 1355, *Schitkowitz* 1410, *Sczetkowitz* 1465, *Schittkowitz* 1482 HaeG 383; *Schitkowitz* 1575 CdSil IV 275; *Schickwitz* 1654 SMDŚ III 392; *Schickwitz* 1679 ORust 235–6; *Schickwitz* 1739 MpWielOels; *Schickwitz* 1785 Z IV 386; *Schickwitz*, *Szczytkowice* 1845 K 587; *Schickwitz* 1913 Meyers II 707; *Schickwitz* — *Szczytkowice* 1945 BiulZO I 46; *Schickwitz* — *Szczytkowice*, *-ic*, *szczytkowicki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szczytkowice*, *-wic* 1982 WUN III 397. — Od n. os. *Szczytek*, por. zapis z 1204 r., z suf. *-owicy*, później *-owice*.

Szczytków

Od 1218 r. widoczne uproszczenie grupy -šč- > -š- (w 1267 i 1355 r. też č lub c), które utrwaliło się w zmienionych formach *Schitkowitz*, *Schickwitz*. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczytkowice*. Lit.: SNGŚI XIII 138. PS

Szczytków zob. **Szczytków**

Szczytna (1), wś, przem., gm. Pawłosiów, 4,5 km na wsch. od Jarosławia: *Scythna* 1440, de *Scythne* 1443, *villarum ... Scythna* 1462 AGZ XIII nr 1455, 7272, 4886; *Scythna* 1486, *Zczitna* 1488, *Sczythno ... Sczythna* 1491 AGZ XIX nr 293, 358, 458; *Sczythna* 1507 ASK I 20, 22; *Sczytna* 1508 ŻDz XVIII/1, 108; *Sczythna* 1531 ASK I 34, 362v; *Sczytna* 1589 ŻDz XVIII/1, 5; *Sczytna* 1648 ADP 40, k. 315; *Szczytna* 1662, *Sczytna* 1673 ASK I 73, 565v, 651v; *Szczytna* 1744 ADP 163, k. 115; *Szczytna* 1788 MJ 19, XIII, 48(2), 46; *Szczytna* 1794 Ga Ss2v; *Szczytna* 1851 Sch 22; *Szczytna* 1890 SG XI 878; *Szczytna*, -nej, *szczytniański* 1965 UN 57, 19; gw. *ščytna*, -yj, *ščytnajski*. — Od ap. *sczyt* ‘tarcza, puklerz, górna część jakiejś budowli, też wierzchołek, mur’ (< psł. *ščitъ ‘tarcza, puklerz; ochrona, osłona’), czas. *szczyćić* ‘bronić’ Sstp VIII 544–6, SEBor 600, z suf. -na, przejściowo -ne, -no. Nazwa mogła oznaczać miejsce obronne lub miejsce położone wyżej. Lit.: MakPrz 267; Borek, -bn- 239. BCz

Szczytna (2), mto, wałb.: *czum Rukers* 1347, *Rukers* 1353 GQ V 3, 40; *Rückers* 1417, *Ruckers* 1463 GQ II 86, 265; *Rukhers*, *Rukars* 1466 Albert 178; *Ruckers*, *Rickers* 1472 GQ II 324, 328; *Rzedcz* (tu?), *Biserow* 1477 ZfGS X 39; *Rückers* 1478, *Rückers* 1485, *Rickers* 1494, *Rukarß* 1495, *Rückarz* 1497, *Rückers* 1498, *Rückers* 1499 GQ II 86, 265, 324, 328; *Ruckers* 1547 GQ VI/1, 68; *wyserow* 1549 Malicki 78; *Ruckers* 1558, *Rukers* 1560, *Rückers*, in pago *Rickarsdorff*, *Rickars* 1628–31 GQ III 31, 52, 152, 155, 156; *Rückers* 1583 ZfGS VIII 196; *Rückers* 1690 CdSil XXXIV 26; *Rückers* 1743 SNGŚI XIII 138; *Rukers* 1747 MpCGla; na *Vyserov* 1771–78 Malicki 87; *Rückers* 1789 Z IX 349; [na] *Vyserově* 1790 Malicki 138; *Rückerts* 1820 Rumpf II 493; *Rückers* auch *Rückerz* 1845 K 564; *Wyßerow* (*Rückerz*) 1850 Jireček 5; *Rückers* 1913 Meyers II 644; *Rückers* — *Szczytna*, -ej, *szczyćieński* 1946 MPol XXIV nr 44; *Szczytna*, -nej 1982 WUN III 397. — Na-

zwa niem. *Rückers* zdaniem wielu badaczy została przeniesiona przez osadników z miejscowości o tej samej n. w pobliżu Fuldy w Hesji (podobnie jak niem. n. *Reinerz* i *Roms*, zob. *Duszniki-Zdrój* i *Słoszów*). Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, iż w hrabstwie kłodzkim od pocz. XIV w. rozpowszechniona była n. os. *Rücker*, m.in. w pobliskiej Ścinawce Dolnej, a także w okolicach Kłodzka i Bystrzycy Kłodzkiej, por. nostri *Jacobi Rukeri* *judicis* in *Habelswerde* 1319, *Consules Glacenses: ... Jacobus Riker* 1335, *Peschke Rucker* 1343, *Johannes Rücker*, *Altarherr* in dem *niedersten Stynaw* (1363), *Nicolaus Rücker*, *scultetus* in *Eysenrichsdorf* (1375) 1412 GQ I 38, 57, 79, 178, 217. Nie można więc wykluczyć, że omawiana n. m. powstała już na miejscu od n. os. *Rücker* (z genetywnym -s), niezależnie od hesyjskiego toponimu. Po 1945 r. ustalono urzędowo pol. n. *Szczytna*. W części polskich opracowań w kontekście Szczytnej przywołuje się rzekome zapisy *Rzedec* i *Biserow* (w SGTS i SNGŚI błędnie datowane na 1347 r.), które miały odnosić się do dwu wsi złączonych później w *Rückers*. W rzeczywistości zapisy te (właściwie *Rzedcz* i *Biserow*) notowane były dopiero w 1477 r. (*Perlbach*, *ZfGS* X 39), a więc o ponad wiek później niż n. *Rückers*. Oddają one czes. n. oboczne *Ředeč* i *Vyserov*//*Vyšerov* (por. zapisy z lat 1549–1850), które wg J. Doberskiego-Pohla miały przetrwać aż do XX w. wśród czeskiej ludności okolic Kłodzka. Lit.: SNGŚI XIII 138; SGTS XIII 236; *RospSEMIG* 382; *RymNmiast* 238; *Jireček*, *Národopisný přehled království Českého roku 1850, 1850–51*, 5; *Jungandreas*, *Die deutsche Besiedlung Schlesiens im Mittelalter. Mitteilungen der Schlesischen Gesellschaft für Volkskunde* XXVII 135; *Albert*, *Die Geschichte der Herrschaft Hummel*. 1. Teil, 1932, 178; *Dobersky-Pohl*, *České názvy v Kladsku a ve Slezsku jen podle archiv. pramenů*, [w:] *Kladsky sborník*, 1946, 120; *Dziewulski*, *Przegląd Zachodni*, 1950, nr 1/2, 39–42; *Kuhn*, *Beiträge zur schlesischen Siedlungsgeschichte*, 1971, 17; *Gładkiewicz*, *Studia z dziejów ziemi kłodzkiej*, 1990, 52; *Malicki* 78, 87, 127, 138, 140, 147. PS

Szczytna zob. **Szczytno** (5)

Szczytna Wola zob. **Szczyt**

Szczytne zob. **Szczytna** (1), **Szczytno** (6)

Szczytnica, wś, legn., gm. Warta Bolesławiecka, 10 km na pñ.-wsch. od Bolesławca: *Niborewald* (1293)XVI Sur VI 110; *Merbotewalde* (1296)XVI Reg nr 2422; *Merbotenwalde* 1386 LandbSch II nr 293; *Merwittenwalde* 1400 LandbSch III nr 832; *Merwittenwalde* 1403, *Merewotenwalde* 1406 Wernicke, Urkundliche... 3, 11; in dem dorfe *Merowolthenwalde*, *Merewotenwalde* 1406 LandbSch III nr 1713, 1759; *Martinswalde* 1545, *Mertenwald* 1554, *Martinswalde* 1577, *Martinwalde* 1599, *Martinwaldau* 1629, *Martinwaldau* 1654 Wernicke, Chronik... 204, 200, 242, 265, 324, 481; *Mertenwaldt* 1666/67, *Martinwaldau* 1677, *Martinwaldau* 1689 J I 331, IV 174, 393; *Martinwalde* 1736 MpWielJav; *Martinwaldau* 1783 Presb III/2, 489; *Martinwalde* 1786 Z VI 146; *Martinswalde* 1818 Herschel 152; *Martinswalde* 1820 Rumpf II 228; *Martinwaldau* oder *Martinwalde* 1830 Kn 460; *Martinswaldau* 1845 K 399; *Martinwaldau* 1913 Meyers II 149; *Martinwaldau* — *Szczytnica*, -y, *szczytnicki* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szczytnica*, -cy 1982 WUN III 398. — Dawna n. niem. *Merbotenwald(e)*, od n. os. *Merbot*, *Meerboth* (: *Marobodus*) Gott 340 i ap. *Wald* ‘las’, później też *Merwittenwalde*, *Merowo(l)tenwalde*, por. n. os. *Merwald* (: *Maroald*, o tej samej podstawie, co *Marobodus*) Gott 341. Wtórnie *Mertenwalde*, *Martin(s)wald(e)*, *Martin(s)waldau* przez skojarzenie z im. *Merten*, *Martin* (: *Martinus*) Gott 342. W pierwszym zapisie można dopatrywać się hybrydy ze stp. n. os. *Niebor* SSNO IV 33, jednak jest on prawdopodobnie zniekształcony (pochodzi zresztą z XVI-wiecznej kopii). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczytnica*. Lit.: SNGŚI XIII 138–9; Wernicke, Chronik der Stadt Bunzlau von den Altesten Zeiten bis zur Gegenwart, 1884, 68–70, 200, 204; Wernicke, Urkundliche Beiträge zur Geschichte der Adelsfamilien in den ehemals vereinigten Kreisen Bunzlau-Löwenberg, 1886, 3, 10–11. *PS*

Szczytnica zob. **Sitnica**, **Szczytniki** (6)

Szczytniczki, wś zaginiona, leżała na pñd. od wsi *Szczytniki* (8), ok. 13 km na pñd.-wsch. od Poznania: de *Parua Szczythnyky* 1428 RWlkp I nr 1501; *Sczithnyki minus* 1445, molendino in *minori Sczithnyki* 1446 KsgPoz 2, 142, 238; villa *minori Szczythnyky* ... *minori Szczythnykj* 1524 Ksg-Poz 72, 25–25v; in villis et hereditatibus maiori et

minori Scithnyki 1524 KsgPoz 72, 77v; villis ... *Sczithnyki et Canino possessionatis et Sczithnyczskj* (!) *deserta* 1530 KsgPoz 16, 379; *Szczythnyky utramque* 1553 ASK I 5, 158; villis ... *Szczytniki et Krzyzewniki possessionatis nec non Szczytniczki deserta* 1592 KsgPoz 23, 897; *villarum* ... *Szczytniki et Krzyzewniki possessionat. et Szczytniki desert.* 1593 KsgPoz 24, 95v. — Miejscowość powstała w wyniku podziału wsi *Szczytniki* (8), pierwotnie określana była n. zestawioną z członem dyferencyjnym od łac. przym. *parvus* ‘mały’, *minor*, *minus* ‘mniejszy’, następnie (w XVI w.) doszło do jej uniwerbizacji przy użyciu suf. deminutywnego *-ki*. Miejscowość już w 1530 r. określana była jako opustoszała (*deserta*). Lit.: SHGPn IV 830. *PS*

Szczytnik, wś, siedl., gm. Jakubów, 9 km na pñn.-zach. od Kałuszyna: *Sczithno* 1313 MkM I nr 827; *Sczithno* 1429 MkM II nr 74; *Sczithno* (1453)1457 MK 4, 13; in deserto *Szczytno* 1473 Czer, Wstęp XIX, przyp. 3; *Szczythno* 1476 KkM 274; *Szczythno* 1494 MK 18, 68v; *Szczetnik* 1532 Matr IV/2, nr 16242; *Szczythnyk* 1540 Czer VIII dod.; *Scitnik* 1576 ŻDz XVI 223; *Szczytnik* 1662 ASK I 72, 697v; *Szczytnik*, *Szczytno* 1890 SG XI 878, 880; *Szczytnik* 1921 Sk I 81; *Szczytnik*, *-ka* 1982 WUN III 398. — Dawniej *Szczytno*, od ap. *szczyt*, z suf. *-no* (o etym. zob. *Szczytna* (1)). Później *Szczytnik* — deminutywizacja n. przy pomocy suf. *-ik*. Po XVII w. wś zanikła, poświadczona ponownie dopiero w XIX w. Lit.: Borek, *-bn-* 239. *UB*

Szczytniki (1), wś, ciech., gm. Załuski, 7 km na pñd.-wsch. od Płońska: *Szczytniki* 1921 Sk I 126; gromada *Szczytniki* (*Szczytno-Szczytniki*, *Szczytno Średnie*) 1933 DzUrz(W. Warsz. nr 14, poz. 136, s. 519); *Szczytniki*, *Szczytniki Średnie*, dwie wsi 1937 Mp-100(38-31); *Szczytniki* 1952 UW 29; *Szczytniki*, *-nik* 1982 WUN III 398. — Od n. m. *Szczytno* (1), z suf. *-iki* (l. mn.). Miejscowość powstała po 1918 r. zapewne na obszarze folwarków *Szczytna*. Przejściowo dwa obiekty; człon odróżniający od przym. *średni*. *UB*

Szczytniki (1a), wś zaginiona, leżała w okolicy Bliżyc i Sokolnik, na pñd.-zach. od Lelowa, częst.: *Marthinus de Zagorze nobilem Johannem tenutarium de Bliszycze et de Szczythnyky et de Sokolnyky in termino concitato ad satisfaciendum ... condemnavit* 1469 KszKr 315, 112. — Od

Szczytniki

ap. *szczytnik* ‘wyrabiający szczyty’ (: stp. *szczyt* ‘tarcza, puklerz’ Sstp VIII 545), w l. mn. Nazwa o charakterze służebnym, określała pierwotnie ludzi, których powinnością był wyrób drewnianych szczytów, czyli tarcz dla księcia i jego wojska. Lit.: SHGKr III 515; Laberschek, Dzieje średniowiecznego Lelowa, 2018, 30. IV

Szczytniki (2), wś, kal., gm. Szczytniki, 8 km na pñ.-zach. od Błazsek: *Szczythnyki* villa (1409)1474 VisitGn 476; *Szczythnyky* 1464 MK 17, 118v; in villa *Szczythnyki* 1521 AC I nr 2972; *Szczythnyki* villa (1534) VisitGn 477; *Szcitniki* 1579 ŻDz XII 120; *Szczytniki* 1618–20 PKal 79; *Szczytniki* 1673 ASK I 74, 16v; *Szczytniki* 1761 RepGn I 290; *Szczytniki* 1827 Tabella II 222; *Szczytniki* 1890 SG XI 870; *Szczytniki*, -nik, *szczytnicki* 1971 UN 80, 40. Lit.: Buczek 58; WójcikSłuż 68; RospSEMIG 382. PS

Szczytniki (3), wś, kiel., gm. Stopnica, 12 km na wsch. od Buska-Zdroju: *Scythnyky* 1448 ZDM III 293; *Scythnyky*, *Schczythnyky* 1470–80 DB II 381, 459; *Szczythnyky* 1504 ASK I 7, 52v; *Szczythnyki* 1529 LR 371; *Szczythnykj* Colaczowski et Mrok, *Szczythnykj* 1542 ASK I 50, 109v, 187v; *Szczytniki* 1579 ŻDz XIV 232; *Szczytniki* 1673 ASK I 69, 240v; *Szczytniki* (1676)XVIII RPogMłp 349; *Szczytniki* 1783–84 RejKor 252; *Szczytniki* 1791 MpPerSd; *Szczytniki* 1827 Tabella II 222; *Szczytniki* 1839 MpKwat IV 7; *Szczytniki* 1890 SG XI 879; *Szczytniki* 1921 Sk III 136; *Szczytniki*, -nik, *szczytnicki* 1966 UN 19, 29; gw. *scytniki*, -nik, *scytnicki*. — Forma gw. zamazurzona. Lit.: KSand 187; KopKiel 261; Buczek 58. IV

Szczytniki (4), wś, kiel., gm. Wiślica, 16 km na pñd. od Buska-Zdroju: *Szczythnyki* 1434, *Szczythnyky* 1470 Hel II nr 2514, 4018; *Szczythnyky* 1470–80 DB II 434; *Szczythnyky* 1504 ASK I 7, 54; *Szczythnyky* 1508 ŻDz XV 486; *Szczythnyki*, *Szczythnyky* 1529 LR 223, 308; *Szcitniki* 1579 ŻDz XIV 213; *Szczytniki* 1673 ASK I 69, 233v; *Szczytniki* 1783–84 RejKor 304; od wsi *Szczytnik* 1789 Lusand III 22; *Szczytniki* 1791 MpPerSd; *Szczytniki* 1827 Tabella II 222; *Szczytniki* 1839 MpKwat IV 8; *Szczytniki* 1890 SG XI 879; *Szczytniki* 1921 Sk III 101; *Szczytniki*, -nik, *szczytnicki* 1966 UN 19, 86. Lit.: KSand 198; KopKiel 261; Buczek 58. IV

Szczytniki (5), os., dawniej wś?, kosz., gm. Ostrowice, 15 km na pñ. od Złocieńca: *Scho-*

nenbergk 1572 Ost 128; *Groß-Schöneberg*, folw. 1718–19 Schwartz 122; *Gr. Schöneberg* 1775 BüschingMB 250; *Gr. Schöneberg* 1789 MpGillyPom; *Gr. Schöneberg* 1796 MpGüssNM; *Groß Schönberg* 1821 Rumpf III 57; *Gr. Schöneberg* ok. 1845 MpRey nr 45; *Groß Schönberg* 1912 Meyers I 656; *Szczycin*, n. przejściowa 1946 SHGNM; *Gross Schönberg* — *Szczytniki*, -nik, *szczytnicki* 1949 MPol nr 76, poz. 947; *Szczytniki*, -nik 1982 WUN III 398. — Nazwa niem. *Schöne(n)berg*, od przym. *schön* ‘piękny’ i ap. *Berg* ‘góra’; dodatkowy człon od przym. *gross* ‘duży, wielki’ dla odróżnienia od n. sąsiedniej wsi *Klein Schönberg*, dziś *Szczygienko*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczytniki*. Lit.: Ost, Die zweite deutsche Ostsiedlung im Drage- und Küdow-Gebiet, 1939, 128; Schwartz, Die Klassifikation von 1718/19, II, 1927, 122. PS

Szczytniki (5a), cz. Świdwina, dawniej wś, kosz.: *Butterhagen* 1589 Kortlepel 42; *Putterhagen* 1608 Eickstedt 252; aufm *Butterhagen* 1610 Kortlepel 49; *Butterhagen* 1718–19 Schwartz 92; *Bothenhagen* od. *Bottenhagen*, Dorf 1775 BüschingMB 28; *Botenhagen* 1796 MpGüssNM; *Botenhagen*, Dorf, Schloss u. Vorwerk 1809 Bratring III 251; *Botenhagen*, Vorort von Schivelbein 1912 Meyers I 218; *Botenhagen* — *Szczytniki*, -nik, *szczytnicki* 1949 MPol XXVII nr A-78; *Szczytniki*, -nik 1982 WUN III 398. — Dawna n. niem. *Butterhagen*//*Putterhagen*, od XVIII w. *Botenhagen*, z członem *-hagen* (: *Hag*, *Hagen* ‘zagroda, ogrodzenie, żywopłot’ DWB X 137–40, 149–52). Człon pierwszy może od n. os. *Butter*//*Potter* (: *Botthar*) Gott 120, por. też niem. *Butter*, średniem. *boter* ‘masło’ (może nawiązanie do żyznej, tłustej gleby), średniem. *bot*, *bote* ‘duża beczka’ Lübben 64 (tu może w znaczeniu ‘niecka, dolina’), n. os. *Bothe* (: *Bod*) Gott 120, w niem. n. dla wsi *Przyjezierze* (2), *Bocień*, *Budynia*, *Pęciszków*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczytniki*. Lit.: Kortlepel, Schivelbeiner Geschichte und Geschichten, 1925, 42, 49; Schwartz, Die Klassifikation von 1718/19, II, 1927, 92. PS

Szczytniki (6), wś, krak., gm. Gdów, 7,5 km na pñd.-wsch. od Niepołomic: *scythnyki* (1243) CdP III 39; *Szczythnyky* 1470–80 DB II 181; *Szczythnyky* 1490 ŻDz XV 446; *Szczythnyky* 1529 LR 271; *Szczytnicza* 1564 Lukrak II 86; ze wsi *Szczytnik*

1574 Ord 40; Świątniki i *Sczithniki* 1581 ŻDz XIV 64; *Szczytniki* 1629 RPobKr 81; *Szczytniki* 1662 ASK I 68, 227; *Szczytniki* 1680 Rej 90; *Szczytnyky* 1779–83 MpMieg; *Szczytniki* 1855 MpKum; *Szczytniki* 1890 SG XI 879–80; *Szczytniki* 1933 SkBy 1675; *Szczytniki*, *-nik*, *szczytnicki* 1963 UN 2, 43. — W XVI w. odnotowany wariant *Szczytnica*, z wymianą suf. na *-ica*. Lit.: LKrak 148; Buczek 58.

Szczytniki (7), dziś *Szczytniki* i *Szczytniki-Kolonia*, dwie wsi, krak., gm. Proszowice, ok. 5 km na płn. od Proszowic: *Sczithnyky* (1370)1504, *Szcithniki* 1372 KMłp I 372, 374; de *Szcithnik* 1381, de *Scithnik* 1383 Krak nr 670, 1958; de *Scithnik* 1388, *Szithniki* 1412 Inscr nr 1211, 207; *Szczythnyky* 1470–80 DB II 154; *Szczythnyky* 1490 ŻDz XV 442; *Szczythnyky* 1529 LR 277; *Szczytniki* 1564 Lukrak II 83; *Szcithniki* 1581 ŻDz XIV 13; *Szczytniki* 1629 RPobKr 109; *Szczytniki* 1662 ASK I 68, 18; *Szczytniki* 1680 Rej 109; *Szczytniki* 1783–84 RejKor 327; *Szczytniki* 1787 MpPerKr; *Szczytniki* 1802 Crusius III/2, 302; *Szczytniki* 1827 Tabella II 222; *Szczytniki* 1839 MpKwat III 8; *Szczytniki*, wś, folw. 1890 SG XI 879; *Szczytniki*, wś i kol. 1921 Sk III 63; *Szczytniki*, *Kolonia Szczytniki* 1963 Mp-25(Proszowice); *Szczytniki*, *-nik*, *Szczytniki-Kolonia*, *-nik-nii*, *szczytnicki* 1964 UN 13, 24, 25; gw. *scythniki*, *-nik*, *scythnicki*. — Współcześnie dwie wsi *Szczytniki* i *Szczytniki-Kolonia*; człon odróżniający od terminu osadniczego *kolonia*. Forma gw. zmazurzona. Lit.: RKrak 165; Buczek 58.

Szczytniki (8), wś, poznań., gm. Kórnik, 13 km na pld.-wsch. od Poznania: *Sczithniki* 1386, *Szcithniki* 1390 Lek I nr 88, 772; *Szcithniki* 1394 Lek II nr 359; *Szczytniki* 1396 RWłkp I nr 308; *Scithniki* 1401, *Szczytnyky* 1419 RWłkp II nr 148, 595; *Szczythnyky* ... ville *Szczythnyky* prediete (1425) IuraVic nr 219; *Szcithnyky* 1427 KszPoz 9, 44v; *Szcithnyky* 1441 ARP I nr 236; *Szcithnyky* 1443 AC II nr 1139; *Szcithniki maius* 1445, villa ... *maiori Sczithnyky* 1446 KsgPoz 2, 142, 238; *Szczythnyky* 1508 ASK I 3, 8; *Szczythnyky* 1510 NKs 227; in villis et hereditatibus *maiori* et *minori Scithniki* 1524 KsgPoz 72, 77v; *Szczythnyky* 1530 ASK I 3, 79v; *Szczythnyky* utramque 1553, *Szcithniki* 1563, *Sczithniki* 1567 ASK I 5, 158, 222, 319v; *Szczytniki* 1580 ŻDz XII 13; *Sczithniki* 1602

KsgPoz 27, 593; *Szczytniki* 1622–24 PPozn(Tab I, 14); *Szczytniki* 1673 ASK I 68, 1162; *Szczytniki* 1789 LuPozn 321; *Szczytniki* 1821 Rumpf III 182; *Szczytniki* 1846 KsP 383; *Szczytnik* 1867 Die Ergebnisse... 36; *Szczytnik* 1871 GemGut IV 40; *Szczytniki* al. *Szczytniki*, urzęd. *Szczytnik* 1890 SG XI 880; *Szczytnik* 1913 Meyers II 921; *Szczytniki*, niem. *Szczytnik* 1921 Sk X 99, 102; *Szczytniki*, *-nik* 1982 WUN III 398; gw. *šcythniki*, *-nik*, *šcythnicki*. — W XV–XVI w. z członem dyferencyjnym od łac. przym. *maius* ‘większy’ dla odróżnienia od n. sąsiedniej miejscowości *Parva//Minor Szczytniki*, zob. *Szczytniczki*. W 2. połowie XIX w. w wykazach administracji pruskiej n. w niemieckiej formie *Szczytnik*. Lit.: SHGPn IV 831–4; PPozn 298; Buczek 58; Die Ergebnisse der Grund- und Gebäudesteueranlagung im Regierungsbezirk Posen, 1867, 36. PS

Szczytniki (9), wś, szczec., gm. Nowogard, 11,5 km na zach. od Plotów: *Schnittrige* 1778 Büsching XII 571; *Schnittriede* 1784 Brüg II 299; *Schnittriede* 1789 MpGillyPom; *Schnittriede*, wś 1872 BerghausPom II/5, 251; *Schnittriede* 1913 Meyers II 738; *Schnittriede* — *Szczytniki*, *-nik*, *szczytnicki* 1948 MPol nr 14, poz. 55; *Szczytniki*, *-nik* 1982 WUN III 398. — Miejscowość powstała w 1754 r. jako kolonia na wykarczowanym obszarze lasu Buttelin (Brüg II 299; Wehrmann 26; Froese 132). Pierwotna n. niem. *Schnittriede*, od niem. *Schnitt* ‘cięcie, wykrój, nacięcie’ i *Riege*, śrdniem. i śrwniem. *rige* ‘linia’, oznaczała zapewne ‘linię (prze)cięcia’ i miała związek z regularnym kształtem obszaru nowo powstałej miejscowości wcinającej się w las. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczytniki*. Lit.: Wehrmann, Friedrich der Grosse als Koloniasator in Pommern. VI. Jahresbericht der Geographischen Gesellschaft zu Greifswald, II, 1898, 26. PS

Szczytniki (10), wś, tarnob., gm. Dwikozy, 8,5 km na płn.-wsch. od Sandomierza: *Scithniki* 1339 Sng II 19 (tu?); de *Szczytnik* (1348)1567 ZDM I 71; *Szczythnikj* (1367)XVI ZDM IV 140; *Szczythniki* (1440) ZDM II 335; *Szczythnyky*, *Szczythnyky* 1470–80 DB II 312, 313; *Szczythnyky* 1504 ASK I 7, 40v; *Szczythnyky* 1508 ŻDz XV 460; *Szczythniki* 1529 LR 358; *Scytnyky* 1564–65 Lusand 321; *Sczithniki* 1578 ŻDz XIV 165; *Szczythniki* 1629 RPobSd 27; *Szczytniki* 1674 ASK I 67, 389;

Szczytniki

Szczytniki 1783–84 RejKor 379; *Szczytniki* 1791 MpPerSd; *Szczytniki* 1827 Tabella II 222; *Szczytniki* 1839 MpKwat V 8; *Szczytniki* 1890 SG XI 879; *Szczytniki* 1921 Sk III 121; *Szczytniki, -nik, szczytnicki* 1970 UN 32, 52; gw. *scythniki, -nik, scythnicki*. — Forma gw. zmaurzona. Lit.: KSand 198; Buczek 58; RospSEMiG 341.

IV
Szczytniki (11), dziś *Szczytniki*, cz. osiedla Zacisze-Zalesie-Szczytniki, oraz *Nowe Szczytniki*, cz. osiedla Plac Grunwaldzki we Wrocławiu, dawniej dwie wsi: de *Stitnic* circa Ztremlino, de *Scitnic* 1204 SUR I 68, 69; inter Odram et *Scithniki* 1254, villam nostram *Schitnic* wlgariter nuncupatam 1259 SUR II 91, 184; *Schitenig* 1315, *Szytnik* 1316, *Schitenig* 1318 Reg nr 3521, 3585, 3812; gut *Schitenik* genant 1318 DTex 196; pro allodio dicto *Schytninnic* 1319, *Schitenik* 1323 CdSil III 43, 48; *Shitenik* 1323, *Schitnik* 1324, *Schzithnik*, *Schzittnik* 1331 Reg nr 4273, 4374, 5008, 5065; *Czythenic* 1332 CdSil III 58; *Szczytnik* 1333 Reg nr 5212; von *Czytenic* 1334 DTex 127; *Schitenik* 1338, *Czytenicz* 1347, *Czytenik* 1348, *Czytnik* 1349, *Czitenic* 1350, *Czitenik* 1351, *Czitenig* 1356–57, *Czitenik* 1357 CdSil III 64, 73, 74, 75, 77, 78, 154, 87; *Szczytnik* 1368, *Czytenik* 1372 DomWr 40; villa *Czittnik* 1386, *Czitenik*, *Czittnik*, *Czittnik* 1387 CdSil III 117, 129, 130, 137; De *Czitenik* ... versus *Czittnik* 1387 CdSil III 129; *Czeytnik* 1425, *Scheitnig* 1528 DomWr 40; inter silvam civitatis retro *Scheitnik* 1442 SRS II 236; *Scheitnig* 1528, *Scheytnig* 1548 DomWr 40; *Scheitnig* 1577 Heyne III 600; *Scheitnich* 1620, *Scheidnig* 1632 Kastner I 189, 220; *Schoitnig* (!) 1644 MpDSBres; *Scheidnig* 1652 J I 284; *Schnitnig* 1654 SMDŚ III 388; *Scheitnig* 1673 ORust 382; *Neu Scheitnig* 1693, *Altt Scheitnig* 1718 DomWr 40; *Alt Scheutnig*, *Neu Scheutnig* 1736 MpWielWrat; *Alt Scheitnig*, ehemals ein Fischerdorf, jetzt ein Dorf ... *Neu Scheitnig*, ist Vorstadt von Breslau 1795 Z XII 209; *Alt Scheitnig*, *Neu Scheitnig* 1829 MpRey nr 151; *Scheitnig* 1836 ORust 398; *Alt Scheitnig*, D[orf], *Neu Scheitnig*, sonst Dorf, jetzt Vorstadt von Breslau 1845 K 586; *Scheitnig* 1895 Neuer Plan der Stadt Breslau; *Scheitnig* 1931 Plan von Gross-Breslau; *Scheitnig* — *Szczytniki*, dzielnica mta 1945 Biuletyn 36; *Wroclaw-Szczytniki* 1967 SM 1268; *Szczytniki*, *Nowe Szczytniki* XXI PRNG.

— Pierwotna n. *Szczytniki* podlegała stopniowemu niemieczaniu, od XVI w. stabilizuje się niem. forma *Scheitnig*. Po powstaniu (lub wydzieleniu) w sąsiedztwie nowej osady w 1660 r. zaczęto stosować człony dyferencyjne *Alt* ‘stare’ i *Neu* ‘nowe’. Miejscowość *Neu Scheitnig*, w XVIII w. będąca już przedmieściem Wrocławia, została do niego włączona w 1808 r. (Szulc, Osiedla podwrocławskie na początku XIX w., 1963, 19), zaś *Alt Scheitnig* w roku 1868 (Amt-Breslau 1868, 6) — obszar tej ostatniej funkcjonował pod n. *Scheitnig*. Po 1945 r. zwyczajową niem. n. dzielnicy Wrocławia *Scheitnig* zastąpiło pol. n. *Szczytniki* (n. *Scheitnig* od połowy lat 30. XX w. nie miała oficjalnego statusu — obszar ten należał do Breslau-Wilhelmsruh, czyli Zacisza, zachowała się ona jedynie w urbanonimach, np. *Scheitniger Park*, dziś Park Szczytnicki, czy *Scheitniger Strasse*, dziś ul. Szczytnicka). W powojennej kartografii i w PRNG na określenie obszarów dwu dawnych wsi funkcjonują n. *Szczytniki* i *Nowe Szczytniki*, jednak nie mają one urzędowego statusu. W 1991 r. obszar Szczytnik został włączony do osiedla Zacisze-Zalesie-Szczytniki, natomiast Nowe Szczytniki znalazły się w obrębie osiedla Plac Grunwaldzki (Uchwała nr XX/110/91 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 20 marca 1991 r. w sprawie podziału Wrocławia na osiedla). Lit.: DomWr 39–40; Domański, Onom XIX 30; RospSEMiG 382; Biuletyn Urzędu Generalnego Pełnomocnika dla Ziem Odzyskanych 1/1, 36.

PS

Szczytniki zob. **Szczytniki Czerniejewskie**, **Szczytniki Duchowne**, **Szczytniczki**

Szczytniki Archiepiscopi zob. **Szczytniki Duchowne**

Szczytniki Czerniejewskie, wś, pozna., gm. Czerniejewo, 10 km na pln. od Wrześni: de *Shitnik* 1311, *Szytnyky* (1350)1540 KW II 288, 1; *Szythnyky* 1361 KW III 190; *Szczythnyky* 1439 AC II nr 1351; *Szczythnyky* 1463 KsgGn 2, 61; *Szczythnyky* 1511–23 ŁLB I 27; *Schzithniki* 1580 ŻDz XII 150; *Szczytniki* 1673 ASK I 74, 70v; *Szczytniki* 1783–84 RejKor 29; *Szczytniki* 1793 MpPerKl; *Szczytniki*, adel. [Dorf] 1798 HstB I 611; *Szczytniki* 1802–03 MpGillyPr; *Szczytniki czerniejewskie*, königl. (!) Dorf 1823 Mützell IV 420; *Szczytniki* 1846 KsP 465; *Szczytniki czerniejewskie* 1847 Huhn VI

196; *Szczytniki (czerniejewskie)* 1854 Messow 344; *Szczytniki czerniejewskie* 1871 GemGut IV 224; *Szczytniki czerniejewskie* 1885 GemLex V 280; *Szczytniki al. Szczytniki Czerniejewskie*, folw. 1890 SG XI 880; *Szczytniki-czerniejewskie (Adlig)* 1903 Lange 997; *Szczytniki, Adlig* 1905 GemLex V 196; *Szczytniki Czerniejewskie*, niem. *Szczytniki Adl.*, obsz. dw. 1921 Sk X 114, 158; *Szczytniki Czerniejewskie, -nik -kich, szczytnicki* 1967 UN 77, 6. — Pierwotnie *Szczytniki*, od XIX w. stosowano też n. zestawioną z członem lokalizującym od n. m. *Czerniejewo* dla odróżnienia od n. wsi *Szczytniki Duchowne* (zob.). Na pocz. XX w. człon ten został zmieniony na niem. *Adlig* ‘szlachecki’ — wieś była własnością szlachecką (por. np. zapis z 1798 r.) w odróżnieniu od Szczytnik Duchownych, które były własnością najpierw kościelną, później królewską. Dodatkowe człony były stosowane jedynie w wykazach urzędowych, natomiast w księgach metrykalnych występuje tylko n. *Szczytniki*. Po 1918 r. ustalono urzędowo n. *Szczytniki Czerniejewskie*. Lit.: Lange, Handbuch des gesamt Verkehrrswesens des Deutschen Reiches, 1903, 997. PS

Szczytniki Duchowne, wś, pozn., gm. Gniezno, 5 km na wsch. od Gniezna: *Scithniki* 1319 KW II 343; *Szcithniki* 1357 KW III 69; *Sczithniki Archiepiscopi* 1440 AC II nr 372; *Sczithnyky* 1511–23 LLB I 19; *Szcitniki* 1580 ŻDz XII 144; *Szczytniki Archiepiscopi* 1618–20 PKal 186; *Szczytniki* 1673 ASK I 74, 70v; *Szczytniki*, [possessor:] książę prymas 1783–84 RejKor 28; *Wies Szczytniki ...* Wsi *Szczytnik Duchowney* 1789 MKI(Tab 34, 449); *Szczytniki* 1793 MpPerKI; *Szczytniki*, geistlich [Dorf] 1798 HstB I 611; *Szczytniki* 1802–03 MpGillyPr; *Szczytniki krolewskie*, königl. Dorf 1823 Mützell IV 420; *Szczytniki* 1832–34 MpRey nr 79; *Königl. Szczytniki, Szczytniki Królewskie* 1844 AmtBromberg 63; *Szczytniki* 1846 KsP 471; *Szczytniki skorzenskie* 1847 Huhn VI 196; *Szczytniki (skorzenskie)* 1854 Messow 344; *Szczytnik (Königlich)* 1871 GemGut IV 220; *Szczytnik, Königlich* 1885 GemLex V 276; *Szczytniki Skorzęcińskie al. Królewskie*, urząd. *Koeniglich Szczytnik* 1890 SG XI 880; *Szczytniki Duchowne*, niem. *Szczytniki Kgl.*, wś 1921 Sk X 113, 158; *Szczytniki Duchowne, -nik -nych, szczytnicki* 1967 UN 77, 8. — Pierwotnie *Szczytniki*. Miejsco-

wość była własnością kościelną, należała do arcybiskupa gnieźnieńskiego, stąd w XV–XVII w. notowana również n. zestawiona z członem łac. *Archiepiscopi*. Na pocz. XIX w. w wyniku sekularyzacji miejscowość przeszła w posiadanie króla Prus i zaczęto stosować n. zestawioną z członem od przym. *królewski*, niem. *königlich*, okresowo też spotykane są formy z członem lokalizującym od n. m. *Skorzęcin*. Dodatkowe człony (dyferencyjne wobec wsi *Szczytniki Czerniejewskie*) były stosowane jedynie w pruskich wykazach urzędowych, natomiast w księgach metrykalnych występuje tylko n. *Szczytniki*. Po 1918 r. ustalono urzędowo n. *Szczytniki Duchowne*. PS

Szczytniki Duże zob. **Szczytniki nad Kaczawą**
Szczytniki-Kolonia zob. **Szczytniki (7)**

Szczytniki Królewskie zob. **Szczytniki Duchowne**

Szczytniki Maius zob. **Szczytniki (8)**

Szczytniki Małe, wś, legn., gm. Kunice, 7 km na pñ.-wsch. od Legnicy: *Syldar* ok. 1300 CdSil XIV 119 (tu?); [*Schildern*] (1348) UGB nr 173; *Schildern* 1357 RegŚl III nr 570; uff den vier dorffern *Schildern* Banewicz Schöneburn und Buchwald 1359 GrMark I 339; vff den vier dorffern *Schildern*, Benewicz, Schoneburn vnd Buchwald 1359, *Schildern* 1373, *Schildern* 1401 Schir 146, 194, 254; *Kl. Schüllern* (!) ok. 1672 MpDSLig; *Kl. Schildern* 1736 MpWielLig; *Klein Schildern* 1789 Z VIII 189; *Klein-Schildern* 1790 Presb IV 653; *Klein Schildern* 1821 Rumpf III 36; *Klein Schildern* 1845 K 589; *Klein Schildern* 1912 Meyers I 1000; *Klein Schildern — Szczytniki Małe, -ik -ych, szczytnicki* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szczytniki Małe, -nik -łych*, cz. wsi Spalona 1982 WUN III 398; *Szczytniki Małe, -nik -łych, szczytnicki* 2023 DzU poz. 2799. — Pierwszy zapis niepewny, może odnosić się także do pobliskiej wsi *Szczytniki nad Kaczawą*. Zapisy z lat 1357–59 wydawcy źródeł już zgodnie utożsamiają ze Szczytnikami Małymi, choć wątpliwości może budzić fakt, iż wszystkie wsi wymienione w cytowanych dokumentach leżą na pñ. od linii rz. Kaczawy, natomiast Szczytniki Małe znajdują się na pld. od niej. Zapewne obie miejscowości, niezależnie od siebie, mogły nosić niem. n. *Schildern*, stąd późniejszy człon dyferencyjny od przym. *klein* ‘mały’. Według J. Domańskiego n. *Schilder(n)* stanowi

Szczytniki Minus

niem. tłumaczenie pol. n. służebnej **Szczytniki* (: *szczytnik* ‘wyrabiający szczyty, tarcze’), por. niem. *Schilder*, stwniem. *schiltare* ‘ts.’ DWB XV 126. Za taką interpretacją n. przemawia fakt, iż tereny te były zamieszkiwane przez ludność polskojęzyczną, ponadto w pobliżu znajdowały się liczne osady służebne pełniące w średniowieczu powinności wobec legnickiego dworu, których nazwy również były w źródłach tłumaczone na j. niem. bądź szybko niemczone, np. *Piekary* (5), *Strzałkowice* (2). U. Wójcik uwzględnia n. omawianej miejscowości wśród służebnych, jednak K. Modzelewski nie zaliczył jej do n. o takim charakterze (zob. Modzelewski, mapa). Jakkolwiek pogląd J. Domańskiego wydaje się uzasadniony, nie można wykluczyć pochodzenia n. *Schilder(n)* od niem. n. os. *Schilder* Gott 432, za czym opowiada się SNGŚl, powołując się jednak przy tym na J. Domańskiego (sic!), który propozycji takiej nigdzie nie wysunął. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczytniki Male*. Lit.: SNGŚl XIII 139; Domański, Onom XIX 41–2; Domański, Szkice Legnickie I 43–4; WójcikSłuż 153. PS

Szczytniki Minus zob. Szczytniczki

Szczytniki nad Kaczawą, wś, legn., gm. Kunice, 5 km na płn.-zach. od Prochowic: *Syldar* ok. 1300 CdSil XIV 119 (tu?); *Grossen Schildern* (1413) K 500; czy *Polnischen Schildern* 1500 UGB nr 745; *Polnischschüldern* 1588 Onom XIX 42; *Pollschüllern* ok. 1645, *Pollschullern* ok. 1672 MpDSLig; *Pohlschildern* 1736 MpWielLig; *Pohlschildern* 1778 Presb IV 688; *Pohl-Schildern* 1789 Z VIII 243; *Pohlschildern* 1845 K 500; *Pohlschildern* ... welches eigentlich *Polnisch-Schildern* heisst 1887 Schlesische Schulzeitung nr 35, 365; *Pohlschildern* 1941 SOV 294; *Polany*, n. przejściowa po 1945 DzUrz(W. Dolnośląskie, 2008 r., nr 250, poz. 2728, s. 19373); *Pohlschildern* — *Szczytniki nad Kaczawą*, -ik, *szczytnicki* 1947 MPol XXV nr 124; *Szczytniki nad Kaczawą* 1961 Mp-25(Legnica); *Szczytniki Duże*, *Szczytniki n. Kaczawą* 1975 Mp-50(452.1); *Szczytniki Duże* 1979 DzUrz(WRN w Legnicy nr 4, poz. 25); *Szczytniki nad Kaczawą*, -nik *nad Kaczawą* 1982 WUN III 398. — O kwestiach spornych dotyczących najstarszych zapisów oraz interpretacji n. niem. *Schilder(n)* zob. *Szczytniki Male*. Dla odróżnienia od tej miejscowości stosowano człony

dyferencyjne od niem. przym. *gross* ‘duży, wielki’ i *Polnisch* ‘polski’ (w odniesieniu do pochodzenia etnicznego mieszkańców). W XVII w. n. zestawiona *Po(h)lnisch Schildern* uległa uproszczeniu do *Pohlschildern*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczytniki nad Kaczawą*, która zastąpiła przejściową n. *Polany*, brzmieniowo nawiązującą do nagłosowej części n. niem. W kartografii oraz w niektórych dokumentach urzędowych używano także n. *Szczytniki Duże*, zapewne przez analogię do *Szczytnik Małych*. Lit.: SNGŚl XIII 139; Domański, Onom XIX 41–2; Domański, Szkice Legnickie I 43–4; WójcikSłuż 153. PS

Szczytniki Skorzęcińskie zob. Szczytniki Duchowne

Szczytniki Średnie zob. Szczytniki (1)

Szczytno (1), wś, ciech., gm. Żaluski, 9 km na pld.-wsch. od Płońska: *Sczythno* 1382, 1486 MK 6, 184–184v; Jaschko Fortuna, de *Sczithno* (1416)1456 MK 3, 50v; *Sczithno* 1424 Zakr I nr 644; *Scytno*, *Sczythno* 1430 Mkm II nr 601; *Sczithno*, *Scithno* 1434 Zakr II nr 64, 195; granicies *Szcziczenskye* (1449)1456 MK 4, 91v–92v; *Sczythno* 1457 SHGMz(Ep. 5, 87v); nob. Joh. Szczytczensky dictus Duda de *Sczithno* 1494 SHGMz(Ep. 15, 75); *Sczythno* (1507)1517 SHGMz(Kap. P 50, 83v); *Sczythno* 1525, *Sczythno Wilkanow* ... Pan Voyczzech Wilkanowski podkomorzi Ploczki ... 1567 ASK I 40, 49v, 674; *Sczithno* 1573, *Sczithno* 1576, *Sczithno* 1580 ASK I 39, 506, 556, 703; Villa *Sczytno* 1673 ASK I 66, 462v; *Szczytno* 1783 MpPerMz; *Szczytno* 1827 Tabella II 222; *Szczytno* 1839 MpKwat IV 3; *Szczytno* 1890 SG XI 881; *Szczytno* 1921 Sk I 126; *Szczytno*, -na 1982 WUN III 398. — Od ap. *szczyt* ‘tarcza, tarcza herbowa’, też ‘wierchołek, mur’ (< psł. *ščitъ ‘tarcza, puklerz > ochrona, osłona’), czas. *szczyt* ‘bronić’ Sstp VIII 544–6, SEBor 600, z suf. -no. Nazwy tego typu mogły oznaczać miejsca obronne lub miejsca położone wyżej. W XVI w. pojawia się efemerycznie człon *Wilkanów*, nawiązujący do nazw właściciela, por. zapis z 1567 r. Lit.: ZMaz 355; Borek, -bn- 239. UB

Szczytno (2), mto, olszt.: zcu *Ortelsburg*, warianty: *Ortolffberg*, *Ortholffbergk* (1359)XV, *Ortelsburg*, *Ortelsburg* (1360)1408 PrUr V 436–7, 527; *Ortolffburg* 1379 VPr III 181; *ortlufsburg* (1388), zu *Ortelsburg* 1398 MWrm V 178, 302; in *Or-*

telszburg ... idem *Scithno* 1448 DłBan 195, 301; via in *Scythyho* per Chorzele ducente 1472 KkM 255; in *Ortelsborg* ... *Ortelszborg* ... *Ortelsz-burgk* 1486 MWrm III 376, 379; *Ortelsborgh* 1489, de *Ortelsborg* 1498 MWrm VIII 5, 113; in territorium *Ortelsburg* 1531 ZGAE XXIII 186; *Ortelsburgh* ok. 1550, in *Ortelsburg* 1611 MWrm III 402, 260; Actum in *Scyzytno*, Datum *Ortels-burgi* 1639 MK 184, 71, 71v; Actum *Stetini* (!), Actum *Scyzytnae* 1639 MK 187, 49, 50; *Ortelsburg* XVII–XVIII Froese 145; *Ortelsburg*, poln. *Scyzytno* 1785 Goldb I 127; *Ortelsburg* (*Szczytno*), mto 1820 Wald 228; *Ortelsburg* (*Szytno*) 1822 Mützell III 320; *Ortelsburg* — *Szczytno* 1879 KętN 215; *Szczytno*, niem. *Ortelsburg* 1890 SG XI 882; *Ortelsburg* — *Szczytno*, -a, *szczycieński* 1946 MPol XXIV nr 44; *Szczytno*, -na 1982 WUN III 398; gw. *scitno*, -na, też do *scytyna*, ve *scitnie* NitschPis II 262, 318. — Dawna n. niem. *Ortelsburg* odnosiła się pierwotnie do zamku obronnego, który został zbudowany w 1266 r.; prawo miejskie miejscowość otrzymała dopiero w 1616 r. Nazwa od nazw. wielkiego szpitalnika i komtura elbląskiego *Ortolfa* von Trier (1349–1371) + ap. *Burg*, ńrdniem. *borch* ‘zamek’. Od XV w. notowana n. pol. *Szczytno* (o etym. zob. wyżej), forma gw. zmazurzona. Lit.: *Szczytno*. Z dziejów miasta i powiatu, 1962, 70; Powiat szczycieński. Przeszość — współczesność, 2006, 139–46; RospSEMIG 382; RymNmiast 238; BiałOsad 44, 48, 53, 85. RP

Szczytno (3), wś, pil., gm. Rogoźno, 9 km na pld.-zach. od Rogoźna: Johannes *Scyzythniczski* 1391 RWlkp I nr 254 (tu?); Szlomowo et *Scitno* 1420 KszPoz 6, 38; *Scyzythno* 1448 KszPoz 16, 229v; *Scyzythno* 1497 KsgPoz 7, 304; *Scyzythno* 1508, *Scyzythno* deserta 1510 ASK I 3, 19v, 262v; Villa *Schcyzythno* ... tota deserta 1510 NKs 95; *Szczytno* deserta 1559 KsgPoz 19, 602; *Scyzytno* 1583 ASK I 4, 692; desertae *Scyzytno* 1608 KsgPoz 29, 535; *Scyzytno* deserta 1632 KsgPoz 40, 615v; bona villarum et hereditatum Szlomowo et *Szczytno* summopere desolata et penitus ad ruinam 1645 KsgPoz 45, 262; *Szczytno* Hollendry 1789 PPozn- (Tab 6, 271v); *Szczytna* 1791 MpPerPn; *Szydna* (!) 1798 MpHopf VI; *Szczytno* Vw. 1802–03 MpGillyPr; *Szczytno*, adl. Vorwerk 1823 Mützell IV 420; *Szczytno* 1846 KsP 281; *Szczytno* 1871

GemGut IV 72; *Schittno* 1885 GemLex V 56; *Szczytno*, urząd. *Schittno* 1890 SG XI 881; Swieżo nadano przezwiska kulturalne osadom ... *Sitno* (!) na *Hermannsland* 1905 Wielkopolanin nr 126, 3; *Hermannsland* 1905 GemLex V 106; *Szczytno* zamiast *Hermannsland* 1919 Tygodnik Urzędowy (Poznań), nr 24, 125; *Szczytno*, niem. *Hermannshauland* (!) 1921 Sk X 57, 158; *Szczytno*, -na 1982 WUN III 398. — Wieś *Szczytno*, opisywana już na pocz. XVI w. jako opustoszała, odrodziła się pod tą samą n. w 1690 r. (wg T. Jaworskiego) jako osada ołędzka. W 1905 r. w miejsce znieszonej n. *Schittno* urzędowo wprowadzono nową n. niem. *Hermannsland* (w Sk błędnie *Hermannshauland*); pod koniec XIX w. w miejscowości przeważała ludność niemiecka (Dziennik Poznański, nr 197/1894, 2). Po 1918 r. przywrócono n. *Szczytno*. Lit.: SHGPn IV 834–6; Borek, -bn- 239; PPozn 298–9; Jaworski, Wojna, pokój i religia a ruchy ludnościowe na polskim pograniczu zachodnim w XVII i XVIII w., 1998, 187. PS

Szczytno (4), wś, płoc., gm. Radzanowo, 8 km na pln.-wsch. od Płocka: *Scyzytno* 1434 SHGPł 299; *Scyzytno* 1471, *Scyzythno* (1472), *Scyzythno* (1474) Płoc I 276, 278, 288; *Scyzythno* 1478 Se 378; *Scyzythno* 1507, *Scyzythno* 1508 Matr IV/1, nr 67, 290; *Scyzytno* 1578 ŻDz XVI 9, 16; *Szczytno* 1662 ASK I 72, 402v; *Szczytno* 1784 MpPerPł; *Szczytno* 1827 Tabella II 222; *Szczytno* 1890 SG XI 881; *Szczytno* 1921 Sk I 115; *Szczytno*, -na 1982 WUN III 398. Lit.: SHGPł 299; ZMaz 356. UB

Szczytno (5), os., dawniej wś, słup., gm. Przechlewo, 14 km na pln.-zach. od Człuchowa: Bartholomeus de *Stetyu* (1198)1262, castellanus de *Stitna* 1275, castellano *Schitensi* 1276 Perl 7, 234, 242; de *Scicen* 1284, castellano *Styten-si* 1285 KW I 503, 519; castellano de *Scyzythina* 1286, castellano de *Scitna* 1287, in [*Scit*]na 1291 Perl 366, 377, 433; *Stitna* 1294, in *Stitna* (1295) PU III 256, 505, fals.; *Scicen* (1299) Perl 518; in *Czyten* (1304), in *Sytena* 1306 PU IV 159, 252; in *Schitna* (1312)1412 PrUr II 51; ad *Scyzythnam* ... adiacet *Scyzythne* ... adiacet *Scyzytene* ... ad *Scyzythenam* 1313 PU V 149; ad *Zchytynam*, *Zchytne* 1313 Perl 619; circa *Czyten* 1344, das gut *Czyten* 1362 HKS 26, 93; kornmole zcur *Czyten* 1374, Nitzchen von *Czyten* 1391, von *Czyeten* 1434 HKS 116, 155, 184; *Cythin* (1437) GZ 111; *Stith-*

Szczytno

no 1511/12 VisitGn 335; ze *Sczitna*, między *Sczithnem* 1565 Lupom 63, 73; *Czitno* villa 1570 ŻDz XXIII 239; *Ziethen* 1578, *Szczytno* 1617, *Szczytno* 1626 Font XI–XV 164, 514; *Szczytno* 1648 RP 190; *Szczytno* 1650, bonorum *Szczytno* 1653 Font XI–XV 465, 133; *Szczytno* 1662 ASK I 52, 902; *Szczytno*, z *Szczytna* 1682 Font V 151; *Sczitno* 1695 RepGn III 80; *Szczytno* 1749 Font XVI–XIX 469; *Szczytno* 1767 RepGn II 153; *Ziethen* 1772/73 HAPr IV 670; *Ziethen* od. *Szczytno* 1789 Goldb II 222, 266; *Zieten* 1796–1802 MpSchröt XIV; *Ziethen* 1821 Rumpf III 373; *Szczitno* (*Ziethen*) 1866 Ceynowa 85; *Ziethen* — *Szczytno* 1879 KętN 80; *Szczytno*, niem. *Ziethen* 1890 SG XI 881; *Ziethen* 1912 Bär 130; *Szczytno*, niem. *Ziethen*, majątek 1948 DzUrz(W. Szczec. nr 13, poz. 183); *Ziethen* (*Gut*) — *Szczytno*, -na, *szczycieński* 1950 MPol nr A-8, poz. 76; *Szczytno* — *Ziethen Gut* 1951 Rosp 759; *Szczytno*, -na 1982 WUN III 398. — Niektóre pierwsze zapisy mogą sugerować formę rodz. męskiego *Szczycień*, potem żeńskiego *Szczytna*, w końcu nijakiego *Szczytne*, *Szczytno* (od XVI w.). Miejscowość położona nad jez. *Szczytno*, dziś *Szczytno Wielkie*. Lit.: TrautmElb II 77. BCz

Szczytno (6), wś, warsz., gm. Kampinos, 7 km na płn.-wsch. od Sochaczewa: *Sczithno* 1402 CdP I 274; *Sezythno* 1449 SHGRw(Ep. 5, 30v); Jakub *Szczythna* 1490 Warsz nr 1701; *Szczytno* 1530 ASK I 62, 495; *Sczithno* 1534, *Szczythno* 1553 ASK I 48, 180, 291; *Sczitno* 1579 ŻDz XVI 138; Wieś *Szczytno* 1662, *Szczytno* 1674 ASK I 70, 997v, 1039v; *Sczythne* 1792 MpPerRw; *Szczytno* 1839 MpKwat III 3; *Szczytno* 1890 SG XI 880; *Szczytno* 1921 Sk I 178; *Szczytno*, -na 1982 WUN III 398. — W XVIII w. forma *Szczytne*. Lit.: Wójcik-Raw 159. UB

Szczytno (7), wś, włoc., gm. Chocień, 8,5 km na płn.-zach. od Chodcza: *Sczitno* 1401 Koz V 393; *Sczithno* 1418 Koch nr 170; *Sczithno* 1425 AC III nr 484; *Szczythno* 1498 Lupbrz 97; *Sczithno* 1527 Vlad XI 36; *Sczithno* 1557–66 ŻDz XIII 9; *Scitno* 1594 Vlad XXIII 56; *Szczytno* 1634 Rpodbrz 219; *Szczytno* 1674 Rpog 138; *Szczytno* 1785 MpPerKu; *Szczytno* 1827 Tabella II 222; *Szczytno* 1839 MpKwat II 3; *Szczytno* 1890 SG XI 880; *Szczytno*, -na, *szczytnowski* 1972 UN 191, 11. Lit.: SHGKu-(materiały) 440; Borek, -bn- 239. KS

Szczytno zob. **Sitno** (9), **Szczytna** (1), **Szczytnik**

Szczytnówek, cz. wsi Janaszówek, dawniej wś, skiern., gm. Sochaczew: *Szczytnówek* 1906 CatVar 114; *Szczytówek* (!) 1917 OVWar II 163; *Szczytnówek* 1921 Sk I 178; *Szczytnówek*, wś 1967 SM 1123; *Szczytnówek*, -wka 1982 WUN III 398. — Od n. wsi *Szczytno* (6), leżącej w pobliżu, z suf. deminutywnym -(ó)w^{ek}. Lit.: WójcikRaw 159. UB

Szczytowice zob. **Szczytki**

Szczytów, wś, płoc., gm. Dobrzelin, 5,5 km na wsch. od Żychlina: *Szczytow* 1661 ASK I 65, 274v; *Szczytowo* 1673, *Szczytowo* 1674, *Szczytow* 1677 ASK I 74, 627v, 697, 744v; *Szczytow*, folw. 1783–84 RejKor 80; *Szczytow* 1793 MpPerŁęcz; *Szczytow* 1798 HstB III 213; *Szczytow* 1802–03 MpGillyPr; *Szczytów*, folw. 1890 SG XI 882; *Szczytów*, folw. 1921 Sk I 57; *Szczytów*, -towa, *szczytowski* 1974 UN 41, 19. — Od n. os. *Szczyt* SSNO V 298, z suf. -ów, też -owo. KS

Szczytów zob. **Szczyty** (1)

Szczyty (1), wś, opol., gm. Baborów, 5 km na płn.-wsch. od Baborowa: *Schczyti* 1423, *Schiti* 1441 CdSil XXXIII 153, 154; *Szczytuow* (1511) K 693; *Szczytuow* 1512 Triest 938; *Szczytuow* (1532) K 693; [połowa] *Szczytow* 1538 OSH X 179; ex villa *Szczytii* 1679 J II 84; *Tscheit*, P[olonice] *Schzyty* 1736 MpWielOppol; *Tscheidt* 1743 SNGŚI XIII 139; *Tscheidt* 1779 Büsching XIII 296; *Tscheid*, pohl. *Schzyty* 1783 Z II 313; *Tscheidt* 1821 Rumpf III 221; *Tscheidt*, *Szczyti* 1830 Kn 792; *Tscheidf.* 1830 MpRey nr 191; *Szczyty*, *Tscheidt* 1900 Myc 49; *Maxwaldau*, fr. *Tscheidt* 1934–37 OÄSchl I 41; *Szczyty* (*Tscheidt*) — *Maxwaldau* 1939 Prus 70; *Maxwaldau* — *Szczyty*, -ów, *szczycki* 1947 MPol XXV nr 124; *Szczyty*, -tów 1982 WUN III 398. — Pierwotnie *Szczyty*, od n. os. *Szczyt* SSNO V 298 lub od stp. ap. *szczyt* ‘tarcza, puklerz; górna część jakiejś budowli; mur’, w l. mn., w XVI w. też *Szczytów*, z suf. -ów. H. Borek oraz SNGŚI dopatrywali się w podstawie znaczenia topograficznego ‘wierzchołek wzniesienia’, co nie znajduje poparcia w topografii miejscowości. Nazwę zmieniono jako *Tscheit*, *Tscheidt*. Nazwa niem. *Maxwaldau* wprowadzona w okresie administracji hitlerowskiej. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szczyty*. Lit.: SNGŚI XIII 140; BorGŚI 58; BorOp 31. PS

Szczyty (2), wś, rad., gm. Białobrzegi, 4 km na wsch. od Białobrzegów: *Szczyti* 1343 KMaz II 258; *Szczythi* 1424 Czer nr 1655; *Szczythi* (1448)1456 MK 4, 86; *Szczythy* 1509, 1524 MK 32, 232v; *Szczythi* (1531) VisitGn 669; *Sciti* 1576 ŻDz XVI 244; *Szczythy*, *Szczyty* Minkowka et Brzeska Wola 1662 ASK I 72, 666–666v, 670; *Szczyty* 1783 MpPerMz; *Szczyty* 1827 Tabella II 222; *Szczyty* 1890 SG XI 883; *Szczyty*, *-tów*, *szczycki* 1964 UN 18, 24. UB

Szczyty (3), wś, sier., gm. Działoszyn, 10,5 km na zach. od Pajęczna: *Szczyty*, *Szczythi*, *Szczythy* 1470–80 DB I 504; *Szczythi* 1487 Matr I nr 1878; *Szczythy* 1511 ŻDz XIII 211; *Szczythy* 1511–23 ŁLB I 533; *Szczyty* 1552 ŻDz XIII 303; we *szczytach* 1662 ASK I 65, 223v; Villa *Szczyty* 1673 ASK I 74, 534v; *Szczyty*, *Szczyty* 1712 RepGn I 119; *Szczyty*, *Szczyty* 1761–63 RepGn I 309; *Szczyty* 1779, *Szczyty* 1797 RepGn I 390, 489; *Szczyty* 1802–03 MpGillyPr; *Szczyty* 1827 Tabella II 222; *Szczyty* 1839 MpKwat II 6; *Szczyty* 1890 SG XI 883; *Szczyty* 1921 Sk II 125; *Szczyty*, *-tów* 1982 WUN III 398; gw. *szczyty*, *-tuf*, *szczytoski*. — Forma gw. zamazurzona. Lit.: SHGWiel 159. KS

Szczyty (4), wś, sier., gm. Poddębice, 5 km na płd.-wsch. od Poddębic: *Szczythy* 1511 ASK I 24, 153; *Szczythy* 1511–23 ŁLB I 667; *Szczythy* 1532, *Szczyty* 1552, *Szczyty* 1564, *Szczythy* 1577 ASK I 25, 295v, 372v, 725v, 392; *Szczythy* 1578 ASK I 24, 777; we *Szczytach* 1661 ASK I 65, 223v; Villa *Szczyty* 1673 ASK I 74, 533v; *Szczyty* 1783–84 RejKor 90; *Szczyty* 1793 MpPerŁęcz; *Szczyty* 1827 Tabella II 222; Hol. *Szczyty* 1839 MpKwat II 4; *Szczyty*, folw. 1890 SG XI 883; *Szczyty*, kol. 1921 Sk II 56; *Szczyty*, *-tów*, *szczytowski* 1973 UN 47, 22; gw. *szczyty*, *-tuf*, *szczytoski*. — Forma gw. zamazurzona. KS

Szczyty zob. **Szczyt**, **Szczyty-Dzięciolowo**, **Szczyty-Nowodwory**

Szczyty-Dzięciolowo, wś, biały, gm. Orla, 12 km na płd.-wsch. od Bielska Podlaskiego: *Дятелово*, з *Дятелы* 1567 Popis 988, 1099; *Dzięciolowo* ... Pan Casper Irzikowicz ... swego *Dzięciolowa* 1577, Villa *Dzięciolowo*, *Dzięciolowo* 1577, *Dzięciolowo* 1591 ASK I 47, 261v, 264v, 266, 796v; *Dzięciolowo* 1616 Białostoczczyzna 3/27, 53; *Dzięciolowo* 1634, *Dzięciolowo* 1635 AtPd(APB_Bra 10v, 31v); Wies

Dzięciolowo 1673 ASK I 70, 358v; Z *Szczytów* 1719 Księga cudów... 79; *Szczyty* 1723 SHGPD-(ADS, D. nr 152, k. 65); Pan Jan Wegierski ... Maiętności *Dzięciolowa* i *Szczytow* Dziedzic ... niemalym kosztem Cerkiew ... przy Dziecioczney wsi swoiey *Szczytach* postawił ... Dan w *Dzięciolowie* ... Inwentarz Cerkwi w Dobrach *Dzięciolowo Szczyty* ufundowanej 1785 Sosna, Fionik 339–41; *Szczyty* 1790 SHGPD(rkps DA nr 11630); *Szczyty Dzięciolowo* 1795 MpPerPd; *Szczyty*, *Dzienciolowo* 1808 MpTex XIII; *Dzięciolowo*, *Szczyty* 1859 MpChr; *Szczyty Dzięciolowo* ok. 1859, *Щуты-Денделово* 1878 Sosna, Fionik 348; *Щуты-Дзенциолово* 1878–86 Kond 196; *Szczyty Dziendzielowo* (!) 1890, *Szczyty Dzięciolowo* 1902 SG XI 883, XV/2, 641; *Szczyty* 1921 Sk V 25; *Szczyty-Dzięciolowo* 1933 SkBy 1676; *Szczyty-Dzięciolowo*, *-tów-wa*, *szczytowski* 1972 UN 153, 39; gw. *šczyty*, *šczytoŭ*, *šczytoŭski*. — Dawniej *Dzięciolowo*, od brus. n. os. *Дзяцел*, *Дятел* BiryłaBA II 133 (por. brus. ap. *оцацел* ‘dzięciół’, pol. n. os. *Dzięciół*, *Dzięciel* SSNO I 564), z suf. *-owo*, także w formie pluralnej. Później n. *Szczyty*, od nazw. litewsko-ruskiego rodu *Szczytów* herbu Jastrzębiec, w l. mn., właścicieli tych dóbr w XV i w l. połowie XVI w.; por. też brus. n. os. *Шчыт* BiryłaBA II 489 (: *szczyt* ‘tarcza, puklerz’). Ostatecznie utrwaliła się n. w formie zestawienia *Szczyty-Dzięciolowo*. W formie gw. widoczny wpływ fonetyki białoruskiej. Lit.: Kond 196; Jaszczółt, Ród Niemiry z Wsielubia. Niemirowiczowie i Szczytowie herbu Jastrzębiec do połowy XVI wieku, [w:] Unia w Horodle na tle stosunków polsko-litewskich, red. S. Górzynski, 2015, 205–8; Sosna, Fionik, *Szczyty. Dzieje wsi i parafii*, 2006; Księga cudów przed ikoną Matki Bożej w Starym Korninie dokonanych, oprac. A. Mironowicz, 1997, 79. IN

Szczyty-Las, wś, sier., gm. Działoszyn, 13 km na zach. od Pajęczna: *Szczyty-Dąbrowa*, 1 dom ok. 1972 UN(mps) 45, 37; *Dąbrowa* 1979 Mp-50(501.4); *Pod Lasem*, cz. wsi Szczyty 1981 WUN II 766; *Dąbrowa* 1983 Mp-10(131.442); *Dąbrowa* 1997 Mp-50(M-34-26-D); *Pod Lasem*, cz. wsi Szczyty 2013 DzU poz. 200; *Szczyty-Las*, *-tów-Lasu*, cz. wsi Szczyty 2020 DzU poz. 2426; *Szczyty-Las*, *-tów-Lasu*, *szczytowski*, wś 2023 DzU poz. 2799. — Początkowo była to cz. wsi

Szczyty-Nowodwory

Szczyty (3) o n. *Dąbrowa*, ponowionej z n. ter., por. *Dąbrowa*, pole ok. 1972 UN(mps) 45, 37. Późniejsza n. urzędowa *Pod Lasem* określała położenie miejscowości pod lasem, który od 1983 r. stał się rezerwatem przyrody *Dąbrowa w Niżankowicach* (MPol nr 39, poz. 230). W 2020 r. wprowadzono nową n. urzędową *Szczyty-Las*, zaś w 2023 r. miejscowość uzyskała status wsi.

KS/PS

Szczyty-Nowodwory, wś, biał., gm. Orla, 12 km na płd.-wsch. od Bielska Podlaskiego: [*Szczyty Nowodwory*] ok. 1859 Sosna, Fionik 82; *Щуты Новодворы* 1878 Sosna, Fionik 349; *Щуты-Новодворы* 1878–86 Kond 196; *Szczyty Nowodwory*, wś i dobra 1890 SG XI 883; *Nowodwory*, folw. 1921 Sk V 25; *Szczyty-Nowodwory*, wś 1933 SkBy 1676; *Szczyty-Nowodwory*, -tów-rów, *szczytowski* 1972 UN 153, 39; gw. *šćyty novodvory*, -ou -u, *šćytoŭski*. — Początkowo *Szczyty*, zob. *Szczyty-Dzięciotowo*; później n. zastawiona z drugim członem od wyrażenia *nowe dwory*, w formie złożenia z interfiksem -o-, który nawiązuje do wybudowanego w 1812 r. przez właściciela Szczytów, Antoniego Wiewiórskiego, drewnianego dworu. W formach gw. widoczny wpływ fonetyki białoruskiej. Lit.: Kond 196; Sosna, Fionik, *Szczyty*. Dzieje wsi i parafii, 2006.

IN

Szczyżmin zob. **Strzyżmin**

Szebien zob. **Szebnie**

Szebn(i)a zob. **Szebnie**

Szebnie, wś, krośn., gm. Jasło, 9 km na płn.-wsch. od Jasła: *Sebna* (1105)XII, *Sebna* (1229) KTn 2, 22; *Sebna* 1275 CdP III 109; *Sebne* (1288) XV KTn 71; de *Seben* 1325–27, de *Schiben* 1335–42 MVat I 135, 382; *Szebna* 1362, *Szebna* (1367) KTn 128, 151; *Szebne* 1399 ZDM I 291; de *Scheben* 1420, de *Scheben* 1421 KszBiec 1a, 225, 233; de *Schybyen* 1426 KsgBiec 4, 11; *Szebnye* 1432 KMłp IV 276; *Schebne* 1436 KsgBiec 2, 344; de *Szebyen* 1444 AGZ XIII nr 7388; de *Schebyen* 1445 KszKrak 198, 276; in *Schebny* 1459 AGZ XI nr 3494; *Schebnya* 1470–80 DB II 283; *Szebna*, *Szebnya* 1483 KszKr 20, 181, 215; de *Schebnya* 1484 KsgKr 21, 1050; de *Syebnye* 1497, de *Syebnye* 1498 KsgBiec 4, 123, 98; *Schebnye*, *Szebnye* 1504 ASK I 8, 3v, 16v; *Szebnye* 1505 ASK I 7, 80; *Schebnye* sors, *Szebnya* 1508 ŻDz XV 465; *Szyebnye*, *Szebnye* 1513 AGZ XVI

nr 3668, 3670; *Shebnya* 1529 LR 62; *Schebnia* 1536 ASK LIV 12, 37; *Schebnye* 1538 ASK I 50, 117v; Paroch. *Siebnie*, [villa] *Siebienie* (!) 1581 ASK I 8, 798; *Szebnie* 1599 ABMK LXXXI 114; *Szebnie* (1629) RPobPilz 225; *Szebnie* 1673 ASK I 67, 698v; *Szebnie* 1779–83 MpMieg; *Szebnie* 1890 SG XI 884; *Szebnie* 1921 Sk XII 16; *Szebnie*, -ni, *szebiński* 1965 UN 58, 214; gw. *šebnie//šebne*, -ill-yj, *šebeński//šebijski*. — Pierwotnie *Szebnia*, później *Szebnie* (l. mn.). Nazwa niejasna, może odantroponimiczna, por. n. os. *Szeba* (: *szybać* ‘bić, uderzać’), *Szebin*, *Szebnia* (ta traktowana jako odmiejscowa) lub *Sebastian* SSNO V 299–300, SEMot I 302–3. A. Bańkowski traktuje formę *Szebn(i)a* jako dualną. Lit.: OPilz 56; LJas 587–8; BańMorf 56, 87.

IN

Szechlin zob. **Czeklin**

Szedlewo Węzewskie zob. **Szetlew**

Szedzie zob. **Żodzie**

Szedziec, wś, leszcz., gm. Góra, 6 km na płd.-wsch. od Góry: *Sedecz* ok. 1300 CdSil XIV 160; villas ... *Scheditz* 1310 KW II 277; *Schediz* 1310 Reg nr 3121; *Schetcz* 1490 GrMark I 271; *Schätz* 1643 MpDSGlog; *Schätz* 1644 MpDSWol; *Schez*, *Schetz* 1670, *Schetze*, *Schetz* 1679, in pagello *Schaetz*, *Schätz* 1687/88 J III 103, 109, 174, 471, 472; *Schaetz* 1736 MpWielWol; *Schätz* 1739 MpWielGlog; *Schätz* 1787 Z VII 262; *Schätz* 1845 K 583; *Schätz* — *Szedziec*, -dźca, *szedziecki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szedziec*, -dźca 1982 WUN III 399. — Pierwotna postać n. niejasna. Według SNGŚI *Siedec*, z wcześniejszego **Siedlec* (: *siodło* ‘miejsce zasiedlone, osiedle’), z uproszczeniem grupy -dl- > -d-, analogicznie do *Siedźca*, *Siedca* : *Siedlca* (: *siodło*) RospSEMIG 281. Wydaje się jednak, że możliwości odczytu najstarszych zapisów jest więcej, np. **Siedziec* (: stp. *siedza* ‘siedlisko, siedziba’ PF XVIII/1, 236) lub **Sędziec*(z) (: n. os. *Sędzia* SSNO V 35 < *Sędzi-*), *Sied(e)cz*, *Szedziec* (: *szady*). Nazwę zniemczono jako *Schätz*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szedziec*. Lit.: SNGŚI XIII 140.

PS

Szedźne zob. **Wszedzień** (1)

Szedźno zob. **Wszedzień** (1)

Szeestein zob. **Szestno**

Szegdy, przys. wsi Cieplice, dawniej wś?, przem., gm. Adamówka, 9 km na płd.-zach. od Tarnogrodu: *Szegdy* Chal. 1779–83 MpMieg;

Szegdy 1831 Sch 32; *Szegdy* 1839 MpKwat VI 12; *Szegedy* 1855 MpKum; *Szegedy* 1861–64 MpFran; *Szegdy*, wólka we wsi Cieplice 1890 SG XI 885; *Szegdy* 1923 Mp-100(47-35); *Szegdy*, os. 1933 SkBy 1676; *Szegdy*, *Szegd*, cz. wsi 1965 UN 57, 8; *Szegdy*, *Szegd* 1982 WUN III 399. — Od nazw. *Szegda*//*Szegeda* Snazw IX 260, ukr. *Шезда*//*Шезеда* IrkESUP 812, w l. mn. Miejscowość należała do parafii greckokatolickiej w Cieplicach, w której notowane było nazw. *Szegda*, por. Demetry *Szegda* 1801 APPrzem(56/2024/0/-/1, k. 130). Nazwisko to występuje dziś głównie na pograniczu polsko-ukraińskim (w Ukrainie przede wszystkim w obwodach: zakarpackim, iwano-frankińskim, lwowskim i tarnopolskim, w Polsce — w woj. podkarpackim), pochodzi prawdopodobnie od węg. *segeda* ‘pomocnik, czeladnik’ (inaczej K. Rymut, który nazw. typu *Segeda*, *Szegeda* wywodzi od węg. n. os. *Szegedi*, a tę od n. m. *Szeged*). BCz/PS

Szegrowo zob. **Żęgrowo**

Szejki zob. **Szyjka**, **Szyjki** (1)

Szela zob. **Ryn Reszelski**

Szelassen zob. **Żelazy** (2)

Szelatyński Młyn zob. **Szczelatyn**

Szeląg, cz. Poznań, dawniej wś: *Szchiling* 1580, *Szchiling* 1581 ASK I 6, 166, 422v; *Schiling* 1583 ASK I 4, 715; *Schiling* 1583, *Szeling* 1619, praedium *Szeląg* 1677 LuPozn 31, 66, 110; *Szyling* 1723 APPozn(53/3464/0/6/132, k. 37); praedium *Szeląg* 1728 NGPozn 117; *Szeląg* 1730 LuPozn 188; *Schilling* 1793 NGPozn 117; Vw. *Schilling* 1802–03 MpGillyPr; *Schilling* (*Szelong*), folw. 1823 Mützell IV 238; do wsi (!) *Szeląga*, *Szeląg* pos. 1846 KsP 334, 344; Colonie *Schilling* 1871 GemGut IV 64; *Szeląg*, niem. *Schilling*, os. 1890 SG XI 887; *Schilling*, Gasthaus 1913 Meyers II 711; *Szeląg*, niem. *Schilling*, os. 1921 Sk X 74, 158; *Szeląg*, -ga 1966 UN 93, 7. — Od nazw. poznańskiego mieszczanina Mikołaja *Schillinga*, który w 1577 r. otrzymał od króla zezwolenie na wykup gruntów w pobliżu młyna Nadolnego/Podolnego w Boninie, gdzie wkrótce powstała osada (ZHGP VI 442–3). Niemiecka n. *Schilling*, która w XIX w. miała charakter oficjalny, została spolszczona jako *Szyling* oraz *Szeląg*, choć zapewne jeszcze jako nazw. funkcjonowała przed powstaniem osady w dwóch wariantach, por. ab

Joanne *Schelang* sive Posnaniansi 1503 Matr III nr 918, Joannis *Schiling* 1504 Matr IV/3, supl. nr 1293. W świetle powyższych informacji błędne jest twierdzenie M. Rudnickiego, który łączył omawianą n. z ap. *szele* ‘ciernie’, *szelina* ‘krzaki, zarośla; las’. Lit.: SHGPn IV 836–7; PPozn 299; NGPozn 117; Rudnicki, SIOcc VIII 441–4. PS

Szelągi zob. **Lopienie-Szelągi**

Szelągowo, leśn., dawniej wś, olszt., gm. Jonkowo, 10 km na zach. od Olsztyna: ad villam ... *Schilingam* ... piscandi in Schilygeys lacubus (1340–48)1558 PrUr IV 281, 282; de *Schillingsdorf* 1363 UBP 96 (tu?); de *Schillingsdorf* (1378) VPr III 169; *Schilling* 1591–1603 PospWrm 143; *Scheling* 1615 RŁWrm 271; *Schiling* 1656 Kolberg 246; *Szelągowo* 1673–74 Bonk III 442; *Schillings* XVII Obłąk 561; *Schilling* 1717 GuldWij 65; *Schillings* 1785 Goldb I 184; *Schillings*, wś 1820 Wald 171; *Schillings* 1889 SG X 373; *Schillings* — *Szelągowo* 1946 Ley I 72; *Schillings* — *Szelągowo*, -a, *szelągowski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szelągowo* — *Schillings*, wś 1951 Rosp 323; *Szelągowo*, -wa 1982 WUN III 399; gw. *šelungowo*. — Nazwa wsi ponowiona z prus. n. jez. **Silīng(a)s* (podwojenie -*ll-* wskazuje na -*i-*). Nazwa jez. utworzona przy pomocy suf. hydronimicznego -*ing* (Ger 161) od archaicznego rdzenia **sīl-*, por. prus. ap. *silō* ‘puszcza’, lit. *šilas* ‘bór, sosnowy las’, lit. n. w. *Sylŷs*, *Silupis*, *Šyl-upis*, *Šilas*, *Šiliņgė*, prus. n. *Schilen*, n. w. *Schilling*. Nazwę w związku z wczesną pisownią przez *sch* skojarzono z ap. *Schilling* ‘szeląg, pieniążek’ Gott 432; okresowo z niem. członem *Dorf* ‘wieś’. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szelągowo* (kalka n. niem. z przystosowaniem do n. z suf. -*owo*). Lit.: PospWrm 143; Biolik, HE V 120; PrzybBałt 289. RP

Szelągówka, wś, olszt., gm. Sorkwity, 10 km na pln. zach. od Mrągowa: *Szillangowken* 1718 GStA PK(GHS, Amt Seehesten, Nr 1, s. 438); *Schilangowken*, *Schilangoffken* 1742, *Schlangoffken* (!) 1746, *Schillangowen* 1769, *Schelongowken* 1783 Dilleb II 484, 790, 506, 532, 536; *Schellongowken*, maj. 1785 Goldb III 140; *Schilangoffken* 1788, *Schelingowkische* Wald 1793 Dilleb II 596, 543; U.F. *Schilangowken* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Schellongowken* 1823 Mützell III 230; *Schilangowken* 1836 MpReyPr(Sensburg); *Schel-*

Szelązek

longowken, Sielągowka, -ki, Schelongowken, Sielągowka, -i, wś ok. 1859 SzcześTeka 34, 35; *Schellongowken* 1871 GemGut I 324; *Schilangowken* — *Szelągówka* 1879 KętN 180; *Schellongowken* 1913 Meyers II 703; *Schillingshofen* 1938, *Schelengowken* — *Szelągówka*, os. 1946 Ley I 58; *Schillingshofen* — *Szelągówka, -ki, szelągówecki* 1949 MPol XXVII nr A-92; *Szelągówka*, os. 1967 SM 1123; *Szelągówka, -ki, cz. wsi* Surmówka 1982 WUN III 399; *Szelągówka, -ki, szelągówecki* 2023 DzU poz. 2799. — Wieś założona została w obrębie kompleksu dóbr nadanych w 1373 r. Prusowi Sanglobe. Nazwa pochodzi od nazw. kolejnego nabywcy wsi — *Szeląga*, z suf. *-ówka*. W 1938 r. nadano urzędowo n. niem. *Schillingshofen*. Lit.: Mrağowo. Z dziejów miasta i powiatu, 1975, 194, 201. RP

Szelązek, os. notowana do 1967 r., dawniej wś, elbl., gm. Lechowo, 6,5 km na płn.-wsch. od Ornety: circa bona *Schillingut* 1384 MWrm V 138; *Schilling* 1656 Kolberg 246; *Schilling* 1755 MpEnd; *Schillingsgraben* (!) 1833 Gause 103; *Schillingsgrund* (!) 1849 MpRey nr 19; *Schillingsgut*, folw. 1889 SG X 373; *Schillingsgut* 1913 Meyers II 211; *Schillingut* 1935 Gause 103; *Schillingsgut* — *Szelązek*, os. 1946 Ley I 14; *Schillingsgut* — *Szelązek, -zka, szelążecki* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szelązek* — *Schillingsgut*, os. 1951 Rosp 324; *Szelązek* 1967 SM 1123. — Nazwa niem. *Schillingut, Schillingsgut*, z członem *-gut* 'dobro' i *Schiling/Schillings*, substytutem fonetycznym prus. n. **Siling-s*, pol. *Szeląg*, dawnej n. strugi Opin, por. *Schilling* 1376, in fluvium ... *Schilling* 1382 MWrm V 3, 98, a riuo dicto *Schillingflies* ... iuxta fluuium *Schilling* 1384 MWrm V 138, dalej Biolik, HE V 47 i objaśnienia n. m. *Szelągowo*. Człon *Schilings-* wskazuje na przystosowanie do n. niem. z *-s* (genetivus). Hydronim związany też może z lit. *skylė* 'otwór, dziura' (*ch = k*), *skilti, skylā* 'podzielić, rozpaść się' (Daubaras, Baltistica 17, 87). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szelązek* (zapewne w wyniku interpretacji pierwszego członu n. niem. jako ap. *Schilling* 'szeląg'). Śladem po n. miejscowości jest obecnie n. ter. *Szelązek*, uroczysko-dawna miejscowość (PRNG). Lit.: Biolik, HE V 47; PrzybBalt 289–90. RP

Szelązna Wólka zob. **Wólka Szelężna**

Szelbarg, wś zaginiona, leżała w dawnym pow. bieckim, krośn.: *Szelperk* 1382 KsgBiec 1, 6; *Szelperk* 1384 KsgBiec 1, 13; *Schilperg* 1396 Biecz nr 440; *Selbarg* 1402 KsgBiec 1, 96. — Pierwotnie zapewne n. niem. *Schiltberg*, od ap. *Schild*, śrwniem. *schilt* 'tarcza; osłona' i *Berg*, śrwniem. *bērc* 'góra' Lex 183, 14, spolonizowana jako *Szelperk, S(z)elbarg*, z uproszczeniem grupy *-ltb- > -lb-* i regularną substytucją *-berg* jako *-perk, -barg*. Choć brak zapisów poświadczających postać *Schiltberg* (CzNiem błędnie przytacza zapis z 1382 r. jako *Szeltperk*), to analogiczny sposób adaptacji takiej n. do j. pol. miał miejsce w przypadku miejscowości *Kamień* (27) (zob.; por. też *Ostrzeszów*). Lit.: CzNiem 78. PS

Szeldak zob. **Szyldak**

Szelebudy zob. **Szelibudy**

Szelejewo (1), wś, bydg., gm. Gąsawa, 13 km na pld. od Żnina: *Selevo* 1145 KW I 17; de *Schelewo* (1357)XV, in *Szelewo* 1361, nos igitur frater Iacobus ... prepositus in Strzemesna hereditatem nostram *Novum Sselevo* nuncupatam, in iure Theutonico quod Srzednense dicitur decrevimus collocandam (1378)XV, Martinus scoltetus de nostra villa *Sselevo*, dicta *Nowina* 1384 KW III 68, 178, 469, 544; *Schelyewo* 1511–23 LLB I 177; Villae abbatis Trzemesnensis ... *Schelewo* 1534, *Szeleuo* 1535 ASK I 12, 408, 487v; *Szelejewo* 1548 MKI(B 143, 276); Wieś *Szelewo* 1564–65 Luwlkp I 262; *Szeleiewo* 1564, *Szelieiewo* 1576 ASK I 12, 560, 641v; *Scheliiewo* 1579 ASK I 3, 437v; *Sielewo* 1580, *Szeleiewo* 1581, *Szelieiewo* 1583 ASK I 13, 732, 667, 608; *Szelejowo* 1618–20 PKal 229; *Szeleiewo* 1673 ASK I 74, 72; *Szeleiewo* 1785 ASC(Gąsawa, UMZ-1782–98, k. 24v); Wieś *Szelejewo* 1789 MKI(Tab 34, 89); *Szelejewo* 1796–1802 MpShröt XXIV; *Szeliewo* 1798 HstB I 620; *Szeliewo* 1798 MpHopf XV; *Szeleiewo* 1802–03 MpGillyPr; *Szeleiewo* 1821 Rumpf III 182; *Szelejewo* 1846 KsP 502; *Schelejewo* (= *Szelejewo*) 1871 GemGut IV 208; *Szelejewo* 1890 SG XI 888; *Schelejewo* 1913 Meyers II 702; *Szelejewo*, niem. *Schelejewo* 1921 Sk X 128, 158; *Szelejewo, -wa, szelejewski* 1971 UN 192, 10; gw. *šelejewo, -va, šelejeski*. — Nazwa z suf. *-ewo* o pierwotnej postaci **Zelewo*, od n. os. *Żel SSNO VI 351* (: *Żelislaw, Żelistryj* itp.), lub **Szelewo*, od n. os. **Szel* (por. *Szelej, Szeliga SSNO V*

276, 301). Za postacią **Żelewo* przemawia fakt, iż w staropolskim antroponomastykonie brak n. os. **Szel* (współczesna dystrybucja nazw. *Szel* Snazw IX 262 wskazuje na jego południowokresowe pochodzenie). Por. także *Szelejewo* (2), gdzie zapisy *Zelow* i *Zelewo* mogą wskazywać właśnie na nagłosowe *Żel-*. W przypadku takiej pierwotnej postaci utrwalenie się w nagłosie *Sze-* mogło dokonać się pod wpływem grafii. Od XVI w. notowana współczesna postać *Szelejewo*, powstała w wyniku interpolacji *-ej-*. Mniej prawdopodobne, że pierwotną postacią n. było *Szelejewo* (: n. os. *Szelej*), które w wyniku kontrakcji *-eje->-e-* przeszło w *Szelewo* (i później doszło do interpolacji *-ej-*), gdyż zjawisko to występowało w polskiej toponimii głównie w XV–XVI w., kiedy tu doszło już do procesu odwrotnego. Notowane w XIV w. n. *Novum Szelewo* (: łac. *novus* ‘nowy’) i *Nowina* (: stp. *nowina* ‘rola uprawiana po raz pierwszy lub od niedawna, np. po wykarczowaniu’ Sstp V 295–6) wiążą się z ponownym osadzeniem wsi na prawie niemieckim (średzkim), zapewne w nowym miejscu. Wydawcy KW zapisy z lat 1378 i 1384 identyfikowali z sąsiednimi Budami Szelejewskimi, co jest nieuzasadnione, gdyż miejscowość ta powstała dopiero w XVIII w. Lit.: BańMorf 130. PS

Szelejewo (2), dziś *Szelejewo Pierwsze*, wś, i *Szelejewo Drugie*, os., leszcz., gm. Piaski, ok. 8 km na płd. od Borku Wielkopolskiego: *Zelow* (1310)1608 KW II 275; Janusz *Szelewski* 1395 RWlkp II nr 13; *Szelewo*, *Szelewo* 1400 Lek II nr 2654, 2674; *Schlewo* (!) ... villa seu hereditate *Schelewo* ... in *Szelewo* (1415) IuraVic nr 298; *Schelewo* 1435 KsgPoz 1, 174; Nicolaum heredem de *Schelyewo* ... na pana mycolaya *Schelewskiego* 1435 RWlkp I nr 1653; *Schalyewo* 1446 KsgPoz 2, 296; in villa *Szelewo* 1466 KsgPoz 7, 440; *Szyelyewo* 1493 KszPoz 22, 73; Camblau de *Schelejewo* 1504 LukOp II 61; *Zelewo* 1510 NKs 111–2; *Schelyewo* 1535 ASK I 4, 13; *Schelyewo* 1540, *Szelyewo* 1563 ASK I 4, 90, 195v; *Scheliwo* 1580–81 ŻDz XII 85; *Szelewo* 1610 KsgPoz 30, 158; *Szeleiewo* 1622–24 PPozn(Tab 1, 86); *Szeleiewo* 1631 ASK I 65, 188; *Szeleiewo* 1673 ASK I 68, 1246; *Szelejewo* 1775 PPozn(Tab 7, 12v); *Szeleiewo* 1783–84 RejKor 822; *Szeleiewo* 1823 Mützell IV 420; *Szelejewo* ... *Szalejewo* 1846 KsP 246; *Szelejewo* 1890 SG XI 888; *Sze-*

lejewo 1913 Meyers II 921; *Szelejewo*, wś, obsz. dw. 1921 Sk X 38, 39; *Szelejewo I*, *Szelejewo II* 1934 DzUrz(W. Pozn. nr 40, 636); *Szelejewo I*, *Szelejewo II* 1952 UW 65; *Szelejewo Drugie*, -wa -giego, *Szelejewo Pierwsze*, -wa -szego, *szelejewski*, dwie wsi 1970 UN 78, 21; *Szelejewo*, -wa, *Szelejewo Drugie*, -wa -giego, *Szelejewo Pierwsze*, -wa -szego 1982 WUN III 399; gw. *šelejewo*, -va, *šelejewski*. — Pierwotnie *Zelewo* lub *Szelewo*, od XVI w. *Szelejewo* — o pochodzeniu i rozwoju n. zob. *Szelejewo* (1). Formy *Szalewo*, *Szalejewo* powstały na tle wahania *-eL-* : *-aL-* (por. *szeleć* : *szaleć*, *szelej* : *szalej* SEBOR 591, Sstp VIII 531). W 1934 r. w wyniku reformy administracyjnej i podziału miejscowości wprowadzono liczebnikowe człony dyferencyjne. Powstała gromada *Szelejewo I (Pierwsze)*, obejmująca dotychczasową gm. wiejską, i *Szelejewo II (Drugie)*, obejmująca dotychczasowy obszar dworski. Lit.: SHGPn IV 837–41; PPozn 299; BańMorf 130. PS

Szelejewo-Budy zob. **Budy Szelejewskie**

Szelejewo Drugie zob. **Szelejewo** (2)

Szelejewo Pierwsze zob. **Szelejewo** (2)

Szelejewskie Budy zob. **Budy Szelejewskie**

Szelejewo zob. **Szelejewo** (1)

Szelestówka zob. **Solistówka**

Szelewo, wś, słup., gm. Główny, 19 km na płn.-zach. od Lęborka: *Scholow* 1819 OVCösslín 44; *Scholow*, folw. 1821 Rumpf III 66; *Die Schelow* 1837 KDR nr 45; *Schelow* ok. 1850 MpRey nr 4; *Schwołow*, folw. 1846 Topographisch-statistische 160; *Scholow* 1849 Huhn V 932; *Schwolow* 1863 Karte...; *Szelewo*, *Schelewo* 1863 PMT XI 123; Vorwerk *Schelow* (*Schwalow*) 1871 GemGut III 163; *Schelow* 1885 GemLex IV 179; *Schelow*, folw. 1913 Meyers II 703; *Schelow* — *Szelewo*, -wa, *szelewski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szelewo* — *Schelow*, os. 1951 Rosp 324; *Szelewo*, -wa 1982 WUN III 399. — Nazwa niem. *Scholow* jest może substytucją n. pol. **Czotowo*, od n. os. *Czolo* SSNO I 428, z suf. *-ów*. W. Iwicki odczytuje n. jako **Żelewo* i łączy z n. os. *Żel* (: *Żelistryj*) SSNO VI 357 (por. też RzDumaPZach II 142–3). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szelewo*. Lit.: RzDuma I 48; Iwicki, PMT XI 107, 122–3; Topographisch-statistische Uebersicht des Regierungsbezirks Köslin, 1846, 160; Karte des Kreises Stolp. Regierungsbezirk Cöslin. Verlag v. C. Schrader, 1863. BCz

Szelewo

Szelewo zob. **Szelejewo** (1, 2)

Szelibudy, kol., okresowo wś, chełm., gm. Stary Brus, 20 km na pld.-zach. od Włodawy: folw. Kołacze ... (z przyległością Ostrówki i *Szelibudy*) 1883 SG IV 269; *Szelibudy*, przyl. dóbr Kołacze 1890 SG XI 889; *Szelibudy*, въ деревни Шелѣбѹды 1900 APLub(35/1951/0/2.1/2, k. 259); *Szelebudy*, os. 1902 Przew II 213; уроч. Шелѣбѹды 1905 APLub(35/168/0/18/3219, s. 88); *Szelebudy*, wś 1921 Sk IV 117; *Szelebudy*, kol. 1933 DzUrz-(W. Lub. nr 22, poz. 181, s. 440); *Szelebudy* 1963 Mp-25(Włodawa); *Szelibudy*, -dów, cz. wsi Dominiczyn 1967 UN 121, 15; *Szelibudy*, -dów 1982 WUN III 399; gw. *šelibudy*, *šelibudu*. — Nazwa niejasna. Może od nazw. *Szel*, *Szela* RymSEN II 532 i od ap. *budy* w znaczeniu osadniczym ‘szalaś, osada leśna’ (zob. *Budy* (1)), w formie złożenia z interfiksem *-i-/-e-*. Możliwe też odapelatywne pochodzenie pierwszego członu, por. gw. *szelina* ‘gęstwina, gąszcz, gęsty las’ SGPrei(kartoteka). Według K. Rymuta nazw. *Szel*, *Szela* od *szeleć* ‘szaleć’ lub od niem. n. os. *Schell*, jednak geografia występowania (głównie woj. podkarpackie oraz powojenne obszary przesiedleńcze na zach.) wskazuje na ich wschłów. proveniencję. Wspomniane nazw. nie występują wprawdzie na Chełmszczyźnie, gdzie leży miejscowość, natomiast ciekawym tropem może być inne nazw., również pochodzenia wschłów., *Szelewicki* RymSEN II 519, które występuje niemal wyłącznie w najbliższej okolicy (pow. włodawski i łączyński). W XIX w. było notowane m.in. w par. Wereszczyn (do której *Szelibudy* okresowo należały) w cyrylicy postaci *Шелевицки* 1890 ASC(Wereszczyn, U-1889–96, s. 14). Znane są przypadki interferencji alfabetów łacińskiego i cyrylicy w XIX-wiecznym nazewnictwie miejscowym Polski (por. np. *Śmilów* (3), *Staniochy*), toteż nie można wykluczyć, że także tu doszło do utrwalenia cyrylicy <eu> /vi/ jako <bu>, a n. omawianej miejscowości mogła zaczynać się pierwotnie na **Szelewi-//***Szeliwi-*. Lit.: CzChełm 49, 195. PS

Szeliga, wś, tarnob., gm. Harasiuki, 15 km na zach. od Biłgoraja: włościanin w Nowey Hucie na *Szelidze* zamieszkały 1840, w Nowey Wsi na Hucie *Szelidze*, na nowey Wsi *Szelidze*, włościanin we Wsi Nowey *Szelidze* na Hucie zamieszkały 1841, w *Szeligach* 1842 ASC(Huta Krzeszowska,

U-1826–42, k. 230, 243, 245, 246, 270); w *Szelidze* 1843 ASC(Huta Krzeszowska, U-1843–53, k. 19); *Szeliga*, w *Szelidze* 1854, we wsi *Szelidze* 1856 ASC(Huta Krzeszowska, U-1853–61, k. 12, 79); *Шелуза* 1866 GPKP VI 10; *Szeliga* 1870 Cat 19; *Szeliga* 1890 SG XI 889; *Szeliga* 1921 Sk IV 6; *Szeliga*, -gi, *szelizański* 1967 UN 106, 23; gw. *šeliga*, -g’i, *šelizajski*, też *vypalonka*, -ki, *vypalajski*. — Od n. os. i heral. *Szeliga* SSNO V 301, okresowo w l. mn. Antroponim może od stp. *szaleć*, *szeleć* Sstp VIII 531, z suf. *-iga*, por. też gw. ap. *szeliga* ‘drażek’ lub niem. n. os. *Selig*, *Selig(er)* Gott 456 (: stwniem. *sal* ‘sala’, także *salo* ‘czarny, brudny’ Gott 420 lub śrwniem. *saelec* ‘szczęśliwy’). Oboczna n. *Wypalonka* od gw. ap. *wypalonka* ‘las spalony albo podpalony, który na nowo rośnie’ (Lubelskie) SGPKar VI 216. BCz/PS

Szeliga zob. **Szeligi** (3)

Szeligi (1), wś, kiel., gm. Pawłów, 14 km na pld.-wsch. od Starachowic: *Scheligy* 1380 MPH II 941; *Scheligy* 1470–80 DB III 91; *Scheligy* 1529 LR 369; *Selygy* 1564–65 Lusand 330; *Szeligy* 1578 ŻDz XIV 195; *Szelygi* 1629 RPobSd 66; *Szeligi* 1674 ASK I 69, 103v; *Szeligi* (1676)XVIII RPogMlp 297; *Szeligi* 1783–84 RejKor 275; *Szeligi* 1791 MpPerSd; *Szeligi* 1827 Tabella II 222; *Szeligi* 1839 MpKwat IV 6; *Szeligi* 1890 SG XI 890; *Szeligi* 1921 Sk III 88; *Szeligi Dolne*, *Szeligi Górne* 1961 Mp-25(Opatów); *Szeligi*, -gów, *szeligowski* 1966 UN 20, 27; gw. *selig’i*, *selik*, *seliski*. — Od n. os. i heral. *Szeliga* SSNO V 301, w formie pluralnej. Przejściowe człony odróżniające n. zestawionych od przym. *dolny*, *górnny*. Forma gw. zamurzona. Lit.: KopKiel 270; KSand 198; NaSand 173. IN

Szeligi (1a), wś opustoszała, włączona do wsi Szczawin (2), łódz., gm. Zgierz, 7 km na pln.-wsch. od Zgierza: *Scheligy* ... deserta 1511–23 ŁLB II 391; *Scheligy* 1534 ASK I 14, 113; *Scheligii* 1563, *Scheligy* 1564, *Selygy* 1566, *Szeligy* 1573 ASK I 16, 61, 185v, 377, 569; *Zeligy* 1576, *Scheligy* 1580, *Scheligy* 1583 ASK I 15, 100v, 302, 869; Wsi Szczawin, *Szeligi*, Folwark w Szczawinie, do którego [z] *Szelig* gumno przeniesiono 1629 Luwlkp III 35, 37; Villis Szczawin et *Szeligi* 1635 MK 182, 4v; Szczawin et *Seligi* 1674 ASK I 74, 649; Villa Szczawiny et *Szeligi* 1758 Lustracje 13, 99; Szczawiny *Szeligi* 1766 Lustracje

15a, 38; Szczawiny *Szeligi* 1770 BK(915, 147). — W XVI–XVII w. notowana postać zmazurzona *Seligi*. PS

Szeligi (2), wś, płoc., gm. Borowiczki, 7 km na wsch. od Płocka: *Szeligi* 1388 KkM 105; de alia *Scheligi* 1497 Matr II nr 888; *Selygy minor*, *Szelygy maior* 1531, *Seligi minor*, *Seligi maior* ASK I 41, 72v–73, 226v; *Seligi* 1579, *Seligi maior*, *Seligi minor* 1579 ASK I 42, 972, 983v; *Selygi* 1583, *Selygi maior*, *Selygi minor* 1583 ASK I 44, 101v, 306–306v; *Szeligi maior*, *Szeligi minor* 1662, *Sieligi maior*, *Sieligi minor* 1674, *Sieligi maior*, *Sieligi minor* 1677 ASK I 72, 403, 479, 581v; *Szeligi m.*, w. 1784 MpPerPł; *Szeligi duże*, *Szeligi male* 1827 Tabella II 222; *Szeligi* 1839 MpKwat III 3; *Szeligi Male*, *Szeligi Wielkie*, folw. 1890 SG XI 890; *Szeligi*, folw., *Szeligi Male*, wś 1921 Sk I 114; *Szeligi*, *Szeligi Male*, *Szeligi Wielkie* 1933 DzUrz(W. Warsz. nr 14, poz. 136, s. 512); *Szeligi* 1952 UW 26; *Szeligi*, -gów 1982 WUN III 399. — W XVI w. *Szeligi Maior* i *Szeligi Minor*, później *Szeligi Duże/Wielkie* i *Szeligi Male*, współcześnie jedna wś. Człony dyferencyjne od przym. łac. *maior*, *minor*, pol. *wielki*, *duży*, *mały*. Lit.: SHGPI 300. UB

Szeligi (2a), wś zaginiona, leżała w pobliżu wsi Witowo, pozn., gm. Krzykosy: heredes de *Seligi iuxta villam nostram* Withowo ... agros in *Seligi* 1302 KW II 210; Nicolaus de Bozaczino ... hereditatem suam, dictam *Szeligi*, ... domino Andree, ... episcopo et sue ecclesie Poznaniensi vendidit libere 1314 KW II 309. PS

Szeligi (3), wś, skiern., gm. Mszczonów, 3 km na pld.-zach. od Mszczonowa: *Szelyga*, *Szelyga* 1380 KW III 499; *Syeli* (1414–25)1456 MK 3, 93v; *Seligy* 1450 MK 337, 84v; *Szeligy* 1496 ASK I 48, 53; *Seligi* 1579 ŻDz XVI 157; z ... *Szeligami* 1661 Luraw 169; *Szeligi* 1662, *Sieligi* 1673, *Szeligi* 1674 ASK I 70, 1011v, 1025v, 1042v; z ... *Szeligami* 1789 Luraw 68; *Szeligi* 1827 Tabella II 222; *Szeligi* 1839 MpKwat IV 4; *Szeligi*, folw. 1890 SG XI 889; *Szeligi*, dwie wsi 1921 Sk I 14, 176; *Szeligi*, -lig 1982 WUN III 399. — Pierwsze zapisy w formie singularnej. Lit.: GórnRWłkp 110; WójcikRaw 159. UB

Szeligi (4), wś, skiern., gm. Nowa Sucha, 9 km na pld.-zach. od Sochaczewa: *Szeligi*, wś 1933 DzUrz(W. Warsz. nr 14, poz. 136, s. 546); *Szeligi*

1967 SM 1123; *Szeligi*, -lig 1982 WUN III 399. — Nazwa może ponowiona z n. wsi *Szeligi* (3) lub od nazw. *Szeliga*, w formie pluralnej. Lit.: Wójcik-Raw 159. UB

Szeligi (5), wś, suwal., gm. Elk, 5 km na wsch. od Elku: *Thalus* (?) 1519, *alt Salusche* 1536 BiałKol 98, 103; *Penthkoffsky* 1539 OF nr 911 a/17, k. 17; *Schelligen* 1555 BiałKol 103; *Sehligen* ... Miachel Piantkofsky 1662 OF nr 6498, s. 122; *Seeligenn*, *Selligenn* 1694 OF nr 6505, s. 188, 427; Jan Leżim z *Selig* 1705 ASC(Elk-ew., U-1704–42, k. 185); *Selliggen*, wś 1785 Goldb III 149; *Selliggen* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Seligen* 1821 Rumpf III 93; *Selliggen* 1834 MpReyPr(Lyck); *Seliggen*, *Seligi*, -ow, z *Selig* ok. 1859 SzcześTeka 155; *Seliggen* — *Szeligi* 1879 KętN 163; *Zalesie* al. *Szeligi* 1882 KętL 462; *Selliggen* 1913 Meyers II 798; *Seliggen* — *Szeligi*, -gów, *szeliski* 1948 MPol XXVI nr 14; *Szeligi*, -gów 1982 WUN III 399; gw. *seligi*. — Starsza n. *Zaluże* od wyrażenia przyimkowego *za ługiem*, z suf. '-e' (por. *lug* 'błonia na nizinach, łąki nad rzekami', 'bagny, mokradło' SESI V 298), też z niem. członem *alt* 'stary'. Okresowa n. *Piętkowskie* od nazw. właściciela wsi Michała *Piętkowskiego*, który otrzymał na terenie *Zaluża* 15 łąnów na prawie magdeburskim. Od połowy XVI w. n. *Szeligi* (w formie zmazurzonej *Seligi*), od n. os. i heral. *Szeliga*, w l. mn., zniemczona jako *Schelligen*, *Selliggen*. Zapisy poświadczają wahanie formy dopełniacza *Selig*//*Seligów*. Po 1945 r. zatwierdzono urzędowo postać *Szeligi*. Lit.: GórnRWrm 217; BiałPrzem 23, 221; BiałKol 102–3, 108. RP

Szeligi (6), os., dawniej wś, warsz., gm. Ożarów Mazowiecki, 5 km na ptn.-wsch. od Ożarowa Mazowieckiego: *Manczirzisz* (1423)1456, hereditate *Manczyrzysch* (1424)1456 MK 3, 124v i 37; *Manczyzryz* 1430 Mkm II nr 639; Johann Scheliga de *Manczirzisch* (1440)1456 MK 3, 150v; *Seligi* (1480)1523, *Manczyrzysch* alias *Seligy* 1482, 1523 MK 32, 146 i 146v; *Sschelyg*, na *Sheligach* 1489 Warsz nr 1640, 1641, 1642; *Scheligi* 1491, *Schelygy* 1505 ZHer nr 710, 838; *Minor Manczyrzysch* alias *Szeligi* 1523, *Mączyrzysz Szeligi* 1563 SHGWarsz 143; *Mączyrzysz Szeligi* 1580 ŻDz XVI 264; *Maczierzysz Szeligi* 1591, *Szeligi* 1653 ASK I 28, 27, 728; *Szeligi* 1673, *Szeligi* 1674 ASK I 72, 755, 861v; *Sze-*

Szeligi

ligi, folw. 1890 SG XI 889; *Szeligi*, folw. 1921 Sk I 186; *Szeligi* 1952 UW 29; *Szeligi*, *-lig* 1982 WUN III 399. — Dawniej *Męciżyrz* (zob. *Macierzysz*), później *Szeligi*, od n. os. *Szeliga*, odnoszącej się do właściciela tej części Macierzysza Jana Szeligi, w l. mn. (por. zapis z 1440 r.). Występuje też n. zestawiona *Męciżyrz Minor*// *Mały, Męciżyrz-Szeligi*; utrwaliła się n. *Szeligi*. Lit.: SHGWarsz 143–4; GórnRWlkp 126. UB

Szeligi zob. **Gierwaty** (2), **Gumowo-Dobki**, **Piętki-Szeligi**, **Seligi**, **Stpice**, **Szeliga**

Szeligi-Dobrochy zob. **Szeligi-Leśnica**

Szeligi Dolne zob. **Szeligi** (1)

Szeligi Duże zob. **Szeligi** (2)

Szeligi Górne zob. **Szeligi** (1)

Szeligi Leśne zob. **Szeligi-Leśnica**

Szeligi-Leśnica, wś, łomż., gm. Zambrów, 7 km na pñ.-wsch. od Zambrowa: *Dobrochowicze* (1416)1456, *Dobroscheuicze* (1424)1456 MK 3, 99v i 37v; ... in riwlo Lescznycza, in area, *Dobrochowycze* 1428 Mkm I nr 717; *Dobrochowycze* 1462 ZHer nr 200; *Dobrochowicze* 1470 MK 5, 131; *Dobrochowicze Lesnicza* 1525 MK 41, 85; *Scheligi*, Koziki, Ladi, Borowe, *Dobrochowicze* 1541 ASK I 38, 130v; *Dobrochi antiqua*, *Seligi* 1576 ASK I 39, 595v, 596; *Dobrochi Seligi* 1578 ŻDz XVI 378; *Szeligi et Dobrochy* 1635 ASK I 130, 49v; *Szeligi Lesnica* 1663, *Seligi Dobrochy* 1674 ASK I 66, 554v, 785v; *Szeligi Leśnica* 1783 MpPerMz; *Szeligi* 1783–84 RejKor 501; *Szeligi leśnica* 1827 Tabella II 222; *Szeligi Leśnica* 1839 MpKwat V 2; *Szeligi Leśnica* 1890 SG XI 890; *Шелуги, въ Шелугахъ* 1890 APBiał(5/542/0/-/1, k. 5); *Szeligi Leśnica* 1902 Przew II 214; *Шелуги* 1914 APBiał(5/542/0/-/25, k. 28); *Szeligi Leśnica* 1917 OVWar II 163; *Szeligi Leśne* 1921 Sk V 53; *Szeligi Leśne* 1925, *Szeligi-Leśnica* 1931 Mp-100(36-34); *Szeligi Stare* 1952 UW 165; *Szeligi Stare* 1961 Mp-25(Zambrów); *Szeligi-Leśnica, -lig-cy* 1982 WUN III 399. — Dawniej *Dobrochowice*, *Dobroszewice*, od n. os. *Dobroch*, *Dobrosz* SSNO I 486, 491, z suf. *-owice*, *-ewice*. Teren ten został podzielony na kilka części; w 1428 r. jedną z nich nabył Przybysław z Rostków herbu *Szeliga*, co dało początek wsi *Dobrochowice-Leśnica* (zob. też *Łady Borowe* i *Łady Polne*). Człon drugi od n. rz. *Leśnica* (por. zapis z 1428 r.). W XVI w. odnotowano *Dobrochy Sta-*

re oraz *Dobrochy-Szeligi*; człon pierwszy zmienił formę z patronimicznej na rodową, człony drugie od przym. *stary*, łac. *antiquus*, i od n. herbu *Szeliga*, w formie pluralnej. W XVII w. *Szeligi-Dobrochy* i *Szeligi-Leśnica*, ta ostatnia nazwa się utrwaliła. Efemerycznie także *Szeligi Leśne*, z członem dyferencyjnym od przym. *leśny*. Lit.: WiśnŁomż 32, 40, 62; ZMaz 156. UB

Szeligi Małe zob. **Szeligi** (2)

Szeligi Nowe zob. **Szeligi-Leśnica**

Szeligi Stare zob. **Szeligi-Leśnica**

Szeligi Wielkie zob. **Szeligi** (2)

Szeligowo, wś, kosz., gm. Połczyn-Zdrój, 8,5 km na pñ.-zach. od Połczyna-Zdroju: Ziegelei in *Seeligsfelde* bei Zuchen 1845 AmtKöslin 161; *Seeligsfelde*, kol. 1847 Messow II 290; *Seligsfelde* 1865, *Seeligsfelde* 1867 BerghausPom III/1, 811, 783; *Seeligsfelde*, wś 1913 Meyers II 791; *Eichenfelde* 1938 MpMbl(2261); *Eichenfelde* (d. *Seeligsfelde*) — *Szeligowo, -wa, szeligowski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szeligowo* — *Eichenfelde* 1951 Rosp 324; *Szeligowo, -wa* 1982 WUN III 399. — Dawna n. niem. *Seeligsfelde*, od n. os. *Seelig* Gott 456 i ap. *Felde* ‘pole’. W latach 30. XX w. urzędowo nadano n. niem. *Eichenfelde* (: *Eich* ‘dąb’). Nazwa *Szeligowo* została wprowadzona urzędowo po 1945 r. BCZ/PS

Szeligów zob. **Seligów**

Szeling zob. **Szeląg**

Szelistowo zob. **Pomiany** (2a), **Solistowo**

Szelistówka zob. **Solistówka**

Szelki zob. **Szelków**

Szelków, dziś *Stary Szelków* i *Nowy Szelków*, dwie wsi, ostroł., gm. Szelków, ok. 9 km na pñ.-wsch. od Makowa Mazowieckiego: predium, quod *selcovo* wlgariter appellatur 1247 KMaz I 564; *Szelcowo* 1402 SHGMz(WAP Kraków 868); *Zalcowo* (1416?)1456 MK 3, 55v; *Selcowo* 1418 BulPol IV nr 255; *Szolkowo* 1428 Mkm I nr 819; *Schelkowo* 1446(?) SHGMz(AG 2043); *Szalkowo* 1462, *Salkowo* 1464 SHGMz(Ep. 9, 61 i 114); *Schelkowo* 1471 SHGMz(Ep. 5, 223); *Solkowo, Salkowo, Selkowo* 1476, *Schelkowo* 1477 SHGMz(Ep. 13, 12v, 13v, 52v, 143); *Szelkowo* 1482, *Szelcowo, Schelkowo, Schalkowo* 1483 SHGMz(Ep. 10, 248, 290, 293); *Schalkowo* 1497, *Schelky* 1511 SHGMz(Ep. 15, 117–117v, 149, 161v); *Salkovo* 1512 SHGMz(Ep. 7, 42v); *Salko-*

wo 1530, *Salkowo* 1541, *Selkowo* 1542 ASK I 40, 381, 590, 619; *Syelkow* 1544 AS II 317; *Schelkowo* 1553 ACPloc 221; *Ssalkowo villa* 1563 ASK I 38, 432; Parachia *Salkowska*, villa *Salkowo*, *Salkow* 1564 ASK I 27, 833v; ... do *Selkowa*, *Sselkowem* (1565) Lumaz II 135, 145; Parochia *Selkowska*, *Selkow* 1582, *Selkow* 1589, Parochia *Selikowska*, *Selikow* 1591 ASK I 39, 293, 356, 437; Parafia *Szelkowska* 1668 ASK I 65, 838; Wieś *Szelkow* 1674 ASK I 66, 811v; *Szelkow* 1783 MpPerMz; *Szelków* 1827 Tabella II 222; *Szelków* 1839 MpKwat IV 2; *Szelków włościański*, *Szelków szlachecki* 1877 Zin II 207; *Szelków* 1890, *Szelków* 1902 SG XI 890, XV 641; *Szelków Włościański*, *Szelków Szlachecki*, dwie wsi 1902 Przew II 214; *Szelków Stary*, *Szelków Nowy* 1917 OVWar II 163; *Szelków Stary*, *Szelków Nowy* 1921 Sk I 77; *Nowy Szelków*, -wego -kowa, nowo-szelkowski, *Stary Szelków*, -rego -kowa, staro-szelkowski 1971 UN 129, 46, 48. — Od n. os. **Szelka*//*Szalka* SSNO V 273, z suf. -owo, wtórnie -ów, okresowo także w formie pluralnej bezsufiksowej. Do n. os. por. ap. *sza* 'rodzaj uprzęży' Sstp VIII 567. Formy *Szalka* i *Szalkowa* są rezultatem hiperpoprawnego wprowadzenia a. S. Rospond uważa, że pierwotną postacią n. było **Siedlikowo*, co w świetle zapisów jest raczej wątpliwe. W XIX w. dwie wsi *Szelków Szlachecki*, *Szelków Włościański*, współcześnie *Nowy Szelków* i *Stary Szelków*; człony dyferencyjne od przym. *szlachecki*, *włościański*, *nowy*, *stary*. Lit.: ZMaz 356; RospSEMIG 383. UB

Szelmentka, wś włączona do Postawelka, suwał., gm. Szypliszki, 23 km na pñ.-wsch. od Suwałk: *Szelmetka* 1784 SHGPd(Opispar rkps I nr 6011, 39–43); *Szelmatka* 1799 AGAD-(1/170/0/3/190, k. 12); *Szelmentka* 1808 MpTex III; *Szelmentka* (!) 1827 Tabella II 223; *Szelmentka* 1839 MpKwat VI 3; *Szelmentka* 1877 Zin II 207; *Szelmentka*, wś 1890 SG XI 890; *Szelmentka*, wś 1921 Sk V 81; *Szelmentka* 1967 Mp-25(Suwałki); *Szelmentka*, wś 1967 SM 1124; *Szelmentka*, -ki, os. wsi Postawelek XXI PRNG. — Od n. rz. *Szelmentka*, nad którą leży miejscowość, por. *Szelmentka* 1839 MpKwat VI 3, ta od n. jez. *Szelment*, z którego wypływa, por. od *Szelmentu* jeziora 1639 AWAK VII 155. Hydro-nim jest polonizacją n. jaćwieskiej **Selmen-t-is*,

por. n. jez. *Šelmentas*, n. rz. *Šelmuõ*, *Šelmentà*, ap. *šelmuõ* 'dach, poszycie, drzwi, długa belka, bierwiono', lit. *šelmanjys* 'grzbiet dwuspadowego dachu, kalenica' SESmocz 629, Fr 971. Obecnie miejscowość jest os. wsi Postawelek, a n. ma charakter niestandardyzowany. IN

Szelmetka zob. **Szelmentka**

Szelmowa zob. **Jeziorki** (11)

Szelów zob. **Szelejewo** (2)

Szemald zob. **Szemud**

Szemankowo zob. **Szymankowo** (2)

Szemarzewice zob. **Szamarzewo** (1)

Szamarzewo zob. **Szamarzewo** (1)

Szembark zob. **Ostaszewo** (2), **Sząbruk**,

Szembruk, **Szymbark** (1, 2)

Szembek zob. **Milowo** (1)

Szembekowo, wś, tor., gm. Oborowo, 15 km na pñ.-wsch. od Torunia: de *Szembekowo*, z *Szembekowa*, *Szembekow* 1729, z *Szembekowa* ... de *Szembekowo* 1730, *Szembekowo* 1757 ASC(Ciechocin, UMZ-1670–1757, s. 249, 254, 258, 263, 411); *Szemberkowo* 1758, *Szemberkowo*, *Szembekowo* 1759, *Szembekowo* 1760 ASC(Ciechocin, U-1757–1808, k. 2v, 4, 5v, 7v); *Szembekowo* 1774, ex Villa *Szembekowo* 1783 ASC(Dobrzejewice, Z-1741–1818, k. 10, 16); *Szembekowo* 1783–84 RejKor 837; *Szemberkowo* 1784 MpPerPł; *Szembekowo*, *Szembekowo* 1788 ASC(Dobrzejewice, Z-1741–1818, k. 19v); *Szembekowo* 1789 Borucki 36; *Szemberkowo* 1799 LErd V 314; *Szembekowo* 1802 ASC(Dobrzejewice, Z-1741–1818, k. 29v); *Szemberkow* 1802–03 MpGillyPr; *Szemberkowo* 1807 ASC(Dobrzejewice, Z-1741–1818, k. 33v); *Szemberkowo* 1825 Gawarecki 153; *Szemberkowo* 1827 Tabella II 223; *Szembekowo* 1839 MpKwat II 1; *Szembekowo* 1890 SG XI 891; *Szembekowo* 1921 Sk I 60; *Szembekowo*, -wa, *szembekowski* 1972 UN 187, 8. — Miejscowość została założona w 1726 r. przez biskupa kujawskiego Krzysztofa *Szembeka*; n. od nazw. założyciela, z suf. -owo, wyjątkowo -ów. Forma *Szemberkowo* (efemerycznie też *Szemberków*) powstała zapewne wskutek skojarzenia z n. typu *Szemberg*, *Szymbark* (< *Schönberg*), por. *Szymbark* (1), nazw. *Szemberk*. Lit.: Kanior, Z badań nad strukturą dochodów wielkiej własności: dobra pomorskie biskupstwa włocławskiego w II połowie XVIII wieku, 1990, 21. KS/PS

Szembelewo

Szembelewo zob. **Filipów** (2)

Szembelewszczy(z)na zob. **Filipów** (2)

Szemberg zob. **Ostaszewo** (2), **Szymbark** (1, 3)

Szemberkowo zob. **Szembekowo**

Szemborno zob. **Słupia** (12), **Szymborno**

Szemborowice zob. **Malachowo-Szemborowice**

Szemborowo, wś, koniń., gm. Strzałkowo, 10 km na pñn.-wsch. od Wrześni: villa nova *Szamborowo* pocz. XV ŁLB I 324; Thomisl. de Miloslaw super Sulanczino et med. *Szamborzewo* 1404 Koz III 173 (tu?); *Schemborowo* 1440 Koz V 274; Syamborz de Malachowo ... in Malochowo et in Nowawyess *Szamborowo* ... scultetia in *Samborowo* 1443 KsgPoz 2, 110; *Cemborow* 1452 Matr I nr 164; *Schamborowo* 1506, *Samborowo*, *Szamborowo* 1508, *Szamborowo* 1509, *Samborowo* 1510 ASK I 11, 25, 106, 132, 76; *Schamborowo* 1511–23 ŁLB I 324–6; *Samborouo* 1534 ASK I 12, 357; *Samborowo* 1552 ASK I 11, 257; *Szamborowo* 1565 ASK I 13, 69v; *Schamborowo* 1576 ASK I 12, 627v; *Szamborowo* 1578 ASK I 11, 1332; *Szamborowo* 1591 ASK I 6, 794; *Wsamborowo*, *Wszemborowo* 1608 RepGn II 32; *Szymborowo* 1622 ASC(Szemborowo, U-1618–1733, k. 3); *Wszemborowo* 1633 RepGn II 41; *Szymborowo* 1633, *Szamborowo* 1634 ASC(Szemborowo, U-1618–1733, k. 7); *Wszemborowo* 1639 RepGn II 45; *Szamborowo* 1673, *Samborowo* 1674 ASK I 74, 42v, 175; *Szemborowo* 1697 RepGn II 66; de villa *Szemborowo* 1701 KsgPoz 400, 81v; *Szamborowo* 1728 RepGn II 108; villa *Szamborowo* 1758 Lustracje 13, 91; *Szemborowo* 1759 RepGn I 255; *Szemborowo* 1766 RepGn II 128; *Szamborowo* 1781 RepGn II 179; *Szymborowo* 1789 MKI(Tab 36, 180); *Szemborow* 1789 MKI(Tab 47, 119); *Szamborowo* ok. 1790 PerOpis V 148; *Szemborowo* 1793 MpPerKI; *Szamborowo* 1794 ASC(Szemborowo, U-1794–1817, k. 2v); *Szemborow* 1798 HstB I 651; *Szemborowo* 1802–03 MpGillyPr; *Szamborowo* 1817 ASC(Szemborowo, U-1794–1817, k. 62v); *Szemborow* 1821 Rumpf III 182; *Szamborowo* 1821, *Szamborowo*, *Szemborowo* 1841, *Szemborowo* 1842 ASC(Szemborowo, U-1821–75, k. 2v, 57v, 59v); *Szemborowo* 1846 KsP 396; *Szemborowo*

(= *Schemborowo*) 1871 GemGut IV 4; *Szemborowo* 1890 SG XI 892; *Szemborowo* 1913 Meyers II 921; *Szemborowo* 1921 Sk X 119; *Szemborowo*, -wa 1982 WUN III 399. — Od n. os. *S(z)ambor*, założyciela miejscowości pochodzącego z pobliskiego Małachowa (dziś *Malachowo-Szemborowice*; por. zapis z 1443 r.), z suf. -owo (efemerycznie -ewo i -ów). Wahania w nagłosie (*Sa- : Sza- : Sze- : Ce-*) odzwierciedlają to samo zjawisko, co w antroponimie, por. *Sambor*, *Szambor*, *Szembor*, *Cembor* (SSNO V 8), mogące mieć przyczynę we wpływach niemieckich. Forma *Wszemborowo*, *Wsamborowo* powstała zapewne w wyniku absorpcji przyimka *w* (z wyrażenia *w Szamborowie*), choć nie można wykluczyć funkcjonowania kolejnego wariantu n. os. **Wszembor* przez analogię do *Wszebor : Szebor : Szabor : Siebor : Świebor* (SEMot I 352). W notowanej od XVII w. postaci *Szymborowo* dial. przejście -eN- > -yN-. Niepewna jest identyfikacja z *Szemborowem* zapisu *Szamborzewo* z 1404 r. przez S. Kozierowski (SIOc V 203), który początkowo odnosił go do zaginionej osady (Koz III 173). Zapis ten może dotyczyć też *Szamarzewa* (1), z którym Z. Pietrzyk identyfikuje identyczny zapis *Szamborzewo* z lat 1567–68 (Księga egzaminów do święceń w diecezji gnieźnieńskiej z lat 1563–1603, 2009, s. 238), choć zapisy dla tej wsi od XIII w. konsekwentnie oddają brzmienie *Szamarzewo* i byłby to jedyny zapis z grupą *mb*. Lit.: Kozierowski, SIOc V 203. PS

Szembory, wś, siedl., gm. Kałuszyn, 5 km na pñn. od Kałuszyna: *Kaluschino*, *Colushino* 1468 SHGLiw 63; Stanislaus *Szembor* ... de *Caluschyno* 1476 KkM 272; *Sembori* 1535 ASK I 39, 33v; *Zamborovie* 1540, *Zamborovyie* 1541 ASK I 46, 83, 116; *Szimbory* 1563, *Simbori* 1567 ASK I 38, 369, 596v; *Symbory kalu.* 1578 ASK I 27, 945; *Symbory* 1663 ASK I 65, 845v; Villa *Szymbory* 1673 ASK I 66, 885; *Szymbory* 1734, *Szymbory* 1757, *Szembory* 1771 ASC(Kałuszyn, UM-1673–1774, k. 68v, 71v, 114v); *Szembory* 1827 Tabella II 229; *Szymbory* 1839 MpKwat V 4; *Szembory* 1890 SG XI 892; *Szembory*, -bor 1982 WUN III 399. — Wieś powstała na obszarze leśnym, który w roku 1468 przeszedł z rąk Stanisława Sułkowskiego z Kałuszyna (zob.) w posiadanie szlachty z Żebr (pow. nowomiejski), m.in. Stanisława

Szembora (por. zapis z 1476 r.). Nazwa od n. os. *Szembor* (*Szambor*, *Szymbor*), w formie pluralnej; także z końcówką *-owie*. Lit.: SHGLiW 63. UB

Szembory zob. **Szymbory-Andrzejowięta**, **Szymbory-Jakubowięta**

Szembory-Andrzejewięta zob. **Szymbory-Andrzejowięta**

Szembory-Jakubowięta zob. **Szymbory-Jakubowięta**

Szembory-Janowięta, wś zaginiona, dziś prawdopodobnie *Szymbory-Włodki*, łomż.: Село Шемьборы Яановята земляне 1528 Popis 1528, 141. — Nazwa zestawiona; o członie pierwszym zob. *Szymbory-Andrzejowięta*, człon drugi od im. *Jan*, z suf. rus. *-owjata*, pol. *-owięta*; por. Wołodko *Janowicz* z tej wsi 1528 ŻDz XVII/1, 215. Lit.: JaszNapł 205. IN

Szembory-Włodki zob. **Szymbory-Włodki**

Szembruczek, wś, tor., gm. Rogóžno, 7,5 km na płn.-zach. od Łasina: *Sinbruszek*, wsi *Sinbruczka* 1565 Lumalb 142, 143; *Szymbrvczek*, wsi *Szymbrvczka* 1570 Lumalb 94, 95; *Szimbruczek* 1570 ŻDz XXIII 9; *Szymbruczek*, w *Szymbruczku* 1624 LuPrus 21, 22; *Kl. Schönbrück* 1713 Froel I 304; *Szembruczek* 1758 Lustracje 13, 225; *Schönbrück*, *Kl.* 1772/73 HAPr IV 643; *Kl. Schönbrück*, poln. *mały Szembruck* auch *Szembruczek* 1789 Goldb II 202; *Kl. Schönbrück* 1796–1802 MpSchröt XV; *Kl. Schönbrück* — *M. Szembruk* 1879 KętN 84; *Szembruk Wielki* ... *Szembruk W. i M.* ... *Sz. Mały Królewski*, niem. *Koenigl. Kl. Sch.*, wś 1890 SG XI 892–3; *Klein Schönbrück* 1912 Meyers I 1001; *Szembruczek*, niem. *Klein Schönbrück* 1921 Sk XI 21, 88; *Szembruk m.* (*Kl. Schönbruck*) 1925 Krzep 116; *Szembruczek* 1952 UW 50; *Szembruczek*, *-czka*, *szembrucki* 1971 UN 178, 16. — Od n. m. *Szembruk*, z suf. *-ek*. Poszczególne formy n. odpowiadają rozwojowi fonetycznemu n. podstawowej. Okresowo n. zestawiona z członami niem. *Klein* = pol. *Mały*, niem. *Königlich* = pol. *Królewski*. BCz

Szembruk, wś, tor., gm. Rogóžno, 6 km na płn.-wsch. od Łasina: *Schonebrugke* (1342)1440 PrUr III 342; de *Sconebrucke* 1348 PrUr IV 317; czur *Szonenbrucken* 1390 GA 537; *Schönbrück* ok. 1400 Zeit XVI 33; *Schönbrücke* 1414 Br 158; *Schonebrucke* 1415, czur *Schonenbrucken* 1438 GA 542, 551; *Szumbark* 1485 Matr I

nr 1759; villa *Szymbruck* 1526 Font VI–X 778; villae *Schonbruck* 1526 Froel I 295; *Sinbrug*, wsi *Sinbruka*, [z] *Sinburka* 1565 Lumalb 142, 143, 161; *Szymbrvk*, wsi *Szymbrvka* 1570 Lumalb 94, 95; *Szimbruk* 1570 ŻDz XXIII 9; villa *Szymbruck* 1596 Font VI–X 778; in villa ... *Szymbrugk* 1618 Froel I 299; *Szymbruk*, wsi *Szymbruka*, w *Szymbruku* 1624 LuPrus 21, 22; von *Schönbrüch* 1634 ASC(Gardeja-ew., UMZ-1634–59, s. 15); *Szembruk* 1641 Font XXIV 135; *Szembark* (1641) Woel 1028; *Szymbruk* 1645 Font VI–X 756; ad villam ... *Szembruconsem* 1666 Froel I 300; *Szembruk*, teut. *Scheinbruck*, *Sęmbruk*, Antiquitus *Scheinbruck* 1667–72 Font VI–X 17, 778; *Szembruk* alias *Schonbrock* 1758 Lustracje 13, 225; *Szemruc* 1766 Lustracje 15a, 40; *Gr. Schönbrück*, poln. *duży Schönbrück* 1789 Goldb II 201; *Gr. Schönbrück* 1796–1802 MpSchröt XV; *Gr. Schönbrück* — *W. Szembruk* 1879 KętN 84; *Szembruk Wielki*, niem. *Gross Schoenbrueck* 1890 SG XI 892; *Gross Schönbrück* 1912 Meyers I 656; *Szembruk*, niem. *Gross Schönbrück* 1921 Sk XI 21, 88; *Szembruk*, *-ka*, *szembrucki* 1971 UN 178, 19. — Dawna n. niem., od ściądnem. *schöne* ‘piękny, użyteczny, dobrze wykonany’ i *Brücke*, ściądnem. *brugge* ‘mostek, droga’ Lübben 332, 67. Nazwa zaadaptowana fonetycznie do j. pol. w formach: *Szumbark*, *Sinbruk*, *Szymbruk*, *Szembruk*. Dodatkowe człony: niem. *Gross*, pol. *Duży*, *Wielki* dla odróżnienia od n. wsi *Szembruczek* (zob.). Lit.: SHGCh 126; CzNiem 136. BCz

Szembruk Mały zob. **Szembruczek**

Szembruk Mały Królewski zob. **Szembruczek**

Szembruk Wielki zob. **Szembruk**

Szemizdrowo zob. **Szemzdrowo**

Szemplino, dziś *Szemplino Czarne* i *Szemplino Wielkie*, dwie wsi, olszt., gm. Janowo, ok. 17 km na zach. od Chorzel: Dominus dux dedit marschalcus viginti mansos mesure Chulmensis in *Schanplino*, circa fluium Orzycz iacentes, circa hereditatem Iacobi de *Schanplino* cum mellificiis ibidem 1429 MkM II nr 35; Constitutus coram nobis Stiborius marschalcus viginti mansos mesure Chulmensis, iacentes in *Schanplino*, hereditate in Czechonouiensi dicteictu sita, contiguos hereditati *Schamplino* Iacobi, pro omnibus et singulis portionibus in Kosmy 1429 MkM II nr 36; *Scham-*

Szemplino-Krzyżewo

plino (1435)1456 MK 3, 165; *Schaplino* 1482, *Schamplino* 1486 MK 6, 152 i 190; inter Skyerky et *Schamplino* 1490 MK 6, 244; gran. *Czarne* et *Szamplyniczki* 1508, 1510 SHGMz(PT 1, 402); *Samplino* 1530, *Szamplino* 1532, *Samplyno* 1535 ASK I 40, 267v, 421v, 492; *Samplino* 1540, *Semplino czarnich*, *Semplino* 1564 ASK I 40, 544v, 661v; *Semplyno*, *Szemplino Czarne* 1567 ŻDz XVI 340; *Semplino* 1573 ASK I 40, 753; Villa *Siemplino*, Villa *Czarne*, *Czarne*, *Semplino* 1673 ASK I 66, 431–2, 529v; *Szemplino Czarny*, *Szemplino* w. 1783 MpPerMz; *Czarne*, *Szemplin* 1783–84 RejKor 470; *Wielkie Szemplino*, *Szemplino Czarne* 1788 Büsching XXII 376; *Szemplino czarne*, *Szemplino wielkie* 1827 Tabella II 223; *Szemplino Wielkie*, *Szemplino Czarne* 1839 MpKwat IV 1; *Czarne* 1880, *Szemplino Czarne*, *Szemplino Wielkie* 1890 SG I 742, XI 895; *Szemplino Czarne*, *Szemplino Wielkie* 1921 Sk I 129; *Szemplino Czarne*, -na -nego, *Szemplino Wielkie*, -na -kiego 1982 WUN III 399. — Pierwotnie *Szeplino*, od n. os. **Szepla* (por. *Szanpyel* de Siroczecz (1435), odczytywany jako *Sepiel* i łączony z ap. *sęp* SSNO V 42, por. też psł. **šepa* ‘garść’, bułg. *šepa* itp.), z suf. -ino. Już w XV w. dwa obiekty: własność Ścibora (marszałka), późniejsze *Szemplino Wielkie*, oraz własność Jakuba, czyli późniejsze *Szemplino Czarne* (powstałe przed 1429 r.). Człony dyferencyjne od przym. *wielki* i od przym. *czarny*, może w odniesieniu do właściwości gleby (choć na tym obszarze występują bielice piaskowe i gleby torfowe), lub od n. os. *Czarny* SSNO I 404. W XVI w. wyodrębniło się jeszcze *Szemplino-Krzyżewo* (zob.). Lit.: BorkCiech 70, 71, 73, 136; ZMaz 330. UB

Szemplino-Krzyżewo, wś dziś nieistniejąca, leżała w par. Janowo, w pobliżu Szemplina Wielkiego, olszt.: *Krzyzewo* 1525 ASK I 40, 40; *Krzyzewo* 1567 ASK I 39, 758; *Szemplino Krzyzewo* 1567 ŻDz XVI 340; *Krzyzewo* 1573 ASK I 40, 753; *Krzyzewo* 1576, *Seplino Krzyzewo* 1577, *Senplino Krzyzewo* 1580 ASK I 39, 550v, 634v, 697v; *Krzyzewo* 1673 ASK I 66, 529v; *Szemplino Krzyzewo* 1783 MpPerMz; *Krzyzewo* 1783–84 RejKor 470; *Szemplino Krzyzewo* 1788 Büsching XXII 376; *Czemplin Kruszewo* (!) 1808 MpTex; *Krzyzewo szemplino* 1821 DzUrz(W. Maz. nr 280, 8661); *Szemplino Krzyzewo* 1827 Tabella II 223; *Krzyze-*

wo, w *Krzyzewie* 1829 ASC(Janowo, UMZ-1829, k. 15); *Krzyzewo*, w *Krzyzewie* 1833 ASC(Janowo, UMZ-1833, k. 25). — O członie pierwszym zob. *Szemplino*, człon drugi od n. os. *Krzyż* SSNO III 179 lub od ap. *krzyż*, z suf. -ewo. UB

Szemrowice, wś, częst., gm. Dobrodzień, 5 km na płn.-zach. od Dobrodzienia: [Amtmann in *Schemrowitz*] Matthias *Szemrowski* 1493 Weltzel 39; *Schzemrowice* 1574 Urb III 153; *Szemerow* 1679 ZfGS XXVII 387; *Szemrowo*, in pago *Szemrowice* 1679, *Schemrowitz* 1687/88 J II 60, 78, 319; *Schemrow* 1736 MpWielOppol; *Schemrowitz* 1743 SNGŚI XIII 140; *Schamrowiz*, *Schemrow* 1783 Z II 160; *Schemrowitz* 1821 Rumpf III 31; *Schemrowitz*, *Semrowice* 1845 K 587; *Raunen*, fr. *Schemrowitz* 1934–37 OÄSchl I 33; *Szemrowice* (*Schemrowitz*) — *Raunen* 1939 Prus 70; *Raunen* — *Szemrowice*, -ic, *szemrowicki* 1946 MPol XXV nr 142; *Szemrowice*, -wic 1982 WUN III 399. — Nazwa *Szemrowice*, z suf. -owice (okresowo też *Szemrowo*, z suf. -owo), zniemczona jako *Schemrowitz*, może od n. os. *Szemer* lub *Szemro* (por. nazw. *Szemer*, *Szemro* Snazw IX 268, 269, też czas. *szemrać* Sstp VIII 547). Nazwa niem. *Raunen* (: *raunen* ‘szemrać’ DWB XIV 294) została wprowadzona w okresie administracji hitlerowskiej. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szemrowice*. Lit.: SNGŚI XIII 140; BorGŚI 183; Weltzel, Geschichte der Stadt und Herrschaft Guttentag, 1882, 39. PS

Szemrowo zob. **Szemrowice**

Szemrów zob. **Szemrowice**, **Wszemirów**

Szemud, wś, gdań., gm. Szemud, 13 km na pld. od Wejherowa: von *Schonewald* 1396 Zeit XI 31; *Schonffelde* 1506 Font LIX 139; *Schone-walth* 1534 Inwłoc 114; *Schönnewaldt* 1570 ŻDz XXIII 254; Villa *Sinwalt* 1582, *Szinwald* 1583, *Schonenwaldt*, *Sinwald* 1584, *Szynwald*, *Sinchwalt* ... *Schonwaldt* 1597 Font I–III 112, 38, 201, 274, 410, 531–2; *Szynwald* 1597 Vlad XV 83; *Sinwald* 1627 Font XXXIX 21; *Synwald* 1649 ABMK LXXXIV 111; na *Szynwaldzie* 1654, *Szynwaldt* 1664 Font XXXII 346, 350; *Szynwald* 1682 Font V 69; *Szenwald* 1687, *Szenwald* 1703 ABMK LXXXIV 136, 217; *Szynwald* 1749 Font XVI–XIX 457; *Szynwald* 1765 WizKoc I 22; *Schönwalde* 1772/73 HAPr IV 643; *Schönwalde* 1789 Goldb II 203; *Szynwald* 1790, *Szynwaltt*,

Szynwaldt 1791, *Szynwald* 1792, *Szynwaldt* 1794, *Szynwald* 1796 ASC(Szemud, UM-1746–1819, k. 112v, 115v i 116, 119, 127v, 135); *Schönwalde* 1796–1802 MpSchröt IV; *Szynwald* 1799, *Szynwaldt*, *Szynwaldt* 1800, *Schenwald*, *Szynwald* 1802, *Szein Waldt*, *Szenvaldt*, *Schenvald* 1803, *Szynwald* 1804, *Szinwald*, *Szynwald* 1805, *Szynwald* 1818 ASC(Szemud, UM-1746–1819, k. 142v, 144v i 146, 153 i 155, 158v–159 i 159v, 164v, 172, 335v); *Schönwald*, *Schönwalde* 1821 Rumpf III 64; *Szémöld* (*Schönwalde*) 1866 Ceynowa 35; *Schönwalde*, *Szemöld* 1878 Zaráński 193; *Schönwalde* — *Szynwald* 1879 KętN 47; *Szynwald*, niem. *Schoenwalde* 1892 SG XII 122; *Schönwalde* 1913 Meyers II 754; *Szemud*, niem. *Schönwalde* 1921 Sk XI 68, 88; *Szymald* (*Szemald*, *Szemuda*, *Szynwald*) 1923 Lor 108; *Szynwald* (*Schönwalde*) 1925 Krzep 118; *Szemud* 1933 SkBy 1678; *Szemud* 1952 UW 196; *Szemud*, -da 1982 WUN III 399; gw. dawniej *šamâld*//*šemâld*, później *šemud*, do *šamuda*, *šamalski*//*šamalsc̃il*//*šamaŭsci*. — Dawniej n. niem. *Schönwald*, od przym. *schöne* ‘ładny, piękny’ i ap. *Wald* ‘las’. Nazwę przejęto do j. pol. jako *Szynwald*, z regularnym -*wald* za niem. -*wald*, także *Szenwald*, z przejściem *y > e* przed *N*. Zmiana w *Szemöld* (gw. *šamâld*) z asymilacją i uproszczeniem -*nw-* > -*mw-* > -*m-*, następnie *Szemud*, gdzie nieakcentowane -*âld* przeszło w -*ud*. Lit.: CzNiem 136; Tredler, PMT XIV 86, 92; RospSEMiG 383; Lorentz, Gramatyka pomorska, z. 3, 1932, 313. BCz

Szemudzka Huta, wś, gdań., gm. Szemud, 15 km na płd. od Wejherowa: *Z Huty Szynwaldzkiey* 1750, *Z Uty Szynwaldzkiey* 1759, *Z Szynwaldzkiey Huty* 1761, *Z Szynwaldckiey Huty* 1764, *Z Huty Szynwaldckiej* 1774, *Szynwalska Hutta* 1778, *Szynwaldska Hutta*, *Huta Szynwaldzka* 1791, *Huta Szynwaldska*, *Huta Szynldwaska* (!) 1792, *Huta Szynwaldzka* 1796 ASC(Szemud, UM-1746–1819, k. 10, 29, 33v, 41, 60, 72, 113v i 116v, 121v, 136v); *Schönwaldschehütte* 1796–1802 MpSchröt IV; *Huta Szynwaldzka* 1800, *Szynwalska Uta*, *Huta Szynwalska* 1802, *Hutta Szynwalska* 1808, *Hutta Szynwalska* 1817 ASC(Szemud, UM-1746–1819, k. 144, 151v i 154v, 183v, 334v); *Schönwalder Hütte*, Gut bei Schönwalde 1821 Rumpf III 64; *Schönwalderhütte* 1853 PMT XIV 92; *Szémöldsköhéta* 1866 Ceynowa 35; *Schönwalder*

Hütte — *Szynwaldzka huta* 1879 KętN 47; *Szynwaldzka Huta*, niem. *Schoenwalderhütte* 1892 SG XII 123; *Szynwaldzka huta* 1899 PMT XIV 91; *Schönwalderhütte* 1913 Meyers II 755; *Szemudzka Huta*, niem. *Schönwalderhütte*, os. 1921 Sk XI 68, 88; *Szynwaldzka-Huta* (*Schönwalder-Hütte*) 1925 Krzep 118; *Szemudzka Huta* 1928 Mp-100(31-26); *Szemudzka Huta*, -*kiej* -*ty* 1982 WUN III 400; gw. kasz.: dawniej *šamâldzkâ-héta*, później *šemalskâ hêta*//*šamalskâ-hêta*. — Dawniej *Huta Szynwaldzka*, niem. *Schönwaldschehütte*//*Schönwalderhütte*, od n. m. *Szynwald*, niem. *Schönwalde* (dziś *Szemud*; rozwój pierwszego członu zgodny z rozwojem tej nazwy), i ap. *huta* = niem. *Hütte*. Po 1918 r. ustalono urzędowo n. *Szemudzka Huta*. Lit.: Tredler, PMT XIV 91; CzNiem 147. BCz/PS

Szemzdrowo, wś, leszcz., gm. Bojanowo, 4,5 km na zach. od Bojanowa: *Sliempstrow* 1581, *Sliempstrow* 1583 ASK I 6, 498v i 550; *Szlemsdorf* 1584 SHGPn IV 846; *Szlemzdorff* 1584 TekiDw(689, nr 10); *Szlemsdorf* 1599 TekiDw(986, nr 16); *Sempstrowo* ok. 1620 Koz III 302; *Szlemzdorff* 1626 TekiDw(2, nr 120); *Slemspdorf* 1662 TekiDw(3219, nr 63); *Szlemsdorff* 1668 TekiDw(3427, nr 68); *Sempstroch* (!) 1673, *Szlemsdorff* 1676 ASK I 68, 1224, 1415; *Slissdorf* (!) 1690, *Schlenzdorf* (!) 1712 Koz VIII 226–7; *Slemsdorff* 1718 TekiDw(4641, nr 79); na ... *Slemsdorfie* 1736 Deresiewicz 110; *Schlemsdorf* 1739 MpWielGlog; *Villa Slemsdorf* 1742 Acta historico-ecclesiastica... 694; *Schlemsdorf* 1754 ThomEv 119; *Slemsdorff* 1757 TekiDw(10322, nr 327); *Szlemsdorf* 1759 TekiDw(5586, nr 92); *Szemstrowo*, *Szemsdrowo* 1791 Koz VIII 227; *Szemszowo* (!) 1791 MpPerPn; *Schlemsdorf*, oder *Szemsdrowo* 1798 HstB I 597; *Szemsdrowa* 1798 MpHopf X; *Schlemsdorf* 1802–03 MpGilly-Pr; *Schlemsdorf* (*Szemsdrowo*) 1823 Mützell IV 246; *Schlemmsdorf*, w sprawie ... *Szemstrowa* 1839 AmtBromberg 10 (dod. nr 1); *Szemsdrowo* 1841 PlaterPoz 27; *Szemsdrowo* 1846 KsP 233; *Schlemsdorf* (*Szlemsdrowo*) 1864 Verzeichniss... 1131; *Schlemsdorf* 1871 GemGut IV 116; *Szemzdrowo*, niem. *Schlemsdorf* 1875 WM 37; *Szemzdrowo*, urząd. *Schlemsdorf* 1890 SG XI 895; *Schlemsdorf* 1913 Meyers II 720; *Szemzdrowo*, niem. *Schlemsdorf* 1921 Sk X 80; *Szemsdrowo*, *Szemzdrowo* 1925, *Szemzdrowo*, *Szems-*

Szenajda

drowo 1934 Orędownik Urz. Pow. Rawickiego I nr 11, 21, X nr 14, 19; *Szemzdrowo* 1967 SM 1124; *Szmezdrowo* (!), *-wa* 1982 WUN III 406; *Szemzdrowo*, *-wa*, *szemzdrowski* 2016 DzU poz. 2251. — Dawna n. niem. *Schlem(p)sdorf* od n. os. *Schlemm*, *Schlemp* : *Schlamp* (do n. os. por. gw. wniem. *schlemm* ‘krzywy, krzywonogi’, śrwniem. *slimp* ‘krzywy’, niem. *Schlamp* ‘obdarty, niedbala osoba’) Gott 434, 436 i ap. *Dorf* ‘wieś’. W pol. adaptacji fonetycznej n. ta brzmiała *Szlemsdorf* (też *Ślem-* lub *Sllemsdorf*), *Szlemzdorf* (XVI–XVIII w.), jednak pierwsze zapisy *Sliempstrow* z lat 1581–83 (także substytucyjne) wskazują na pierwotne funkcjonowanie obocznej formy niem. *Schlempsdroff*/**Schlempstrop* (**Schlempstrop*?) — człon *-dorf* w niem. n. (m.in. w Nadrenii, Westfalii, Saksonii i Dolnej Saksonii) był bowiem realizowany również jako *-trop* lub *-droff* (Bach II/2, 349) i zapewne z jedną z tych form (bądź ich kontaminacją) mamy do czynienia. Taka postać n. niem. stanowiła podstawę dla polskich form substytucyjnych *S(z)lempstrow*, później *S(z)empstrowo* (redukcja *l*, substytucja wygłosowego *-of* jako suf. *-ów*, *-owo*), następnie *Szemstrowo* (uproszczenie grupy *-mpst-* > *-mst-*), w końcu *Szemzdrowo* (udźwięcznienie postępowe *mst* > *mzd*, choć nie można wykluczyć, że w zapisach *Szemsdrowo d* może pochodzić z pierwotnego *-droff*/**-droff*). Jeszcze w latach 20. i 30. XX w. w obiegu urzędowym używano zamiennie form *Szemsdrowo* i *Szemzdrowo*. S. Kozierowski jedynie na podstawie zniekształconego zapisu *Schlensdorf* z 1712 r. podejrzewał, że n. może mieć związek ze śląskim rodem *Schlanz*, jednak w świetle dostępnej dokumentacji jest to nieupoważnione. W SHGPn pod rokiem 1582 mylnie umieszczono zapis *Szemizdrowo*, który w rzeczywistości jest błędną formą n. współczesnej, użytą w pracy U. Piotrkowskiej (Rocznik Leszczyński I 271) do identyfikacji zapisu z ASK I 4, 599. Lit.: SHGPn IV 846; Koz VIII 227; Acta historico-ecclesiastica: oder gesammelte Nachrichten von d. neuesten Kirchen-Geschichten, VI, 1742, 694; Verzeichniss sämmtlicher Ortschaften des preussischen Post-Bezirks, II, 1864, 1131; Deresiewicz, Transakcje chłopami w Rzeczypospolitej szlacheckiej (w. XVI–XVIII), 1959, 110. *PS*

Szenajda, wś, gdań., gm. Kościerzyna, 9,5 km na pld. od Kościerzyny: Władysław, Hrabia Den-

hoff... Oznajmuję..., iż... założyłem wieś nową *Sluczyno*, alias *Schenheyde*, nazwaną, w szczyrym borze i kędy nigdy od wieków żadna nie była posada nad jeziorem Rzeczycą przy granicy kiszewskiej (1678), założyłem nową wieś... nazwaną *Szlusnino* alias *Scheneyde* (1678), Wieś *Szhenheyda* 1686 Font XXXIX 164, 166, 123; *Szynheida* 1710 ABMK LXXXV 151; *Scheneyda* 1713, na wieś *Scheneyde* 1714 Font XXXIX 191, 196; *Szeneida*, *Schönheid* 1749 Font XVI–XIX 218; *Schönheyde* oder *Scheneida* 1789 Goldb II 203; *Schöneida* 1796–1802 MpSchröt IX; *Schönheide* oder *Schöneida* 1821 Rumpf III 62; *Schönheide* — *Szenejda* al. *Szynhejda* 1879 KętN 26; *Szenhejda* al. *Szeneida*, niem. *Schoenheide* 1890 SG XI 896; *Schönheide* 1913 Meyers II 751; *Szenejda*, niem. *Schönheide* 1921 Sk XI 33, 88; *Szynejda* in. *Szenejda* (*Schönheide*) 1925 Krzep 118; *Szenajda* 1928 Pomorzanie IX/3, 2; *Szenajda* 1933 DzUrz(W. Pom. nr 10, poz. 102, s. 207; *Szenajda* 1948 Ferski II 122; *Szenejda* (*Szenajda*) 1967 SM 1124; *Szenajda*, *-dy* 1982 WUN III 400; gw. dawniej *šenejda* Lor 99, później *šenajda*, od *šenajdi*, *šenajski*. — Nazwa niem. *Schönheide* od przym. *schön* ‘piękny’ i ap. *Heide* ‘wrzosowisko, puszcza, step’. Formy *Szenhejda*/**Szenejda*/**Szenajda* to pol. adaptacje fonetyczne n. niem. z zanikiem *h* i wahaniem *a/e* w drugiej sylabie. Oboczną historyczną n. pol. badacze odczytywali jako *Sluczyno*. W świetle informacji o założeniu wsi przez Władysława Denhoffa, którego żoną była Konstancja z rodu *Sluszków*, można przypuszczać, że pierwotną formą było **Sluszczyno*, od n. os. *Sluszka* SSNO V 124, z suf. *-ino*. Postać *Sluczyno* powstałaby z uproszczenia *-šč-* > *-č*, a *Slusznino* przez adideację do przym. *sluszny*. W dotychczasowych opracowaniach onomastycznych z omawianą wsią utożsamiano (za wydawcą źródła) zapis *Schonhayn* 1437/38 GZ 118, jednak odnosi się on zapewne do wsi (lub położonego obok młyna) *Łąg* (zob.), w okolicy której B. Śliwiński lokalizuje wymienione razem z *Schonhayn* w tym samym dok. miejscowości Oderaw (dziś zapewne *Odry*) i *Skyvky*, znajdujące się na pograniczu ówczesnych okręgów zaborskiego (komturstwo tucholskie) i kiszewskiego (komturstwo tczewskie). Identyfikacji XV-wiecznego zapisu *Schonhayn* z *Szenajdą*

przeczy również fakt, że w świetle dok. z 1678 r. miejscowość ta powstała dopiero w XVII w. Lit.: Breza, OSG XI 130; Breza, PMT I 105, 109; CzNiem 136; Łuszczzyńska, PMT V 82; Śliwiński, Zapiski Historyczne LVI 271. PS

Szenbark zob. **Szymbark** (1)

Szenbek zob. **Miłowo** (1)

Szenbory-Andrzejewięta zob. **Szymbory-Andrzejewięta**

Szenbory-Jakubowięta zob. **Szymbory-Jakubowięta**

Szenbory-Włodki zob. **Szymbory-Włodki**

Szenbuk zob. **Miłowo** (1)

Szenejda zob. **Szenajda**

Szenejki, przys., dawniej wś, biał., gm. Łomazy, 13 km na pld.-wsch. od Białej Podlaskiej; mając swoją własną Oyczyzną Po Oycu Swoim Rodzonym Hawryle Szeneyku Tamze w *Szeneykach* do Praw młynarskich należąca którą to ... Samoyłowi Szeneykowi ... sprzedał 1755 AP-Sied(62/579/0/2/5); *Szenayki* 1801–04 MpHeld; *Szeneyki* 1827 Tabella II 223; *Szeneyki* 1839 MpKwat VI 8; z ... wsi *Szeneiki* i dwóch młynów tegoż nazwiska 1852 Rogalski 18; *Szenejki* 1859 MpChr; *Szenejki*, os. 1877 Zin II 207; *Szenejki*, wś 1884 SG V 691; *Szenejki*, wś 1902 Przew II 214; *Szenejki*, kol. 1921 Sk IV 2; *Szenejki*, kol. 1967 SM 1124; *Szenejki*, -jek 1982 WUN III 400. — Od n. os. *Szenejko*, którą nosili założyciele osady (młyńskiej), w l. mn. W 1672 r. Hryć i Lewko *Szenejkowie* (prawdopodobnie bracia, Rusini) kupili w Studziance dwa młyny i każdy z nich po włóce ziemi. Lit.: Hordejuk, *Szenejki* i Waluś, *Echo Studzianki* 5(2), 2010, 12–3; Rogalski, Najstarsze dokumenty rodziny *Szenejków* w zbiorach AP w Siedlcach, cz. 1, *Echo Studzianki* 2(32), 2017, 16–8. IN

Szenewice zob. **Szonowice** (1)

Szenfeld, dziś *Nieżychowice*, wś, bydż., gm. Chojnice, 3 km na pld.-zach. od Chojnic: bona dicta *Schonefelt* 1338 HKS 20; *Schonenvelt* (1338), de *Schonenvelt* (1343) XV PrUr III 125, 483; zu *Schonenvelt* 1410 RegO I nr 1245; *Schonenvelt* (1437) GZ 111; *Synwelth* 1511/12 VisitGn 336; *Sweweld*, *Zqmvelt* 1564 SHGPG IX 117; z *Sweweldem*, z *Zqmveltem* 1565 Lupom 48, 66; *Schönnefeldt* alias *Jaruczewo* 1570 ŻDz XXIII 241; *Szunfeld* 1617, z *Szandfeldu* ... w *Szandfel-*

dzie 1618 Font XI–XV 14, 144, 145; *Szonfeldt* 1648 RP 190; *Schonfeldt* 1653 Font XI–XV 157; *Szonfeld* 1682 Font V 151; *Szynfeld* 1695 ABMK XXXIV 85; *Schonfeld* 1749 Font XVI–XIX 467; *Schönfeld* 1772/73 HAPr IV 643; *Schönfeldt* 1789 Goldb II 202; *Schönfeld* 1796–1802 MpSchröt XIV; *Schönfeld* bei Konitz 1838 BBKon 81; *Schönfeld* — *Szonfeld* 1879 KętN 74; *Szenfeld*, z niem. *Schoenfeld* 1890 SG XI 896; *Schönfeld*, fr. auch *Schönnefeldt* oder *Jaruczewo* (?) 1912 Bär 106; *Szenfeld*, niem. *Schönfeld* 1921 Sk XI 15, 103; *Jaruczewo* in. *Szenfeld* (*Schönfeld*) 1925 Krzep 39; *Szenfeld*, folw. i os. 1933 SkBy 1678; *Szenfeld* 1936 Mp-100(34-25); *Szenfeld* ... zmienia się na *Nieżychowice* 1950 MPol nr 16, poz. 164; *Nierzychowice* 1952 UW 49; *Nieżychowice* 1965 Mp-25(Chojnice); *Nieżychowice*, -wic, *nieżychowicki* 1972 UN 176, 13. — Nazwa niem. *Schönfeld*, od przym. *schön* ‘piękny’ i ap. *Feld* ‘pole’. W XVI w. i później oboczna n. *Jaruczewo*, z suf. -ewo, zapewne zniekształcona; por. n. os. *Jaracz*, *Jarusz* SSNO II 435, 451. Formy spolonizowane wskazują na oboczność wyjściowych postaci n. niem.: *Schönfeld*//*Schönfeld*. Formy bez przegłosu stały się podstawą substytucji *Szonfeld*, *Szunfeld* (niem. *o* > pol. *o/u*), zaś forma z przegłosem podstawą adaptacji *Szenfeld* > *Szynfeld*. W XVI i XVII w. pojawiają się formy z wtórnie graficznie oznaczoną nosowością samogłoski przed *N* oraz z wstawnym, niejasnym -d-. W 1950 r. ustalono urzędowo n. *Nieżychowice*. W haśle *Nieżychowice* w t. VII NMPol nie uwzględniono zapisów historycznych. Lit.: SHGPG IX 117–8; CzNiem 137. KS

Szenfeld zob. **Łostowice**

Szenflis zob. **Dađaj**

Szenhors(z)t zob. **Gniazdowo** (1)

Szenkowo zob. **Sękowo** (1)

Szenkówko zob. **Szynkówko**

Szenowo zob. **Kraśniewo** (2)

Szensa zob. **Jeziernik**

Szenurza zob. **Szczenurze**

Szenwald zob. **Piękny Las**

Szenwald zob. **Piękny Las**, **Szemud**, **Szynwald** (3)

Szenwaldzik zob. **Szynwaldzik**

Szenweza, wś dziś nieistniejąca, leżała między wsiami Kończewice, Bystrze i Gnojewo,

Szenweza

elbl., gm. Miłoradz, 9 km na zach. od Malborka: w *Szenwezie* włók 3 przy wsi Kocendorff 1726 ASK 84/17, 381; w *Szenwezie* 1728 ASK 84/19, 302; *Schönwiese*, Cölm. Dorf im kl. Werder 1789 Goldb II 203; *Schonwiese* 1796–1802 MpSchröt IX; *Schönwiese* ok. 1893 KDR nr 100. — Nazwa niem. *Schönwiese*, od przym. *schön* ‘piękny’ i ap. *Wiese* ‘łąka’, została zaadaptowana do polszczyzny jako *Szenweza* (w identyczny sposób substytuowano dawną n. pobliskiej wsi *Krasna Łąka*, zob.). PS

Szenweza zob. **Krasna Łąka, Krasnolęka** (1)

Szenwiza zob. **Krasnolęka** (1)

Szepanken zob. **Szczepanki** (2, 4)

Szpetki zob. **Borowskie Szepiotki**

Szepielaki zob. **Krzeczkowo-Szepielaki**

Szepietowo, mto, łomż.: *Nowe Szepietowo*, os. 1890 MarWys 85; *Szepietowo*, folw. 1890 SG XI 900; *Szepietowo*, os., st. kol. 1921 Sk V 115; *Szepietowo*, st. kol. 1952 UW 174; *Szepietowo* 1965 Mp-25(Wysokie Mazowieckie); *Szepietowo-Stacja*, os. 1967 SM 1124; *Szepietowo*, -wa, *szepietowski* 1974 UN 165, 87; *Szepietowo-Stacja*, -wa-cji, wś 1982 WUN III 400; *Szepietowo*, -wa, *szepietowski*, wś 1983 MPol nr 10, poz. 57; *Szepietowo*, mto 2009 DZU nr 120, poz. 1000. — Obecne mto Szepietowo położone jest w historycznych granicach wsi Szepietowo-Wawrzyńce, jego rozwój nastąpił w XIX w. w związku z budową kolei warszawsko-petersburskiej. W 1862 r. stację kolejową określano n. *Nowe Szepietowo*, później n. tę przeniesiono na osadę; człon odróżniający od przym. *nowy*, o n. *Szepietowo* zob. *Szepietowo-Janówka*. Dla stacji kolejowej funkcjonowała też n. deminutywna *Szepietówka*, z suf. -ka, a dla wsi (późniejszego mta) n. zestawiona *Szepietowo-Stacja*, z członem drugim od ap. *stacja* (kolejowa). Lit.: RospSEMIG 383; MarSzep 113, 141–2, 156–7 i nn.; MarWys 43, 85–6. IN

Szepietowo-Chmielewka zob. **Szepietowo-Janówka**

Szepietowo-Janówka, wś, łomż., gm. Szepietowo, 7 km na pld. od Wysokiego Mazowieckiego: nob. Venceslaum de *Szepothowo* 1444 SHGMz-(WD 1, 42); tenebunt ... decimas de omni grano videlicet duabus villis Woyno cum cmethonibus de tribus *Sepiethovo* ... et aliis 1520 MarSzep 142; з *Шенетова* и з *Хмелевки*, з *Шенетова*,

з *Людмов* 1565 Lesmaitis 292–3; *Szepiotowo, Szepiotowo Janowka* 1569 UPL 241, 242, 243; Villa *Szepietowo* 1578 ASK I 47, 396; Villa *Szepiethowo Janowka* 1580, *Szepietowa Janowki* 1581 ASK I 47, 583v i 704v; *Szepiethowo Janowka* 1581 ASK IV 41, 26v; *Szepiotowo Janowka* 1634 AtPd-(APB_Bra 3v); *Szepietowo Janowka* 1673 ASK I 70, 327; *Szepietowo Ianowka* 1795 MpPerPd; *Szepietowo ianówka* 1827 Tabella II 223; *Szepietowo Janowka* 1839 MpKwat VI 6; *Szepietowo Janówka* 1890 SG XI 900; *Szepietowo-Janówka* 1921 Sk V 114; *Szepietowo-Janówka*, -wa-ki, *janowski* 1974 UN 165, 88. — Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1423 r. (dok. fundacyjny kościoła w Długiej Dąbrowie zredagowany w 1493 r.). Nazwa *Szepietowo* od n. os. *Szepieto*, *Szepiota* SSNO V 304, VII 252 (: *szepiotać* ‘seplenić, wadliwie wymawiać’), z suf. -owo. Możliwe jednak, że n. ma genezę ruską. *Szepietowo* to pierwotnie n. tzw. okolicy szlacheckiej, na terenie której powstały w XVI w. wsie: *Szepietowo-Janówka* (człon drugi od im. *Jan*, z suf. -ówka), *Szepietowo-Mikołajewięta*, *Szepietowo Podleśne*, *Szepietowo-Wawrzyńce*, *Szepietowo-Żaki* (zob.), później także *Nowe Szepietowo* (zob. *Szepietowo*) i *Nowe Szepietowo Podleśne* (zob.). Popis pospolitego ruszenia ziemi bielskiej z 1565 r. wymienia w par. Długa Dąbrowa również *Szepietowo-Chmielewka* i *Szepietowo-Lusty*; bliżej nieznane, niewykazane w AtPd. Człony drugie od n. os. *Chmiel* lub ap. *chmiel*, z suf. -ewka, i od n. os. *Lust* (: *lust* ‘uczta; radość’) RymSEN II 28, w l. mn., por. brus. n. os. *Лыцма*, od brus. i ukr. ap. *лыцма* ‘kromka chleba’ BiryłaBA II 258. Lit.: AtPd 53; MarSzep 109, 141–2; Jaszczółt, Fundacje kościelne na Podlasiu..., [w:] Kościoły a państwo na pograniczu polsko-litewsko-białoruskim, 2005, 24; JaszNapł 213; HalBiał I 167. IN

Szepietowo-Lusty zob. **Szepietowo-Janówka Szepietowo-Mikołajewięta**, wś zaginiona, w dawnej ziemi bielskiej, par. Dąbrowa, łomż.: Selo *Szepetowo Mikołaiewiata* ziemiane, Mikołaj Mikołaiewicz, Jan Mikołaiewicz, Jakub Mikołaiewicz 1528 ŻDz XVII/1, 216. — Nazwa zestawiona; o członie pierwszym zob. *Szepietowo-Janówka*, człon drugi od im. *Mikołaj*, z suf. rus. -oвѣта, pol. -owięta. Lit.: HalBiał I 167; MarSzep 148; JaszNapł 213. IN

Szepietowo Podleśne, dziś *Szepietowo Podleśne* i *Nowe Szepietowo Podleśne*, dwie wsi, łomż., gm. Szepietowo, 7,5 km na pld. od Wysokiego Mazowieckiego: z *Шенемова с Подълесных* 1565 Lesmaitis 292; *Szepiotowo, Podlesne* 1569 UPL 241; *Sepiotowo podleszne* 1578 ASK I 47, 466v; *Szepiethowo Podliesne* 1580 ŻDz XVII/1, 97; *Szepiethowo Podliesne* 1581 ASK IV 41, 26; *Szepietowo Podlesne* 1673 ASK I 70, 327; *Szepietowo ... Podleśne* 1686 HMil 411; *Szepietowo Podlesne* 1795 MpPerPd; *Szepietowo podleśne* 1827 Tabella II 223; *Szepietowo Podlesne* 1839 MpKwat VI 6; *Szepietowo Podleśne*, wś 1890 SG XI 900; *Szepietowo Podleśne*, wś i folw. 1921 Sk V 114; *Szepietowo Podleśne, Szepietowo Podleśne Nowe*, dwie wsi 1952 UW 174; *Nowe Szepietowo-Podleśne*, *-wego -wa-nego, Szepietowo-Podleśne*, *-wa-nego, podleski* 1974 UN 165, 85, 88; *Nowe Szepietowo Podleśne*, *-wego -wa -nego, Szepietowo Podleśne*, *-wa -nego* 1981, 1982 WUN II 577, III 400; *Nowe Szepietowo Podleśne*, *-wego -wa -nego, nowoszepietowski, Szepietowo Podleśne*, *-wa -nego, szepietowski* 2013 DzU poz. 200. — Nazwa zestawiona; o członie pierwszym zob. *Szepietowo-Janówka*, człón drugi od przym. *podleśny* (: *pod lasem*). Współcześnie dwie wsi *Szepietowo Podleśne* i *Nowe Szepietowo Podleśne*; dodatkowy człón od przym. *nowy*. Lit.: HalBiał I 167; MarSzep 109–13. IN

Szepietowo-Stacja zob. **Szepietowo**

Szepietowo-Wawrzyńce, wś, łomż., gm. Szepietowo, 2,5 km na pld.-wsch. od Wysokiego Mazowieckiego: Selo *Szepietowskii Ławrynczewiata* ziemiane, Jakub Ławrynczewicz, Hryhor Ławrynczewicz 1528 ŻDz XVII/1, 216; z *Шенемова*, z *Ваврыньцовъ* 1565 Lesmaitis 292; *Wawrzynicze* 1569 UPL 241; *Szepietowo Wawrzencze* 1577, *Szepietowo Wawrzinczowietha* 1579 ASK I 47, 179v, 367; *Sepiethowo Wawrzincze* 1580 ŻDz XVII/1, 96; *Szepiotowo Wawrzynce* 1634 AtPd(APB_Bra 3v); *Wies Szepietowo Wawrzynce* 1673 ASK I 70, 327v; *Wawrzyńce* 1686, *Szepietowo Wawrzyńce* 1724 HMil 411, 412; *Szepietowo Wawrzynce* 1795 MpPerPd *Szepietowo Wawrzyniec* 1808 MpTex IX; *Szepietowo Wawrzysice* (!) 1839 MpKwat VI 6; *Szepietowo wawrzeńce*, folw. 1877 Zin II 207; *Szepietowo Wawrzeńce*, wś 1890 SG XI 900; *Szepietowo Wawrzeńce* 1902 Przew II 215; *Szepieto-*

wo-Wawrzyńce 1921 Sk V 114; *Szepietowo-Wawrzyńce*, *-wa-niec, wawrzyniecki* 1974 UN 165, 88. — Nazwa zestawiona; o członie pierwszym zob. *Szepietowo-Janówka*, człón drugi od im. *Ławryniec, Wawrzyniec*, początkowo z suf. rus. *-евята*, pol. *-ewięta, -owięta*, następnie w l. mn. W formie *Wawrzeńce* zmiana *y > e* wskutek rozszerzenia. Lit.: HalBiał I 167, 182; GórnRPd 47; MarSzep 113–8, 142; MarWys 43; JaszNapł 213. IN

Szepietowo-Żaki, wś, łomż., gm. Szepietowo, 6,5 km na pld. od Wysokiego Mazowieckiego: z *Шенемова з Жаковъ* 1565 Lesmaitis 292; *Шенемово, Жаку* 1567 Popis 1039; *Szepiethowa Żukow* (!) 1581 ASK I 47, 680v; *Szepiotowo Żaki* 1635 AtPd(APB_Bra 28v); *Wies Szepietowo Żaki* 1673 ASK I 70, 326v; *Szepietowo Żaki* 1711, *Szepietowo Żaki* 1734 HMil 56, 57; *Szepitowo Żaki* 1795 MpPerPd; *Szepietowo zaki* 1827 Tabella II 223; *Szepietowo Żaki* 1839 MpKwat VI 6; *Szepietowo żaki* 1859 MpChrz; *Szepietowo żuki* (!) 1877 Zin II 207; *Szepietowo Żaki* 1890 SG XI 900; *Szepietowo-Żaki* 1921 Sk V 114; *Szepietowo-Żaki, -wa Żak, żakowski* 1974 UN 165, 88. — Nazwa zestawiona; o członie pierwszym zob. *Szepietowo-Janówka*, człón drugi od n. os. *Żak* SSNO V 4 (: *żak* ‘student, uczeń’, dawniej też ‘duchowny mający niższe święcenia’), w formie pluralnej. Lit.: HalBiał I 167, 196; GórnRPd 47; MarSzep 118–9. IN

Szeplolaki zob. **Humięcino-Sepilaki**

Szepiotki zob. **Borowskie Szepiotki**

Szepiotowo-Janówka zob. **Szepietowo-Janówka**

Szepiotowo Podleśne zob. **Szepietowo Podleśne**

Szepkau zob. **Szczepkowo** (2)

Szepken zob. **Szczepkowo** (2)

Szeplerzyzna, wś, olszt., gm. Hawa, 6,5 km na pld.-zach. od Hawy: gutte *Dispelwalde* (1324)XVI PrUr II 337; *Campanile in Mispelwalde*, de kloctorn to *Mispilwalde*, eyn glochus zcu *Mispilwalde* 1360 SRP III 80; *Dispilwalde* 1424, *Myspylwalde* 1540 Kauf 127; *Schönerswalde*, folw. ok. 1780 HAPr IV 371; *Schönerswalde*, folw. 1789 Goldb II 202; *Schoenerswalde* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Schönerswalde* 1821 Rumpf III 60; *Schönerswalde* — *Szeplerzyzna* 1879 KętN 102; *Szeplerzyzna* 1882 KętL 569;

Szeradza

Schoenerswalde, ob. *Szeplerzyzna* 1889, *Szeplerzyzna*, niem. *Schoenerswalde*, wś 1890 SG X 387, XI 900; *Schönerswalde* (*Szeplerzyzna*) 1930 Mp-100(43-29); *Jamielnik* 1931 Sm III 141; *Schönerswalde* — *Szeplerzyzna*, -y, *szeplerzyźniański* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szeplerzyzna*, -ny 1982 WUN III 400. — Dawne złożone n. niem. *Dispelwalde*, *Mispelwalde*, z drugim członem od średnim. *walde*, niem. *Wald* 'las'. Zapis *Dispelwalde* jest zniekształceniem oryginalnej postaci *Mispelwalde*, z pierwszym członem od niem. *Mispel* 'nieszpulka, mepilum' DWB XII 2258. Por. n. niem. sąsiedniej wsi *Mispelwald(e)*, dziś *Jamielnik* (3), na której gruntach miała powstać omawiana miejscowość; byłaby to więc n. ponowiona. Późniejsza n. niem. *Schönerswalde* od n. os. *Schöner* Gott 443. Nazwa pol. *Szeplerzyzna*, odnotowana w XIX w. przez W. Kętrzyńskiego, od nazw. *Szepler* (< niem. *Scheppler*) RymSEN II 535, z suf. -izna. Lit.: Hawa. Z dziejów miasta i powiatu, 1972, 160, 269; Sm III 141; Kauf 127; Semrau, Mitteilungen des Copernicus-Vereins zu Thorn XXV 92. RP/PS

Szeradza zob. Sieradza

Szeronosy, wś, biał., gm. Juchnowiec Dolny, 11,5 km na pñ.-wsch. od Suraza: Selo *Szironosy* 1528 ŹDz XVII/1, 196; *Шкronосы* (!) 1528 Popis 1528, 121; [c] *Сырококов* (!) 1565 Lesmaitis 304; *Szeronoszi* 1569 UPL 259; *Szeronosj* 1577, *Seronosy* 1579, *Seronossy* 1580 ASK I 47, 234, 353v, 613; *Szeronosy* 1610 HMil 412; *Seronosy* 1634, *Szerenosy* 1635 AtPd(APB_Bra 20v i 37v); *Seronosy* (1676)XVIII RPogMłp 788; *Szeronosy* 1744 SDV 148; *Szerenosy* 1784 DekKn 183; *Szerenosy* 1795 MpPerPd; *Szerenosy* al. *Szeronosy* 1890 SG XI 902; *Szerenosy* 1921 Sk V 14; *Szerenosy*, -nos 1982 WUN III 400. — Pierwotnie *Szyronosy*//*Szeronosy*, n. dawnej tzw. okolicy szlacheckiej, od n. os. *Szyronos*, *Szeronos*, w l. mn., por. *Szirinos* Jacko i Rud w tej wsi 1528 ŹDz XVII/1, 196. Nazwa os. o charakterze przezwiskowym 'człowiek o szerokim nosie', por. ros. dial. *širój*, czes. *širý*, słowen. *šir* (< psł. *širь) 'szeroki' SEBor 602. Obecnie nazw. *Szerenos* jest notowane w tej wsi. Formy *Szerenosy* i zmasurzona *Serenosy* powstały w wyniku upodobnienia artykulacyjnego e-o > e-e. Początkowo n. *Szerenosy* określano też grunty wsi Lubejki (zob.). Lit.: Kond 196; HalBiał

I 167; GórnRPd 41-2; Maroszek, Pięć wieków Ziemi Juchnowieckiej, 2013, 143-4. IN

Szermyśle zob. Trzemeszno Lubuskie

Szernie, wś, biał., gm. Orla, 12 km na pld.-wsch. od Bielska Podlaskiego: wies *Sernie* 1577 ASK I 47, 101; *Schernie* 1585 MK 131, 360v-366v; z *Szerniów*, Siolo *Szernie* 1635 Sosna, Fionik 168, 172; *Szernie* 1673 Laszuk 113; Wiesz *Szernie* 1776 OpRukWil IV 141; *Szernie* 1808 MpTex XIII; *Szerne* 1859 MpChrz; *Šerni* 1878-86 KondBał 70; *Szernie* 1890 SG XI 903; *Szernie* 1921 Sk V 25; *Szernie*, -ni, *szerniowski* 1972 UN 153, 39; *Szernie*, *Szern*, *szerniowski* 2013 DzU poz. 200; gw. brus. *šerné*, -ou, *šerňouški*. — Nazwa genetycznie lit., od n. os. *Šernius* Zinkevičius 205, w l. mn. Do n. os. por. lit. *šernas* 'dzik' SESmocz 631, por. też z terenu Litwy n. m. *Šernaĩ*. Lit.: Kond 196; KondBał 70; Sosna, Fionik, Orla na Podlasiu. Dzieje Cerkwi, miasta i okolic, 1997, 168, 172. IN

Szeroczec zob. Serock (3)

Szeroka, cz. Jastrzębia-Zdroju, dawniej wś, kat.: *Syroka* ok. 1300 CdSil XIV 110; *Tymendorf* 1321 Reg nr 4176; *Tymendorf* 1405 SNGŚI XIII 140; *Timendorf* (1415)XVI CdSil VI 34; *Tundsdorff* [pro *Timsdorff*] 1447 ZfGS XXVII 373; Rychterze z *Ssyroke* 1494 SNGŚI XIII 140; *Tymendorf* 1510 ZfGS XXX 196; wes *Ssiroka* 1517 RTNŚI II 236; *Schyroka* ein dorff 1536 AP-Kat(17/53/5/65/1, k. 133); *Timendorff*, *Timmendorff* 1586 Musioł 160; *Timmendorf* 1636 IPles 113; villa *Szeroka*, *Szyroka* 1652 J II 17, 18; *Szyrokow* 1679 ZfGS XXVII 399; *Syroka* 1687/88 J II 432; *Timendorf*, P[olonice] *Szyroka* 1736 MpWielRat; *Timmendorf* 1783 Z II 102; *Timendorf*, *Schiroki* 1830 Kn 784; *Timmendorf*, *Szyroki* 1845 K 686; *Szeroka*, *Timmendorf* 1900 Myc 49; *Timmendorf* 1913 Meyers II 955; *Szeroka* (*Timendorf*) 1920 PrusŚG 75; *Szeroka*, -kiej 1982 WUN III 400. — Pierwotnie *Szyroka*, od stp. *szyroki* 'szeroki' Sstp VIII 550-1. Postać *Szeroka* notowana od XVII w. Niemiecka n. oboczna *Tymendorf*, *Timmendorf*, od n. os. *Thime*, *Thyme*, *Timm(en)* (: *Theudemar* < *Diet-*) Gott 153 i ap. *Dorf* 'wieś'. Lit.: SNGŚI XIII 140-1; Musioł, Dawne nazwy miejscowości ziemi pszczyńskiej, [w:] Księga o Śląsku, red. A. Targ, 1929, 160; Musioł, RTNŚI II 236; BorGŚI 58. PS

Szeroki Bór, wś, suwal., gm. Ruciane-Nida, 6 km na płd.-wsch. od Rucianego-Nidy: *Szeroki Bor* 1699 ASC(Pisz-ew., U-1696–1710, k. 185); *Breyten Heyde* 1720–21 OF nr 4696, s. 16; *Szeroki Bor* 1722 ASC(Pisz-ew., U-1721–51, k. 22); *Breite Heyde* 1748 Masovia VIII 83; *Breitenheide* oder *Szerokibor*, K. Unterförster Wohnung 1785 Goldb III 17; *Breitenheide* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Breitenheide* mit Pieczisko 1820 Rumpf I 132; *Breitenheide, Szeroki Bór*, do *Szerokiego bora* ok. 1859 SzczesTeka 37; *Breitenheide* — *Szeroki bór* 1879 Kętn 145; *Breitenheide*, al. *Szeroki bór* 1880, *Breitenheide, Szeroki bór* 1890 SG I 357, XI 904; *Breitenheide* 1912 Meyers I 234; *Breitenheide* — *Szeroki Bór, -oru, szerokoborski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szeroki Bór, -kiego Boru* 1982 WUN III 400; gw. *séroki bór*. — Nazwa niem. *Breite(n)heide* ponowiona z n. lasu, por. auß dieser Wildtnus die *breite Heydenn* genandt 1614 Masovia VI 150, ta od niem. przym. *breit* ‘szeroki, rozległy’ i ap. *Heide* ‘bór; wrzosowisko’. Nazwa pol. *Szeroki Bór* stanowi kalkę n. niem. Lit.: Pisz. Z dziejów miasta i powiatu, 1970, 175; CzNiem 182. RP/PS

Szeroki Bór Piski, wś, suwal., gm. Pisz, 7 km na płn.-zach. od Pisz: *Szeroki Bór Piski, -ego Boru -ego, borski*, wś 2002 DZU nr 8, poz. 79; *Szeroki Bór Piski, -kiego Boru -kiego, szerokoborski* 2013 DZU poz. 200. — Nazwa zestawiona, od n. m. *Szeroki Bór* (zob.), z członem dyferencyjnym od n. m. *Pisz*. Na obszarze miejscowości w 1935 r. rozpoczęto budowę tajnego ośrodka naukowo-badawczego Luftwaffe. Po przejściu obiektu w 1951 r. przez Wojsko Polskie powstało tu osiedle wojskowe oraz jednostka wojskowa, która funkcjonowała do 1989 r. W związku z tajnym charakterem miejscowości nie figurowała ona w oficjalnych wykazach nazw i materiałach kartograficznych. Nazwę i status wsi zatwierdzono dopiero w 2002 r. Lit.: Plan odnowy miejscowości Szeroki Bór Piski na lata 2012–2019 (Załącznik do uchwały Nr XVIII/246/12 Rady Miejskiej w Pisz). PS

Szeroki Kamień, wś, bydż., gm. Barcin, 6 km na zach. do Pakości: *Breitenstein* 1796–1802 MpSchröt XXV; *Szeroki Kamień* vulgo *Breytstein* 1805, *Szerokikamien ... de Szeroki Kamien* 1810, *Szerokikamien* 1816 ASC(Szczepanowo, M-1800–35, k. 1[3], 6, 23); *Breitenstein* (*Sze-*

roki Kamien), adl. Dorf 1821 Mützell I 169; Na dobrach ... *Breitenstein* 1837 Gazeta Wielkiego Xięstwa Poznańskiego nr 43, 224; *Breitenstein* 1839 MpHey(Szubin); *Szeroki kamień (Breite stein)* 1841 PlaterPoz 183; Col. *Breitenstein* 1844 MpHey(Mogilno); *Breitenstein (Szeroki Kamien)*, Dorf 1845 Huhn I 693; *Szeroki kamień* 1846 KsP 512; *Breitenstein* 1871 GemGut IV 178; Braksztyny (!), niem. *Breitenstein*, wś, pow. szubiński 1880 SG I 349; *Szeroki Kamień* 1888, *Szeroki Kamień* 1889 ASC(Szczepanowo, U-1888–1906, k. 1v, 21); *Szeroki Kamień*, niem. *Breitenstein*, mylnie Braksztyny, wś 1890 SG XI 904; *Szeroki Kamień* 1906 ASC(Szczepanowo, U-1888–1906, k. 156v); *Szerokikamień*, niem. *Breitenstein* 1921 Sk X 92, 158; *Szeroki Kamień, -kiego -nia, szeroki (!)* 1971 UN 185, 24; *Szeroki Kamień, -kiego -nia, kamiński* 2013 DZU poz. 200; gw. *šyroki kam'yn, -kygo -na*. — Nazwa od zestawienia apelatycznego *szeroki kamień*, wariant niem. *Breitenstein* o tym samym znaczeniu. Według S. Kozierowskiego (1922 r.) „pochodzi od ogromnego kamienia przed kilkudziesięciu laty rozstrzelanego. Tamże jeszcze jeden okrągły głaz zwany kamienną karczmą a niekiedy szerokim kamieniem” (Koz V 394). Cała gm. Barcin obfituje w wapienie i margle jurajskie — w sąsiadujących wsiach znajdują się kamieniołomy, które funkcjonowały od 1860 r. (wzmianki o wydobyciu wapienia pochodzą z pocz. XIX w.). Wspomniane przez Kozierowskiego „rozstrzelanie kamienia”, jak i sama n. m. wiążą się zapewne z pozyskiwaniem surowca kamiennego w tej okolicy. Nazwa *Braksztyny* w SG w odniesieniu do omawianej miejscowości została użyta omyłkowo — n. tę nosi wś w pobliżu Walcza o identycznej n. niem. *Breitenstein* (zob. *Braksztyny*). Lit.: Drażek i in. (red.), *Krajobrazy pałuckich wapieni: 150 lat białego górnictwa*, 2010, 143–4. PS

Szerokie, wś, lub., gm. Konopnica, 6 km na zach. od Lublina: *Szerokie*, folw. 1897 Cat 16; *Szerokie*, kol. 1902 Przew II 215; Wola Sławińska (*Szerokie*), kol. 1921 Sk IV 64; *Szerokie* 1933 DZUrz(W. Lub. nr 22, poz. 181, s. 400); *Szerokie* 1952 UW 143; *Szerokie, -kiego, szerocki* 1972 UN 114, 12. — Od przym. *szeroki*, w rodz. nijakim (n. powstała może w wyniku elipsy drugiego członu wcześniejszej n. **Szerokie Pole*). IN

Szerokopas

Szerokopas, wś, tor., gm. Chelmża, 9 km na płn.-wsch. od Chelmży: *Sircopes* 1414 Br 147; *Schircompas* 1421 GA 419; *Schinkenpos* (!) 1437–38 GZ 92; *Schirkenpas* (1446) KętL 78; duas villas *Schirokopasch* et Drynowa 1472 Matr I nr 806; *Schinkenpons*, *Schinkendorf*, *Schinkenkopf* (XV) KętL 78; *Schirokopass* 1502 Matr III nr 151; Folwark *Szerokopaszcie*, Aus dem folwark *Szerokopaszcie* 1570 ASK I 52, 440, 490v; *Szerokopasie* 1591 MK 136, 317; *Szerokopas* 1647 Font IV 29; Folwark *Syrokopas* 1664 Font XXXII 440; *Szerokopas* 1667–72 Font VI 78; *Szerokopas* (1706) SG XI 904; Wieś *Szerokopaś* ... pod *Szerokopasią* 1765 LuPrus II/2, 157; *Szerokopaß* 1789 Goldb II 222; *Szerokopas* 1796–1802 MpSchröt XXI; *Szerokopaß* 1821 Rumpf III 183; *Szerokopass* — *Szerokopaś* 1879 KętN 68; *Szerokopaś* 1882 KętL 78; *Szerokopas*, niem. *Scherokopass* 1890 SG XI 904; *Scherokopass* 1913 Meyers II 706; *Szerokopas*, niem. *Scherokopass* 1921 Sk XI 10, 88; *Szerokopaś* 1933 DzUrż (W. Pom. nr 10, poz. 102, s. 203); *Szerokopaś* 1952 UW 58; *Szerokopas*, *-sa*, *szerokopaski* 1972 UN 187, 19. — Nazwa o budowie i etym. jak n. m. *Szerokopaś* (zob.). Pierwsze zapisy są niem. substytucjami n. pol., też z niem. członem *-dorf*, *-kopf*. W członie pierwszym n. *Sirk(en)-pass* możliwa adideacja do dniem. n. os. *Si(e)rck* BahlowNdN 449, a w członie drugim do (< *pesch*) ‘łąka, pastwisko, pole uprawne’ Ditt 222. Forma *Szerokopasie* to wariant z suf. *-e*, a *Szerokopas* jest formą wtórną wobec zmienionej postaci *Scherokopass*, może też z adideacją do ap. *pas* (np. ziemi). Lit.: SHGCh 126. BCz

Szerokopaś, wś, olszt., gm. Nidzica, 5 km na płn.-zach. od Nidzicy: mit *Sirocopass* (1359)XV, *Schrokopas* (1359)XVI, *Schirocopaß*, *Schirrocopaß* (1359)XVIII PrUr V 446; *Sircopas* (1359) KętL 336; *Schwykopes* (!) das dorf 1437 GZ 84; *Schirkopes*, *Schirekopaß*, *Schirkenpaß* (!) XV Döhr 94; *Schirokopas* (1498) KętL 336; *Schirokopasz*, *Schirokopas* 1540 OF nr 911a/21 [B. 25], k. 20v, [B. 66], 29v; *Schirockopas* 1600 OF nr 7404, k. 27; *Schirokopaß*, *Schirocopaß* 1640 OF nr 7444, k. [2v, 44]; *Schierokopaß* 1679 OF nr 7486, k. [24]; *Szerokopas* 1710 ASC(Nidzica-ew., Z-1704–58, s. 809); *Schierokopaß* 1716 OF nr 8320, s. 87; *Scherokopass* 1738 OF

nr 7560, s. 22; aus *Szerokopas* 1777 ASC(Nidzica-ew., Z-1704–58, s. 843); *Scherokopaß* oder *Szerokopaß*, wś 1785 Goldb I 164; *Scherokopass* 1796–1802 MpSchröt XXII; *Schirokopass*, wś 1820 Wald 219; *Schirokopass* ok. 1845 MpRey nr 49; *Sierokopass* 1871 GemGut I 146; *Schirokopass* — *Szeroki pas* 1879 KętN 191; *Szerokopaś* ... z *Szerokopasi* 1882 KętL 336; *Sierokopaß* 1913 Meyers II 811; *Szerokopaś* — *Breitenfelde* 1933 Choj 130; *Breitenfelde* — *Szerokopaś*, *-si*, *szerokopaski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szerokopaś*, *-si* 1982 WUN III 400; *Szerokopaś*, *-sia*, *szerokopaski* 2013 DzU poz. 200; gw. *širokopas//seroko paś*, do *šerokopasa*. — Nazwa w formie złożenia z interfiksem *-o-* od *szyroki*, *szeroki* i *paś* ‘pastwisko’ SpXVI, XXIII 301 (por. czas. *paść*, *pasać*). W 1933 r. urzędowa zmiana n. na niem. *Breitenfelde* (: niem. *breit* ‘szeroki’, *Feld* ‘pole’). Zapisy n. pokazują wahania rodz. żeńskiego i męskiego. RP

Szerokopaś zob. **Szerokopas**

Szerokostaw, os. zaginiona, leżała w pobliżu wsi Wielka Łąka, tor. gm. Kowalewo Pomorskie: die mole czum *Breienteiche* 1438 GA 422; von dreyn Mülen Dudenmoll ... Kinast ... *Brechen-teich* 1570 ASK I 52, 583v; molendina ... Papiernia, Kinost, *Szerokostaw* desolatura 1647 Font IV 26; molendina ... desolata Pasternia, Kinost, *Szerokostaw* 1672 Font VI–X 93. — Nazwa niem. od przym. *breit* ‘szeroki, rozległy’ i ap. *Teich* ‘staw’. Polskie tłumaczenie w formie złożenia z interfiksem *-o-*. Lit.: SHGCh 126. BCz

Szeromin, wś, ciech., gm. Płońsk, 4 km na płn.-zach. od Płońska: *Syromyno* (1293)XV KkM 31; *Siromino* 1400, *Sziromino* 1402, *Syromino* 1404 Płoń nr 25, 243, 462; *Sziromino* (1414–25)1456, *Syromino* (1438)1456 MK 3, 15v i 214; *Ziromino*, *Zhiromino* 1491 SHGPł(Ep. 15, 220v); *Schiromino*, *Szyeromino* 1500 SHGPł(Ep. 16, 69 i 74); *Syromyno* 1522 MK 32, 114v; *Ziromino nyemye-rza* pars ade filii Bernard 1531, *Szieromyndo* 1552 ASK I 41, 115v, 651; *Sieromino Bernardi* 1578 ŻDz XVI 97; *Sieromino Bernardi* 1674 ASK I 72, 517; *Sieromino* 1685, *Sieromino*, *Sieromin* 1698, *Sieromino*, *Szerumin* 1700, *Seromino*, *Sieromino* 1724 ASC(Płońsk, U-1673–1731, k. 2v, 43, 45v, 53v, 54v, 206v, 208v); *Szeromin* 1783–84 RejKor 572; *Sieronin* 1784 MpPerPł; *Szeromin*, *Sieromi-*

no, *Szeromino* 1785 ASC(Płońsk, U-1781–1808, s. 37, 39, 41); *Sieromino* 1808 MpTex XI; *Szeromin* 1827 Tabella II 223; *Szeromin* 1839 MpKwat III 2; *Szeromin* 1890 SG XI 905; *Szeromin* 1921 Sk I 125; *Szeromin*, -na 1982 WUN III 400. — Dawniej *Siromino* lub *Żyromino*, od n. os. **Siroma*// **Żyroma* (: *Siroslaw*//*Żyroslaw* SSNO V 79), z suf. -ino. W XVI w. *Siromino-Niemierza* i *Si(e)romino Bernarda*; członny drugie od n. os. *Niemierza* i *Bernard* SSNO IV 45, I 157. W XVIII w. *Sieronin* z mazowiecką wymową *m' > n'* (lub asymilacją na odległość) oraz maskulinizacją formy. Później *Szeromin* — postać hiperpoprawna. Lit.: SHGP I 300–1; ZMaz 333. UB

Szerominek, wś, ciech., gm. Płońsk, 2 km na pñn.-zach. od Płońska: alia villa *Siromino* 1408 Płoń nr 1143; *Siromino Garbacz* pars Nicolai Garbacz, *Ziromino derslai* 1531, *Syeromyno garbala* (!), *Syeromino dzierszek* 1552 ASK I 41, 115v, 651; *Sieromino Derslai*, *Sieromino Garbacz* 1578 ŹDz XVI 97; *Sieromino Derslai*, *Sieromino Garbacze* 1674 ASK I 72, 517v; *Sierominko* 1735 ASC(Płońsk, U-1733–63, k. 7v); *Sierominko* 1783 ASC(Płońsk, U-1781–1808, s. 21); *Szerominko* 1783–84 RejKor 572; *Sierominek* 1784 MpPerPł; *Szerominko*, *Szerominek* 1784 ASC(Płońsk, U-1781–1808, s. 31); *Sierominko* 1808 MpTex XI; *Szerominko* 1827 Tabella II 223; *Szerominko* 1839 MpKwat III 2; *Szerominek* 1877 Zin II 207; *Szerominek* 1890 SG XI 905; *Szerominek* 1921 Sk I 125; *Szerominek*, -nka 1982 WUN III 400. — W XVI–XVII w. *Si(e)romino Dzierśława* (*Dzierzka*) i *Si(e)romino-Garbacz*//*Garbacze*; o członie pierwszym zob. wyżej, człony drugie od n. os. *Dzierśław* i *Garbacz* SSNO I 567, II 80. Wtórnie uniwerbizacja przy pomocy suf. -ek, okresowo też -ko. Lit.: SHGP I 301. UB

Szeronosy zob. **Szerenosy**

Szerosługi zob. **Szczerosługi**

Szerosław zob. **Sierosław** (1)

Szersbowen zob. **Szczerzbowo**

Szerszenie, wś, biał., gm. Siemiatycze, 7 km na pñd.-wsch. od Siemiatycz: *Szerszenie* 1673 Laszuk 109; *Szerszenie* 1795 MpPerPd; *Szerszenie* 1808 MpTex XIII; *Szerszenie* 1839 MpKwat VI 7; *Szerszenie* 1859 MpChr; *Шеруень* 1878–86 Kond 196; *Szerszenie* 1890 SG XI 905; *Szerszenie* 1921 Sk V 26; *Szerszenie*, -ni

1982 WUN III 401. — Od n. os. *Szerszeń*, brus. *Шеруень* BiryłaBA II 495, w formie pluralnej. Lit.: Kond 196. IN

Szerszenie zob. **Pszczólki-Szerszenie**, **Stokowo-Szerszenie**

Szerszniów Las zob. **Serski Las**

Szerzawa, os., dawniej wś, gdań., gm. Cedry Wielkie, 14,5 km na pñd.-wsch. od Gdańska: Von *Proytenfelde* Hans List Schulze 1622 Szafran, Rozporządzenia... 95; *Preiden Felde* 1659 MpLangau; *Alte Fähre* oder *Proitenfeld* XVII Szafran, Żuławy... 20; *Breitenfeld* 1700 ChlPruszcz 262; *Proitenfelde*, oder *Breitenfelde* 1794 Novum Corpus... 2205–6; *Preitenfelde* 1796–1802 MpSchröt IX; *Breitfelde* 1821 Mützell I 169; *Proitenfelde* 1834 AmtDanzig 192; *Breitfelde* 1871 GemGut I 352; *Breitfelde* — *Szerzawa* 1879 KętN 2; *Szerzawa*, niem. *Breitfelde* al. *Breitenfelde*, dawniej *Proytenfelde*, wś 1890 SG XI 906; *Breitfelde* 1912 Meyers I 234; *Breitfelde* — *Szerzawa*, -y, *szerzawski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szerzawa*, -wy 1982 WUN III 401. — Nazwa niem. *Proitenfelde*, od n. os. *Proyte* (też *Proite*, *Preute*) i ap. *Feld* ‘pole’. W 1556 r. rajca i późniejszy burmistrz Gdańska Johann Proyte otrzymał grunty o niem. n. *Alte Fähre* (‘stara przeprawa’, ‘stary przewóz’), której początkowo używano również na określenie nowo powstałej miejscowości. Późniejsza forma *Breitenfelde*, *Breitfelde* powstała przez adideację do przym. *breit* ‘szeroki’. A. Chłudziński, choć przytacza za SG informację o tym, że pierwszym właścicielem osady był Proyte, nie łączy go jednak z jej nazwą, gdyż zakładał (podobnie jak SG i H. Bugalska), że najstarszym poświadczeniem jest zapis *Szerzawa* z 1648 r. W rzeczywistości n. *Szerzawa* w odniesieniu do omawianej miejscowości pojawia się pierwszy raz u W. Kętrzyńskiego w 1879 r., zaś wspomniany zapis dotyczy dzisiejszej os. Pruska Karczma (brak hasła w NMPol IX), ok. 20 km na pñd.-zach. od Pruszcza Gdańskiego, por. [*Schirschaw*] 1324 Biskup 125; de *Shirsow* 1336 PrUr III 37; *Schyrssaw* 1437 GZ 116; *Schirsaw* 1452 AST III 406; *Schirsaw* 1500 Font L 222; villam ... *Szerzewo*, in districtu Gedanensi sitam de manibus in colarum villae Pruszcz 1552 MK 82, 177; *Schirczow* 1553 MK 83, 377v; *Schirschaw* ad Parochiam Prangaw 1570 ASK I 106, 72v; *Szerza-*

Szerzawy

wa ... od karczmy 1648 RP 174; *Szerzawa* alias *Pruska Karczma* 1662 ASK I 52, 273v; *Szerzawa* ... od I ogrodnika i karczmarza pańskiego 1682 Font V 98; Pustk. *Prausterkrug* oder *Czerczawa* 1796 Wilczewski 45; *Prauster Krug* 1796–1802 MpSchröt IX; *Prauster Krug* 1888 SG IX 21; *Pruska Karczma, -kiej -my* 1982 WUN III 52. H. Bugalska, nie znając tego kontekstu, pisze o użyciu w XVI w. n. zanikłej miejscowości (jej zdaniem połączonej z Pruszczem!) do oznaczenia innej wsi, a więc o przeniesieniu nazwy, co jest nieprawdopodobne. W. Kętrzyński przetłumaczył n. niem. *Breitfelde* jako *Szerzawa*, posługując się ap. *szerzawa* ‘szerokość, coś szerokiego’ SGPREi (kartoteka) lub znanym mu ze źródeł toponimem, jednak dokonało się to w XIX, a nie w XVII w. Lit.: Brand 208; Novum Corpus Constitutionum Prussico-Brandenburgensium Praecipue Marchicarum..., IX, 1796, 2205–6; Szafran, Rozporządzenia przeciwpożarowe dla Żuław Gdańskich. Zapiski Historyczne XL/1, 95; Szafran, Żuławy Gdańskie w XVII wieku, 1981, 20; Bugalska, PMT VI 100; ChlPruszcz 262–3. PS

Szerzawy (1), wś, bydż., gm. Mogilno, 3 km na pln.-zach. od Mogilna: Winiec ... od granic *schierzawskich* 1562 Koz III 738; *Szerzawy* 1762 ASC(Mogilno, Z-1729–62, k. 42v); *Szarzawy* (!) 1773 BSNetz III 151; *Szerzawy* 1783 ASC(Mogilno, U-1760–86, k. 144v); *Szierzawe*, wś 1789 Goldb II 235; *Szerzawi* 1796–1802 MpSchröt XXV; *Sziszewa* 1798 MpHopf XVI; *Szerzawy*, *Szyrzowi* XVIII BSNetz III 133; *Szierzawe* 1802–03 MpGillyPr; *Szerzawy* 1821 Rumpf III 183; *Szerzawy* 1846 KsP 502; *Szerzawy* 1890 SG XI 906; *Szerzawy* 1913 Meyers II 921; *Szerzawy, -rzaw, szerzawski* 1972 UN 181, 19; gw. *šyžavy, -žof, šyžafski*. — Od ap. *szerzawa* ‘szerokie miejsce w terenie, coś bardzo szerokiego’ SGPREi(kartoteka), w l. mn., zob. też *Szerzawy* (2). Miejscowość prawdopodobnie opustoszała w XVI–XVII w., gdyż brak o niej wzmianek w źródłach z tego okresu, a w połowie XVIII w. odrodziła się jako os. ołederska. Lit.: BSNetz III 151, 179. PS

Szerzawy (2), wś, kiel., gm. Pawłów, 5,5 km na pln.-wsch. od Bodzentyna: *Schirzawi* 1396, *Schirzawi* (1411) Kkk II 19, 350; *Sziszawy* 1470–80 DB I 442; *Zyravye* 1510 ASK I 10, 21v; *Sche-*

rzawy 1529 LR 376; *Zyrzawy* 1530, *Shyrzawy* 1532 ASK I 10, 219v, 598v; *Syrzawi* 1538 ASK I 7, 190; *Sirzawy* 1564 ASK I 51, 747v; *Syrzawy* 1564–65 Lusand 330; *Szerzawy* 1571, *Sirzawy* 1577 ASK I 7, 263, 584; *Sziszawy* 1578 ASK I 10, 776; *Sierzawy* 1629 RPobSd 63; *Szerzawy* 1662, *Szerzawy* 1673 ASK I 67, 33, 257; de Villa *Syrzawy, Szerzawy, Serzawy, z Szyrzaw* 1679, *Szierzawy* 1748, *Szerzawy, Szerzawy* 1785 ASC(Świętomarz, UMZ-1678–1797, k. 28, 30, 33, 289, 308, 418–9); *Szerzawy* 1787 Spis 399; *Sierzawy* 1791 MpPerSd; *Sierzawy, Serzawy, Szerzawy* 1796 ASC(Świętomarz, UMZ-1678–1797, k. 602–5); *Szerzawy* 1801–04 MpHeld; *Sierzawy* 1827 Tabella II 170; *Sierzawy* 1839 MpKwat IV 6; *Sierzawy* 1852 DzUrz(G. Rad. nr 20, 364); *Сержавы* 1866 GPKP IV 9; *Sierzawy* 1877 Zin II 145; *Sierzawy* 1889 SG X 598; *Sierzawy*, właściwie *Szerzawy* 1902 SG XV/2, 585; *Sierzawy* 1921 Sk III 26; *Sierzawy* 1933 DzUrz(W. Kiel. nr 27, poz. 182, s. 478); *Sierzawy* 1948 Ferski II 113; *Sierzawy* 1952 UW 112; *Sierzawy* 1962 Mp-25(Ił-ża); *Szerzawy, -rzaw, szerzawski* 1966 UN 20, 10. — Od ap. *szerzawa, szyrzawa* ‘szerokie miejsce w terenie, coś bardzo szerokiego’ SGPREi(kartoteka), SGPKar V 297 (por. psl. *širь ‘otwarty, przestronny, rozległy; szeroki’ SEBOR 602, *szyrz* ‘szerokość; przestrzeń’, *szyrza* ‘szerokość’ Sstp VIII 552), w l. mn. Forma *Si(e)rzawy* powstała w wyniku mieszania szeregów ś : ś. Postać *Syrzawy* zmazurzona. Lit.: KopKiel 42; Nitsch, JPol XXV 83–5. IN

Szerzewice, wś zaginiona, leżała w ziemi gostyńskiej, na Mazowszu: heredes de *Szerzewice* 1394 Łęcz I nr 3492; Nicolaus de *Szerzewycze* ... in *Szeszerzicze* (!) 1449 MK 337, 83. — Może od n. os. **Szerz(a)* (por. *Szerzan, Szerzen* RymSEN II 535, *szeroki*), z suf. *-ewice*. Według K. Pacuskiego n. *Szerzewice* obejmowała początkowo miejscowości *Imielno* (3) oraz *Wilkowia* i była starszą n. tej włości. Lit.: Wolff, Onom I 87; Pacuski 158–60. UB

Szerzyny, wś, dawniej mko, tarn., gm. Szerzyny, 9 km na pln. od Biecza: Nos Cazimirus ... rex Poloniae ... cupientes utilitates regni nostri ... ampliari viro Iohanni damus villam in fluvio, qui Swepothnycza dicitur, iure Theutonico, quod Maydburgense nuncupatur (1348)1531 ZDM I

68; *Schyrziny* 1386 ZDM VI 3; villarum ... *Schyrzini* (1391) XV AGZ VI 5; de *Sirzyne* 1411 SHGKr(TCz 2, 8); *Szyrzina* 1421 Hel II nr 1838; *Scyeschiny* 1432 KsgBiec 2, 278; *Szeszini* (!) (1436) ZDM II 229; de *Zezin* 1461 SHGKr(Teut 3, 238); *Schirzini* 1463 Hel II nr 3709; ze wsi swej *Szerzyny* 1495 MBiecz nr 87; *Scherzini*, *Shirziny* 1529 LR 36, 116; *Shirzini* 1538 ASK I 2, 302; *Sherzini* 1540 Matr IV/1, nr 6713; *Szerziny* 1581 ŻDz XIV 125; *Szerzyny* 1629 RPobKr 281; *Serzyny* 1680 Rej 308; *Szyrzyny* 1765 Żyd 452; *Siszina* 1779–83 MpMieg; *Szerzyny* 1802 Crusius III/2, 417; *Szerzyny* 1861–64 MpFran; *Szerzyny*, mko 1890 SG XI 907; *Szerzyny*, wś 1921 Sk XII 16; *Szerzyny*, *-rzyn*, *szerzyński* 1965 UN 58, 217; gw. *syżyny*, *-yn*, *syżyński*. — Od ap. *szyrzyna*//*szerzyna* ‘równina rozległa; szerokość’ SGP-Kar V 297, SGPrei(kartoteka), w l. mn. W XV i w 2. połowie XVIII w. poświęcony wariant w l. poj. *Szyrzyna*. Lit.: RBiecz 48; LJas 588; RospSEMIG 383. IN

Szesno zob. **Szestno**

Szesowłok zob. **Sechshuben**

Szestno, wś, olszt., gm. Mragowo, 5 km na płn. od Mragowa: *Sestin* 1357 PrUr V 312; *Seysten*, *Systen* ok. 1400 Ger 156; *Seesten*, *Sesten* 1412 GA 155, 160; *Seestin* 1427 MWrm IX 206; *Seesten* 1441 GA 168; *Szeestein* 1455 SRP IV 518; terram *Seysten*, *Seisten* 1462–63, in *Szesten* 1482, in *Seesten*, *Sehestenn* 1484 MWrm III 28, 371, 376–7; zcw *Seestenn* 1492 Font XLIII 443; *Sehesten* 1506 Masovia VI 84; *Seesteyn* 1509 Font LXV 246; ad dominia et capitaneus ... *Sziesno* 1539 BiałOsad 140; *Sestenn* das dorff 1543 OF nr 911 a/31, k. 1; *Seesten* ok. 1550 MWrm III 405; *Sehesten* 1572–80, *Sehestum* 1594–95 MWrm VIII 112; Casper Bagensky von *Sehesten*, Mathis Prub Kacmarz z *Sesna* 1657 ASC(Szestno-ew., U-1649–1715, k. 24, 26); *Sehesten* 1785 Goldb III 148; *Sehesten* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Sehesten* 1836 MpReyPr(Sensburg); *Seehesten* — *Szesno* al. *Szestno* 1879 KęTN 180; *Seehesten*, *Sehesten* ob. *Szesno* al. *Szestno* 1889, *Szesno* al. *Szestno*, niem. *Seehesten*, wś i dobra nad jez. t. n. 1890 SG X 413, 414, XI 907; *Seehesten* 1913 Meyers II 790; *Seehesten* — *Szesno* al. *Szestno* 1946 Ley I 59; *Seehesten* — *Szestno*, *-a*, *sześcieński* 1947 MPol XXV nr 142; *Szestno*, *-na*

1982 WUN III 401; gw. *šėsno*. — Nazwa prus. **Sēst-* lub **Sej-ist-*, od prus. **sēstas* ‘posiadłość, własność’, por. lit. *ap-sēstas* ‘obsadzony’ (: *sėdėti* ‘siedzieć’, *sėsti*, *sėdu* ‘siaść, usiąść, siadać; osiedlić się, zamieszkać’ SESmocz 638–9, prus. imiesłów *sīdons*, z *ē* jak w n. *Garbseden*, *Naunseden*). G. Gerullis odwołuje się do n. rz. *Seia* (ta od ide. **sej-* ‘kapać, cieknąć’, ‘wilgotny’ HE V 43), z suf. *-ist*, por. n. rz. *Sajna*, n. jez. *Sajno* (ESHP). Formy *Szeestein*, *Seesteyn* naprowadzają na n. rozszerzoną prus. suf. *-ein* (//*-in*//*-en*). Nazwa niem. stała się podstawą pol. n. *Szesno* (już w XVI w., z synkopą *-t-*) i *Szestno* (regularny suf. *-no* za niem. *-en*), która została urzędowo zatwierdzona po 1945 r. Lit.: Mragowo. Z dziejów miasta i powiatu, 1975, 195–8; Ger 156; BiałOsad 11–2, 78; PrzybBalt 290. RP

Szeszki (1), wś, suwał., gm. Kowale Oleckie, 14,5 km na płd. od Goldapi: *Greger Domaschin* oder *Zeszken* 1601 OF nr 7862, s. 196; *Seeßcken*, *Seeszcken* ... Martin Seeßko 1663 OF nr 7877, s. 59, 365; *Seeszken* ... Stass Seeßko 1688 OF nr 7887, s. 517–8; in Pauer dorff *Seeßsken* ... Stanislaus Seeßko Schultz (1691)1719 GStA PK(GHS, Amt Oletzko, Nr 8, s. 249); *Seesken* 1757, *Seesken* 1763, *Szeesken* ... Jann Szeesko 1775 GStA PK(PT, Amt Czychen, Nr 1, k. 72, Nr 3, k. 34v, Nr 5, k. 22v); *Seesken* 1785 Goldb III 148; *Seesken* 1796–1802 MpSchröt XII; *Seesken* ... Samuel Saszko 1825 OF nr 15286, k. 10v–11; *Seesken* 1871 GemGut I 302; *Szeszki* (*Seesken*) al. *Damowskie* 1882 KęTL 517; *Seesken*, *Szeszki* 1889 SG X 413; *Seesken* 1913 Meyers II 792; *Seesken* (*Szeski*) 1931 Mp-100(31-35); *Seski* 1945 PMT XII 204; *Seesken* — *Szeszki* al. *Damowskie* 1946 Ley I 142; *Seesken* — *Szeszki*, *-szek*, *szeszeski* (!) 1948 MPol XXVI nr 59; *Seesken* — *Szeszki*, *-szek*, *szeszecki* 1949 MPol XXVII nr A-17; *Szeszki*, *-szek* 1982 WUN III 401; gw. *szeski* 1978. — Od n. os. *Szeszko* lit. pochodzenia (por. lit. n. os. *Šeškà* < ap. *šeškà* ‘tchórz, Mustela pautoris’, też ‘człowiek swarliwy, przekorny’ Zinkevičius 205, Lpvž II 916–7, SESmocz 633), notowanej w tej wsi (por. zapisy z lat 1663–1825), w l. mn., w formie zniemczonej *Se(e)sken*. Początkowo (1601 r.) wś określano również imieniem i nazwiskiem odbiorcy nadania z 1561 r., por. *Greger Damaschin* von Seßken (1561)1719 GStA PK(GHS, Amt

Szeszki

Oletzko, Nr 8, s. 245); *Greger Damoschin von Seesken* (1561)1780 OF nr 15286, k. 73. Według G. Białuńskiego pochodził on ze wsi *Szeszki* (2). Rzekoma n. pol. *Damowskie* pojawia się dopiero w XIX w. u W. Kętrzyńskiego i nawiązuje do nazw. odbiorcy nadania z 1561 r. Lit.: *Szcześniak*, PMT XII 204; *Przybalt* 290; *BiałKol* 146–7, 151; *Barkowski*, AF XIII 215. RP/PS

Szeszki (2), wś, suwał., gm. Wieliczki, 13,5 km na płd.-wsch. od Olecka: *Cureff, Kuraff* 1507–13 AF XIII 200; *Koreff* bey *Sabile* (1508)1719 GStA PK(GHS, Amt Oletzko, Nr 8, s. 177); *Koreffs, Corrrff* (1508), *Kureffe* oder *Tchorzenie* 1519 *BiałKol* 122; *Cureff* 1540 OF nr 911 a/33, k. 9v; *Greger Damoschin von Seesken* (1561)1780 OF nr 15286, k. 73; *frey dorff Seesken* (1619)1719, *Seßken* (1622)1719 GStA PK(GHS, Amt Oletzko, Nr 8, s. 181, 179); *Seefßcken, Seesckenn* 1663 OF nr 7877, s. 55, 97; *Seeszken* 1688 OF nr 7887, s. 131; *Seesken*, *Erbfreydorf* 1785 *Goldb* III 148; *Seesken* 1796–1802 *MpSchröt* XII; *Seesken* 1837 *MpReyPr*(*Oletzko*); *Seskin* 1839 *MpKwat* VI 3; *Seesken* — *Szeszki* (*Seski*) 1879 *Kętn* 168; *Seesken, Szeszki* 1889 SG X 413; *Seesken* 1913 *Meyers* II 972; *Draheim* 1938, *Seesken* — *Szeszki* 1946 *Ley* I 138; *Draheim* — *Szeszki, -szek, szeszecki* 1948 *MPol* XXV nr 14; *Szeszki, -szek* 1982 *WUN* III 401; gw. *seski*. — Najstarsze zapisy trudne do zinterpretowania, zapewne oddają n. bałt. pochodzenia, por. prus. *kurwis* ‘wół’, lit. *kárvė* ‘krowa’, zob. *Karwica* (2). W 1519 r. poświadczona n. pol. *Tchorzenie*. W jej podstawie tkwi ap. *tchórz* ‘*Mustela putorius*’, co koresponduje z późniejszą n. *Szeszki* (w zniemczonej postaci *Seesken*), od n. os. *Szeszko* lub ap. *szeszek* (< lit. *šeškà* ‘tchórz’), zob. *Szeszki* (1). W 1938 r. wprowadzono urzędowo n. niem. *Draheim*, nawiązującą zapewne do wystawcy przywileju z 1508 r., komtura Szymona von Drahe. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szeszki*. Lit.: *Szcześniak*, PMT XII 104; *Przybalt* 290; *BiałKol* 122, 129, 147; *Barkowski*, AF XIII 191, 200. RP/PS

Szeszów zob. **Cieszów** (2)

Szeszuły zob. **Szeszyły**

Szeszup(a) zob. **Szeszupka**

Szeszupka, wś, suwał., gm. Jeleniewo, 15 km na płn.-zach. od Suwałk: *Wioska Szeszupa* y inne *Budziska* 1726 *MK* 410, 1598; *Szeszup* 1808

MpTex III; we wsi *Szaszupka*, w *Szaszupce* 1808 *APSuw*(63/152/0/1/1, k. 1); *Szeszupka* 1827 *Tabella* II 223; *Szeszupka* 1839 *MpKwat* VI 3; *Szeszupka* 1890 SG XI 910; *Szeszupka* 1921 *Sk* V 86; *Szeszupka, -ki* 1982 *WUN* III 401. — Nazwa ponowiona z n. rz. *Szeszupa*, wtórnice z suf. *-ka*. O etym. hydronimu zob. *Poszeszupie*. Lit.: *Wiśn-Sejn* 138. IN

Szeszyły, wś, biał., gm. Boćki, 16 km na płd.-zach. od Bielska Podlaskiego: *Szeszuły* (1513)1528 *SHGPd*(*ADS*, D. nr 152, k. 96v–97); u *Szeszylech* 1540–43 *KondBał* 70; *Szeszyły* (1575) *ŻDz* XVII/2, 124; *Sesyly* 1577 *ASK* I 47, 114v; *Szeszuły* 1578 *SHGPd*(*ADS*, D. nr 152, k. 98v–99); *Szeszyły* 1674 *ASK* I 70, 434v; *Szeszyli* 1723 *SHGPd*(*ADS*, D. nr 152, k. 88v, 95); *Szoszyły* (!) 1790 *SHGPd*(*rkps* *DA* nr 11630); *Szeszyły* 1795 *MpPerPd*; *Szczyli* (!) 1808 *MpTex* XIII; *Szczyły* (!) 1859 *MpChrz*; *Шешулы* 1878–86 *Kond* 197; *Szeszyły* 1890 SG XI 911; *Szeszyły* 1921 *Sk* V 20; *Szeszyły, -szyl* 1982 *WUN* III 401. — Od n. os. *Szeszula*, *Szeszyla* *RymSEN* II 537, w formie pluralnej; por. też lit. n. os. *Šešėlis*, *Šešulis* *Zinkevičius* 250, ap. *šešėlis*, *šešulis* ‘cień’ *SESmocz* 632. Lit.: *Kond* 196–7; *KondBał* 70. IN

Szeszyno zob. **Szyszyn**

Sześciowlóki zob. **Sześciwłóki**

Sześciwłóki, wś, suwał., gm. Wizajny, 24,5 km na płn.-zach. od Suwałk: *Wies Sześciowlóki* 1765 *InwGr* 155; *Sześciowlóki* 1784 *Bacewicz, Naruszewicz* 137; *Szeszciwlok* 1808 *MpTex* III; *Szesciwłoki*, w *Szesciwlokach*, z *Wioski Szesciwlok* 1808, ze wsi *Szeszciwlok* 1815 *APSuw*(63/169/0/1/1, k. 5–5v, 19, k. 4); wieś *Sześciowlóki* 1819 *Bacewicz, Naruszewicz* 167; *Sześciowlóki* 1827 *Tabella* II 223; *Sześciowlóki* 1839 *MpKwat* VI 3; *Sześciowlóki* 1890 SG XI 907; *Sześciowlóki* 1902 *Przew* II 215; *Sześciowlóki* 1921 *Sk* V 88; *Sześciowlóki* 1952 *UW* 172; *Sześciwłóki* 1963 *Mp-25*(*Suwałki*); *Sześciwłóki, -włók* 1982 *WUN* III 401. — Nazwa w formie złożenia, od *sześć* i *włóka* ‘jednostka miary ziemi’, w l. mn., z interfiksem *-o-*, wtórnice z jego zanikiem. Lit.: *Bacewicz, Naruszewicz, Gmina Rutka-Tartak* — historia i współczesność, 2014, 149, 173; *BańMorf* 31. IN

Szetlew, wś, koniń., gm. Zagórow, 8 km na płd.-wsch. od Zagórowa: *Szetlewo* (1145)1795, *Szetle-*

vo (1240)1795, *Szethowo* cum cocis (1261)1795 KW I 16, 188, 347; *Szechowo* (!) 1280 Kuj 357; *Szethlewo* (1375), villam *Szetlewo* 1390 KW III 440, 620; Testes Martini de *Setlewo* contra 1394, Schetlewski ... de *Setlewo*, mezý *Setlewem* y Curowem, Albertus Wanz de *Setlewo* 1397, Wanz Albertus de *Schetlewo* 1399, Testes Martini de *Schetlewo* adversus Albertum Wanz 1401 RWlkp V nr 10, 33, 40, 41, 91, 121; *Setlewo* 1402, *Setlewo* 1405, *Szetlewo* 1407 KZKal nr 617, 1570, 2169; de *Szedlewa* 1430 RWlkp IV nr 1055; *Schethlewo* (1440) KW X 152; *Schethlyewo* 1445 KsgPoz 2, 150; in *maiori Szethlyewo*, in *Sethlyewo* villa nuncupata ... in *Szethlyewo* 1449 KsgPoz 3, 152, 154; de *Syethlewo* 1467 KsgPoz 6, 279; *Szedlewo Wazewskye* ... in utraque *Sedlewo* 1467 KsgPoz 7, 473; de *Maiori Syethlewo* 1469 KsgPoz 8, 35; *Szethlewo* 1507 ASK I 12, 148v; *Schethlyewo duplex* ... *Schethlewo duplex* 1511–23 ŁLB I 284; *Schethlewo* 1534, *Szethlyewo* 1535 ASK I 12, 311, 446v; *Szethliewo*, *Szethlewo* 1557, *Szethlewo maius* 1560 KszKal 21, 478v, 525; *Szetlewo Maior* 1564 ASK I 5, 798v; *Sethlewo Maior* 1565, *Setlewo Maior* 1577 ASK I 13, 20v, 167; *Sietlewo Maius* 1578 ASK I 3, 616; *Sethliewo maius* 1579 ŻDz XII 237; *Szetlewo maius* 1628 MKI(Tab 27, 17); *Szetlewo Maius*, *Szethlewo Maius* 1641, *Szethlewo*, *Szetlewo* 1643, *Szetlewo maius* 1645, *Szetlewo Wielgie* 1650, *Szetlewo maius* 1654 ASC(Rzgów, U-1641–1710, s. 6, 7, 15, 28, 54, 77); *Sietlewo* 1661, *Szetlewo maius*, *Sietlewo maius* 1662 ASC(Rzgów, U-1641–1710, s. 105, 110, 111); *Szetlewo maius* 1667, *Szetlewo* 1668 ASC(Rzgów, U-1641–1710, s. 131); *Szetlewo* 1670 ASC(Rzgów, U-1641–1710, s. 140); *Szetlewo maior* 1673, *Szetlewo major* 1674 ASK I 74, 36 i 167; *Szetlewo* 1677, *Szetlewo Maius*, *Szetlewo* 1678, *Szetlewo* 1699, *Szeklewo* (!), *Szetlewo* 1702, *Szeklewo* (!) 1707 ASC(Rzgów, U-1641–1710, s. 187, 190, 193, 308, 322, 325, 355); De villa *Szetlewo Maius* 1712, *Szetlewo* 1713, *Szeklewo* (!) 1717, *Szeklew* ... *Seklew* (!), *Szeklewo* (!) 1718, *Szeklewo* ... *Seklewo* (!), *Seklowo* (!) 1719, *Szeklowo* 1721, *Szedlewo* 1722 ASC(Rzgów, U-1712–78, s. 3, 7, 38, 39, 40, 48, 51, 63, 74); *Szedlewo* 1723, *Szedlewo* 1725, *Szetlewo* 1726, *Szetlewo* 1727, *Szetlewo* 1728 ASC(Rzgów, U-1712–78, s. 83, 93, 98, 105, 117); *Szetlewo*

1730, *Szetlewo* 1735, *Szetlewo* 1738, *Szetlewo* 1750 ASC(Rzgów, U-1712–78, s. 128, 163, 186, 244); *Szetlewo* 1783–84 RejKor 56; *Szetlew* 1785, *Szetlewo* 1790 ASC(Rzgów, U-1779–99, s. 86, 139); *Szetlew* 1790–92 RepGn I 442; *Szetlewo* ok. 1793 MpPerKI; de villa *Szetlew* 1798, z *Szetlewa* ... de *Szetlewo* 1799 ASC(Rzgów, U-1779–99, s. 219, 237); *Szedlew* 1802–03 MpGillyPr; *Szetlew*, *Szetlewo* 1813, *Szetlew* ... *Szetlewo* 1821 ASC(Rzgów, U-1812–29, s. 23, 218); *Szetlewo* 1827 Tabella II 223; *Szetlew* 1828, *Szetlewo* 1829 ASC(Rzgów, U-1812–29, s. 290, 297); *Szetlewek* (!) 1839 MpKwat I 2; *Szetlew*, *Szetlewo* 1842, *Szetlew* 1843, *Szetlew* 1850 ASC(Rzgów, U-1830–76, s. 69, 70, 78, 149); *Szetlew* 1890 SG XI 911; *Szetlew* 1921 Sk II 37; *Szetlew*, -wa 1982 WUN III 401. — Nazwa z suf. -ewo, w XVII–XVIII w. też -owo, od końca XVIII w. -ew, od niejasnej podstawy. Można z dużą dozą ostrożności (z uwagi na wczesne poświadczenie) łączyć ją z n. os. pochodzenia niem. *Szetel* (por. *Schethel* 1508–13 Koz V 395, Hannus *Szetel* de Thorun 1519 Matr IV/1, nr 3133, *Schettel* Gott 342, por. też *Szetla* SSNO V 305, SEMot V 263). W XV–XVIII w. notowana także forma *Szedlewo*, na pocz. XVIII w. *Szeklewo*, z niejasnymi zmianami. W XV–XVII w. n. zestawiona z członem dyferencyjnym od przym. łac. *maior*, *maius* ‘większy’, pol. *wielgi* dla odróżnienia od *Szetlewa Minor*//*Minus* (zob. *Szetlewek*). Efemerycznie (w 1467 r.) wystąpiła też n. zestawiona z drugim członem *Węzewskie* (mylnie odczytywanym przez W. Dworzaczka jako *Wazowskie*, por. TekiDw 3507, nr 1383), od n. os. (lub heral.) *Wąż* określającej właściciela wsi (por. zapisy z lat 1394–1401). Człon ten pełnił funkcję dyferencyjną względem n. *Szetlewo-Każmierzewice* (zob. *Szetlewek*). PS

Szetlewek, wś, koniń., gm. Zagórów, 8,5 km na pld.-wsch. od Zagórowa: de *min[ori] Szetlewo* ok. 1465 Koz V 395; de *Schethlewa Kaszmyryewycze* ... in villa *Schethlewo Kaszmyryewycze* (!) ... de *Schethlewo Koszmyryewycze* 1467 KsgPoz 7, 520; in *minorj Schethlewo* 1479 KsgPoz 9, 109v; *Schethlyewo duplex* ... *Schethlewo duplex* 1511–23 ŁLB I 284; *Szetlewo Minor* 1564 ASK I 5, 798v; *Schethlewo Minus* 1578 ASK I 3, 616; *Setlewo Minus* 1579 ASK I 13, 237v; *Szetliewo Minus* 1581 ASK I 3, 223v; [*Szetlewo, Kątnę*] (!)

Szetlewo Minus

1620, [*Szetlewo Kątne*] 1629 TekiDw(3074, nr 9 i 3436, nr 11); *Szethlewo Minus* 1641, *Szethlewo* 1643, *Szetlewo* 1644, *Szetlewo minus* 1645, *Szetlewo male*, *Szetlewo minus*, *Szetlewo* 1650, *Szetlewo minus*, Molendinum in *Szetlewo* 1654 ASC(Rzgów, U-1641–1710, s. 7, 15, 23, 28, 55, 56, 77, 78); *Szetlewo Kątne* 1654 KsgPoz 315, 580; *Szetlewo minus*, *Szetlewo minus* 1656, *Szetlewo*, *Szetlewo minus* 1657, *Szetlewo* 1660, *Szetlewo minus*, *Szetlewo minus* 1661, *Szetlewo* 1662 ASC(Rzgów, U-1641–1710, s. 88, 92, 102, 108, 109, 110); *Szetlowko* 1670, *Szetlowko* 1673 ASC(Rzgów, U-1641–1710, s. 140, 162); *Szetlewo minor* 1674 ASK I 74, 167; *Szetlowko* 1676, *Szetlewo* 1678, *Szeklewo* 1701, *Szeklewo* 1702, *Szeklewo* 1707 ASC(Rzgów, U-1641–1710, s. 182, 189, 319, 321, 325); De villa *Szetlewo* 1712, *Szeklowko*, *Seklowko* 1718, *Seklewo*, *Seklowko* 1719, *Sieklewo*, *Szetlewo* 1721, *Szedlewek*, *Szedlewo* 1722 ASC(Rzgów, U-1712–78, s. 1, 40, 43, 46, 51, 65, 67, 74, 76); *Szedlewo* 1725, *Szetlewo*, *Szetlowko* 1729 ASC(Rzgów, U-1712–78, s. 92, 123, 126); *Szetlowko* 1735, *Szetlewo* 1738, *Szetlewo* 1750 ASC(Rzgów, U-1712–78, s. 163, 186, 243); dobr ... *Szetlewa* y *Szetlewa*, między ... *Szetlewe* y *Szetlewkiem* 1775 VLeg VIII 613; *Szetlewo*, *Szetlewek* 1783 KsgPoz 1169, k. 229, 231; *Szetlewo* 1783–84 RejKor 56; *Szetlewo*, *Szetlewk*, *Szetlewek* 1784, *Szetlewek* 1785, *Szetlewek* 1790 ASC(Rzgów, U-1779–99, s. 72, 73, 85, 139); *Szetlewek* seu *Szetlewo kątne* 1786 KsgPoz 1181, 163v; *Szetlewek* 1788 Büsching XXII 82; *Szetlewo* ok. 1793 MpPerKl; z *Szetlewa* ... in *Szetlewek*, z *Szetlewa* ... de *Szetlewo* 1799 ASC(Rzgów, U-1779–99, s. 235, 236); *Szedlewek* (!) 1802–03 MpGillyPr; *Szetlewo*, *Szetlewek* 1812, *Szetlewek* ... *Szetlewo* 1821 ASC(Rzgów, U-1812–29, s. 1, 7, 213); *Szetlewek* 1827 Tabella II 223; *Szetlewek*, *Szetlewo* 1830, *Szetlewek* 1831 ASC(Rzgów, U-1830–76, s. 3, 8); *Szetlewek* 1839 MpKwat I 3; *Szetlewek* 1840, *Szetlewek* 1850 ASC(Rzgów, U-1830–76, s. 52, 150); *Szetlewek* 1890 SG XI 911; *Szetlewek*, *-wka* 1982 WUN III 401. — Miejscowość powstała w wyniku podziału wsi *Szetlew* (zob. tam też o zmianach w obrębie podstawy), stąd n. zestawiona z członami od łac. przym. *minor*, *minus* ‘mniejszy’.

W XV w. efemerycznie też z członem *Każmi(e)rzewice*, od n. os. *Kaz(i)mirz* SSNO II 560, z suf. *-ewice*, w XVII–XVIII w. *Kątne*, od przym. *kątny* (: *kąt* ‘oddalona, ustronna część terenu (głównie część posiadłości ziemskiej)’ Sstp III 263–4). Od XVII w. pojawia się postać *Szetlewo* powstała w wyniku uniwersyfikacji przy pomocy suf. *-ko*, później *-ek* (zmiana rodz. na męski analogicznie do *Szetlewo* > *Szetlew*). PS

Szetlewo Minus zob. **Szetlewek**

Szetlewo zob. **Szetlew**

Szetlewo-Każmi(e)rzewice zob. **Szetlewek**

Szetlewo Kątne zob. **Szetlewek**

Szetlewo Maior, Maius zob. **Szetlew**

Szetlewo Minor, Minus zob. **Szetlewek**

Szetnica zob. **Śnietnica**

Szewa, wś, tor., gm. Kowalewo, 7,5 km na pld.-zach. od Kowalewa Pomorskiego: *Scheffe*, *Schewo* ok. 1400 Zeit XVI 33; *Schewe* 1405 MTB 346; *Schewen* 1409, *Czhewe*, *Czebe* 1414 MT 495; *Chczewe* ok. 1423–24 DK 99; Augustini de *Schebe* 1433 AST I 617; von der *Schewe* 1436 Font LXIII 208; *Schebe* und *Scheibe* 1440, *Tschefe* 1450 MT 495; von der *Scheve* 1451 AST III 263; *Scheve* und *Scheebe* 1452? MT 495; Augstein von der *Tschefe* ritter ... *Schewe*, *Scheffe* 1453 Font LV 13, 15, 21; *Schewe*, *Schebe*, *Seben*, *Siebenhufen* (XV), w *Szewie* (1468) KętL 72, 79, 135; Dorffe *Szewa* 1570 ŻDz XXIII 60; villae ... *Szewa* 1647 Font IV 74; *Szewa* 1667–72 Font VI–X 87, 668; *Szewa* 1682 Font V 28; *Schewen* (*Szewa*) 1772/73 HAPr IV 642; *Szewo* 1796–1802 MpSchröt XXI; *Szewo* ok. 1845 MpRey nr 64; *Szewo*, niem. *Schewen*, dobra ryc. 1890 SG XI 915; *Schewen* 1912 Bär 104; *Szewy* in. *Szewa* (*Schewen*) 1925 Krzep 116; *Szewa*, *-wy* 1982 WUN III 401. — Nazwa zapewne rodzima, od podstawy **šev-* ‘pochyła płaszczyzna’ (zob. *Szewna*, *Szewo*), występuje w formie *Szewa*, *Szewo* (wahanie rodz.), też *Szewy* (l. mn.). W niemieczonych zapisach źródłowych poświadczone wahanie w : b, końcówka *-e* : *-en*, adideacja do niem. n. os. *Schewe*, *Scheib* Gott 431. Efemerycznie odnotowana oboczna niem. n. złożona *Siebenhufen*, czyli ‘siedem włók’. Lit.: SHGCh 126–7. BCz

Szewa-Wirczek zob. **Szewo**

Szewce (1), wś, kiel., gm. Chęciny, 4,5 km na pln.-wsch. od Chęcina: *Szewcze* 1470–80 DB

I 467; *Schewcze* 1508 SHGSd(kartoteka); *Schef-
fcze* 1511–23 LLB I 585; *Schewcze* 1529 LR 377;
Zewcze 1540 ŻDz XV 561; *Sewcze* 1564–65 Lu-
sand 290; *Sewcze* 1573 ŻDz XIV 277; *Szewce*
1660–64 Lusand I 57; *Szewce* 1674 ASK I 69,
305v; *Szewce* (1676)XVIII RPogMłp 414; *Szew-
ce* 1783–84 RejKor 104; *Szewce* 1791 MpPerSd;
Szewce 1827 Tabella II 223; *Szewce* 1890 SG XI
912; *Szewce* 1921 Sk III 37; *Szewce*, -ców, *szew-
ski* 1966 UN 23, 18; gw. *sefce*, *sefc*, *sefcki*. — Od
stp. ap. *szwiec* ‘rzemieślnik wyrabiający obuwie
ze skóry’ Sstp VIII 558–9, później *szewc*, w l. mn.
Nazwa o charakterze służebnym, określała pier-
wotnie ludzi, którzy wyrabiali obuwie dla potrzeb
feudała i jego dworu, produkowali, garbowali
i dostarczali skóry, jak również wyrabiali uprząż
końską. Forma gw. zamazurzona. Lit.: KSand 198;
KopKiel 261; Buczek 64–6.

IN

Szewce (1a), dziś *Szewce Nadolne*, *Szewce
Nagórne*, *Szewce Owsiane*, *Szewce-Walentyna*,
cztery wsi, i *Szewce Dolne*, cz. wsi Szewce Owsia-
ne, dawniej wś, płoc., gm. Bedlno, ok. 10 km na
płd.-zach. od Żychlina: *sutores* (1136) KW I 12;
Szewce, *Szewcz*, *Szwece* 1387, *Sewczy* 1394 Łęcz
I nr 352, 383, 420, 3405; *Sewcze* 1398, *Sevcze*
1402, *Sweszcze* 1405 Łęcz II nr 465, 789, 1004;
Szewcze 1511/12 VisitGn 216; *Szewce* triplex,
Szewce Nagorne, *Szewce Owszane* 1511–23 LLB
II 492; *Szewce Nadolne* 1552, *Szewcze Nadol-
ne*, *Szewce Owssiany* (in parte Joannis, Jacobi,
Stanislai Owssianich), *Sevcze Nadolne*, *Sevcze
Nagorne* 1576 ŻDz XIII 104, 105, 145; *Szewce*
o[mn]es 1673 ASK I 74, 626v; *Szewce Nadol-
ne*, *Szewce Nagorne*, *Szewce Owsiane* 1783–84
RejKor 71, 72; *Szewce Nadolne*, *Szewce Nagor-
ne* 1792 MpPerRw; *Szewce Nadolne*, *Szewce
Nagorne*, *Szewce Owsiane* 1793 MpPerŁęcz;
Szewce dolne, oder *Szwie nadolne*, *Szewce gor-
ne*, oder *Szewsze nagorne*, *Szewce owssiany* 1798
HstB III 213; *Szewce dolne*, *Szewce górne*, *Szew-
ce owssiane* 1827 Tabella II 223; *Szewce dolne*,
Szewce górne, *Szewce Owsiane* 1839 MpKwat III
3; *Szewce Dolne*, wś i folw., *Szewce Górne* albo
Nagórne, folw., *Szewce Owsiane*, wś 1890 SG
XI 911; *Szewce Dolne*, *Szewce Nadolne*, *Szew-
ce Owsiane*, *Szewce Walentyna* 1921 Sk I 57;
Szewce Nadolne, *Szewce Owsiane*, *Szewce-Wa-
lentyna* 1952 UW 90; *Szewce Dolne*, *Szewce Na-*

dolne, *Szewce Nagórne*, *Szewce Owsiane*, *Szewc-
-nych*, *Szewce-Walentyna*, *Szewc-ny* 1982 WUN
III 401; gw. *sefce*, *sefc*, *sefce nadolne*, *sefce na-
gurne*, *sefce ofšiane*, *sefc -ych*, *sefce val'intyno*,
sefc -ny, *sefcki*. — Pierwszy zapis od łac. *sutor*,
-ris ‘szewc’ w l. mn. stanowi formę kancelaryj-
ną n. pol. *Szewce*. W związku z podziałem wsi
w XVI w. pojawiły się n. zestawione z członami
odróżniającymi od przym. *nadolny*, *nagórny*
(przejściowo też *górnny*), *dolny*, od n. os. *Owssia-
ny* (por. zapis z 1576 r.) i od im. *Walentyna*. Lit.:
SHGŁęcz II 137–8.

KS

Szewce (2), wś, płoc., gm. Bielsk, 10 km na
płd.-zach. od Drobiną: *Schewcze* (1365) Płoc I
nr 36; *Sewcze*, *Szewcze* (1368), *Sewcze* 1431 Płoc
I nr 37, 112; *Szewcze* 1570, *Sewcze* 1578 ŻDz
XVI 128, 18; *Szewce* 1662 ASK I 72, 404; *Szewce*
1784 MpPerPł; *Szewce* 1827 Tabella II 223; *Szew-
ce* 1890 SG XI 912; *Szewce*, *Szewc* 1982 WUN III
401. Lit.: SHGPł 301.

UB

Szewce (3), wś, pozn., gm. Buk, 5,5 km na płd.
od Buku: *Szewcze* (1383)XVII KW III 533; *Sew-
cze*, *Szewce* 1398 Lek I nr 2702, 2716; *Szewcze*
1402 KZPozn nr 963; de *Sewcze* 1418 KszPoz 5,
113v; w *Swieczach* 1419 Ciepłucha 167; de *Sew-
cze* 1420 KszPoz 6, 34v; *Schewcze* 1429, in *Swe-
czy* 1431, *Schewcze* 1436 SHGPn IV 841; vil-
lam *Szewfcze* 1450 KsgPoz 4, 34; *Schewcze* 1508
ASK I 3, 2v; *Sewcze* 1523 KsgPoz 15, 521; *Szew-
cze* 1526 KsgPoz 16, 140; *Shewcze* 1553, *Szewcze*
1562, *Schewcze*, *Sewcze* 1567, *Szewce* 1576 ASK
I 5, 155, 215, 319v, 330, 456v; *Sevcze* 1580 ŻDz
XII 6; *Szewce* 1622–24 PPozn(Tab 1, 4); *Szewce*
1673 ASK I 68, 1149; *Szewce* 1789 PPozn(Tab 6,
47v); *Szewce* 1890 SG XI 912; *Szewce* 1921 Sk
X 20; *Szewce*, *Szewc* 1982 WUN III 401; gw. *sef-
ce*, *sefc*, *sefski*. — W zapisach z lat 1419 i 1431
widoczna dawna postać ap. *szwiec* ‘szewc’ w nie-
regularnej odmianie *Szwiecy*, w *Szwieczach* (ocze-
kiwaną formą l. mn. byłoby *Szewcy*, w *Szewcach*).
Lit.: SHGPn IV 841–2; Buczek 65.

PS

Szewce (4), wś, pozn., gm. Kleszczewo, 6 km
na płd. od Swarzędza: hereditates ... videlicet
Dassevice, *Sweczke* 1316 KW II 323; *Szewcze*
(1366)1549 KW III 280; *Schewcze* (1423)1488–
92 NKs 64; *Szewcze* 1473 SHGPn IV 842;
Schewcze 1508 ASK I 3, 21v; *Sewcze* 1510 NKs
53–4; *Shewcze* 1553, *Schewcze* 1563, *Szewce*

Szewce

1576, *Schewcze* 1577 ASK I 5, 168v, 236v, 523v, 718v; *Szewce* 1580 ŻDz XII 37; *Szewce* 1622–24 PPozn(Tab 1, 35); *Szewce* 1673 ASK I 68, 1193; *Szewce* 1789 PPozn(Tab 6, 278v); *Szewce* 1890 SG XI 912; *Szewce* 1921 Sk X 104; *Szewce, Szewc* 1982 WUN III 401; gw. *šefce, šefc//cuf, šefski*. — Zapis z 1316 r., o ile nie jest zniekształcony, może oddawać formę przymiotnikową *Szwieckie* (w zacytowanym zdaniu pełniłaby funkcję przydawki rzeczownika łac. *hereditas*), z zachowaną dawną postacią przym. *szwiecki* (: *szwiec* ‘szewc’) Sstp VIII 559. Lit.: SHGPn IV 842–3. PS

Szewce (5), wś, tarnob., gm. Janów Lubelski, 14 km na płd.-wsch. od Janowa Lubelskiego: *Szewce* 1914 KdwR(Biłgoraj); *Szewce*, os. 1933 SkBy 1679; *Szewce* 1962 Mp-25(Janów Lubelski); *Szewce*, -ców, cz. wsi Ujście 1971 UN 110, 15; *Szewce*, -ców 1982 WUN III 401. — Od nazw. *Szewc* RymSEN II 537 (częstego w tej okolicy), w l. mn. Lit.: Baranowski, Janowskie Korzenie nr 4, 30. IN

Szewce (6), wś, tarnob., gm. Samborzec, 7,5 km na płn.-zach. od Tarnobrzega: *Szewce* (1277) KMłp I 110; *Seucy* 1279, *Seuchi* 1284 KMłp II 144, 155; *Szewce* (1284) KMłp I 123; in hereditate *Swezc* (1366), *Szewcze* (1381) KMłp III 198, 337; *Szewcze, Szywczycze* 1470–80 DB II 316, III 387; Villa *Schewcze* 1506 ASK I 7, 111; *Schewcze* 1529 LR 380; *Szewcze* 1564 ASK I 51, 706v; *Szewcze* 1578 ŻDz XIV 166; Wies *Szewce* 1606 ASK LVI 260, 67v; *Szewce* (1676) XVIII RPogMłp 274; *Szewce* 1783–84 RejKor 262; *Szewce* 1791 MpPerSd; *Szewce* 1827 Tabella II 223; *Szewce* 1839 MpKwat V 8; *Szewce* 1855 MpKum; *Szewce* 1890 SG XI 912; *Szewce* 1921 Sk III 127; *Szewce*, -ców, *szewski* 1970 UN 32, 50; gw. *sefce, sefc, sefcki*. — W pierwszych zapisach widoczne wahanie form *Szewcy//Szewce*. Notowana efemeryczna postać *Szwiec* powstała zapewne wskutek singularyzacji. Forma gw. zmazurzona. Lit.: KSand 198; Buczek 64–6; BańMorf 70. IN

Szewce (7), wś, włoc., gm. Piotrków Kujawski, 11,5 km na płd.-zach. od Radziejowa: *Schewce* 1411 Koz V 395; *Schewcze* 1489 Lupbrz 143; *Szewcze* 1527 Vlad XI 49; *Szewce* 1557–66 ŻDz XIII 29; *Szewce* 1589 ASK I 30, 765v; *Szewce* 1594 Vlad XXIII 29; *Szewce* 1634 Rpodbrz 235;

Szewce 1674 Rpog 159; *Szewce* 1784 MpPerPł; *Szewce* 1827 Tabella II 223; *Szewce* 1839 MpKwat II 3; *Szewce* 1890 SG XI 912; *Szewce, Szewc, szewcki* 1971 UN 182, 26. — Wieś zamieszkiwała ludność służebna trudniąca się wyrobem obuwia dla potrzeb pobliskiego Radziejowa. Lit.: SHGKu(materiały) 440; Buczek 64–5. KS

Szewce (8), wś, wroc., gm. Wisznia Mała, 10 km na płd.-wsch. od Obornik Śląskich: *Schewecz* 1319 GrMark II 11; *Schewecz* 1322 Reg nr 4184; *Schebicz* 1396 HaeG 430; *Schewitz* 1410 CdSil IV 263; de tota villa *Schewitz* 1413 SRS II 140; *Schebitz* das dorff 1530, *Schebitz* 1538 ZfGS XXI 349; *Schebitz* 1567 Onom XIX 30; *Schöbitz* 1614 Presb I 560; *Schabitz* 1644 MpDSBres; *Schäbitz* 1653 Hofmann 587; *Schebitz, Schöbietz* 1654 SMDŚ III 406, 439; *Schebitii* in Ducat. Vrat. 1660 Presb I 563; *Siebisich* 1660 ZfGS XIII 228; *Schebitz, Schewitz* 1666/67 J I 402; *Schabitz* 1712 MpDSOls; *Schöbe, Schöbitz* 1735 GomWeg 2, 8, 23; *Schebitz* 1736 MpWielWrat; *Schebitz, s[onst] Schöbitz* 1780 Presb I 563; *Schebitz* 1795 Z XII 210; *Schäbitz* 1827 ZfGS LVI 36; *Schebitz* 1845 K 585; *Schebitz* Kr. Trebnitz 1913 Meyers II 700; *Schebitz* — *Szewiec* 1945 BiulZO I 45; *Schebitz* — *Szewce*, -ów, *szewski* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szewce*, -ców 1982 WUN III 401. — Pierwotnie zapewne n. służebna *Szewce*. Pierwsze zapisy mogą wskazywać na postać *Szewiec*, jednak prawdopodobnie są one wynikiem wstępnej substytucji do j. niem. n. *Szewce*, ostatecznie zmienionej jako *Schebitz*. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szewiec*, którą w 1947 r. zastąpiono n. *Szewce*. Lit.: SNGŚl XIII 143; Domański, Onom XIX 30; Hofmann, Schlesische Sammlung kleiner auserlesener Schriften, 1754–1756, 587. PS

Szewce zob. **Niska Wieś**

Szewce Dolne zob. **Szewce** (1a)

Szewce Górne zob. **Szewce** (1a)

Szewce Nadolne zob. **Szewce** (1a)

Szewce Nagórne zob. **Szewce** (1a)

Szewce Owsiane zob. **Szewce** (1a)

Szewce-Walentyna zob. **Szewce** (1a)

Szewcy zob. **Szewce** (1a, 6)

Szewczenko zob. **Lutowiska**

Szewczyce zob. **Siucice**

Szewczyki zob. **Sudoly** (2)

Szewele, kol., dawniej wś, biał., gm. Bielsk Podlaski, 5 km na pń.-wsch. od Bielska Podlaskiego: w *Szawelu* 1775–89 SHGPd(rkps DA nr 11630); na gruncie *Szewel* zwanym 1776, z *Szewelow* 1779 OpRukWil IV 136, 93; Деревня *Шевеле* 1857 SpisGrod 38; *Шевели*, wś 1878–86 Kond 197; *Szywele*, urocz. 1892 SG XII 132; *Szawe*, kol. 1921 Sk V 25; *Szewele* 1963 Mp-25(Bielsk Podlaski); *Szewele*, -łów 1982 WUN III 402; gw. wschł. *ševēl'ě*, -*ou*, *ševēl'ouški*. — Od n. os. *Szawel*, *Szewel*, por. im. *Szawel*, też brus. *Шавель*, *Шевель* BiryłaBA II 460, 494, wtórnie w l. mn. Zdaniem M. Kondratiuka antropim może od lit. *šėvelis* ‘drzazga, odłamek’, por. lit. n. m. *Šėveliškės*. W formie *Szywele* zwężenie *e > y*. Lit.: Kond 197. IV

Szewkowo, wś zaginiona, leżała w pobliżu wsi Kaleje, pozn., gm. Śrem: in villis ... Myechnyno, Lvczyny, Małejezyora, Calyeye et *Schewkowo* 1522 KsgPoz 71, 147; Calyeye et *Schewkowo* ... Calyeye cum tercia sorte ville *Schewkowo* 1522 KsgPoz 71, 176–176v. — Od n. os. *Szewek* (czytane też jako *Siewek*) SSNO V 72, SEMot I 303, z suf. -owo. Lit.: Koz III 304. PS

Szewkowo zob. Górki-Szewkowo

Szewna, wś, kiel., gm. Bodzechów, 3,5 km na pń.-zach. od Ostrowca Świętokrzyskiego: *Scewna* 1325–27 MVat I 160; *Schewnia* (1357) Kkk II 24; *Schewna* 1398 Krak nr 7359; *Sewna* 1408 Kkk II 333; *Schewna* (1425) KMłp IV 220; *Szewno* (1435)1592 ZDM II 210; *Schewna* 1470–80 DB I 462, II 508; *Schewnya*, Villa *Schewna* 1506 ASK I 7, 11v, 122; *Sewna* 1518 MUKr II nr 1518e/099; *Schewna* 1529 LR 374; *Sewna* 1564–65 Lusand 331; *Szewna* 1578 ŻDz XIV 184; *Szewna* 1673 ASK I 67, 258; *Szewna* (1676) XVIII RPogMłp 289; *Szewna* 1783–84 RejKor 274; *Szewna* 1791 MpPerSd; *Szewna* 1827 Tabella II 223; *Szewna* 1839 MpKwat IV 6; *Szewna* 1890 SG XI 913–4; *Szewna* 1921 Sk III 80; *Szewna*, -ny, *szewieński* 1966 UN 27, 59; gw. *sewna*, -y, *sewiński*. — W literaturze onomastycznej do tej pory n. typu *Szewna*, *Szewnia*, *Szewnica*, *Szewno*, *Szewo* wywodzone były od rdzenia *šev-// *šav-// *šov- ‘chwiać się, ruszać’, zestawiane ze stp. *szawiać*, *szawiany* ‘mający swobodę ruchów, swobodny, nieskrepowany’ Sstp VIII 536. Traktowane były jako n. dźwiękonaśladowcze

nawiązujące do poruszania się, tj. marszczenia i falowania powierzchni wody, bądź też jako n. oznaczające miejsca o grząskim, błotnistym, nierównym podłożu. Hydrograficzne znaczenie podstawy uzasadniane było położeniem miejscowości nad obiektami wodnymi. W świetle materiału pńdsł. znaczenie podstawy powinno być zmodyfikowane, por. słów. *šėva* ‘pochyła płaszczyna’, *šėvica* ‘ts.’, toponim *Ševnica*. Wyrazy te łączone są z psł. przym. *šujb ‘lewy’ (Bezłaj IV 38), może też *ševb ‘krzywy, pochyły’ (znaczenia ‘lewy’ i ‘krzywy’ są ze sobą powiązane). Nazwa *Szewna* od podstawy *šev- ‘pochyła płaszczyna’, z suf. -na, okresowo -nia, także -no. Forma gw. zamazurzona. Lit.: Borek, -bn-240; KopKiel 76–7; KSand 199; NałSand 173–4; RospSEMiG 274; Rudnicki, SIOc XI 82–115; WDEkOpat 481–96. IN

Szewna zob. Szewnia

Szewnia, dziś *Szewnia Dolna* i *Szewnia Górna*, dwie wsi, zamoj., gm. Adamów, ok. 15 km na pń.-wsch. od Szechrzeszyna: *Szewnia* 1510 ASK I 37, 236v; *Sewnja* 1531 ASK I 36, 219v; *Shewna* 1535, *Sewnia* 1536, Villa *Sevnia* 1540, *Sewnia* 1542 ASK I 37, 319, 417, 495v, 543v; *Sewnia* 1543, *Sewnia* 1563, *Sewnia* 1564, *Sewnia* 1565, *Sawnya* (!) 1567 ASK I 37, 627, 731, 792, 837v, 872v; *Szewnia* 1576 AGB XV 762; *Sewnia* 1589, *Szewnia* 1591 ASK I 37, 939, 975v; *Szewnia* (1676)XVIII RPogMłp 255; do *Szewniey* ... mimo polá Wieprzeckiey Woley y *Szewieńskie* 1688 AGAD(1/358/0/-/2596, k. 88); Inwentarz wsiow Radoszcz i *Szewniey* 1697, w *Szewni* 1712 Szewczuk 6, 7; ex villa *Szewna* 1753 APLub(35/106/15/-/104, k. 23); De villa et aula *Szewna* 1763, de villa *Szewnia* 1768 APLub(35/106/15/-/67, k. 25, 93); *Szewnia*, wś 1827 Tabella II 223; *Szewnia* 1839 MpKwat VI 11; *Szewnia*, wś i folw. 1890 SG XI 914; *Szewnia*, wś 1921 Sk IV 127; *Szewnia Dolna*, *Szewnia Górna*, dwie wsi 1952 UW 152; *Szewnia Dolna*, *Szewnia Górna*, -ni -nej, *szewieński* 1967 UN 122, 25. — Nazwa od podstawy *šev- (zob. *Szewna*), z suf. -nia, też -na. Człony odróżniające n. zestawionych od przym. *dolny*, *górnny*. Lit.: Borek, -bn-240; Szewczuk, Zarys historii wsi Rachodoszcze 1696–1998, 1999, 6–7. BCz

Szewnia zob. Szewna

Szewnica

Szewnica, wś, siedl., gm. Jadów, 10 km na pñ.-wsch. od Thuszcza: *Thschewnycza* (1447)1456, de *Schewnycza* ... in fluvio Schewnycza (1450)1456 MK 4, 44v i 105v; *Sewnyche* 1477 SHGMz(Ep. 13, 100v); *Szewnycza* 1487 SHGMz(Ep. 10, 554); *Szewnycza* 1504 MK 18, 216; *Szewnicza* 1578 ŹDz XVI 411; *Szewnica* 1783 MpPerMz; *Szewnica* 1827 Tabella II 223; *Szewnica* 1839 MpKwat V 4; *Szewnica* 1890 SG XI 914; *Szewnica*, -cy 1982 WUN III 402. — Najstarszy zapis n. wsi może sugerować pierwotne brzmienie *Tszczewnica* i związek z przym. *tszczy* ‘pusty’ Sstp I 360, z suf. -*ewnica*. Jednak zarówno w n. wsi (która jest ponowiona), jak i w n. rz. dominują formy *Szewnica*, por. fluvius *Schewnycza* (1436)1457 MK 3, 189 (ESHP). Nazwa rz. od rdzenia *šev- w znaczeniu ‘krzywy, pochyły’ (zob. *Szewna*), z suf. -*nica*. Efemerycznie (w XV w.) odnotowana też forma pluralna *Szewnice*. Lit.: Bilut, HE X 165–6; Rzetelska-Feleszko, PF XXVIII 59, 72. UB

Szewno, wś, bydż., gm. Bukowiec, 21 km na zach. od Świecia: *Schebe* 1310 SHGPG IV 94; *Schebe* 1390 Lor X 173; Hannos v. der *Scheffin* ok. 1400 RegO I/3, nr 28451; *Schewin*, *Schewyn* 1402–09 Krie 68, 107; *Schebe* ... *Schewno* po 1410 Wegner II 53; *Schebe* (1415) Krie 68, 107; *Schewe* 1421 Lor X 173; Oswald v. der *Schefe* 1436 RegO I nr 7232; villas ... et *Schewno* 1526 Matr IV/2, nr 14713; *Schewno* 1534 Inwłoc 122; *Szewno* 1570 ASK I 106, 118v; *Siewno* 1583, *Szewno* 1597 Font I–III 86, 369; *Szewno* 1649 ABMK LXXXIV 113; *Szewno* 1662 ASK I 52, 259; *Siewno* 1669 MS 300; *Szewno* 1682 Font V 114; *Siewno* 1697 ABMK LXXXIV 159; *Schewen*, *Schewien* 1773 MS 300; *Szewno* 1796–1802 MpSchröt XV; *Szewno*, niem. *Schewno* 1890 SG XI 914; *Mendenau* 1913 Meyers II 168; *Szewno*, niem. *Mendenau* 1921 Sk XI 54, 88; *Szewno*, -*na*, *szewieński*, wś 1971 UN 186, 34; *Szewno*, -*na*, os. 1982 WUN III 402; *Szewno*, -*na*, *szewieński* 2013 DzU poz. 200; gw. *ševno*, -*na*, *ševjański*. — Nazwa od podstawy *šev- (zob. *Szewna*), z suf. -*no*. E. Jakus-Borkowa uważa, że prawdopodobnie n. wsi została ponowiona ze starszej n. Jeziora Szewieńskiego 1936–39 Ar 753, które być może kiedyś nazywało się **Szewno*. W najstarszych zapisach substytucyjna zmiana *v* > *b*, później widoczna w n. adideacja do czas. *siać*. Nazwa niem.

Mendenau nadana przez administrację pruską, od nazw. właściciela wsi Urlicha *Mende*, z członem -*au*, por. van *Menden* 1350, de *Mendene* 1351 PrUr IV 484, 664. Lit.: SHGPG IV 94–5; Wegner II 434; Zeit XVI 300; Borek, -*bn*- 241; Jakus-Borkowa, PMT VIII 99. BCz

Szewno zob. **Szewna**

Szewo, dziś *Szewo*, wś, *Szewo Male* i *Szewo Wielkie*, dwie cz. Szewa, dawniej dwie wsi, włoc., gm. Lubień Kujawski, 9 km na pñ.-wsch. od Kowala: *Sewo* 1402 Koz V 395; *Schewo* 1418, *Minori Schewo*, *Schewo* 1419, Nicolaus Wircykiy de *Schewy* 1424 Koch nr 348, 1169, 3879; *Schewa Wyrcek*, *Schewa nobilium* 1489 Lupbrz 119; *Schewo* 1531 ASK I 29, 95v; *Schewo Maior* 1566 ASK I 29, 392; *Ssevo minor*, *Ssevo maior* 1579 ASK I 29, 476v, 477; *Schewo vtraque*, *Schewo Maior* 1580 ASK I 29, 613v, 622; *Schewo* 1581 ASK I 30, 580; *Siewo* 1594 Vlad XXIII 50; *Szewo* 1598 Vlad XX 56; *Szewo* 1634 Rpodbrz 225; *Szewo* 1639 AtKu(ADW Wiz. 13, 314); *Szewo* 1785 MpPerKu; *Szevo wielkie*, *Szevo mniejsze* 1788 Büsching XXII 142; *Szewo* 1802–03 MpGillyPr; *Szewo* 1827 Tabella II 223; *Szewo* 1839 MpKwat II 3; *Szewo*, w. f. i rum. 1877 Zin II 208; *Szewo Wielkie*, wś i folw., *Szewo Male*, folw. 1890 SG XI 914; *Szewo Male*, *Szewo Wielkie*, dwie wsi 1921 Sk I 200; *Szewo*, -*wa*, *szewski*, *Szewo Male*, -*wa* -*lego*, *Szewo Wielkie*, -*wa* -*kiego* 1972 UN 191, 24, 25. — Nazwa zapewne od podstawy *šev- (zob. *Szewna*). W XV–XVI w. dwa obiekty, stąd okresowo n. w formie pluralnej *Szewy*, *Szewa*. Człony odróżniające n. zestawionych od n. os. *Wircek* (: *Wircikij*, por. zapis z 1424 r.), od przym. łac. *maior* ‘większy’, *minor* ‘mniejszy’, *nobilium* ‘szlachecki’, współcześnie od *wielki*, *mały*. XVI-wieczne *Szewo Male* identyfikowane jest przez AtKu z *Szewskimi Budami*. Lit.: SHGKu(materiały) 440–1; AtKu 249; Nieckula, -*ov*- 204; Babik 579–80. KS

Szewo zob. **Szewa**

Szewy zob. **Szewa**

Szëpopel zob. **Sëpopol**

Sziersbowen zob. **Szczerzbowo**

Szimborn zob. **Debrzyca**

Szimorac zob. **Simoradz**

Szioreinen zob. **Żurejny**

Szkalbmierz zob. **Skalbmierz**

Szkalmierz zob. **Skalbmierz, Skalmierz**

Szkandowo zob. **Skandawa**

Szkarada, wś, płoc., gm. Sanniki, 2 km na pld.-wsch. od Sannik: *Szkarada*, w *Szkaradzie* 1816 APPlóc(50/404/0/-/7, k. 15); *Szkarada*, folw. 1839 MpKwat III 3; *Szkarada*, folw. 1890 SG XI 96; *Szkarada*, wś 1921 Sk I 32; *Szkarada* 1952 UW 10; *Szkarada*, -dy, *szkaradzki* 1971 UN 125, 23. — Od ap. *szkarada* ‘brzydota’ SW VI 617, por. też nazw. *Szkarada* RymSEN II 538. Lit.: WójcikRaw 159. UB

Szkaradowo, wś, leszcz., gm. Jutrosin, 7 km na pld. od Jutrosina: *Scaradow* (1310)1608 KW II 275; *Scaradowo* 1423 SHGPn IV 844; *Skaradowo* (1423)1488–92 NKs 31; in *Skaradowo* 1463 Ksg-Poz 7, 329; villa *Skaradowo* 1473, *Skaradowo* 1482 Sng II 222, 233; *Skaradow* 1486, *Skaradoff* 1488 KsgPoz 10, 55v, 95v; *Skaradowo* 1510 NKs 121–2; *Skaradowo*, *Szkaradowo* 1510 Sng V 52, 62; *Scaradowo* 1530 ASK I 3, 132v; *Skaradow* 1531 Reces 26; *Skaradowo* 1543 Sng V 347; *Skaradowo* 1567, *Szkaradowo* 1576 ASK I 5, 378, 631v; *Skaradowo* 1580–81 ŻDz XII 84; *Skaradowo* 1622–24 PPozn(Tab 1, 85); *Szkaradowo* 1673 ASK I 68, 1245; *Cardawe* 1739 MpWielOels; *Szkaradowo* 1775 PPozn(Tab 7, 13); *Szkaradow* 1783–84 RejKor 757; *Szkaradow*, *Cardawe* 1785 AGAD(1/403/0/-/516-4b); *Skaradowo* 1791 MpPerPn; *Szkaradowo* 1802–03 MpGillyPr; *Szkaradowo* 1846 KsP 230; *Szkaradowo* 1890 SG XI 918; *Szkaradowo* 1905 GemLex V 134; przechrzczono ... *Szkaradowo* ... na *Deutschwehr* 1907 Gazeta Robotnicza nr 148, 4; *Szkaradowo*, niem. *Deutschwehr* 1921 Sk X 82, 158; *Szkaradowo*, -wa 1982 WUN III 402. — Od n. os. *Skarady* SSNO V 306 (: *skarady* ‘brzydki, wstrętny, budzący odrazę fizyczną lub moralną’ Sstp VIII 559), z suf. -ów, -owo. Zmiana w *Szkaradowo* analogicznie do przym. *skarady* > *szkarady*. Nazwę zmieniono jako *Cardawe*. W 1907 r. wprowadzono urządzenie n. niem. *Deutschwehr* (‘niemiecka obrona’), która nawiązywała do położenia miejscowości przy dawnej granicy niemiecko-polskiej (identyczną n. otrzymała miejscowość *Gołkowo* (2) pod Sulmierzycami). Po 1918 r. przywrócono dawną n. *Szkaradowo*. Lit.: SHGPn IV 844–6; PPozn 275. PS

Szkaradowo Male, wś włączona do Rudnik, elbl., gm. Ryjewo, 5 km na pln.-wsch. od Gnie-

wu: [*Male Szkaradowo*] 1735 Sm I 143; Konfirmacja Prawa na Pastwisko Włok Pięć Nizynskich w Granicach *Maloszkaradowskich* 1750 MK S 28, 213; *Pieglowska wieś* 1764 SchmittSt 210; *Wieś Pieglowskie* alias *Male Szkaradowo* ... z *Malego Szkaradowa* 1765 LuPrus III 53; *Wieś Pieglowskie* czyli *male Szkaradowo* ... Prowent wsi *tey malego Szkaradowa* 1767 ASK LVI 267, 80v–81v; *Klein-Skaradau* 1772 Sm I 144; *Kl. Szerdauen* 1789 Goldb II 222; *Kl. Szardauen* 1796–1802 MpSchröt XV; *Klein Szardau*, wś 1821 Rumpf III 181; *Kl. Schardau* 1868 JMar 200; *Kl. Schardau* — *Pieglowska wieś* 1879 KętN 117; *Pieglowska Wieś*, niem. *Klein Schar-dau*, wś 1887 SG VIII 76; *Schardau Klein* 1912 Bär 104; *Kl. Schardau (Pieglowska Wieś)* 1931 Mp-100(33-28); *Klein Schardau* — *Szkaradowo Male*, -owa -ego, *maloszkaradowski* 1950 MPol nr 134, poz. 1720. — Nazwa *Male Szkaradowo*, niem. *Klein Schardau*, od n. wsi *Szkaradowo* (dziś *Szkaradowo Wielkie*), z której miejscowość została wydzielona w latach 1712–35 (Sm I 144), z członem dyferencyjnym od przym. *mały* = niem. *klein*. Według W. Maasa miejscowość pojawia się już w 1659 r. jako os. ołędzka. Oboczna n. *Pieglowskie* od nazw. *Pieglowski*, które nosił jeden z założycieli *Szkaradowa* (por. n. ter. *Pastwisko Pieglowskie* 1756 Sm I 144). Wtórnie n. zestawiona *Pieglowska Wieś* (być może jest to twór W. Kętrzyńskiego). Po 1945 r. ustalono urządzenie n. *Szkaradowo Male*. Lit.: Górniewicz, PMT IV 157–8; Sm I 142–4; SchmittSt 210–1; Maas, *Zur Siedlungskunde Westpreussens* (1466–1772), 1958, 61. BCz/PS

Szkaradowo Wielkie, os., dawniej wś, elbl., gm. Ryjewo, 5 km na pln.-wsch. od Gniewu: z *Szkaradowa* pastwiska 1615 LuPrus 303; z *Skaradowa* 1624 LuPrus 85; *Skaradowo* 1659 Sm I 142; *Szkaradowo* 1662 ASK I 52, 291; Pastwisko *Skaradowo* 1664 Font XXXII 143; prope Villam *Szkaradowo* 1667 AGAD(Arch. Zamoyskich 2994, k. 74); *Skaradow* 1685 Sm I 142; de *Scharadowo* 1733, de *Szkaradowo* 1735, *Szkaradowo* 1743, De *Skaradowa* 1745 ASC(Sztum, U-1732–50, k. 12, 25, 77, 93); *Wieś Szkaradowo Wielkie* 1765 LuPrus III 53; *Wieś Szkaradowo wielkie* 1767 ASK LVI 267, 82; *Skaradau* 1772 Sm I 142; *Groß Skardaunen* 1775 Büsching IX 494; [Gut] *Skardowo* 1779 Sm

Szkaradów

I 143; *Gr. Szardauen* oder *Szardauen* 1789 Goldb II 222; *Gr. Szardauen* 1796–1802 MpSchröt XV; *Groß Szardau*, wś 1821 Rumpf III 181; *Szadrowo* (*Czardau*) 1866 Ceynowa 102; *Gr. Schar dau* — *Szkaradowo* (al. *Szadrowo*) 1879 KętN 117; *Szkaradowo* al. *Szadrowo*, niem. *Gr. Schar dau*, wś 1890 SG XI 916, 917; *Groß Schar dau*, D[orf] 1912 Meyers I 655; *Gross Schar dau* — *Szkaradowo Wielkie*, *-wa -kiego*, *szkaradowski* 1950 MPol nr 134, poz. 1720; *Szkaradowo Wielkie*, *-wa -kiego* 1982 WUN III 402; gw. *skaradovo*, *-a*, *skaradofski*. — Nazwa przeniesiona z n. wsi *Szkaradowo* pod Rawiczem, por. Sm I 142. W niem. substytucji fonetycznej *Szk-* uproszczono do *Sch-* /ś/, a suf. *-owo* zastąpiono niem. *-au*. Od XVIII w. n. zestawiona z członami od przym. *wielki* = niem. *gross*, dla odróżnienia od n. wsi *Szkaradowo Mate* (zob.). Lit.: Górniewicz, PMT IV 157–8. BCz/PS

Szkaradów zob. **Szkaradowo**

Szkarłupy-Mancz zob. **Żmijewek-Mans**

Szkarpawa, os., dawniej wś?, elbl., gm. Stegna, 6 km na płn.-zach. od Nowego Dworu Gdańskiego: de *Scarpovia* (1313)XV MPH VI 321; *Scharpau* 1342 Żuławy 86; yn *Scharfovia* (1349) XVI PrUr IV 452; *Scharffaw* 1387 ChlNow 237; in der *Scharffaw*, *Scharffow* (1402) VPr VI 135; de bonis ... *Scharpha* 1488 Font XLI 547; *Scharffaw* 1491 Font XLIII 354; *Scharffaw* 1496–1512 sub a. 1505, districtus *Scharffaw* 1511, *Scharpaw* 1526 MWrm VIII 149, 170, 194; od *Sarpawi*, do *Sarpawy* 1565 Lumalb 83; od *Szarpawy* 1570 Lumalb 47; auss der *Scharpau* 1577 Bornbach I 37; *Scharpaw*, na marginesie: *Scharpiam* 1594–95 sub. a. 1497 MWrm VIII 367, 368; *Scharpovia* 1630 Font XXXIV 387; *Scharpau* 1789 Goldb II 61; *Scharpau* 1796–1802 MpSchröt X; *Scharpau* — *Szkarpawa* 1879 KętN 30; *Szkarpawa*, niem. *Scharpau* 1890 SG XI 917; *Scharpau* — *Szkarpawa*, *-y*, *szkarpawski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szkarpawa*, *-wy* 1982 WUN III 402. — Nazwa ponowiona z n. rz. *Scharffow*, *Scharpau*, pol. *Szkarpawa*, prawe ramię Wisły, por. des flysses genant *Scharffow* (1333)1415 PrU II 531, na rzece *Szarpawie* 1570 Lumalb 48, ta od niem. przym. *scharpe* ‘ostry, surowy, bystry, mocny’, śrdniem. *scharpe* ‘ts.’ Lübben 321, z drugim członem *-au*. Zapisy z XIV w. zlatynizowane. Nazwa niem. adaptowana fonetycznie do j. pol. jako *Szarpawa*; zmiana

w *Szkarpawa* z adideacją do ap. *skarpa*, *szkarpa* SW VI 134. Według H. Górnowicza hydronim wtórny w stosunku do n. m. Por. też n. ter. *Szarpawa* 1488 Font XLI odnoszącą się do tej cz. Żuław Gdańskich oraz n. m. *Bystra*, niem. *Scharfenberg*, i *Ostrożek*, niem. *Scharfenort*. Lit.: Zeit XXIV 53–4; Górniewicz, HE I 32; CzNiem 121; Żuławy 86; ChlNow 237–9. BCz

Szkieblewo zob. **Skieblewo**

Szkiłówka, cz. wsi Nowa Dębszczyzna, dawniej wś, suwał., gm. Filipów: P[arochia] Filipoviensis ... complectitur etiam Turowkę, Piecki, Jemieliste, *Skilowkę* 1744 SDV 106; Zaścianek *Szkiłowka* 1809 ASC(Filipów, U-1808–09, s. 69); Uroczysko *Szkiłowka* 1810 ASC(Filipów, U-1810, s. 70); Uroczysko *Skilówka* 1812 ASC(Filipów, U-1812, s. 4); Folwark Milanowszczyzna z karczmą i wsiami: Pieski (!), *Skilówka* 1826 DzUrz(W. Aug. nr 12, s. 158); *Skilowka* 1827 Tabella II 174; z wsi *Skilowka* 1839 DzUrz(W. Maz. nr 199, s. 868); Os. *Skilowka* 1839 MpKwat VI 3; *Skilowka*, w *Skilowce* 1840 ASC(Filipów, UMZ-1840, s. 5); *Skilówka*, *Szkiłówka* 1877 Zin II 149, 208; *Szkiłówka* al. *Skilówka* 1890 SG XI 918; *Szkiłówka*, wś 1902 Przew II 215; *Szkiłówka* 1921 Sk V 82; *Szkiłówka*, *-ki* 1982 WUN III 402. — Początkowo *Skilówka*, może od lit. podstawy *skil-*, por. *skilā* ‘drzazga, szczapka’, *skilti* ‘(o drewnie) łupać się, pękać, rozdzielać się, rozpadać się’ SESmoc 558, z suf. *-ówka*. Wtórnie *Szkiłówka*, forma hiperporawna związana z ucieczką od rzekomego mazurzenia. IN

Szklana (1), wś, gdań., gm. Sierakowice, 17 km na zach. od Kartuz: *Huta Szklana* 1763, *Szklana Huta* 1765 ASC(Sierakowice, UM-1723–68, s. 73, 78); *Huta Szklana* 1771 ASC(Sierakowice, U-1768–1802, k. 16); *Szklana* 1796–1802 MpSchröt IX; *Szklana*, Gut zu Borzestowo, *Szklana-hutta*, Vorw. bei dem vorigen 1821 Rumpf III 109; *Szklana* 1871 GemGut I 386; *Szklana* — *Szklana Huta* 1879 KętN 17; *Szklana*, *Szklanahutta* 1900 MpMbl(1673); *Szklana*, niem. *Szklana* 1921 Sk XI 28, 88; *Szklana*, niem. *Szklana* 1923 Lor 100; *Szklana* 1928 Mp-100(31-26); *Szklana* 1952 UW 191; *Szklana*, *-nej* 1982 WUN III 402; kasz. *szklanow*//*szklanow* (*szklanow hëta*), później *szkl'ony*. — Początkowo *S(z)klana Huta* (też w odwrotnym szyku), w związku z istniejącą tu hutą szkła. W XIX w. za-

często nazewniczo odróżniać główną wieś (*Sklana*) i folwark (*Sklanhutta*). Lit.: MKart 167. BCz

Szkłana (2), wś, krak., gm. Proszowice, 3 km na pld.-zach. od Proszowic: Przy karczynie *Szklanej* 1783–84 SHGKrMat 100; *Szklanna* 1839 MpKwat III 8; *Szklanna* 1877 Zin II 208; *Szklana*, kol. 1890 SG XI 919; *Szklanna*, wś 1902 Przew II 215; *Szklana* 1921 Sk III 64; *Szklana*, -nej, *szklański* 1964 UN 13, 31; gw. *škłana*, -y, *škłajski*. — Pierwotnie n. odnosiła się do karczmy istniejącej w XVIII w. w Koniuszy, następnie została ponowiona na powstałą w pobliżu osadę. Nazwa od przym. *szklany*, w XIX–XX w. poświadczona też forma *Szklanna* z podwojonym *n*. Lit.: RKrak 165; BańMorf 125. IV

Szkłana Góra, wś, gdań., gm. Przywidz, 17 km na pld.-zach. od Pruszcz Gdańskiego: *Glazberk* 1534 Inwwloc 119; Dobra ziemskie ... *Glasberg* 1682 Font V 85; *Glasberg* 1772/73 HAPr IV 572; *Glaßberg* 1796–1802 MpSchröt IX; *Glasberg* 1820 Rumpf I 382; *Glasberg*, os. 1881 SG II 579; *Glasberg* 1912 Meyers I 575; *Glasberg*, *Szkl. góra* 1920 SkP 78; *Glasberg* — *Szklana Góra*, -nej *Góry*, *szklanogórski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szklana Góra* — *Glasberg* 1951 Rosp 324; *Szklana Góra*, -nej -ry, cz. wsi Kozia Góra 1982 WUN III 403; *Szklana Góra*, -nej -ry, *szklanogórski* 2024 DzU poz. 1931. — Dawna n. niem. *Glasberg* złożona z ap. *Glas* ‘szkło, szklany’ i *Berg* ‘góra, wzgórze’. Nazwa pol. jest kalką n. niem. Lit.: Bugalska, PMT VI 35; CzNiem 146; ChlPruszcz 265. BCz

Szkłana Huta (1), wś, gdań., gm. Dziemiany-Lipusz, 15,5 km na pld.-zach. od Kościerzyny: *Lippusche Glass Fabrique* oder *Sophienthal* 1796–1802 Wilczewski 307; *Lippusch Glas Hütte* 1796–1802 MpSchröt IX; *Fabrika*, *Fabryka* 1808, *Fabryka* 1809, *Fabryka* 1815 ASC(Lipusz, U-1806–25, s. 25, 27, 46); *Lippuscher Glashütte* 1820 Rumpf II 186; *Fabryka* 1821 ASC(Lipusz, U-1806–25, s. 113); *Lippusch*, kgl. *Glashütte* 1822 Mützell III 116; *Fabryka* 1823, *Glasfabrique Lippusch* 1824, *Glasfabrik Lippusch* 1825 ASC(Lipusz, U-1806–25, s. 144, 148, 174); *Glasfabrik Lippusch* 1829, *Lippusch Glasfabrique* 1830, *Lippusch Glashütte*, *Glasfabrique Lippusch* 1833, *Lippusch Glashütte* 1834, *Glashütte Lippusch*, *Lippusch-Glashütte* 1835, *Lippuscher*

Glasfabrique 1836, *Lippusch Glashütte* 1837 ASC(Lipusz, U-1825–37, k. 43, 68v, 88–89v, 100, 117–8, 129v, 134v); *Lipuskô szklannôhéta* 1866 Ceynowa 66; *Lippusch*, *Glashütte* 1871 GemGut I 376; *Lipuska huta szklana*, niem. *Lippusch-Glashütte*, dobra i fabryka szkła 1884 SG V 296; *Glashütte Lippusch* 1885 GemLex II 45; *Glasfabrik Lippusch* 1903 MpMbl(1972); *Glashütte Lippusch*, *Lippusch-Glashütte* 1912 Meyers I 676; *Szklana Huta Lipuska*, niem. *Glasshütte Lippusch*, osada 1921 Sk XI 34, 95; *H. szkl. Lipusz* 1924 Mp-100(32-25); *Szklana Huta-lipnicka* (!) 1925 Krzep 117; *Szklanahuta* 1928 Pelp 394; kasz. *Fabrika*, *ki*, *Fabrika* 1933 LorA 11, 54; *Szklana Huta Lipuska* 1933 SkBy 1680; *Szklana Huta* 1935 Mp-25(32-25-I); *Szklana Huta* 1952 UW 192; *Szklana Huta*, -nej -ty 1982 WUN III 403. — Miejscowość powstała przy hucie szkła, uruchomionej ok. 1785 r. po ustaniu produkcji szkła w pobliskiej Lipuskiej Hucie, stąd jej n. niem. *Lippusch(er) Glasfabrik*, *Lippusch(er) Glashütte* (‘Lipuska fabryka szkła’, ‘Lipuska huta szkła’) = kasz. *Lipusko szklannôhéta* = pol. *Lipuska Szklana Huta*, z członem lokalizującym od n. m. *Lipusz* (zob. *Dziemiany-Lipusz*) dla odróżnienia m.in. od pobliskiej *Dziemiańskiej Huty* (niem. *Dzymianensche Glas Hütte//Dzimianen Glasfabrik//Sophienwalde*), powstałej kilka lat później, obecnie w obrębie wsi Dziemiany. Początkowo notowana też oboczna n. niem. *Sophienthal*, od im. *Sophie* i ap. *Thal* ‘dolina’ (nawiązuje ona zapewne do tej samej osoby, co n. *Sophienwalde* dla *Dziemiańskiej Huty*). Wśród miejscowej ludności używana była n. *Fabryka*. Od lat 20./30. XX w. używana jest n. *Szklana Huta*. Lit.: Breza, PMT I 42, 115; Humsch, *Alte Glashütten in Polen*, 2002, 30, 81; Jażdżewski, *Pomerania* nr 12, 2006, 30–1. PS

Szkłana Huta (2), dziś *Huta Szklana*, wś, kiel., gm. Bieliny, 5 km na zach. od Nowej Słupi: *Szklana Huta* 1819 SHGBen 192; *Huta szklana* 1827 Tabella I 163; *Huta Szklanna* 1839 MpKwat IV 6; *Хута шклянна* 1866 GPKP V 4; *Huta szklanna* 1877 Zin I 202; *Huta Szklana* 1882 SG III 232; *Huta Szklanna* 1901 Przew I 200; *Szklana Huta* 1921 Sk III 35; *Huta Szklana* 1961 Mp-25(Kielce); *Szklana Huta*, -nej -ty, *hucki* 1966 UN 23, 54; *Szklana Huta*, -nej -ty 1982 WUN III 403; *Huta*

Szklana Huta

Szklana, -y -ej, *hucki* 2003 DzU nr 229, poz. 2288. — Nazwa zestawiona, od przym. *szklany* i ap. *huta*; okresowo zmiana szyku członów nazwy. Poświadczona też forma *Huta Szklanna* z podwojonym *n*. Zapis z 1529 r.: item sub Monte Calvo officina vitrearia (LR 350), jeśli odnosi się do tej miejscowości (historycy dopuszczają taką możliwość), potwierdzałby istnienie tu huty szklanej w XVI–XVII w. Lit.: SHGBen 192; KopKiel 124; BańMorf 125; Wyrobisz, Przegląd Historyczny XLVII 381; Bienias, Środowisko geograficzne nowożytnych hut szkła w województwie kieleckim, [w:] Studia z archeologii, historii i geografii historycznej, red. J. Olczak, 1997, 261–2. IN

Szklana Huta (3), wś, sier., gm. Złoczew, 3 km na wsch. od Złoczewa: Villa *Huta nowa* aut Miklesz 1674 ASK I 74, 395; *Szklana Huta* at-[ynencja] Michlerza 1783–84 RejKor 207; *huta szklana* 1789 MpCzajSier; *Glashütte* 1802–03 MpGillyPr; *Hutą szklanną* 1822 Gazeta Warszawska nr 88, 1239; *Huta Szklana* 1827 Tabella I 162; *Huta Szklana* 1839 MpKwat II 5; *Szklana Huta*, wś, folw. 1890 SG XI 918; *Szklana Huta* 1921 Sk II 106; *Szklana Huta*, -nej -ty, *hucki* 1972 UN 50, 57. — Dokument erekcyjny par. Złoczew z 1601 r. wymienia wsi do niej należące, m.in. Starą Hutę, Nową Hutę, Miklaszew. Nazwa od ap. *huta* i przym. *nowy*, dla odróżnienia od n. *Stara Huta* (10a). Później *Szklana Huta*; człon dyferencyjny od przym. *szklany* (nawiązujący do istniejącej tu huty szkła). Nazwa niem. *Glashütte* jest kalką n. pol. Lit.: Rozynekowski, Sowa, Szkice z dziejów parafii pw. św. Andrzeja Apostoła w Złoczewie, 2000. KS

Szklana Huta zob. **Huta Szklana** (2), **Szklana** (1), **Szklarka Trzcielska**

Szklanki zob. **Brzeg** (3)

Szklanna zob. **Szklana** (2), **Szklarnia** (2)

Szklanohutskie Oleдры zob. **Szklarka Trzcielska**

Szklanów, wś, kiel., gm. Stopnica, 3 km na płd.-zach. od Stopnicy: *Sklanow* 1362 CdP III 278; *Szklanow* (1421) ZDM II 6; *Sklyanow* 1470–80 DB II 442; *Sklanow* 1498, *Sczklanow* 1499 Matr II nr 1253, 1365; *Sczyklanow* 1508 ŻDz XV 487; *Sklyanow* 1529 LR 262; *Sklianow* 1579 ŻDz XIV 223; *Sklanow* 1660–64 Lusand II 219; *Sklanow* (1676) XVIII RPogMłp 343; *Szklanow* 1783–84

RejKor 313; *Szklanow* 1789 Lusand I 114; *Sklanow* (!) 1801–04 MpHeld; *Szklanów* 1827 Tabella II 223; *Szklanów* 1890 SG XI 919; *Szklanów* 1921 Sk III 137; *Szklanów*, -nowa, *szklanowski* 1966 UN 19, 74; gw. *śklanuf*, -ova. — Od n. os. *Śklany* SSNO V 360–1 (: stp. *śklanny*, później *szklany*), z suf. -ów. Lit.: KSand 200; KopKiel 157. IN

Szklarka (1), cz. wsi Szymbark, dawniej wś, nowosąd., gm. Gorlice: *Szklarka* 1662 ASK I 68, 179; ze wsi *Szklarek* 1664 Musz nr 21; *Szklarka* 1665 ŻDz XV 53a; *Szklarka* haüser nach Szymbark gehörig 1779–83 MpMieg; *Szklarka Wulka* (!), Szymbark, oder Doliny *Szklarka Wulka*, *Wulka Szklarka* (!) 1802 Crusius III/2, 323, 562; *Szklarky* 1850 APPzem(56/126/0/-/1659M); *Szklarki* 1855 MpKum; *Szklarki* 1861–64 MpFran; *Szklarki* 1886 Bigo 193; *Szklarki*, przys. 1890 SG XI 919; w ... *Szklarce* ad Szymbark 1890, w *Szklarkach* ad Szymbark 1899 Gazeta Lwowska nr 75/80, 1, nr 151/89, 9; *Szklarki* 1907 SkGal 189; Szymbark z Dolinami i *Szklarkami* 1934 DzUrz(W. Lwow. nr 6, poz. 34, s. 59); *Szklarki* 1937 Mp-100(50-32); *Szklarka*, -ki 1965 UN 56, 56. — Nazwa *Szklarka*, w formie zmasurzonej *Szklarka*, od ap. *szklarka* 'huta szklana' SW VI 620, też w l. mn. Zapis z 1802 r. błędny — *Wólka* to cz. Szymbarku położona na przeciwnym brzegu rz. Ropy. Lit.: RBiecz 48; BańMorf 54. IN/PS

Szklarka (1a), wś zaginiona, leżała koło Korczyny, rzesz., gm. Korczyna: castrum Kamyenyecz cum villis Wanglowka, Kothczyna, *Szczklari*, Kaltborna, Iablonycza et Zawada 1448 AGZ XI nr 2531; *Szczklari* 1449 AGZ XI nr 2756; *Szklarka* 1624 SHGsk III/2, 167. — Dawniej *Śćklary*, od ap. *śćklarz* 'rzemieślnik obrabiający szkło a. wytwarzający szkło' Sstp VIII 560, w l. mn. (zob. *Szklary* (1)). Wtórnie *Szklarka*, z dodaniem suf. -ka. Lit.: SHGsk III/2, 167. RP

Szklarka (2), wś, wałb., gm. Bystrzyca Kłodzka, 5 km na płn.-zach. od Bystrzycy Kłodzkiej: *Gleserdorf* 1416 GQ II 77; *Glesendorf*, *Gleserdorff* 1417, *Glesendorf* 1419–20, *Gleserdorff* 1420, *Gleserdorf*, *Glesirdorf* 1421 GQ II 544, 85, 102, 108, 192, 547; *Glezerdorf* 1438, *Gläsendorf* 1452, *Glezendorf* 1482, *Glesersdorf* 1499 GQ II 226, 392, 514; *Gleßerdorff* 1499 CdSil XXXIV 83; *Glasendorf* 1507 KG1 41; *Gläesersdorf*, *Glaesersdorf* 1558 GQ III 47, 48; *Gläesendorf*

1571 SGTS XV 443; *Glasendorff* 1628, *Glasendorf* 1636 CdSil XXXIV 108, 110; *Glasendorff* 1651 ORust 216; *Glasendorf* 1666/67 J I 580; *Glassendorff* 1743 SNGŚI XIII 144; *Glasendorf* 1747 MpCGla; *Glasendorf* 1845 K 160; *Glasendorf* 1912 Meyers I 575; *Glasendorf* — *Szklarka*, *-ki*, *szklarecki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szklarka*, *-ki* 1982 WUN III 403. — Dawna n. niem. *Gleser(s)-dorf*, *Gläser(s)dorf*, później *Gläserndorf*, *Glasendorf*, od ap. *Glaser* (w l. mn. *Gläser*), dawniej też *Gleser* ‘szklarz’, *gläsen*, *glasen* ‘szklany’ DWB VII 7675, i *Dorf* ‘wieś’ (miejscowość powstała jako osada przy hucie szkła). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szklarka*. Lit.: SNGŚI XIII 145; SGTS XV 443–4. PS

Szklarka zob. **Szklarka Mielecka**, **Szklarka Myśleniewska**, **Szklarka Przygodzicka**

Szklarka Czeszeńska zob. **Czeszyce**

Szklarka Mielecka, wś, kal., gm. Kępno, 5 km na pñ.-zach. od Kępna: de bonis Rzetnia ad *Szklarka* 1658–1782 Koz V 396; *Sklarka* 1802–03 MpGillyPr; *Szklarka Mielecka*, urząd. *Mieleńska* 1890 SG XI 919; *Szklarka Mielecka* 1921 Sk X 31; *Szklarka Mielecka*, *-ki -kiej*, *szklarski* 1971 UN 81, 9. — Od ap. *szklarka* ‘huta szklana’ SW VI 620; znajdowała się tu huta szkła. Wtórnie n. zestawiona z członem drugim od n. m. *Mielecin* (1), w formie przymiotnikowej. Lit.: Mucha, Acta Universitatis Nicolai Copernici. Archeologia XXVI 108. KS

Szklarka Myśleniewska, dziś *Szklarka Myślniewska*, wś, kal., gm. Ostrzeszów, 7 km na pñ.-zach. od Ostrzeszowa: *Uta Szklana*, *Minera Vitrearia* alias *Huta Szklana* 1677, 1681, 1690 Mucha 108; Kolonia *Sklarka* 1793 MpPerKl; Kol. *Sklarka* 1802–03 MpGillyPr; *Szklarka*, *Dorf* 1821 Rumpf III 184; *Dorf und Coloni (!) Sklarka Myslnowska (!)* 1821 MpPesch XVII; *Sklarka myslniowska*, *Dorf*, *Pustkowie*, *Kolonie* 1823 Mützell IV 328; *Szklarka Myślniowska* 1846 KsP 309; *Szklarka myslniowska* 1871 GemGut IV 140; *Szklarka myslniowska* 1885 GemLex V 164; *Szklarka Myślniowska*, urząd. *Myślniewska* 1890 SG XI 919; Dwie osady starożytne: *Szklarki* ... otrzymały przezwiska *Glasdorf* i *Luisenthal* 1899 Wielkopolanin nr 273, 3; *Luisenthal*, *Landgemeine*, *Szklarka myslniowska*, *Gutsbezirk* 1905 GemLex V 146; *Louisenthal* (fr. *Szklarka myśln.*), D[orf],

Szklarka myslniowska, *Gut* 1913 Meyers II 100, 922; *Szklarka Myślniewska*, niem. *Luisenthal* 1921 Sk X 68, 158; *Szklarka Myśleniewska* 1948 Ferski II 123; *Szklarka Myśliniewska* 1952 UW 69; *Szklarka Myśleniewska*, *-ki -kiej* 1982 WUN III 403; *Szklarka Myślniewska*, *-ki -kiej*, *szklarecki* 2013 DzU poz. 200. — Początkowo n. zestawiona *Huta Szklana*, od ap. *huta* i przym. *szklany*, łac. *minera vitrearia*; dawniej znajdowała się tu huta szkła. Później *Szklarka*, od n. *szklarka* ‘huta szkła’, następnie z członem od n. wsi *Myślniowice*, dziś *Myślniew* (zob.), w formie przymiotnikowej, dla odróżnienia od n. sąsiedniej wsi *Szklarka Przygodzicka*. Nazwa niem. *Luisenthal* (od im. *Luise* i ap. *Thal* ‘dolina’) została wprowadzona w 1899 r. przez administrację pruską (odnosiła się ona tylko do wsi i gm., natomiast dobra określane były nadal jako *Szklarka Myślniewska*). Lit.: Mucha, Acta Universitatis Nicolai Copernici. Archeologia XXVI 108. KS

Szklarka Myślniewska zob. **Szklarka Myśleniewska**

Szklarka Przygodzicka, wś, kal., gm. Ostrzeszów, 11 km na pñ.-zach. od Ostrzeszowa: *Dembnica*, *Błędzianow*, *Szklarka* 1686–99 Koz V 396; *Patrini Christianus Vitratius et Joanna Cwernerowa Nobilis ambo de officina Vitrararia* 1722, *Patrini Balthasar Sowka et Elizabeth Chrystianusowa de Szklarka* ambo 1723, *Szklarka* 1724, *Szklarka Przygodzka* 1725, de *Officina Vitrararia* 1726 ASC(Kotłów, U-1704–29, s. 180, 190, 196, 203, 216); *Stara Szklarka* 1791 Koz III 739; *Wies Sklarka* 1793 MpPerKl; *Sklarka* 1802–03 MpGillyPr; *Szklarka* 1821 Rumpf III 184; *Szklarka Przygodzka* 1821 MpPesch XVII; *Sklarka przygodzicki* 1823 Mützell IV 328; *Szklarka Przygodzka* 1846 KsP 294; *Szklarka Przygodzka* al. *Przygodzicka*, wś 1890 SG XI 919; *Wieś Szklarę przygodzką* ... przechrzcono na „*Glasdorf*” 1899 DzPozn nr 267, 4; *Glasdorf* (*Szklarka przygodzka*) 1912 Meyers I 575; *Szklarka Przygodzicka*, niem. *Glasdorf* 1921 Sk X 61, 158; *Szklarka Przygodzicka* 1952 UW 77; *Szklarka Przygodzicka*, *-ki -kiej* 1982 WUN III 403. — Pierwotnie *Szklarka*, łac. *officina vitrararia* ‘huta szkła’. Od XVIII w. n. zestawiona z członem dyferencyjnym od n. wsi *Przygodzice* (zob.), w formie przymiotnika, efemerycznie od przym.

Szklarka Radnicka

stary. Nazwa niem. *Glasdorf* (kalka n. pol., od niem. *Glas* ‘szkło, szklany’ i *Dorf* ‘wieś’) została wprowadzona w 1899 r. przez administrację pruską. Lit.: Mucha, *Acta Universitatis Nicolai Copernici. Archeologia XXVI* 109. *KS*

Szklarka Radnicka, wś, ziel., gm. Radnica, 12,5 km na płn.-wsch. od Krosna Odrzańskiego: *Leitersdorfer Glashüttenwerke* 1895 GemLex III 221; *Leitersdorfer Glashüttenwerke* 1905 GemLex III 73; *Leitersdorfer Glashütte*, F[a]br[ik] 1913 Meyers II 46; *Rädritzer Glasshüttenwerke* 1925/1932 GemLex III 23; *Rädritzer Glashütt. Werke* 1933 MpMbl(3957); *Rädritzer Glashütte — Szklarka Radnicka, -ki -kiej, szklarski* 1948 MPol nr 59, poz. 363; *Szklarka Radnicka (Radnica Osiedle)* 1962 Mp-25(Krosno Odrzańskie); *Szklarka Radnicka, -ki -kiej, os.* 1982 WUN III 403; *Szklarka Radnicka, -ki -ej, szklarecki* 2001 DzU nr 153, poz. 1772. — Miejscowość powstała jako osada przy hucie szkła (niem. *Glashütte*), którą założono w 1890 r. przy stacji kolejowej w pobliżu wsi *Rädnitz* (dziś *Radnica*) jako filię zakładu w pobliskim *Leitersdorf* (dziś *Sycowice*), stąd początkowo n. *Leitersdorfer Glashütte, Leitersdorfer Glashüttenwerke*, zmieniona później na *Rädritzer Glashüttenwerke* (niem. *Werke* ‘zakłady’). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szklarka Radnicka*, nawiązującą do n. niem. Lit.: G. i K. Friese, *Glashütten in Brandenburg*, 1992, 79, 84. *PS*

Szklarka Śląska, wś, kal., gm. Sośnie, 10 km na pld.-zach. od Odolanowa: *Alte hütte, Neu Glashütte* 1712 MpDSOls; *Pieps (?)* 1722 ASC(Milicz, UM-1721–42, k. 6); *Alte Glashütte*, P[olonic] *Pieprsy* 1739 MpWielOels; *Glashütte* 1779 Büsching XIII 291 (tu?); *Medziborsche Glashütte* 1785 Z IV 280, 290; *Pieprsy* 1793 MpPerKl; *Glashütte* 1802–03 MpGillyPr; *herzogliche Glashütte, Wilhelmshütte*, poln. *Sklana Hut* 1803 Czihak 36; *Alte Glashütte* 1809 MpAtSchl 8; *Wilhelmshütte, Glasfabrik zu Katowsky* 1821 Rumpf III 314; *Glashütte Medzibor, Sklarka Medziborzka*, wś 1830 Kn 186; *Sklarke* 1830–31 MpRey nr 133; (*Medziborsche-*) *Glashütte* 1831 MpSchlKr(Bres XVI); *Glashütte Medzibor, Sklarka Międzyborska*, wś 1845 K 160; *Medziborsche Hütte* (poln. *Sklarka Międzyborska* oder *Medziborzka*) 1891 Czihak 36; *Neuhütte (In Schlesien)* 1893

MpMbl(4471); *Neuhütte* 1913 Meyers II 281; *Szklarka*, niem. *Neuhütte*, wś 1921 Sk X 61, 177; *Szklarka Śląska* 1927 Strażnica Zachodnia, 10/4, 474; *Szklarka* 1933 SkBy 1681; *Szklarka Śląska* 1937 Kurier Poznański nr 436, 7; *Szklarka* 1952 UW 78; *Szklarka Śląska* 1952 DzUrz(WRN Pozn. nr 16, 16); *Szklarka* 1967 SM 1125; *Szklarka Śląska, -ki -kiej* 1982 WUN III 403. — Miejscowość powstała jako osada przy hucie szkła, założonej ok. 1670 r. (Czihak 36), która na przełomie XVII i XVIII w. została przeniesiona do pobliskiej *Starej Huty* (13) (Mucha 123), stąd początkowo n. niem. *Alte Hütte, Alte Glashütte* (‘stara huta szkła’). Na pocz. XVIII w. wznowiono tu produkcję szkła, z czym wiąże się pojawienie na mapie z 1712 r. n. *Neu Glashütte* (niem. *neu* ‘nowy’). W XVIII w. notowana oboczna n. pol. *Pieprz* lub *Pieprze* (l. mn.), zapewne od n. os. *Pieprz* SSNO IV 240. W XVIII–XIX w. do członów utożsamiających: niem. (*Glas*)*hütte* = pol. *Szklana Huta, Szklarka* dodawano człony dyferencyjne od: n. m. *Międzybórz*, niem. *Medzibor*, przym. *herzoglich ‘książęcy’*, im. *Wilhelm* (drugie im. króla Prus Fryderyka Wilhelma III, tytularnego księcia Śląska w latach 1797–1840), przym. *neu* ‘nowy’ dla odróżnienia od licznych miejscowości o podobnej genezie, m.in. pobliskiej *Szklarki Przygodzickiej* czy *Starej Huty* (13). Po 1918 r. w miejscie n. niem. *Neuhütte* wprowadzono urzędowo n. *Szklarka*. Już w okresie międzywojennym używano n. zestawionej *Szklarka Śląska*, jednak dopiero w 1982 r. znalazła się ona w urzędowym wykazie nazw. Lit.: Czihak, *Schlesische Gläser*, 1891, 36, 212; Sprawozdanie Wielkopolskiego Towarzystwa Kółek Rolniczych za rok 1927, 1928, 75; Mucha, *Acta Universitatis Nicolai Copernici. Archeologia XXVI* 106–7, 123. *PS*

Szklarka Trzcielska, wś, gorz., gm. Miedzichowo, 4 km na płn.-wsch. od Trzciela: *Szklano-hutskie Oleńdy* 1720 Rusiński 140; *Szklana Huta* 1761, z *Huty Szklaney* 1762, *Szklanna Huta* 1771 ASC(Trzciel, UMZ-1761–96, k. 7, 13, 97); *Szklanna Huta* 1788 Büsching XXII 50; *Szklano-hutskie Ol.* 1789–90 Chodyła 6; *Hol. Hutskie Sklana* 1791 MpPerPn; *Huta Szklanna* 1794 ASC(Trzciel, UMZ-1761–96, k. 304); *Huta*, oder *Glashütten Haul.* 1798 HstB I 576; *Glashütten* H. 1798 MpHopf VII; *Glashütten* Hol. 1802–03

MpGillyPr; *Huta Szklanna* 1846 KsP 270; *Szklana Huta*, wś 1890 SG XI 918; *Szklarka Trzciel-ska*, niem. *Glashütte* 1921 Sk X 54, 158; *Szklarka Trzcielska*, -ki -kiej 1982 WUN III 403. — Pierwotnie zapewne n. *Szklana Huta* związana z funkcjonującą tu od XVII w. hutą szkła. Obocznie także w formie zestawienia *Szklanohutskie Oleńdry*, z terminem osadniczym *hołędry//oleńdry*. Nazwy niem. stanowią tłumaczenie n. pol. Po 1918 r. wprowadzono urzędowo n. *Szklarka Trzcielska* z członem lokalizującym od n. m. *Trzciel*. Lit.: Chodyła, Przegląd Nowotomyski 2(18), 2011, 3–22; Mucha, Acta Universitatis Nicolai Copernici. Archeologia XXVI 97–8. PS

Szklarki, wś, legn., gm. Przemków, 2 km na zach. od Przemkowa: *Gleserdorf* ok. 1300 CdSil XIV 151; *Glesirsdorff* 1407 CdSil XXXI 108; *ledersdorff* (!) 1508 MK 23, 339; *Leidersdorf* (!) (1508)1509 GrMark I 253; *Klein Glasersdorf* 1643 MpDSGlog; *Gläersdorf*, *Glesersdorff* 1687/88 J III 446; *Klein Glöersdorf* 1692 CdSil XXXI 109; *Kl. Gläersdorf* 1739 MpWielGlog; *klein Gläersdorf* 1779 Büsching XIII 256; *Klein-Gläersdorf* 1783 Presb III/1, 388; *Gläersdorf*, *Klein-* 1791 Z X 453; *Gläersdorf*, *Klein-* 1845 K 159; *Klein Gläersdorf* 1912 Meyers I 984; *Klein Gläersdorf* — *Szklarki*, -rek, *szklarecki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szklarki*, -rek 1982 WUN III 403. — Dawna n. niem. *Gleser(s)dorf*, *Gläser(s)dorf*, od ap. *Glaser*, dawniej też *Gleser* ‘szklarz’ DWB VII 7675 (lub od równobrzmiącej n. os., zob. Gott 211, 212, DFD), i *Dorf* ‘wieś’. Od XVII w. n. zestawiona z członem dyferencyjnym od przym. *klein* ‘mały’ dla odróżnienia od innej miejscowości o tej samej nazwie, zob. *Szklary* (1b). Pochodząca z 1508 r. z dok. polskiego króla Zygmunta I Starego zniekształcona forma *Ledersdorff* została powtórzona jako *Leidersdorf* rok później w niemieckim transumpcie kancelarii miejskiej Głogowa. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szklarki*. Lit.: SNGŚI XIII 145; Wendt, ZfGS XXX 332. PS

Szklarki zob. **Szklarka** (1)

Szklarna zob. **Szklarnia** (2)

Szklarnia (1), wś, olszt., gm. Piecki, 11,5 km na płd. od Mrągowo: *Glashüt ... adel. guth und dorff* 1718 GStA PK(GHS, Amt Seehesten, Nr 1, s. 323); *Glass hütte* 1735 GStA PK(PT, Amt Seehesten, Nr 1, s. 41); *Glashütte* 1765,

z *Huty* 1767, z *Sklar[ni]* 1768 ASC(Nawiady-ew., U-1764–84, s. 10, 22, 30); *Glashütte* oder *Sklarnia*, Adel. Gut und Dorf 1785 Goldb III 42; *Glasshütte* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Glashütte* 1836 MpReyPr(Sensburg); *Glashütte* ok. 1845 MpRey nr O; *Glashütte* 1920 MpHAPr I; *Glashütte* 1931 Mp-100(33-32); *Glashütte* — *Szklarnia*, -ni, *szklarniański* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szklarnia*, -ni 1982 WUN III 403; gw. *śklarnia*. — Wieś powstała na karczowiskach obszaru leśnego po szklanej hucie, która istniała tu ok. 1656 r., stąd n. niem. *Glasshütte* ‘huta szkła’, pol. *Huta*, też *Szklarnia* (w formie zmazurzonej *Sklarnia*), od ap. *szklarnia* ‘huta szkła’ SW VI 620. Lit.: Mrągowo. Z dziejów miasta i powiatu, 1975, 196–9; CzNiem 182. RP

Szklarnia (1a), wś, częst., gm. Kochanowice, 5 km na płn.-wsch. od Lublińca: *Glashütte*, *Glashütte* zu Kochtzütz 1820 Rumpf I 382; die *Glashütte*, noch nicht Thätigkeit 1830 Kn 342; die *Glashütte* ... M[ühle], die *Glashütte* ist eingegangen, die Häuser werden von Einliegern bewohnt 1845 K 294; Kochezütz ... mit den Weilern Pawelken, *Sklarnia* und Lubotzken 1864 Triest 438; *Sklarnia*, kol. 1881 SOV 257; *Szklarnia*, pustk. 1883 SG IV 225; *Sklarnia* ok. 1893 KDR nr 478; Kol. *Sklarnia*, Vw. u. Forsth. *Glashütte* (*Sklarnia*) 1912 Meyers I 1024; *Szklarnia* 1927 SkKam 71; *Szklarnia*, -ni, kol. 1982 WUN III 403; *Szklarnia*, -ni, *szklarniański* 2013 DzU poz. 200. — Od ap. *szklarnia*, niem. *Glasshütte* ‘ts.’. Miejscowość powstała jako osada przy hucie szkła wzmiankowanej po raz pierwszy w 1815 r. i istniejącej do ok. połowy XIX w. Lit.: SNGŚI XIII 145; Czihak, Schlesische Gläser, 1891, 33. PS

Szklarnia (2), cz. wsi Skarkiszki, okresowo wś, suwal., gm. Puńsk: karczma *Szklarnia* 1789 WiśnSejn 211; *Szklanna*, Szynkarz ... w *Szklarniej* 1819 APSuw(63/163/0/1/32, k. 60); *Szklarna* 1826 APSuw(63/163/0/1/51, k. 47); *Szklanna* 1827 Tabella II 223; *Szklarna*, w *Szklarnie* 1830, *Szklarnia* Karczma, ze *Szklarni* 1835 AP-Suw(63/163/0/1/55, k. 16; 60, k. 40); Kar. *Szklarna* 1839 MpKwat VI 3; *Szklarna*, w wsi *Szklarna* 1865 APSuw(63/163/0/1/90, k. 81); *Шклярня* 1866 GPKP X 7; *Szklarnia* 1877 Zin II 208; *Szklarnia* 1883, *Szklarnia*, os. 1890 SG IV 640, XI 919; *Szklarnia*, os. 1921 Sk V 71; *Szklarnia*,

Szklarnia

-ni 1982 WUN III 403; gw. lit. *šklěrnà*. — Pierwotnie n. karczmy, która pojawia się w 2. połowie XVIII w. Nazwa od ap. *szklarnia*, przym. *szklan(n)y*. Forma *Szklarna* jest chyba kontaminacją n. *Szklarnia* i *Szklan(n)a*. W XIX w. utrwaliła się n. *Szklarnia*. Związek n. z hutnictwem szklanym niepewny. Lit.: Buch, Onom VII 227; WiśnSejn 173, 176–7, 211. *IN*

Szklarnia (3), wś, tarnob., gm. Janów Lubelski, 7 km na płd. od Janowa Lubelskiego: *Huta Janowska* ok. 1801 (?) APLub(35/71/0/7.4.1/164); *Niziul* 1801–04 MpMieg; *Huta Janowska* 1820 APLub(35/71/0/7.4.4.2/1156); *Huta Szklana w Niziole* 1823 Gazeta Warszawska nr 188, 2570; *Szklarnia* 1829 APLub(35/71/0/7.4.1/165); *Szklarnia* 1839 MpKwat VI 11; *Wieś Szklarnia* 1840 APLub(35/71/0/7.4.1/166); Akta Kolonii *Niziole* (!) v. *Szklarnia Janowska* 1843–73 APLub(35/71/0/4.6.3/8276); *Шклярня* кол., *Шклярня* лѣсное урочище, *Шклярня* дер. 1866 GPKP VI 9; Kontrakt o kolonię *Nizioł* i *szklarnia* 1869–72 APLub(35/71/0/4.14.1/15192); *Szklarnia* 1870 Cat 30; *Szklarnia* 1877 Zin II 208; Czartusowa [płynię] przez *Niziul* i *Mątwy* (!) 1880 SG I 462; *Szklarnia* 1890 SG XI 919; *Szklarnia* 1921 Sk IV 37; *Szklarnia, -ni, szklarski* 1971 UN 110, 6. — Początkowo n. od nazw. *Nizioł* Snazw VI 634, częstego w okolicach Janowa Lubelskiego (forma *Niziul* z gw. pochyleniem *o > u*). Późniejsze n. *Huta Janowska*, *Szklarnia*, też *Szklarnia Janowska* (drugie człony od n. mta *Janów*, dziś *Janów Lubelski*) związane z uruchomieniem w Niziole huty szkła. Według Z. Tabaki huta powstała w 1811 r., toteż datowanie przez APLub na ok. 1801 r. planu klucza janowskiego, z którego pochodzi pierwszy zapis *Huta Janowska*, jest niepewne (oparte zapewne na opisie w dolnej cz. mapy: „Niniejszy Plan Klucza Janowskiego, wraz zwyrachowaniem z Mapp w Roku 1801^m Działałych, odznaczony szczególnie tylko do wyobrażenia płaszczyzny tego Klucza służyć może”, prawdopodobnie sam plan powstał jednak nieco później). Huta szkła została zlikwidowana w 1836 r., śladem po dawnej działalności hutniczej jest dziś n. *Szklarnia*. Lit.: Tabaka, Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie XIV, 137–57. *IN/PS*

Szklarnia (3a), wś zaginiona, leżała w gm. i par. Modliborzyce, tarnob.: *Шклярня* 1866

GPKP VI 9; *Szklarnia* 1877 Zin II 208; *Szklarnia* 1890 SG XI 919. — Brak jakichkolwiek innych przekazów źródłowych na temat tej miejscowości — figuruje ona wyłącznie w trzech wymienionych źródłach, w których jako odrębna miejscowość występuje również *Szklarnia* (3) w sąsiedniej gm. i par. Janów Lubelski. Być może mamy do czynienia z osadą, która istniała tylko przez krótki okres, najprawdopodobniej jednak doszło do zdublowania obiektu w GPKP, a błąd ten powtórzono w Zin i SG. *PS*

Szklarnia (4), wś, wałb., gm. Międzyzylesie, 4 km na płn.-wsch. od Międzyzylesia: *Gleserdorf* 1358 CdSil XX 52; *Sklenarzwicze* (1472), *Sklenarzwicze* 1479 GQ II 324, 375; *Glaserdorff* (1507) K 159; *Gläserdorf* 1558 GQ III 30; *Gläserdorf* 1560 KGI 41; *Glaßendorff* 1616 CdSil XXXIV 128; Pagus *Glaesendorff*, *Gläsendorffer* [Gütern] 1628 GQ III 139, 140; *Gassendorff* 1743 SNGŚI XIII 145; *Glaesendorf* 1789 Z IX 299; *Gläsendorf* 1845 K 159; *Szklarnia, -ni, szklarniański* 1947 MPol XXV nr 124; *Szklarnia, -ni* 1982 WUN III 403. — Dawna n. niem. *Gläserdorf*, później *Gläsendorf*, od ap. *Glaser* ‘szklarz’, *gläsen*, *gläsen* ‘szklany’ DWB VII 7675, i *Dorf* ‘wieś’ (n. ma związek z istniejącą w XIV w. na tym terenie hutą szkła). Wariant czes. *Sklenářovice* od ap. *sklenář* ‘szklarz’, z suf. *-ovice* (por. identyczną n. *Sklenářovice*, niem. *Glasendorf* k. Trutnova w Czechach, Profous IV 74). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szklarnia*, natomiast n. *Szklarnia, -ni* 1982 WUN III 403. — W wyniku pomyłki przyporządkowano do wsi *Szklary* (5) (zob.). Lit.: SNGŚI XIII 145–6; SGTS XV 445. *PS*

Szklarnia (5), wś, zamoj., gm. Zakrzew, 10,5 km na płd. od Bychawy: *Wojdat*, os. leśn. 1902 Przew II 276; *Wojdat*, leśn. 1921 Sk IV 53; *Wojdat*, os. leśn. 1933 SkBy 1869; *Szklarnia* 1948 Ferski II 123; *Szklarnia* 1952 UW 139; *Szklarnia (Wojdat)*, Kol. *Szklarnia* 1960 Mp-25(Bychawa); *Szklarnia, -ni, szklarski* 1967 UN 107, 7. — Początkowo *Wojdat*, od nazw. *Wojdat RymSEN* II 694. Zmiana n. na *Szklarnia* może w związku z powstaniem nieopodal miejscowości *Wojdat*, por. *Wojdat*, kol. 1933 DzUrż(W. Lubel. nr 22, poz. 181), dziś *Wojdat Annowski* (zob.). *IN*

Szklarnia zob. **Bogacka Szklarnia**

Szklarnia Janowska zob. **Szklarnia** (3)

Szklarska Poręba, mto, jel.: die glashutte in dem *Schribirshaw* 1366 LandbSch I nr 126; *Schreibirshow* 1371, die glasehütte yn dem *Schreibershow* 1372 LandbSch I nr 518, A18; *Schreibirschau* 1406 LandbSch III nr 1696; *Seywershaw* 1456(?) CdSil XX 84; *Schreiberhau* 1590 CdSil XXVII 61; *Schreiberau* 1613 HSil 14; *Schreiberhaw* 1626 Junker, Urbarien... nr 8; *Schreiberhau* 1654 Presb III/2, 328; *Schreiberauf* 1660 ZivB 429; *Schreibersaw* ok. 1660 Mp-DSLav; *Schreibersau* 1668, *Schreiberßhaw* 1677, *Schreiberau* 1687 J IV 45, 206, 291; *Schreibers-hau* 1736 MpWielJav; *Schreiberau* ... In alten Büchern und Urkunden ... bald *Schreiberschau*, bald *Schreibersau* geschrieben 1783 Presb III/2, 327; *Schreiberau* auch *Schreiberschau* 1786 Z VI 394; *Schreiberhau*, *Schreiberschau* 1845 K 611; *Schreiberhau* — *Szklarska Poręba* 1945 Biul-ZO I 49; *Schreiberhau* — *Szklarska Poręba*, -y, *szklarski* 1946 MPol XXIV nr 44; *Szklarska Poręba*, -kiej -by 1982 WUN III 404. — Nazwa niem. *Schreiberschau* (później *Schreiberau*), od n. os. *Schreiber* (: *Schreiber* ‘pisarz’) i ap. *Hau* ‘miejsce wyrębu drzew’ (: *hauen* ‘rąbać’) DWB X 562. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szklarska Poręba*, nawiązującą do istniejących w tej okolicy od połowy XIV w. hut szkła (por. zapisy z lat 1366 i 1372). Lit.: RospSEMig 383; RymNmiast 238; SNGŚI XIII 146; Zych, Rocznik Dolnośląski XII 271; Junker, Urbarien aus dem Hirschberger Weichbild aus dem Jahre Ao. 1626, 2009, nr 8. PS

Szklary (1), wś, krak., gm. Jerzmanowice-Przegonia, 11,5 km na pld.-zach. od Skąły: *Szczklary* 1400 Krak nr 10598; de *Czlari*, de *Czlar* 1429 SHGKr (Teut A, 325 i 341); *Szczklary* 1432 DKrak 188; *Szczklari* (1435)1445 KMłp IV 302; *Szczyklary* 1490 ŻDz XV 434; *Szczklary* 1525 Matr IV/1, nr 4869; *Sklary* 1529 LR 95; *Skliary* 1564 Lukrak I 102, II 75; *Skliari* 1581 ŻDz XIV 26; *Sklary* 1629 RPobKr 19; *Sklary*, wsi *Sklar* 1659–64 Lukrak 239, 240; *Sklary* (1676) XVIII RPogMłp 16; *Sklary* 1680 Rej 18; *Szklary* 1765 Żyd 413; *Szklary* 1783–84 RejKor 299; *Szklary* 1787 MpPerKr; *Szklary* 1827 Tabella II 224; *Szklary* 1839 MpKwat III 8; *Szklary* 1890

SG XI 919; *Szklary* 1921 Sk III 77; *Szklary*, *Szklar*, *szklarski* 1964 UN 11, 37; gw. *škłary*, -or, *škłarski*. — Dawniej *Ščklary*, n. służebna określająca pierwotnie ludzi zatrudnionych przy produkcji szkła, od ap. *šćklarz*, *šklarz* ‘rzemieślnik obrabiający szkło a. wytwarzający szkło’ Sstp VIII 560, później *szklarz*, w l. mn. Przywilej lokacyjny wydał Władysław Łokietek w 1329 r. mistrzowi hutniczemu Hermanowi, nadając mu las zwany Przy Hutnicy, por. sylvam ... apud Hvtniciam (1329) KMłp I 215, między wsiami Radwanowice i Będkowice, w celu lokowania wsi w pobliżu huty szkła (wówczas już niefunkcjonującej). Lit.: SHGKr II 153–4; RKrak 165; Buczek 69; WójcikSłuż 155. IN

Szklary (1a), os., dawniej wś, krośn., gm. Dukla, 13 km na pld.-wsch. od Dukli: inter villas ... *Szczklary* 1470 AGZ XVI nr 701; *Szczklary* 1515 ŻDz XVIII/1, 149; *Skliary* 1527 SHGsk III/2, 167; *Sklary* 1531 ASK I 34, 551; Ze *Szklar* 1567 RZł 83; *Skliary* 1589 ŻDz XVIII/1, 46; *Sklary* 1628 ADP 61, s. 170; Wies *Sklary*, *Szklary* 1673, *Sklary* 1674 ASK I 71, 6, 28v, 53; w *Szklarach* 1674 ADP 67, k. 570; *Szklary* 1794 Ga Ss2r; *Szklary* 1851 Sch 131; *Szklary*, wś 1890 SG XI 920; *Szklary* 1938 Mp-100(51-33); *Szklary*, -lar, *szklarski*, wś 1966 UN 71, 22; *Szklary*, -lar 1982 WUN III 404; łemk. *szklari*//*szklary*//*sklari*. Lit.: SHGsk III/2, 167–8; SŁ I 50; RiegŁemk 206; MakSk 161. BCz

Szklary (2), wś, opol., gm. Kamiennik, 9 km na wsch. od Ziębic: *Glasdorph* 1280 SUr IV 262 (tu?); *Glezeri villa*, *Glasirdorf* ok. 1300 CdSil XIV 6, 37; *Glesindorf* 1369 Ng 68; *Glesersdorf* ok. 1425 Darst III 229; *Glesersdorf* 1564, *Glaserdorff* 1580 CdSil XXXIII 46, 88; *Gleserdorf*, *Glaserdorff* 1606–16 Darst III 266, 268; *Glaserdorff* 1638, *Glaesendorff*, *Glasendorff* 1651, *Glaserdorff* 1666/67 JI 124, 243, 244, 560; *Gläserdorf* 1653 ZfGS XXXIV 224; *Glasendorf* 1658 MpDSGrot; *Gläserdorf* 1736 MpWielGrot; *Glassendorff*, *Gläserdorff* 1743 SNGŚI XIII 147; *Glassendorf*, *Glasendorf* 1743–46 Darst III 276, 278; *Glassendorff* 1756 SNGŚI XIII 147; *Gläserdorf* 1784 Z III 381; *Gläserdorf* 1845 K 159; *Gläserdorf* 1941 SOV 101; *Gläserdorf* — *Szklary*, -r, *szklarski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szklary* (*Szklowo*) 1947 RAAOp 136; *Szklary*, -lar 1982

Szklary

WUN III 404. — Dawna n. niem. *Gläser(s)dorf*, w formie kancelaryjnej *Glezeri Villa*, później *Gläserndorf*, *Glasendorf*, od n. os. *Glaser* lub ap. *Glaser* ‘szklarz’, przym. *gläsen*, *glasen* ‘szklany’ DWB VII 7675, i *Dorf* = łac. *villa* ‘wieś’. Za pochodzeniem odapelatywnym, związanym z wytwarzaniem szkła, przemawiać może pierwszy zapis o niepewnej jednak identyfikacji (por. *Glas* ‘szkło’). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szklary* (przejściowo używano też n. *Szkłowo*). Lit.: SNGŚI XIII 148; BorGŚI 234. PS

Szklary (3), wś, rzesz., gm. Hyżne, 7 km na płn. od Dynowa: *Szczklari* 1436 AGZ XIII nr 87; *Sklari* 1441 AGZ XI nr 1372; *Sklyary* 1448 ZDM III 251; *Szklyary* 1496 AGZ XVI nr 2293; *Sklary*, *Szczklary* 1496 Sng I 104, 107; *Szczklary* 1507, *Szczklary* 1510 ASK I 20, 47, 161v; *Szklary* 1532 ADP 14, k. 101; *Skliary* 1589 ŻDz XVIII/1, 48; w *Sklarach* 1638 ADP 36, k. 257; *Szklary* 1673 ASK I 71, 29v; *Sklary* 1678 AGZ XXII nr 39; *Szklary* 1699 ADP 155, k. 194; *Szklary* 1744 ADP 163, k. 116; *Sklary* 1785 ADP 244, s. 46; *Sklary* 1794 Ga Oo2r; *Szklary* 1851, 1860 Sch 124, 112; *Szklary* 1890 SG XI 920; *Szklary*, *-lar*, *szklarski* 1966 UN 70, 27. Lit.: SHGsk III/2, 167; RiegSan 163. BCz

Szklary (4), wś, wałb., gm. Bystrzyca Kłodzka, 9 km na pld.-wsch. od Bystrzycy Kłodzkiej: *Glasgrund* 1571 KG I 41; *Glasegrundt* 1628 GQ III 128; *Glasegrund* 1789 Z IX 299; *Gläsegrund* 1790 CdSil XXXIV 147; *Glasegrund* 1845 K 160; *Glasegrund* 1941 SOV 101; *Glasegrund* — *Szklary*, *Szklar*, *szklarski* 1948 MPol XXV nr 14; *Szklary*, *-lar* 1982 WUN III 404. — Dawna n. niem. *Glasegrund*, od *Glas* ‘szkło’ i *Grund* ‘dno, też dolina, którą płynie rzeka’. Miejscowość leży w dolinie potoku *Szkleniec* (też *Szklarnik*), dawniej niem. *Glasenwasser* (K 160). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szklary*. Lit.: SNGŚI XIII 147–8. PS

Szklary (5), wś, wałb., gm. Ząbkowice Śląskie, 6,5 km na płn.-wsch. od Ząbkowic Śląskich: *Gleserdorf* ok. 1300 CdSil XIV 78; *Glaesendorff* 1666/67 J I 550; *Gläserndorf* 1736 MpWielMunst; *Glassendorff* 1743 SNGŚI XIII 148; *Gläßerdorf* auch *Gläserndorf* 1785 Z IV 156; *Gläserndorf* 1941 SOV 101; *Glasendorf* — *Szklarnarzowice* (!) 1945 BiulZO I 38; *Gläserndorf* — *Szklary*, *Szklar*,

szklarski 1947 MPol XXV nr 124; *Szklary*, *-lar* 1982 WUN III 404. — Dawna n. niem. *Gläserndorf*, później *Gläserndorf*, *Glasendorf*, od n. os. *Glaser* lub ap. *Glaser* ‘szklarz’, przym. *gläsen*, *glasen* ‘szklany’ DWB VII 7675, i *Dorf* ‘wieś’. W 1945 r. w wyniku błędu ustalono n. *Szklarnarzowice* na podstawie zapisów dla wsi *Szklarnia* (4), później zmieniono ją na n. *Szklary*. Lit.: SNGŚI XIII 148. PS

Szklary (6), dziś *Szklary Dolne* i *Szklary Górne*, dwie wsi, legn., gm. Chocianów i Lubin, ok. 12 km na wsch. od Chocianowa: *Glaserndorf* ok. 1315 ZfGS LXXIV 135; *Glezerdorph* 1331 CdSil XXVII 243; *Glezerdorf* 1376 Heyne II 98; *Glezersdorff* 1399 ZfGS XXXIII 392; *Glesirsdorff* 1465 CdSil XXIV 184; *Glesersdorf* 1579 CdSil XXXIII 108; *Gleserdorff* 1580 J III 3; *Gläfersdorf*, *Nieder Gläfersdorf* 1643 MpDS-Glog; *Gläfersdorff* 1654 Presb III/1, 171; *Ob. Gläfersd.*, *Mittel Gläfersd.*, *Nid. Gläfersd.* ok. 1672 MpDSLig; *Gläbersdorff* 1679 CdSil XXIV 200; *Nieder Gläfersdorff* 1679, *Grosglesersdorff*, *Gläfersdorff* 1687/88 J III 22, 348, 446; *Ob. Gläfersdorf*, *Nieder Gläfersdorf* 1736 MpWiel-Lig; *Ob. Gläfersdorf*, *Nieder Gläfersdorf* 1739 MpWielGlog; *Gläfersdorf-Nieder*, *Gläfersdorf-Ober* 1791 Z X 259; *Gläfersdorf*, *Mittel-* u. *Nieder-* 1845 K 159; *Gläfersdorf*, *Nieder Gläfersdorf*, *Ober Gläfersdorf* 1941 SOV 102, 272; *Nieder Gläserdorf* — *Szklary Dolne*, *-r -ych*, *szklarski*, *Ober Gläserdorf* — *Szklary Górne*, *-r -ych*, *szklarski* 1947 MPol XXV nr 37; *Szklary Dolne*, *Szklary Górne*, *-lar -nych* 1982 WUN III 404. — Nazwa niem. *Gläser(s)dorf*, od n. os. *Glaser* lub ap. *Glaser* ‘szklarz’, przym. *gläsen*, *glasen* ‘szklany’ DWB VII 7675, i *Dorf* ‘wieś’. Człony dyferencyjne od przym. *mittel* ‘środkowy’, *nieder* ‘dolny’ i *ober* ‘górnny’. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szklary Dolne* i *Szklary Górne*. Lit.: SNGŚI XIII 148. PS

Szklary Dolne zob. **Szklary** (6)

Szklary Górne zob. **Szklary** (6)

Szklarze zob. **Tymianki-Szklarze**

Szklenice zob. **Szkleniec** (2)

Szkleniec (1), wś włączona do Parszowa, kiel., gm. Wąchock, 6 km na pld.-wsch. od Skarżyska-Kamiennej: *Шклянецъ*, *колонистъ изъ Шклянца*, *въ Шклянцу* 1882 ASC(Wąchock,

U-1880–85, k. 247); *Szklenciec*, wś 1890 SG XI 920; *Szklenciec* 1902 Przew II 215; *Szklenciec*, wś 1921 Sk III 27; *Szklenciec*, wś 1933 SkBy 1681; *Szklenciec* 1961 Mp-25(Kielce); *Szklenciec*, -ńca, cz. wsi Parszów 1966 UN 20, 25; *Szklenciec*, wś 1967 SM 1126; *Szklenciec* 1994 Mp-50(M-34-30-D). — Od przym. *szklany*, *szkleny* ‘szklany’ SW VI 619, z suf. -*ec*. Współcześnie n. ma charakter niestandardyzowany (PRNG). *IN*

Szklenciec (2), wś, włoc., gm. Czernikowo, 13 km na pń.-wsch. od Ciechocinka: *Szklenciec* 1802–03 MpGillyPr; *Szklenciec*, na Rumunku *Szklenciec*, z tegoż Rumunku *Szkleńca* 1814 ASC(Czernikowo, UMZ-1813–14, k. 15); *Szklenciec* Rumunek, na *Szkleńcu* 1815 ASC(Czernikowo, UMZ-1815–16, s. 12v); *Steklin Szklenciec*, ze *Szkleńca Steklińskiego* 1823 ASC(Czernikowo, UMZ-1823, k. 8); *Szklencice* R. 1839 MpKwat II 2; *Sklenice* v. *Szklencice* 1877 Zin II 149; *Szklenciec* 1890 SG XI 920; *Szklenciec*, kol. 1902 Przew II 215; *Szklenciec* 1921 Sk I 65; *Szklenciec*, -ńca, *szklenciecki* 1972 UN 180, 37; gw. *škłońec*//*škłyńec*, -ńca, *škleniecki*. — Od przym. *szkleny* ‘szklany’, może w znaczeniu nawiązującym do tafli wody (por. n. wsi *Steklin* oraz n. jez., w pobliżu którego leżą obie miejscowości), z suf. -*ec*. Efemerycznie *Szklenciec Stekliński*, z drugim członem od n. m. *Steklin*, oraz *S(z)klenice*, z wymianą suf. na -*ice*. *KS*

Szklenciec Stekliński zob. **Szklenciec** (2)

Szklowo zob. **Szklary** (2)

Szkocja (1), wś, bydż., gm. Szubin, 5,5 km na pń.-wsch. od Szubina: *Colonie neu Schottland* 1796–1802 MpSchröt XX; *Schottland*, D[orf] 1821 Rumpf III 67; *Schottland* 1839 MpHey-(Szubin); *Szotland* 1846 KsP 515; *Szkocya*, niem. *Schottland* przed 1874 WM 37; *Szkocya*, niem. *Schottland*, os. wiejska 1890 SG XI 923; *Szkocya*, niem. *Schottland*, wś 1902 MycPn 203; *Szkocja*, niem. *Schottland* 1921 Sk X 92, 158; *Szkocja*, -cji, *szkocki* 1971 UN 185, 26; gw. *skoćja*, -ćji, *škocki*. — Początkowo n. niem. *Neu Schottland* ‘Nowa Szkocja’, później z elipsą członu pierwszego. Zdaniem P. Bajera ma ona związek z obecnością osadników ze Szkocji (Bajer 88). Nazwę spolszczono jako *Szotland*, później pojawia się pol. wariant *Szkocja*, który po 1918 r. został ustalony jako n. urzędowa. Zdaniem J. Lekszyckiego była

to n. pierwotna, brak jednak poświadczeń źródłowych, zob. WM 37. Lit.: Bajer, Scots in the Polish-Lithuanian Commonwealth, 16th to 18th Centuries: The Formation and Disappearance of an Ethnic Group, 2012, 88. *PS*

Szkocja (2), wś, suwał., gm. Raczki, 17 km na pld.-zach. od Suwałk: [*Szkocja* Folwark] 1816 ASC(Janówka, U-1816, nr 18); folwark *Szkocya* w dobrach Dowspada położony 1834 Gazeta Warszawska nr 68, 678; *Nowa-Szkocya* 1865 Osipowicz 4; *Szkocya*, folw. 1877 Zin II 208; *Szkocya*, folw. 1881, *Szkocya-Nowa*, folw. 1890 SG II 136, 137, XI 923; *Szkocja*, folw. 1921 Sk V 3; *Szkocja*, wś 1952 UW 154; *Szkocja*, -cji 1982 WUN III 404. — Od n. kraju *Szkocja*; okresowo n. zestawiona z członem od przym. *nowy*. Miejscowość założona ok. 1816 r. przez gen. Ludwika Michała Paca, anglomana, który sprowadził ze Szkocji robotników do budowy pałacu oraz gospodarowania na sposób angielski. Lit.: Osipowicz, Ruiny zamku w Dowspudzie. Tygodnik Ilustrowany nr 276, 4–6; Sidor, RAS XVI 73–88. *IN*

Szkocja-Nowa zob. **Szkocja** (2)

Szkoda, przys., dawniej wś, kiel., gm. Daleszyce, 12,5 km na pld.-wsch. od Kielc: baptisavi filiam Petronellam Alberti Szkoda et Agnetis Znoiowka de Taberna dicta *Szkodi* 1683 ASC(Daleszyce, UM-1682–89, s. 176); Alberti Skoda et Agnetis ... de Taberna *Szkodow* 1685 ASC(Daleszyce, UM-1682–89, s. 74); de villa *Szkoda* 1712 ASC(Daleszyce, U-1690–1717, s. 284); baptisavi Joannam Filiam de *Skoda* Stephani Szkodzinski ... de ejusdem loco 1730 ASC(Daleszyce, U-1719–39, s. 167); ex Donativa *Szkody* ... Matrimonium ... inter Adalbertum Złobkowski et Sophiam Szkodzinska 1758 ASC(Daleszyce, M-1752–1811, s. 113); *Szkoda* donaty[wa] 1783–84 RejKor 234; *Szkoda* Donativa, Donativa *Szkoda* 1790 ASC(Daleszyce, U-1690–1717, s. 98); *Szkoda* 1791 MpPerSd; *Szkoda* 1827 Tabella II 224; z Wsiami ... Suków, Stopiec, i Wóytostwem *Szkoda* 1831 DzUrż(W. Krak. nr 63, 450); Kielce i Wóytostwo *Szkoda* donativa 1831 Dziennik Powszechny nr 329, 1494; *Szkoda* 1839 MpKwat IV 7; *Szkoda* donatywa sołtystwo 1841 DzUrż(G. Krak. nr 28, 385); Folwark Rządowy Kielce, z Wóytostwem *Szkoda*, donativa 1852 DzUrż(G. Rad. nr 16, 278); Pod-

Szkoda

marzysz ze *szkodą* (!) donatywą 1861 DzUrz(G. Rad. nr 9, dod. I, s. 125); *Szkoda*, na *Szkodzie* 1865 ASC(Daleszyce, UMZ-1865, s. 15); дв. *Шкода* 1914 NTKZRos(XXVIII-8); *Szkoda* 1929 Mp-100(45-31); kolonja *Szkoda* 1933 DzUrz(W. Kiel. nr 28, poz. 183, s. 527); *Szkoda*, -dy, cz. wsi Marzysz Pierwszy 1966 UN 23, 14; *Szkoda*, -dy 1982 WUN III 404. — Pierwotnie karczma (lub os. karczemna) o n. *Szkody*, od nazw. *Szkoda* (por. pierwsze zapisy), w l. mn. Rodzina Szkodów pochodziła z sąsiedniej wsi Marzysz, por. Stanisłai Anioł et Agnetis *Szkodziąnka* de Villa Marzysz 1664, Alberti *Szkoda* et Agnetis Znoiowka ... de villa Marzysz 1675 ASC(Daleszyce, U-1658-89, s. 100, 266). W XVIII w. miejscowość notowana już jako wś o n. *Szkoda* (też w formie zmazurzonej *Skoda*) równej n. os. (w tym czasie w księgach metrykalnych w miejsce nazw. *Szkoda* pojawia się nazw. *Szkodziński*, por. zapisy z lat 1730 i 1758). D. Kopertowska mylnie wywodziła n. m. od ap. *szkoda*. Lit.: KopKiel 121; Piwek, Ekonomia kielecka w latach 1789-1864, 2022, 19, 26, 28. IN/PS

Szkoda zob. **Szkodna** (1)

Szkodna (1), wś, rzesz., gm. Sędziszów Małopolski, 8 km na pld.-wsch. od Ropczyc: *Szkodna* 1470-80 DB II 282; *Skodno* 1498 Matr II nr 1243; *Skodna* 1504 ASK I 8, 12; *Skodna* 1505, Villa *Skodna* 1506 ASK I 7, 80v, 138v; *Skodna* 1508 ŻDz XV 468; *Skodna* 1529 LR 41; *Szcodna* (!) 1536 ASK LIV 12, 18; *Szkodna* 1552 ASK I 8, 387v; *Skodna* 1564-65 Lusand 78; villarum *Szkodne* et Glinnik 1569 MK 128, 27; *Skodna* 1581 ŻDz XIV 251; *Szkodna* (1629) RPobPilz 238; Villa *Schodna*, *Szkodna* 1636 MK 182, 88; *Skodna* 1660-64 Lusand II 33; *Szkodna* 1673 ASK I 67, 718; *Skodna* 1779-83 MpMieg; *Szkoda* (!) 1787 Spis 397; *Szkodna* 1802 Crusius III/2, 418; *Skodna* 1859 MpChrz; *Szkodna* 1861-64 MpFran; *Szkodna* 1886 Bigo 193; *Skodna* 1889 SG X 684; *Szkodna* 1921 Sk XII 33; *Szkodna*, -nej, *szkodzieński* 1966 UN 69, 53. — Nazwa *Szkodna* od przym. *szkodny* 'przynoszący szkodę; dotknięty szkodą, poszkodowany' Sstp VIII 564, por. też ap. *szkoda* 'strata, uszczerbek; zniszczenie (w polu, w lesie itp.); miejsce, gdzie uczyniono szkodę' Sstp VIII 561-3, w rodz. żeńskim. W XV i XVI w. odnotowane warianty w rodz. ni-

jakim *Szkodno*, *Szkodne*. Forma *Skodna* powstała w wyniku mazurzenia. Lit.: OPilz 56. IN

Szkodna (2), dziś *Szkodna Południowa* i *Szkodna Północna*, dwie cz. wsi Olszyny, dawniej wsi, tarn., gm. Wojnicz: *Szkodna* 1436 SHGKr(TCz 3, 114); *Schodno* ... villas ... *Skodno* 1442 ZDK II 376; *Skodno* 1498 Matr II nr 1243; *Szkodna* 1505 SHGKr(ZK 23, 251); *Skodna* 1529 LR 16; *Skodna* 1581 ŻDz XIV 143; *Szkodna* ... z tej wsi 1629 RPobKr 221; *Szkodna* 1680 Rej 231; *Skodna* 1779-83 MpMieg; *Skodna*, wś 1889 SG X 684; *Szkodna Południowa*, *Szkodna Północna* 1961 Mp-25(Tarnów); *Szkodna Południowa*, -nej -wej, *Szkodna Północna*, -nej -nej 1964 UN 3, 11. — W XV w. wahania rodz. żeńskiego i nijakiego, od XVI w. ustaliła się n. w rodz. żeńskim. W XX w., po włączeniu wsi do Olszyn i podziale obiektu, n. uzyskały człony odróżniające od przym. *południowy*, *północny* (związane z położeniem cz. wsi). Lit.: LKrak 148-9; Białkowski, PHist XII 96. IN

Szkodna Południowa zob. **Szkodna** (2)

Szkodna Północna zob. **Szkodna** (2)

Szkodne zob. **Szkodna** (1)

Szkodno zob. **Szkodna** (1, 2)

Szkodowo zob. **Śliwnik**

Szkody, wś, suwal., gm. Biała Piska, 4 km na pld. od Białej Piskiej: *Scoden* 1471 BiałKol 42; *Skodden*, *Skoden* (1484)1787 OF nr 15545, k. 246; bis an *Skoder* Grentzen, von *Skodenn* 1495 Masovia IV 81; Michal von *Scoden* 1503, *Scodden* 1515 BiałKol 53, 50; *Scodenn* das dorf ... Michel Schodsky ... Jacob Scoda 1540, *Scodenn* ... Michal Schkodsky ... Jacup Skoda 1540 OF nr 911 a/11, k. 4-5, III, k. 2v-3; *Skoddenn* 1663 OF nr 4672, s. 18; *Skodden* 1718 OF nr 4693, s. 108; *Skoden* 1785 Goldb III 151; *Skodden* 1796-1802 MpSchröt XVIII; *Skodden* 1821 Rumpf III 109; *Skordyn* (!) 1839 MpKwat V 1; *Skodden*, *Szkody*, *Szkód* ok. 1859 Szczeńska 101; *Skodden* — *Szkody* 1879 Kętn 151; *Skodden*, *Szkody* 1889 SG X 684; *Schoden* 1938, *Skodden* — *Szkody* 1946 Ley I 93; *Schoden* (Ostpr.) — *Szkody*, -od, *szkodzki* 1947 MPol XXV nr 111; *Szkody*, *Szkod* 1982 WUN III 404; gw. *skodī*. — Miejscowość istniała już przed 1471 r. Nazwa niem. *Skod(d)-en* od n. os. *S(ε)koda* (notowanej w tej wsi, por. zapisy z 1540 r.), w l. mn. Antroponim może po-

chodzenia bałt., por. n. os. prus. *Scode*, *Schodo*, lit. *Skuōdas*, *Skuōdis* TAP 94, Lpvž II 755–6. Nie można wykluczyć, że n. niem. stanowiła substytucję pol. n. *Szkody* (ludność wsi była w większości polska), choć ta poświadczona dopiero w XIX w. W 1938 r. wprowadzono urzędowo n. niem. *Schoden*, a po 1945 r. ustalono pol. n. *Szkody*. Lit.: BiałKoł 42–3; Pisz. Z dziejów miasta i powiatu, 1970, 175; PrzybBałt 290. RP/PS

Szkody zob. **Szkoda**

Szkolna Łąka zob. **Jarzębina**

Szkopówka, cz. Sulejówka, okresowo wś, warsz.: *Шконовка* 1866 GPKP I 4; *Szkopówka*, os. 1877 Zin II 208; *Szkopówka*, os. 1890 SG XI 923; *Szkopówka*, os. 1917 OVWar I 164; *Szkopówka*, wś 1921 Sk I 192; *Szkopówka*, wś 1935 DzUrż(W. Warsz. nr 26, poz. 224, s. 718); *Szkopówka*, cz. osiedla Sulejówek 1957 DzU nr 39, poz. 176; *Szkopówka*, -ki 1982 WUN III 404. — Nazwa ponowiona z n. lasu *Szkopówka*, na którego obszarze założono osadę, por. z lasu *Szkopówka* o 1½ w bok Miłosny położonego 1855 Gazeta Warszawska nr 154, s. 4, lasy moje „Zielona i *Szkopówka*” dotyczą granic [dominium Miłosna] 1869 Kurier Warszawski nr 277, s. III; ta od nazw. *Szkop* Snazw IX 289 lub ap. *szkop* ‘baran (wykastrowany)’ SGPRei(kartoteka), SW VI 625, z suf. -ówka. W 1957 r. miejscowość została włączona do Sulejówka, który uzyskał prawa miejskie w 1962 r. Lit.: Zmiany administracyjne miast i osiedli (1918–1963), 1964, 125, 176. PS

Szkopy, wś, siedl., gm. Repki, 12,5 km na płd.-wsch. od Sokołowa Podlaskiego: *Szkopy* 1455 SHGPd(ADS, D nr 1, k. 37v, 86v; 1, k. 41v, 46, 50v, 78v); *Szkopy* 1517 AGAD(Castr. Droh nr II/1, k. 20); *Szkopy* ok. 1528 RIB XXXIII, kol. 121–124; [c] *Скоповъ* 1565 Lesmaitis 337; *Скопы* 1567 Popis 965; z *Skopow* 1569 UPL 275; *Skopi* 1580 ASK I 47, 514; z *Skopów* 1580 ŻDz XVII/1, 18; *Szkopy* 1644 AWAK XXXIII 338; *Szkopy* 1673 Laszuk 111; *Szkopy* 1795 MpPerPd; *Skopy* 1802 Crusius III/2, 325; *Szkopy* 1827 Tabella II 224; *Szkopy* 1839 MpKwat V 4; *Szkopy* al. *Skopy* 1890 SG XI 923; *Szkopy* 1921 Sk IV 102; *Szkopy*, -pów 1982 WUN III 404. — Od n. os. *Szkop*, *Skop* SSNO V 93 (: *skop* ‘baran’, gw. *szkop*), w formie pluralnej. *Szkopy* należały do rodziny Mleczków herbu Korczak, którzy na-

stępnie przyjęli nazw. Mleczko-Szkopowscy. Lit.: RyzSP 176, 187, 190–2, 237 i nn. IN

Szkotnia, cz. mta Brzostek, dawniej przedm., tarn.: *Skotnia*, przedm. Brzostka 1889 SG X 709; *Skotnia*, przedm. miasta 1907 SkGal 456; w części Brzostka zw. *Szkotnią* 1928 Polska Zbrojna nr 297, 6; *Skotnia* 1938 Mp-100(49-33); *Podzawadka* 1964 Mp-25(Jasło); *Skotnia*, -ni, cz. Brzostku 1965 UN 58, 19; *Szkotnia* 1975 Mp-50(174.2); *Skotnia* 2000 Mp-50(M-34-79-B); *Szkotnia* 2002 Mp-10(M-34-79-B-d-1). — Nazwa ponowiona z n. ter. *S(z)kotnia*, por. gruntów oprócz pastwiska *Szkotnią* nazwanego ... nie ma gmina żadnych 1871 Nałęcz Mysłowski 17, *Skotnia*, -ni, pola, droga 1965 UN 58, 20, *Skotnia* 2000 Mp-50(M-34-79-B); ta od ap. *skotnia* ‘wygon; droga między polami do pędzenia bydła’ (: *skot* ‘bydło’) SGPKar V 152–3. Oboczna n. *Podzawadka* od wyrażenia przyimkowego *pod Zawadką*, por. n. sąsiedniej wsi *Zawadka Brzostecka*. Lit.: Nałęcz Mysłowski, Dzieje miasta Brzostku od czasów najdawniejszych istnienia i założenia tego miasta aż po rok 1870, 1871, 17. PS

Szkotowo, wś, olszt., gm. Kozłowo, 10,5 km na płn.-zach. od Nidzicy: dorfe *Skottaw*, *Schottau*, *Skotow* (1348)XVII PrUr IV 324; *Schottow* (1348) Kętl 332; *Scuttaw* 1349 (?) VPr IV 2; *Scottaw* (1360)1538 PrUr V 499; *Scottaw* 1437 GZ 84; *Skottaw* 1540 OF nr 911 a/21, k. 21v; *Skottaw* 1579, *Skottaw* 1599–1600 HAPr V 71; *Zcottaw* 1640 OF nr 7444, k. [9]; *Skottau* 1661 OF nr 7466, k. [12]; *Skotowo* 1667–72 Font VI–X 431; *Skottau* 1679 OF nr 7486, k. [2v]; *Skottau* 1785 Goldb I 175; *Skottau* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Skottau* 1820 Wald 220; *Skottau* — *Szkotowo* 1879 KętN 191; *Skottau*, *Szkotowo* 1889 SG X 712; *Skottau* 1913 Meyers II 820; *Skottau* — *Szkotowo*, -a, *szkotowski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szkotowo*, -wa 1982 WUN III 405. — Nazwa wsi równa n. rz. **Skut-āw-s*/**Skut-aw-s*, por. *Scottaw*, *Stattow* (1321)1418, das *Scottausche* (1328) XVI PrUr II 270, 413; fluvium *Scotlow*, *Sketow*, *Scottaw* 1343 PrUr III 487; *Scuttaw* (1349)1539 PrUr IV 414; *Schkot* 1595 Ley II 194; *Szkotówka* 1882 KętL 331; *Szkotawa* 1959 Ley II 194; *Szkotówka* 1965 HW nr 551. Do n. por. jeszcze n. *Scuttelyng*, dziś jez. Pistki Biolik 174–5; lit. n. w. *Skūtulas*, *Skutūlė*, łot. n. *Skutiliške* (: łot.

Szkoty, Nowe

skuta ‘młody, gęsty las’, lit. *skutūlė* ‘okrągłe naczynie drewniane z pokrywką, służące do przechowywania masła, śmietany’, *skutulà* ‘miska z drewna’ SESmocZ 569). Nazwa spolonizowana jako *Szkotowo*, po 1945 r. ta forma stała się n. urzędową. Lit.: Döhr 83, 86, 141, 146; Rosp-SEMiG 164; PrzybBalt 291. RP

Szkoty, Nowe, cz. Gdańska, dawniej przedm.: monasterium *debebat locum pro mola cum omnibus adiacentibus terminis, quod nunc Novum Schottlandt* appllatur ... in totum locum, qui *Novum Schottlandt* appellatur 1593 Font XX 64–5; super molam suam im *newen Schottlandt* 1596, cum molam seu *Newschottlandt* 1604, circa molam *Newschodtlandt* 1607, *Neweschottlandt* 1608, *New Schottlandt* 1609, molam seu *Newschottlandt* 1611, in *Novo Schottlandt* ... ad *Novum Schottlandt* 1612, *Neischotland* 1638 Font XX 85, 148, 167, 174, 180, 195, 206, 296; *Neu Schottland* 1711 Plan der Stadt und Situation von Dantzig; *regimenta Moschorum* ... occupaverunt *Langfuhr*, *Stries* et *Novam Szotlandiam*, in *Nova Szotlandia* 1734, possessor *Neo Schotlandiae* 1735, supra ... *Novam Schotlandiam* 1738, possessor *Neo Schotlandiae* ... possessor *Neo Schotlandensis* 1740 Font XX 370, 389, 394, 413, 490, 634; *Neu Schottland*, Vorstadt 1775 Büsching IX 492; *Neu Schottland*, Königl. Flecken bez Danzig 1789 Goldb II 204; *Neu Schottland* 1796–1802 MpSchröt IX; pod *Langfurtem* y *Nowym Szotlantem*, w *Langfuhr*cie y *Nowy Szotlandzie* ... do *Nowego Szotlandu* 1807 RTNT XVIII 21, 32; *Neu Schottland*, zur Vorstadt *Langfuhr* bei Danzig geh[örig] 1821 Rumpf III 66; z *Nowego Szotlandu* 1829 ABPom 32; *Novi szotland* 1866 Ceynowa 84; *Szotland Nowy*, niem. *Neu Schottland*, wś 1892 SG XII 23–5; *Neu Schottland* 1895 GemLex II 16; *Neuschottland* 1913 Meyers II 297; *Neuschotland* — *Nowa Szkocja*, -ej *Szkocji*, *nowoszkocki* 1947 MPol XXVI nr 37; *Nowe Szkoty*, -wych -tów 1981 WUN II 577. — Miejscowość powstała pod koniec XVI w. jako osada przy tzw. młynie opackim. Osiedlali się w niej głównie przybysze ze Szkocji, stąd jej n. niem. *Neu Schottland* (w wersji zlatynizowanej *Nova Schotlandia*, *Neo Schotlandia*), spolonizowana jako *Nowy Szotland*; pierwszy człon dyferencyjny względem n. starszej osady *Schottland*, pol. *Szotland* (zob. *Szkoty, Stare*),

położonej na pld. od Gdańska. Przez krótki czas miejscowość miała status przedmieścia, w 1. połowie XIX w. określana już jako cz. Wrzeszcza (niem. *Langfuhr*). Po 1945 r. w miejsce niem. n. *Neuschottland* ustalono urzędowo n. pol. *Nowe Szkoty*. PS

Szkoty, Stare, cz. Gdańska, dawniej wś i przedm.: *Schotlandt* 1520, *Schottlandt* 1560 Gedanopedia; *Schotlandt*, *Schodlandt* 1570 ASK I 106, 197, 199v; in *Schotland* 1582 Font I–III 113; *Schotliand*, na *Sotlanczye* ... na *Sotlanczie* 1582 Font XXXVII 290, 303; suburbium ... *Szotlant* dictum, *Szotlandia* 1592, *Szotliandt* 1593 Simson IV 231, 233, 241; *Sothland*, *Sodlanth* 1599 Font XXXVI 186, 187; *Szothlanth*, z *Szothlanthu* 1600 Vlad XXIV 59; *Schotland* przy Gdańsku 1604 Font XXXVIII 301; *Schottlandt* 1614, ecclesia *Schottlandica* 1615, in *Schotlandia* 1615 Font XX 224, 230, 234; *Schotland* 1621 Vlad VII 66; in oppidulo ... *Szotland* 1639 Vlad VIII 10; *Schodlandt*, *Schodlant* 1646 Font XX 304, 306; pod *Szotlandem* ... *Schotzlandt* 1644–45 Font XXXVIII 248; *Szotland* 1662 ASK I 52, 283v; *Szotlant* 1694, *Czotland* 1695, *Szotlandt* 1703 Wilczewski 295; *Schottland* b. Danzig 1706 BBKon 49; *Czotland* 1707, *Szotland* 1709 Wilczewski 295; in *Szotlandia*, villa ... extra muros *Gedanenses* sita 1728, in *Szotlandia* 1731 Vlad VIII 64, 70; *Schottland* b. Danzig 1731 BBKon 55; na *Szotlandzie* 1734 Vlad XXIV 67; in *antiqua* tamen *Schotlandia* ... versus *Antiquam Szotlandiam* 1734, propter succensam episcopalem *Antiquam Schottlandiam* 1737, in *Szotlandiam*, *Antiqua Szotlandia* 1740 Font XX 385–6, 445, 583, 601; *Schottland* (1740) RegGn 231; *Szotlandia* 1742, *Szotlandia* 1744, *Schotlandia* 1750 Wilczewski 295; *Ecclesiae Regularium* ... *Schotlandiae* ad *Gedanum* 1753 Vlad I 38; *Schotland*, *Szotland* 1760 KujMBP 60; *Alt Schottland* 1775 Büsching IX 492; *Alt-Schottlaud* (!) 1789 Goldb II 51; *Alt Schottland* 1796–1802 MpSchröt IX; *Taxa Starego Szotlandu*, *Szotland* 1806, na *Szotlandzie*, za *Starym Szotlandem* 1807 RTNT XVI 113, 122, 136; *Alt Schottland*, Vorstadt von Danzig 1821 Rumpf III 66; *Stóri szotland* 1866 Ceynowa 84; *Szotland Stary*, niem. *Alt-Schottland*, przedmieście Gdańska 1892 SG XII 23; *Alt Schottland* 1895 GemLex II 16; *Danzig-Alt*

Schottland 1905 GemLex II 20; *Altschottland* — *Stare Szkoty*, *-ych -ów*, *starszkocki* 1949 MPol XXVII nr 17; *Stare Szkoty*, *-rych -tów* 1982 WUN III 319. — Dawna n. niem. od n. kraju *Schottland* ‘Szkocja’ (w wersji zlatynizowanej *Schotlandia*), spolonizowana jako *Szotland*, odnosiła się do położonej poza murami miejskimi Gdańska osady (potem wsi i przedmieścia), w której osiedlili się głównie rzemieślnicy przybyli ze Szkocji (a także holenderscy menonici i Żydzi). Od XVIII w. zaczęto stosować n. zestawioną z członem łac. *antiquus* = niem. *alt* = pol. *stary* dla odróżnienia od powstałej pod koniec XVI w. na płn.-wsch. od Gdańska osady *Nowe Szkoty* (zob. *Szkoty*, *Nowe*). Miejscowość do przełomu XIX i XX w. miała status przedmieścia Gdańska (niem. *Danzig*), do którego później została włączona (stąd w 1905 r. n. zestawiona *Danzig-Alt Schottland*). Po 1945 r. w miejsce niem. n. *Alt Schottland* ustalono nową n. pol. *Stare Szkoty*. Lit.: Simson I 376–7; Mühl, *Geschichte der Dörfer auf der Danziger Höhe*, 1938, 157–60; Wilczewski 295–6; *Gedanopedia*. pl, s.v. *Stare Szkoty*. PS

Szkółki, wś, bydż., gm. Rogowo, 8 km na wsch. od Janowca Wielkopolskiego: in *Sculky* 1404 AC II nr 10; *Skulki* 1424 TekiDw(1888, nr 7 zs); *Sculky* 1446, in villa *Skolky* nuncupata 1446–47 KsgPoz 2, 374, 452; *Scolki* 1490 KsgGn 8, 144; in *Scholy* (!) 1497 Matr II nr 975; sorte *Skolki* 1498 Bob nr 525; *Skulky*, villa 1511–23 ŁLB I 165; *Szkolki* 1529 KsgPoz 16, 301v; *Skulki* 1530 KsgGn 21, 107; *Skolki* 1581, *Skolki* 1582 ASK I 13, 655, 596v; *Skolki* 1600 KsgPoz 26, 545v; *Szkulki* 1614 KsgPoz 32, 161; *Szkolki* 1618–20 PKal 214; *Szkotki* (!) 1783–84 RejKor 132; *Skulki* 1787 MpPfau; *Szkolki* 1788 Büsching XXII 68; Wies *Szkolki* 1789 MKI(Tab 36, 159); *Skulki* Hol. 1802–03 MpGillyPr; *Szkulki*, Hauland 1821 Rumpf III 184; *Skulki* Hl. 1839 MpHey(Wagrowiec); *Szkulki* Hl. 1844 MpHey(Mogilno); *Szkotki* (!), *Szczolki* (!) 1846 KsP 500, 568; *Szkottii* (!) 1847 Huhn VI 197; *Szkolki* 1871 GemGut IV 208; *Szkulki* 1885 GemLex V 250; *Szkółki*, urząd. *Szkolki* i *Szkulki*, niekiedy *Szczolki*, *Szkotki* i *Szkodki* 1890 SG XI 923; *Hermannshof* 1905 GemLex V 214; *Hermannshof* (fr. *Szkolki*) 1912 Meyers I 775; *Szkółki*, niem. *Hermannshof* 1921 Sk X 128, 158; *Szkółki*, *-lek*, *szkótecki* 1971 UN 192, 24. — Od n. os. *Skolka*,

Skulka SSNO V 92, 104, w l. mn. Choć antropimny te były wywodzone od różnych podstaw (*Skolka* od *scolić* ‘ujadać, skomlić’, *Skulka* od *skula* ‘policzek, wrzód’ SEMot I 271, 274), to wydaje się, że są to warianty fonetyczne tej samej n. os. *Skolka*//*Skolka* z rozwojem *-òL-* > *-uL-*, który co prawda datuje się na XVI w., jednak już wcześniej uwidaczniał się w grafii, por. uwagi w haśle *Skórki*. W XVI w. pojawiają się formy z *Sz-*: *Szkółki*, *Szkulki* w wyniku adideacji do ap. *szkoła*, *szkółka*. W XVIII i XIX w. z powodu podobieństwa grafemów *l* i *t* sporadycznie pojawiały się błędne formy typu *Szkotki* (a za nimi *Szkoty* czy *Szkodki*). Po 1893 r. połączono pod wspólną n. niem. *Hermannshof* sąsiadujące ze sobą gm. *Szkółki* i *Hermannshof* (dawniej *Scholastyka*//*Szolastyka*, por. *Scholastika* 1834 AVOPr XVI 53; *Scholastyka* 1846 KsP 530; der Dorfgemeinde *Szolastyka* der Name: *Hermannshof* 1875 AmtBromberg nr 13, 107; *Hermannshof* 1885 GemLex 248; *Scholastyka*, niem. *Hermannshof* 1890 SG X 391). Po 1918 r. przywrócono n. *Szkółki*. Lit.: Anlagen zu den Stenograpischen Berichten über die Verhandlungen des Hauses der Abgeordneten während der I. Sektion der 18. Legislatur-Periode, 1894, s. 1370. PS

Szkucin, wś, kiel., gm. Radoszyce, 9 km na płn.-zach. od Radoszyc: *Szkuczyn* (1418)1612 ZDM V 210; *Szkuczjn* haereditatum ... in villis Thurowicze, Swichow et *Szkuczjn* vulgari-ter nuncupatis (1420)1612 ZDM V 234; *Szczuczyn* (!) 1447, *Skuczyn* 1487 SHGSd(kartoteka); *Skuczjn* 1470–80 DB I 368; *Skuczyn* 1510 ASK I 10, 101v; *Szczuczyn*, *Skuczyn* 1511–23 ŁLB I 598, 602; *Szczuczjn* 1526 ASK I 8, 220; *Szkuczjn* 1529 LR 388; *Szkuczyn* 1530 ASK I 10, 351; *Skuczyn* 1540 ASK I 83, 30v; *Skucin* 1540 WDekKon 336; *Skuczjn* 1541 ASK I 84, 42; *Skuczjn* 1577 ASK I 9, 380; *Skucin* (1607) WDekKon 349; *Skuczyn* 1660–64 Lusand I 20; *Szkuczyn* 1662, *Skucin* z hutą 1673 ASK I 67, 145v, 323v; *Skucin* (1676)XVIII RPogMłp 388; *Szkuczyn* 1783–84 RejKor 221; *Skuczyn* 1791 MpPerSd; *Skuciny* (!) 1801–04 MpHeld; *Skucin* 1802 Crusius III/2, 418; *Skucin* 1827 Tabella II 224; *Skucin* 1839 MpKwat III 6; *Skucin* 1890 SG XI 924; *Szkucin* 1921 Sk III 50; *Skucin*, *-na*, *szkuciński* 1966 UN 24, 30; gw. *skućin*, *-na*, *skućki*. — Od

Szkuciska

n. os. *Szkuta* SSNO V 307 (: *szkuta* ‘mały statek rzeczny’ Sstp VIII 567, por. też gw. *szkuta* ‘coś lichego’, może w związku ze starym germanizmem **skutb* ‘podolek, zwisająca część odzieży, frędzle’), z suf. *-in*. Forma *Skucin* zmaszurzona. Lit.: KSand 198; KopKiel 176. *IN*

Szkuciska, wś, lub., gm. Wilków, 12 km na płd.-zach. od Kazimierza Dolnego: *Szkuciska* 1781–82 WPar 1021; *Szkucisko* 1787 Spis 448; *Szkuciska* 1827 Tabella II 224; *Szkuciska* 1839 MpKwat V 7; *Szkucisko* 1877 Zin II 208; *Szkucisko* 1890 SG XI 836, 924; *Szkucisko* 1902 Przew II 215; *Szkuciska* 1921 Sk IV 85; *Szkuciska*, *-cisk*, *skuciski* (!) 1970 UN 116, 21; *Szkuciska*, *-cisk*, *szkuciski* 2013 DZU poz. 200. — Od ap. *szkuta* ‘mały statek rzeczny’ Sstp VIII 567, z suf. *-iska* (pl.); n. oznaczająca miejsce, gdzie robiono lub stały szkuty (miejscowość leży nad Wisłą). Okresowo singularyzacja nazwy. Lit.: KosLu 74. *IN*

Szkucisko zob. **Szkuciska**

Szkuca Wola zob. **Wola Szkuca**

Szkudaj, wś, olszt., gm. Kozłowo, 10 km na płd. od Nidzicy: *Skudenn*, *Skudeinen* (1379) KęŁ 339; *Schudey* 1411–19 Ger 163; *Schuden* 1437 GZ 285; *Schuden* 1437/38, *Schudey*, *Schaden*, *Scudeyen* XV Döhr 47, 101; *Skudenn*, *Scudeinen* (1498) KęŁ 339; *Skudey* 1540 OF nr 911 a/21, k. 9v; *Schkudey* 1540 OF nr 911 a/21 [B. 66], k. 9v; *Scuday* 1579 Brehm 166; *Skudaien*, *Skudaienn* 1600 OF nr 7404, k. 90–90v; *Skudayen* 1619 OF nr 7423, k. [84]; *Schudayenn*, *Schudeyenn* 1640 OF nr 7444, k. [3v, 28]; *Skudeyen* 1661 OF nr 7466, k. [3v]; *Skudayen* 1679 OF nr 7486, k. [8v]; *Skudayen* 1751 OF nr 7574, k. [34v]; *Skudayen*, 1. Cölm Dorf, 2. adel. Dorf 1785 Goldb I 176; *Skudaynen* 1796–1802 MpSchröt XXIII; *Skudien*, wś 1820 Wald 219; *Skudzien* 1839 MpKwat IV 1; *Skudainen* ok. 1845 MpRey nr 49; *Skudainen* — *Szkudajny* (?) 1879 KęŁN 191; *Skudany* czyli *Skudajny* 1882 KęŁ 339; *Skudajny*, *Skudajny* 1889 SG X 735–6; *Skudayen* 1921 Mp-100(35-31); *Skudayen* — *Szkudaj* 1946 Ley I 65; *Skudayen* — *Szkudaj*, *-ju*, *szkudajski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szkudaj*, *-ju* 1982 WUN III 405; gw. *škudaj*, do *škudaja*. — Według historyków wś istniała w 1379 r. Nazwa prus. **Skudāj-s*// **Skudein-s*, por. prus. n. os. *Scude*, lit. *Skūdas*, *Skudis*, n. m. *Skudaī* Ger 163, lit. n. os. *Skūdas*,

Skudis (: *skūdinti* ‘obrażać, czynić ból; ranić, ubliżać’) Lpvž II 754, z suf. *-āj-* (nom. pl. odmiany męskiej), potem *-ein-/-ain-* (zob. Ger 163, 252). W zapisach zniemczonych *sch* dla *sk*, wahanie w oddaniu pierwotnych suf. prus., końcówka *-ø* : *-n* : *-en*. Nazwa pol. *Szkudaj* jest substytucją fonetyczną n. prus., warianty pol. *Skudajny*, *Skudany* nawiązują do postaci prus. **Skudein-s*. Lit.: Nidzica. Z dziejów miasta i okolic, 1976, 132; Döhr 133; PrzybBalt 391. *RP*

Szkudajny zob. **Szkudaj**

Szkudla, wś, kal., gm. Gołuchów, 12 km na płn.-zach. od Kalisza: Bogufalus heres de *Scudla* ... obligamus Johannem fratrem nostrum dictum Szcudla 1370 KW III 347–8; in *Scudli* 1393 RWlkp I nr 140; de *Scudla*, *Szudla* 1401, *Scudla*, *Skudla* 1402, *Skudla* 1403, *Skudla* 1404 KZKal nr 184, 189, 638, 805, 922, 1158; de *Szkudla*, *Skudla*, de *Szudla* (!), de *Szudla*, *Scudla* 1405, *Scudla*, *Szudla* 1406, *Szudla*, *Scudla* 1408, *Szudla*, *Scudla* 1409 KZKal nr 1387, 1427, 1519, 1520, 1521, 1831, 2020, 2413, 2453, 2917, 3020; de *Scudle* 1411 RWlkp IV nr 366; de *Szudla*, de *Scudle*, de *Skudla*, de *Scudla* (1411), de *Scudle*, de *Scudla* (1412), de *Scudle*, de *Scudla* (1414), de *Scudla* (1415) Kal nr 46, 89, 118, 190, 207, 233, 481, 520, 657; Piotr Scudlsky ... *Scudla* 1420, we *Szudli* 1421 RWlkp IV nr 756, 986; de *Scudly* 1437 KsgPoz 1, 217; *Scudla* 1444 KsgPoz 2, 13; *Skudlya* villa 1449 KsgPoz 3, 160; *Scudla* 1464 ARP I nr 995; de *Szudla* ... in *Scudla* 1469 KsgPoz 8, 99; *Scudla* 1493 KszPoz 22, 21; *Scudla* 1500 ARP II nr 1760; *Skudla* 1507, *Skudla* 1508, *Skudla* 1510 ASK I 12, 5v, 35, 220v; *Skudla* 1511–23 ŁLB II 39; *Szkudla* (1526) IuraVic nr 550; *Skudla* 1534, *Szczudla* 1535 ASK I 12, 263v, 428v; *Skudlya* 1552 ASK I 6, 584v; *Skudla* 1564, *Skudla* 1565, *Skudlia* 1580 ASK I 13, 178v, 84v, 377v; *Szkudlia* 1581 ASK I 6, 649; *Skudlia* 1591 ASK I 11, 1490; villa ... *Szkudla* 1598 KsgPoz 25, 689v; *Skudla* ... Petri Skudski 1618–20 PKal 67; *Szkudla* 1674 ASK I 74, 143; *Szkudla* 1846 KsP 324; *Szkudla*, niekiedy *Szkudly* 1890 SG XI 924; *Schkudla* 1905 GemLex V 118; *Szkudla*, niem. *Schkudla* 1921 Sk X 70, 158; *Szkudla*, *-del* 1982 WUN III 405; gw. *škudya*, *-duuf*, *škudelski*. — Zapewne od n. os. *Szkudla* SSNO V 307 lub ap. *szkudla* ‘deska do pokrywania dachu, gont’ Sstp

VIII 556, por. też pierwszy zapis, który wydaje się potwierdzać podstawę antroponimiczną. Pierwotna singulatywna postać toponimu przejawia się w formie miejscownika we *Szudli* (1421). Warto jednak zwrócić uwagę na zapisy z lat 1401 i 1405, które wskazują na brzmienie *Szczudla*, co może świadczyć o związku (lub upodobnieniu) n. z ap. *szczudlo* (pl. *szczudła*), por. też notowany w gw. wielkopolskich wariant *szkudło* 'laska pod pachę dla kulawego' SGPREi(kartoteka). Pozwalałoby to na odczytanie XV-wiecznych zapisów *Scudle* jako mianownik l. podwójnej, wtórnie interpretowanych jako mianownik l. mn. (*Szkudle*, dop. *Szkudel*). Na pocz. XX w. w oficjalnym obiegu używano n. w zmienionym zapisie *Schkuidla*. PS

Szkudlowo zob. **Szumiąca** (2)

Szkudłówka, wś, koniń., gm. Słupca, 7 km na płn.-wsch. od Słupcy: *Szkudłowka* ... na *Szkudłowce* 1848, *Szkudłówka* ... w *Szkudłowce* 1860 APPozn(54/786/0/6.1/46, k. 48; 58, k. 24); *Szkudłówka* kol. 1877 Zin II 208; *Szkudłówka*, kol. 1890 SG XI 925; *Szkudłówka*, wś 1921 Sk II 110; *Szkudłówka*, -ki 1982 WUN III 405; gw. *škuduufka*, -ki, *škudyoski*. — Zapewne od ap. *szkudel*, *szkudlo*, też w l. mn. *szkudly* 'gont' SGPREi(kartoteka), SGPKar V 302, z suf. -ówka. Por. też nazw. *Szkudlo* Snazw IX 291. PS

Szkudły zob. **Szkudła**

Szkudyty zob. **Zagony** (1)

Szkułki zob. **Szkołki**

Szkuły zob. **Skuły**

Szkurlaty zob. **Szkurlaty**

Szkurlaty, cz. wsi Dębe, dawniej wś, kal., gm. Żelazków: *Scurlati* 1407, super Scarszewo et *Scurlaczicze* hereditatibus 1408 KZKal nr 2232, 2509; in Skarschewi et *Scurlati* villis 1445 KsgPoz 2, 148; Skarschewo et *Skurlaczyce* 1464 KsgPoz 7, 496; *skvrlaty* 1539 KsgPoz 17, 300; villarum ... Skarssewo ... et *Skorlathi* desertum 1543 KsgPoz 18, 29v; *Skorlaty* pus. (1570) TekiDw(4634, nr 3); *Skurlatki* pus. (1604) TekiDw(2420, nr 7); *Skurlaty* pus. (1608) TekiDw(196, nr 1); *Skurlaty* ... *Szkurlaty* 1629–70 Koz V 396; *Szkorlaty* (1777) Biernacki 411; *Skurlaty* 1783–84 Rej-Kor 160; *Skorlaty* 1793 MpPerKI; *Skarluty* (!) 1802–03 MpGillyPr; *Skurlaty*, na *Skurlatach* 1809 APKal(11/657/0/1/1, k. 10); *Skurlaty* 1823

APKal(11/657/0/1/4, k. 6); *Szkurlaty* 1825 APKal(11/657/0/1/5, k. 3); *Szkurlaty*, wś 1890 SG XI 925; *Szkurlaty*, wś 1921 Sk II 20; *Szkurlaty*, -lat, *szkurlacki*, wś 1971 UN 80. — Pierwotnie *Skurlaty*, też *Skorlaty*, od n. os. **Skurlat*, zapewne tożsamej z późniejszym nazw. *Skurlat*//*Skórlat* Snazw VIII 485, 467 (: *skurlat* 'skóra stara, do łatania' SL V 305), w l. mn.; początkowo też oboczna n. *Skurlacice*, z suf. -ice. Na pocz. XVII w. notowana deminutywna postać *Skurlatki* w związku z degradacją miejscowości (już w 1543 r. określonej jako opustoszała). Od XVII w. notowana forma *Szkurlaty* (zapewne) z hiperpoprawną zmianą nagłosowego S- > Sz- (por. też nazw. *Szkurlat* Snazw IX 292). Lit.: Biernacki, Jezuici w Kaliszu (1581–1775), 1857, 411. PS

Szkwa, wś, ostroł., gm. Lelis, 13,5 km na płn.-wsch. od Ostrołęki: in loco venacionum *Szczqua* (1445)1456 MK 4, 74; In loco venacionis *Szczqua* (1446)1456 MK 4, 33; ... do *Szczkwi*, *Szkwa* (1565) Lumaz II 43, 92; *Sckwa* et Łazy 1634, *Sckwa* et Łazy 1635 ASK I 130, 26, 54; *Szkwa* (1739)1775 MpPerMz; *Szkwa* 1827 Tabella II 224; *Szkwa* 1839 MpKwat V 2; *Szkwa* al. *Skwa*, wś nad rz. Skwą (Szkwą) 1890 SG XI 925; *Szkwa* 1921 Sk V 58; *Szkwa*, *Szkwy* 1982 WUN III 405. — Pierwotnie był to dwór książęcy w puszczy Zagajnica. Nazwa od n. rz. *Szczkwa*//*Szkwa*, por. fluvius dictum *Ditwo* (1331–35) KMaz II 213; *Szczqua* 1500 MK 18, 114v. Hydronim uważany za przedślówiański, może starogermański lub bałtycki, jego etym. wymaga dalszych badań. Lit.: Babik 267–8; Babik, *Studia Etymologica Cracoviensia* XIII 25–6. UB

Szla, wś, ostroł., gm. Przasnysz, 10 km na płn.-wsch. od Przasnysza: Radvan de *Szla*, nobili Radwani advocato de *Sla* 1475 SHGMz(Ep. 13, 1); *Sla* 1478 SHGMz(Ep. 13, 172); *Sla* alias Ossowyec, villa ducali *Sla* 1486 MK 6, 192; *Slya* 1513 SHGMz(PT 1, 44); *Schla*, *Shla* 1519 SHGMz(Ep. 2, 489); *Sla* 1525 ASK I 40, 33v; *Sla* 1526 MK 41, 152v; *Sla*, ... ze *Zla*, ... od *Szly*, ... *Sliq*, ... ze *Sli* (1565) Lumaz II 18, 25, 26; Wies *Sla* 1566 ASK XLVI 142, 164; *Slya* kroliwska 1567 ASK I 40, 734; *Śla* 1617 Lumaz I 67; villa *Szla* 1758 Lustracje 13, 115; *Szla* 1783 MpPerMz; *Szla* 1827 Tabella II 224; *Szla* 1839 MpKwat IV 1; *Szla* 1890 SG XI 925; *Szla*, kol.

Szlachcin

1921 Sk I 130; *Szla, Szli, szlewski* 1972 UN 140, 24; gw. *śla*, n. mieszkańca *ślak*. — Nazwa niezbyt jasna, może genetycznie bałt., zaadaptowana do j. pol., por. lit. *śilas* ‘bór, las sosnowy, las iglasty’, łot. *sils* ‘wielki las iglasty’ SESmoc 636–7 (> słow. **šlj-* lub **solj-*). *Szla* wchodziła w skład Ossowca (dziś *Osówiec*), później została oddzielona jako wś książęca. UB

Szlachcin, wś, poznań, gm. Środa Wielkopolska, 6 km na pld.-wsch. od Środy Wielkopolskiej: *Slachcino* (1380) KW III 493; Adam de *Slachczino* 1388, Wlost de *Slachczino*, Wlost de *Szchalczino* (!) 1389, de *Slachczino* 1391, Gregorio *Slachczinzsky* 1393 Lek I nr 327, 528, 532, 1011, 1612; Gregorius de *Szlachczino* 1395, *Slachczino* 1396, *Szlachczino* 1397 RWlkp II nr 5, 70, 43; *Slachczino* 1400, *Szlachczino* 1403 RWlkp I nr 471, 818; *Slachczino* 1405, *Slachczyno* 1411, de *Slachczina* 1412 RWlkp II nr 247, 334, 356; *Slachcyno* 1425 RWlkp I nr 1191; *Slachczyno* 1430, *Slachczino* 1434 RWlkp II nr 958, 1084; *Slyachczino* (1446)1541 SHGKI(AAP CP 5 nr 1); *Szlyachczyno* 1507 ASK I 11, 16; De villa *Slachczino* 1510 NKs 76; *Slachczino* 1578 ŻDz XII 207; *Slachcino* 1674 ASK I 74, 190; *Szlachcino* 1783–84 RejKor 815; *Szlachcin* 1788 Büsching XXII 88; *Szlachcin* 1789 LuPozn 311; *Szlachcino* 1793 MpPerKI; *Schlachzin* 1798 MpHopf XIII; *Szlachcino* 1802–03 MpGillyPr; *Slachcino* 1818 APPozn(53/3415/0/4/1, k. 2); *Szlachcino* 1823 AP-Pozn(53/3415/0/4/6, k. 3); *Szlachcin* 1823 Mützell IV 423; *Szlachcin* 1824 APPozn(53/3415/0/4/7, k. 1); *Ślachcino* 1831 APPozn(53/3415/0/1/14, s. 1); *Szlachcin* 1836 MpHey(Środa); *Szlachcin* 1846 KsP 358; *Ślachcino*, *Ślachcin* 1846 AP-Pozn(53/3415/0/1/22, s. 9, 11); *Ślachcino* 1850 APPozn(53/3415/0/1/28, s. 3); *Ślachcino*, *Ślachcin* 1860 APPozn(s. 1, 3); *Slachcin*, gm., *Slachcin-Dorf*, wś 1871 GemGut IV 24, 25; *Ślachcin* 1874 APPozn(53/3415/0/1/106, s. 1); *Szlachcin* al. *Slachcin* 1890 SG XI 925; *Slachcin* 1913 Meyers II 821; *Szlachcin*, niem. *Slachcin* 1921 Sk X 104, 106, 158; *Szlachcin*, -na 1982 WUN III 405; gw. *ślachcin*, -na, *ślachciński*. — Od n. os. *Ślachta*, *Szlachta* SSNO V 308 (: *ślachta*, *szlachta*), z suf. -ino. Od końca XVIII w. notowana forma w rodz. męskim *Szlachcin* (z suf. -in; w księgach metrykalnych dopiero od 1824 r.). PS

Szlachcin zob. Szlachęcín

Szlachcin-Huby, wś, poznań, gm. Środa Wielkopolska, 7 km na pld.-wsch. od Środy Wielkopolskiej: *Kolonia Ślachcińska*, *Kolonia Szlachcinska* 1832, *Colonia Ślachcinensis* 1833, *Col. Szlachcinensis* 1835 APPozn(53/3415/0/1/14, s. 13, 15, 33, 45); *Col. Szlachcin* 1836 MpHey(Środa); *Colon. Szlachcinensis*, *Colon. Ślachcinensis* 1837 APPozn(53/3415/0/1/14, s. 67, 79); *Kol. Ślachcin*, *Kol. Ślachcino*, *Kol. Ślachcińska* 1839, *Kol. Ślachcińska* 1841 APPozn(53/3415/0/4/17, s. 2, 4, 6, 32); *Kol. Ślachcin*, *Kol. Ślachcino* 1845 APPozn(53/3415/0/4/21, s. 4, 6); *Col. Ślachcino* 1846 APPozn(53/3415/0/1/22, s. 7); *Szlachcin* kol. 1846 KsP 358; *Ślachcino Col.* 1850 AP-Pozn(53/3415/0/1/34, s. 1); *Col. Ślachcin* 1860 APPozn(53/3415/0/1/64, s. 3); *Slachcin-Colonie* 1871 GemGut IV 25; *Ślachcin Col.* 1874 AP-Pozn(53/3415/0/1/106, s. 1); Kolonie *Slachcin* 1885 GemLex V 23; *Col. Slachcin* 1891 KDR nr 326; *Slachcin*, Dorf (mit Kol.) 1913 Meyers II 821; *Szlachcin*, niem. *Slachcin*, os. 1921 Sk X 104, 158; *Szlahcin*, kol. 1933 SkBy 1682; *Huby Szlachcin* 1935 Mp-100(40-25); *Szlachcin Huby* 1936 Wielkopolanin VII/84, 7; *Szlachcin Huby* 1967 DzUrz(WRN w Poznaniu nr 11, poz. 90, s. 145); *Szlachcin-Huby*, -na-Hub, cz. wsi *Szlachcin* 1982 WUN III 405; *Szlachcin-Huby*, -na-Hub, *szlachciński* 2023 DzU poz. 2799. — Początkowo n. zestawiona *Kolonia Ślachcińska*//*Szlachcińska*//*Szlachcin*, od terminu osadniczego *kolonia* i n. m. *Szlachcin* (zob.). W latach 30. XX w. zaczęto stosować n. *Szlachcin-Huby* z wymianą członu utożsamiającego na *Huby* (: ap. *huba* ‘gospodarstwo wybudowane w polu, kolonia’ SW II 59). PS

Szlachcino zob. Chelchy-Howe, Szlachcin

Szlachecki Las, wś, rad., gm. Przyłęk, 13 km na pld.-wsch. od Zwolenia: вь деревни *Шляхецкій Лѣсъ* 1874 APLub(35/1832/0/2.4/92, k. 22); *Las szlachecki*, kol. 1877 Zin I 322; *Szlachecki Las*, folw. 1890 SG XI 926; *Szlachecki Las*, kol. 1902 Przew II 216; *Szlachecki Las*, kol. 1933 SkBy 1682; *Szlachecki Las* 1963 Mp-25(Zwoleń); *Szlachecki Las*, -kiego -su, *laskowski* 1970 UN 36, 17. — Miejscowość powstała na skraju lasu, zapewne będącego własnością szlachecką, o wcześniejszej n. *Rudzki Las*, por. *Rutzki Las* 1801–04 MpHeld. Lit.: KopRad 97, 248. IN

Szlacheckie Budy zob. **Korzeń** (1)

Szlachęcín, wś, pozń., gm. Czerwonak, 2,5 km na płd.-zach. od Murowanej Gośliny: *Holendry Slachencin* 1812 ASC(Owińska, U-1796–1813, s. 175); *Holendri Slachcin* 1814, Praedium *Slachęcín* 1816, *Slachencin* Praedium 1817, *Slachencin* 1819 ASC(Owińska, U-1813–33, s. 15, 44, 63, 94); *Slachęcín* 1819 APPozn(53/3438/0/1/5, k. 7); *Szlachęcín* 1823 ASC(Owińska, U-1813–33, s. 142); *Schlagenthin* 1823 Mützell IV 242; *Szlachęcín* 1835 APPozn(53/3438/0/1/24, k. 2); Vw. *Schlagentin* 1836 MpHey(Oborniki); *Szlagentyn* fol[w]. 1846 KsP 343; *Szlagentyn* 1848 Gazeta Polska nr 96, 374; *Schlagenthin* 1854 Messow II 261; *Szlagentin* 1867 DzPozn nr 23, 4; *Szlagencin*, niem. *Schlagentin* 1874 WM I 37; folwark *Szlagencin* ... po niemiecku *Schlagentin* i *Schlagenthin* 1885 DzPozn nr 158, 3; folwarki Treskowo i *Slachęcín* 1887 DzPozn nr 44, 2; *Szlachęcín* al. *Szlachcin*, też *Szlagencin*, *Szlagentin*, urzęd. *Schlagentin*, folw. 1890 SG XI 926; *Szlachęcín*, niem. *Schlagentin*, folw. 1921 Sk X 75, 158; *Szlachęcín*, -na, os. 1982 WUN III 405; *Szlachęcín*, -na, *szlachęciński* 2005 DzU nr 240, poz. 1746. — Początkowo *Szlachcin*/*Ślachcin*, od n. os. *Szlachta*, *Ślachta* (zob. *Szlachcin*), z suf. -in. Później *Szlachęcín*, może od wariantu eponima *Szlachęta* (z suf. patronimicznym -ęta), prawdopodobnie jednak doszło do upodobnienia do licznych w środkowej i południowej Wielkopolsce n. m. o zakończeniu -ęcín (np. pobliskie *Golećin*, *Łowęcín*, *Skorzęćin*). Forma zmieniona *Schlagenthin* uległa wtórnej polonizacji jako *Szlagentyn*, *Szlagencin*. Po 1918 r. ustalono urzędowo n. *Szlachęcín*. PS

Szlachta, wś, gdań., gm. Osieczna, 9,5 km na płd.-wsch. od Czerska: Piece smolane ... Kasperek, *Szlachta*, Zielonka 1664 Font XXXII 252; Piece Smolane ... *Szlachta* 1682 Font V 108; *Szlachta* 1796–1802 MpSchröt XV; *Schlachta* ok. 1845 MpRey nr 31; *Schlachta* — *Szlachta* 1879 KętN 129; *Szlachta*, niem. *Schlachta*, wś 1890 SG XI 926; *Szlachta*, wś 1921 Sk XI 46; *Szlachta*, wś 1933 SkBy 1682; *Szlachta* 1952 UW 194; *Szlachta*, -ty 1982 WUN III 405; gw. *ślaxta*, *ślaxti*, *ślaxtofski*. — Pierwotnie była to osada smolarska. Nazwa może od n. os. *Szlachta* SSNO V 308 (jak wymieniany obok *Kasperek*). Por. jed-

nak pñ.-niem. *Schlacht* ‘umocnienie brzegu rzeki (zwłaszcza w miejscu, gdzie ma powstać młyn itp.)’, pol. *szlachta* ‘wyższa warstwa społeczna’. Lit.: Górniewicz, PMT VII 66. BCz/PS

Szlachta zob. **Solojewszczyzna**

Szlachtowa, wś, nowosąd., gm. Szczawnica, 3,5 km na płd.-wsch. od Szczawnicy: *Slachtowa* 1444 SHGKr(TCz 3, 200); *Slachtowa* 1469 Hel II nr 3956; *Szlachtowa* 1547 SHGKr(GS 4, 443); *Slachtowa* 1581 ŻDz XIV 147; *Szlachtowa* 1629 RPobKr 230; *Szlachtowa* (1676)XVIII RPogMłp 83; *Slachtowa* 1680 Rej 213; *Schlachtowa* 1779–83 MpMieg; *Szlachtowa* 1794 Ga Ss2; *Szlachtowa* 1861–64 MpFran; *Szlachtowa* 1890 SG XI 927; *Szlachtowa* 1921 Sk XII 28; *Szlachtowa*, wś 1933 SkBy 1682; *Szlachtowa*, -wej, cz. Szczawnicy 1964 UN 10, 243; *Szlachtowa*, -wej, cz. mta 1982 WUN III 405; *Szlachtowa*, -wej, *szlachtofski* 2007 DzU nr 245, poz. 1811; łemk. *Ślachtowa*. — Od ap. (*szlachta*), *ślachta* ‘grupa społeczna w systemie feudalnym, posiadająca uprzywilejowane stanowisko prawne’, też ‘osoba przynależna do stanu szlacheckiego, szlachcic’ Sstp VIII 571–2, z suf. -owa, por. też n. os. *Szlachta* SSNO V 308. Lit.: LKrak 149; RiegŁemk 206–7. IN

Szladków zob. **Śladków** (1)**Szladów** zob. **Śladów** (1, 2)**Szłaga** zob. **Bemowo Piskie****Szlagencin** zob. **Szlachęcín****Szlagentin** zob. **Szlachęcín**

Szlagnowo, wś, elbl., gm. Stare Pole, 13 km na pñ.-wsch. od Malborka: *Slaulon* 1398–99 Sm III 91; *Saulon* ok. 1400 Ger 153; *Slaulun* 1402/08, *Slawlun* 1448 Sm VIII 128; villas regales ... *Slawloff* 1476 Matr I nr 1421; *Schlanglau* 1510–29 Font XLV 61; [z] *Slagellem*, [z] *Slagellau*, [z] *Sliaglowem*, wieś *Slagellau* 1565 Lumalb 45, 49, 52; *Slagelav*, *Slaglaw* 1570 Lumalb 25, 30; *Schlabeledaw* (!) 1581 ASK I 120, 39; *Szlabelaw* (!) 1582 ŻDz XXIII 87; *Szlaglau*, ... wsi *Szlaglaw* 1590, *Szlagnowo* 1636 Font XLVIII 32, 33, 122; *Schlagenhau* 1647 Font IV 138; *Slagnowo* 1649 Font LII 75; Wieś *Slagellaw* alias *Slagnowo* 1661 Font LVIII 30; *Schlabeledau*, z *Szlabłowa*, z *Szabłowa* 1662 ASK I 52, 298v, 314, 318v; *Slagnowo* 1675 Font LVIII 72; *Sztablau* (!) 1682 Font V 39; *Szabłowo* ... *Slabłowo* 1696, *Szlagnowo* 1707 Font LVIII 183, 186, 229; *Szabłau*, *Szlagnowo*

Szlaszy

1711 Font LXII 75, 143; *Szlagnewo* alias *Schlaglau* 1758 Lustracje 13, 226; *Schlablau* 1796–1802 MpSchröt X; *Schlalabelau* ok. 1845 MpRey nr 18; *Schlablau* 1889 SG X 374; *Schlablau* 1912 Bär 104; *Schlablau* 1937 Mp-100(32-28); *Schlablau* — *Szlagnowo*, *-a*, *szlagnowski* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szlagnowo*, *-wa* 1982 WUN III 406. — Pierwotna postać n. trudna do ustalenia. G. Gerullis odtwarza n. prus. **Saulōns*, od prus. ap. *saule*, por. lit. *saulė*, łot. *saūle* ‘słońce’, prus. n. *Saulisken*, lit. n. m. *Sauliai*, lit. n. os. *Saūlius*, łot. n. *Saules* pagasts, z suf. *-ōn-*. Od XVI w. pojawia się n. niem. *Schlanglau* (zapisywana później w różnych formach) z fonetyczną adideacją do ap. *Schlange* ‘żmija’, rozszerzona suf. *-el-* + *-au*. Zmiana *Schlangnau* > *Schlanglau* na skutek dysymilacji *n-n* > *n-l*. Niewyjaśniona jest postać niem. z *-bl-*, która się utrwałała. Źródła poświadczają różne formy spolonizowane: *Slagel*, *Sliagłów*, *Szlaglaw*, *Słagnowo*, *Szlagnowo* (suf. *-owo* za niem. *-au*). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szlagnowo*. Lit.: Górniewicz, PMT IV 141; CzNiem 105; Błażenie II 383–4. BCz/RP

Szlaszy, wś, łomż., gm. Radziłów, 12 km na płn.-wsch. od Jedwabnego: Jacobus Boguslawsky vendidit unum mansum in Barwik Johanni de Slassi 1462 Tym 231; Mart. Szlassa de *Szlassy* 1474, de *Slassy* 1480, de *Slasi* 1531 ZHer nr 449, 559, 1016; *Slyassy*, Alia *Slyassy* 1534, *Sliassi*, Alia *Sliassi* 1552, *Slaszi Gręski* 1577 ASK I 38, 58v, 313–313v, 730; *Sliassi Gręska* et *Kamieniczino* 1581 ASK I 28, 804; ... *Slassami* 1617 Lumaz I 136; *Szlaszy* 1662, *Slaszy Magna* 1673, *Szlaszy* ... Jan Szlasza ... Barthłomiey Szleszynski, *Slasy* 1674 ASK I 66, 13, 65v, 92, 119v; *Szlaszy m.*, *Szlaszy w.* 1783 MpPerMz; *Szlaszy gręska* 1827 Tabella II 224; *Szlaszy* 1839 MpKwat V 2; *Szlaszy gręska* 1877 Zin II 209; *Szlaszy Gręzko* 1890 SG XI 928; *Szlaszy* 1902 Przew II 216; *Szlaszy* 1921 Sk V 46; *Szlaszy*, *Szlas*, *szlaski* 1973 UN 155, 22. — W 1462 r. Jakub Barwikowski (Bogusławski) sprzedał ziemię Janowi ze Ślasów w pow. zambrowskim (zob. *Szlaszy-Lipno*, *Szlaszy-Lopienite*). Powstała tu wś o n. *Ślaszy*//*Szlaszy* (n. ponowiona), obocznie też *Ślaszy-Gręska*//*Gręski*, także *Szlaszy-Gręska*//*Gręzko*; człon drugi od n. rz. *Gręska*, pd. Wissy (zob. *Supy*). W XVI w. odnotowano n. *Kamieńczyno* identyfikowaną

przez AtMz ze Szlasami, ta od ap. *kamieniec*, z suf. *-ino*. W XVII–XVIII w. w związku z podziałem wsi występują n. zestawione z członami dyferencyjnymi *Wielkie* (= łac. *Magna*) i *Małe*. Zmiana *Ślaszy* > *Szlaszy* motywowana zapewne hiperpoprawnością. Lit.: BrodzWizn 238; AtMz 224; ZMaz 359. UB

Szlaszy zob. **Czachy** (1), **Długoleka Wielka** (1), **Jurzyn** (1), **Szczuki** (2), **Szlaszy Bure**, **Szlaszy-Leszczce**, **Szlaszy-Lipno**, **Szlaszy-Lopienite**, **Szlaszy-Łozino**, **Szlaszy-Mieszki**, **Szlaszy-Umiemy**, **Szlaszy-Złotki**, **Szlaszy Żalne**

Szlaszy Bure, wś, ostroł., gm. Płoniawy-Bramura, 10 km na płn.-zach. od Makowa Mazowieckiego: *Slassy* 1477 SHGMz(Ep. 13, 113v) (tu?); *Slaschy* 1512 SHGMz(PT 1, 176v); *Szlaszy* 1783–84 RejKor 577; *Slassy buże* (!) vel *Łozino* 1827 Tabella II 178; *Szlassy Bure* 1839 MpKwat IV 2; *Szlaszy Bure* al. *Łosino* 1890 SG XI 928; *Szlaszy Bure* 1921 Sk I 25; *Szlaszy Bure*, *Szlas -rych*, *szlaski* 1971 UN 129, 50. — O członie *Szlaszy* i *Łozino* zob. *Szlaszy-Łozino*. Człon *Bure* zapewne od n. os. *Bury* RymSEN I 62, w formie pluralnej. Lit.: ZMaz 359. UB

Szlaszy-Czachy zob. **Czachy** (1)

Szlaszy-Gręska zob. **Szlaszy**

Szlaszy-Humiemy zob. **Szlaszy-Umiemy**

Szlaszy-Jarosławy zob. **Szlaszy-Leszczce**

Szlaszy-Leszczce, wś, ciech., gm. Krasne, 9 km na pld.-zach. od Przasnysza: Henrici ex una parte et ex alia parte circa granicies *Lesczinsky* 1426 MkM I nr 443; Jeroslaus de *Slassy* (1465)1474 MK 6, 50v; Paulus Grodzy de *Jaroslaw* (1478), *Olschewo* 1479 SHGMz(Ep. 13, 156 i 216v); *Olszewo* alias *Slasy* 1489 SHGMz(Ep. 11, 149v); Adam de *Jaroslawi* 1495 SHGMz(Ep. 15, 92v–93); *Olszewo* 1512 SHGMz(Ep. 7, 28v); ... in villa *Lescze* uno modo nuncupata, alio modo *Gyeroslawova* wyesz et tercio modo *Olszewo* 1512, Joh. Jeroslaw de *Slaszy*, Boruslaus de *Olszewo* 1514 SHGMz(PT 1, 144, 204v i 444v); Jeroslaus de *Slasy* 1518 SHGMz(PT 1, 338); *Lescze Jeroslai* 1525, *Lescze Jeroslai* 1530, *Lescze Jeroslai* 1531, *Lescze* 1532, *Lesczye* 1535, *Lescze* 1540 ASK I 40, 27v, 259v, 326, 388, 482v, 537; *Sliaszy lescze* 1567, *Slasi Lieszcze* 1573 ASK I 40, 724v, 751; *Sliassy Jaroslawy* 1577, *Sliassi Lescze* 1580 ASK I 39, 624v, 684; Villa *Slasy Lescze* 1673, *Sliaszy* 1674 ASK I 66, 433v, 538v; *Szlaszy Lescze*

1781, wpada w gościniec za *Szlesów Leszczów* 1781 ZPrzasn 149, 155; *Szlasy Leszcze* 1783–84 RejKor 587; *Szlasy leszcze* 1827 Tabella II 224; *Szlasy Leszcze* 1839 MpKwat IV 2; *Szlasy Leszcze* 1890 SG XI 928; *Szlasy-Leszcze* 1921 Sk I 18; *Szlasy-Leszcze*, *Szlas-czy*, *szlaski*, wś 1971 UN 123, 30; *Szlasy-Leszcze*, *Szlas-czy*, cz. wsi Brzozowo Wielkie 1982 WUN III 406; *Szlasy-Leszcze*, *Szlas-Leszcze*, *szlasko-leszczowski* 2023 DzU poz. 2799. — Wieś nosiła kilka nazw, należała do okolicy szlacheckiej o wspólnej n. *Ślasy//Szlasy* (zob. *Szlasy-Umiemy*, *Szlasy Żalne*). Nazwa *Leszcze* od n. os. *Leszcz*, w formie pluralnej; n. *Jarosław*, *Jarosławy* od im. *Jarosław* (por. zapis z 1465 r.), w formie singularnej, też pluralnej; n. *Olszewo* od ap. *olsza* ‘olcha’, z suf. *-ewo*. W XVI w. funkcjonowały też warianty *Jerosławowa Wieś*, *Leszcze Jerosława* (forma zlatynizowana *Leszcze Jerosłai*), z mazowiecką zmianą *Ja- > Je-* w nagłosie członu odantroponimicznego, oraz *Ślasy-Jarosławy*. Ustaliła się n. zestawiona *Szlasy-Leszcze*. Lit.: BorkCiech 46–7; ZMaz 359. UB

Szlasy-Lipno, wś, łomż., gm. Rutki, 13,5 km na płn.-wsch. od Zambrowa: Item Gothardo de Slassy dux dedit XX mansos *Llipno* wlgariter dictos super Riwló Colomia (1417)1456 MK 3, 64v; *Lypno*, Gottardo de *Lipno* 1432 MkM II nr 427; *Slassy* 1473 MK 6, 31v–32; *Lipno* 1474 MK 5, 60v; *Slassy* 1488 SHGMz(Ep. 11, 43v); *Lipno* 1496 SHGMz(Ep. 15, 261); *Słasi* 1541 ASK I 38, 130v; *Słazi lipno* 1576, *Słiasi lipno* 1578 ASK I 39, 599, 217v; *Słasy Lipno* 1634, *Słasy Lipno* 1635 ASK I 130, 21v, 50v; *Słazy Lipno* 1674 ASK I 66, 779v; *Słasy Lipne* 1783 MpPerMz; *Szlasy lipno* 1827 Tabella II 224; *Szlasy Lipno* 1890 SG XI 928; *Szlasy-Lipno* 1921 Sk V 51; *Szlasy-Lipno*, *Szlas-na* 1982 WUN III 406; *Szlasy-Lipno*, *Szlas-Lipna*, *szlasko-lipieński* 2013 DzU poz. 200. — Wieś powstała ok. 1417–20 r. w lesie *Lipno* (WiśnŁomż 61) i jej pierwotna n. jest ponowiona. Ponowieniem jest również n. *Ślasy*, *Szłasy*; Gotard (wymieniony w pierwszym zapisie) przybył ze wsi *Ślasy* w ziemi ciechanowskiej (zob. *Szlasy-Leszcze*, *Szlasy Żalne*). Od XVI w. n. zestawiona *Ślasy//Szlasy-Lipno*, efemerycznie *Ślasy Lipne*. Lit.: WiśnŁomż 61; ZMaz 359. UB

Szlasy-Łopienite, wś, łomż., gm. Rutki, 20 km na płn.-wsch. od Zambrowa: 30 mansos mensu-

re Chulmensis *Lopieniste* wlgariter dictos (1415) SHGMz(AG 3421); Paulus Lopeniste X mansos ibid. in *Lopeniste* prope a Lompza Stephano de Slassy ... vendidit (1417)1456 MK 3, 57v; in hereditate *Lopyeniste* prope Lompzam 1432 MkM II nr 427; *Lopienite Słasy* 1462 HMil 378; *Lopyenyte Slassy* 1462 ZHer nr 197; *Lopenithe* 1467 SHGMz(AG 3583); *Lopyenyte* 1493 MK 6, 299v; *Lopyenyte* 1520, 1523, graniciesz *Slyeschynskye* 1524 MK 32, 199v i 218; *Słazi lopienithe* 1576 ASK I 39, 598v; *Słiasi Lopienite* 1578 ŻDz XVI 380; *Słasy Łopienite* 1663 ASK I 66, 562; *Słasy Łopięte* (!) 1783 MpPerMz; *Szlasy łopieniste* 1827 Tabella II 224; *Szlasy Łopieniste* 1890 SG XI 928; *Szlasy-Łopienite* 1921 Sk V 51; *Szlasy-Łopienite*, *Szlas-tych* 1982 WUN III 406; *Szlasy-Łopienite*, *Szlas-Łopienitych*, *szlasko-łopienicki* 2013 DzU poz. 200. — Wieś powstała ok. 1417 r. Nazwa *Lopieniste*, od przym. *łopienisty* (: *łopian* Sstp IV 120), oznaczała pierwotnie zapewne jakiś obiekt terenowy, potem wś. Później n. zestawiona *Łopienite-Ślasy//Szlasy-Łopieni(s)te*; odbiorca nadania Stefan (Szczepan) pochodził ze wsi *Ślasy* w ziemi ciechanowskiej, por. też gw. przym. *łopienity*. Lit.: ZMaz 248, 359. UB

Szlasy-Łozino, wś, ostroł., gm. Płoniawy-Bramura, 9 km na płn.-zach. od Makowa Mazowieckiego: Swantheslaus de *Lozyno* 1410 Bi 697; *Lozino* (1419)1456, *Lozino* (1437)1456, Bartholomeus Slassa de Banthkowo totam ipsius porcionem in *Lozino* ... Petro de Długa Lanka vendidit (1442)1456 MK 3, 14v, 202v i 275v; *Lozyno* 1472 MK 6, 14v; *Słaschy Słozyny* (!) 1508 SHGMz(Ep. 16, 274v); *Slassy Loszyno* 1511 SHGMz(PT 1, 129); *Słiasi Lozino* 1567 ŻDz XVI 347, 349; *Słiasi Lozino* 1577, *Słiasi Lozino* 1580 ASK I 39, 652v, 718v; *Szlasy Łozyno* 1783–84 RejKor 584; *Slassy Łosino* 1827 Tabella II 178; *Szlasy* 1839 MpKwat IV 2; *Szlasy Łosino* 1890 SG XI 928; *Szlasy-Łozino* 1921 Sk I 25, 75; *Szlasy-Łozino*, *Szlas-na*, *szlaski* 1971 UN 129, 50; *Szlasy-Łozino*, *Szlas-Łozina*, *szlasko-łoziniński* 2013 DzU poz. 200. — Dawniej *Łozino*, od ap. *łoz* ‘drzewo lub krzew wierzby, może też inne krzewy’ Sstp IV 123 lub od n. os. *Łoz* SSNO III 335, z suf. *-ino*. Później *Ślasy//Szlasy-Łozino*; człon pierwszy przeniesiony lub od n. os. *Śłasa//Szlasa*, w formie pluralnej; właścicielami wsi byli *Śłasowie* z zie-

Szlasy Male

mi ciechanowskiej, najprawdopodobniej ze wsi *Ślasy-Jurzyno*, zob. *Jurzyn* (1). Lit.: BorkCiech 46–7; ZMaz 359. UB

Szlasy Male zob. **Szlasy**

Szlasy-Mieszki, wś, łomż., gm. Rutki, 21 km na pñ.-wsch. od Zambrowa: *Slasy Łopienite* et *Mieyski* 1673, *Męski* N. Joannes Slesinski 1674, *Mięski* 1674 ASK I 66, 664v, 743v, 779; *Miaszki* 1783–84 RejKor 402; *Mieszki* [dopisek: *Slasy*] 1790 PerOpis XI 115; *Miązki Slasy* (!) 1795 MpPerPd; *Nieski* (!) 1808 MpTex IX; *Szlasz mieczki* (!) 1827 Tabella II 224; *Mieszki* 1839 MpKwat VI 5; *Szlasz Mieszki* 1890 SG XI 928; *Mieszki-Szlasz* 1921 Sk V 51; *Szlasz-Mieszki* 1952 UW 165; *Szlasz-Mieszki*, *Szlasz-szek* 1982 WUN III 405. — O członie *Szlasz* zob. *Szlasz-Lipno*; człon *Miązki* od n. os. *Miąsek* SSNO III 448, wtórnie od n. os. *Mieszek* RymSEN II 93, w formie pluralnej. Lit.: ZMaz 359. UB

Szlasz-Szczuki zob. **Szczuki** (2)

Szlasz-Umiemy, wś, ciech., gm. Krasne, 10 km na pñd.-zach. od Przasnysza: Janislawa et Falke in Dambrowka, Andreas et Jacobus et Dreslaus in Slasij et Bronissius in Czathcowo uillis in district Czechonoviensi sitis porciones suas toteles circa porcionem Vneme de Dambrowka iacentes. ... Vneme predicto heredi de Dambrowka pro tredecim sexagentis grossorum pragnsium vendiderunt perpetue et in ewum cum omnibus utilitatibus 1417 KkM nr 155; *Vnyemycz* (1443)1456 MK 3, 284–284v; *Slaszy* (1449)1456 MK 4, 98; *Slaschy* 1464 SHGMz(Ep. 5, 146); de *Hvnyenyecze*, de *Wnyevyecz* 1476, Nob. Jacobus Slascha dictus Wnyema ... in *Slasy* dicta *Wnyemy* 1480 SHGMz(Ep. 13, 48–48v i 276); Andreas de *Slasy Winewycz* (?) 1484, Paulum de *Wnyenyecze*, nob. Jacobi Wnyema de *Wnyemy* 1485 SHGMz(Ep. 11, 104v, 218v i 236); Paulum Gysza de *Vnyemyecz* 1486 SHGMz(Ep. 10, 479); Jacobum Vnyema de *Unyemy* 1486, Jacobi de *Wnyenyecze* 1487 SHGMz(Ep. 11, 250v i 29); Petrus de *Slaschi* 1489 SHGMz(Ep. 10, 636); Andrea de *Unyemy (Vnyemy)* 1489 SHGMz(Ep. 11, 144); *Vnyemy* 1490, de *Slassy* 1493 SHGMz(MK 6, 239 i 294); *Vnyemy* 1512 SHGMz(C 53, 8); villa *Vnyemy* 1523 SHGMz(Ep. 204, 176v); *Vniemi* 1525, *Vmemy* 1529, *Vnyemy* 1530, *Vnyemy Zalne* ... alia *Vnyemy*

1532, *Vniemy* 1564, *Vnyemi Gnilky*, *Vnyemy Slaszy* 1567 ASK I 40, 27v, 200v, 260v, 402, 486v, 722v–723; *Sliasi vniemy* 1580, *Vniemi Gnilki* 1591 ASK I 39, 707v, 453v; Villa *Slasy Vniemy*, Villa *Slasy Zgnilky* 1673, *Sliasy Zgnilki*, *Sliasy Vniemy* 1674 ASK I 66, 434v, 438, 539v; *Szlasz Humiany*, *Szlasz Nadolne* albo *Zgnielki* *Niesio-będy* 1781, do granicy *Szlaszów Nadolnych* albo *Zgnilych*, teraz *Humienów* ... do granic ról *Szlaszów Nadolnych* czyli *Zgnielek*, teraz *Humienów* 1781, *Szlasz Humieny* z *Szlasami Zgitkami*, na *Szlasach Humienach* 1781 ZPrzasn 149, 150, 157, 159, 160; *Szlasz Humiemy* 1783–84 RejKor 587; *Szlassy umiemy* 1827 Tabella II 224; *Szlasz Umiemy* 1839 MpKwat IV 2; *Szlasz Umiemy* 1890 SG XI 928; *Szlasz-Umiemy* 1921 Sk I 18; *Szlasz-Umiemy*, *Szlasz-mów*, *umiemski* 1971 UN 123, 31; *Szlasz-Umiemy*, *Szlasz-Umiemów*, *szlasko-umiemski* 2013 DzU poz. 200. — Wieś powstała w 1417 r., kiedy *Uniema* z Dąbrówki wykupił kilka działów w tym rejonie. Należała do okolicy szlacheckiej o wspólnej n. *Ślasy//Szlasz* (zob. też *Szlasz-Leszcz*, *Szlasz Żalne*). Osiedlili się tu Ślasowie herbu Grzymała, którzy przybyli z ziemi ciechanowskiej. Nazwa *Uniemice* od n. os. *Uniema*, z suf. *-ice*, notowane także warianty *Unienice//Humienice*, z asymilacją *n-m > n-n* i protezą *H-*, oraz *Uniemiec*, z suf. *-ec*, następnie *Uniemy*, w formie pluralnej bezsufiksальной. W XVI w. n. zestawione *Uniemy-Szlasz*, *Uniemy-Gnilki*; człon drugi od n. os. *Gnilka* SSNO II 138, w formie pluralnej. W XVI–XVIII w. notowane są n. *Szlasz-Umiemy//Humieny//Humiemy* (tu z protezą *H-*), *Szlasz-Zgnilki*, obocznie *Szlasz Nadolne*. Ustaliła się n. *Szlasz-Umiemy*, ze zmianą (zapewne hiperpoprawnościową) nagłosowego *Śl-* > *Szl-* w pierwszym członie oraz asymilacją *n-m > m-m* w członie drugim. Lit.: BorkCiech 46–8; ZMaz 359. UB

Szlasz Wielkie zob. **Szlasz**

Szlasz-Zgnilki zob. **Szlasz-Umiemy**

Szlasz-Zlotki, wś, ciech., gm. Karniewo, 5,5 km na pñd.-zach. od Makowa Mazowieckiego: *Slassy* 1428 Mkm I nr 802; *Slaszy* 1465 SHGMz(Ep. 9, 154); granicies *Slasske* 1467 MK 5, 86; *Slaszy* 1485 SHGMz(Ep. 10, 387); *Zlothky* 1486 SHGMz(Ep. 11, 254); *Zlassy* 1495 SHGMz(Ep. 15, 50v); *Slothki* 1502 SHGMz(Ep. 16, 162v);

Leonardus de *Slodki* 1507, Leonhardus de *Slassy* 1508, *Slassy* 1513 SHGMz(PT 1, 5v, 18 i 201); *Slassy Zlotki* 1541 ASK I 40, 591v; *Sliasi Zlodki* 1582 ŻDz XVI 392; Wieś *Szlaszy* Szlachecka 1674 ASK I 66, 809v; *Szlaszy* 1695, *Szlaszy* 1707, *Slasy* 1726 ASC(Szwelice, U-1693–1729, k. 7, 79, 145); *Slasy Zlotki* 1783 MpPerMz; *Slasy* 1783–84 RejKor 518; *Slassy Zlotki* 1827 Tabella II 178; *Szlaszy Zlotki* 1839 MpKwat IV 2; *Szlaszy Zlotki* 1890 SG XI 928; *Szlaszy-Zlotki*, *Szlas-ków*, *szlaski* 1971 UN 129, 21; *Szlaszy-Zlotki*, *Szlas-Zlotków*, *szlasko-złotecki* 2013 DzU poz. 200. — Dawniej *Ślasy*, od n. os. *Ślasy* SSNO V 361, w formie pluralnej. Obocznie też *Zlotki*, od n. os. *Złotek* SSNO VI 323, w formie pluralnej. Ustaliła się n. zestawiona *Szlaszy-Zlotki*. Lit.: ZMaz 359. UB

Szlaszy Żalne, wś, ciech., gm. Krasne, 9 km na pld.-zach. od Przasnysza: Dominus dux Bronnissio, Snislao, Thoma, hereditibus de Slassy, dedit 10 mansos et 6 morgos silve Gdzew circa granicies Pauli de Sosnowo iacentes, cum iure theutonico super predictos 10 mansos et super porciones ipsorum in Trantowo, slessycze et Lozino (1419)1456 MK 3, 14v; *Slassy* 1425, ... et a granicie angulari, wlgeriter et wangielynye, *Grzimalie Slassy*, inter hereditates Claffkonis et Henrici Slassa, versus hereditatem Sbiky procedendo, Nicolao Wansch vendidimus 1426 MkM I nr 98, 398; *Slassij* 1433 KkM 180; de *Slassy* 1477 SHGMz(Ep. 13, 44); *Szlaschy* 1512 SHGMz(Ep. 7, 20); *Vnyemy Zalne* 1532 ASK I 40, 402; *Szlaszy Zalne* 1567, *Szlaszy Zalne* 1573 ASK I 40, 725, 750; *Szlaszy Zalne* 1577, *Zalne Szlaszy* 1580 ASK I 39, 625, 684; Villa *Zalne* 1673, *Zalne* 1674 ASK I 66, 434, 539; *Slasy zalne* 1783 MpPerMz; *Szlaszy Zalne* 1783–84 RejKor 587; *Szlassy żalne* 1827 Tabella II 224; *Szlaszy Żalne* 1890 SG XI 928; *Szlaszy Żalne* 1921 Sk I 18; *Szlaszy Żalne*, *Szlas-nych*, *szlaski*, wś 1971 UN 123, 31; *Szlaszy Żalne*, *Szlas-nych*, cz. wsi Szlaszy-Umiemy 1982 WUN III 406; *Szlaszy Żalne*, *Szlas-nych*, *szlaski* 2023 DzU poz. 2799. — Według A. Borkiewicz-Celińskiej trzej bracia wskazani w metryce z 1419 r. pochodzili prawdopodobnie ze wsi *Ślasy-Jurzyno*, dziś *Jurzyn* (1), pieczętowali się herbem Grzymać i przenosząc się na północ, przenieśli też n. wsi. Nazwa wsi macierzystej od n. os. i heral. *Ślasy* SSNO V 361, w formie pluralnej. Człon *Żalne*

zapewne od ap. *żal*, *żale* ‘cmentarz przedchrześcijański, mogiłki’ SW VIII 687, z suf. *-ne*, por. też n. os. *Żal* SSNO V 272. O n. *Umiemy* zob. *Szlaszy-Umiemy*. Lit.: BorkCiech 46–8; ZMaz 359. UB

Szlatyn, kol., dawniej wś, zamoj., gm. Jarczów, 17,5 km na wsch. od Tomaszowa Lubelskiego: *Sliatyn* (1409)1614 ZDM V 92; Albertus de in villa *Slatyn* (1420? 1428?)1614 ZDM II 88; *Slathyn*, *Slatin* 1469, *Slathin* 1476, *Czlothyn*, *Slathyn*, *Szlothyn* 1491 AGZ XIX nr 1929, 1968, 2177; *Slatyn* 1531 ŻDz XVIII/1, 242; *Sliathin* 1534 LGB 71; *Sliathin* 1544 ASB 35; *Sliatin* 1578 ŻDz XVIII/1, 211; *Szlatyn* 1618–1764 Tarpogł 55; *Szlatijn* 1639 ASB 450; *Sliathin* 1722 LGB 9; *Szlatyn* 1744 Koper 101; *Żlatyn* 1779–83 MpMieg; do *Szlatyna* 1788 MJ 19, XIX, 30, 60; *Szlatyni*, wś 1827 Tabella II 224; *Szlatyn* 1890 SG XI 929; *Szlatyn* 1952 UW 149; *Szlatyn*, *-na*, *szlatynski*, wś 1970 UN 120, 7; *Szlatyn*, *-na* 1982 WUN III 406. — Podstawa n. niejednoznaczna. M. Koper wywodzi n. od strus. n. os. **Ślata* (: ukr. *шлятися* ‘wałęsać się, włóczyć się’), z suf. *-yn*. Zapis *Szlatyni* jest wyrazem szerszej tendencji do zmiany paradygmatu na miękkki. Lit.: Koper 101–2. BCz

Szładkowiec zob. **Śładkowiec**

Szłazak, przys. wsi Wesołowo, dawniej wś, suwał., gm. Szypliszki, 18 km na pln.-wsch. od Suwałk: *Śłazak* 1784 SHGPd(Opispar rkps I nr 6011, 39–43); *Szłazak* ok. 1800 AGAD(1/170/0/3/316, s. 35); *Szłazak* (!) 1827 Tabella II 224; *Szłazak* 1839 MpKwat VI 3; *Szłazak* 1890 SG XI 958; *Szłazak* 1921 Sk V 89; *Szłazak*, wś 1967 SM 1127; *Szłazak*, *-ka* XXI PRNG; gw. lit. *śleńdzokas*. — Zapewne od n. os. *Szłazak*//*Śłazak* (: *Śłazak* ‘mieszkaniec Śląska’), por. nazw. (lub przydomek) mieszczanina wizajńskiego Hanusa *Śłazaka* (WiśnSuw 131). Współcześnie notowana n. przys. wsi Wesołowo ma charakter niestandardyzowany. Lit.: WiśnSuw 131; Buch, Onom VII 227; Bacewicz, Naruszewicz, Gmina Rutka-Tartak — historia i współczesność, 2014, 170. IN

Szłazaki zob. **Śłazaki**

Szlembark, wś, nowosąd., gm. Nowy Targ, 13 km na wsch. od Nowego Targu: *Slachinberk* 1400 ZDK I 260; *Slembark* 1430 SHGKr(ZK 9, 177); *Slebark* 1487 SHGKr(TCz 5, 141); *Slembark*, *Slebark* 1529 LR 43, 333; *Słabark* 1536

Szlemień

SHGKr(kartoteka); *Sląmbark* 1538 ASK I 2, 296; *Slymbark* 1564 ASK IV 6, 85; *Szimbark* (!) 1573 ASK IV 34, 262; *Slembark* 1581 ŹDz XIV 146; *Slimbark* 1589 ASK IV 25, 94v; *Sliembark* 1589 ASK IV 44, 100; *Slimbark* 1629 RPobKr 228; wieś *Szlembark* 1649 PZH 251; *Slimbark* 1673 ASK I 68, 651; *Slimbark* 1680 Rej 241; *Slembark* 1779–83 MpMieg; *Szlembark* 1802 Crusius III/2, 418; *Szlembark* 1855 MpKum; *Szlembark* 1890 SG XI 959; *Szlembark* 1921 Sk XII 29; *Szlembark*, *-ka*, *szlembarski* 1964 UN 10, 93; gw. *śleborg*. — Dawna n. niem. *Schlehenberg*, śrwniem. *Slēhenbērc*, wschśrwniem. **Slēmbarg*, od ap. *Schlehe*, śrwniem. *slēhe* ‘śliwa, tarnina’, i *Berg*, śrwniem. *bērc* ‘góra’ Lex 197, 14. Nazwa spolszczona fonetycznie jako *Szlembark* (w różnych wariantach), z regularnym przejściem *-berg* jako *-berk*, *-bark* (w gw. *-bork*). Forma *Ślembark* oddaje gw. małopolskie zjawisko uproszczenia szeregów *sz, s, ś* do *s, ś*. W formie gw. uproszczenie grupy *-mb-* > *-b-*. Lit.: Przyboś, PZH VIII–IX 251; LKrak 149; CzNiem 77. IN

Szlemień zob. **Ślemień**

Szlemno, cz. Gardei, dawniej wś, elbl.: Marczynowi Boszkowi z *Gardeysky wsi* 1634, z *Gardeysky wsi* 1636 ASC(Gardeja-ew., UMZ-1634–59, s. 7, 11); Wach Łopata ze *wsi Gardeyskiej* 1657, Sziman Balewski z *Gard. wsi* 1658, Hans Ernicke vom *Garnsēsich. Dorffe*, vom *Garns. dorf*. 1659 ASC(Gardeja, U-1657–91, s. 1, 2, 10, 11); vom *Garnseeschen Dorffe*, na *wsi Gardeiskiej* 1685, z *Gardeiskiej wsi* 1691 ASC(Gardeja, U-1657–91, s. 189, 193, 240); z *Gardeiskiej wsi*, vom *Garnseeschen Dorffe*, ze *wsi Gardeiskiej* 1692 ASC(Gardeja-ew., U-1692–1729, k. 2, 2v, 4v); *Garnseedorf* 1717 ZeitM XX 48; *Garnseedorf* 1730 ASC(Gardeja-ew., U-1730–75, s. 15); *Garnseedorff* 1775 ASC(Gardeja-ew., UMZ-1775–1810, s. 1); *Garnseedorff*, wś 1789 Goldb II 58; *Garnseedorf* 1796–1802 MpSchröt XV; *Garnseedorf* 1820 Rumpf I 360; *Szlémno* 1866 Ceynowa 87; *Garnseedorf* — *Szlemno* 1879 KętN 89; *Szlemno* al. *Ślemno*, niem. *Garnseedorf*, wś, w *Ślemnie* 1890 SG XI 959; *Garnseedorf* 1912 Meyers I 543; *Szlemno*, *Gardej wieś*, niem. *Garnseedorf* 1920 SkP 78; *Garnseedorf* — *Szlemno*, *-na*, *szlemiński* 1950 MPol nr A-134, poz. 1720; *Szlemno* 1965 Mp-25(Kwidzyn). — Dawniej

Gardejska Wieś, warianty niem. *Garnseesche Dorf*, *Garnseedorf*, od n. mta *Gardeja*, niem. *Garnsee*, i ap. *wieś* = niem. *Dorf*. Wieś musiała istnieć znacznie wcześniej — w Gardei już w XIV w. wymieniani są zarówno mieszczanie, jak i chłopci (*cives et rusticos nostros* in Gardzey (1338)XV PrUr III 107). Nazwa *Szlemno* używana była tylko w odniesieniu do mta *Gardeja*, por. zapisy, których nie uwzględniono w hasle *Gardeja* (NMPol III 6): *Gardensee*, oder *Schlemmo* 1657 ZeillerAPL 193; *Gardensee*, oder *Garnsee*, auf polnisch *Schlemno* 1754 BüschingNE I 755; *Garnsee*, auch *Gardensee*, poln. *Schlemmo*, *Garnsee*, poln. *Schlemno* 1789 Goldb II 8, 58; *Garnsee*, oder *Gardensee*, poln. *Schlemmo* 1820 Rumpf I 160. Nazwa ta (też *Schlemmo*, *Schlemno*, *Slemno*) odnosiła się pierwotnie do grodu, który miał znajdować się rzekomo w pobliżu Gardei (Bender, ZGAE II 215–6; por. HennErl 137, 422). Na określenie wsi użył jej dopiero F. Ceynowa w 1866 r. Według H. Górnowicza jest to n. genetycznie prus. **Ślam-ai* lub **Sklam-ai*, por. n. *Sclamey* wobec lit. *šlamėti* ‘szeleścić’ Ger 162, Błażienė II 327 albo raczej lit. *šlamas* ‘błoto’ Fr 998 (n. odnosiła się pierwotnie do Gardejskiego Jeziora), też lit. n. os. *Šlamà*, *Šlāmās* Lpvž II 947. Do postaci **Sklam-a* por. lit. n. os. *Sklamatis* Błażienė II 327. Lit.: Górnowicz, PMT IV 54, 158, 266. RP/PS

Szlemsdorf zob. **Szemzdrowo**

Szlepie zob. **Ślepie**

Szłędaki, wś, siedl., gm. Strachówka, 9,5 km na pld.-wsch. od Thuszcza: вь деревни *Шлендаки* 1890 APSied(62/70/0/1/83, k. 33); wieś *Szłędaki* 1898 Kurier Warszawski nr 135, 15; *Szłędaki* 1902 Przew II 216; *Szłędaki* 1921 Sk I 144; *Szłędaki* 1952 UW 43; *Szłędaki*, *-ków* 1982 WUN III 406. — Od nazw. *Szłędak* RymSEN II 540, w formie pluralnej. UB

Szłężaki zob. **Ślężaki**

Szlichtyngowa, mto, leszcz.: *Schlichtinkowo* 1644 APZiel(89/361/0/1.1/1); *Slichtinkow* 1653 Dworzaczek 74; P. *Schlichtinkowo*, G. *Schlichtingsheimb* 1665 MpPPosn; oppidum *Schlichtingsheim* 1670, *Schlichtingsheim* 1679, *Schlichticheim*, *Schlichtichheimb*, *Schlichtichheim* 1687/88 J III 115, 193, 402, 491, 502; drogą ku *Szlichtyngowu*, w mieście *Slichtyngowie* 1715, miasteczka

Slichtynkowa, w miasteczku *Slichtynkowie*, mieszczan *slichtynkowskich* 1716 Dworzaczek 86, 91; *Schlichtingsheim* 1739 MpWielGlog; *Szlichtingow* 1766 Lustracje 15a, 40; *Szlichtynkowo* 1772 MpZan XIII; *Schlichtingsheim* 1783 Presb III/1, 242; *Szlichtyngów* 1788 Büsching XXII 54; *Szlychtyngowo*, *Schlichtingsheim* 1791 MpPerPn; *Schlichtingsheim*, polnisch *Szlichtyngowo* 1798 HstB I 472; *Schlichtingsheim* (poln. *Szlichtinkowo*) 1799 Sotzmann 185; *Schlichtingsheim* 1802–03 MpGillyPr; *Szlichtinkowo* (*Schlichtingsheim*) 1812 AGE XXXIX 24; Obywatele miasta *Szlichtyngowa* 1812 Dziennik Konfederacyi... 235; *Schlichtingsheim* (!), poln. *Szlichtinkowo* 1821 Rumpf III 45; *Schlichtingsheim* (*Szlichtyngowo*) 1823 Mützell IV 247; *Schlichtingsheim* (*Szlichtyngowa*) 1838 Hoffmann 1918; *Szlichtyngowa* 1838/39 Przewodnik Rolniczo-Przemysłowy 3/21, 480; *Szlychtyngowo* (*Schlichtingsheim*) 1841 PlaterPoz 138; *Szlichtyngowo* (*Schlichtingsheim*) 1846 KsP 408; *Szlichtyngowa* al. *Szlichtyngowo*, *Szlychtyngowo*, niem. *Schlichtingsheim*, mto 1890 SG XI 959; *Schlichtingsheim* 1913 Meyers II 722; *Schlichtingsheim* — *Szlichtyngowa* 1945 BiulZO I 47; *Schlichtingsheim* — *Szlichtyngowa*, -wej, *slichtyngowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szlichtyngowa*, -wej 1982 WUN III 406. — Miasto zostało założone w 1644 r. przez Jana Jerzego Schlichtinga na mocy przywileju króla Władysława IV Wazy. Od niem. n. rodu (von) *Schlichting*, spolonizowanej jako *Szlichtynk*, *Szlichtyng*, pochodzi n. *Szlichtynkowo*//*Szlichtynków*, później (od 2. połowy XVIII w.) *Szlichtyngowo*//*Szlichtyngów*, z suf. -owo, -ów, który w niem. wariancie *Schlichtingsheim* został substytuowany przez człon -heim (: *Heim* ‘dom’). Współczesna postać *Szlichtyngowa* notowana jest od XIX w., zmiana rodz. na żeński (suf. -owa) nastąpiła zapewne pod wpływem n. pobliskich miejscowości, np. *Dochowa*, *Kargowa*, *Wschowa*. Lit.: SNGŚI XIII 149; RospSEMIG 383–4; CzNiem 94; RymNmiast 238–9; Dworzaczek, Schlichtingowie w Polsce..., 1938, 59–108; Sotzmann, Handbuch zum Gebrauch der neuen General-Karte von Ost-West- Süd- und Neu-Ostpreussen, 1799, 185; Dziennik Konfederacyi Jeneralney Królestwa Polskiego Roku 1812, nr 25, 235; Hoffmann i in., Beschreibung der erde..., II, 1918. PS

Szlichtynkowo zob. Szlichtyngowa

Szlinokiemie, wś, suwal., gm. Puńsk, 18 km na pñ.-zach. od Sejñ: [*Szlinokiemie*] 1606 WiñnSejñ 101; *Szlinokiem* 1642 WiñnSejñ 100; *Szlinokiemie* 1744 SDV 93; *Szlinokiemie* 1784 SHG-Pd (Opis par rkps I nr 6011, 39–43); *Szlinakiemie* 1808 MpTex III; *Szlinkiemie* 1827 Tabella II 224; *Szlinokiemie* 1839 MpKwat VI 3; *Szlinokiemie* 1877 Zin II 209; *Szlinokiemie* 1890 SG XI 960; *Szlinokiemie* 1902 Przew II 216; *Szlinokiemie* 1921 Sk V 87; *Szlinokiemie*, -mi 1982 WUN III 406; gw. lit. *šlynakiemis*. — Nazwa pochodzenia lit. **šlynakiemis* (l. poj.), w formie złożenia, od ap. *šlynas* ‘biała glina, gliniasta gleba, błoto’ i *kiēmas* ‘wieś’, z suf. -is, por. lit. n. m. *Taurakiemis*, *Totorkiemis* i in. (eSESmocz). Nazwa spolonizowana jako *Szlinokiemie*, w l. mn., efemerycznie także *Szlinokiem*, *Szlinkiemie*, *Szlinakiemie*. Lit.: Buch, Onom VII 227; WiñnSejñ 100–1, 104, 163, 165, 209, 213. IN/MD

Szlubowo zob. Ślubowo (1, 2)

Szluza zob. Śluza (1, 2)

Szlychtyngowo zob. Szlichtyngowa

Szlapie, os. wchłonięta przez Skarżyn, dawniej wś, suwal., gm. Biała Piska, 6,5 km na pñ.-zach. od Szczuczyna: *Schlappen* 1471, zu *Perßein* ... Matz Schlapi 1474, *Schlappi* 1480 BiałKol 41, 43, 47; *Slappen* dorf ... Jacup *Schlapy*, das dorf *Schlappen* 1540 OF nr 911 a/11, k. 16v–17, [cz. 2] k. 16v; *Schlapichen* 1662–63 OF nr 4672, s. 18, 218; *Schlapchen* 1700, *Schlapchen* 1715, *Schlapchen* ein frey dorff 1718 GStA PK(GHS, Hauptamt Johannsburg, Nr 1, k. 66v, 292v, Nr 2, k. 265); *Schlapien* 1748 OF nr 4703, k. 17v; *Schlapien* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Szlapien* 1808 MpTex IV; *Schlapien* 1836 MpReyPr (Johannsburg); *Slapie*, -ów (’-ów), *Slapien*, wś ok. 1859 SzcześTeka 100–1; *Slapien* 1871 GemGut I 332; *Schlapien* — *Szlapie* 1879 KętN 151; *Slapien*, cz. wsi 1895 GemLex I 377; *Slapien* 1920 MpHAPr I; *Schlapien* — *Szlapie*, wś 1946 Ley I 93; *Schlapien* — *Szlapie*, -pia, *szlapiński* 1949 MPol XXVII nr A-92; *Szlapie* — *Schlapien*, os. 1951 Rosp 325; *Szlapie* 1952 DzUrz(WRN Olszt. nr 16, 148). — Być może wś powstała jeszcze przed wojną trzynastoletnią (1454–66), natomiast lokacja na prawie magdeburskim nastąpiła w 1474 r. (BiałKol 36, 43). Zapewne starsza

Szlapy

n. prus. **Persein-s*, por. prus. n. *Persem*, *Persim*, *Persink*, *Perses*, łot. *Perses upe* (Ger 120), n. m. *Piersele* (zob.), lit. n. w. *Peřsas*, *Parsvėtas*, łot. *Pērse* (: lit. *pra-peršā*, *pra-paršas* ‘niezamarnięte miejsce w łodzie; rozmiękle, grząskie miejsce w lesie’ : *peršėti* SESmocz 452), n. jez. *Perszk* i *Okoniak* < **Persis*, prus. **parsis* ‘rów, polana, poręba’ (Biolik 159, 169). Nazwa *Szlapy*, niem. *Schlappen*, w XVII w. też dem. *Schlapchen*, od n. os. *Szlap* (por. zapisy z lat 1474 i 1540), w l. mn. Antroponim zapewne bałt. pochodzenia, por. lit. n. os. *Šlapaitis*, *Šlapėlis*, *Šlapikas* (: *šlāpias* ‘namoczony, mokry’) Lpvž II 947, 948. W 2. połowie XIX w. w spisach urzędowych stosowano n. niem. *Slapien*. Miejscowość została włączona do Skarżyna w 1888 r. (Masovia X 56), mimo to po 1945 r. w wykazach urzędowych określona była jako wś lub os. o n. *Szlapie*. Lit.: GórnRWrm 221; PrzybBalt 291; BiałKol 41, 43, 47; Sembritzki, Masovia X 56. RP/PS

Szlapy, wś, kal., gm. Grabów, 10 km na płn.-zach. od Łęczycy: Jacob de *Slappy* 1477 MHer II 66; Johannes Jacobi de *Slapy* 1500 MUKr I 566; *Slapy*, *Szlapi* 1511–23 ŁLB II 434, 435; *Slapii* 1563, *Slappi* 1564, *Slapy* 1566, *Slapy* 1573 ASK I 16, 40, 163v, 358, 547v; *Slappy* 1576 ŻDz XIII 72; *Slapy* 1590 ASK I 14, 767; *Szlapy* 1674, *Slapy* 1677 ASK I 74, 677, 780v; *Czlapy* 1783–84 RejKor 78; *Czlapy* 1793 MpPerŁęcz; *Szlapy* 1798 HstB III 201v; *Czlapy* 1802–03 MpGillyPr; *Czlapy* 1827 Tabella I 86; *Szlapy* 1839 MpKwat II 4; *Czlapy*, wś 1880, *Szlapy*, kol. i folw. 1892, *Szlapy* al. *Czlapy*, wś 1902 SG I 862, XII 5, XV/2, 644; *Szlapy*, kol. 1921 Sk II 53; *Szlapy*, kol. 1933 SkBy 1683; *Szlapy*, *Szlap*, *szlapski* 1972 UN 43, 30. — Od n. os. *S(z)lapa* SSNO V 310 (: *szlap*, por. *szlapać*, *ślapać* ‘chodzić, deptać’, *szlapa*, *szlapa* ‘ochronne nakrycie głowy, rodzaj hełmu’ Sstp VIII 573), w l. mn. Forma *Czlapy* wskutek wymiany *sz* : *cz*, por. *czlapak*, *szlapak* ‘koń powolny’, *czlapać* ‘powoli się wlec, iść’ SGPKar I 284. W t. XIV NMPol *Slapy* błędnie podane jako os. zaginiona, zapis z MUKr odnosi się do współczesnych Szlap. Lit.: Górniewicz, Onom XIII 97. KS

Szło zob. **Swołowo**

Szłomniki zob. **Słomniki**

Szłomowo zob. **Słomowo** (1, 2, 3)

Szmejki zob. **Kostry-Śmiejki**

Szmelca Zagórska zob. **Szmelta**

Szmelta, cz. Rumi, dawniej wś, gdań.: z *Szmelci* 1662 ASK I 52, 281v; *Szmelta Zagórska*. Jest hamer, gdzie mosiężną robotą robią i stal w drugim hamrze 1664 Font XXXII 118; *Szmelta Zagórska* 1678 Font XXXIX 45; *Szmolta* 1687, *Szmolta* 1702 ABMK LXXXIV 140, 207; Oficyna *Szmeltensis* (1710) SG XII 8; ex *Szmelcarnia Zagorzien*. 1739 Wilczewski 336; *Smelta Sagorska* 1773 Lor 101; *Szmelta* (1780) SG XII 8; *Schmeltz* oder *Schmelta* 1789 Goldb II 201; *Schmeltz* oder *Schmelta* 1796–1802 Wilczewski 336; *Schmeltz* 1796–1802 MpSchröt IX; *Schmelz* 1821 Rumpf III 48; *Szmelc* 1866 PMT XIV 92; *Schmelz* — *Szmelca zagórska* 1879 Kęt 46; Reda ... *Szmelca Zagórska* 1888, *Schmelz*, ob. *Szmelca Zagórska* ... *Smelca* ob. *Szmelca* 1889, *Szmelca Zagórska*, niem. *Schmeltz*, wś 1892 SG IX 584, X 379, 869, XII 8; *Schmelz*, wś 1913 Meyers II 729; *Szmelta*, niem. *Schmelz*, os. 1921 Sk XI 68, 88; *Smelta zagorska* (*Szmelc*), os. 1923 Lor 101; *Szmelca-zagórska* (*Schmelz*) 1925 Krzep 117; *Szmelta*, os. 1933 SkBy 1683; *Szmelta*, -ty 1982 WUN III 406; gw. *šmelta*, do *šmelta*, *šmeltovi*. — Od ap. *szmelta* ‘kuźnica’, która tu istniała od XVI w., por. Wieś Szagorze. Ruda przy tej wsi, po prusku Hamer 1565 Lupom 114; dawał ... od schmelczy Reinholt Brandes fl[orenow] 20. 1627 Font XXXIX 16. Późniejsza postać *Szmelca* wskazuje na podstawę wniem. *schmelz* ‘szkliwo, polewa, wytop’ (od tego ap. *szmelcarnia*, por. zapis z 1739 r.), a *Szmelta*, *Szmolta* na ńrdniem. *smelt* ‘ts.’. Okresowo n. z członem odróżniającym od n. pobliskiej wsi *Zagórze*. Lit.: CzNiem 136–7; Treder, PMT XIV 92; NmiastPG 125; Wilczewski 336. BCz

Szmezdrowo zob. **Szemzdrowo**

Szmidencin zob. **Śmidzięcino**

Szmięgiel zob. **Śmięgiel**

Szmiwald zob. **Smykowo**

Szmiłowice zob. **Śmiłowice** (2, 4)

Szmokotówka, cz. wsi Hola, dawniej wś, chełm., gm. Stary Brus: licytacja ... Dóbr Rządowych Hola, składających się z folwarku Hola i *Szmokotówka* 1853 DzUrz(G. Lubel. nr 19, 330); Na kolonii *Szmokotówka* 1856 DzUrz(G. Lubel. nr 9, 109); *Smokotówka* 1856 DzUrz-

(G. Lubel. nr 17, 210); na Awulsie *Smokotowka* w dobrach Holi 1863 DzUrz(G. Lubel. nr 30, 434); *Шмокотовка* 1866 GPKP VII 10; *Szmo-kotówka* 1877 Zin II 209; *Szmo-kotówka*, wś 1892 SG XII 13; *Szmo-kotówka*, wś 1921 Sk IV 120; *Szmo-kotówka*, -ki 1967 UN 121, 28; gw. *śmo-kotufka*, -ki, *śmokotoski*. — Pierwotnie zapewne *Smokotówka*, od nazw. *Smokot* Snazw VIII 527, z suf. -ówka. Nazwisko prawdopodobnie pochodzenia ukr.; w przeszłości większość mieszkańców miejscowości stanowili Ukraińcy (Čubinskij 371), por. ukr. nazw. *Смокома*, ale też pol. ap. gw. *smokot* ‘smoluch, brudas’, ‘mężczyzna mlaskający’ SGPRei(kartoteka). Wtórnie *Szmo-kotówka*, być może w wyniku hiperpoprawnej ucieczki od rzekomego mazurzenia. W 1974 r. podjęto nieudaną próbę zmiany n. na *Smokotówka*. Lit.: Čubinskij, Trudy etnografičesko-statističeskoj ekspedicii v Zapadno-russkij kraj, VII, 1872, 371; Wysocki, Wschodni Rocznik Humanistyczny IV 424. PS

Szmołta zob. **Szmelta**

Szmoniewice zob. **Szymanowice Duże**, **Szymanowice Male**

Szmurły, wś, biał., gm. Brańsk, 7 km na pld.-zach. od Brańska: *Smurli* 1474, 1526 SHGPd(kartoteka); *Szmurli* 1538 ZHer nr 1055; *Смурлы* 1567 RIB XXXIII 911; *Szmurły*, z *Szmułłow*, *Szmurły* 1569 UPL 283, 300; *Smurły* 1580 ŻDz XVII/1, 44, 72; *Szmurły* 1591 HMil 414; *Szmurły* 1654 AWAK XXXIV 27; *Szmurły* 1673 ASK I 69, 786; *Smurły* 1676 CzRkps nr 1099; *Szmurły* 1793 SHGPd(Regof 11); *Szmurły* 1795 MpPerPd; *Szmurły*, okolica 1892 SG XII 13; *Szmurły*, wś 1921 Sk V 30; *Szmurły*, -łów, *szmułłowski* 1972 UN 153, 17. — Od n. os. *Szmułło*, w formie pluralnej, por. *Szmułłowe* ziemiane w z. drohickiej 1528 ŻDz XVII/1, 185; *Szmułło* Jan i Jadustyn w tej wsi 1569 UPL 283. Także współcześnie nazw. jest notowane w okolicy omawianej wsi. Do n. os. por. brus. gw. *smypzli* (z lit. *smūrgliai*) ‘smarkacze’ Słbgav IV 507, eSESmocz s.v. *smūrgas* lub pol. gw. czas. *szmurnąć*//*smurnąć* ‘rzucić’ SGPRei(kartoteka). Lit.: Kond 197. IN

Szmygwald zob. **Smykowo**

Szmykwaldska Wola zob. **Smykówko**

Szmykwald zob. **Smykowo**

Szmykwaldzik zob. **Smykówko**

Sznarki zob. **Snarki**, **Sznurki**

Sznice zob. **Śnice**

Szniewald zob. **Boreczno**

Sznurki, wś, gdań., gm. Chmielno, 10 km na pld.-zach. od Kartuz: w *Sznarkach* 1682 Font V 155; *Sznurk* 1702 ABMK LXXXIV 202; Villa ... *Sznurki* 1720 Font XVI–XIX 527; *Sznurki* 1747 WAPG m.k. 60; *Schnurken* 1772/73 HAPr IV 643; *Schnurken* 1796–1802 MpSchröt IX; *Schnurken* ok. 1845 MpRey nr 17; *Schnurken* — *Sznurki* 1879 KętN 16; *Sznurki*, niem. *Schnurken*, wyb. do Przewozu 1892 SG XII 14; *Sznurki*, niem. *Sznurken*, wś 1921 Sk XI 29, 88; *Sznurki* (*Schnurken*), wyb. Przewozu 1925 Krzep 117; *Sznurki* 1928 Mp-100(31-26); *Sznurki*, -ków, kol. 1982 WUN III 407; *Sznurki*, -ków, *sznurecki* 2023 DzU poz. 2799; gw. *šnerči*, do *šnerküf*, *šnerk^šefsk^še*. — Pierwotnie *Sznarki*, od nazw. **Sznarek*, por. *Sznara* (: niem. n. os. *Schnarr*, por. też gw. *sznara* ‘wódka, gorzałka’) RymSEN II 546, w l. mn.; zob. też n. m. *Snarki*. Później *Sznurki*, zapewne z adideacją do ap. *sznurek*. Lit.: MKart 168. BCz

Sznury, cz. Tomaszowa Lubelskiego, dawniej wś, zamoj.: ex villa *Sznory* ... ex *Sznury* 1762 APLub(35/3098/0/-/3, s. 203); *Sznuri* 1779–83 MpMieg; *Sznury* ... konzentrirte Ortschaft zwischen Waldungen 1802 Crusius III/2, 419; *Sznury*, wś 1827 Tabella II 225; *Sznury* 1839 MpKwat VII 9; *Sznury*, wś 1892 SG XII 15; *Sznury*, wś 1921 Sk IV 107; *Sznury*, -rów 1970 UN 120, 5. — Od ap. *sznur*, też *sznór*, w l. mn., zapewne w znaczeniu ‘wąski, długi pas ziemi, zagon’, ‘miara miernicza polska, obejmująca dziesięć pretów’ SW VI 643, SL V 601, zob. też Łesiów-Ter 26. Lit.: Koper 160. PS

Sznyfin, wś, poznań., gm. Buk, 9 km na pld.-wsch. od Opalenicy: *Sznyfin* 1835 APPozn(53/3273/0/1/17, nr 29); *Sznyfin* 1836 APPozn(53/3273/0/6.1/21); Vw. *Szniffin* 1836 MpHey(Buk); *Sznyfin* (!) fol[w]. 1846 KsP 199; *Sznyfin*, folw. 1858 Messow II 345; *Sznifin* 1858, *Sznifin* 1861 APPozn(53/3273/0/6.1/8); *Sznyfin* 1867 DzPozn nr 33, 2; *Sznyfen*, folw. 1871 GemGut IV 56; *Sznifin* 1872 APPozn(53/3273/0/6.1/8); *Sznyfin* 1885 GemLex V 92; *Sznifin* 1888 KorEccl 60; *Sznyfin*, fol. do Mokrych Daków 1891 SG XII 15; *Sznyfin* 1913 Meyers II 922; *Sznyfin*, folw. 1921 Sk X 20; *Sznyfin*, -na 1982 WUN III 407. — Według

Szobiszowice

G. Conrada n. założonego przez hr. E. Raczyńskiego (1786–1845) w I. połowie XIX w. folw. *Szynyfin* pochodzi od przezwiska *Szynyfio*, jakim Raczyński nazywał swojego syna i spadkobiercę — Rogera Maurycego Raczyńskiego (1820–1864). Przewzisko miało związek z jego gwałtownym oddechem w dzieciństwie, pochodzi od niem. *schneifen* ‘pociągać nosem’ (por. pol. gw. *sznifka*, *sznyfka* ‘tabaka do zażywania’ SGPRei(kartoteka)), o czym Conrad, blisko związany z rodziną, pisze w swoich wspomnieniach. Inną miejscowością powstałą w zbliżonym czasie, której nadano n. na cześć Rogera M. Raczyńskiego, jest podpoznańskie *Rogierówko* (zob. NMPol XI 34, gdzie błędnie określono go jako założyciela miejscowości, co jest niemożliwe, gdyż był wówczas dzieckiem). Lit.: Conrad, ZHGP I 224–5. PS

Szobiszowice zob. **Sobiszowice**

Szolistówka zob. **Solistówka**

Szolkowo zob. **Szelków**

Szolaйда zob. **Szolaјdy**

Szolaјdy, wś, koniń., gm. Chodów, 5,5 km na pld.-zach. od Krośniewic: *Solaydy* 1386 Łęcz I nr 91; *Solaydi* 1392 Łęcz II nr 4350; *Szolaјdy* 1393, *Szoaydi* 1398, *Szolaјdi* 1399 Łęcz I nr 3024, 5419, 6371; *Szolaјdy* 1405 Łęcz II nr 974; *Szolaјdy* 1511–23 LLB II 457; *Szolaјdy* Joannes Kuyawka 1534, *Scholaidi* 1552 ASK I 14, 136, 416; *Scholaidi* 1564, *Scholaydy* 1566, *Solaydy* In parte Pauli Raysky ... In parte Joannis, Fellicis et Mathe Solayskich, *Szolaјdy* *Dembowczowe*, In parte Pauli Raysky 1573, *Szolaјdy* 1573 ASK I 16, 238, 424, 559 i 560v, 630v; *Solaidy* 1576, *Szolaјdy*, *Scholaydi* *Cuiawkowe*, *Szolaјdj* *Debowczowe* 1580, *Scholaidi* *Kuiawkowe*, *Scholaidi* *Dembowczowe* 1583 ASK I 15, 175v, 372–373, 833–833v; *Szolaјdy* 1673, *Szolaјdy*, *Kuiawky* 1673, *Szolaјdy* et *Kuiawki* 1674, *Kuiawki*, *Szolaјdy*, *Szolaјdy* *Debowczowe* 1677 ASK I 74, 567, 614, 683, 725, 767; *Szolaјdy* 1779 ASC(Chodów, U-[1739]1788–1812, k. 25); *Szalaјdy*, *Kuiawki* 1783–84 RejKor 45; *Szalaјdy* 1786, *Szalaјdy* 1788, *Kujawki* 1790 ASC(Chodów, U-[1739]1788–1812, k. 29, 2v, 4); *Kujawki* 1793 MpPerŁęcz; *Szolaјdy* 1798 HstB III 213; *Szalaјdy* 1800 ASC(Chodów, U-[1739]1788–1812, k. 39); *Szolaјda*, *Kujawki*, *Rajski* 1802–03 MpGillyPr; *Szolaјdy* 1827 Tabella II 225; *Szo-*

laјdy, *Rayskie*, *Kujawski* 1839 MpKwat II 3; *Szolaјdy*, wś i folw. Odróżniano tu nazwami kilka części, jak: ... *Sz. Kujawki*, *Sz. Rajskie*, ... *Sz. Dębowo* 1892 SG XII 16; *Szolaјdy*, folw. 1921 Sk I 51; *Szalaјdy* 1937 Mp-100(40-28); *Szolaјdy*, *-dów* 1982 WUN III 407; gw. *szouajdy*, *szouajt*, *szouajski*. — Od n. os. *S(ε)olajda* AntrP V 63, w l. mn., efemerycznie w l. poj. (od XVIII w. też *Szalaјdy*, por. wariant n. os. *Szalaјda* Snazw IX 216). W XVI w. w związku z podziałem obiektu powstały n. zestawione z członami odróżniającymi od przym. *dębowcowy* (: *dębowiec* ‘młody dąb, dębek’ SW I 452) lub n. os. *Dębowiec* SSNO I 473 oraz od n. os. *Kujawka* (por. zapis z 1534 r.), z suf. *-owe*, później w l. mn. i z elipsą członu pierwszego. W XIX w. odnotowano formy *Rajski* oraz *Szolaјdy* *Rajskie*, od n. os. *Rajski* (por. zapisy z XVI w.), oraz *Szolaјdy*-*Dębowo*. Lit.: SHGŁęcz II 138; AtŁęcz 130. KS/PS

Szolaјdy zob. **Łapy-Szolaјdy**

Szolaјdy **Dębowcowe** zob. **Szolaјdy**

Szolaјdy **Kujawkowe** zob. **Szolaјdy**

Szolaјdy **Rajskie** zob. **Szolaјdy**

Szoldany zob. **Szoltany**

Szoldry, wś, poznań., gm. Brodnica, 13 km na pln.-zach. od Śremu: de *Scholdri* (1384)1511/12 VisitGn 283; *Szoldry*, *Szoldri* 1388, *Soldri* 1389 Lek I nr 298, 345, 622; de *Soldri* 1393, *Szoldri* 1396, de *Szoder*, Nicolaus Szoltrzski 1398, Nicolaus Soldra in *Soldri*, in hereditatem in *Szoldra*, de *Scholdr* 1399, *Scholdry* 1400 Lek II 1530, 503, 2221, 2637, 224, 2386, 2411, 2583; de *Szoldra* 1400 RWlkp III nr 160; de *Szoldra* 1401 Piek nr 208; de *Szoldri* 1406, *Szoldri* 1409, *Soldri* 1418 RWlkp III nr 321, 401, 653; *Soldri*, *Szoldri* 1423 RWlkp III nr 985, 1014; *wfoldrach* 1424, s *Szoldr* 1426 RWlkp III nr 1247, 1169; *Szoldri* 1427 RWlkp I nr 1242; *Scholdri* 1435 KsgPoz 1, 71; *Soldry* 1437 RWlkp I nr 1480; *Scholdri* 1448 KszKal 10, 83v; villa *Szoldri*, *Soldri* 1450 KsgPoz 4, 21, 28; *Soldri* 1492 AC II nr 1476; Johannes *Schultrski* ... in *Scholdri* 1493 KsgPoz 10, 187; *Scholdri* 1510 NKs 157; *Soldrj* 1530 ASK I 3, 120; *Szoldry* 1563, *Szoldri* 1565 ASK I 4, 142, 239; *Scholdry* 1580, *Scholdri* 1581, *Szoldry* 1583 ASK I 6, 190v, 477, 534v; *Szoldry* 1619 PPozn(Tab 2, 79v); *Szoldry* 1647 MK 190, 275; *Szuldry* 1673, *Szoldry* 1674 ASK I 68, 1210,

1398; Ludwig von *Szoldr* Szoldrsky Wojewoda zu Kalisch 1727 APozn(53/4314/0/-/I41); *Szoldry* 1775 PPOzn(Tab 7, 5v); *Szolddry* (!) 1783–84 RejKor 819; *Szoldry* 1791 MpPerPn; *Szolddry* 1798 HstB I 604; *Szoldry* 1802–03 MpGillyPr; *Szolddry* 1821 Rumpf III 184; *Szoldry* 1846 KsP 387; *Szoldry* 1859 Łuk 51; *Szoldry* 1871 GemGut IV 40; *Szoldry* 1885 GemLex V 38; *Szoldry*, niekiedy *Szoldry*, *Szoldry* 1892 SG XII 16; *Szoldry* 1921 Meyers II 922; *Szoldry*, niem. *Szoldry* 1921 Sk X 102, 158; *Szoldry*, -der 1982 WUN III 407; gw. *śudry*, *śudr*, *śuderski*. — Od n. os. *Szoldra* SSNO V 316, w l. mn. Nazwa os. od ap. *szoldra* ‘szynka’ Sstp VIII 574 (to z śrwniem. *schulter*, *schulder*, *scholder*, niem. *Schulter* ‘łopatka; łopatka wieprzowa, szynka z niej’ DWB XV 1971–8). W części zapisów widoczna delabializacja (de *Szoder*, gw. *śudry*, *śuderski*). Postać *Szoldry* może wynikać z gw. przejścia *-oL-* > *-uL-*, ale możliwy jest tu także wpływ dawnej formy dopełniacza *Szoldr* (por. de *Scholdr* 1399). Według SEMot III 194 n. os. *Szoldra* ma pochodzić od toponimu, jednak kierunek motywacji był raczej odwrotny. Lit.: SHGPn IV 846–52; PPOzn 299. PS

Szolowo zob. **Wszolów**

Szolów zob. **Wszolów**

Szoltany, wś, suwał., gm. Puńsk, 20 km na płn.-wsch. od Suwałk: in villa nostra *Studencza* 1597, *Studencza* 1600, *Studencza* 1606 Kłapkowski 223, 225, 227; [*Szoltany*] 1606, [*Szoltany*] 1700 WiśnSejn 92, 125; *Szoldany* 1764, *Szoltany* 1765 SHGPd(AP Puńsk, ks. śl. 18); *Szoltany* 1784 SHGPd(Opispar rkps I nr 6011, 39–44); *Szoltany* 1827 Tabella II 225; *Szoltany* 1839 MpKwat VI 3; *Szoltany*, wś i folw. 1877 Zin II 209; *Szoltany* 1889, 1892 SG X 420, XII 17; *Szoltany*, wś i folw. 1902 Przew II 216; *Szoltany*, *Juryzdyka* 1915 KdwR(Suwałki); *Szoltany*, folw., *Szoltany-Juryzdyka*, wś 1921 Sk V 87; *Szoltany* 1929 Mp-100(32-36); *Szoltany*, *Szoltany-Juryzdyka*, dwie wsi 1933 SkBy 1684; *Szoltany*, wś 1952 UW 172; *Szoltany*, *Szoltany-Juryzdyka*, dwie wsi 1967 SM 1127, 1128; *Szoltany*, -tan 1982 WUN III 407; gw. lit. *šaltėnai*. — Pierwotnie *Studzieńca*, od dem. ap. **studzieńce* ‘źródło’ (w rodz. nijakim, por. BańMorf 73), w l. mn. O etym. zob. też *Studzieniec* (1). Późniejsza n. *Szoltany* (//*Szoldany*) jest polonizacją n. lit. *Šaltėnai*, ta od n. os. *Šaltėnas*

Zinkevičius 203, w l. mn. -*ėnai*. Do n. os. por. lit. przym. *šaltas* ‘zimny’. Okresowo dwa obiekty: *Szoltany* i *Szoltany-Juryzdyka*; człón drugi od ap. *juryzdyka* ‘grunta należące do miasta, szlachcica, duchownego, oddane w wieczystą dzierżawę’ SW II 187. Lit.: Buch, Onom VII 227; WiśnSejn 84, 90–2, 125; WiśnSuw 124; Kłapkowski, Ateneum Wileńskie XIII, 1938, 217–29. IN/MD

Szoltany-Juryzdyka zob. **Szoltany**

Szombark zob. **Wrzesina**

Szomberg zob. **Wrzesina**

Szombierki, cz. Bytomia, dawniej wś, kat.: Fridrici de *Schonenburch* 1289 GrMark II 416; [Dietrich von] *Schonenberk* 1315 Reg nr 3453; halbe teyl des *Schoneberges* (1369) GrMark II 440; [Nicolaus v.] *Sonneberg* 1371 SNGŚI XIII 150; Johanne Cornycz de *Sombork*, de *Schomburg* 1457 GrMark II 610; *Ssumbreky* (!) 1498 Szczech, Rejestr... 10; *Schomberg* (1542)XVI CdSil XXI 98; *Szambierki* 1590 SNGŚI XIII 150; villarum *Szambierki*, Łagiewniki, Kropaczow... 1598 VisByt 72; *Szumberky* XVI SNGŚI XIII 150; *Szambierki* 1611 ŚSHT VI 326; *Szumbirki* 1618 SNGŚI XIII 150; *Sambierki* 1619 ŚSHT VII 334; *Szumbirki* 1629 APKat(12/650/0/3/2629); *Szambierki* 1653 SNGŚI XIII 150; ex agris villarum *Sanbierki*, Łagiewniki, Kropaczow ... *Sombierki* 1657 ŚSHT VIII 302; de *Szambierki* 1676, de *Szambierki* 1705 ASC(Bytom, U-1676–1707, k. 2v, 170); de *Sumbirki* 1708, *Sumbirki* 1711, *Szqbierki* 1725, de Villa *Szqbierkj* ... z *Szqbierk* 1727 ASC(Bytom, U-1708–29, s. 4, 40, 228, 253); *Sombierk*, ex *Sqbierk*, ex *Szambierk* 1733, *Szambierg*, *Szambierk* 1734, *Szambierk* 1736 ASC(Bytom, U-1733–60, s. 3, 7, 18, 47); *Schamberg* 1736 MpWielOppol; *Szambierk* 1737, *Sqmbierg* 1738, ex *Sqmbierg* 1743 ASC(Bytom, U-1733–60, s. 57, 66, 113); *Schambierg* 1743 SNGŚI XIII 150; ex *Sqmbierg* 1744, *Szqmbierki*, ex *Szqmbierk* 1745, *Sombirk*, *Schambirg*, *Schqbirg* 1746, de Villa *Schqmbirg* 1748, *Schqmbirk* 1749, *Szqmbierki* 1750, *Schiumbierg* 1751, *Szqmbierg* 1752, *Szqmbierki*, *Szambierk* 1754, *Szqmbierk*, *Szqmbierg*, *Sqmbirk* 1755, *Sqmbierg* 1756, *Sqmbierg* 1760 ASC(Bytom, U-1733–60, s. 121, 128, 131, 135, 138, 154, 160, 174, 184, 193, 203, 204, 210, 213, 214, 220, 248); *Sqmbierg* 1771, *Sambierg* 1772, *Schumbyreck* 1775, *Schombirg*, *Schumbierg*,

Szombruk

Schumberg 1776, *Schombirg*, *Schumberg*, *Schomberg* 1777, *Schumberg*, *Schombirg*, *Schomberg* 1779 ASC(Bytom, U-1761–87, s. 98, 110, 154, 159, 167, 168, 172, 175, 185, 209, 213, 214); *Schambierg* 1779 Büsching XIII 319; *Schomberg* 1780 ASC(Bytom, U-1761–87, s. 223); *Schumbierg* 1780 SNGŚI XIII 150; *Schambierz* (!) (*Schömbirg*) auch *Schamberg* 1783 Z II 240; *Schomberg* 1783 ASC(Bytom, U-1761–87, s. 304); *Schomberg* 1821 Rumpf III 66; *Schomberg* 1845 K 607; *Szombierki* 1869 Zwiastun Górnosłaski nr 14, 109; *Schomberg* (*Szombierki*) 1900 Myc 82; *Schomberg* 1913 Meyers II 741; *Szombierki* — *Schomberg* 1920 PrusŚG 75; *Schomberg* — *Szombierki* 1945 DzUrz(W. Śl-Dąbr. nr 34, poz. 449); *Schomberg* — *Chruszczów*, -owa, *chruszczowski* 1946 MPol nr 44, poz. 85; *Chruszczów* (*Szombierki*) 1960 Mp-25(GOP); *Chruszczów* 1967 SM 161; *Chruszczów*, -czowa 1980 WUN I 241; *Szombierki* 1993 Mp-50(M-34-50-D); *Szombierki*, -rek 2006 DzU nr 240, poz. 1746. — Pierwotnie n. niem. *Schön(e)berg*, od przym. *schön* 'piękny, ładny' i ap. *Berg*, śrwniem. *běrc* (coll. *birge*) 'góra' Lex 14, 22. Nazwa ta pod różnymi wpływami (m.in. czes. i niem.) uległa fonetyczno-morfologicznej adaptacji do j. pol. w postaci *Szambierki*, *Szqbieterki*, *Szumbirki* oraz *Szombierki* (substytucja *-berg* jako *-bierk*, pluralizacja), która ostatecznie się utrwaliła. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szombierki* (KUNM postulowała pisownię *Szqbieterki*), którą w roku 1946 zmieniono na *Chruszczów* (miejscowa kopalnia, elektrownia czy klub sportowy posługiwały się jednak nadal n. *Szombierki*). Próbę oficjalnego przywrócenia n. *Szombierki* podjęto w 1985 r., jednak nastąpiło to dopiero w 2006 r. Lit.: SNGŚI XIII 150; BorGŚI 230; CzNiem 54–5; Ustalanie nazw miejscowości na ziemiach odzyskanych, Instytut Śląski, Komunikat nr 7, 1946; Szczech, Rejestr wolnych chłopów (urbarz) ziemi bytomskiej, 1996, 10. PS

Szombruk zob. **Szqbruk**

Szomfald zob. **Unieszewo**

Szonawa zob. **Dzwonowo** (1)

Szonberg zob. **Kaliska** (5), **Ostaszewo** (2), **Szymbark** (2)

Szonberk zob. **Ostaszewo** (2)

Szonek zob. **Szynych**

Szonfald zob. **Unieszewo**

Szoniec, wś, ciech., gm. Lutocin, 12 km na pld.-zach. od Żuromina: *Zaicz* 1578, *Szaicz* 1579 ASK I 42, 772, 1020; *Szaycz* 1580, *Saicz* 1581, *Saicz* 1582, *Iazdzicz* (!) 1583 ASK I 44, 144v, 488v, 692v, 337; *Szańc* 1662, *Sancz*, *Szanc* 1674 ASK I 72, 420v, 500v, 590; *Szqnc* 1749, *Szqnc* 1751, *Szqnc*, *Szqnc* 1757, *Szqniec* ... *Szqnc*, *Szqnc* 1758, *Szqniec*, *Szoniec*, *Szońc* 1760, *Szonc* 1763, *Szoniec*, *Szonc* 1765, *Szonc* 1777 ASC(Lutocin, U-1749–77, k. 2v, 5, 18v, 19v, 20v–21, 21, 27v, 28, 29v, 35v, 41, 43, 99v); *Szonc* 1778, *Szonc*, *Szoniec* 1781 ASC(Lutocin, U-1778–91, k. 1, 17v, 18v); *Szone* (!) 1783–84 RejKor 424; *Szoniec* 1784 MpPerPł; *Szoniec* 1788 Büsching XXII 160; *Szonc* 1790, *Szoniec* 1791 ASC(Lutocin, U-1778–91, k. 85, 88v); *Szoniec* 1827 Tabella II 225; *Szoniec* 1839 MpKwat III 2; *Szoniec*, wś 1892 SG XII 18; *Szoniec*, os. 1921 Sk I 163; *Szoniec*, -ńca 1982 WUN III 407. — Pierwotnie zapewne **Szadziec*, od ap. *szady* 'siwy, szary, koloru szronu, popielaty; bury, brązowawy; płowy' SEBor 591, Sstp VIII 529, z suf. '-ec' (refleksem pierwotnej postaci jest zniekształcony zapis z 1583 r.). Najstarsze zapisy oddają postać *Szajc* (w formie zamazanej *Sajc*), powstała poprzez wydzielenie *-j-* w grupie spółgłoskowej *-dźc-* w przypadkach zależnych (gen. **Szadzca* > *Szajca*) oraz płnpol. zanik ruchomego *e*. Od XVII w. zapisy odzwierciedlają sekwencję zmian *Szańc* > *Szqńc* > *Szońc* > *Szoniec*, gdzie najpierw doszło do wtórnego unosowienia *a* > *an* > *q*, a następnie odnosowienia *q* > *on* oraz dostosowania do nazw na *-ec* (zamiast wcześniejszego płnpol. *-c*). W AtMz 222 niesłusznie zidentyfikowano najstarszy zapis dla omawianej miejscowości z wsią *Starcz*, powstała dopiero w XIX w. Lit.: Rudnicki, SIOc XIII 185. KS/PS

Szonorst zob. **Gniazdowo** (1)

Szonówek zob. **Drzonowo** (1)

Szonowice (1), wś, kat., gm. Rudnik, 7,5 km na płn.-zach. od Raciborza: *Schnewocz*, *Schonowicz* 1383, *Schenewicz* 1404, 1410 Drz II 512; *Szinowicz* (1431)XVI CdSil VI 53; *Schinowicze* (1445)1463 CdSil II XXV; *Schinowicze*, z *Szinowicz* 1446 Drz II 512; *Ssinowicz*, *Szinowicz* (1450) XVI CdSil VI 70, 71; z *Ssynowicz* 1479 Drz II 512; *Szinowicz*, z *Ssinowicz* (1496)XVI CdSil VI

144; z *Ssinowicz* 1497, *Schonowice* 1531 Drz II 512; *Schönwitz* 1736 MpWielRat; *Schonowitz* 1743 SNGŚI XIII 150; *Schönowiz* 1784 Z III 167; *Schonowitz* 1845 K 608; *Schonowitz*, po polsku *Szonowice* 1905 Drz II 512; *Schondorf* 1934–37 OÄSchl I 37; *Szonowice* (*Schonowitz*) — *Schondorf* 1939 Prus 70; *Schondorf* — *Szonowice*, *-ic*, *szonowicki* 1947 MPol XXV nr 124; *Szonowice*, *-wic* 1982 WUN III 407. — Nazwa *Szenewice*, *Szonowice*, też *Szynowice*, od niem. n. os. *Schön* (< *schön* ‘piękny, wspaniały’), zapewne w formie zaadaptowanej do polszczyzny jako *Szen* SSNO V 303, **Szon*, **Szyn*, z suf. *-owice*. Wtórnie substytuowana w j. niem. w postaci *Schonowitz*, *Schönwitz* (por. też *Karczów* (1), *Szonowice* (2)). S. Rospond, uznając n. za niejasną, podejrzewał, że jej podstawą była jakaś pol. n. os. adideowana jedynie do niem. *schön*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szonowice*. Lit.: SNGŚI XIII 150–1; BorGŚI 183. PS

Szonowice (2), cz. Białej, dawniej wś, opol.: *Schönowicz* 1400 Heyne II 840; *Schonowicze* (1531)1625, *Schonowicz* (1531)XVIII SMDŚ IV 415; *Szynowicz* 1679 ZfGS XXVII 391; ex pago *Schoenowitz* 1679, *Schönowitz*, ex altero *Schenowicz* prope Cilcium 1687/88 J II 182, 497, 607; *Schenowitz* 1736 MpWielOppol; *Schönowitz* 1743 SNGŚI XIII 150; *Schonowiz* 1784 Z III 113; *Schönowitz* 1845 K 605; *Schönowitz* 1900 Myc 83; *Szonowice* — *Schönwitz* 1939 Prus 170; *Schönwitz* — *Szonowice*, *-ic*, *szonowicki* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szonowice*, *-wic* 1982 WUN III 407. — O etym. zob. *Szonowice* (1). Lit.: SNGŚI XIII 150–1; BorGŚI 183; RospPatrŚI 92, 174; CzNiem 61. PS

Szonowice zob. **Karczów** (1)

Szonowiec zob. **Krasnolęka** (1)

Szonowo zob. **Dzwonowo** (1), **Kraśniewo** (2), **Stanisławowo** (3), **Szonowo Szlacheckie**

Szonowo Królewskie zob. **Szonowo Szlacheckie**

Szonowo Szlacheckie, dziś *Szonowo*, wś, tor., gm. Łasin, 4 km na pld.-wsch. od Łasina: in *Schonaw* 1298 PrUr I/2, 438; zu *Schonaw* 1366 Froel I 292; *Schönau* ok. 1400 Zeit XVI 33; *Schönau* 1414 Br 158; villarum ... *Sunowo* 1485 Matr I nr 1759; *Schönau* (XV) KętL 82; [z] *Sonowem*, *Sonowo*, wsi *Sonowa* 1565 Lumalb 139, 149,

150; *Szonovo*, wsi *Szonova* 1570 Lumalb 99; in villa nostra *Schonowo* 1570 Froel I 292; do *Szonowa*, *Szonowo* 1624 LuPrus 10, 17; *Szonowo*, teut. *Schonau* 1667–72 Font VI–X 17; *Szonowo* 1772/73 HAPr IV 643; *Schoenau* auch *Schonowo* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Schönau* Gr. — *Szonowo* 1879 KętN 84; *Szonowo* 1882 KętL 82; *Szonowo Królewskie*, niem. *Koenigl. Schoenau*, *Sz. Szlacheckie*, niem. *Adlig Sch.*, dwie wsi 1892 SG XII 18–9; *Schönau* Kgl. 1912 Bär 106; *Szonowo Szlacheckie*, niem. *Schönau*, *Adl.*, *Szonowo Królewskie*, niem. *Schönau*, *Kgl.* 1921 Sk XI 21, 88; *Szonowo* (*Schönau*) 1925 Krzep 117; *Szonowo* 1952 UW 50; *Szonowo Szlacheckie*, *-wa -kiego*, *szonowski*, wś, *Szonowo Królewskie*, *-wa -kiego*, cz. wsi 1971 UN 178, 9; *Szonowo Szlacheckie*, *-wa -kiego* 1982 WUN III 407; *Szonowo Szlacheckie*, *Szonowo Królewskie* 2001 Mp-50(N-34-87-A); *Szonowo*, *-wa*, *szonowski* 2017 DzU poz. 2401. — Nazwa niem. od przym. *schön* ‘piękny’, z członem *-au* (: *Au(e)* ‘łąka’). Od XVI w. n. spolonizowana fonetycznie jako *S(z)onowo*. W XIX–XX w. dwie miejscowości: *Szonowo Królewskie*, niem. *Königlich Schönau*, i *Szonowo Szlacheckie*, niem. *Adlig Schönau*; współcześnie *Szonowo*. Lit.: SHGCh 127. BCz

Szonów, wś, opol., gm. Głogówek, 6 km na pld.-zach. od Głogówka: duas villas in confinio Moraue sitas *Sonouo* videlicet et Clyzino 1245 SUr II 279; villa *Sconowe* in Polonia sita 1256 SUr III 124; *Sonow* 1274 SUr IV 165; de *Sonow* 1294 SUr VI 140; in *Sonaw* ok. 1300 CdSil XIV 105; *Schonaw* 1379, *Schonaw* 1384, *Schonaw* 1388, *Schonaw* 1390 CdSil XXXIII 139, 141, 142, 144; *Schonaw* 1418 Heyne I 719; *Schonaw* 1447 Darst XXIII 223; *Schönau*, *Schonau* XVI Urb III 32; *Schönen* 1672 CdSil XXXIII 119; *Schoenen* 1679 ZfGS XXVII 388; *Schönen* 1679, in *Schönaw* 1680, In pago *Schoenau* 1687/88 J II 194, 634, 522; *Schonau*, P[olonice] *Schonow* 1736 MpWielOppol; *Schönau* 1743 SNGŚI XIII 151; *Schönau* 1845 K 601; *Schönau*, *Szonów* 1900 Myc 83; *Szonów* — *Schönau* 1939 Prus 70; *Schönau* — *Szonów*, *-owa*, *szonowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szonów*, *-nowa* 1982 WUN III 407. — Nazwa niejasna. Pierwotnie może *S(z)onowo*, *S(z)onów*, od n. os. **Szon* (: niem. *schön* ‘piękny’) lub **Son* (por. n. os. *Sonek* SSNO V 147), z suf.

Szonówek

-owo, -ów, substytuowanymi w ziemczonej formie *Schönau* przy pomocy niem. suf. -au. Z uwagi na chronologię zapisów raczej mało prawdopodobne, że pierwotną n. było niem. **Schönau*, od przym. *schön* ‘piękny’ i ap. *Aue*, ściągnięciem. *ou(we)* ‘podmokła łąka, zagłębienie, teren nisko położony nad wodą’ Kluge 36. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szonów*. Lit.: SNGŚI XIII 151; BorGŚI 230; CzNiem 59. PS

Szonówek zob. **Drzonowo** (1)

Szontal zob. **Dolnik** (2)

Szonwald zob. **Szynwald** (2)

Szonwald zob. **Szczęsne** (1)

Szonwart zob. **Skowarnki**

Szonweza zob. **Krasna Łąka**

Szopa, wś, gdań., gm. Sierakowice, 14,5 km na pn.-zach. od Kartuz: *Huta Szopska* 1686, *Huta Szopska* 1702 ABMK LXXXIV 127, 200; *Szopa*, *Huta Szopska* 1710 ABMK LXXXV 154; villas ... *Huta Szopska*, *Hutta Szopska* 1749 Font XVI–XIX 227, 530; *Szopy* 1768, *Szopa* 1775, *Szopa*, *Szopy* 1780, *Szopa* 1783 ASC(Sierakowice, M-1768–1824, k. 2, 17, 29v, 30v, 34v); *Szoppa* oder *Schoppa* 1789 Goldb II 223; *Szoppa* 1796–1802 MpSchröt IX; *Szopa* 1803, *Szoppa* ... de *Szopa* 1804, *Szoppa* ... de *Szoppa* 1808 ASC(Sierakowice, M-1768–1824, k. 72, 80, 95); *Szoppa* 1821 Rumpf III 66; *Schoppa* 1871 GemGut I 382; *Szoppa* — *Szopa* 1879 KętN 17; *Szopa* al. *Szopy*, niem. *Schoppe* (!) 1892 SG XII 20; *Schoppa* 1913 Meyers II 755; *Szopa*, niem. *Schoppa* 1921 Sk XI 28, 88; *Szopa* 1952 UW 191; *Szopa*, -py 1982 WUN III 407. — Do 1. połowy XVIII w. wymieniane są dwie miejscowości: *Szopa*, od ap. *szopa* ‘budynek, zwykle masywny, podzielony na osobne pomieszczenia dla koni, krów i owiec’ SGSyCh V 279, i *Huta Szopska* (którą K. Mikulski utożsamia z Szopą), pierwotnie zapewne określenie kuźnicy działającej przy Szopie. Później w źródłach tylko n. *Szopa* (ziemczona jako *Schoppa*), w XVIII w. też *Szopy*, w formie pluralnej, co może świadczyć o tym, że dawniej były to dwa obiekty. Lit.: MKart 168–9; Mikulski, Osadnictwo wiejskie województwa pomorskiego od połowy XVI do końca XVII wieku, 1994, 163. PS

Szopienice, cz. Katowic, dawniej wś: *Schepycenze* 1360 Kudera (fot. II); in *Szepienicz* ...

cmethonum villae Szepieniecz predictae, in *Szepieniecz*, *Szepieniecz*, *Szopieniecz* (1397)1596 Kat 39–45; *Szopomiecz*, *Szepemiec*, *Szepemiecz* (!) (1397)1652 Moško 73; *Szepyenyecz*, villa deserta ... *Szepenicza* 1470–80 DB II 204–5; *Skopenicz* (1474)XVI CdSil VI 97; dorffen nemlych Jazwcz, Kozinecz vnd *Schopienicze* 1536, *Schopienicze* 1537, *Sczepjenicze* 1542 Kat 55, 58, 171; *Szepiennice* (1552)1623, *Shepienicze* (1552) ok. 1700 Moško 73; *Sopienice* ok. 1590 Lustig 62; ex praedio militari villae *Siepienica* ... *Spzopienice* 1598 VisByt 92; *Sopienice* 1611 ŚSHT VI 328; in fundo *Szopinicensi*, *Szopienice* 1619 ŚSHT VII 340, 342; *Sopronitz* (!) 1636 IPles 112; *Schoppennitzer* [hammer] 1640 CdSil XXI 192; *Sopiniec* 1651 Moško 73; ze *szopienicz*, na *szopienicze*, na *szopieniczach* 1676 Lustig 362; na *Szopienicach*, kuznici *Szopienskiej* y Bogucicach 1680, na ... *Szopienicach*, na ... *Szopieniczi* 1698, na ... *Schopieniczach* 1699, Kuznica *Szopienska*, Inwentarz Huty *Schopiensky*, Na *Szopienicach* 1708 Kat 115, 126, 130, 133, 185, 186; *Schopienitz* 1723 KatKar 190, 138; *Schopienitz* 1736 MpWielOppol; *Schopienitz* 1783 Z II 118; Od Gromady *Szopienski*, z dworu *Szopienitz* ok. 1800 Moško 74; *Szopienitz* 1809 Lustig 435; *Schopinitz*, *Schopiënic* 1830 Kn 697; *Schopinitz*, *Szopiniec* 1845 K 608; *Szopienice* 1884 Kudera 48; *Schoppinitz*, *Szopienice* 1900 Myc 82; *Szopienice* (*Schoppinitz*) 1922 DzUŚI nr 13, poz. 43; *Szopienice*, -nic 1982 WUN III 407. — W świetle najstarszych zapisów pierwotnie *Szepieńce* (l. mn.) lub *Szepieniec*, z późniejszą ewolucją do formy *Szepienice* (upodobnienie do struktur patronimicznych), następnie *Szopienice* (może poprzez adideację do ap. *szopa*), ziemczone jako *Schoppinitz*. Nazwa niejasna. Według E. Moški n. o charakterze onomatopeicznym, w której podstawie tkwi psł. rdzeń **š̥bp-* oznaczający ‘ściśzony lub syczący, świszczący głos’, por. psł. **š̥apati*, czes. *šepat*, chorw. *šapati* ‘szeptać’ SEBor 601, co wydaje się jednak mało prawdopodobne. Teoretycznie można dopatrywać się tu n. rodowej od n. os. *Szepieniec* Snazw IX 273 (por. starsze n. os. związane ze wspomnianą podstawą **š̥bp-*: *Szepiota*, *Szepiecz*, *Szepieczycz*, *Szepielak* SSNO V 303–4, SEMot I 303), jednak współczesna geografia występowania nazw. *Szepieniec* wskazuje na jego ru-

skie pochodzenie. Nie można jednak wykluczyć, że n. pochodzi od ap. *szopa* (jak chcą H. Borek i S. Rospond) lub n. os. *Szopa*, *Szopin* SSNO V 318, gdzie mogło dojść do wahania w nagłosie analogicznie do stp. *szop* : *szep* ‘ławnik’ Sstp VIII 548. Lit.: SNGŚI XIII 151; BorGŚI 107; RospSE-MiG 137; RymNmiast 239; Lustig, Geschichte der Stadt Myslowitz in Ober-Schlesien, 1867, 62; Kudera, Historia parafii myślowickiej, 1934, 48; Moško, PJeż 1964, 71–7. PS

Szopin zob. Szopinek

Szopinek, wś, zamoj., gm. Zamość, 4 km na płn.-wsch. od Zamościa: *Szeppino* 1450 Bondyra 113; de *Schopyno* 1472 Rejlan 38; *Szapin* 1507, *Szapinszczy nobiles* 1508 ASK I 36, 17v, 34v; *Sepin villa* 1531 ASK I 36, 119; *Sepyn* 1535, *Sepin* 1536, *Sepyn* 1540, *Sepin* 1542 ASK I 37, 292, 375v, 465, 527v; *Szopyn* 1541 CzChelm-(Castr.Grab. N. 2, k. 104); *Zepin* 1564 ASK I 51, 230v; *Sepin* 1573, *Sepin* 1575, *Szepin* 1578, *Szepin* 1579, *Szepin* 1580 ASK I 36, 332v, 487v, 630, 695, 767v; *Sepin* 1582 ASK I 51, 653; *Sepin* 1589, *Sepin* 1593 SOZam 7, 43; *Szopinek* 1618 Bondyra 113; *Szepinek* 1662, *Szopinek* 1673 ASK I 72, 240v, 299v; *Szopin* 1688 AGAD(1/358/0/-/2596, k. 22); *Szepin* 1732, *Szupinek* 1743, *Szczepinek* (!) 1751 Bondyra 113; *Zupinek* 1779–83 MpMieg; *Szopinek* 1786 SOZam 58; *Szopinik* (!) 1827 Tabella II 225; *Szopinek* albo *Szepin*, *Szepinek* 1834 Stworzyński 64, 357; *Szopinek* 1839 MpKwat VI 11; *Szopinek*, wś, folw. 1892 SG XII 20; *Szopinek* 1921 Sk IV 128; *Szopinek* 1952 UW 162; *Szopinek*, -nka, *szopinecki* 1967 UN 122, 13. — Pierwotnie *Szepino*, później też *Szopin*, *Szapin*, *Sepin*, od n. os. *Szepa*, por. ukr. nazw. *Шена* (dziś głównie zach. Ukraina) i jego warianty *Шана*, *Сена*, *Сана* IrkESUP 645, 808, 814, z suf. -ino, -in. Późniejsze *Szopin* zapewne z ukr. zmianą *e > o po spółgłosce szumiącej lub w wyniku adideacji do pol. ap. *szopa*. Od XVIII w. forma deminutywna *Szopinek* (suf. -ek) zapewne w związku z degradacją miejscowości do folw. (por. Bondyra 113) lub jej niewielkimi rozmiarami. W. Makarski łączył n. z dźwiękonaśladowczą podstawą *szep-//sep-* (por. *szept*, *szeplenić*, *seplenić*), co uzasadniał nawiązaniem do szemrzącego ciekłu, jednak wydaje się to mało prawdopodobne. Lit.: Bondyra i in., Dzieje miej-

scowości gminy Zamość, 2010, 113–4; CzChelm 195; Makarski, Odantroponimizować toponimie, [w:] Onomastyka na pograniczach językowo-kulturowych, 2017, 67. PS

Szopiniec zob. Szopieniec

Szopowe, wś, zamoj., gm. Józefów, 4,5 km na płn. od Józefowa: Wieś *Szopowe*, Fol. *Szopowe* 1853 APLub(35/71/0/7.4.1/215); *Szopowe* 1877 Zin II 210; *Szopowe* 1887 SG VIII 408; *Szopowe*, wś 1921 Sk IV 123; *Szopowe* 1952 UW 152; *Szopowe*, -wego, *szopowski* 1967 UN 106, 27; gw. *šopovel/šopovo*, -ego, *šop’ański*. — Od ap. *szopa*, z suf. -owe (w gw. -owo; także różnica w formie przym.). BCz

Szopy, wś, elbl., gm. Gronowo Elbląskie, 5,5 km pld.-zach. od Elbląga: *Aschbuden* (1586) XVII Toeppen, Beiträge... 90; *Aschbuden* 1645 MpTBor; *Aschbuden*, Elbingsches Territorial Dorf 1789 Goldb II 4; *Aschbuden* 1796–1802 MpSchröt X; *Aschbuden* 1880 SG I 50; *Aschbuden* 1912 Meyers I 75; *Aschbuden* — *Szopy*, -p, *szopski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szopy* 1952 UW 189; *Szopy*, *Szop* 1982 WUN III 407. — Nazwa niem. *Aschbuden* od ap. *Asche* ‘popiół’ i ap. *Bude* ‘buda, chata’ w l. mn. Była to osada leśna, gdzie wyrabiano popiół, n. można tłumaczyć jako ‘budy popielarskie’. Po 1945 r. ustalono urządowo n. *Szopy*. Lit.: Żuławy 92; Toeppen, Beiträge zur Geschichte des Weichseldeltas, 1894, 90; Kerstan, Die Geschichte des Landkreises Elbing, 1925, 136–7. PS

Szopy zob. Szopa, Szopy Niemieckie, Szopy Polskie

Szopy Niemieckie, cz. Mokotowa w Warszawie, dawniej wś: *Szopy*, kol. 1807 Dziennik Departamentowy Warszawski, r. 1816, nr 15, 151; *Szopy*, Kolonista Gospodarz ... w *Szopach* zamieszkały 1825 APWarsz(72/174/0/-/18, k. 2v–3); *Szopy niemieckie* 1827 Tabella II 225; *Szopy Niemieckie* 1839 MpKwat IV 3; *Szopy Niemieckie*, kol. i os. fabr. 1892 SG XII 21; *Szopy Niemieckie* 1967 SM 1128. — Nazwa zestawiona; człon pierwszy zob. *Szopy Polskie*, człon drugi od przym. *niemiecki*. Wieś została założona przez władze pruskie, które osadziły kolonistów niemieckich w Szopach należących do karmelitów bosych warszawskich. W 1916 r. miejscowość przyłączono do Warszawy. UB

Szopy Polskie

Szopy Polskie, cz. Mokotowa w Warszawie, dawniej wś: *Sopi* 1456 Tym 208; *Wola Szluzowska dicta Szopy* 1471–73 SHGWarsz 278; *Szopi* 1539 SHGMz(AG 6845); *Soppi* 1580 ŻDz XVI 260; *Sopy* 1644 MK 190, 47; *Szopy* 1673, *Szopy* 1674 ASK I 72, 751v, 857; *Szopy* 1783 MpPerMz; *Szopy* 1802–03 MpGillyPr; *Szopy polskie* 1827 Tabella II 225; *Szopy Polskie* 1839 MpKwat IV 3; *Szopy Polskie* 1892 SG XII 21; *Szopy Polskie, Szop -kich*, cz. mta 1964 UN 37, 8; *Szopy Polskie* 1967 SM 1128; *Szopy Polskie, Szop -kich* XXI PRNG. — Od n. os. *Szopa*, w l. mn. Wieś została założona na gruntach należących do Woli Służewskiej//Wolicy Służewskiej i znany jest Jan *Szoppa* z tej wsi 1422 SHGWarsz 278. W XIX–XX w. *Szopy Polskie*; człon dyferencyjny od przym. *polski* (dla odróżnienia od *Szop Niemieckich*, założonych w okresie zaboru pruskiego). W 1916 r. wś przyłączono do Warszawy. Współcześnie n. ma charakter niestandardyzowany. Lit.: SHGWarsz 278. UB

Szor Stary zob. Stary Szor

Szorce, wś, łomż., gm. Trzcianne, 12 km na pñ.-zach. od Tykocina: *Cibarzewo* (1451)1675 AGAD(Kapicjana 44, 275–6); Joannem Szorc de *Cibarzewo* (1532), Joannis Schorc de *Cibarzewo* (1557) HMil 407; c *Шорць*, c *Щебарева* 1565 Lesmaitis 315; Joannis de *Szorce Cibarzewo* (1568) HMil 407; de *Szorcze* 1569 UPL 262; *Sorzce* 1574 MK 111, 330; z *Szorcow* 1574 HalBiał I 168; *Sorzce* 1576 Lupodl 98; *Szorcze, Szorzce Czibarzewo, Sorcze Czybarzewo* 1577 ASK I 47, 272v, 169v i 271; Villa *Sorzce* ... s *sorzcow* ... s *czibarzewa* ... *Sorzcow Sczibarzewa* (!) 1578, *Czibarzewo* 1579, Villa *sorzce czybarzewo* 1580, zastawa *Szorczow Czybarzewa*, Jeronim *Sorz Szczibarzewa* 1581 ASK I 47, 436v, 337v, 625, 709v; Villa *Szorce Cybarzewo* 1581 ASK IV 41, 115; *Sorzce* 1591 ASK I 47, 800; z *Szorc* 1631 Klint 34; *Szorce* 1661 ASK I 65, 862v; z *Szorcow* 1664 HalBiał I 168; Wies *Szorce* 1673 ASK I 70, 778v; *Szorce Cibarzewo*, Szlachtę Szorców Dziedzicow z *Cibarzewa* (1675) AGAD(Kapicjana 44, 272); *Szorce* 1677 ASK I 70, 934v; *Szorce* 1744 SDV 146; *Szorce, Sorce Cibarzewo* 1784 DekAug 223, 232; *Szorce Ciborzewo* (!) 1795 MpPerPd; *Szorce Rus, Szorce Litewski* (?) 1808 MpTex IX; *Szorce* 1808 ASC(Trzcianne, UMZ-

-1808–09, 632av); *Szorce*, wś 1892 SG XII 21; *Szorce* 1921 Sk V 17; *Szorce, Szorc* 1982 WUN III 407; gw. *šorce, šorc, šorcoski*. — Początkowo n. *Cibarzewo*, z suf. *-ewo*, od n. os. **Cibar*, odpowiednika n. os. *Cibor* (: *Czścibor, Czczibor*) SSNO I 361, z brus. akaniem (por. brus. n. m. *Цыбары*, dawniej pol. *Cibory*, obw. grodzieński, Białoruś). Późniejsza n. *Szorce* (w XVI–XVIII w. też n. zestawiona *Szorce-Cibarzewo*) od n. os. *Szorc* (por. zapisy z lat 1532–57), w l. mn. Szorcowie ze wsi Sławiec w pow. łomżyńskim osiedlili się w XV w. na Podlasiu, gdzie po 1522 r. Jan Szorc herbu Mora otrzymał dobra Cibarzewo. Efemerycznie (na mapie z 1808 r.) w odniesieniu do wsi Szorce pojawiają się zapisy z dodatkowymi członami *Rus* (*Ruskie?*) i *Litewski* (*Litewskie?*), zapewne odetnicznymi. W niektórych źródłach dotyczących XVIII–XIX w. wymieniana jest także n. m. *Szorce-Krynice*, por. *Krynice* 1744 SDV 146; *Szorce Krynice* 1767 Maroszek, Studniarek 250; *Krynice* 1784 DekAug 180; *Szorce Krynice* 1808 MpTex IX; *Szorce Krynice* 1839 MpKwat VI 5, *Szorce-Krynice* 1892 SG XII 21. Zapisy te odnoszą się do wsi *Krynica* (6), ale w NMPol V 371 nie zostały uwzględnione. Lit.: HalBiał I 168; GórnrPd 14; MarPogr 24; Maroszek, Studniarek, Dzieje Trzciannego i obszaru gminy Trzcianne w XV–XX wieku, 2004, 247–50. IN/PS

Szorce-Cibarzewo zob. Szorce

Szorcówka, wś, zamoj., gm. Skierbieszów, 16 km na pñ.-wsch. od Zamościa: *Szorcuwka* ... neu angelegtes Dorf 1802 Crusius III/2, 419; *Szorcowka* ... w *Szorcowce*, z wsi *Szorcowki* 1812 APLub(35/1921/0/1/97, k. 3, 7); na *Szorcowce* 1826 APLub(35/1921/0/2.4/28, k. 7); *Szorcówka* (!) 1827 Tabella II 225; Howiec ... z wsią *Szorcowką* 1840 DzUrz(G. Lubel. 462); *Szorcówka* 1877 Zin II 210; *Шорцовка* 1877 SpisLub 62; *Szorcówka* 1883 KolbLu I 336; *Szorcówka*, wś 1892 SG XII 21; *Szorcówka* 1921 Sk IV 126; *Szorcówka, -ki, szorcowiecki* 1967 UN 122, 32. — Od nazw. *Szorc* Snazw IX 321, z suf. *-ówka*. Nazwisko dobrze poświadczone w tej części Lubelszczyzny na pocz. XIX w. (głównie w pobliskich par. Tarnogóra i Krasnystaw). PS

Szorcz zob. Szarcz

Szory zob. Lady (1)

Szosa Turecka, wś, kal., gm. Żelazków, 2 km na pñ.-wsch. od Kalisza: *Szosa Turecka* 1948 Ferski II 123; *Szosa Turecka* 1952 UW 68; *Szosa Turecka*, -sy -kiej, *turecki* 1971 UN 80, 41; *Szosa Turecka*, -sy -kiej 1982 WUN III 407. — Od nieoficjalnej n. drogi *Szosa Turecka* (obecnie ul. Warszawska), prowadzącej z Kalisza w kierunku Turku, przy której miejscowość powstała, por. na *szosie tureckiej* 1893, *Szosa Turecka* 1922 Gazeta Kaliska nr 32, s. 1, nr 7204, s. 4. PS

Szostak zob. **Szostaki** (3)

Szostaki (1), wś, biał., gm. Kodeń, 27 km na pñd. od Terespolu: *Szostaki*, młynarze 1790 SHGPd-(Tarpod); *Szostaki* 1801–04 MpHeld; Z Wsi *Szostakow*, w *Szostakach* 1810 APLub(35/1843/0/1/1, s. 8); *Szostaki* 1827 Tabella II 225; *Szostaki* 1839 MpKwat VII 6; *Illocmaku* 1866 GPKP VII 9; wś *Szostaki* v. *Szartaki* (!) 1883 SG IV 240; *Szostaki* al. *Szartaki* (!) 1892 SG XII 22; *Szostaki* 1902 Przew II 217; *Szostaki* 1921 Sk IV 5; *Szostaki*, -ków, *szostacki* 1966 UN 105, 41. — Od n. os. *Szostak* SSNO V 319 (: *szostak* ‘dawna jednostka pieniężna składająca się z sześciu części’ SW VI 649, może też w znaczeniu ‘szósty syn/szóste dziecko’), w l. mn. IN

Szostaki (2), wś, biał., gm. Sidra, 10 km na pñd.-wsch. od Dąbrowy Białostockiej: села *Szostakow* Morhow piat, poddanym Naszym Sela *Szostakowo* (!) ... tohoż Sela Naszoho *Szostakow*, onyi Khrunt ... Sela *Szostakow* (1563)1826 MK 410, 1939–41; Wies *Szostaki* 1676 RevGr 650; *Szostaki* 1744 SDV 97; *Szostaki* folwark ekonomiczny i wieś 1784 DekGr 104; Folwark *Szostaki* 1794 TabGr 258; *Szostaki* 1827 Tabella II 225; *Szostaki* 1892 SG XII 22; *Szostaki* 1921 Sk V 76; *Szostaki*, -ków 1982 WUN III 408. — Pierwszy cytat pochodzi z XIX-wiecznej kopii dok. z 1563 r. (transliteracja cyrylicznego tekstu). Potwarzającą się w nim formę dopełniacza *Szostakow* (w oryginale zapewne *Шостаковъ*) błędnie zapisano jako *Szostakowo*. IN/PS

Szostaki (3), wś, zamoj., gm. Łukowa, 13 km na pñn.-zach. od Tarnogrodu: Ná tey Tánwi ... Młyn *Łabęć*, álbo *Szostak* 1688 AGAD(1/358/0/-/2596, s. 123–4); Na Grzybowym: Jędrzey *Szostak* ..., Paweł *Szostak*, Młyn *Szostakow* Spustoszoyny 1759 APLub(35/71/0/2.1.13/1366, s. 19–20); de *Szosztaki* 1769, de *Szosztaki* 1772, Baptisavit

Filium nomine Simonem LL Michaelis et Annae *Szostakow* ... De *Szostaki* 1773, Martinus Szpstak ... de silva *Szostaki* 1774, Thomas Osuch de Osuchy ... et Agatha *Szostakowa* de *Szostaki* 1775 ASC(Łukowa, U-1744–76, s. 250, 273, 290, 306, 313); *Szostakj* Chal. 1779–83 MpMieg; *Szostaky* 1802 Crusius III/2, 420; u *Szostakow* ... *Szostacy* wszyscy procz czynszu ... odbywaią do Młynow Skarbowych Siekiernych Dni Osmdziesiąt cztery 1808 APLub(35/71/0/3.3.3/2560, k. 34); *Szostaki* 1827 Tabella II 225; Wieś *Szostaki*, [Za] *Szostakami*, z przyległościami *Szostaków* i Osuchów 1833 APLub(35/71/0/7.4.1/207); *Szostaki* 1839 MpKwat VI 11; *Szostaki* 1892 SG XII 22; *Szostaki* 1921 Sk IV 8; *Szostaki*, -ków, *szostacki* 1967 UN 106, 34; gw. *šostaki*, -uf, *šostacki*; też *šustaki*. — Dawniej n. młyna na rz. Tanwi, ta od n. os. *Szostak* (por. zapisy z 1759 r.), najpierw w formie singularnej, później pluralnej. Nazwa oboczna od n. os. *Łabędź* RymSEN II 30. Postać gw. *Szustaki*, z przejściem nieakcentowanego *o > u*. PS

Szostaki zob. **Obiedzino Górne, Szóstaki** (1, 2), **Żochy** (1)

Szostaki-Dąbrowa zob. **Szóstaki** (2)

Szostakowice (1), wś zaginiona, wchłonięta przez Wyszkwowice, wroc., gm. Domaniów, 12 km na pñd.-zach. od Oławy: *Schostacowitz* 1352 ZfGS XLI 382; *Schostacowicz* 1357 RegŚl III nr 519; *Schostacowicz* 1361 ZfGS VI 34; *Schostekowicz* 1362(?) ZfGS LI 153; *Schostakowicz* ok. 1425 Darst III 219; *Schostkawitz* 1500, 1506, *Schostakowitz* 1514, *Szostakowitz* 1534, *Schostagkowitz* 1585 ZfGS XLI 382, 383. — Od n. os. *Szostak* SSNO V 319, z suf. -owice. Na podstawie zapisów dla tej miejscowości ustalono powojenną n. wsi *Szostakowice* (2). Lit.: DomWr 113. PS

Szostakowice (2), wś, wroc., gm. Święta Katarzyna, 4,5 km na pñd. od Siechnic: *Schakowicz* allodium 1353 LandB 102; *Schockow* (1357) RegŚl III nr 443; *Sakowicz* (1390) K 600; *Sakowicz* 1391 ZfGS XXI 255; *Tschockwitz* 1644 MpDSBres; *Schockwicz* aus dem Ooppelischen (!) 1654 SMDŚ III 445; *Zackwitz* 1666/67 J I 384; *Schockwitz* 1736 MpWielWrat; *Schokwiz* 1783 Z I/3, 67; *Schockwitz*, *Zokowicze* 1830 Kn 689; *Schockwitz*, *Zokowice* 1845 K 600; *Schockwitz* 1913 Meyers II 739; *Schockwitz* — *Szostakowice*, -ic, *szostakowicki* 1948 MPol nr 14, poz. 55;

Szostakowo

Szostakowice, -wic, przys. 1982 WUN III 408; *Szostakowice*, -wic, *szostakowicki* 2024 DzU poz. 1931. — J. Domański i S. Rospond przyjmują pierwotną postać *Żakowice*, od n. os. *Żak* SSNO V 4, z suf. -owice, XIX-wieczne pol. *Zokowice*, notowane u J. G. Kniego, z widocznym mazurzeniem, natomiast *o* w nagłosie musiałyby pochodzić już z niem. formy substytucyjnej *Schockwitz*. Niemieckie formy substytucyjne *Tschockwitz* i *Zackwitz* z XVII w. sugerują jednak nagłosowe Cz-//C-. W tym kontekście warto wspomnieć o zapisie villa *Cathowitz* ok. 1300 CdSil XIV 44, który K. Eistert (ZfGS LXXII 349) identyfikuje z Szostakowicami w związku z faktem, iż w dok. występuje obok Zdanowa (Szdanow villa) wchłoniętego przez pobliski Stary Śleszów. W. Taszycki (RiSP I 308) i W. Lubaś (JPol XLVII 198) zapis *Cathowitz* odczytywali jako *Katowice*, zaś S. Rospond jako *Kotowice* (RospPatrŚl 35). Eistert natomiast widzi tu antroponimiczną podstawę *Czako* (można założyć, że w zapisie *Cathowitz* traktował grafem *t* jako błędne zapisanie *c*, co niierzadkie), por. stp. n. os. *Czak* SSNO I 398. Z uwagi na skąpą dokumentację źródłową najbardziej prawdopodobna pozostaje jednak propozycja Domańskiego i Rosponda (*Żakowice*). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szostakowice* w oparciu o zapisy dla zaginionej miejscowości, zob. *Szostakowice* (1). Lit.: DomWr 113; RospPatrŚl 170. PS

Szostakowo, wś, biał., gm. Czyże, 7,5 km na płn.-zach. od Hajnówki: b *Ilhocmakoe* 1567 Lietuvos Metrika, kn. 51, s. 79; Siolo *Szostakowo* 1571 ASK I 47, 27; siolo *Szostakow* 1576 Lupodl 131; *Sostakowo* 1577 ASK I 47, 93v; *Szostakow* 1603 MK 148, 179–179v; *Szostakowo* 1661–64 Kond 197; Wies *Szostakowo* 1673 ASK I 70, 371; *Z Szostakowa* 1690 RPodBL 108; Wies *Szostakowo* 1776 OpRukWil IV 139; *Szostakowo* 1892 SG XII 23; *Szostakowo* 1921 Sk V 22; *Szostakowo*, -wa 1982 WUN III 408; gw. brus. *šostakovo*, -a, *šostakouški*. — Od n. os. *Szostak*, z suf. -owo, okresowo -ów. Lit.: Kond 197. IN

Szostakowo zob. **Szostaki** (2)

Szostakówka, cz. wsi Nowokornino, dawniej wś, biał., gm. Hajnówka: *Szostakowka Kuraszowska* 1609 Lustracje 12, 25; *Szostakowka Kuraszowska*, siolo ma włók 6, obrabiają poddani z Kuraszewa 1616 Kond 197; Wioska *Szosta-*

kowka 1674 ASK I 70, 449; Wioska *Szostakowka* 1776 OpRukWil IV 139; *Szostakowka* 1788 SHGPd(rkps DA nr 11614); Staropole w *Szostakówce* 1964 Mp-25(Hajnówka); *Szostakówka*, -ki 1982 WUN III 408; gw. brus. *šostakouka*, -ki. — Od n. m. *Szostakowo*, z suf. -ka, początkowo z członem odróżniającym od n. m. *Kuraszewo* (1). Lit.: Kond 197. IN

Szostakówka Kuras(z)owska zob. **Szostakówka**

Szostek, wś, siedl., gm. Wodynie, 11 km na płn. od Stoczka Łukowskiego: *Szostek* 1783 MpPerMz; *Sustek* 1783–84 RejKor 761; *Szostek* 1801–04 MpHeld; *Szostek* 1827 Tabella II 225; *Szostek*, folw. 1839 MpKwat V 5; *Szóstek* 1892, *Szostek* 1893 SG XII 23, XIII 730; *Szostek* 1921 Sk IV 97; *Szostek*, -tka 1982 WUN III 408. — Od n. os. *Szostek*, *Szóstek* RymSEN II 548. UB

Szostek zob. **Szustek**

Szostka zob. **Szóstka**

Szostka Duża, dziś *Szostka*, wś, włoc., gm. Radziejów, 5 km na płn.-zach. od Radziejowa: cum villa *Czestkonis* (1103)1198 KW I 41; *Sosnka* 1250 Kuj 187; *Sostuca* (1303)1538 CdP I 166; *Sossnka* 1351, *Sosznka* 1426 CdP II 295, 416; *Sosnka* 1489 Lupbrz 137; *Sosznka* 1531 ASK I 29, 112; *Sosnka* 1534 InwWłoc 18; *Sossnka* 1553 ASK I 29, 276v; *Ssosznka* 1553, *Szosnka* 1557, *Sosnka* 1567, *Sossnka* 1576, *Sonska* (!) 1577, *Sosznka* 1579 ASK I 29, 205, 254v, 404, 340v, 440, 495; *Szosznka* 1581, *Sonsnka Spiritualis* (!) 1582 ASK I 30, 597, 659; Praedium *Szosnka* 1582 Vlad XIII 15; *Sosnka* 1583 ASK I 30, 720v; *Sosnka* 1584 Vlad XXII 156; *Sosnka* 1589 ASK I 30, 765v; *Sosnka*, villa, *Szosnka* 1598 Vlad XXI 82, 93; *Szosthka* 1598 Font XXXVI 21; *Sosnka* 1634 Rpodbrz 234; *Sosnka* 1674 Rpodg 159; *Szostnka* 1783–84 RejKor 855; *Szostka* 1784 MpPerPł; *Szostka* 1827 Tabella II 225; *Szostka* 1839 MpKwat II 2; *Szóstka* 1892 SG XII 23; *Szóstka* 1952 UW 46; *Mała Szostka*, -lej -ki, *Szostka Duża*, -ki -żej, *szostkowski*, dwie wsi 1971 UN 182, 33, 34; *Szostka Duża*, -ki -żej, wś, *Szostka Mała*, -ki -lej, kol. 1982 WUN III 408; *Szostka Duża*, po zmianie *Szostka*, -ki, *szostecki* 2011 DzU nr 291, poz. 1711. — Pierwszy zapis zlatynizowany należy traktować jako deskrypcję ‘wieś Czestka’ (por. n. os. *Czestek* SSNO I 422), która

rozwinęła się w formę dopełniaczową **Czestka*. Kolejna forma *Sosnka* powstała wskutek zniekształceń ortograficznych lub adideacji do ap. *sosnka* ‘mała sosna’. Zmiana w *Szostka*//*Szóstka* mogła się dokonać na gruncie gwarowym (formy dial. *šosnka*, *šosnki* funkcjonowały do roku 1897 Szewczyk 114) w wyniku wymiany *-snk-* > *-stk-*, podobnie jak w przypadku form *czosnku* > *czostku* czy n. wsi *Wisnka* od n. lasu *Wisnka* SG XIII 617. Od 2. połowy XX w. notowane też n. zestawione *Szostka Duża* oraz *Mała Szostka*//*Szostka Mała*, kol., efemerycznie wś. Człony odróżniające od przym. *duży*, *mały*. Lit.: SHGKu(materiały) 441; Szewczyk, Acta Universitatis Nicolai Copernici. Filologia Polska XII 114–8. KS

Szostka Mała zob. **Szostka Duża**

Szostki zob. **Szóstka**

Szostkowice zob. **Szotkowice**

Szoszowy, cz. Žor, dawniej wś, kat.: *Sasow* ok. 1300 CdSil XIV 110; *Schaschaw* 1412 Orlik 37; *Sezassow* 1415, Nicolaus Szassowski von *Szassow* 1436 Weltzel 37, 45; *Schassaw* 1448 Orlik 39; [Wüst] *Ssassowe* 1556 Weltzel 83; *quinque casae Soschovienses* 1687/88 J II 433; *Zarzowa* (!) 1736 MpWielRat; *Zarzowa* (!), *Schoschow*, *Schorsow* Vw. (!) 1809 MpAtSchl 24; das Vorw. *Schorsow* (!) und der Ort *Schoschow* 1812 AGE XXXVII 478; *Szossow* 1821 Rumpf III 85; *Szossow* (*Stschosow*) 1830 Kn 715; *Schoschow* 1830 MpSchlKr(Opp IX); *Szoszow* 1835 AmtOppeln (Extr. Beil. z. Amtsbl. XXIX, 6); *Szoszow* 1845 K 19; *Szoszow* 1865 Triest 798; Colonie *Schoschow* 1871 GemGut V 350; *Schoschow* 1900 Myc 82; *Schoschow*, Gemeindeanteil, Gutsanteil [Baranowitz] 1905 GemLex VI 308, 313; *Schoschow*, Kol., Vw. 1913 Meyers II 757; *Szaszów* 1920 PrusŚG 74; *Szoszowy* 1927 SkKam 72; *Szoszowy* 1933 SkBy 1685; *Szoszowy* 1933 Mp-100(48-27); *Szoszowy*, -wów 1982 WUN III 408; *Szoszowy*, -wego (!) 2013 DzU poz. 200. — Pierwotnie *Szaszów* lub *Saszów*, od n. os. *Szasz*, *Sas*(z) SSNO V 19, SEMot I 262 (por. n. m. *Šašovice* na Morawach, od n. os. *Šaš* HosŠram II 544), z suf. *-ów* (końcówka *-owe* w zapisie z 1556 r. to już zapewne wynik zniemczenia). Wtórna postać *Szaszów*, zniemczona jako *Schoschow*, powstała może przez skojarzenie z gw. ap. *szasz*, *szosz* ‘trzcina posieczona’, od którego H. Borek wywo-

dził n. omawianej miejscowości, czemu jednak przeczy wokalizm zapisów do XVI w. (autor dysponował jedynie poświadczeniem z ok. 1300 r.). W XX w. n. uległa pluralizacji (*Szoszowy*) zapewne przez analogię do wielu innych śląskich n. m., por. np. *Bojszowy*, *Krasowy*, *Niebozowy*. Lit.: SNGŚI XIII 152; BorGŚI 74; Weltzel, Geschichte der Stadt Sohrau in Ober-Schlesien, 1888, 37, 45, 83; Orlik, Baranowic. Szkice z dalszych i bliźszych dziejów, 2012, 37, 39. PS

Szoszów zob. **Szoszowy**

Szotkowice, cz. Jastrzębia-Zdroju, dawniej wś, kat.: Johanne Brunonis, Clemente de Wansow, Ottone de *Schotkowicz*, Nocilao de Poncow, Mathia de Panewicz canonicis Wratizlouiensibus 1360 Bre 333–4; De villa *Szotkowicz* 1652, *Schotkowice* 1679 J II 36, 249; *Schotkowitz* 1724 MpDSTesch; *Schalkowitz* (!) 1736 MpWielRat; *Schatkowitz* 1743 SNGŚI XIII 152; *Schotkowitz* 1837 AmtOppeln nr 47, 732; *Schotkowitz* [cz. Moszczenicy] 1845 K 419, 609; *Schotkowitz* 1865 Triest 779; Colonie *Szotzkowitz* 1871 GemGut V 352; *Schotkowitz* 1874 AmtOppeln nr 39, 53; *Schotzkowitz* 1885 GemLex VI 408; Do M[oszczenicy] należy przyległa wieś *Szotkowice* 1885 SG VI 729; *Szotkowice* 1892 SG XII 23; *Schotkowitz* 1913 Meyers II 758; *Szotkowice* 1920 PrusŚG 75; *Szotkowice*, -wic 1982 WUN III 408. — Od n. os. *Szotek* AntrP V 64, z suf. *-owice*. Nazwę zniemczono jako *Schotkowitz*. Izolowana postać *Szostkowice* jest zapewne wynikiem omyłki (por. jednak n. os. *Szostek* SSNO V 319). Błędna forma *Schalkowitz* z mapy J. W. Wielanda z 1736 r. została powtórzona na bazujących na niej mapach z XIX w. (1809 MpAtSchl 23, 1828 MpSchlKr(Opp IX), 1830 MpRey nr 191). Lit.: SNGŚI XIII 152; BorGŚI 183. PS

Szotland zob. **Szkocja** (1), **Szkoty**

Szowsko zob. **Szówsko**

Szozdy, wś, zamoj., gm. Zwierzyniec, 4,5 km na pld.-zach. od Zwierzynca: *Szosdy* Chal. 1779–83 MpMieg; stawił się Jakob Trubak ... zamieszkały u *Szozdow* 1810 ASC(Górecko, U-1810, s. 11–12); z wsiami zarobnemi: Terespol, Paczosity, *Szozdy* i różni Budziarze 1823 Gazeta Warszawska nr 78, 1802; *Szordy* (!) 1827 Tabella II 225; *Szozdy* 1839 MpKwat VI 11; *Szozdy* 1892 SG XII 26; *Szozdy* 1921 Sk IV 127; *Szozdy*, -dów, *szoździań-*

Szóstaki

ski 1967 UN 106, 42; gw. *szody*, *-duf*, *szóżyński*. — Od nazw. *Szozda* Snazw IX 324, w l. mn.; Zamojsczyzna stanowi największe skupisko nosicieli tego nazwiska, występuje ono również na zachodzie Ukrainy. Osada leśna (budziarska) została założona przez część rodziny Szozdów z sąsiedniego Tereszpolu między 1763 a 1766 r., por. baptisavi ... Paulum, Filium ... Stanislai et Anastasiae *Szozdow* de Villa Tereszpol 1763, Baptisavi Infantum nomine Antonius ... Stanislai et Anasziae (!) Szozdow ... Infans vero de Sylwa 1766 ASC(Górecko, U-1762–77, k. 10v, 27). W zapisie z 1766 r. w odniesieniu do tych samych osób pojawia się już określenie *z lasu* (łac. *de silva*). PS

Szóstaki (1), wś, kiel., gm. Radoszyce, 5 km na płd. od Radoszyc: *Szostaki* 1783–84 RejKor 223; *Szostaki* 1789 Lusand I 116; *Szostaki* 1791 MpPerSd; *Suftaki* 1801–04 MpHeld; *Szostaki* 1802 Crusius III/2, 420; *Szostaki* 1827 Tabella II 225; *Szostaki* 1859 MpChrz; *Szóstaki* 1877 Zin II 210; *Szostaki* 1892 SG XII 22; *Szostaki* 1921 Sk III 47; *Szustaki* 1933 DzUrz(W. Kiel. nr 29, poz. 184); *Szustaki* 1952 UW 117; *Szostaki* 1961 Mp-25(Końskie); *Szóstaki*, *-ków*, *szóstakowski* 1966 UN 24, 74. — Od n. os. *Szostak*, *Szóstak* RymSEN II 548 (por. *szostak* ‘dawna jednostka pieniężna składająca się z sześciu części’, też *szóstak* ‘szóste dziecko w rodzinie’), w l. mn. Lit.: KopKiel 270. IN

Szóstaki (2), dziś *Szostaki*, wś, łomż., gm. Jedwabne, 10 km na wsch. od Jedwabnego: Wladislaus dux dat Borzym et Stefano 10 mansos ... super fluvio Biebrza in terra Visnensi 1444 HMil 80; inter clenodium Dąbrowy Marcum de *Szostaki* 1465 HMil 81; *Schostaky* 1465 ZHer nr 252; *Sosstaky* 1469 MK 5, 85v; Mathiam de *Szostaki* ex armis seu clenodio Dąbrowy 1473 HMil 81; *Schostaky* 1490 MK 6, 236v; *Sostaki* 1531 ZHer nr 1014, 1015; *Shostaky* 1534, *Sostaki* 1577 ASK I 38, 58v, 729v; *Szostaky* ... N. Adamus Dąbrowski 1662, *Szostaki* 1674 ASK I 66, 6v, 84v; *Szostaki* Dąbrowa 1675, *Szostaki* Dąbrowa 1743 HMil 81; *Szostaki* dąbrowa 1783 MpPerMz; *Szostaki* 1783–84 RejKor 662; *Szostaki* 1827 Tabella II 225; *Szostaki* 1892 SG XII 22; *Szostaki* 1921 Sk V 45; *Szostaki* 1967 SM 1128; *Szóstaki*, *-ków* 1982 WUN III 408; *Szostaki*, *-ków*, *szostacki* 2015 DzU poz. 2277. — Okresowo *Szostaki-Dąbrowa*; człon

drugi od n. herbu *Dąbrowa*, którym pieczętowali się właściciele wsi. Lit.: ZMaz 356. UB

Szóstek zob. **Szostek**

Szóstka, wś, biał., gm. Drelów, 12 km na płd. od Międzyrzecza Podlaskiego: Wies *Sostki*, (Greg) orius Koscienski praezbiter *Sostiensis*, in villa *Sostki*, Grzegorz Koszczenski pr. *Soscki* 1662 AWAK XXXIII 499; *Szostka* 1673, *Szostka* 1674 ASK I 70, 269v, 310; Paroch Cerkwii *Szosteckiej*, z *Szostki* 1775 ASC(Szóstka-gr., UMZ-1775–98, s. 1); *Szustka* 1778 AGAD(Zb. Kart. 457-10); do Cerkwii *Szosteckiej* (1792) ChKGk 510, k. 12; *Szostka* 1795 MpPerPd; *Szustka* 1801–04 MpHeld; *Szostka* 1802 Crusius III/2, 420; *Szostka*, Cerkwii parochialney *Szosteckiej*, Wieś *Szóstka* 1813, *Szóstka*, w *Szóstce* 1816, z *Szustki* 1817, *Szostka* 1819 ChKGk 510, k. 2, 20–4, 1, 26v, 41a; *Szostka* 1827 Tabella II 225; *Szustka* 1839 MpKwat VI 8; *Szóstka* 1877 Zin II 210; *Szóstka* 1892 SG XII 23; *Szóstka* 1921 Sk IV 90; *Szóstka*, *-ki*, *szóstecki* 1970 UN 119, 31. — Miejscowość powstała w połowie XVI w. Nazwa *S(ε)ostki//Szostka* zapewne od n. os. *Szostka* (: stp. *szosty*, *szósty*) RymSEN II 547 (na Podlasiu por. Станиславъ *Шостка* 1567 Popis 910), początkowo w l. mn. i w formie zmazurzonej. Współcześnie nazw. *Szostka* występuje wyłącznie w tej części Lubelszczyzny, co omawiana miejscowość (głównie w pow. radzyńskim). Wtórnie *Szóstka* z wyrównaniem do *szóstka*, *szósty*. Lit.: AtPd 89; Mironowicz, Rocznik Białkopodlaski XXVI 26. IN/PS

Szóstka zob. **Szostka Duża**

Szówsko, wś, przem., gm. Wiązownica, 3,5 km na płn.-wsch. od Jarosławia: *Schowscho* (!) (1387)1427 KMłp IV 19; *Schowsko* 1440, *Sowsko* 1449, *Szowzko* 1450 AGZ XIII nr 1455, 3902, 4228; *Schowsko* 1487, *Szowsko* 1490, *Szowsko* 1491 AGZ XIX nr 341, 423, 465; *Szowsko* 1508, *Sowsko* 1515 ŻDz XVIII/1, 113, 135; *Szowzsko* (!) 1515 Matr IV/1, nr 2603; *Schowsko* 1589 ŻDz XVIII/1, 4; wieś *Sussko* (1642)XIX PZH 237; *Szusk* 1648 ADP 40, k. 315; *Szuwsko* 1663, *Szowsko* 1673 ASK I 65, 453v, 487; *Szuwsko* 1753 ADP 179, k. 44; *Szusk* (!) 1779–83 MpMieg; *Szuwsko* 1788 MJ 19, XIII, 48(2), 45; *Szuwsko* 1794 Ga Ss2v; *Szuwsko* 1851 Sch 25; *Szówsko* al. *Szuwsko* 1892 SG XII 26; *Szuwsko* 1902 ŻDz XVIII/1, 4; *Szówsko* 1921 Sk XIII 14; *Szówsko*, *-ka*, *szów-*

ski 1965 UN 57, 77. — Od podstawy *šev- (zob. *Szewna*), z suf. -sko i ukr. przegłosom *e > o po szumiącej. Lit.: Rudnicki, SIOc XI 105–9; Przyboś, PZH VIII–IX 237. BCz

Szpaczkowy Łęki zob. **Łęki Szlacheckie**

Szpak (1), dziś *Nowe Szpaki*, *Stare Szpaki* i *Szpak-Kolonia*, trzy wsi, biał., gm. Stara Kornica, ok. 13 km na płn.-wsch. od Łosic: [*Szpak*] (1525) *ŹDz XVII/2*, 204; *Szpak* 1576 *Lupodl* 80; *Szpak* 1577 *MK* 115, 365v–366; *Spaki* 1577 *ASK* I 47, 762v; *Spaky* wies 1578 *ASK* I 62, 158v; *Spaki* 1580 *ASK* I 47, 547v; ze ... *Szpaków* 1580 *ŹDz XVII/1*, 60; *Spaki* 1595 *MK* 139, 278–278v; *Szpak* 1606 *MK* 153, 10–10v; *Szpak*, *Spaki*, we wsi *Spakach* 1662 *AWAK XXXIII* 430; w *Szpakach*, *Wies Szpak* 1674 *ASK* I 70, 286; *Szpak* 1795 *MpPerPd*; *Spaky*, *Spaki* 1801–04 *MpHeld*; *Szpak* 1802 *Crusius III/2*, 420; *Szpak*, dwie wsi 1827 *Tabella II* 225; *Szpak* 1839 *MpKwat VI* 7; *Szpak*, wś i folw. 1877 *Zin II* 210; *Szpak*, wś i folw. 1892 *SG XII* 26; *Szpak*, wś i folw. 1921 *Sk IV* 42; *Szpak Stare*, *Szpak Nowe*, *Szpak*, trzy wsi 1952 *UW* 34; *Nowe Szpak*, -wych -ków, *Stare Szpak*, -rych -ków, *Szpak-Kolonia*, -ków-nii, *szpakowski* 1971 *UN* 128, 6, 7. — Od n. os. *Szpak* SSNO V 320 (: *szpak*), w l. mn. Członny odróżniające n. zestawionych od przym. *nowy*, *stary* i od ap. *kolonia* w znaczeniu osadniczym. IN

Szpak (2), wś, biał., gm. Wyszki, 11,5 km na płn.-wsch. od Brańska: *Wies Malesie*. W niey z obrubem *Spokowskiem* ..., *Obrus* (!) *Spaki* 1558 *AWAK XIV* 26, 41; *Spaky*, boiar *Spakow* 1563 *Kond* 197; *Spaki* 1580 *ŹDz XVII/1*, 123; *Villa Spakj* 1581 *ASK IV* 41, 142; *Wies Szpak* Bojarowie 1661–64 *Lustracje* 64, 563; *Szpak* 1673, *Wies Szpak* 1674 *ASK* I 70, 369v, 446v; *Szpak* 1775–89 *SHGPd*(rkps DA nr 11630); *Szpak* 1795 *MpPerPd*; *Szpak* 1859 *MpChrz*; *Szpak* 1892 *SG XII* 26; *Szpak* 1921 *Sk V* 29; *Szpak*, -ków 1982 *WUN III* 408. — Od n. os. *Szpak*, *Spak*, w l. mn., używanej przez ród bojarów, por. *Wasko Szpak*, *Ustian Szpak*, *Sitko Spak* (ze wsi *Malesze*) 1558 *AWAK XIV* 41. Lit.: *Kond* 197; *HalBiał I* 169. IN

Szpak (3), przys., dawniej wś, ciech., gm. Dzierzgowo, 15 km na wsch. od Mławy: *Szpak* 1474 *MK* 6, 64; *Spaki* 1527 *SHGMz*(Ep. 204, 342v); *Spaki* 1567 *ŹDz XVI* 339; *Villa Spaki* 1673

ASK I 66, 394v; *Szpak* 1783–84 *RejKor* 467; *Szpak* z rogalą 1827 *Tabella II* 225; *Szpak* 1892 *SG XII* 26; *Szpak* 1921 *Sk I* 129; *Szpak*, -ków 1982 *WUN III* 408. Lit.: *BorkCiech* 181. UB

Szpak zob. **Kaputy**

Szpak-Kolonia zob. **Szpak** (1)

Szpak Nowe zob. **Szpak** (1)

Szpak Stare zob. **Szpak** (1)

Szpakowo, wś, biał., gm. Jaświły, 7,5 km na płn.-wsch. od Moniek: *Szpakowo*, *Spakowo* (1493)1618 *Wln* nr 400, fals.; do *Шпакова*, село *Шпаково*, подъ дворомъ *Шпаковомъ* 1536 *ASR* I 19; *Szpakow* ok. 1560 *KHKM XIV* 290; *Wies Szpakowo stáre*, *Wies Szpakowo wielkie*, [Vłowe miody] w *szpakowie wielkiem* 1571 *ASK LVI* 69, 54, 56, 87v; *Sioło Spakowo Stare*, *Sioło Spakowo Wielkie* 1571 *ASK I* 47, 20, 20v; *Sioło Szpakowo* w tim sielle wlok 14, ... *Sioło Szpakowo wielkie* to na folwark obrocono 1573, *Folwark spakowo* 1573 *ASK LVI* 110, 55, 62; *Szpakowo* 1576 *Lupodl* 78, 79; z woitowstwa *szpakowskiego* 1578 *ASK I* 47, 484v; *Folwark Szpakow*, *Sioło Spakowo* 1602 *Lupodl* 48, 49; *Spakow* *Folwark y Woitostwo* 1603 *AGAD*(Arch. Zamoyskich 2945, k. 20); *Folwark Szpakowski*, *Wies Szpakow* 1645 *ASK LVI* 110, 82v, 83; *Folwark Szpakow* 1664 *AGAD*(Arch. Zamoyskich 2945, k. 105); *Praedium Szpakowo*, *Wies Szpakow* 1677 *ASK I* 70, 926v; *Szpakowo* 1744 *SDV* 147; *Szpakowo* 1784 *DekKn* 154; *Szpakowo* 1795 *MpPerPd*; *Szpakowo* 1859 *MpChrz*; *Szpakowo* 1892 *SG XII* 26; *Szpakowo* 1921 *Sk V* 15; *Szpakowo*, -wa 1982 *WUN III* 408; gw. *špakovo*, -va, *špakofski*. — Od n. os. *Szpak*, *Spak*, używanej przez bojarów, z suf. -owo, także -ów. Okresowo dwie wsi z folw., stąd n. z członami odróżniającymi od przym. *stary*, *wielki*. Lit.: *HalBiał I* 169; *Maroszek*, *Białostoczczyzna XXXII/4*, 7–8; *MarPogr* 69–71, 80, 170, 240. IN

Szpakowo Stare zob. **Szpakowo**

Szpakowo Wielkie zob. **Szpakowo**

Szpakowy Łęki zob. **Łęki Szlacheckie**

Szpaków zob. **Szpakowo**

Szpangau zob. **Szpegawa**

Szparka zob. **Szparki**

Szparki, os., dawniej wś, suwal., gm. Pisz, 4 km na płd.-wsch. od Pisz: *Pissouoda*, *Das dorff Pysouoda*, *Das dorff Pissawoda* 1540 *OF* nr 911 a/11, k. 72, [cz. 2] k. 73, [cz. 3] k. 32; *Sparcken*

Szparowice

1579 BiałKoł 62; *Sparkenn* 1579 Brehm 167; łąki w *Pisowodach* y zakaliskami na polu (1581) Masovia IV 96; *Liszewen* od[er] *Sparcken*, *Lyszöwen* ... Jan Sparka besiztet 7 Huben 1662–63 OF nr 4672, s. 7, 145; *Lyßewo* ... Maciey Andrzeja Sparczka y Catharzyny Syn ... Andrzezy Bartka Sparki y Mariy Syn 1699 ASC(Pisz-ew., U-1696–1710, k. 120); *Lyßewen* 1700, *Lyßewen* 1715, *Lissöwen* alias *Sparka*, *Lissöwen* alias *Sparken* 1718 GStA PK(GHS, Hauptamt Johannisburg, Nr 1, k. 62v, 288v, Nr 2, k. 569v); *Lyszöwen* 1717–18 OF nr 4693, s. 72; *Lyssöwen* 1748 OF nr 4703, k. 11v; *Lyssewen* oder *Sperka*, *Sparka* s. *Lyszewen* wś 1785 Goldb III 91, 154; *Sparken* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Sparken* 1836 MpReyPr(Johannisburg); *Sparken* (*Lysiowen*), Kölm. Df ok. 1850 SzcześTeka 102; *Sparken* — *Lisewo* alias *Szparki* 1879 KętN 151; *Szparki* 1882 KętL 443; *Lisewo* al. *Szparki* 1884, *Sparken*, ob. *Szparki* 1890 SG V 301, XI 103; *Sparken* — *Szparka*, wś 1946 Ley I 93; *Sparken* — *Szparki*, -rek, *szparecki* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szparki*, -rek 1982 WUN III 408; gw. *sparki*//*sparken*, też *szparka*. — Dawna n. *Pissawoda*, *Pissowoda* (też forma pluralna *Pisowody*) od n. rz. (dziś *Pisza Woda*, pd. Pisy), por. der kleyne *Pischewode* 1495 Masovia IV 81, *Pissawoda* 1533 BiałKoł 62, lub od n. jez. (po osuszeniu — łąki, dziś *Piskie Wody*, któredy przepływa *Pisza Woda*), por. eyn sehe *Pissewode* genannt 1424 AF XI 42. Nazwa jest zrostem, od n. rz. *Pisa* i ap. *woda*. Nazwa *Szparka* (w formie zamazurzonej *Sparka*) ma związek z nazw. karczmarza Maćka *Szparki* (*Sparkenn*), osadnika w tej wsi (BiałKoł 62, por. też zapisy z XVII w.), także w l. mn. Oboczna n. *Lisewo* być może od n. os. i herald. *Lis* SSNO III 267, z suf. -ewo (choć zmienione zapisy można odczytać jako **Lysio-wo*). Lit.: BiałPrzem 19, 173, 204, 206–7, 209; BiałKoł 62; Worobiec, Zagubione wioski Puszczy Piskiej II 281–7. RP

Szparowice zob. Sparowice

Szperek, wś włączona do wsi Antonin (7), obecnie leśn., kal., gm. Ostrzeszów, 9 km na płn.-zach. od Ostrzeszowa: Debnicza, Bledzianow, *Szperek* 1634 TekiDw(Zap. Tryb. Piotrk, 504, nr 29); Wieleiow, *Szperekowo*, Osuchowo ... villarum 1643 MK 190, 6; *Szperek* 1751 ASC(Końsk, U-1745–95, s. 164); *Szperek* Des.

... supra Parentum ... Adalberti Szperek et Refina ... Conjugum 1774 ASC(Końsk, U-1774–83, s. 28); *Szperek* 1793 MpPerKl; *Spirek* 1802–03 MpGillyPr; Pustkowie *Szperek* Gosciniac ... Sta- wił się Marcin Dytrych ... Gosciny na Pustko- wiu *Szperek* ... z Pustkowie z Goscina *szperek* 1809 APPozn(53/3355/0/1/1, k. 31); *Szperek*, adl. Meierey 1823 Mützell IV 424; *Sperk* 1830–31 MpRey nr 133; pomiędzy pustkowieiami i stawami *Szperką* a Kociembą 1836 Przyjaciel Ludu III/1, 2; *Spirek* 1836 MpHey(Odolanów); *Szperek* pust. 1846 KsP 294; *Szperek*, pustkowie do Przygodzic, nad jez. t[ejże] n[azwy] 1892 SG XII 27; *Schpe- rek* 1905 MpMbl(4473); *Szperek*, pustk. 1921 Sk X 65; *Szperek*, pustk. 1933 SkBy 1685; w l-ctwie *Szperek* 1959 DzUrz(WRN Poznań nr 3, poz. 17, s. 26); L. *Szperek* 1964 Mp-25(Ostrzeszów); *Szperek* XXI PRNG. — Od n. os. *Szperek* Snazw IX 328 (por. zapis z 1774 r.); w niem. opraco- waniach kartograficznych zapisy *Spirek* oddają zapewne wariant *Spyrek*, analogicznie do n. os. *Szperka* : *Sperka* : *Spyrka* AntrP IV 338, V 64, *Szperka* : *Szpyrka* : *Spirka* SEMot I 306 (wahanie to występowało również w odmiejscowej n. jez., nad którym leży miejscowość, por. *Szperek*, *Spe- rek*, *Spirek*, jezioro 1892 SG XII 27). W XVII w. odnotowano postać z suf. -owo. PS

Szperekowo zob. Szperek

Szperlingen zob. Szpergliny

Szperówka, cz. Szczebrzeszyna, dawniej przedm., zamoj.: Nowe posady Mieyskie: St. Z. Leib Szper ok. 1820 APLub(35/71/0/7.3/55); Te- raz St[arozakonny] Szper zajmuje się gorliwie rolnictwem; w dobrach swoich dziedzicznych *Szperówką* zwanych osadził kilkunastu gospodarzy Starozakonnych 1835 Gazeta Warszawska nr 247, s. 1199; Fol. *Szperowka* 1839 MpKwat VI 11; na nieruchomości folwark *Szperówka* na przedmieściu miasta Szczebrzeszyna Zamojskie leżącej 1861 DzUrz(G. Lubel. 468); Szczebrzesz- zyn, z trzema przedmieściami: Błonie, Zamojskie ... i *Zarzecze* al. *Szperówka* z fol. t[ej] n[azwy] 1890, *Szperówka*, folw. 1892 SG XI 827, XII 27; Szczebrzeszyn cum Suburbiis: Błonie, *Szperówka* et Zamojskie 1893 Cat 67; *Szpe- rówka*, -ki 1967 UN 122, 38; gw. *šperufka*, -ki, *šperovecki*. — Nazwa z suf. -ówka od nazw. wła- ściciela gruntów w Szczebrzeszynie, Icka *Szpera*

(por. zapis z 1835 r.), który założył na nich folwark (wcześniej na mapie z ok. 1820 r. posiadłość tę oznaczono po prostu imieniem i nazwiskiem właściciela, jego ojca). Oboczna n. *Zarzecze* odnosi się do położenia miejscowości za bezimiennym ciekim, dopływem rz. Wieprz. PS

Szpetal Dolny, cz. Włocławka, dawniej wś: *Hospitalis sancti Gothehardi* 1258–62, locum *hospitalis sancti Gothardi desertum* 1285 Kuj 198, 220; *Hospitalis sive ecclesiae sancti Gothardi* 1321 KMaz II 156; *Kleyne Spittal* 1401 SHG-Dobrz(materiały) 183; *Spital* 1430 AC III nr 505; *Spythal inferiori* 1441 CdP II 489; *Szpytal* 1527 Vlad XI 32; *Spytal nadolny* 1541 ASK I 30, 247; *Spithal* 1564 ŻDz XII 284; *Spital*, villa 1577 Vlad XVII 90; *Spital minor*, *Sspital minor* 1578 ASK I 30, 516, 540v; in villa *Szpital* 1581 Vlad X 16; *Spital* 1582 Vlad XIX 69; *Szpytal*, villa ultra Vistulam, *Szpytal nadolny* 1594. In *Spital*, ultra Istulam 1598 Vlad XXIII 15, 16, 82; *Spytall*, *Spitall*, *Spitall Nadolny* 1598 Vlad XXI 210, 212; *Szpital Nadolny* villa vik. Wład. 1639 AtKu(ADW Wiz. 13, 829, 4079); *Szpital dolny* 1673 ASK I 69, 400v; Suszyce et *Szpetale* utraque 1673 ASK I 73, 65; *Szpital Dolny* 1784 MpPerPł; *Szpital dolny* 1789 Borucki 53; *Szpethal dolny* 1827 Tabella II 225; *Szpethal Dolny* 1839 MpKwat II 2; *Szpital Dolny* albo *Mały* 1892 SG XII 30; *Szpetal Dolny* 1921 Sk I 66; *Szpetal Dolny*, -la -nego 1982 WUN III 408. — Pierwszy zapis od łac. ap. *hospitium* ‘przysięka dla ubogich’, od pocz. XV w. pol. *szpital* ‘ts.’. Nazwa pochodzi od szpitala św. Gotarda, ufundowanego wraz z klasztorem cystersów przez Boguszę Mieclawowica z rodu Doliwów. Pierwsza wzmianka o szpitalu pochodzi z ok. 1184 r. Człony odróżniające od przym. niem. *klein* ‘mały’, łac. *inferior*, też *minor*, pol. *nadolny*, *dolny*, *mały*. Forma *Szpytal* gwarowa, od XVII w. *Szpetal* z przejściem *y > e*, hiperpoprawnym względem ścieśniania samogłosek pochyłych na gruncie gwar chełmińsko-dobrzyńskich. Ustaliła się n. *Szpetal Dolny*. Lit.: SHGDobrz(materiały) 183–5. KS

Szpetal Górny, wś, włoc., gm. Szpetal Górny, 4 km na płn.-wsch. od Włocławka: *Hospitalis sancti Gothardi cum Novo Hospitali* 1358 KW III 99; *Maior Hospitalis* 1375, *Grose Spittal* 1401 SHGDobrz(materiały) 185; *Spital maior*

1564 ASK I 30, 305; *Spithal maior* 1573, *Spital maior*, *Sspital maior* 1578 ASK I 30, 503r, 516, 540v; *Spital maior* 1582 Vlad XIX 69; *Szpytal górny* 1594 Vlad XXIII 16; in villa *Spitall Górny* 1598 Vlad XXI 211; *Szpital gorny* 1673 ASK I 69, 400v; Suszyce et *Szpetale* utraque 1673 ASK I 73, 65; *Szpital gorny* 1784 MpPerPł; *Szpital górny* 1789 Borucki 53; *Szpethal górny* 1827 Tabella II 225; *Górny Spethal* 1839 MpKwat II 2; *Szpetal Górny* 1892 SG XII 30; *Szpetal Górny* 1921 Sk I 66; *Szpetal Górny*, -la -nego, *Szpetalski* 1972 UN 191, 57; gw. *špytal gurny*, -la -nego, *špytalski*. — Pierwsze zapisy łac. *Novum Hospitalis, Maior Hospitalis*, później niem. *Grose Spittal*, też *Spital Maior*; człony od przym. łac. *novus* ‘nowy’, *maior*, niem. *gross* ‘duży’ dyferencyjne w stosunku do wariantów n. *Szpetal Dolny* (zob.). W XVI w. *Szpytal Górny* (por. też formę gw.), później *Szpital Górny*, ostatecznie ustaliła się n. *Szpetal Górny*. Lit.: SHGDobrz(materiały) 185; RospSEMig 384. KS

Szpegawa, wś, gdań., gm. Tczew, 4 km na zach. od Tczewa: molendinum ... *Spangowe* (1258) Perl 149; molendinum *Spangouiam* dictum, versus *Spancowam* 1260, molendinum *Spangovia* (1276), in *Spangawa* 1309 Perl 156, 157, 236, 591; molendino dicto *Spangov* 1317, molendino *Spangovia* 1320 (1328)XVI PrUr II 135, 169; in loco antiquo *Spangow* nominato 1342 PrUr III 348; *Spangaw* 1402–15 Krie 98; *Spangaw* 1408 MKB 203; z *Spagową* 1565 Lupom 127; *Spangaw* villa 1570 ŻDz XXIII 162; *Spęgawa* 1584, *Szpegawa* 1597 Font I–III 234, 401; *Szpegawa* 1649 ABMK LXXXIV 103; *Spangau* 1796–1802 MpSchröt IX; *Spangau* ok. 1845 MpRey nr 18; *Spangau* — *Szpegawy* 1879 KętN 37; *Szpegawa* al. *Szpegawy*, niem. *Spangau* 1892 SG XII 28; *Szpegowa* (*Szpingau*) 1925 Krzep 117; *Szpegawa* 1931 Mp-100(32-27); *Szpegawa*, -wy, *szpegawski* 1972 UN 197, 13; gw. *špangava*, -y, *špangafski*. — Nazwa ponowiona z n. rz. *Szpegawa*, por. versus aquam, que *Spangau* dicitur 1256, aqua, que *Spangawa* nuncupatur 1289 Perl 137, 407, fluvios ... *Spangovia* (1311)XVII PrUr II 28. H. Bugalska uważa n. za prus., od ap. **spang(i)s* (o jakimś hydronimicznym znaczeniu), z suf. -*āwā* (pomezkańskie -*ōwō*), por. lit. n. jez. *Spangio* Ger 170, lit. n. rz. *Spaņg-upis*, ap. lit. *spaņgas*, *spaņgis* ‘niedo-

Szpegawsk

widzący, ślepy' (: *spingéti*) SESmocz 588. Sugerowane bałt. nawiązania, choć niepewne, są jak na razie jedyne. Okresowo n. w formie pluralnej, też wahanie samogłoski w suf. *-awa* : *-owa*. Lit.: TrautmElb II 26; Bugalska, PMT VI 100, 156; Górniewicz, HE I 32–3; Babik 268–9. BCz/RP

Szpegawsk, wś, gdań., gm. Starogard Gdański, 5,5 km na płn.-wsch. od Starogardu Gdańskiego: *Spangoskow* 1323 CdP II 683; *Springow* (1341)1595, *Sepegawsk*, *Spangawsk* (1341)XVIII PrUr III 278; von der *Spangow* 1401, Panem *Spangow* 1402 MTB 91, 94, 161; *Spangow* 1402–09, 1415 Krie 72, 98; *Spangaw* 1408 MTB 484; *Spangow* 1419 RegO I nr 2927; *Spangaw* 1437/38 GZ 116; *Spangawsko* 1534 Inwwołc 120; *Spangawa*, *Spangawsko*, *Szpegawsko* 1570 SHGPG XI 79; *Spegawsk* 1583, *Spegawsk* ... *Spiegawskich* haeriditaria 1585, *Szpegawsk*, *Szpegawsko* 1595 Font I–III 69, 230, 294, 295; bonis *Spragawi* (!) 1598 Font XXXVI 174; *Szpegawsk*, *Spegawsk* 1648 RP 174, 200; *Szpegawsk* 1649 ABMK LXXXIV 101; *Spegawsk* 1682 Font V 99; *Szpegawsk* 1710 WS 127; *Spegawski* 1772/73 HAPr IV 649; *Spengawskén* 1796–1802 MpSchröt IX; *Spengawskén* — *Szpegawsk* 1879 KętN 37; *Szpegawsk*, niem. *Speugawskén*, dobra ryc. 1892 SG XII 28; *Szpegawsk*, niem. *Spengawskén*, folw. 1921 Sk XI 47, 88; *Szpegawsk*, folw. 1933 SkBy 1685; *Szpegawsk* 1952 UW 194; *Szpegawsk*, *-ka* 1982 WUN III 408; gw. *špaŋgafsk*, *-fska*, *špaŋgafski*. — Od n. rz. *Szpegawa*, z suf. **-bsk(o)*; por. objaśnienia n. m. *Szpegawa*. Lit.: SHGPG XI 79; Milewski, Dzieje wsi powiatu starogardzkiego, 1968, 296, 301; Górniewicz, PMT VII 66–7, 163; Babik 268–9. BCz

Szpegawy zob. **Szpegawa**

Szpegowa zob. **Szpegawa**

Szpica, wś, lub., gm. Puchaczów, 9 km na płd.-wsch. od Łęcznej: *Stipicza* (1252)1445 Kkk I 42; *Sthpika* (!) 1367 MK 19, 141; *Stipicza* 1443 AKH IV 25; *Stpycza* 1447, 1448, 1450 LKP 22, 37, 43; *Schpycza* 1460 SHGLu III 223; *Sthpycza*, *Szthpycza*, *Sthpicza* 1470–80 DB II 549, III 267, 273; *Stpycza* 1529 LR 406; *Stpicza*, *Stpicza* 1531, *Stpicza* 1543 ŻDz XIV 352, 363; *Spicza*, *Spycha* 1565 Lulu 42; *Spica* 1603 WPar 378; *Stpica* ... ze wsi *Stpice* 1626 RPobLu 146; *Sptyca* 1674 RPgł 77; *Sptycza* 1676 ŻDz XV 42a; *Szpica* 1781

WPar 570; *Spica* 1787 Spis 438; *Spicza* 1801–04 MpHeld; *Szpica* 1802 Crusius III/2, 420; *Szpica* 1827 Tabella II 225; *Szpica* 1839 MpKwat VI 9; *Szpica* 1892 SG XII 28; *Szpica* 1921 Sk IV 60; *Szpica*, *-cy*, *szpicki* 1972 UN 114, 6. — Dawniej *Stpica* (< **Stþpica*), później *Szpica*, od stp. ap. *špica*, *stpica*, *szpica* ‘szprycha (koła)’ Sstp IX 34, por. też w znaczeniu ‘czoło, front wojska, szyk bojowy; szczyt budynku’, także ‘ostre zakończenie czegoś, czubek, wierzchołek’ SEBor 606, tu zapewne w jakimś wtórnym znaczeniu topograficznym. Nie można wykluczyć, że n. jest derywatem od niepoświadczanego kontynuantu psł. przym. **stþrþ* ‘odcięty, odłamany’. W XVII w. poświadczony wariant *Sptyca* (metateza spółgłosek). Lit.: SHGLu III 223; KosLu 74. IN

Szpice-Chojnowo, wś, łomż., gm. Boguty-Pianki, 8 km na płn.-zach. od Ciechanowca: *Chojnowo* (1421)1456 MK 3, 80v; Swanthoslaus de Zarambino decem mansos in fluuio Brok circa hereditatem Gostkowo Wenceslao et Johanni de Stpice ... vendidit 1425 MkM I nr 198; Wenceslaus cum Johanne de *Stpice* totam ipsorum porcionem (10 mansos) ... supra fluuium Brok, circa hereditatem Gostkowo iacentem, de prope Nur sitam, ... Bartholomeo de Boguslavice ... vendiderunt 1430, *Stipicze*, *Stpicze* 1432 MkM II nr 242, 412; *Sthpicze* (1446)1456, *Chojnowo* (1450)1456 MK 4, 29v i 112; *Chojnowo* 1468 MK 5, 97; *Chojnowa lanka* 1476 KkM 178; *Chojnowo* 1514 SHGMz(PT 1, 81); *Stpicze Chojnowo* 1578 ŻDz XVI 397; *Stpice Chojnowo* 1673 ASK I 66, 927; *Stpicze Chojnowo* 1783–84 RejKor 396; *Stpice chojnowo* (!) 1827 Tabella II 181; *Stpice Chojnowo* 1839 MpKwat V 3; *Stpice Chojnowo* 1890 SG XI 379; *Stpice-Chojnowo* 1921 Sk V 61; *Szpice-Chojnowo*, *Szpic-wa*, *szpicowski* 1971 UN 134, 10. — Pierwotnie dwie wsi: *Chojnowo*, też *Chojnowa Łąka*, od ap. *chojna*, z suf. *-owo*, okresowo zestawienie z członem od ap. *łąka*, oraz *Stpice* — n. przeniesiona przez zasadźców, którzy przybyli ze wsi *Stpice* (zob.). Postać współczesna *Szpice* z nawiązaniem do ap. *szpica*. Lit.: ZMaz 347. UB

Szpiegowo, wś, włoc., gm. Dobrzyń nad Wisłą, 7,5 km na płn.-zach. od Dobrzyń nad Wisłą: *Schpyegowo*, *Szpyegowo* 1421 Koch nr 2300; *Spyegowo* 1434 CdP II 860; *Szpiegouo* 1527 Vlad

XI 33; *Spiegowo* 1564 ŻDz XII 284; *Spiegow* 1584 Vlad XVIII 19; *Spiegowo* 1639 AtKu(ADW Wiz. 13, 827, 4072); *Spiegowo* 1784 MpPerPl; *Spiegowo* 1827 Tabella II 225; *Spiegowo* 1839 MpKwat II 2; *Spiegowo* 1892 SG XII 28; *Spiegowo* 1921 Sk I 64; *Spiegowo*, -wa, *spiegowski* 1972 UN 180, 20; gw. *šp'jegovo*, -va, pole *šp'jegoske*. — Od n. os. *Spieg* (por. *Spieg* 1559 Koz VII 173), z suf. -owo, przejściowo -ów. Lit.: SHGDobrz(materiały) 185; Nieckula, -ov- 205. KS

Szpiłokosy, wś, zamoj., gm. Hrubieszów, 7 km na płn.-wsch. od Hrubieszowa: *Spikolosy* (1400)1553 ZDM VI 177; *Szpiłkoß* 1445, *Spikloßy* 1451 CzChelm(ZZCh 1, k. 8, zap. 80; k. 25, zap. 160A); *Spyklossy* 1472 Rejlan 54; *Spyklossy* 1494 AGZ XIX nr 2349; *Spiclosi* 1531 ŻDz XVIII/1, 252; *Spikoloszi* wyesz, ze wssi *Spyklosz* 1565 Luukr III 107, 108; *Spiklosy* 1578 ŻDz XVIII/1, 230; Wies *Spiklosy* (1616)1786 ASK XLVI 121, 77; villa *Szpiłokosy* 1618–1764 Tarpogł 146; *Spiklosy* 1661 Lurus III 289; Dwor Woytostwa *Szpiłokoskie*[go?] 1662, *Szpiłokosy* 1673 ASK I 72, 250v, 299v; *Szpiłokosy* 1681–82 Rejbels 66; w *Spikolosach* 1715 AWAK XXVII 73; *Spikolosy* 1719 AJuZR III/2, 608; *Szpiłokosy* 1810 Poturcz 180, 62; *Szpiłokosy* 1839 MpKwat VII 8; *Szpiłokosy* 1892 SG XII 29; *Szpiłokosy* 1952 UW 137; *Szpiłokosy*, -los, *szpiłokoski* 1970 UN 109, 11; gw. *špiłokosy*, -lūs, *špiłokoski*. — Nazwa niezbyt jasna. Może pierwotnie **Spikolosy* (< **Spēkolsi* ‘ci, którym dobrze rodzą (dojrzewają) kłosy (zbóż)’, egzocentryczne złożenie, z pierwszym członem od czasownika **spēti*, *spējo*, na gruncie ruskim rozwój **ē* > *i*) lub **Spilokolosy* > *Spikolosy* (z haplogią), od ukr. wyrażenia *chnuū koroc* ‘dojrzały kłos’ Hrin IV 177, w l. mn., por. też n. os. *Spikolos* (1691) z ziemi chełmskiej (Mytnik 257), choć ta może od n. wsi. W XV–XVI w. efemeryczna polonizacja *Spiklosy*. Nagłosowe (nieoczekiwane na tym terenie) *Sz-* pojawiło się w XVII w., zapewne w nawiązaniu do ap. *szpik*. Nazwa *Szpiłokosy*, z dokumentacją od XV w., notowana też w rejonie złoczowskim w Ukrainie. Lit.: CzChelm 84, 135, 195; Mytnik, Imiennictwo ziemi chełmskiej w XVI–XVII wieku, 2017, 257; Hudaš, Demčuk, Pohodžennâ ukraïns'kih karpats'kih i prikarpats'kih nazv naselenih punktiv (vidantroponimni utvorennâ), 1991, 95–6. BCz/UB

Szpiłalew zob. **Szpiłalów**

Szpiłalów, dziś *Szpiłalów*, wś, i *Szpiłalów Średni*, cz. Szpiłalowa, okresowo wś, piotr., gm. Kamieński, 4 km na płn.-zach. od Kamieńska: Kolonia *Szpiłalow* 1819, w Kolonij *Szpiłalowie* 1820 ASC(Kamieński, U-1819, k. 48; 1820, k. 9); *Szpiłaków* (!) 1827 Tabella II 225; *Szpiłalow* 1839 MpKwat II 6; *Szpiłalów* 1892 CatVlad 91; *Szpiłalew*, kol. 1892 SG XII 30; *Szpiłalow* 1921 Sk II 72; *Szpiłalów* 1952 UW 97; *Szpiłalów*, -lowa, *Szpiłalów Średni*, -lowa -niego, *szpiłalowski*, dwie wsi 1974 UN 46, 18; *Szpiłalów*, -lowa, *Szpiłalów Średni*, -lowa -niego 1982 WUN III 409. — Według T. Kuźnickiego sąsiadujące ze sobą miejscowości *Danielów*, *Aleksandrów* (12) i *Szpiłalów* zostały założone przez Daniela Spinka vel Szpinka (skarbnika radomszczańskiego i kolatora kamieńskiego kościoła) oraz jego synów, którzy osadzili w nich kolonistów z Saksonii, a ich nazwy mają pochodzić kolejno od imienia założyciela *Daniela*, jego żony *Aleksandry* oraz nazw. *Spinek*//*Szpinek*. W przypadku n. m. *Szpiłalów*, z suf. -ów (przejściowo też -ew), jest to raczej niemożliwe. Jej podstawą była n. os. *Szpiłal* RymSEN II 467. Współcześnie w Polsce jako nazw. występuje jedynie jej derywat *Szpiłalski* (głównie woj. mazowieckie), ale była notowana w XVIII w. w Poznaniu (w odniesieniu do osób pochodzenia niemieckiego), a w XIX w. także w Sosnowcu. Nazwisko *Szpiłal* jest zapewne niem. pochodzenia (por. niem. *Spinal* ‘rodzaj drobnej przędzy’ DWB XVI 2489, śrwniem. *spinnel* ‘wrzeczono’ LexerMH II 1096), co może wiązać się z obecnością niemieckich kolonistów. Nie można jednak wykluczyć, że n. *Szpiłalów* powstała od nazw. *Szpiłalski* z suf. -ów i derywacją dezintegralną. W XX w. człon odróżniający n. zestawionej od przym. *średni* w znaczeniu ‘środkowy’, por. *Szpiłalów Dolny*, *Szpiłalów Górny*, -lowa -nego, dwie cz. wsi Szpiłalów 1982 WUN III 409. Lit.: Kuźnicki, Zeszyty Radomszczańskie XVII, 2020, 49–50; Radomszczański Słownik Biograficzny, III, 2022, 196–7. KS/PS

Szpiłinki zob. **Zaliwie-Szpiłinki**

Szpiłal, wś, bydg., gm. Gniewkowo, 8,5 km na pld.-wsch. od Gniewkowa: *Szpiłal* 1489 Lupbrz 162; villa *Szpiłal* 1527 Vlad XI 59; *Szpiłal* 1552, *Szpiłal* 1564, *Szpiłal* 1582 ASK I 50, 548r, 806v;

Szpital

Spithal 1583 ŻDz XII 251; po *Spitaliu* 1604 Font XXXVIII 34; *Szpitalna* 1616 Luwlkp I 283; *Spitalna* 1628–32 Luwlkp III 127; *Szpital* 1699 AtKu(AAG E7 4); *Szpital* 1784 MpPerPt; *Spital* 1789 Goldb II 96; *Spital* 1796–1802 MpSchröt XXV; *Spital* 1839 MpKwat II 2; *Szpital* 1892 SG XII 31; *Szpital*, *-la*, *szpitalski* 1972 UN 179, 23. — Od ap. *szpital*, *śpital* ‘przytułek dla ubogich chorych’ Sstp VIII 578, okresowo z suf. *-na*. Wieś nadana przez króla szpitalowi św. Ducha w Inowrocławiu. Lit.: SHGKu(materiały) 442. KS

Szpital zob. **Baldram**, **Szpetal Dolny**, **Szpetal Górny**

Szpital Dolny zob. **Szpetal Dolny**

Szpital Górny zob. **Szpetal Górny**

Szpital Maior zob. **Szpetal Górny**

Szpital Mały zob. **Szpetal Dolny**

Szpital Minor zob. **Szpetal Dolny**

Szpital Nadolny zob. **Szpetal Dolny**

Szpital, cz. wsi Gredele, dawniej wś, biał., gm. Orla: Przywiley ... Anno Domini 1633 ... Szpitalowi Włok No. 3 na Hredelach wsi 1661–64 Lustracje 64, 567; *Szpital*, wś 1790 SHGPd(rkps DA nr 11630); *Szpital* 1808 MpTex XIII; *Szpital* 1859 MpChr; *Szpital*, wś 1921 Sk V 20; *Szpital*, wś 1933 SkBy 1686; *Szpital*, *-li* 1972 UN 153, 27; gw. *šp'itale*, *-ou*, *šp'italouški*. — Od ap. *szpital*, w l. mn. Miejscowość powstała na gruncie przeznaczonym na szpital unicki we wsi Hredede, nadanym w 1586 r. przez Annę Jagiellonkę cerkwi Bohojawleńskiej w Bielsku (ŻDz XVII/2, 229) i potwierdzonym w 1633 r. (zob. pierwszy zapis). Lit.: Kond 197–8; Wiśniewski, ABS I 120. IN

Szpitalka, wś, włoc., gm. Nieszawa, 3,5 km na pld. od Nieszawy: [*Szpitalka*] 1766 ABMK LXXVI 157; *Spitalka* 1802–03 MpGillyPr; *Spitalka* F. 1839 MpKwat II 2; *Szpitalka* 1882 Borucki 359; *Szpitalka*, folw. 1892 SG XII 31; *Szpitalka*, wś 1921 Sk I 100; *Szpitalka*, *-ki*, *szpitalski* 1971 UN 172, 26. — Od ap. *szpital*, z suf. *-ka*. KS

Szpitalna zob. **Szpital**

Szpitalna Wieś (1), os., dawniej wś, elbl., gm. Sztum, 5 km na pld.-wsch. od Sztumu: *Bertensdorff* 1402 MKB 95; *Bertensdorff* 1404 MKB 123; *Bertoldsdorff* 1404 MTB 307; Andris von *Bertholdsdorff* 1409 MKB 222; *Bartelsdorff* 1497, *Rolancz* 1499, *Bartelsdorf* oder *Rolandt*

(1502)1533 Sm I 67–68; *Wieś Szpitalna* 1664 SchmittSt 202; De Villa *Szpitalna* 1732, de *Spitalnawies* 1733, de *Szpitalne* 1734, *Spitalna wies* 1740, *Szpitalnawies* 1742, *Spytalna Wies*, *Spitalna wies* 1746, ze *Szpitalny Wszy* 1747, z *Spitalney-wsi* 1750 ASC(Sztum, U-1732–50, k. 4, 15, 23, 57, 69, 97, 103, 125); *Szpitalna wies* 1770, *Spitalna Wies* 1780, *Hopitalsdorff*, *Hospitalsdorff* 1780, *Spitalsdorff*, de *Szpitalne* 1781 ASC(Sztum, U-1750–81, k. 152, 224, 226, 228, 228b); *Hospitalsdorff* 1789 Goldb II 77; *Szpitalnôvjes* 1866 Ceynowa 102; *Hospitalsdorf* — *Szpitalna wies* 1879 KęN 115; *Szpitalna Wieś*, niem. *Hospitalsdorf* 1892 SG XII 31; *Hospitalsdorf*, pohl. *Szpitalna wies* 1912 Bär 50; *Hospitalsdorf* — *Szpitalna Wieś*, *-ej Wsi*, *szpitalnowiejski* 1950 MPol nr 143, poz. 1720; *Szpitalna Wieś* — *Hospitalsdorf* 1951 Rosp 325; *Szpitalna Wieś*, *-nej Wsi* 1982 WUN III 409; gw. *špīitalni*, do *špīitalnygo*, *špīitalski*. — Nazwa niem. *Bertoldsdorff*//*Bertensdorff*//*Bertelsdorff*//*Bartelsdorf*, od n. os. *Berthold* (: *Berchtwald*), skróconej jako *Berth*, *Bart*, *Bartel* (Gott 109–10), i ap. *Dorf* ‘wieś’. H. Górniewicz uważał, na podstawie błędnie datowanego w PrUr I/2, 470 dok. (rok 1302 zamiast 1502, zob. Sm I 68, przyp. 1), że n. wsi była równa n. os. *Bartelsdorf*. Na przełomie XV i XVI w. oboczna n. *Roland*, zapewne od n. os. *Roland*//*Rolant* SSNO IV 481, jednak tło tej zmiany nie jest jasne. Od XVII w. n. zestawiona *Szpitalna Wieś*, od przym. *szpitalny* i ap. *wieś*, okresowo też *Szpitalne*, *Szpitalny*. Forma niem. *Hospitalsdorf* jest kalką n. pol. Nazwa ta ma związek ze szpitalem (domem dla ubogich) św. Ducha w Sztumie, któremu na przełomie XV i XVI w. Albert von Bartelsdorf ofiarował grunta we wsi. Lit.: Górniewicz, PMT IV 33, 158; Sm I 67–68. BCz/PS

Szpitalna Wieś (2), os. włączona do Lwówka, pozn.: villam integram dictam *Spythalna Wyesz* in suburbio opidi Lwówek 1545 KsgPoz 18, 180v; suburbium oppidi Lwówek dictum *villa hospitalis* alias *Spytalna wyesz* 1545 KsgPoz 87, 74v; *Spitalna Wyesz* 1559 SHGPn IV 853. — Wieś powstała przy szpitalu św. Ducha założonym w 1430 r. przez wojewodę poznańskiego Sędziwoja Ostroroga na przedmieściu Lwówka. Lit.: SHGPn IV 853. PS

Szpitary, wś, krak., gm. Nowe Brzesko, 2 km na płn.-zach. od Nowego Brzeska: *Spithahar* cum hominibus ascripticijs (1254)1445 Kkk I 53; *Spitaarj* (1256)XVI CdP III 71; *Spitaar* cum hominibus ascripticiis (1286)1487 ZDM I 17; *Spitaar* (1384)1510 MK 24, 269; de *Sprikar* (!) 1384 Krak nr 2927; circa granicies *Spitarzski* 1396 KZK Krak II nr 4495; *Spijtharij* 1409 PNZK nr 2533; de *Szpitary* 1423 KszKr 195, 176; *Spytari* 1449 ZDM III 321; *Spythary* 1470–80 DB III 64; *Spitari* 1529 LR 204; *Spytary*, *Spythary* 1564 Lukrak I 47, 49; *Spitari* 1581 ŻDz XIV 8; *Spytary* 1629 RPobKr 100; *Spitary* 1662, *Spytary* 1673 ASK I 68, 6, 232; *Szpytary* (1676)XVIII RPogMłp 33; *Szpytary* 1680 Rej 100; *Spitary* 1783–84 RejKor 372; *Spitary* 1787 MpPerKr; *Szpitary* 1791 SHGKrMat 301; *Szpitary* 1827 Tabella II 226; *Szpitary* 1839 MpKwat III 8; *Szpitary* 1892 SG XII 31; *Szpitary* 1921 Sk III 64; *Szpitary*, *-tar*, *szpitarski* 1964 UN 13, 68; gw. *špitary*//*špitary*, *-or*, *špitarski*//*špitarski*. — Nazwa niejasna. Być może w związku ze średniowieczną kolonizacją niemiecką w Małopolsce, od n. os. *Spitter* (nazw. notowane na ziemiach polskich jeszcze w XIX/XX w.), spolszczone jako *Szpiler*//*Szpitler* Snazw IX 331, z regularnym na południu Polski przejściem *-er* jako *-ar* (por. np. *Szafłary*, *Szulfnarowa*), w l. mn. Nazwa może być śladem dawnej n. rz. *Szreniawa*, płynącej w pobliżu, na co może wskazywać n. m. *Szpitarka*, cz. wsi *Szreniawa* (1), położona u jej źródeł (35 km na płn.-zach. od Szpitar). U. Wójcik łączyła toponim z niepoświadczonym ap. **szpicarz* ‘wyrabiający szpice’, co jest wątpliwe, bowiem ani jeden zapis nie wskazuje na obecność *-c-*. Lit.: RKrak 165; WójcikSłuż 69. IN/PS

Szplawa zob. **Splawie** (1)

Szpon, wś, gdań., gm. Nowa Karczma-Liniewo, 16 km na pld. od Kartuz: hat das Kloster ... und *Spohn* angelegt 1670 Zeit XV 176; *Spon* 1701 Font XVI–XIX 246; *Szpon* 1702 ABMK LXXXIV 202; *Spon* 1749 Font XVI–XIX 252; *Spohn* (1780) SG XII 33; *Spohn* 1796–1802 MpSchröt IX; *Spohn* 1821 Rumpf III 130; *Spohn* — *Szpon* 1879 KętN 26; *Szpon*, niem. *Spohn* 1892 SG XII 33; *Szpon*, niem. *Spohn* 1921 Sk XI 33, 88; *Szpon* (*Spon*) 1925 Krzep 117; *Szpon* 1952 UW 192; *Szpon*, *-nu* 1982 WUN III 409; gw. dawniej *špôn* Lor 101, później *špûn*,

do *špûnu*, *špûńści*. — Nazwa niejasna, może od n. os. *Spon*, *Szpon*, niem. *Spohn* RymSEN II 551, lub od średniem. *spohn*, *span* ‘drewniane naczynie wykonane z klepek’ DWB XVI 2672–3. Mniej prawdopodobne pochodzenie od pol. ap. *szpon* ‘ostry, zakrzywiony pazur ptaków drapieżnych’ SEBor 606, użytego w jakimś znaczeniu przenośnym, też roślina ‘kamianka, Cuscuta’ SGPKar V 316. Lit.: Breza, PMT I 111. BCz/PS

Szpondowo, wś, ciech., gm. Płońsk, 4 km na płn.-wsch. od Płońska: *Spodowo* 1416 Płoń nr 2714; *Spodowo*, *Spandowo* 1424 Zakr I nr 203, 280; *Spandawo* 1429 Mkm II nr 3; *Spąndowo* 1434 Zakr II nr 268; *Spandowo* (1437)1456 MK 3, 203; *Szpańdowo*, *Spandowo* 1440 MK 336, 87; *Spandowskye* granicies ... (1444)1456 MK 4, 73; *Spandowo* 1477 MK 6, 105; *Spadowo* 1495, *Spadowo* 1497 SHGMz(Ep. 15, 49v i 109); *Spadowo* 1503 SHGMz(Ep. 149, 49); *Szpańdowo* 1535, *Spondowo* 1564, *Spądowo*, *Spondoszino* 1567 ASK I 40, 506v, 657v, 679v, 680v; *Spondowo* 1573 ASK I 39, 500; *Spondowo* 1673 ASK I 66, 464; *Szpondowo* 1784 MpPerPł; *Szpondowo* Fol. 1839 MpKwat IV 2; *Szpondowo* 1892 SG XII 33; *Szpondowo* 1921 Sk I 123; *Szpondowo*, *-wa* 1982 WUN III 409. — Od n. os. *Spąd* SSNO V 152 (: *spąd* ‘bliżej nieznaną jednostką miary ciał sypkich’ Sstp VIII 345–6), z suf. *-owo*. W XVI w. odnotowano też obiekt o n. *Spądoszyno* identyfikowany przez AtMz ze Szpondowem; n. od n. os. **Spądocha*, **Spądosza*, z suf. *-ino* (zob. też *Spądoszyn*). Forma *Szpondowo* z hiperpoprawnym *Sz-* i z rozłożoną wymową nosówki *ą*, utrwaloną w grafii. Lit.: AMz 219; ZMaz 344. UB

Szporle zob. **Spurgle**

Szpotowa Wola zob. **Wola Wrzeszczowska**

Szprotawa, mto, ziel.: *Sprotou*, *Sprotau* 1260 SUr III 221; in *Sprotauia* 1271 SUr IV 93; *Sprotauia* 1283, *Sprotavia* 1290 SUr V 55, 375; et *Sprotaiam*, *Srottavia* 1299 SUr VI 300, 370; *Srottaviam* ok. 1300 CdSil XIV 147; *Sprottau* 1304, *Sprotaw* 1329 Reg nr 2803, 4842; *Sprottow* 1341 DTex 25; *Sprotaw* 1380, *Srottow* 1388 CdL III 62, 116, 487; *Srottavia* 1399 ZfGS XXXIII 396; *Sprotte* 1405 CdL III 62, 116, 487; *Srottauia* 1418 Heyne I 711; *Sprotte* 1422, *Srottaw* 1426, *Srotttau* 1428 CdL II/1, 74, 284, 517; *Srottow* 1429, *Srottaw* 1434, *Sprotte* 1437 CdL II/2, 21,

Szprotawka

514, 646; *Sprottaw* 1444 CdL IV 301; *Sprottau* 1447 CdSil XXXII 51; *Sprotte* 1454 CdL IV 900; *Sprotte* 1475, *Sprottaw* 1477 CdSil XXIV 111, 133; *Sprottaw* 1480, *Sprotte* 1481 NLM LXXXV 45, 48; *Sprott* 1481 KLBres III/2, 304; in libros civitatis in Grunbergk et *Sprotawa* 1506 ARP III nr 2279; *Sprottaw* 1510 NLM LXXXV 174; *Sprotauia* 1514 MUKr II nr 1514e/131; *Sprottau* 1526 CdSil XXVIII 5; *Sprottau* 1540 J III 736; *Sprottaw* 1561 MpHelwig; *Sprotta*, *Sprotte* 1600 Schwenckfeld d2v; do *Sproty* 1602 Malicki 73; *Sprottavia*, *Sprotta* 1613 HSil 46; *Sprottau* 1619 Kastner I 181; na abatyši v *Šprotavě* 1620 Malicki 86; *Sprottaw* 1643 MpDSGlog; *Sprottaviae* 1679, *Sprottaviensis* 1687/88 J III 155, 370; *Sprottavia*, *Sprottaw* 1704 HSilB 516; *Sprottau* 1736 MpWielSag; *Sprotau* 1739 MpWielGlog; *Sprottau* 1791 Z X 436; *Sprottau*, in alten Dokumenten *Sprottaw*, *Sprottavia* 1845 K 929; *Sprottau* 1913 Meyers II 846; *Sprottau* — *Szprotawa* 1945 BiulZO I 51; *Sprottau* — *Szprotawa*, -y, *szprotawski* 1946 MPol XXIV 44; *Szprotawa*, -wy 1982 WUN III 409. — Od n. rz. *Szprotawa*, niem. *Sprottau*, łac. *Sprottavia*, por. inter Pobram et *Sprotaiam* 1283 SUR V 55 (hydronim niejasny, o próbach jego objaśnienia zob. Babik 270). Powstała na gruncie niemieckiego dial. śląskiego skrócona forma *Sprotta* (też *Sprotte*) została zaadaptowana w j. czes. jako *Sprotta* (por. zapis z 1602 r.). W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szprotawa*. Lit.: Babik 270; SNGŚI XIII 153; RospSEMig 384; RymNmiast 239. PS

Szprotawka, przys., dawniej wś, ziel., gm. Szprotawa, 8 km na pld.-wsch. od Szprotawy: *Sprottischwalde*, kol. 1791 Z X 464; *Sprottischwalde*, kol. 1821 Rumpf III 132; *Sprottischwalde*, wś 1830 Kn 741; *Sprottischwaldau* 1831 KDR nr 371; *Sprottischwalde* 1845 K 648; *Sprottischwalde*, *Sprottischwaldau* 1865 AmtLieg 267, 37 [Beil. zu No. 29]; *Sprottischwalde* 1871 GemGut V 190; *Sprottischwalde* 1895 GemLex VI 222; *Sprottischwaldau* 1905 GemLex VI 336; *Sprottischwaldau*, wś 1941 SOV 358; *Splawie*, n. przejściowa 1945 SNGŚI XIII 154; *Sprottischwaldau* — *Szprotawka*, -ki, *szprotawecki* 1948 MPol XXV 14; *Szprotawka*, wś 1967 SM 1129; *Szprotawka*, -ki 1982 WUN III 409. — Miejscowość powstała w roku 1770 (Z X 464) lub 1776

(Rössler 13) jako kolonia na terenie lasu należącego do komory szprotawskiej. Nazwa niem. *Sprottischwalde* (SNGŚI błędnie podaje zapis z 1791 r. jako *Sprottischwaldau*) w formie złożenia z przym. od n. m. *Sprotte*, *Sprottau*, dziś *Szprotawa*, i ap. *Wald* ‘las’; od 1. połowy XIX w. też z członem *-au* (na pocz. XX w. forma urzędowa). Po 1945 r. przejściowo używano n. *Splawie*, którą zastąpiono urzędową n. *Szprotawka*. Lit.: SNGŚI XIII 154; Rössler, Wie erwarb Sprottau seinen Grundbesitz?, 1882, 13. PS

Szprudowo, wś, gdań., gm. Gniew, 9 km na pld.-wsch. od Pelplina: *Sprudoho* (1245) Perl 74; inter *Sprudowe* et Szoznik (1258), villas ... *Sprudow* (1279)1281, *Sprudo*, *Sprudow* 1283 Perl 149, 262, 311, 329; *Sprowdow* 1437 GZ 114; *Sprudaw* 1444 SHGPG II 88; *Sprudow* 1534 Inwłoc 116; *Sprudowo*, wsi *Sprudowa*, z *Prudowa* 1565 Lupom 137, 138, 146; *Sprauda* 1570 ŻDz XXIII 101; *Sprudowo* 1583, in *Sprudow* 1597 Font I–III 69, 327; *Sprudowo* 1624 LuPrus 135; *Sprudowo* 1649 ABMK LXXXIV 98; a wsią *Szprudowem* ... obywatelow *Szprudowa* 1664 Font XXXII 30, 100; *Sprudowo* 1682 Font V 64; *Szprudowo* 1687 ABMK LXXXIV 149; *Sprauden* 1796–1802 MpSchröt XV; *Szprudowo* ... do *Sprodowa* ... w *Sprodowie* ... *Sporodowo* (!) 1807 Font XXVI 237, 289, 316, 334; *Sprauden* 1821 Rumpf III 130; *Szprudowo* 1866 Ceynowa 87; *Sprauden* — *Szprudowo* 1879 KętN 88; *Szprudowo*, niem. *Sprauden* 1921 Sk XI 18, 88; *Szprudowo* 1952 UW 195; *Szprudowo*, -wa, *szprudowski* 1972 UN 197, 6. — Zapewne genetycznie n. prus. **Spraud-ow-!*/**Sprud-ow-*; por. lit. n. m. *Spraudaičiai*, *Spraudis*, n. os. *Sprūdas*, lot. *Sprūs* (bez etym.) Lpvž II 785, lit. n. w. *Sprūd-upelis*, n. góry *Sprūde* (: lit. *sprūdis* ‘uskok, warstwa powstała w wyniku rozerwania mas skalnych lub osunięcia ziemi’, dalej czas. *sprūsti* ‘pośliznąć się; spadać, zsuwać się’, *sprāusti* ‘wtykać, właczać, wbijać (klin)’, *sprāudyti* ‘rozpierać, rozwierać’ < ide. **spreud-*, **sproud-*, **sprūd-*, lit. *sprūdulas* ‘drewniana zatyczka’, *sprūdau* ‘wpaść (w ciasne miejsce), wcisnąć się’, *sprūstis* ‘tłok, ścisk, tłum’) SESmocz 591, BugaRR II 452. Nazwa zaadaptowana do j. pol. jako *Sprudowo*, *Szprudowo* (pod wpływem niem. wymowy nagłosowego S- jak Sz-). XVI-wieczny zapis „z Prudowa” jest wyni-

kiem fałszywej dekompozycji nagłosowego *S-* interpretowanego jako przyimek z. Lit.: SHGPG II 88–9; Bugalska, PMT VI 95. *BCz/RP*

Szrabki zob. **Szrapki**

Szramowce zob. **Sromowce**

Szramowice zob. **Sromowice**

Szramowo (1), wś, elbl., gm. Prabuty, 5 km na zach. od Prabut: *Strammen* 1367, *Schramme* 1394, hovff *Schramme* 1401 UBP 123, 148, 169; de *Schramen* 1417, Gut *Schram* 1565 Cr 141, 266; *Schrammen* 1663 ZeitM VI 90; *Schrammen*, Adel. Hof und Vorwerk 1789 Goldb II 204; *Schrammen* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Szramowo* 1809 KętL 196, 208; *Schrammen* 1821 Rumpf III 67; *Schrammen* — *Szramowo* 1879 KętN 102; na *Szramowie* 1882 KętL 196; *Szramowo* 1892 SG XII 35; *Schrammen* — *Szramowo*, dw., leśn. 1946 Ley I 104; *Schrammen* — *Szramowo*, -wa, *szramowski* 1950 MPol nr 8, poz. 76; *Szramowo*, -wa 1982 WUN III 409; gw. *śrami*, -*űf*, *śramski*. — H. Górnowicz opowiadał się za bałt. etym. nazwy, por. lit. n. w. *Strōmis*, *Strōmēlė*, z determinantem *-m-*, może od rdzenia *strom-* < *stro-* < **strā-*, lit. *strovė* ‘prąd wody, nurt, strumień; kierunek’ (: *sravėti*) SESmoc 593–4. Dalej można widzieć w n. śrdniem. *strām* ‘strumień; prąd wody’. Adaptacja w j. niem. z uproszczeniem *Str-* > *Sr-* (z wymową niem. *štr-* > *šr-*). Nazwa spolonizowana w formie *Szramowo*, gw. *Szramy* w l. mn. Lit.: Hława. Z dziejów miasta i powiatu, 1972, 259; Kauf 75, 89, 117, 122–3, 149; Górnowicz, PMT IV 153–4; PrzybBalt 291–2. *RP*

Szramowo (2), wś, tor., gm. Zbiczno, 10,5 km na pld.-zach. od Nowego Miasta Lubawskiego: *Schramme*, *Schrannendorf* ok. 1400 Zeit XVI 34; *Schrammendorff* 1417–19 RegO I nr 3061; *Schrammendorff* ok. 1423–24 DK 102; *Schrammen*, *Schrannen*, *Schrannendorf* (XV) KętL 86; villam *Sramendorff* alias *Sramowo* 1526 Matr IV/1, nr 5050; Gutt *Szramowo* 1570 ŻDz XXIII 55; *Sramowo* 1647 Font IV 56; *Szramowo* 1662 ASK I 52, 334; *Szramowo* 1667–72 Font VI–X 450; *Szramowo* 1682 Font V 29; *Szramowo* 1772/73 HAPr IV 617; *Schramowo* 1796–1802 MpSchröt XXII; *Schramowo* 1821 Rumpf III 67; *Schramowo* — *Szramowo* 1879 KętN 59; *Szramowo* 1882 KętL 86; *Szramowo* 1892 SG XII 35; *Schramowo* 1895 GemLex II 102; *Niedeck* 1901

Bär 83; *Niedeck* 1913 Meyers II 308; *Szramowo*, niem. *Niedeck* 1921 Sk XI 6, 88; *Szramowo*, -wa 1982 WUN III 409. — Dawna n. niem. od n. os. *Schramm* lub ap. *schramm* ‘rysa, blizna, rozpadlina skalna’ Gott 445, z drugim członem *-dorf*. Od XVI w. n. spolonizowana w formie *Sramowo*, *Szramowo* (substytucja fonetyczno-słowotwórcza). Wieś leży nad rz. Drwęcą. Nazwa niem. *Niedeck* wprowadzona przez administrację pruską. Lit.: SHGCh 127. *BCz*

Szramy zob. **Szramowo** (1)

Szrapki, wś, pozna., gm. Dominowo, 6,5 km na pln.-wsch. od Środy Wielkopolskiej: de *Schrzapky* 1339 KW II 527; Dobek de *Szrapki* 1393 Lek II nr 217; *Srabky* 1393, termino super Dobkone Srappk ... super eodem Dobkone terciam partem hereditatis *Strappky* 1394 Lek I nr 1700, 1779; *Srapki* 1402, *Szrapky* 1419 Ua nr 45, 149; *Szrapky* 1462 KsgPoz 6, 141; *Skapky* (!) 1508 ASK I 11, 144; *Szrapky* 1535 ASK I 12, 457; *Srapki* 1552, *Szrapky* 1577, *Szrabki* 1578, *Szrabky* 1580, *Ssrapki* 1581, *Szrapki* 1583 ASK I 11, 247, 301, 485, 885, 1032, 1281; *Szrapki* 1620 MKI(Tab 11, 5); *Szrabki*, sors Nobilis, sors Aplebeis, sors Desertata 1673, *Strzapki* 1674 ASK I 74, 53v, 190v; *Szrapki* części 2 [possessor:] Korytowski, podsej. 1783–84 RejKor 741; *Szrabki* 1789 MKI(Tab 45, 14); *Szrapki* 1793 MpPerKI; *Srapki*, erster Antheil adelich 1798 HstB I 658; *Srabki* 1802–03 MpGillyPr; *Srapki* 1821 Rumpf III 132; *Szrapki*, adl. Vorwerk 1823 Mützell IV 424; *Szrapki* 1846 KsP 359; *Szrapki dominowskie*, folw. 1869 AVNB II 715; Vorwerk *Szrapki* 1871 GemGut IV 28; *Szrapki dominowskie* 1885 GemLex V 26; *Szrapki Dominowskie*, folw. do Dominowa 1892 SG XII 35; *Szrapki Dominowskie*, folw. 1921 Sk X 102; *Szrapki*, -pek 1982 WUN III 409; gw. *śrupki*, -pek, *śrupecki*. — Od n. os. *Szrapk* SSNO V 325 (por. też zapis z 1394 r.; o pochodzeniu n. os. zob. SEMot I 307), w l. mn. Rozwój nagłosowego *Šrz-* w *Szr-*, też *Strz-* (por. zapisy z lat 1394 i 1674). W związku z podziałem miejscowości od 2. połowy XIX w. zaczęto stosować n. zestawioną *Szrapki Dominowskie*, z członem lokalizującym od n. m. *Dominowo*, dla odróżnienia od sąsiedniej miejscowości *Szrapki (Orzeszkowskie)*, dziś *Michałow*, os., gm. Dominowo: *Szrapki* części 2 [possessor:] Franciskani poznan. 1783–84 RejKor

Szrem

741; *Srapki*, geistlich, zweyter Antheil 1798 HstB I 658; *Szapki* (Amt. Herrschaft.: Orzyszkowo) 1823 Mützell IV 424; *Szapki* fol. 1846 KsP 359; *Szapki orzerzkowski* (*Michalowo*) 1869 AVNB II 715; Vorwerk *Szapki* (Orzeszkowo) 1871 Gem-Gut IV 29; *Michalowo* 1885 GemLex V 26; *Szapki Orzeszkowskie* al. *Michalowskie*, zwykle *Michalowem* zwane 1892 SG XII 35; *Michalowo*, os. 1921 Sk X 103; *Michalowo, -wa*, os. 1981 WUN II 433. PS

Szrem zob. **Śrem** (1a)

Szremino zob. **Szaromin**

Szreniawa (1), wś, krak., gm. Gołcza, 7,5 km na pld.-wsch. od Wolbromia: *Zrenawa* (1136) KW I 12; *Strenawa* (!) 1281 MPH IV 882; *Srenaua* 1286 KMłp I 132; *Srenaua* 1304 ZDM I 22; *Szrenewa* 1325–27 MVat I 120; *Szrenawa* 1351–56 MVat II 390; *Srenawa* 1374, *Szrenaua* 1388 Krak nr 9, 4201; *Szrenawa*, *Szrenawa*, *Szrenaua* 1394, *Szranawa*, *Szranaua*, *Szrenaua* 1397 KZK Krak II nr 206, 424, 1413, 4919, 4920, 4930; *Szrenyewa* 1440 ZDM II 349; *Srenyawa*, *Szrenyewa*, *Szrenyawa* 1470–80 DB II 35, III 25; *Szrenyawa* 1490 ŻDz XV 438; *Szrenyawa* 1498 Hel II nr 4509; *Szrenyawa* 1529 LR 116; *Szreniawa* 1564 Lukrak II 78; *Szreniawa* 1581 ŻDz XIV 26; *Szreniawa* 1629 RPobKr 150; *Śzreniawa* 1661 Inwkrak 78; *Szreniawa* (1676) XVIII RPogMłp 63; *Sreniawa* 1680 Rej 149; *Szreniawa* 1783–84 RejKor 347; *Szreniawa* 1787 MpPerKr; *Śreniawa* 1789, *Szreniawa* 1790 SHGKrMat 303; *Szreniawa* 1827 Tabella II 266; *Szreniawa* 1839 MpKwat III 8; *Szreniawa* 1892 SG XII 44–5; *Szreniawa* 1921 Sk III 70; *Szreniawa, -wy, szreniawski* 1964 UN 7, 80; gw. *śreńawa, -vy, śreńaski*. — Dawniej *Śzreniawa*, od n. rz. *Śzreniawa*, dziś *Szreniawa*, ld. Wisły, por. super *Srenauam* 1244 Mog nr 20, *Sreniawa* (1277) KMłp II 140, przepływającej przez wieś. Hydronim łączyć trzeba z psł. **sernъ* ‘biały, siwawy’, z suf. *-awa*, lub **sernjavъ* ‘białawy’. Zmiana *Śzreniawa* na *Śreniawa, Szreniawa* polega na rozwoju grupy spółgłoskowej *śrz > śr//sżr*. Lit.: RKrak 165–6; Rymut, HE XVI 152–3; Babik 580–1; Bijak, Wisła 51–2, 93–4. IN

Szreniawa (2), wś, piotr., gm. Falków, 13 km na pld.-wsch. od Przedborza: *Szeniawa* (!), w *Szeniawie*, w *Szaniawie* (!) 1831, *Szreniawa*, w *Szreniawie*, z *Szreniawy* 1832 ASC(Czerm-

no, U-1826–36, k. 32–33, 34); *Szreniawa* 1839 MpKwat III 6; *Sreniawa* 1839, *Sreniawa* 1844, *Szreniawa* 1845 ASC(Czermno, U-1837–46, k. 13, 64, 72); *Szeniawa* (!) 1859 DzUrz(G. Rad. nr 59, 903); *Szreniawa* 1892 SG XII 44; *Szreniawa, -wy, cz. wsi Budy* 1966 UN 24, 7; *Szreniawa, -wy* 1982 WUN III 409. — Od n. os. lub n. herbu *Szreniawa* RymSEN II 553. IN

Szreniawa (3), cz. wsi Łączkowice, okresowo wś, piotr., gm. Masłowice: Kraszowice et *Szreniawa* 1673 ASK I 74, 339v; Młyn *Sreniawa* alias *Piasek, Szroniawa* 1772, *Strzoniawa* 1773 ASC(Przedbórz, UMZ-1768–94[1800], k. 24v, 26v, 167v); młyn *Piasek* 1788 MpPerSd; *szreniawa* 1789 MpCzajSier; Molendinum *Szreniawa* 1797, *Szreniawa* 1799 ASC(Przedbórz, UMZ-1768–94[1800], k. 140v, 141v); *Sreniawa* 1802–03 MpGillyPr; Mł. *Szroniowa* 1839 MpKwat III 6; *Szreniawa*, os. 1892 SG XII 44; *Szreniawa*, wś 1902 Przew II 217; *Szreniawa*, wś 1921 Sk II 88; *Szreniawa, -wy* 1982 WUN III 409. — Nazwa być może od ap. *szron, śron, śzron* ‘osad lodowy powstały z zamarznętej mgły’ Sstp VIII 579 lub od niepoświadczonej tu n. w. **Szreniawa*; w pobliżu płynie Struga Strzelecka (ld. Pilicy), której n. notowana jest dopiero w XX w., zob. też *Szreniawa* (1). Z uwagi na fakt, że była to pierwotnie n. młyna, nie można wykluczyć także pochodzenia od n. os. Nazwa oboczna *Piasek* od ap. *piasek*. KS/PS

Szreniawa (4), wś, pozna., gm. Komorniki, 6,5 km na pld.-zach. od Lubonia: *Rosnowo* 1857 Knoblauch 297; *Marienberg* 1862 Gazeta W. Xięstwa Poznańskiego nr 101, 3; Rittergut *Marienberg* 1871 GemGut IV 66; Hermansrode ... należy do dom. *Rosnowa (Marienberg)* 1882, *Marienberg*, dom[inium] 1885, *Rosnowo* Dominium, przezwane *Marienberg* 1888 SG III 61, VI 119, IX 759; *Marienberg* 1900 MpMbl(3666); *Marienberg* (früher *Rosnowo*) 1913 Meyers II 139; *Marzynin* (dom.) zamiast *Marienberg* 1919 Tygodnik Urzędowy (Poznań) nr 49, 248; *Marzynin* (dom.) zamiast *Marienberg* (Gut) 1920 DzUrz(W. Pozn. nr 8, 90); nadaje się za równoczesnym zniesieniem poprzedniej nazwy następującemu obszarowi dworskiemu jako i stacji kolejowej: *Szreniawa* (dom.) zamiast *Marzynin* (dawn. *Marienburg*) 1920 DzUrz(W. Pozn. nr 35, 447); *Szreniawa*, niem. *Marienberg*, obsz. dw.

1921 Sk X 78, 158; *Szreniawa*, -wy, *szreniawski* 1966 UN 93, 20; gw. *šreňava*, -vy, *šreňaski*. — Miejscowość powstała na obszarze dóbr Rosnowo jako kompleks rezydencjalno-folwarczny wybudowany w latach 1852–53 przez właściciela majątku H. Bierbauma. Początkowo określano ją również jako *Rosnowo*, jednak co najmniej od 1862 r. na określenie dominium funkcjonowała n. niem. *Marienberg*, zapewne od im. żony Bierbauma *Marii* i ap. *Berg* ‘góra’. Według C. H. E. Knoblauch, architekta kompleksu powstałego u podnóża lesistego wzgórza, n. *Marienberg* miała odnosić się początkowo właśnie do wzniesienia (por. Das Gut Rosnowo liegt ... in einer fruchtbaren Ebene, aus der sich eine reich bewaldete Höhe, der *Marienberg*, erhebt 1857 Knoblauch 297). W 1919 r. wprowadzono urzędowo n. pol. *Marzynin* (nawiązującą do poprzedniej nazwy), którą rok później zastąpiono n. *Szreniawa*. Widniejąca na stronie Muzeum Narodowego Rolnictwa w Szreniawie informacja o pierwszej zmianie (rzekomo na *Marzenin*), która miała dokonać się w 1920 r. z inicjatywy nowego właściciela majątku, w świetle dokumentacji wydaje się mało prawdopodobna. Całkowicie błędne jest twierdzenie D. Podlaskiej (PPozn 304) o pierwotnej n. *Śzreniawa* (od n. herbu), które oparła na zapisach z XVI–XVIII w. odnoszących się do wsi *Szreniawa* (5), leżącej na pograniczu śląsko-wielkopolskim. W czasie II wojny światowej miejscowość była krótkotrwale określana przez władze okupacyjne n. niem. *Maertensberg*. Lit.: Knoblauch, Wohnhaus und Wirtschaftsgebäude auf Marienberg bei Rosnowo. Romberg’s Zeitschrift für praktische Baukunst, 17, 1857, 297–300; Marcinkiewicz, Słownik niemieckich nazw miejscowości Drugiej Rzeczypospolitej pod kontrolą III Rzeszy (1939–1945), 2003, 278; Skuratowicz, Dwory i pałace w Wielkim Księstwie Poznańskim, 1981, 51. PS

Szreniawa (5), wś, ziel., gm. Sława, 6 km na płn. od Sławy: *Szreniawa* 1570 SHGPn IV 853; *Szreniawa* 1580 ASK I 6, 277v; *Strzeniawa* 1619 PPozn (Tab 2, 107v); *Szreniawa* 1622–24 PPozn (Tab 1, 82); *Szreniawa* 1673 ASK I 68, 1240; *Szreniawa* 1701, *Szronawa* 1734 Sprungala 96; *Schyniawa* 1739 MpWielGlog; *Szreniawa* 1746, *Szrensawa* 1748 Sprungala 96; *Szyniawa* 1772

MpZan XIII; *Szrenawa* 1780 Sprungala 96; *Szreniawa* 1788 Büsching XXII 64; *Sreniawa* 1789 PPozn 304; *Sieniawa* 1791 MpPerPn; *Szönawe* 1795, *Schönawe* 1797, *Schinawe* 1799, *Schinaiv* 1800 Sprungala 96; *Schenawe* 1802–03 MpGilly-Pr; *Schoenawe* 1804 Sprungala 96; *Schoenawe*, *Schenawe*, *Schönawe* 1818 ASC (Ciosaniec, U-1818–48, nr 5, 9); *Sieniawa* (*Schenawe*) 1841 PlaterPoz 135; *Sieniawa* 1846 KsP 191; *Szreniawa* al. *Śzreniawa* ... urząd. *Schenawe*, dawniej *Schoenawe*, ztąd mylnie *Szenawa* i *Sieniawa* 1892 SG XII 45; *Schenawe* 1907, *Schönforst* 1938 MpMbl(4062); *Schönforst* — *Sieniawa* 1945 BiulZO I 49; *Schönforst* — *Szreniawa*, -wy, *szreniawski* 1947 MPol nr 37, poz. 297; *Szreniawa*, -wy 1982 WUN III 409. — Pierwotnie *Śzreniawa*, z późniejszym rozwojem *Śrz-* > *Strz-* > *Szr-*. Miejscowość została lokowana w 1570 r. na surowym korzeniu na terenie lasu o n. *Dąbrowa Ławnicza* lub *Śzreniawa* przez opata klasztoru cystersów w Przemęcie Jana Węgorzewskiego. Według SHGPn jest mało prawdopodobne, by las nosił wcześniej n. *Śzreniawa*. Zapewne w momencie lokacji nadał ją sam Węgorzewski w nawiązaniu do n. herbu *Szreniawa*, którym się posługiwał (Koz III 307). D. Podlaska (PPozn 304) mylnie utożsamiała zapisy z lat 1570 i 1789 z wsią *Szreniawa* (4). Zniemczona forma n. *Schönawe*, *Schenawe* była podstawą dla późniejszych pol. form substytucyjnych *Szyniawa*, *Sieniawa*. W okresie administracji hitlerowskiej wprowadzono n. niem. *Schönforst*. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Sieniawa*, którą w 1947 r. zmieniono na *Szreniawa*. Lit.: SHGPn IV 853; Sprungala 95–100. PS

Szreńsk, wś, dawniej mto, ciech., gm. Szreńsk, 15 km na pld.-wsch. od Żuromina: *Zyremdzco* (1065–1155), *Srensko* 1240 KMaz I 14, 345; *Zrenick* 1254, oppidum *Szrensko* (1397) XV KkM 18, 121; *Strzensko* 1411 Cruc II 197; *Szrensko* 1438 MK 340, 163; *Szrensko* 1446 Płoc I 212; *Szrensk* 1459 SHGPi (Ep. 5, 106–106v); *Syerzenszko* 1475 SHGPi (Ep. 10, 132); *Szrensko* 1493 SHGPi (Z 16, 193a); *Szrensko* 1506 SHGPi (AG 755); *Szrensko* 1534 ACPlóc 172; *Szrensko* 1544 MUKr II nr 1544e/062; opid. *Szrensk* 1553 ASK I 43, 42; *Szrensko* 1565 ASK I 42, 55; ze *Szrenska* (1565) Lumaz II 29; *Szrensk* 1578 ŻDz XVI 124; *Szrensko* 1583 ASK I 44, 393; Miasteczko *Szrensk* 1662,

Szrepnitz

Srensko, Szrensko 1674 ASK I 72, 439, 527v, 621; *Srzęsko* 1766 Lustracje 15a, 41; *Szrensk* 1783–84 RejKor 629; *Szreńsk* 1784 MpPerPł; *Szreńsk* 1827 Tabella II 226; *Szreńsk* 1892 SG XII 45; *Szreńsk, -ka* 1982 WUN III 409. — Od n. rz. **Śrzona*// **Szrona* (dziś Przylepnica, d. Mławki), por. pol. *szron*, *śron*, *szron* ‘osad lodowy powstały z zamrożonej mgły’, dial. też ‘zamrożona skorupa śniegu’, psł. **sermь* ‘szron, szadz’, urzeczownikowiany przym. **sermь* ‘biały, siwawy’ SEBor 607 (choć scs. *srěňbь* odnosi się tylko do maści konia), z suf. *-sko*, wtórnie *-sk*. U źródeł Przylepnicy leży wś *Szronka* (zob.), nazwy tych dwu obiektów położonych nad rzeką pozwalają na rekonstruowanie pierwotnego hydronimu w takiej formie. Lit.: SHGPł 302; ZMaz 361; RospSEMIG 384; Rym-Nmiast 239; Bijak, Wisła 98. UB

Szrepnitz zob. **Rzepnica**

Szretrowo zob. **Zapadki**

Szronka, wś, cieceh., gm. Kuczbork-Osada, 11,5 km na pld.-zach. od Działdowa: *Szronka* 1468 MK 337, 28; *Szronky* 1480, *Sronka* 1495 MK 9, 126v i 18, 79; *Szronka* 1578 ŻDz XVI 57; *Szronka* 1784 MpPerPł; *Szronka* 1827 Tabella II 226; *Szronka* 1892 SG XII 46; *Szronka* 1921 Sk I 91; *Szronka, -ki* 1982 WUN III 410. — Od n. rz. **Śrzona*// **Szrona* (dziś Przylepnica, d. Mławki), z suf. *-ka*. Efemerycznie (w XV w.) też *Szronki*, z pluralizacją. Wieś leży u źródeł rzeki, u ujścia natomiast położony jest *Szreńsk* (zob.), którego n. również genetycznie jest związana z rekonstruowanym hydronimem. Lit.: SHGPł 303. UB

Szronów zob. **Sobin**

Szropy, dziś *Szropy* i *Szropy-Niziny*, dwie wsi, elbl., gm. Stary Targ, ok. 8 km na pld.-wsch. od Malborka: in *Scrope, Schrope* (1280) PrUr I/2, 257–8; *Schroop* 1300 Żuławy 86; *Schrope, Schrappe* 1316 PrUr II 101; *Schrope* 1398–99 Sm III 91; *Schrope* ok. 1399 ZHM 42; *Scrope* das dorff 1401 MKB 41; *Schrope* (1404) SG XII 46; *Schrope* 1446 MAB 22; villam regalem *Scrope* 1503 Matr III nr 682; *Sropen* 1518 SchmittSt 214; *Sropy* 1521 Matr IV/1, nr 3774; das Dorf *Schruppe* 1526 Sm I 145; *Schrope* 1554 Sm I 145; (z) *Sropami, Sropi*, wsi *Sropi* 1565 Lumalb 100, 113, 114; *Sropy*, wsi *Sropy* 1570 Lumalb 72, 74; *Schrope* 1581 ASK I 120, 12; *Schrope* 1582 ŻDz XXIII 73; villa *Szropy* 1592 MK 137, 85v;

z *Sroppami* 1615 LuPrus 294; do *Sropow, Schropy*, na *Schropach* 1624 LuPrus 80, 247; *Sropy* 1641 Woel 1028; in villa *Sropa* 1647 Font IV 150; *Schroop* 1648, *Szropy* 1659 SchmittSt 214; *Szropy* 1662 ASK I 52, 290v; *Szrop* ... Wieś *Szropy* 1664 Font XXXII 145–6; *Szropy* 1682 Font V 48; *Schrave* 1694 SchmittSt 214; *Szroppy* 1726 ASK 84/17, 382; *Szroppy* 1728 ASK 84/19, 303; Villa *Szroppy* 1758 Lustracje 13, 131; Lustracja wsi *Szrupy* ... posesora wsi *Szrupp, Szruppy* 1765 LuPrus III 20, 21, 79; *Szroppy* 1766 Lustracje 15a, 38; *Schroop* 1772/73 HAPr IV 644; *Schropp* 1796–1802 MpSchröt X; *Szropé* 1866 Ceynowa 102; *Schropp* — *Szropy* 1879 Kętn 117; *Schroop* 1912 Bär 106; *Schroop* — *Szropy, Szrop, szropski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szropy-Niziny* 1957 DzUrz(WRN w Gdańsku nr 3, poz. 38); [droga] *Szropy* wieś — *Szropy Niziny* (wybudowanie) 1969 DzUrz(WRN w Gdańsku nr 14, poz. 80); *Szropy, Szrop*, wś, *Szropy-Niziny, Szrop-zin*, os. 1982 WUN III 410; *Szropy, Szrop, Szropy-Niziny, Szrop-Nizin, szropski* 2013 DzU poz. 200; gw. *szrópy*//*śrúpi*, do *śrúp*, *śrúpski*. — Mimo licznych zapisów i spójnych źródeł n. pozostaje niejasna (zob. Błażenié). H. Górniewicz odczytuje n. prus. **Strōpis*, może równą prus. n. os. **Strōpis* (por. *Stroppe* TAP 100), dalej wś i jez. *Strop* na Łotwie Fr 925, lit. przym. *stropùs* ‘pilny, pracowity’, *stropà* ‘pilność, gorliwość’ SESmoc 610. W j. prus. regularna była epenteza grupy spółgłoskowej *sr > str* (Ger 223), niepotwierdzona jednak w zapisach może wskazywać na n. niem. Biorąc pod uwagę grafie zapisów, n. można odczytać też jako **Skrop*-// **Skrap*-// **Skrup*-, por. n. *Scrope* Błażenié II 327–8 (wahanie *a : o : u*, grafem *c, ch* dla *k* Ger 214, 216, 220). W zapisach dominują formy z nagłosowym niem. *Schr*- (wymowa *Śr*-), które stały się podstawą różnych pol. adaptacji. Po 1945 r. z północnej cz. wsi Szropy wydzielono osobną miejscowość o n. zestawionej *Szropy-Niziny*, z drugim członem od ap. *nizina*, w l. mn., nawiązującej do jej położenia na Żuławach Wiślanych (granica tego mezoregionu przebiega między tymi miejscowościami). Lit.: Ger 163; SchmittSt 214; GórnRPom 118; Górniewicz, PMT IV 154; RospSEMIG 213; Błażenié II 384; Żuławy 86. PS/RP

Szrotrowo zob. **Zapadki**

Szroty zob. **Niesiobędy**

Szrubarnia zob. **Śrubarnia**

Szrubsk(o) zob. **Śrubsk**

Szrupy zob. **Szropy**

Sztabin, wś, dawniej mko, suwal., gm. Sztabin, 11,5 km na pñ.-zach. od Suchowoli: od Timowa do *osinok*, od *osinok* do czornoho lesa (1506)1590 MK 410, 875; do *Osinok* (1518)1600, do Uroczyszcz *Osinok* ... tożę Uroczyszczę *osinkami* zowut (1590)1600 MK 410, 1045, 1067v; sioło *Osinki* 1598, [*Osinki*], mto 1627, miasteczko *Osinki* do folwarku Cisowa 1667 RyżSzt 122, 123; [*Sztabin*] 1760, *Sztabin* civitas 1761, miasteczko *Sztabin* zwane 1776 RyżSzt 125; do miasteczka *Stabina*, z miasteczkiem *Stabinem*, *Stabin*, *Sztabin* miasteczko 1784 DekGr 54, 55, 57; Umwandlung der bisherigen Stadt *Stabin* in ein Dorf 1802 AGAD(1/170/0/3/385, s. 13); *Sztabin*, w *Sztabinie* alias *Osinkach* 1826 SHGPd(AKŁomż. sygn. III. 03. vol. 1); *Sztabin* 1827 Tabella II 226; *Sztabin* 1839 MpKwat VI 4; *Sztabin* 1877 Zin II 211; *Sztabin* al. Krasnybór (!), też *Sz. Kościelny*, wś 1892 SG XII 47; *Sztabin*, wś 1902 Przew II 217; *Sztabin*, os. m. 1921 Sk V 7; *Sztabin*, wś 1952 UW 155; *Sztabin*, -na, *sztabiński* 1972 UN 151, 90. — Dawniej *Osinki*, od formy deminutywnej ap. *osina* ‘osika’ Sstp V 650, w l. mn. (por. n. m. w pobliżu takie jak *Cisów*, *Jasionowo*, *Sosnowo*). Późniejsza n. *Sztabin*, notowana od 1760 r., niejasna. Historyk G. Ryżewski próbuje łączyć ją z ap. *sztaba* (w związku z hutą żelaza, która funkcjonowała w Sztabinie do pocz. XIX w.). Niektórzy językoznawcy (K. O. Falk, J. Nalepa) opowiadali się za jaćwieskim pochodzeniem nazwy, wywodząc ją od stprus. *stabis* ‘kamień’. Przejściowo n. z członem odróżniającym od przym. *kościelny* (w Sztabinie znajdowała się cerkiew unicka). Miejscowość od XVII w. miała status miasta, który utraciła w 1802 r. Lit.: WiśnAug 155–6, 201–2, 245; RospSEMIG 384; RymNmiast 239; MtaPol I 289; Falk, Roczbiał XIV 42–5; RyżSzt 31, 36, 121, 123–5 i nn. IN

Sztabinki, wś, suwal., gm. Sejny, 3 km na pñ.-wsch. od Sejn: Dworec *Stobiński* ... u *Stobińkach* (1522) AGAD(1/465/0/-/209, s. 752); Imenie *Stobińskoie* (1551) AGAD(1/465/0/-/218, s. 871); do *Стабинокъ* 1559 RPLit 49; podlie grunthow paniey Kopczyowej imienia iey *Stebinczow* 1560

PKGE II 406; з Вейсей, и съ *Тобинокъ* (!) 1567 Popis 508; од имени ... *Стабинск* (!) 1595 AWAK XXX 148; *Stabinki* 1744 SDV 92; *Stabinki* 1784 SHGPd(Opispar rkps I nr 6011, 107–110); *Sztabinki*, folw. i wś 1789 WiśnSejn 171; *Szlabinki* (!) 1808 MpTex III; *Sztabinskie*, wś 1827 Tabella II 226; *Sztabinki* 1839 MpKwat VI 3; *Sztabinki* 1892 SG XII 48; *Sztabinki* 1921 Sk V 69; *Sztabinki*, -nek 1982 WUN III 410; gw. lit. *stabingis*. — Nazwa w związku z n. znajdującego się koło wsi jez. *Sztabinki*, lit. *Stabingis*, por. J. *Sztabinki* 1839 MpKwat VI 3 (brak dla hydronimu starszych zapisów źródłowych), prus. *stabis* ‘kamień’ SESmocz 596. Lit.: Buch, Onom VII 227; KondBał 72; WiśnSejn 22, 59, 64, 126, 171, 197, 210. IN

Sztabrów zob. **Stabrów**

Sztafrowa Huta zob. **Sztofrowa Huta**

Sztambark zob. **Łomy** (2), **Stążki** (2)

Sztambergów zob. **Sztombergi**

Sztamka zob. **Stamka**

Sztegrowy zob. **Rzeczénica**

Sztegry zob. **Rzeczénica**

Szteinfort zob. **Trzéniec**

Szteklín, wś, gdań., gm. Lubichowo, 10 km na pld.-zach. od Starogardu Gdańskiego: *Stekelik* 1402–15 Krie 72; *Stheklino* 1534 Inwwłoc 115; [z] *Sloklinem* (!) wsią 1565 Lumalb 135; *Steckelna* 1570 ASK I 106, 39; *Steklno*, curia 1584 Font I–III 236; *Steklno* 1648 RP 174; *Steklno*, wsi dzisiejszej *Steklno* 1664 Font XXXII 230; *Steklno* 1682 Font V 99; *Steklno* 1710 WS 120; *Stechlino*, *Stekelno* 1772/73 HAPr IV 650; *Stecklin*, *Steklin* 1789 Goldb II 368, 379; *Steklin* 1796–1802 MpSchröt XV; *Stecklin* — *Steklno* 1879 KętN 37; *Steklno*, niem. *Stecklin*, dobra ryc. 1890 SG XI 324; *Stecklein* 1912 Bär 112; *Szteklín*, niem. *Steklin I*, wś 1921 Sk XI 47, 88; *Steklno* (*Steklin*) 1925 Krzep 111; *Szteklín* 1952 UW 194; *Szteklín*, -na 1982 WUN III 410; gw. *steklin*, -a, *stekliński*. — Pierwotnie zapewne *Steklno*, n. ponowiona z n. jez. *Steklno*, dziś *Jeziro Steklińskie*, por. [jez.] *Stoklińskie* 1565 Lumalb 137, *Steklińskie* 1570 Lumalb 92, *Jeziro Steklno* 1664 Font XXXII 252, ta od psł. **stętklo* (> pol. *szkło*; w nawiązaniu do gładkiej powierzchni wody, przejrzystej wody), z suf. *-*yno*. W niem. substytucji fonetyczno-morfologicznej -*in* za pol.

Sztembark

-no i zmiana *St-* w *Szt-*. Utrwaliła się forma *Szteklin*. Lit.: SHGPG II 89–90; Górniewicz, PMT VII 65, 163–4. BCz

Sztembark, wś nieistniejąca, leżała na płn. od Tczewa, gdań.: *Stanginberc* 1321 PrUr II 247; *Stangenberg* 1402–15 Krie 97; *Spangenberg* 1437–38 GZ 116; *Stangenbergk* 1534 Inwłoc 118; z *Stemberka* 1565 Lupom 163; *Stangenbergk* 1570 ŻDz XXIII 109; z *Sztemberka*, z *Sztemberku* 1570 Lumalb 40, 54; *Sembork* (!) 1583, *Stangenberg* 1597 Font I–III 57, 396; *Sztembark* 1662 ASK I 52, 289v; *Stangenberg* 1796–1802 MpSchröt IX; *Stagenberg* ok. 1845 MpRey nr 18; Gut *Stangenberg* 1878 MpMbl(1878); *Stangenberg* — *Stemberk* 1879 KętN 37; *Sztembark* (*Stangenberg*) 1925 Krzep 117. — Nazwa niem. przeniesiona z n. m. *Stangenberg*, dziś *Stążki* (2), pierwszej osady niem. w Sztumskim, założonej przez niem. rycerza *Stange*, por. PMT IV 150–1. Formy spolonizowane *Stemberk*, *Sztembark*. Lit.: SHGPG XI 79–80; SchD 350–1; Bugalska, PMT VI 95. BCz

Sztembark zob. **Lomy** (2), **Stążki** (2)

Sztemborna zob. **Slupia** (12)

Sztenflis zob. **Miejska Wola** (2)

Ształbark zob. **Lomy** (2)

Sztoferowo zob. **Sztofrowa Huta**

Sztoferowska-Huta zob. **Sztofrowa Huta**

Sztofrowa Huta, wś, gdań., gm. Nowa Karczma-Liniewo, 16,5 km na płn.-wsch. od Kościerzyny: *Stoffers-Hutt* 1670 KK 232; *Sztofrowa Hnuta* (!) 1702 ABMK LXXXIV 202; *Sztofrowa Huta* 1710 ABMK LXXXV 152; *Sztofershuta* (1710) SG XII 46; *Stophershut*, *Stoferowo* 1749 Font XVI–XIX 246, 252; *Sztafrowa Huta* (1780) SG XII 46; *Stoffershütte* 1789 Goldb II 216; *Staffertshütte* 1796–1802 MpSchröt IX; *Stoffershütte* 1821 Rumpf III 156; *Stoffershütte* 1871 GemGut I 374; *Staffertshütte* — *Stoferowo* 1879 KętN 26; *Sztoferowo* 1892 SG XII 48; *Stoffershütte* 1913 Meyers II 885; *Stofrowa Huta*, niem. *Stoffershütte* 1921 Sk XI 33, 87; *Sztofrowa Huta* (*Stofrowa huta*) 1923 Lor 101; *Sztoferowo* in. *Sztoferowska-Huta* (*Stoffershütte*) 1925 Krzep 117; *Sztofrowa-huta* 1928 Pelp 387; *Sztofrowa Huta* 1931 Mp-100(32-26); *Sztofrowa Huta*, -wej -ty 1982 WUN III 410; gw. dawniej *štofrowo hëta* (*stofrowo hëta*), później *štofrowa xuta*, do *uti*, *ucki*. — Dawna n. niem., złożona z nazw. *Stoffer* (por. *Sztoffro-*

wi w Miejskiej Hucie 1747 WAPG m.k. IV 70) i ap. *Hütte*, pol. *huta*. Formy spolonizowane *Sztofrowa Huta*//*Sztafrowa Huta*, też *Stofrowa Huta* i *Sztoferowska-Huta*. W XVIII–XX w. obocznie także *Stoferowo*, od wspomnianego nazw. z suf. -owo. Lit.: Breza, PMT I 166; Kęsikowa, PMT II 138; CzNiem 122, 146. BCz

Sztok, wś, ciech., gm. Lubowidz, 3 km na płn.-wsch. od Lubowidza: *Sztok*, z *Sztoku*, na *Sztoku* 1830 APWarsz(76/654/0/-/2, k. 1); *Stok* 1839 MpKwat III 1; *Sztok* 1877 Zin II 211; *Sztok*, wś 1891 SG XII 50; *Sztok*, kol. 1921 Sk I 92; *Sztok*, -ku 1982 WUN III 410. — Od ap. *sztok*, *stok* ‘ściek, spływ; potok, ruczaj; spadek, pochyłość’ SW VI 426, por. gw. *sztok* ‘gnojówka’, też ‘pień, belka’ SGPrei(kartoteka). UB

Sztołpman(y) zob. **Stoltmany**

Sztołpy zob. **Slupy** (3)

Sztołtmann zob. **Stoltmany**

Sztołtmańskie zob. **Stoltmany**

Sztołpy zob. **Slupy** (3)

Sztołbergi, wś, tarnob., gm. Staszów, 6 km na płn.-wsch. od Staszowa: *Штамбергзовь* 1866 GPKP IV 13; we wsi *Sztołbergi* 1868 Gazeta Warszawska nr 154, 2; *Sztołbergów* 1877 Zin II 211; osada *Sztołbergi* 1882 Gazeta Handlowa nr 63, 3; *Sztołbergów* al. *Sztołbergi* 1892 SG XII 48; *Sztołbergów* 1902 Przew II 217; *Sztołbergów* 1921 Sk III 129; we wsi *Sztołbergach* 1931 DzUrz(Min. Sprawiedl. nr 72, dod. 1); *Sztołbergów* 1933 SkBy 1687; *Sztołbergi* 1933 DzUrz(W. Kiel. nr 28, poz. 183); *Sztołbergi* 1948 Ferski II 123; *Sztołbergi* 1960 Mp-25(Staszów); *Sztołbergi*, -gów, *sztołbergowski* 1970 UN 33, 24. — Pierwszy zapis n. *Sztołbergów*, zapewne od niem. nazw. *S(ch)tamberg* albo *S(ch)tomborg*, spolszczonego jako *Sztołberg* i *Sztołberg* RymSEN II 554, 480 (por. też nazw. *Sztołberek*, które występuje w tym regionie), z suf. -ów. Niewiele później pojawia się forma *Sztołbergi*, z dostosowaniem do n. pluralnych, bezsufiksalnych, i ta n. się utrzymała. IN

Sztołbergów zob. **Sztołbergi**

Sztołfeld zob. **Stołczno**

Sztreki, wś włączona do wsi Niwnice, jel., gm. Lwówek Śląski, 7 km na zach. od Lwówka Śląskiego: *Stakchin* 1468, *Stackycht* 1469 Reg-Lów nr 302, 304; zum *Stackicht* 1482 Kuhn 37;

Stöckicht ok. 1660 MpDSIav; *Stöckicht* 1689 Reg-Löw nr 944; *Stekicht* 1736 MpWielJav; *Stöckicht* 1779 Büsching XIII 260; *Stöckicht* 1783 Presb III/2, 483; *Stöckicht* ... (Nostiz.) 1786 Z VI 136; *Stöckigt Nostitzsch*, wś 1830 Kn 755; *Stöckigt*, wś 1845 K 660; *Stöckigt*, kol. 1913 Meyers II 884; *Stöckigt* — *Bierzwienna*, -nej, *bierzwiennieński* (ad Niwnice) 1950 MPol nr 8, poz. 76; *Bierzwienna* 1958 Mp-100(83.12.3); *Bierzwienna* 1964 Mp-25(Lwówek Śl.); *Bierzwienna*, os. 1967 SM 61; Kolonia *Sztreki* (*Bierzwienna*) 1976 Mp-25(451.43). — Dawna n. niem. *Stöckchen*, *Stöckicht*, od ap. *Stock* 'pień' w l. mn. (forma deminutywna na *-chen*) oraz z suf. *-icht* tworzącym formy kolektywne w niem. toponimii (Gott 268, 476, zob. też *Krzewie*). W 1830 r. wystąpiła forma zestawiona z członem przym. *Nostitzsch* od n. rodu *von Nostitz*, właścicieli wsi. Po 1945 r. urzędowo nadano n. *Bierzwienna*, jednak na późniejszych mapach widnieje też n. *Sztreki*, która wydaje się być niedokładną adaptacją n. niem. T. Jurek z omawianą miejscowością utożsamia zapisy *Stockecht* i *Stockicht* z XIV–XV w., por. uf den dorfern Rudigersdorf, *Stockecht* und Gisobil 1389, dorfer Thymendorf und *Stockicht* districtus Greiffenbergensis 1406 LandbSch II nr 697, III nr 1674, jednak kontekst przemawia załączeniem ich z miejscowością *Krzewie Male*. Natomiast w haśle *Krzewie* (NMPol V 397) umieszczono mylnie (i w zniekształconej formie) zapis *Stöckicht* (*Nostiz*), tymczasem do tej miejscowości odnosił się zapis *Stöckicht* (Schmettau) 1783 Z VI 136 (n. w nawiasach u F. Zimmermanna nie stanowią części n. m., a jedynie informują o właścicielu). Lit.: SudZach 200; Kuhn, Beiträge zur schlesischen Siedlungsgeschichte, 1971, 37, 40–2. PS

Sztum, mto, elbl.: in illo loco, qui dicitur *Stumo* 1234 SRP I 60; in dominio *Stumis* 1250 PrUr I/1, 173; *Stume* 1294 Sm I 154; in bona curie, qui vocatur *Stoma*, *Sthum* (1295) PrUr I/2, 404; cum *Sthume* (1333)1405, in *Stuma* (1333)XVI, in *Sthuma* (1334)XV, in *Stume* 1335 PrUr II 532, 538, 573, 594; *Stuma* 1336 SRP I 60; *Sthum* 1381 MAB 10; *Stum* (1389) VPr V 48; *Stumis* (1391) VPr IV 126; *Stum* ok. 1399 ZHM 46; *Sthum* 1411–20 AMH 11; czum *Stume* 1421 Woel 416; *Sthum* 1437 GZ 13; *Stum*, *Sthum*, *Stume* 1465 Font XXXIII 102, 164,

165; *Sthume* 1480 Font XLI 18; bonorum regalium *Sthwm* 1505 Matr III nr 2090; ad castrum *Stum* 1508 Matr IV/1, nr 452; *Schtum* 1511 Font LXVI 6; Ciuitas *Sthwm* 1511, Opidum *Sthwm* 1512 ASK LVI 267, 1, 18; do *Sztumu*, *Sztum* 1565 Lumalb 42, 88; miasta *Sztumu*, od *Sztuma* 1570 Lumalb 56, 63; zum *Stum* 1577 Bornbach II 28; z *Stumu* 1608 Font XXIII 49; miasteczka *Sztumu* 1624 LuPrus 63; miasteczko *Sztum* 1646 DiarOśw 115; *Stum* 1647 Font IV 144; *Sztum* 1682 Font V 174; do *Sztumu* 1711 Font LXII 161; z *Sztumu*, z *Sztuma* 1747 ASC(Sztum, U-1732–50, k. 105); Miasto *Sztum* 1765 LuPrus III 37; *Sthum* 1796–1802 MpSchröt XV; w *Sztumie* 1817 ABPom 225; około *Sztumu* 1858 ABPom 254; *Sztum* (*Stuhm*) 1866 Ceynowa 101; *Stuhm* — *Sztum* 1879 KętN 117; *Sztum*, niem. *Stuhm* 1892 SG XII 51; *Stuhm* — *Sztum*, -u, *sztumski* 1946 MPol XXIV nr 44; *Sztum*, -mu 1982 WUN III 410; gw. *śtum*, do *śtumu*, *śtumski*. — Nazwa genetycznie prus. **Stumis*/**Stume*, od prus. n. os. **Stumis*, por. Prutenus *Stumo* filius Grasute 1314 PrUr II 75. Do n. os. por. lit. *stūmti*, *stumiū* 'pchać, popychać' Fr 932. Zapisy źródłowe poświadczają wahania w oddaniu pierwotnej prus. końcówki: -o : -a : -e. W XV w. pod wpływem niem. wymowy nagłosowe *St-* > *Szt-*. Początkowo był to gród pruski, następnie folw. krzyżacki, który w 1416 r. otrzymał prawa miejskie, potwierdzone przez Zygmunta II Augusta w 1553 r. Lit.: Górnowicz, PMT IV 155–6; Błażenie II 384–5; RospSEMIG 384–5; RymNmiast 239. BCz

Sztumkowo zob. **Stankowo** (1)

Sztumska Wieś, wś, elbl., gm. Sztum, 3 km na pld.-zach. od Sztumu: *Sztumszдорff* ok. 1399 ZHM 46; villas *Sthvmyszдорff* 1476 Matr I nr 1404; *Sthümesdorff* 1503 Matr III nr 771; *Stumysshchen Dorffe* 1508 Font LXIV 315; *Sthwmiszdorff* 1511 ASK LVI 267, 1; *Stumschdorff* 1526 SchmittSt 211; *Stumsdorff* alias *Sztumska Wieś*, *Wsi Sztumskiej* 1565 Lumalb 96; *Sztumska Wieś* alias *Sztvmzдорff* 1570 Lumalb 61; *Stumisch Dorff* 1581 ASK I 120, 14v; *Stumischdorff* 1582 ŻDz XXIII 74; *Sztumska Wieś* 1615 LuPrus 296; *Wieś Sztumska* 1624 LuPrus 64; *Stomdorffium* 1635 MK 180, 561; in proxime praeteritis Tractatibus *Sztumdorffensibus* 1636 MK 182, 41v; *Stumska wieś* 1647 Font IV 145; *Stumskawieś*, *Sztumskawieś*, *Stumiszdorffium* 1659 SchmittSt 211; *Sztumska Wies* 1662

Sztumskie Pole

ASK I 52, 291; *Wieś Sztumska* 1664 Font XXXII 134; *De Villa Sztumensi*, *de villa Sztummensi*, *de Villa Stumensi*, *de villa Stummensi*, *de Sztumdorff* 1732, *de Sztumskawies* 1739, *Sztumdorff*, *Sztumskawieś*, *sztumsdorf* 1745, *Z Sztumskiwsi*, *ze Sztumski Wszy* 1747, *z Sztumskiewysi* 1750 ASC(Sztum, U-1732–50, k. 2, 5, 9, 49, 89, 91, 101, 103, 125); in villa *Sztumska* 1758 Lustracje 13, 131; *Sztumska Wieś*, *W Sztumskiej Wsi* 1765 LuPrus III 40, 82; *Sztumska wieś* 1770, *Z Sztumskiej Wsi*, *Sztumdorff* 1774, *Sztumsdorf* 1780, *Stumsdorf* 1781 ASC(Sztum, U-1750–81, k. 152, 194, 196, 224, 228); *Stuhmsdorf* 1796–1802 MpSchröt XV; *Sztumskóvjcs* 1866 Ceynowa 102; *Stuhmsdorf* — *Sztumska wieś* 1879 KętN 118; *Sztumska Wieś*, niem. *Stuhmsdorf* 1892 SG XII 54; *Stuhmsdorf* — *Sztumska Wieś*, *-kiej Wsi*, *wiejski* 1946 MPol XXV nr 142; *Sztumska Wieś*, *-kiej Wsi* 1982 WUN III 410. — Nazwa niem. złożona, od n. mta *Sthum* (pol. *Sztum*) i ap. *Dorf* ‘wieś’. Od XVI w. pol. n. zestawiona *Sztumska Wieś* (przejściowo też ze zmianą szyku członów), która stanowi kalkę n. niem. Lit.: Górniewicz, PMT IV 155; CzNiem 146–7. BCz

Sztumskie Pole, wś, gdań., gm. Sztum, 2,5 km na płn.-zach. od Sztumu: *Stuhmerfelde* 1848 AmtMar 209; *Stuhmerfeld* 1860, *Stuhmer Feld* 1866, *Stuhmerfelde* 1876 AmtMar 126, 96, 291; *Weisser See bei Stuhmersfeld* 1880 Benecke 261; *Sztumskie pole* 1885 Pielg nr 95, 3; Sztum ... z przedmieściem *Sztumskiem Polem* ... *Sztumskie Pole*, niem. *Stuhmerfelde* 1892 SG XII 51, 55; *Stuhmersfeld* ok. 1893 KDR nr 131; *z Sztumskiego pola* 1901 Gazeta Grudziądzka nr 18, 2; *Stuhmerfelde* 1912 Meyers II 904; *Stuhmerfelde* — *Sztumskie Pole*, *-kiego -la*, *sztumskopolski* 1950 MPol nr 134, poz. 1720; *Sztumskie Pole* — *Stuhmerfelde*, os. 1951 Rosp 325; *Sztumskie Pole*, *-kiego -la* 1982 WUN III 410. — Nazwa niem. *Stuhmerfeld(e)*, złożona z przym. od n. mta *Sthum* (pol. *Sztum*) i ap. *Feld* ‘pole’. Polska n. zestawiona *Sztumskie Pole* stanowi kalkę n. niem. Lit.: Benecke, Fische, Fischerei und Fischzucht in Ost- und Westpreussen, 1880, 261; Górniewicz, PMT IV 155; CzNiem 147. BCz/PS

Sztutowo, wś, elbl., gm. Sztutowo, 13,5 km na płn. od Nowego Dworu Gdańskiego: *Rutehaus* oder *Stutt* 1422, *Stutthof* auf der Nerge 1432

SHGPG X 57; nach *Stuthof* 1465 AST V 156; zcum *Stuthoeffe* 1491 Font XLIII 389; *Stodthave* 1504 Font LVII 216; *Stothove* 1506 Font LIX 92; *Stothofe* 1509, *Studhoffe* 1510 Font LXV 16, 310; *Stuthoff* 1511 Font LXVI 50; beim *Stuthofe*, zum *Stuthofe* 1577 Bornbach I 25, II 28; *Stutthof* XVI Żuławy 88; *Stutthoff* 1789 Goldb II 219; *Stuthof* 1796–1802 MpSchröt X; *Stutthof* 1821 Rumpf III 172; *Stutthof* — *Sztutowo* 1879 KętN 7; *Sztutowo*, niem. *Stutthof* 1892 SG XII 55; *Sztutowo* 1945, *Obozy*, niem. *Stutthof* 1946 ChlNow 241; *Stutthof* — *Sztutowo*, *-a*, *sztutowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Sztutowo*, *-wa* 1982 WUN III 410. — Założeniem wsi były dwór i stadnina *Rutehaus*//*Rotenhaus*; n. raczej od przym. *rot* ‘czerwony, rudy’ i ap. *Haus* ‘dom’, por. uff der Nerie im *Rothenhoffe* 1417 SHGPG X 57. Nazwa niem. *Stutthof* w formie złożenia, od *Stute*, średniem. *stôt* ‘klacz, kobyła’, także ‘ogrodzenie dla koni, stadnina’ Lübben 383, z członem *-hof* ‘dwór, dobra dworskie lub klasztorne’. Por. też ap. średniem. *stute* ‘bułka’ oraz *stutte* ‘podpora, stojak, kadłub, filar’. Dawniej sądzono, że n. może mieć związek z n. os. *Stutte*, por. Jan *Stutte* burmistrz Gdańska (SG XII 55). Nazwa pol. *Sztutowo* wprowadzona w XIX w. przez W. Kętrzyńskiego, to adaptacja fonetyczna pierwszego członu z suf. *-owo* za niem. *-hof*. Po 1945 r. okresowo używano n. *Obozy*, nawiązującej do istnienia w tej miejscowości niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego *Stutthof*. Lit.: SHGPG X 57; Owsiański, *Stutthof*. Historia miejscowości i gminy od średniowiecza do maja 1945 roku, 2014; CzNiem 122; RospSEMIG 385; Żuławy 88; ChlNow 239–44. BCz/RP

Sztutowa Kępa, przys. wsi Łaszka, dawniej wś, gdań., gm. Sztutowo, 12 km na płn. od Nowego Dworu Gdańskiego: *Stutthöferkampe* 1845 Vegesack 9; *Stutthof mit den Kampen*: *Kobbel*, *Licht*. *Störbuden*-, *Stutthofer-Kampe* 1864 Violet 31; *Stutthöferkampe*, *Wohnplatz* 1885 GemLex II 21, 223; *Stutthöferkampe* ok. 1900 Żuławy 88; *Stutthöferkampen* 1911 MpMbl(1681); *Stutthöferkampen*, W[ohn]p[latz] 1913 Meyers II 907; *Sztutowa Kępa* — *Stutthöferkampe* 1946 Choj 177; *Stutthöferkampe* — *Sztutowa Kępa*, *-kiej Kępy*, *kępski* 1947 MPol XXV nr 111; *Sztutowa Kępa*, wś 1967 SM 1129; *Sztutowa Kępa*, *-kiej -py* XXI PRNG. — Dawniej n. niem.

Stuthöferkampe, złożona z przym. od n. mta *Stuthof* (pol. *Szutowo*) i *-kampe*, pol. *kępa* ‘wyniosłość na bagnie’ (jest to teren z licznymi kanałami między Szkarpawą a Wisłą Królewska). G. Bauer uważa człon *-kampe* za lituanizm/bałtyzm; por. może lit. *kaĩpas* m.in. ‘zakątek (kąt)’ SESmocz 252. W pobliżu liczne n. z członem *-camp//kampe*, por. *Kobyła Kępa* NMPol V 12. Współcześnie n. ma charakter niestandardyzowany (PRNG). Lit.: Vegesack, Westpreussisches Provinzialrecht I 9; Violet, Neringia oder Geschichte der Danziger Nehrung, 1864, 31; Bauer, Anna-berger Annalen 13, 5–82; Żuławy 88. BCz

Sztybowo zob. **Zdbowo**

Sztybark zob. **Samborek** (1), **Szębark**

Sztyborn(o) zob. **Ślupia** (12)

Sztykort, os., dawniej wś, suwal., gm. Węgorzewo, 11,5 km na półn.-zach. od Giżycka: villa *Steynarth* (1315) MWrm I 99, 100(R); parvum et magnum *steynort* (1347), von *grosze Steynorte* (1357) MWrm II 89, 250; zur *Schoneinor* (?) 1416 BiałKoł 171; hoff zum *Steinort* 1560 BiałKoł 190; *Steinort*, Gross ok. 1780 HAPr IV 387; *Groß Steinorth*, maj. 1785 Goldb III 156; *Gr. Steinorth* 1796–1802 MpSchröt XII; *Steinort* 1821 Rumpf III 147; *Steinorth Gr.*, *Stynort*, -a, szl. maj. ok. 1859 SzcześTeka 141; *Steinort* — *Sztykort* 1879 KętN 172; Sztykortskie dobra ... *Sztykort* 1882 KętL 533; *Steinort* 1890, *Sztykort* 1892 SG XI 322, XII 56; *Gross Steinort* — *Sztykort*, dw. 1946 Ley I 118; *Steinort* — *Sztykort*, -u, *sztynorcki* 1946 MPol XXV nr 142; *Sztykort* — *Steinort*, wś 1951 Rosp 325; *Sztykort*, -tu 1982 WUN III 410; gw. *štinort//steinort*. — Dawna n. niem., od *Stein* ‘kamień, kamienny’ Kluge 744 i *Ort* ‘miejsowość, miejsce’, też ‘brzeg, skraj, krawędź; granica, koniec, kres’. Efemeryczna postać *Schoneinor* może być zepsutą formą n. *Schönenort* ‘piękne miejsce’. Dodatkowe człony od łac. *magnus*, niem. *gross* ‘wielki’ dla odróżnienia od n. osady *Sztykort Mały*, niem. *Klein Steinort*. Nazwa spolonizowana jako *Sztykort*. Lit.: BiałOsad 193; BiałPrzem 34–5, 49, 72–3; BiałKoł 13, 171, 190; CzNiem 163. RP

Sztykort zob. **Kamionek** (2)

Sztynwag, wś, tor., gm. Grudziądz, 9 km na półd.-zach. od Grudziądza: *Steinweg* 1364 SchK 334; von *Steinwege* 1386 AST I 49; *Steinweg* (1396) Woel 316; *Steinweg* ok. 1400 Zeit XVI

35; czum *Steynwege*, *Steynweg* ok. 1423–24 DK 3, 6; predium *Steinwegk* (1489), villarum Gogel et *Steinweg* 1519, *Steinwege* (1525) Woel 580, 681, 699; *Stynwak* 1647 Font IV 34; *Steinweck*, Villa *Steinwegk* 1667–72 Font VI–X 153, 172; *Steinwage* 1789 Goldb II 216; *Steinwoege* 1796–1802 XV; *Steinwage* 1821 Rumpf III 148; *Steinwaage* 1890 SG XI 323; *Steinwage* 1912 Bär 113; *Sztynwag*, niem. *Steinwage* 1921 Sk XI 8, 88; *Sztynwag* 1952 UW 49; *Sztynwag*, -gu, *sztynwaski* 1971 UN 178, 17. — Prawdopodobnie od nazw. znanej chełmińskiej rodziny patrycjuszowskiej *Steinweg*, notowanego już w 1311 r. SchK 334 (to od ap. *Stein* ‘kamień’ i *Weg* ‘droga’ w znaczeniu ‘brukowana droga’). Od XVII w. n. spolszczona fonetycznie jako *Sztynwak*, *Sztynwag*. Lit.: SHGCh 127; SchK 128, 193, 210, 333–4; CzNiem 138. BCz

Sztynwak zob. **Sztynwag**

Szubianka, cz. wsi Marszewo, dawniej wś, koniń., gm. Kleczew: *Шубянка* 1866 GPKP II 4; Budziszław górny z przyległościami ... osada Blima i *Szubianki* 1867 Gazeta Warszawska nr 33, s. 6; *Szubianka*, os., *Szubianka* 1877 Zin II 211; Marszewo ... wraz z młynem *Szubianka* 1885, *Szubianka*, os., *Szubianka*, os. młyn. 1892 SG VI 136, XII 57; *Szubianka*, wś 1921 Sk II 110; *Szubianka* 1967 SM 1129; *Szubianki* 1972 Mp-50(424.1); *Szubianki* 1981 Mp-25(424.12); *Szubianka*, -ki 1982 WUN III 410. — Prawdopodobnie od wielkopolskiego ap. **szubianka* ‘szubienica’, okresowo w l. mn. w związku z rozgraniczeniem obiektu między dwie gminy (zob. zapisy z lat 1877 i 1892). Wyraz ten nie jest notowany w słownikach, jednak wyraźna dystrybucja geograficzna nazw typu *Szubianka*, *Szubianki*, dawniej też *Szubionki* (wyłącznie w Wielkopolsce), oraz nazw derywowanych od ap. *szubienica* (współcześnie brak w Wielkopolsce, dawniej marginalnie, zob. Koz I 324, III 307–8) wydaje się potwierdzać takie jego znaczenie. Dodatkowo należy wspomnieć informację S. Kozierowskiego na temat n. ter. *Szubianki* w Pogorzeli k. Gostynia, która miała odnosić się do pola, na którym dawniej stała szubienica (Koz I 324). PS

Szubianka zob. **Szubianki**

Szubianki, cz. wsi Panigródz, okresowo wś, pil., gm. Gołańcz: *Szubianki* folw. 1783–84 Rej-Kor 97; *Szabianki* (!) 1796–1802 MpSchröt XX;

Szubianki

Vw. *Szubianki* 1802–03 MpGillyPr; *Szubianka*, folw. 1821 Rumpf III 184; *Szubionka* 1829 AP-Bydg(6/2/0/3.1.2.27/3174); *Stubianka* (!) 1839 MpHey(Wągrowiec); Panigrodz nowy, Głogowiniec i *Szubianki* 1867 DzPozn nr 32, 3; *Szubianki* al. *Szubianka*, wś 1892 SG XII 57; *Szubianki*, folw. 1902 MycPn 210; *Schubianki* 1913 Meyers II 761; *Szubianki*, niem. *Schubianke*, os. 1921 Sk X 108, 181; *Szubianki* 1966 Mp-25(Wągrowiec); *Szubianki* 2000 Mp-50(N-33-119-B); *Szubianki*, -nek XXI PRNG. — O etym. zob. *Szubianka*. Współcześnie notowana n. ma charakter niestandardyzowany (PRNG). PS

Szubianki zob. **Szubianka**

Szubienice, wś, piotr., gm. Szczerców, 16 km na pld.-zach. od Belchatowa: *Szubienice* 1914 KdwR(Szczerców); *Szubienice* 1934 Mp-100(43-28); *Szubienice* 1962 Mp-25(Belchatów); *Szubienice*, -nic, *szubienicki* 1972 UN 39, 33. — Od ap. *szubienica* ‘dwa słupy połączone u góry belką poprzeczną, u której wieszają przestępców’ SW VI 682, w l. mn. KS

Szubin, mto, bydg.: a Czarnkow et *Subyno* (1362)1550 MK 79, 255v; Sandivogio de *Subyn* 1365, *Subino* 1365, *Subino* 1366, *Schubino* 1370, *Szubyn* 1372, *Szubino* 1375, *Subino* 1388 KW III 261, 269, 284, 346, 371, 438, 596; *Szobino* 1398 Lek I nr 2714; castrum et opidi dicitur *Schubyn* 1434, castrum ... *Schubyn*, opidi *Schubin* 1435 KsgPoz 1, 68, 138, 163; burgravius *Subinensis* 1454 ARP I nr 574; *Schubino* 1464 AC II nr 60; *Schubino*, *Schubyno* 1469 ARP I nr 1129; *Schubyn* 1487 KsgGn 8, 112v; *Schubyn* opp. 1511–23 ŁLB I 131, 132; *Szubin* 1564 ASK I 12, 580v; *Szubin* 1578, *Szubin*, *Subyn* 1583, *Szubin* 1591 ASK I 4, 327, 745v, 750v, 791; *Subin*, *Subyn*, *Szubin* 1608 RepGn II 23; *Szubin* 1618–20 PKal 259, 267; *Szubin* 1673 ASK I 74, 95; *Szubin* 1713, *Szubino* 1728 RepGn II 83, 105; *Schubin* oder *Szubin* 1789 Goldb II 228; *Szubin* 1798 MpHopf XV; *Schubin*, poln. *Szubin* 1821 Rumpf III 70; *Szubin*, urząd. *Schubin* 1892 SG XII 57; *Szubin*, niem. *Schubin* 1921 Sk X 89, 158; *Szubin*, -na, *szubiński* 1971 UN 185, 5; gw. *šubín*, -na, *šubiński*. — Od n. os. *Szuba* SSNO V 335, z suf. -ino, później -in. Nazwę zniemczono jako *Schubin* i w takiej formie funkcjonowała w urzędowym obiegu w okresie administracji pruskiej.

Lit.: RymNmiast 239–40; RospSEMiG 385; ZierNmiast 147. PS

Szubin zob. **Szubin-Wieś**, **Szubina**

Szubin-Wieś, wś, bydg., gm. Szubin, 1,5 km na ptn. od Szubina: ville dictae *Schubyn* 1434 KsgPoz 1, 58v; villam ... *Schubyn*, ville *Schubin* 1435 KsgPoz 1, 138, 163; *Schubinska Wyesch* 1506 KsgPoz 13, 107; *Szubynska Wyesch*, *Schubyenska Wyesch* (1508) IuraVic nr 497, 498; *Szubynska wyesch* 1511–23 ŁLB I 132; *Shubska Wyess* 1520 KsgPoz 15, 333v; *Szubskawyess* 1535 ASK I 12, 485; *Subynska Wyesch* (1537) IuraVic nr 607; *Szubska wieś* 1564 ASK I 12, 581; *Szupska wieś* 1578, *Szubska wieś* 1582, *Szubska wieś* 1591 ASK I 4, 350, 591, 786; *Szubska wieś* 1618–20 PKal 259; *Szubinska Wies*, *Szubska Wies* 1632 RepGn II 38; *Szubska wieś* 1673, *Szubska wieś* 1674 ASK I 74, 91v, 238; *Szubska*, Adel. Vorwerk 1789 Goldb II 235; Vorwerk *Szubska* 1798 MpHopf XV; Vw. *Szubska* 1802–03 MpGillyPr; *Szubska Wieś* 1821 Rumpf III 70; *Szubska wieś* 1846 KsP 517; *Szubskawies* 1871 GemGut IV 186; *Schubinsdorf* 1872–76 Nachweisung... 13; *Schubinsdorf* 1885 GemLex V 218; *Szubska Wieś* al. *Szubińska Wieś*, urząd. *Schubinsdorf* 1892 SG XII 57, 65; *Szubin-Wieś*, niem. *Schubinsdorf*, obsz. dw. 1921 Sk X 94, 158; *Szubin-Wieś*, -na-Wsi, *szubiński* 1971 UN 185, 34. — Nazwa równa n. mta *Szubin*, być może omawiana miejscowość jest pierwotną osadą, sprzed lokacji miasta. Od XVI w. notowana n. zestawiona *Szubińska Wieś*, wtórnie *Szubska Wieś*, dla odróżnienia od n. mta. Po 1871 r. n. niem. *Schubinsdorf* wprowadzona przez administrację pruską, stanowiąca kalkę n. pol. Po 1918 r. ustalono urzędowo n. *Szubin-Wieś*. B. Janiszewska-Mincerowa i F. Mincer wspominają, że w niektórych XVI-wiecznych zapiskach sądowych omawianą miejscowość określano jako *Włoska Wieś* (Biskup, Dzieje Szubina, s. 37), jednak nie udało się potwierdzić tej informacji. Lit.: Nachweisung der in der Provinz Posen bis ultimo 1876 vorgekommenen Veränderungen von Ortsnamen, 1877, 13. PS

Szubina, wś, płoc., gm. Krośniewice, 4,5 km na wsch. od Krośniewic: *Szubinowo* 1388, *Szubina* 1391 Łęcz I nr 699, 1971; *Szubyna* 1511–23 ŁLB II 473; *Subina* 1576 ŻDz XIII 83; *Szubina* 1673 ASK I 74, 616v; *Szubina* 1783–84 RejKor

77; *Szubina* 1793 MpPerŁęcz; *Szubino* 1798 HstB III 213; *Szubyń* 1802–03 MpGillyPr; *Szubina* 1827 Tabella II 226; *Szubin* 1839 MpKwat II 3; *Szubina* 1877 Zin II 211; *Szubina* 1892 SG XII 64; *Szubina* 1921 Sk I 50; *Szubina*, -ny 1982 WUN III 411; gw. *subina*, -ny, *subiński*. — Od n. os. *Szuba*, z suf. -ina, okresowo -ino, efemerycznie -in. Pierwszy zapis, z suf. -owo, to zapewne forma kancelaryjna. Forma gw. zamazurzona. Lit.: SHGŁęcz II 138. KS

Szubinek, os., dawniej wś, bydg., gm. Dąbrowa, 6 km na ptn. od Mogilna: *Subino* (1065)1202 KW I 4; *Szubinek* 1769, *Szubinek* 1783 ASC(Mogilno, U-1760–86, k. 65, 145); *Szubinnek*, königl. Dorf 1789 Goldb II 235; *Szubinek* 1802–03 MpGillyPr; *Szubinek* 1821 Rumpf III 184; *Szubinek* 1846 KsP 502; *Schubinek*, *Szubinek* 1864 AmtBromberg 146; *Szubinek* 1869 AVNB II 715; *Schubinek* 1871 GemLex IV 208; *Szubinek* 1876 AmtBromberg 360; *Königshöhe* 1877–78 Nachweisung... 2; *Königshöhe* 1885 GemLex V 238; *Szubinek*, niem. *Schubinek*, *Koenigshoehe* 1892 SG XII 64; *Königshöhe* 1912 Meyers I 1037; *Szubinek*, niem. *Königshöh* (!), wś 1921 Sk X 50, 158; *Szubinek*, wś 1933 SkBy 1687; *Szubinek*, -nka, cz. wsi Sędowo 1974 UN 181, 7; *Szubinek*, -nka 1982 WUN III 411. — Wspominane w dok. z XI w. *Szubino* (o pochodzeniu n. zob. *Szubin*) stanowiło własność opactwa benedyktynów w Mogilnie. Historycy na ogół utożsamiają tę miejscowość ze współczesną osadą o n. *Szubinek* (por. Modzelewski 141, Polaszewski 100), która w źródłach pojawia się dopiero w 2. połowie XVIII w. Jeśli istotnie mamy tu do czynienia z kontynuacją, to deminutywizacja n. przy pomocy suf. -ek mogła wiązać się z opustoszeniem, degradacją osady (brak ciągłości zapisów może być pewną wskazówką), choć A. Bańkowski proces ten przypisuje konieczności odróżnienia od n. mta *Szubin*. Nazwę *Szubinek* zniemczono jako *Schubinek* (wg SG XII 64 taka forma miała funkcjonować po 1830 r.). W latach 1877–78 administracja pruska wprowadziła n. niem. *Königshöhe* (: *König* ‘król’, *Höhe* ‘wzgórze, wzniesienie’). Lit.: Nachweisung der in der Provinz Posen in der Jahren 1877 und 1878 vollzogenen Veränderungen von Ortsnamen, 1879, 2; BańMorf 35. PS

Szubino zob. **Szubin**, **Szubinek**

Szubinowo zob. **Szubina**

Szubińska Wieś zob. **Szubin-Wieś**

Szubs, dziś *Szubs* Duży, wś, *Szubs* Mały, cz. wsi *Szubs* Duży, dawniej wś, *Szubs*-*Towarzystwo*, kol., okresowo wś, płoc., gm. Krośniewice, 6 km na pld.-wsch. od Krośniewic: *Szubsco* 1388 Łęcz I nr 816; *Subsko*, *Subszco* 1391, *Supko* (!) 1397 Łęcz II nr 3955, 5447, 5553; *Szubsco* 1399 Łęcz I nr 5789; *Szupsko* duplex, *Szupsko*, *Szupsko minus*, *Szupsko maior* 1511–23 ŁLB II 473, 474; *Subsko* utraque, *Szubsco* vero minor 1576 ŻDz XIII 84; *Subsko* 1673 ASK I 74, 616v; *Szubsco* (1757) RegGn 254; *Szubs* Więk., *Szubsco* Mniewy. 1783–84 RejKor 77; *Subsko*, w., *Szubsco*, m. 1793 MpPerŁęcz; *Szubsco* male, *Szubsco* duże 1827 Tabella II 226; *Subsko* Wielkie, *Male* 1839 MpKwat II 3; *Szubs* Duży i *Mały*, wś i folw. 1892 SG XII 65; *Szubs* Duży, *Szubs* Mały, *Szubs* T-wo, trzy wsi 1921 Sk I 51; *Szubs* Duży, *Szubs* Towarzystwo 1952 UW 89; *Szubs* Duży, -ka -żego, *Szubs* Mały, -ka -lego, *Szubs*-*Towarzystwo*, -ka-wa 1982 WUN III 411; gw. *šubzg* duży, *šubzg* mały, *šupsk* toważystwo, *šupska*, *šupski*. — S. Rospond wywodzi n. od n. os. *Szuba* SSNO V 335, z suf. -sko, wtórnie -sk. W XIV w. forma *Szupsko* z ubezdźwięcznieniem *b > p*. Może jednak pierwotnie *Szupsk(o)*, od psł. przym. *šupь ‘pusty w środku’, z suf. -sko, wtórnie -sk, por. sch. šup ‘dziura, puste miejsce’ RJAZU XVII 885, macedońskie шупчина ‘jama, dziura’ Vidoeski 178 (w związku z zanikiem opozycji *psk* : *bsk*). W wyniku podziału obiektu powstały n. zestawione z członami odróżniającymi od przym. łac. *maior*, *minus*, *minor*, pol. *wiekszy*, *mniejszy*, *duży*, *wielki*, *mały*, oraz od ap. *towarzystwo* ‘stowarzyszenie, konsorcjum, spółka, kółko’ SW VII 88. Lit.: SHGŁęcz II 138; Rospond, -*bsk*- 262. KS

Szubska Wieś zob. **Szubin-Wieś**

Szubsco zob. **Szubs**

Szubsco Duże zob. **Szubs**

Szubsco Male zob. **Szubs**

Szubsco Wielkie zob. **Szubs**

Szuby zob. **Wojny** (2)

Szuby Szlacheckie zob. **Wojny** (2)

Szuby Włościańskie zob. **Wojny** (2)

Szuchno zob. **Szczuchnia**

Szucie, wś, włoc., gm. Skrwilno, 12,5 km na pld.-wsch. od Rypina: *Siucie Budy*, *Szucie Budy*

Szucie

1782 ASC(Skrwilno, Z-1781–1805, k. 5v, 6); *Szucie* 1788, *Sucie* 1799 ASC(Skrwilno, M-1781–1805, k. 9, 23); *Szucie* 1805 ASC(Skrwilno, U-1805–21, k. 1); *Czucie* (!) 1808 MpTex VI; *Szucie* 1827 Tabella II 226; *Szucie* 1839 MpKwat III 2; *Szucie* rumunek 1877 Zin II 211; *Szucie*, wś 1892 SG XII 65; *Szucie*, kol. 1921 Sk I 163; *Szucie*, -ciów, *szucieński* 1971 UN 183, 26; *Szucie Skrwileńskie* 1991 Mp-10(356.144); *Szucie*, -ciów 1982 WUN III 411. — Początkowo n. zestawiona *Sucie Budy*//*Szucie Budy*, od ap. gw. *suć* ‘zagajnik, bór sosnowy’ (< **sutb*) Boryś, Onom XXVIII 74, i terminu osadniczego *budy* ‘osada leśna’. Forma *Szucie* z hiperpoprawnym Sz- w nagłosie. Później nastąpiła elipsa członu drugiego; przejściowo występowała forma z członem dodatkowym od n. m. *Skrwilno* dla odróżnienia od n. wsi *Szucie Okalewskie* (zob.). KS

Szucie zob. **Szucie Okalewskie**

Szucie Budy zob. **Szucie**

Szucie Okalewskie, kol., dawniej wś, włoc., gm. Skrwilno, 12,5 km na pld.-wsch. od Rypina; *Шуцѣ* 1866 GPKP VIII 8; *Szucie* 1877 Zin II 211; *Szucie*, wś 1892 SG XII 65; *Szucie*, kol. 1921 Sk I 160; *Szucie*, kol. 1933 SkBy 1687; *Szucie*, przys. 1967 SM 1130; *Szucie Okalewskie* 1991 Mp-10(356.144); *Szucie Okalewskie*, -cia -kiego, cz. wsi Szustek 1971 UN 183, 8; *Szucie Okalewskie*, -cia -kiego 1982 WUN III 411. — Pierwotnie *Szucie*, zob. wyżej. Później n. zestawiona z dodatkowym członem od n. m. *Okalewo* dla odróżnienia od n. wsi *Szucie*. KS

Szucie Skrwileńskie zob. **Szucie**

Szucilów zob. **Żuchlów**

Szucz zob. **Szuć**

Szuczyn zob. **Suszyn**

Szuć, wś, olszt., gm. Jedwabno, 19 km na pld.-zach. od Szczytna; *Sutz* 1579 Brehm 166; *Schutz* das dorff 1600 OF nr 7404, k. 41v; *Schutzsche* 1619 OF nr 7423, k. [30]; *Schutzsche* 1640 OF nr 7444, k. [3, 52v]; *Schutzshen*, *Schutzshen* 1661 OF nr 7466, k. [3, 74v]; *Schutzschen*, *Schutzshen* 1679 OF nr 7486, k. [36, 54]; *Schutzschen* 1700 OF nr 7506, k. [12]; *Schutzch* 1722, von *Schütsch*. 1743 ASC(Jedwabno, MZ-1722–51, k. 14v, 136v); *Schutzshen*, *Schutzshen* 1738 OF nr 7560, s. 28, [cz. 2] k. 20; *Schutzshen*, *Schutzshen* 1751 OF nr 7574, s. 29, [cz. 4] s. 3; *Schutzshen* 1766 ASC(Jedwabno,

U-1766–81, s. 4); *Sutsch* 1783 MpPerMz; *Schutzshen*, Colm. Dorf 1785 Goldb I 171; *Schutzshen* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Schutzshen*, wś 1820 Wald 214; *Schutzshen*, *Susz*, -y, pusta wś ok. 1859 SzcześTeka 52; *Schutzshen* — *Sutszy* 1879 KętN 191; *Szczucze* 1882 KętL 350; *Schutzshen*, *Sutszy* 1889, *Sutszy* 1890 SG X 396, XI 611; *Schutzshen* 1913 Meyers II 765; *Schutzshen* (*Sutszy*) 1931 Mp-100(34-31); *Schutzshen* — *Szucz*, *Szuć* 1946 Ley I 65, 210; *Schutzshen* — *Szuć*, -i, *szucki* 1947 RospSk 192; *Sucz* 1952 UW 182; *Szuć*, -ci 1982 WUN III 411; gw. *suć*, do *sući*. — Prawdopodobnie n. genetycznie prus. od n. pobliskich jezior, dziś nieistniejących; por. n. rz. *Sutsza* na Litwie 1890 SG XI 611, lit. n. w. *Šūt-upis* od rdzenia *šūt-* o niejasnej etym. albo od *šut-*, por. n. w. *Šūto balā*, n. m. *Šūtai* (: *šūsti* ‘gnić, butwieć’, *šūtas* ‘para, wilgoć; złe, duszne powietrze’ albo od *šūitis* ‘kupa, stos’ : *šauti* ‘sunąć, suwać’ SESmocz 626–7). Nazwa zmieniona jako *Schutzch*, *Schutzshen*, później spolonizowana jako *Susz*, *Sutszy*, *Szczucze*, *Sucz*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szuć*. Lit.: Szczytno. Z dziejów miasta i powiatu, 1962, 121; Powiat szczytyński. Przeszołość — współczesność, 2006, 105. RP

Szudlen zob. **Szczudły**

Szudziałowo, wś, biał., gm. Szudziałowo, 16 km na pld.-wsch. od Sokółki; *У Шудзялева* ocrzyna 1559 RPLit 190; *Szudziałow* (1601)XVII–XVIII BCzart, rkps 1777, 651; *Szadzia* (!), wś 1644 KondBał 72; *Szudziałow* 1655–61 SHG-Pd(KurczSt II 60); w *Szudziałowie* 1667 RPodBL 57; *Szudziałowo* 1708 KondBał 72; *Szudziałow* ... *Szudziałów* 1754 PKGE II 264; *Szudziałowo* 1758 Lustracje 13, 226; *Szudziałow* 1770 AtEGr; *Szudziałowo* 1781 MpEGr; *Szudziałow* 1781, *Szudziałowo* 1808 KondBał 72; *Szudziałow* 1827 LPAH(604-59/1, 181v); *Szudziałów* 1828 SHGPd(Wilno BU rkps nr 2939); *Szudziałow* 1859 MpChrz; *Szudziałowo* 1878–86 KondBał 72; *Szudziałów* 1890, *Szudziałów* 1892 SG XI 28, XII 66; *Szudziałowo* 1921 Sk V 80; *Szudziałowo*, -wa 1982 WUN III 411; gw. brus. *šūžalavo*, -va, *šūžalaŭski*. — Od n. os. **Szudział*, por. n. os. *Szudziło* SSNO V 335 (może od *szudzieć* jako wariantu *szudzić* ‘szydzić’), z suf. -ów, -owo. Por. też lit. n. os. *Šūd-ailis*, *Šūd-eika*, *Šūd-okas* Zinkevičius 207, BūgaRR I 427, brus. *Шудзеўка*

BiryłaBA II 483; także lit. *šūdas* ‘odpady, nieczystość, błoto’ SESmocz 650. Lit.: Wiśniewski, ABS XI 40, 44; KondBał 72; RospSEMIG 385; Jasielczuk, Dzieje klasztoru ojców dominikanów w Klimówce 1682–1832, 2005, 14. IN

Szulfary zob. **Szaflary**

Szulfnarowa, wś, rzesz., gm. Wiśniowa, 12 km na płn.-zach. od Strzyżowa: *Schuffnerhaw* ... item *Schufnerhaw* 1405 Lud 68; *Suphnarowa* 1408 SHGSd(TP 22, 469); *Suffnarowa* 1411 SHGSd(TP 34, 351); *Suchnarowa* 1426, *Schwffnarow* 1427 SHGSd(TP 22, 180 i 292); *Schusslarowa* (!) 1438 AGZ XI nr 1144; *Sufnarowa* 1447 SHGSd(TP 22, 138); *Suffnarowa* 1449 ZDM III 305; *Schuchnarowa* 1460 SHGSd(TP 21, 253); *Schufnarowa* 1462 SHGSd(TP 22, 101); *Schuffnechaw* (!) ... item *Schuffnerhaw* 1470–80 DB I 650; *Sufnarowa*, *Zufnarowa* 1475 SHGSd(TP 23, 29 i 52); in *Szulfnarowa*, de *Szulfnarow* 1494 KszPilz 3, 259; *Schuffnarova* 1498 Matr II nr 1206; *Suffnarowa* pars Lyubynski ... *Suffnarowa* Jacobi pars 1504 ASK I 8, 10v; *Szuffnarowa* 1505, Villa *Szulfnarowa* 1506 ASK I 7, 79, 137v; *Szulfnarowa* 1508 ASK LIV 10, 77v; *Suphnarowa* 1525 ASK I 8, 117; *Suphnarowa* utraque, *Shvffnarowa* 1529 LR 40, 168; *Shvffnarowa* 1536 ASK LIV 12, 31; *Svffnarowa* 1538 ASK I 50, 118v; *Sufnarowa* 1581 ŻDz XIV 256; *Szulfnarowa* (1629) RPobPilz 248; *Szulfnarowa* (!) 1673 ASK I 67, 735v; *Szulfnarowa* (1676)XVIII RPogMłp 369; *Sufnarowa* 1779–83 MpMieg; *Szuffnarowa* 1794 Ga Ss2; *Szuffnarowa* 1802 Crusius III/2, 420; *Szulfnarowa górna*, *dolna* 1854 Gazeta Lwowska nr 282, 2213; *Szulfnarowa* 1855 MpKum; *Szulfnarowa dolna* i *górna* 1872 Orzech 83; *Szulfnarowa Dolna* i *Górna* 1886 Bigo 194; *Szulfnarowa*, wś 1892 SG XII 66; *Szulfnarowa* 1933 SkBy 1687; *Szulfnarowa*, -wej, *szulfnarowski* 1966 UN 72, 40; gw. *šufnarova*, -ell-ej, *šufnarovski*. — Pierwotna n. niem. *Schuffnerhaw*, od n. os. *Schüfner* lub *Schufner* (por. antroponim notowany w pobliskim Wielopolu Skrzyńskim: *Schuffener* 1405 Lud 75, *Schufner* (1405)1470–80 DB I 649), z członem -*haw* (: *Hau* ‘poręba’). Nazwa pol. *Szulfnarowa* jest adaptacją fonetyczno-morfologiczną z suf. -*owa* w miejsce niem. -*haw*. Zapisy *Schusslarowa*, *Szusnarowa* są wynikiem błędnego odczytania *f* jako *Ń* (długie *s*) w edycjach źródłowych. Miejscowość składała

się z dwu części (por. zapisy z lat 1504 i 1529), stał w XIX w. n. zestawione z dodatkowymi członami od przym. *dolny*, *górnny*. Lit.: OPilz 57; Domański, Typen deutscher mittelalterlicher Ortsnamen im südöstlichen Polen, [w:] Proceedings of the 13th ICOS, I, 1981, 342. IN/PS

Szukalice, wś, wroc., gm. Żórawina, 3,5 km na płn.-zach. od Żórawiny: *Zuchaliz* 1326, *Schukalycz* 1329 Reg nr 4570, 4819; *Czuchalicz* 1349 DomWr 102; *Schukelicz* 1353 LandB 88; *Czuchalicz* 1382 DomWr 102; *Czawschelicz* 1420 CdSil XXXIII 32; *Czauchelicz* 1434, *Czauchlitz* 1607 DomWr 102; *Tschauchelwitz* 1638 CdSil IV 98; *Tschauchelwitz* 1644 MpDSBres; Ex *Tschauchlitz* 1666/67 J I 399; *Tschauchelwitz* 1736 MpWielWratt; *Tschauchelwitz* 1743 SNGŚI XIII 156; *Tschauchelwitz* 1796 Z XIII 217; *Tschauchelwitz* 1845 K 693; *Tschauchelwitz* 1913 Meyers II 975; *Tschauchelwitz*, j[etzi] *Rübenau* (Niederschlesien) 1934–37 OÄ I 41; *Rübenau NS*. — *Sukielice* 1945 BiulZO I 37; *Rübenau N. S*. — *Szukalice*, -ic, *szukalicki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szukalice*, -lic 1982 WUN III 411. — Od n. os. *Szukała* AntrP V 66, z suf. -ice. Nazwa ulegała stopniowej germanizacji, w XVII w. ustabilizowała się forma *Tschauchelwitz*. W okresie administracji hitlerowskiej (zapewne w 1937 r.) zmieniono n. na *Rübenau* w nawiązaniu do działalności tutejszej cukrowni, por. niem. *Zuckerrübe* ‘burak cukrowy’ (zob. Krannich 20). W 1945 r. ustalono n. *Sukielice* (tak, obok formy *Suchlice*, odczytywano zapis z 1353 r. w SG XII 583), którą w 1948 r. zmieniono na *Szukalice*. Lit.: SNGŚI XIII 156; DomWr 102; Krannich, Flehentlich mit seinem Weibe..., 2016, 20. PS

Szulborowice zob. **Sulborowice**

Szulbory, wś, płoc., gm. Starożreby, 16 km na płd. od Droбина: *Suliborzino* 1413 Płoń nr 1993; *Suliborzino* (1414–25)1456 SHGWy(MK 3, 27v); *Suliborzino* 1428 Mkm I nr 687; *Suliborzino* 1441 SHGWy(Kap. P 1, 9v); *Szulbory* 1507 SHGWy(Ep. 149, 98); *Sulybory*, *Sulibory* 1510 ZHer nr 880, 886; *Svlybory* 1530, *Sulbory* 1538, *Sulibory* 1563, *Szulbory* 1569, *Sulbory* 1576 ASK I 43, 567v, 646, 683v, 708v, 785; *Szylbory* 1675, *Szulbory* 1680, *Sulbory* 1683 ASC(Łubki, UMZ-[1663]1710–99, k. 61b, 63v, 65); *Sylbory* ... *Sylbory*, Marianna de *Sylbory* Sylborska 1717,

Szulborze

Sulbory ... *Sylbory* 1719 ASC(Łubki, UMZ-[1663]1710-99, k. 7v, 9v, 10v); *Sylbory* 1747, *Sulbory* 1752, de *Szymbory* 1755, *Sulbory* 1766 ASC(Łubki, UMZ-[1663]1710-99, k. 36, 43, 44v, 57); *Symbory* 1784 MpPerPł; *Symbory* 1789, *Symbory*, *Sulbory*, *Sambory* (!) 1790 ASC(Łubki, UMZ-1710-99, k. 61, 57v, 58v, 61v); *Sulbory* 1804, *Sulbory* 1808 ASC(Łubki, UM-1804-25, k. 1v, 7); *Szulbory* 1827 Tabella II 226; *Symbory* 1839 MpKwat III 3; *Шульборы* 1866 GPKP VIII 2; *Szulbory* 1877 Zin II 211; *Szulbory* 1892 SG XII 69; *Szulbory*, *-bor* 1982 WUN III 411. — Od n. os. *Sulibor* SSNO V 248, z suf. *-ino*. W XVI w. przeszła do kategorii nazw pluralnych bezsufiksalnych *Sulibory*, *Szulbory* (z zanikiem *i* oraz hiperpoprawnym *Sz-*, które się utrwaliło). W XVII-XVIII w. występują formy: *Szylbory*, *Sylbory* (powstałe zapewne wskutek powielanego błędu), a w XVIII-XIX w. *Szymbory*, *Symbory* może z nawiązaniem do n. m. *Szymbory*. Lit.: SHGWy 55; ZMaz 351. UB

Szulborze zob. **Szulborze-Koty**

Szulborze-Koty, wś, łomż., gm. Zaręby Kościelne, 21 km na wsch. od Ostrowi Mazowieckiej: granicjes *suliborsky* (1436)1456 MK 3, 190v; circa Granicjes ... *Suliborskye* 1473 MK 9, 28v; *Sulyborze Kothy* 1528 ASK I 27, 752; *Svliborze kothy* 1538, *Suliborze kothi* 1542, *Sulborze kothi* 1552, *Szulborze* 1563, *Sulborze magna et parua kothi* 1577, *Sulborze kothy* 1578, *Sulborzi kothi* 1580 ASK I 38, 82v, 175v, 307, 329, 712v, 756v, 830v; *Sulborze kothi* 1591 ASK I 39, 427; Villa *Szulborze* 1673 ASK I 69, 775v; Villa *Szulborze Koty* ... Andreas Symborski 1673, *Wies Szymborze Koty* ... Andrzeiowa Szymborska z synem 1674 ASK I 66, 949, 1011-11v; *Szulborze* 1783 MpPerMz; *Szulbórze* (!) *Koty* 1783-84 RejKor 412; *Szulborze koty* 1827 Tabella II 226; *Szulborce Koty* (!) 1839 MpKwat V 3; *Szulborze Koty* 1892 SG XII 69; *Szulborze-Koty* 1921 Sk V 67; *Szulborze-Koty*, *-rza-tów*, *sulborski* 1971 UN 134, 32. — O członie pierwszym zob. *Szulborze Wielkie*, człon drugi od n. os. *Kot*, w formie pluralnej. W XVI w. także wariant *Sulborze Male-Koty*. Efemeryczna forma *Szymborze-Koty* zapewne pod wpływem nazw. *Szymborski*. UB

Szulborze-Kozy, wś, łomż., gm. Nur, 28 km na wsch. od Ostrowi Mazowieckiej: *Szulborze Kozy*

(1661)1854 ASC(Zuzela, SkUMZ-1657-1808, s. 2); Villa *Szulborze Kozi* 1673 ASK I 69, 774v; *Szulborze kozy* 1783 MpPerMz; *Kozy Szulborze* 1808 MpTex XIII; *Szulborze kozy* 1827 Tabella II 226; *Szulborze Kozy* 1839 MpKwat V 3; *Szulborze Kozy* 1892 SG XII 69; *Szulborze-Kozy* 1921 Sk V 67; *Szulborze-Kozy*, *-rza-Kóz*, *sulborski* 1971 UN 134, 33. — O członie pierwszym zob. *Szulborze Wielkie*, człon drugi od n. os. *Koza* lub ap. *koza*, w formie pluralnej. UB

Szulborze Wielkie, wś, łomż., gm. Zaręby Kościelne, 22 km na wsch. od Ostrowi Mazowieckiej: *dux dedit Falislao et Miloslao de Suliborzyno decem mansos sylwe Lanthow circa alia ipsorum bona, versus granicies Gostkowo, in terra Nurensi* 1428 Mkm I nr 687; *Sulyborz* 1453 Tym 172; *Szuliborzino* 1483, 1493 MK 9, 192; *Suliborz* (1509)1521 MK 32, 111v; *Szulybory* (1510)1520 SHGMz(Cim. 71, 103-105); *Suliborze magna* 1528 ASK I 27, 752; *Suliborze maior* 1538, *Suliborze mag.* 1542, *Sulborze magna* 1552, *Sulborze magna et parua kothi* 1577, *Sulborze magna* 1578, *Sulborze mag.* 1580 ASK I 38, 82v, 175v, 307, 712v, 756v, 830v; *Sulborze magna* 1591 ASK I 39, 427; *sortes Sylborze* (!) 1633 MK 180, 594v; Villa *Szulborze magna* 1673 ASK I 69, 774; Villa *Szulborze Maior* ... Andreas Szulborski ..., Jacobus Szulborski 1673, *Wies Szymborze Wielkie* ... Andrzej Symborski z Zoną ..., Jakub Symborski ..., Woyciecha Szymborskiego Syn y Corka 1674 ASK I 66, 949v, 1011v; *Szulborze* 1783 MpPerMz; *Szulborze Wielkie* 1783-84 RejKor 412; *Szulborze wielkie* 1827 Tabella II 226; *Szulborce Wielkie* (!) 1839 MpKwat V 3; *Szulborze Wielkie* 1892 SG XII 69; *Szulborze Wielkie* 1921 Sk V 67; *Szulborze Wielkie*, *-rza -kiego*, *sulborski* 1971 UN 134, 33. — Nazwa przeniesiona z n. *Suliborzyno* (dziś *Szulbory*) w ziemi wyszogrodzkiej. Wtórnie *Suliborz*, z ucięciem suf. *-ino*, *Sulibory* w formie pluralnej, ostatecznie *S(z)ulborze*, z zanikiem *i*, hiperpoprawnym *Sz-*, dostosowaniem do nazw na *-e* i zmianą liczby na singularną. Człon dyferencyjny od przym. łac. *magnus*, *maior*, pol. *wielki*. W XVII w. pojawia się forma *Szymborze*, zapewne z nawiązaniem do nazw. *Szymborski*, n. m. *Szymbory*. UB

Szulc zob. **Solec Kujawski**

Szule zob. **Kowalewo Podborne**

Szulec, wś, kal., gm. Opatówek, 2,5 km na płn.-wsch. od Opatówka: ipsum inter Cloniam et Opatow, villam archiepiscopi, in quadam bora, quae dicitur *Solecz* 1259 MPH II 584; *Solecz* (1329)1511/12 VisitGn 412; *Solecz* 1357 KW III 69; *Scholec* 1511–23 LLB II 53; *Schvlyecz* 1535 ASK I 12, 431; *Solyecz* (1539) VisitGn 542; *Suliecz* 1552 ASK I 6, 589v; *Soliecz*, *Suliecz* 1563 ASK I 11, 763, 776; *Sulec* 1564, *Suliecz* 1565 ASK I 13, 182, 101; *Sulecz* 1576, *Solecz* 1579 ASK I 12, 598, 703; *Solecz* 1591 ASK I 11, 1553; *Soliec* 1673, *Solec* 1674 ASK I 74, 17v, 144; *Solec* 1775 MKI(Tab 19, 7); *Sulec*, *Solec* 1781 ASC(Opatówek, U-1781–1811, s. 5); *Solec* 1783–84 RejKor 169; *Szolec* ... *Szulec*, do gromady *soleckiej* 1785, gromada wsi *Sulca* 1786 Supliki... 473, 476, 488; *Sulec* 1789 ASC(Opatówek, U-1781–1811, s. 51); *Wies Szulec* 1789 MKI(Tab 22, 49); *Solec* 1793 MpPerKI; *Sulec* 1800 ASC(Opatówek, U-1781–1811, s. 142); *Szulec* 1802–03 MpGillyPr; z Wsi *Szulca*, w Wsi *Szulcu* 1808 APKal(11/726/0/-/1, k. 4); *Sulec* 1811 ASC(Opatówek, U-1781–1811, s. 240); *Sulec* 1816, *Sulec*, *Szulec* 1817, *Szulec* 1818, *Szulec* 1823 ASC(Opatówek, U-1811–23, s. 48, 59, 68, 149); *Szulec* 1827 Tabella II 226; *Szulec* 1839 MpKwat I 3; *Szulec* 1892 SG XII 70; *Szulec*, *-lca*, *szulecki* 1971 UN 80, 32. — Pierwotnie *Solec*, jednak już od XVI w. notowane są formy ze zmianami *S-* > *Sz-* oraz *-oL-* > *-uL-* (możliwe też, że zmiana w *u* pod wpływem dawnej formy dopełniacza *Sólca*), analogicznymi jak w przypadku miejscowości *Solec* (5, 7) i *Solec Kujawski* (tam o pochodzeniu n. i możliwych przyczynach zmian). Na przestrzeni wieków współwystępowały formy *Solec*, *Szolec*, *Sulec*, *Szulec* i dopiero na pocz. XIX w. nastąpiła stabilizacja tej ostatniej postaci. Lit.: Leskiewicz, Michalski, Supliki chłopskie XVIII wieku, 1954, 473, 476, 488. PS

Szulec zob. **Solec** (5, 7, 8)

Szulfeza zob. **Jarzębina**

Szulić zob. **Solec Kujawski**

Szulim Wólka zob. **Szumilówka**

Szuliszewice zob. **Suliszowice**

Szuliszowice zob. **Suliszowice**

Szulmierz, wś, ciech., gm. Regimin, 9 km na płn. od Ciechanowa: Petrus, heres de *Sulimirz*

(1423)1456 MK 3, 31; *Sulymirzs* 1427 Mkm I nr 512; *Sulimirz* 1431 Mkm II nr 283; de *Sulimyrz* (1442)1519 MK 32, 35v; *Sulymirzs* (1454)1456 MK 4, 18; *Sulymyrz* (1465)1487 MK 6, 198v; *Sulymyrzewo* 1484 SHGMz(Ep. 10, 334–335); *Sulmierz* 1493 SHGMz(Ep. 15, 191v); *Sulymyrz* ... in alia villa *Sulymyerz minore* 1507 SHGMz-(Ep. 149, 85v); *Svlimyerz parwa*, *Svlimyerz Media*, *Svlimyerz Magna* 1525, *Sulmyrz minor*, *Sulmyrz maior*, *Sulmyrz parva* (!) 1532, *Svlymyrzs minor*, *Svlymyers maior*, *Svlymyersz Jacobi* 1535, *Sulmyerz minor*, *Svlymyerz maior*, *Sulmierz Jacobi* 1540, *Sulmierz vipichi* sors Jacobi, *Coziczino* et *Sulmierz* sors Laurenti, *Alia Coziczino* et *Sulmierz* et *Lippa* sors filiorum petri 1552 ASK I 40, 29, 386v, 481v, 363v, 628v–629; *Sulmierz magna*, *Sulmierz parua* 1564, *Sulmierze Koziczkich*, *Sulmierz Sulmierskiego* 1567, *Sulmierz koziczkich*, *Sulmierz sulmierskich* 1573 ASK I 40, 664v, 725v–726, 749v; *Sulmierz malj* 1580 ASK I 39, 697; *Villa Sulmierz Wypichy* 1673, *Sulmierz wypychy*, *Sulmierz magna* 1674 ASK I 66, 478v, 538; *Sulmierz* 1783–84 RejKor 439; *Szulmierz* 1827 Tabella II 226; *Szulmierz* 1839 MpKwat IV 2; *Szulmierz* 1892 SG XII 70; *Sulmierz* 1921 Sk I 24; *Szulmierz* 1952 UW 6; *Szulmierz*, *-rza*, *szulmierski* 1971 UN 123, 36. — Od n. os. *Sulimir*, *Sulmir* SSNO V 249, z suf. **-jb*. W XV w. *Sulimirzewo* z dodatkowym suf. *-ewo* i *Sulmierz* z zanikiem *i* oraz zmianą *-irz* > *-erz*. W XVI w. nastąpił podział na: *Sul(i)mierz Parva*//*Minor*//*Mały*, *Sul(i)mierz Media*, *Sul(i)mierz Magna*//*Maior*, okreso-wo także *Sulmierz Jacobi*, *Sulmierz Koziczkich* oraz *Sulmierz Sulmierskiego*//*Sulmierskich*, też *Sulmierz-Wypychy*; człony dyferencyjne od łac. przym. *parvus*, *minor* ‘mały’, *medius* ‘średni’, *magnus*, *maior* ‘wielki’, od im. *Jakub*, n. os. *Kozicki* SSNO III 119, *Sulmierski* RymSEN II 506 oraz od zbiorowego określenia *wypychy* oznaczającego ludzi mieszkających daleko od środka wsi, por. też n. os. *Wypych* SSNO VI 228. Ostatecznie ustaliła się n. *Szulmierz* z hipercpoprawnym *Sz-*. Lit.: ZMaz 352. UB

Szulmierzyce zob. **Sulmierzyce** (1, 2)

Szulszowice zob. **Suliszowice**

Szulowo zob. **Wszolów**

Szum, wś, opol., gm. Wołczyn, 5 km na pld.-zach. od Wołczyna: *Hammer*, P. *Kusnica* 1736

Szumanie

MpWielOppol; *Schumm* 1743 SNGŚI XIII 156; *Schum* 1779 Büsching XIII 302; *Schum*, hat ein Vorwerk 1783 Z II 193; *Schumm*, *Schum* 1805, *Schum* 1810 ASC(Skałagi-ew., UMZ-1801–30, k. 203, 354, 389); *Schummer Frisch-Feuer*, *Kuznitze* ... *Schum*, *Schum*, *Kuznitza* 1811, *Schum*, *Kuznitze* 1812, *Schum*, *Kuznitze*, *Kuznitzer Frischfeuer*, *Kuschnitzer Frischfeuer*, *Kuschnitze* 1813 ASC(Bogacica, UMZ-1811–13, k. 2, 6, 10, 18, 24, 28, 52, 54, 56, 62, 68); *Hammer*, P[olnisch] *Kusnica*, V[orwerk] *Czuhm* 1813 MpSotzOppol; *Schumm*, wś 1821 Rumpf III 73; *Schumm* 1829 ASC(Skałagi-ew., UMZ-1801–30, k. 703); *Schumm*, *Kuznica* 1830 Kn 706; *Schum*, Vw. *Schumm* 1831 MpRey nr 152; *Schumm* 1834, *Schumm*, *Schumm* (*Frischfeuer*) 1836 ASC(Bogacica, UMZ-1834–71, k. 96, 336, 356); *Schumm*, poln. *Kuźnica*, (D. u. rittermäßiges Vorw.) dieß poln. *Szum* genannt 1845 K 615; *Kuznice* oder *Schum* 1848 Anders 626; Das Dorf *Schumm* (polnisch *Szum*) ... wird in der Umgegend gewöhnlich *Kuźnica* genannt 1864 Triest 243; *Kuźnitze*, *Kuźnice*, *Schumm* ... Johann Putzalla in *Schumm* mit ... Susanna Skalety ... in *Kuźnice* 1868 ASC(Bogacica, UMZ-1834–71, k. 7, 48, 50); *Kuschnitze* bei *Schumm* 1887 Namslauer Kreisblatt 42, 455; *Szum* al. *Kuźnica*, niem. *Schumm* 1892 SG XII 71; *Kuźnica*, *Schumm* 1900 Myc 34; *Sum*, -a 1909 N 253; *Forstheim* 1936 VerdN 113; *Szum* (*Schumm*) — *Forstheim* 1939 Prus 71; *Forstheim* — *Szum*, -u, *szumski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szum*, -mu 1982 WUN III 411. — Najwcześnieiej odnotowane nazwy: pol. *Kuźnica*, też *Kuźnice* (l. mn.), niem. *Hammer* (: ap. *kuźnica* ‘warsztat wytopu i obróbki żelaza’ Sstp III 473, niem. *Hammer* ‘ts.’), do XIX w. były używane zamiennie z n. *Szum* (gw. *Sum* z mazurzeniem), zniemczoną jako *Schumm* (nawiązującą zapewne do szumu przepływającej wody, zasilającej kuźnicę, lub do szumu lasu, por. hasło *Szumirad*). W 1936 r. została wprowadzona przez administrację hitlerowską n. niem. *Forstheim*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szum*. Lit.: SNGŚI XIII 156; BorGŚI 58; Breza, JPol LXVIII 48; Anders, Statistik der evangelischen Kirche in Schlesien, 1848, 626. PS

Szumanie, wś, płoc., gm. Zawidz, 16 km na pld.-wsch. od Sierpca: gr. *Szumanie* (*Szumanie Pióry*, *Szumanie Gosliny*) 1933 DzUrz(W. Warsz.

nr 14, poz. 136); *Szumanie* 1952 UW 26; *Szumanie*, -nia, *szumański*, wś 1972 UN(mps) 144, 31; *Szumanie*, -nia 1982 WUN III 411. — Nazwa *Szumanie* określała dawniej gromadę, w skład której wchodziły wsie *Szumanie-Gosliny* i *Szumanie-Pióry*, obecnie cz. wsi. O etym. zob. *Szumanie-Bakalary*. UB

Szumanie-Bakalary, kol., dawniej wś, płoc., gm. Zawidz, 14 km na pld.-wsch. od Sierpca: Zaczec de *Szoman*, Nicolaum, Stanislaum, Vitkonem, Mroczeolaum etiam de *Szoman* (1408)1468 MK 5, 109; Seczecz de *Soman* (1408)1502 Ksz-Zakr 17, 18; in alia *Somani* 1497 Matr II nr 874; Gutkowo et *Somany* 1508 AC III nr 276; *Soman Guthovszky* 1531 ASK I 41, 78v; *Somań Bacalary* 1563, *Soman Baccalary* 1564, *Somań Bacalarii* 1567, *Soman Bacalari* 1576 ASK I 43, 68, 174, 243, 457; *Soman Baccalary* 1578 ASK I 42, 779; *Soman Bacalarei* 1580, *Soman Bacalarei* 1581, *Somań Baccalaur*. 1582, *Soman Baccalarii* (!) 1583 ASK I 44, 147v, 494, 698, 342; *Soman Baccalarei* 1662, *Soman Bakalary* 1674 ASK I 72, 423v, 502; *Szumanie Bakalary* 1750, *Szymanie Bakalary* (!) 1754, *Symanie Bakalary* (!) 1755, *Szumanie Bakalary* 1756, *Szumanie bakalary*, *Szumania bakalary* 1762, *Szumanie Bakalary*, *Szymanie bakalary* (!) 1763, *Szumanie bakalary* 1775, *Szoman bakalary*, *Szumanie bakalary* 1776 ASC(Jezewo, U-1750–1802, s. 2, 23, 25, 30, 65–66, 73–75, 81, 169, 178); *Szumanie Bakalary* 1783–84 RejKor 621; *Szumanie Bakalary* 1784 MpPerPł; *Szumanie Bakalare* 1808 MpTex XI; *Szumanie bukalur* (!) 1827 Tabella II 226; *Szymanie Bakalary* 1839 MpKwat III 2; *Szumanie Bakalary*, folw. 1892 SG XII 71; *Szumanie-Bakalary*, wś i folw. 1921 Sk I 169; *Szumanie-Bakalary*, -nia-lar, cz. wsi Stropkowo 1972 UN(mps) 144, 12; *Szumanie-Bakalary*, -nia-lar 1982 WUN III 411. — Pierwotnie *Somań* — n. wywodzona przez K. Zierhofferą od n. os. **Soman* (: n. os. *Som* SSNO V 147, por. stp. ap. *som* ‘sum’, analogicznie utworzoną n. os. *Wilkan* : *Wilk*), z suf. *-jb. Etymologia ta jednak niepewna, a n. może niesłowiańska. Zapisy *Somani*, *Somany* należy traktować jako formy singularne z wygłosowym -i, -y oznaczającym miękkość -ń. Jest to n. tzw. okolicy szlacheckiej, na obszarze której powstawały wsi (działy)

z pierwszym członem wspólnym (zob. też *Szumanie-Gośliny*, *-Pejory*, *-Pustoly*). Człony drugie związane z nazw. i funkcją właściciela tej części Somania ks. Mikołaja Gutowskiego — bakalarza (łac. *baccalarius*, *bacalaureus*, *baccalaureus* SŁŚ I 1009), por. Nicolai Gutowsky *baccallarii* ... Nicolai de Gutkowo *baccallarii* 1508 AC III nr 276. Od XVIII w. człon pierwszy uległ zmianie w *Szumanie*, z hiperpoprawnym *Sz-*, przejściem *o > u* przed *m* oraz neutralizacją. Lit.: SHGPł 304; ZMaz 343. UB

Szumanie-Gośliny, cz. wsi Szumanie, dawniej wś, ploc., gm. Zawidz, 16 km na pld.-wsch. od Sierpca: *Soman Gosłiny* 1531 ASK I 41, 78v; *Somań Gosliny* 1563 ASK I 43, 104; *Soman goslini* 1565, *Soman Gosliny* 1573, *Soman Gosliny* 1578 ASK I 42, 36v, 394, 677; *Soman Goslyni* 1580, *Soman Gostinin* (!) 1581, *Soman Gostinin* (!) 1582, *Soman Goszczinni* (!) 1583 ASK I 44, 109, 590, 788, 350v; *Soman Gosliny* 1662, *Soman Gosliny* 1674 ASK I 72, 423v, 501v; *Szumanie Gosliny* 1752, *Szymanie Gosliny* 1754, *Szymanie Goslini* 1755, *Szumanie Goscieniec* (!), *Szumanie Gosliny* 1757, *Szymanie Gosliny* 1759, *Szumanie Gosliny* 1775, *Szomanie Gosliny* 1776 ASC(Jeżewo, U-1750–1802, s. 11, 23, 35, 51, 169, 177); *Szumanie Gosliny* 1783–84 RejKor 621; *Szumanie Gośliny* 1784 MpPerPł; *Szumanie Gosline* 1808 MpTex XI; *Szumanie gośliny* 1827 Tabella II 226; *Szymanie Gosliny* 1839 MpKwat III 2; *Szumanie Gośliny* 1892 SG XII 71; *Szumanie-Gośliny*, wś 1921 Sk I 112; *Szumanie-Gośliny*, *-nia-lin*, cz. wsi 1972 UN(mps) 144, 31; *Szumanie-Gośliny*, *-nia-lin* 1982 WUN III 411. — Dawniej *Somań-Gośliny*, o członie pierwszym zob. *Szumanie-Bakalary*, człon drugi od n. os. **Gośla*, z suf. *-iny*, lub **Goślina*, w formie pluralnej. Lit.: SHGPł 304; ZMaz 343. UB

Szumanie Kępskie zob. **Szumanie-Pustoly**

Szumanie-Pejory, cz. wsi Szumanie, dawniej wś, ploc., gm. Zawidz: Adam de *Somanye* 1438, Adam de *Somanye* 1438–39 MK 3, 161, 220v; Adam de *Somanye* 1444–54 MK 4, 7, 16; *Somany* [zw.] *Pasthwy* 1500 SHGPł 304; *Schoman mroczyki*: N[obilis] Stanislaus *Pasthwa* 1531, *Somany Pastpha*, *Shyman pastwa* 1552 ASK I 41, 79, 633v, 877v; *Somań Pastwa* 1563 ASK I 43, 103v; *Soman pastwa* 1565, *Soman pastwa* 1573, *Soman*

Pastwa 1578 ASK I 42, 36v, 394, 677; *Soman Pasthwa* 1580, *Soman Pastwa* 1581, *Soman Pastwa* 1582, *Soman Pasthwa* 1583 ASK I 44, 109, 590, 788, 350v; *Soman pyory* 1662, *Soman Pyori*, *Soman Pyori* seu *Pastwa* 1674 ASK I 72, 423v, 502, 592; *Szumanie Pyory* 1751, *Szymanie pyori*, *Szymanie piory* 1754, *Szumanie Pyory*, *Szymanie pyory* 1759, *Szumanie Pyory* 1775, *Szomanie Pyory* 1776, *Szumanie Pyory* 1777, *Szomanie Pyory* 1778, *Szymanie Piory*, *Szumanie Piory* 1781 ASC(Jeżewo, U-1750–1802, s. 6, 23, 47–48, 167, 172, 185, 201, 227, 233); *Szumanie Piory* 1783–84 RejKor 621; *Szumanie Piory* 1784 MpPerPł; *Szumanie Piory* 1784, *Szumanie Pyory*, *Szumanie Pyory* 1792, *Szumanie Pejory* 1794, *Szumanie Pejory* 1801 ASC(Jeżewo, U-1750–1802, s. 253, 291, 304, 316, 382); *Szumanie Piore* 1808 MpTex XI; *Szumanie Peiory*, w *Szumaniu Peiorach* 1809 ASC(Jeżewo, UMZ-1809–10, k. 2); *Szumanie Peiory* 1826 ASC(Jeżewo, M-1826, k. 5); *Szumanie pióry* 1827 Tabella II 226; *Szumanie Pyiory* 1835 ASC(Jeżewo, M-1835, k. 2); *Szymanie Piory* 1839 MpKwat III 2; *Szumanie Pejory* 1845 ASC(Jeżewo, UMZ-1845, s. 16); *Szumanie Pejory* 1855 ASC(Jeżewo, UMZ-1855, k. 8v); *Szumanie pióry* 1877 Zin II 211; *Szumanie Psiory* (!) al. *Sz. Pióry* 1892 SG XII 71; *Szumanie Pióry*, młyn 1902 Przew II 218; *Szumanie-Pióry*, wś 1921 Sk I 112; *Szumanie-Pióry* 1962 Mp-25(Sierpc); *Szumanie-Pejory*, *-nia-jor*, cz. wsi 1972 UN(mps) 144, 31; *Szumanie-Pejory*, *-nia-jor* 1982 WUN III 411. — O członie pierwszym zob. *Szumanie-Bakalary*, człon drugi od n. os.: *Mroczek*, por. *Mrocześlau*, *Mroczek* (z *Somania-Pustół*) 1408, 1436 SHGPł 304, *Pastwa*, por. zapis z 1531 r., w formie pluralnej. Od XVII w. pojawia się nowy człon występujący w kilku wariantach: *Pyjory*, *Pejory*, od n. os. *Pejor* SSNO IV 209 (: łac. *peior* ‘gorszy’), *Pyjor* RymSEN II 221, w formie pluralnej. Okresowo też *Pióry*, z nawiązaniem do ap. *pióro*, nazw. *Piór* RymSEN II 241. Lit.: SHGPł 304; ZMaz 343. UB

Szumanie-Pióry zob. **Szumanie-Pejory**

Szumanie-Pustoly, wś, ploc., gm. Zawidz, 18 km na pld.-wsch. od Sierpca: Zaczeh de *Szoman*, *Nicolaum*, *Stanislaum*, *Vitkonem*, *Mrocześlau* etiam de *Szoman* (1408)1468 MK 5, 109; *Mrocześlau* etiam de *Soman* (1408)1502 KszZakr

Szumbarg

17, 18; Adam de *Somanye* 1438, Adam de *Somanye* 1438–39 MK 3, 161, 220v; Petr[us] Campsky subcamerarius plocensis jus datum super villam *Somany* 1443 MK 337, 120v; Adam de *Somanye* 1444–54 MK 4, 7, 16; *Sssomyan* 1466 MK 337, 20; *Szomyan* 1472 MK 5, 17; *Soman Capszkych* 1531, *Soman Campskj* 1538, *Szoman Campszky* 1552 ASK I 41, 78v, 184v, 877v; *Somany kapskj* 1553, *Somań Cępski* 1563, *Soman kempski* 1564 ASK I 43, 22, 68, 173v; campo versus *Szoman Pustoli* 1572 KsgPł 55, 472v; *Somań Kempski* 1573, *Somań kempskj* 1577, *Soman kempski* 1578 ASK I 42, 318v, 493v, 776v; *Soman kępski* 1580, *Somań kępski* 1581, *Soman Kępski* 1582, *Szoman Kempski* 1583 ASK I 44, 147, 493v, 697v, 340v; *Soman pustoly* 1662, *Soman Kempski seu Pustoly* 1674 ASK I 72, 423v, 501v; *Szymanie pustoly*, *Szumanie Pustoly* 1755, *Szomanie Pustoly* 1776, *Szomanie Pustoly* 1778, *Szymanie pustoly*, *Szumanie Pustoly* 1781 ASC(Jezewo, U-1750–1802, s. 24, 26, 172, 198, 227, 233); *Szumanie Pustoly* 1783–84 RejKor 621; *Szumanie Pustoly* 1784 MpPerPł; *Szumanie Kempskie* 1808 MpTex XI; *Szumanie pustoty (!)* vel *Kempskie* 1827 Tabella II 226; *O. Pustoly* czyli *Szumanie* 1839 MpKwat III 2; *Szumanie kempskie* 1877 Zin II 211; *Szumanie Pustoly* 1892 SG XII 71; *Szumanie Kempskie* 1902 Przew II 218; *Szumanie Pustoly* 1921 Sk I 170; *Szumanie Pustoly* 1933 DzUrz-(W. Warsz. nr 14, poz. 136, 511); *Szumanie-Pustoly*, *-nia-toł*, *szumański*, wś 1972 UN(mps) 144, 12; *Szumanie-Pustoly*, *-nia-toł* 1982 WUN III 411. — O członie pierwszym zob. *Szumanie-Bakalary*, człony drugie od n. os.: *Kępski*, por. Piotr *Kępski* (właściciel wsi) 1443 SHGPł 304, *Pustola* SSNO IV 398, w formie pluralnej. Lit.: SHGPł 304; ZMaz 343. UB

Szumbarg zob. **Szymbark** (2)

Szumbark zob. **Szembruk**

Szumbirki zob. **Szombierki**

Szumi Wólka zob. **Szumilówka**

Szumiąca (1), os., okresowo wś, bydż., gm. Lubiewo, 9,5 km na pld.-wsch. od Tucholi: *Zumionka* ok. 1400 Lor X 192; Młynarze s *Pieły*, Rudy y s *Szumiąnkiewy* 1602 Lustracje 4, 230v; Młyn *Szumianka* 1603 ASK LVI 289, 153v; Młyn *Szumianka*, Piece Smolane ... Niedaleko Młyna *Szumianki* 1632 ASK LVI 289, 218v,

232v; Młyny Tucholskie ... *Szumiąca* (!) 1648 RP 185; *Szumiąca* 1662 ASK I 52, 223; Smolnik z *Szumiącey*, Młyn *Szumiąca* Na Strudze z Jezior Cękcyńskich wychodzący 1664 ASK XLVI 35, 240v, 242v; Piece Smolne: Ostrowski, *Szumiącki*, Krzywogonek, Młyny ... Brada, *Szumiącki*, Lamk 1682 Font V 124, 125–6; *Szumiąca* 1687 ABMK LXXXIV 158; *Szumiąca* [pustk.], Młyn *Szumiącki* 1765 ASK XLVI 39, 40, 41; *Szumiąckie Piece* [pustk.], *Szumiącki młyn* 1767 ASK LVI 289, 254, 255; *Szumiąca*, folw. 1780 ABMK LXXIII 381; *Szumiąca* 1789 ASC(Bysław, M-1789–1852, k. 1v); *Szumionka*, *Szumionka* Krug 1796–1802 MpSchröt XV; wsie ... Bysław Wielki, *Szumiąca*, Płazowo, we wsiach ... *Szumiącej* 1807 Font XXVI 107, 108; *Szumiontza*, Mühle, *Szumiontza*, Krug 1821 Rumpf III 185; *Szumionza*, Krug und 2 Feuerstellen, *Szumionza*, Mühle und 1 Feuerstelle 1823 Mützell IV 425; *Szumionzakrug*, *Szumionzamühle*, *Szumionza* [Forsthaus mit Colonie] 1871 GemGut I 477, 482; *Szumionca* — *Szumiąca* 1879 KętN 130; *Szumiąca*, niem. *Szumionza*, os. młyńska 1892 SG XII 73; *Szumionza*, mł. 1913 Meyers II 485; *Szumiąca*, niem. *Szumionza* 1921 Sk XI 61, 88; *Szumiąca*, os., leśn. 1933 SkBy 1689; *Szumiąca*, *-cej*, cz. wsi Płazowo 1971 UN 188, 7; *Szumiąca*, *-cej* 1982 WUN III 411. — Dawna n. *Szumionka*// *Szumianka* prawdopodobnie ponowiona z n. strugi, nad którą leży miejscowość, por. Młyn Piła nazwany Nastrudze *Szumianki* 1632 ASK LVI 220, *Szumionka Fl.* 1879 KDR nr 162, *Szumiąca* 1891 SG XII 73, *Szumionca Fl.* 1905 MpMbl nr 2473, *Szumionka* 1933 Mp-100(34-26). Ta zapewne od ap. *szum*, czas. *szumieć* (na co może wskazywać wtórna postać *Szumiąca*). Nie można jednak wykluczyć pierwotnej postaci *Sumianka* i pochodzenia od n. pobliskiej wsi *Suminy* (przez którą przepływa wspomniana struga), z późniejszą adideacją do ap. *szum*. Podobne zjawisko potwierdzają zapisy dla innego obiektu — Jeziora Sumińskiego, leżącego przy wsi *Sumin* (1), por. od Jeziora *Sumin* 1603, Jezioro *Suminy małe*, Jezioro *Suminy Wielkie*, między Jeziorami *Szumianami Wielkimi* y Parzynem 1632 ASK LVI 289, 151v, 225v, 227v. Nazwa *Szumianka* odnosiła się pierwotnie do młyna i powstałej przy nim osady młyńskiej, z czasem objęła także osadę

smolarską (później pustkowie i karcznię), stąd n. z członami utożsamiającymi od ap. *piec, młyn* = niem. *Mühle* oraz niem. *Krug* 'karczma'. J. Krzepela błędnie przypisał omawianej miejscowości n. niem. *Döbelsheide*, która odnosiła się do sąsiedniego Wandowa (Krzep 117). Lit.: Górniewicz, HE I 33; Milewska, PMT XV 148. BCz/PS

Szumiąca (2), wś, gorz., gm. Międzyrzecz, 10 km na pld. od Międzyrzecza: [*Schindelmühle*] 1621 Warmiński 113; *Szyndelskie* praedium 1673, Paradyś cum Praedio *Szyndelskie* 1676 ASK I 68, 1180, 1363; *Schindelmühl* 1739 MpWielGlog; *Schyndelmule* 1741 Warmiński 182; ex *Schind.* 1750, ex Molendino *Schind.* 1751 ASC(Jordanowo, U-1749-98, k. 2v, 3); *Schindelmina* folw. 1783-84 RejKor 832; *Schindelmühl* 1791 MpPerPn; *Schindel M.* 1798 MpHopf II; nebst der *Schindel-* und *Hammermühle* 1798 HstB I 562; *Schindelmühl*, Vw. 1798 AGE VIII 29; *Schindelmühl* 1802-03 MpGillyPr; *Schindel-Mühle* (*Szyndelmłyn*) 1823 Mützell IV 239; *Schindelmühle*, poln. *Szyndelmłyn*, D[orf] 1824 Rumpf IV 137; *Schindelmühl* 1839 MpRey nr 94; *Dranica* (*Schindelmühle*) 1841 PlaterPoz 127; *Dranica* mł. 1846 KsP 271; *Szyndel*, *Szyndelmłyn*, niem. *Schindelmühl* przed 1874 WM I 38, II 40; *Dranica* (*Szyndelmłyn*) 1886 SG VII 857; *Szkudłowo*, zamiast *Dranica*, przekład niemieckiej nazwy *Schindelmuehle* 1890, *Szyndelmłyn*, niem. *Schindelmuehl*, pierwotnie *Dranica*, niekiedy *Szkudłowo*, wś i leśn. 1892 SG XI 925, XII 119; *Szyndel*, niem. *Schindel*, wś, *Schindelmühl*, leśn. 1902 MycPn 89; *Schindelmühl* 1913 Meyers II 713; *Schindelmühl* — *Szumiąca, -cej, szumiącki* 1947 MPol XXV nr 111; *Szumiąca, -cej* 1982 WUN III 411. — Pierwotnie n. niem. *Schindelmühl(e)*, od ap. *Schindel* 'gont' i *Mühl(e)* 'młyn' (chodzi o piłę, tartak napędzany wodą, w którym produkowano gonty). Nazwy pol. *Szyndelskie* (może też **Folwark Szyndelski?*) i *Szyndelmłyn* to adaptacje fonetyczne n. niem. (w drugim przypadku również z tłumaczeniem drugiego członu, który później uległ elipsie). Notowane w XIX w. n. pol. *Dranica* i *Szkudłowo* stanowią kalki pierwszego członu n. niem., por. *dranica, szkudła* 'gont' SL I 528, II 92, V 590. Po 1945 r. ustalono urzędowo nową n. *Szumiąca*. Miejscowość należała dawniej do opactwa cystersów w Paradyżu

(Gościkowie). Z dużą dozą prawdopodobieństwa można ją utożsamiać (tak Schich 31-2, zapewne także Doetsch 32) z zaginioną wsią Gostyń, w której w 1236 r. nadano cystersom fragment rz. Paklicy lub jezioro/staw na niej w celu budowy tam młyna (SHGPn III 576-8), por. ego comes Pribigneus ... contuli dilectis fratribus in Paradyso ... aquam ad molendinum construendum in quadam villa mea *Gostin* nomine KW I 164. Lit.: Warmiński, Urkundliche Geschichte des ehemaligen Cistercienser-Klosters zu Paradies, 1886, 113; Doetsch, Kloster Paradies, 1926, 32; Schich, Ausstattung und Anlage des Klosters Lehnin..., [w:] Opactwo cysterskie w Paradyżu, red. J. Karczewska, 2004, 23-42. PS

Szumiąca (3), wś, szczec., gm. Kamień Pomorski, 8 km na pld.-wsch. od Kamienia Pomorskiego: *Weikenmühle* 1628 BerghausPom II/6, 400; *Weichmühle* ... das Dorf ... hat 1 Wassermühle 1784 Brüg II 47; *Weichmühle* 1789 MpGillyPom; *Königsmühle*, vorm. *Weichmühl*, Dorf, Vw. u. 2 Mühlen 1821 Mützell II 368; *Koenigsmühl* 1834 MpUMbl 686; *Königsmühle* (*Weichmühle*) 1840 MpRey nr 28; *Königsmühl*, Rittergut 1871 GemGut III 66; *Königsmühl* 1912 Meyers I 1038; *Königsmühle* — *Szumiąca, -cej, szumiącki* 1947 MPol XXV nr 111; *Szumiąca, -cej* 1982 WUN III 411. — Dawna n. niem. *Weichmühle*, od przym. *weich* 'miękki; zbożowy' i ap. *Mühle* 'młyn', pierwotnie odnosiła się zapewne do młyna. W 1820 r. na życzenie właściciela dóbr i młyna Reetza i za przyzwoleniem króla Prus Fryderyka Wilhelma III zmieniono n. na *Königsmühl* (BerghausPom II/6, 400), od niem. *König* 'król'. Nazwa pol. *Szumiąca* wprowadzona urzędowo po 1945 r. RP/PS

Szumilowo (1), cz. Kostrzyzna nad Odrą, dawniej wś, gorz.: Ecclesia in *Schawenburg* 1405 Lud 5; *Schowenborg* ok. 1451 RepNM nr 1385; *Schawenborch* 1460 Berghaus III 357; *Schönenborch* (!) (1460) CdB A XXIV 174; *Schauenburgk* 1598 SHGNM II 201; *Schaumburg* (!) 1662 Blaeu, March...; *Schaumburg* 1751 Bekmann 712; *Schauenburg* 1767-87 MpSchmettau; *Schaumburg, Schaumburg* 1775 BüschingMB 244, 69; *Schaumburg* oder *Schaumburg* 1794 LERdPr III/2, 455; *Schaumburg* 1796 MpGüssNM; *Schaumburg* 1821 Rumpf III 28; *Alt-Schaumburg* 1851 Sammlung... 8; *Alt Schaumburg* 1913 Meyers

Szumilowo

II 700; *Schaumburg* — *Szumilowo*, -wa, *szumilowski* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szumilowo*, -wa, wś 1982 WUN III 411; *Szumilowo*, -wa 2013 DzU poz. 200. — Miejscowość powstała prawdopodobnie po 1262 r. na obszarze dóbr templariuszy z Chwarszczna. Pierwotna n. niem. *Schauenburg*, wtórnice *Schaunburg* (zanik *e* z nieakcentowanej sylaby), od XVIII w. *Schaumburg* (asymilacja -nb- > -mb-). Nazwy tego typu A. Bach wywodzi ze śrwniem. wyrażenia **ze der schouwenden burc* ‘castellum late spectans’ (śrwniem. *schouwen*, niem. *schauen* ‘patrzeć’, *burc*, *Burg* ‘zamek, gród’). Określały one zamki stanowiące dogodny punkt obserwacyjny. Z uwagi na brak informacji o istnieniu w Szumilowie takiego obiektu, a także na niskie położenie wsi tuż nad Odrą można przypuszczać, że n. *Schauenburg* została tu przeniesiona z n. zamku w Dolnej Saksonii lub, jak podejrzewa H. Dobbertin, pochodzi od n. wywodzącego się stamtąd rodu *Schauenburg*//*Schaumburg*. Zdaniem Dobbertina zastąpiła ona wcześniejszą n. *Nywik* (= *Neu Wiek* ‘nowa przystań’) notowaną w pobliżu Kostrzyna w 1262 r. (CdB A XVIII 277). Według historyka stało się to po ślubie syna margrabiego Brandenburgii z Helwig von Schaumburg-Holstein. Jest to jednak tylko jedna z prób identyfikacji osady *Nywik* (o innych zob. Wasilkiewicz, *Templariusze i joannicy w biskupstwie lubuskim*, 2016, 105). Od połowy XIX w. n. zestawiona z członem dyferencyjnym *Alt* ‘stary’ w związku z powstaniem po drugiej stronie Odry kol. *Neu Schaumburg* (dziś *Schaumburg*, cz. gm. Bleyen-Genschmar). Nazwa *Szumilowo* wprowadzona urzędowo po 1945 r. Lit.: SHGNM II 201–2; SGorz 469–70; Bach II/1, 129, II/2, 230; Dobbertin, ASchK XVII 57; Blaeu, *March. Brandenburgici pars, quae Marchia Media vulgo Mittelmarck audit*, 1662; Bekmann, *Historische Beschreibung der Chur und Mark Brandenburg*, I, 1751, 712, 1055; *Sammlung sämtlicher Drucksachen der Zweiten Kammer aus der dritten Session der II. Legislatur-Periode 1851 bis 1852*, I, nr 19, s. 8.

PS

Szumilowo (2), wś, tor., gm. Radzyń Chełmiński, 3 km na pń.-wsch. od Radzyna Chełmińskiego: de *Zehmeloue* (1335)1537 Woel 186; *Schimmelau* 1386 Froel I 328–9; *Schimmelau* ok. 1400 Zeit XVI 33; *Schimmelau* 1414 Br 151; czu

Schymmelaw 1416 Font XXIX 202; czu *Schimmelaw* ok. 1423–24 DK 100; Hefke v. *Schymilaw* (1440) KęTL 122; von *Schymmelaw* 1440 AST II 233; *Schymelaw* 1446 Froel I 329; von *Schimmelaw* 1450 AST III 235; von *Schymlaw* 1473 Froel I 329; *Schymelau*, *Schimmelau* (XV) KęTL 85; Aus dem Dorffe *Szymilowa* ... *Szimidowa* 1572 ŻDz XXIII 34, 35; *Sumitowo* (!) 1647 Font IV 46; *Szumilowo* 1667 Froel I 329; *Szumilowo* 1667–72 Font VI–X 703; *Szumiałowo* 1682 Font V 9; *Szumilowo* und *Schumilow* 1789 Froel I 329; *Schumlow* 1796–1802 MpSchröt XV; *Szumilow* ok. 1845 MpRey nr 48; *Seehausen* 1865 Bär 108; *Seehausen* — *Szumilowo* 1879 KęTN 84; *Szumilowo*, niem. *Seehausen* 1892 SG XII 73; *Szumilowo* (*Seehausen*) 1925 Krzep 117; *Szumilowo* 1952 UW 50; *Szumilowo*, -wa 1982 WUN III 411. — Dawna n. niem. *Schimmelau*, od n. os. *Schimmel* Gott 433 (: śrdniem. *schimmel* ‘siwy, okryty siwizną, siwek (koń), pleśń’ Lübben 328), por. też n. os. *Simmel* (: *Simmon* < *Simeon*), z drugim członem -*au*. Od XVI w. nastąpiła fonetyczna polonizacja n. jako *Szymilowo*, później *Szumilowo*, z adideacją do ap. *szum*. Nie można jednak wykluczyć odczytania zapisu z 1335 r. jako **Ćmielowo*, *Czmielowo*, *Śćmielowo*, *Szczmielowo*, od ap. *czmiel*, *szczmel*, *śćmiel* ‘trzmieł’, z suf. -*owo*. Nazwa niem. *Seehausen* (: ap. *See* ‘jezioro’ i *Haus* ‘dom’ w l. mn.) została wprowadzona przez administrację pruską. Lit.: SHGCh 127.

BCz

Szumilówka, wś, biał., gm. Mielnik, 9 km na pld.-wsch. od Siemiatycz: *Sumicz Wolka* 1673 ASK I 70, 263; *Wies Sumizwolka* 1674 ASK I 70, 302v; *Sumic Wolka* (1676)XVIII RPogMłp 679; *Sumiszwolka* 1808 Kond 198; *Sumiszwolka* 1839 MpKwat VI 7; *Шуми-Волька* 1878–86 Kond 198; *Szulim Wólka* 1892, *Szumi Wólka* 1902 SG XII 70, XV/2, 647; *Szumilówka* 1921 Sk V 26; *Sumilówka* 1965 Mp-25(Siemiatycze); *Szumilówka* 1967 SM 1130; *Szumilówka*, -ki 1982 WUN III 411; gw. *šumiloukall/suñiñšćyna*, -*ki*//*-ny*, *šumilouški*. — Nazwa trudna do zinterpretowania ze względu na niejasne przekształcenia. Pierwsze zapisy mogą wskazywać na człon wschłów. *Sumiż-*, od ap. *sumiž-* w znaczeniu ‘wspólna granica, miedza’ (zob. *Sumiężne*), człon drugi od ap. *wólka* w znaczeniu osadniczym. Być może

wskutek zatarcia tego znaczenia (i zaniku ap.) nastąpiła adideacja do czas. *szumieć*, stąd forma *Szumi Wólka*. Natomiast n. *Szumilówka* powstała od brus. n. os. *Szumilo*, por. *Шумила* BiryłaBA II 483, z suf. *-ówka*. W gw. brus. poświadczona jest także n. oboczna *Sumińszczyzna*, zapewne od n. os. *Sumina*, z suf. *-szczyzna*, por. Wawrzyniec *Sumina* z braćmi 1580 *ŽDz XVII/1*, 62, z pobliskiej wsi Moszczona, por. też nazw. *Sumiński* RymSEN II 508. Lit.: Kond 198.

Szumina, dziś *Szumina*, wś, i *Szumina Poduchowny*, cz. wsi Szumina, okresowo wś, siedl., gm. Łochów, 8,5 km na płn.-zach. od Łochowa: in Camyenyecz et *Sumino* 1480 MK 9, 121v; *Sumyno* 1508 SHGMz(Ep. 16, 178v–179); do ... kościoła ... należy włoka roley wolna ... cum agro *Sumino* nuncupato et Lacus ad eundem agrum spectans 1660 Lustracje 64, 519; [*Szumina*] 1686, [*Szumino*] 1687, [*Szumina*] 1704 ASC(Kamieńczyk, U-1676–1728, s. 33, 36, 98); Kąt *Szumina* 1783 MpPerMz; *Sumin* 1839 MpKwat V 3; *Шуминь*, Tabella... wsi *Szumina* należącej do dóbr ... Probostwa Parafii Kamieńczyk, we wsi *Szumina* 1865 APLub(35/168/0/17/3139, s. 2, 5, 8, 9); *Szumina* 1892 SG XII 74; *Szumina*, *Szumina Poduchowny*, dwie wsi 1921 Sk IV 112, I 142; *Szumina*, *-na*, *Szumina Poduchowny*, *-na -nego* 1982 WUN III 411. — Pierwotnie *Sumino*, od ap. *sum*, z suf. *-ino*, *-in*; wś leży nad starorzeczem Bugu. Postać *Szumina* hiperpoprawna, wsparta może adideacją do ap. *szum*, *szumieć*. Na pocz. XX w., w związku z podziałem terytorialnym na województwa, nastąpił podział miejscowości na *Szumina* i *Szumina Poduchowny*; człon dyferencyjny odzwierciedla dawną przynależność do dóbr probostwa w Kamieńczuku. UB

Szumina-Wywłoka zob. **Wywłoka**

Szuminka, wś, chełm., gm. Włodawa, 4 km na płn.-zach. od Włodawy: *Шумино* 1475 Sng III 14; Wies *Szuminka* 1693 AGAD(1/358/0/-/2726, s. 27); Włodawę, Suszne wieś, wieś *Szuminka* 1746 AWAK XXVII 342; *Szuminka* 1775, *Szuminka* 1790 SHGPd(Tarpod); *Szuminka* 1796 Per-Opis XII 111; *Szuminka* 1827 Tabella II 226; *Szuminka* 1839 MpKwat VII 7; *Szuminka* 1892 SG XII 74; *Szuminka* 1921 Sk IV 121; *Szuminka*, *-ki*, *szumiński* 1967 UN 121, 24. — Od ap. *szum* (wś leży w pobliżu rz. Bug), być może w nawiązaniu

do szumu przepływającej wody, lub od n. os. *Szumina* RymSEN II 559, z suf. *-ino*. Wtórnie wymiana suf. na deminutywny *-inka*. IN

Szumino zob. **Szuminka**

Szumionza zob. **Szumiąca** (1)

Szumirad, wś, opol., gm. Lasowice Wielkie, 12 km na płd.-zach. od Olesna: *Szumirad* 1605 Triest 220; z *Szumieradu* 1711, de *Szumierad* 1713 ASC(Olesno, UMZ-1660–1732, k. 416, 432); *Sausenberg* 1728 Sinapius II 1018; de *Sausenberg* 1732, de *Sausenberg* 1732 ASC(Olesno, UMZ-1660–1732, k. 606, 608); *Sausenberg*, P[olonice] *Sumirot* 1736 MpWielOppol; *Sausenberg* 1779 Büsching XIII 302; *Sausenberg* 1783 Z II 192; *Sausenberg*, *Sumierad* 1830 Kn 666; *Sausenberg*, *Szumirad* 1845 K 581; *Szumirad* (*Sausenberg*) 1856 Gazeta Warszawska nr 171, 3; *wsumiradu* ... aby się stawił *sumiradu* ... do Cassa Forstowy *sumiradu* 1861, kassa forstowa *sumirada* 1863 Rocznik Powiatu Oleskiego XI 212–3; do *Saufenberga* (!) ... Z *Szumiradu* ... Tak podróżujący znał tylko *Saufenberg* (!), a dziewczka tylko *Szumirad* 1868 Dziennik Poznański nr 152, 3; *Szumirad*, niem. *Sausenberg* 1892 SG XII 74; *Szumirad* v. *Sumirad* — *Sausenberg* 1896 D 84; *Sausenberg* 1913 Meyers II 688; *Sausenberg* — *Szumirad*, *-u*, *szumiradzki* 1946 MPol XXV nr 142; *Szumirad*, *-du* 1982 WUN III 412. — Pierwotna n. złożona *Szumirad* zapewne od *szum*, *szumieć* i przym. *rad* ‘chętnie, z ochotą, z własnej woli coś czyniący’, być komuś, czemuś *rad* ‘być zadowolonym z kogoś, czegoś, cieszyć się czymś’, w użyciu przysłówkowym ‘łatwo, zwykle, często’ Sstp VII 420. W XVIII w. też *Szumierad* z obniżeniem artykulacji *-iR- > -eR-*; formy *Sumi(e)rad*, *Sumirot* wykazują mazurzenie (w ostatniej również śląskie *a* pochylone w wygłosie). Nazwa ta ma zapewne związek z topografią terenu — miejscowość powstała w lesie nad rz. Budkowiczanką (nawiązanie do szumu, szmeru drzew lub przepływającej wody), choć nie można wykluczyć pochodzenia odantroponimicznego, por. n. pobliskich miejscowości od n. os. z elementem *-rad-*: *Radawie*, *Domaradz* (2), może sąsiednia osada *Radomil*, por. *Rademin* 1783 Z II 192; *Radomühler Hammer* 1809 MpAtSchl XIII; *Rademiner Hammer* 1813 MpSotzOppol; *Rademin*, *Rademühl* 1830

Szumisz Wólka

Kn 608 (dawniej może **Radomin*, choć prawdopodobnie forma *Rademin* substytuowała niem. *Rademühl*, por. hasło *Szumiąca*, gdzie *Schindelmīna* < *Schindelmühl*). Nazwa niem. *Sausenberg* stanowi kalkę n. pol. (por. niem. *Saus* ‘szum’, *sausen* ‘szumieć’ DWB XIV 1925, 1930) z rozszerzeniem słowotwórczym (człon strukturalny *-berg* za pol. *-rad*). W 2010 r. n. *Sausenberg* wprowadzono jako dodatkową nazwę w j. niem. Lit.: SNGŚI XIII 156; BorGŚI 58; Iżykowska, Starczewska-Wojnar, Rocznik Powiatu Opolskiego XI 212–3. PS

Szumisz Wólka zob. Szumilówka

Szumki, wś, biał., gm. Boćki, 13 km na płd.-zach. od Bielska Podlaskiego: жереб Шумки 1525 ODMA I 302; *Szumki* 1565 HMil 454; з Шуньковъ (!) 1565 Lesmaitis 309; *Сумки* 1567 Popis 1148; *Szumki* 1569 UPL 243, 245; *Szumky*, *Szumki* 1577 ASK I 47, 266 i 264; *Sumki Hawrylki* 1580, *Sumki* 1591 ŻDz XVII/1, 123, 150; *Szumki* 1625 SHGPd(ADS, D. nr 152, k. 101v–102); *Szumki* 1665 MK 203, 395, 397–398; *Szumki* 1673 ASK I 70, 362; *Szumki* 1723 SHGPd(ADS, D. nr 152, k. 64v, 95); *Szumki* 1790 SHGPd(rkps DA nr 11630); *Szumki* 1795 MpPerPd; *Szumki* 1892 SG XII 74; *Szumki* 1921 Sk V 22; *Szumki*, *-mek*, *szumkowski* 1972 UN 153, 13; gw. *šumki*, *-mek*, *šumkoski*. — Od n. os. *Szumko*, por. tuju zemlu *Szumko* derzał (XV) Kond 198, w l. mn., por. brus. n. os. Шумко BiryłaBA II 483. Okresowo n. zestawiona *Szumki-Hawrylki*, z członem drugim od n. os. *Hawrylko*, por. brus. Гаврилко (: Гавруил) BiryłaBA I 46–9, w l. mn. Lit.: Kond 198. IN

Szumki-Hawrylki zob. Szumki

Szumleś, dziś *Szumleś Królewski* i *Szumleś Szlachecki*, dwie wsi, gdań., gm. Nowa Karczma-Liniewo, ok. 18 km na płn.-wsch. od Kościerzyny: *Schonenftys* 1402–09 Krie 68; *Schoneftis* 1437/38 GZ 116; *Shumless* 1534 Inwwołoc 119; *Szumliesza* alias *Schöneftisz* 1570 ŻDz XXIII 151; *Szumler* (!) 1648 RP 172; *Schönflies* 1659 MpLangau; *Szumles* 1662 ASK I 52, 274; *Somles* 1682 Font V 77; *Szumleś* 1687 ABMK LXXXIV 146; *Schönflus* 1692 Font XVI–XIX 101; *Szumleś* 1703 ABMK LXXXIV 221; *Szumlis* 1749 Font XVI–XIX 462; *Schönflies*, *Adl.* 1772/73 HAPr I 643; *Schönfliess* 1796–1802 MpSchröt IX; *Schönfliess* — *Szumlis* 1879 Kętn 26; *Szumlis*,

niem. *Adlig-Schoenhof*, *Szumlis*, niem. *Koenigl. Schoenhof*, dwie wsi 1892 SG XII 75; *Szumles Królewski* i *Szlachecki*, niem. *Schönfliess Kgl., Adl.*, dwie wsi 1921 Sk XI 33, 88; *Szumlis (król. i szl.) (Schönfliess)* 1925 Krzep 117; *Szumleś Królewski*, *Szumleś Szlachecki* 1952 UW 192; *Szumleś Królewski*, *Szumleś Szlachecki*, *-sia -kiego* 1982 WUN III 412; gw. dawniej *królevski šumlēs (krol. šenftis)*, *šlaxeckī šumlēs (šlax. šennftis)* Lor 102, później *šumleś*, do *šumleša*, *šumleski*. — Nazwa niem. *Schönfliess*, złożona z przym. *schön* ‘piękny’ i ap. *Fliess* ‘rzeka’ (wś leży nad rz. Wietcisą). Nazwa spolonizowana jako *Szumles*, *Szumliesza*, *Somles*, *Szumlis*, *Szumleś*, z adideacją do ap. *szum* i *las*. Członki odróżniające od przym. niem. *königlich* = pol. *królewski*, *adelig* = *szlachecki*, które wskazują na stosunki własnościowe. Lit.: SHGPG XII 102; Kasiske 255; Breza, PMT I 104–5; CzNiem 138–9. BCz

Szumlin, wś, ciech., gm. Nowe Miasto, 11 km na wsch. od Płońska: *Svmlyno* 1240 KMaz I 344; *Schumlyno* (1463)1517 SHGMz(Kap. P 50, 18v); *Schvmlino* 1494 SHGMz(Ep. 15, 24); *Sumlyno* 1500 SHGMz(Ep. 16, 94v); in villis *Sumnyno* et *Radzieye* (1507)1517 SHGMz(Kap. P 50, 84); *Sumlyno* 1530 ASK I 43, 575; ... z *Suminem* (1565) Lumaz I 166; *Szomlino* 1570, *Sumlyno* 1576 ŻDz XVI 131, 316; *Sumlino* 1662, *Szumlin* 1673, *Szumlyn* 1674 ASK I 66, 212, 232v, 269v; *Szumlin* 1783–84 RejKor 691; *Szumlin* 1827 Tabella II 226; *Szumlin* 1839 MpKwat IV 2; *Szumlin* 1892 SG XII 75; *Szumlin* 1921 Sk I 124; *Szumlin*, *-na* 1982 WUN III 412. — Od n. os. *Szumla* (: *szum*, *szumieć*) RymSEN II 559, z suf. *-ino*, od XVII w. *-in*. Postać *S(z)umnino* z asymilacją *l-n > n-n*, *Sumino* z adideacją do *sum*, *Szomlino* ze zmianą *-uN- > -oN-*, choć nie można wykluczyć, że ta forma może pierwotna, por. n. os. *Szomla* SSNO V 318, notowaną na Mazowszu. Lit.: ZMaz 357. UB

Szumlis zob. Szumleś

Szumowen zob. Sumowo (1)

Szumowo (1), wś, biał., gm. Korycin, 18 km na płn.-zach. od Czarnej Białostockiej: *Szumowo* 1784 DekKn 169; *Szumowo* 1795 MpPerPd; *Szumowo* 1808 MpTex V; Шумово 1812 AWAK XXXVII 50; *Szumowo* 1892 SG XII 76; *Szumowo* 1921 Sk V 74; *Szumowo*, *-wa* 1982 WUN III 412.

— Od n. os. *Szum* RymSEN II 559 lub od ap. *szum* (wś leży nad rz. Kumiałką), z suf. *-owo*. *IN*

Szumowo (2), wś, łomż., gm. Szumowo, 12 km na pld.-zach. od Zambrowa: *Samovo* 1240 KMaz I 344; Stanislaum de *Somowo* 1408 HMil 368; *Somovagora* (1416)1456 MK 3, 51v; *Somovagora* 1428 Mkm I nr 718; *Somovagora* 1432 Mkm II nr 492; *Somovagora*, *Szomovagora* 1438, *Somovo* 1453 Tym 249, 279, 183; *Somovo* 1454 ZHer nr 104; *Somowo* 1469 SHGMz(Ep. 213v–214); *Somovagora* 1472 MK 6, 7v; *Somowo* 1476, *Somogora* 1477, *Somowo* 1478 SHGMz(Ep. 13, 6v, 99v, 196); *Somowskye* granicies 1483 MK 6, 157v; *Schomowo* 1512 SHGMz(Ep. 7, 9v); *Somowo* 1530 Pułt 389; *Somowo* 1531 ASK I 39, 14v; *Somowo* 1541, *Somowo* 1542 ASK I 38, 125, 141v; *Svmowo* 1573, *Svmowo* 1577, Parochia *Svmowska*, [villa] *Somowo* 1578, Parochia *Somowska*, Villa *Sumowo* 1591 ASK I 39, 57v, 98, 168, 381v; *Szumowo* 1661, *Sumowo* 1673, *Szumowo* 1674, Parochia *Summouiensis*, *Sumowo* 1674 ASK I 66, 580, 619, 683, 753v; *Szumow* 1783 MpPerMz; *Szumow* 1783–84 RejKor 560; *Szumowo* 1808 MpTex VIII; *Szumowo góra* 1821 DzUrz(W. August. nr 30, s. 302); *Szumowo góry* 1827 Tabella II 226; *Szumowo* 1839 MpKwat V 8; *Szumowo Góra* 1862 Dziennik Powszechny nr 114, 466; *Шумово*, *Шумово нове* 1866 GPKP IX 2; *Szumowo góra*, *Szumowo nowe* 1877 Zin II 211, 212; *Szumowo-Góra* 1892 SG XII 76; *Szumowo Góra*, wś, *Szumowo Nowe*, folw. 1902 Przew II 218; *Szumowo-Góra*, wś, *Szumowo Nowe*, wś 1921 Sk V 54; *Szumowo*, wś, *Szumowo Nowe*, kol. 1967 SM 1130; *Szumowo*, *-wa* 1982 WUN III 412. — Od n. os. *Som* SSNO V 141 (: stp. *som* = *sum*), z suf. *-owo*. W XV w. funkcjonowała także n. *Somowa Góra*, *Somogóra*; człon drugi od ap. *góra*. Wtórnie *Sumowo*, później *Szumowo*, też *Szumów*, z nawiązaniem do ap. *szuma* ‘las’ Nitsche 139 lub hiperpoprawną ucieczką od rzekomego mazurzenia. W XIX i XX w. *Szumowo-Góry*, *Szumowo-Góra*, wtedy też pojawia się nowy obiekt o n. *Szumowo Nowe*. Obecnie n. urzędową jest *Szumowo*. Lit.: ZMaz 343; RospSEMIG 385. *UB*

Szumowo zob. **Sumowo** (3, 4)

Szumowo-Góra zob. **Szumowo** (2)

Szumowo-Góry zob. **Szumowo** (2)

Szumowo-Muchy zob. **Sumowo** (2)

Szumów, wś, lub., gm. Kurów, 14,5 km na wsch. od Puław: *Slumow* (!) villa 1552 ASK I 33, 392v; *Szumow* Praedium 1674 ASK I 162, 51; *Szumow* 1783–84 RejKor 246; *Szumow* 1786 MpPerLu; *Szumów* 1827 Tabella II 226; *Sumów* 1839 MpKwat V 6; *Szumow* 1859 MpChrz; *Szumów* 1892 SG XII 75; *Szumów*, os. 1902 Przew II 218; *Szumów*, wś 1921 Sk IV 83; *Szumów*, *-mowa*, *szumowski* 1971 UN 118, 30. — Nazwa niejednoznaczna, od n. os. *Szum* RymSEN II 559 bądź od ap. *szum* (miejsce leży w widłach rzeczek: Kurówki i Białki) lub *szuma* ‘las’ Nitsche 139, z suf. *-ów*. Forma *Sumów* zmazurzona. Lit.: KosLu 74. *IN*

Szumów zob. **Szumowo** (1)

Szumówko zob. **Sumówko** (2)

Szumsk, wś, ciech., gm. Dzierzgowo, 19 km na wsch. od Mławy: Nicolao de *Sum[sk]* 1402 Płoń nr 188; *Schonsk* (!) (1435)1456 MK 3, 162v; *Szumsk*, *Sumsk* 1495 MK 18, 81v; *Szumsko* 1500, *Zumsko* 1502 SHGMz(Ep. 16, 85v–96 i 157); *Schvmsko* 1512, *Schumsk* 1512 SHGMz(Ep. 7, 3 i 10); *Schvmsk Judicis* 1525, *Svmsk* 1541 ASK I 40, 40, 575; *Sumsk* 1567 ŻDz XVI 339; *Svm-sko* 1580 ASK I 39, 693v; *Szumsko* 1599 ABMK LXXXI 115; *Szumsk* 1783 MpPerMz; *Szumsk* 1827 Tabella II 227; *Szumsk* 1892 SG XII 76; *Szumsk* 1921 Sk I 129; *Szumsk*, *-ka*, *szumski* 1972 UN 140, 21. — Zapewne od ap. *szum* ‘przeciągły bezdźwięczny odgłos wywoływany przez ruch powietrza, wody’ Sstp VIII 587, z suf. *-sk*, też *-sko*; wś leży nad rz. Tamką. S. Rospond łączy n. z ap. *szuma* ‘las’ Nitsche 139. W XVI w. efemerycznie z członem łac. *Judicis*, por. łac. *iudex* ‘sędzia’. Lit.: Rospond, *-b-sk-* 263. *UB*

Szumsko, dziś *Szumsko* i *Szumsko-Kolonia*, dwie wsi, kiel., gm. Raków, ok. 16 km na pń.-zach. od Staszowa: de *Sumscow* 1325–27 MVat I 169; *Sumsco* 1341 KMłp III 42; *Szumsko* 1349 Kkk I 241; *Sumsco* 1385, *Sumsko* 1387 Krak nr 3506, 4352; *Szumsko* 1394, *Szumsko* 1396 KZKrak II nr 1588, 3825; *Sumsco* 1416 Sand nr 725; *Szumsko* 1439 CdP III 413; *Szum-szko* 1470–80 DB II 465; *Szumsko* 1529 LR 384; *Szum-szko* 1564 ASK I 51, 714v; *Szumsko* 1564–65 Lusand 327; *Sumsko* 1578 ŻDz XIV 170; w *Szumsku* 1603 WdekSand II 104; *Szumsko* (1676)XVIII RPogMłp 278; *Szumsko* 1783–84

Szumsko

RejKor 239; *Szumsko* 1791 MpPerSd; *Szumsko* 1839 MpKwat IV 7; *Szumsko*, wś i folw. 1892 SG XII 78; *Szumsko*, wś i folw. 1902 Przew II 218; *Szumsko*, wś i folw. 1933 SkBy 1689; *Szumsko*, *Kol.-Szumsko* 1961 Mp-25(Opatów); *Szumsko*, *-ka*, *Szumsko-Kolonie*, *-ka-nii*, *szumski* 1966 UN 27, 61; *Szumsko*, *-ka*, *Szumsko-Kolonie*, *-ka-nii* 1982 WUN III 412; *Szumsko*, *-ka*, *Szumsko-Kolonie*, *-ka-Kolonii*, *szumski* 2015 DzU poz. 2277; gw. *somsko*, *-a*, *somski*. — Od ap. *szum* (np. lasu, wody) lub *szuma* ‘las’ Nitsche 139, z suf. *-sko*. Współcześnie dwie wsi; dodatkowy człon odróżniający od terminu osadniczego *kolonia*, początkowo w l. mn., od 2015 r. w l. poj. (w związku ze zniesieniem n. osady leśnej *Zaolesiec* przynależącej do Szumska-Kolonii). Forma gw. zamazurzona, z obniżeniem artykulacji *u > o* przed *m*. Lit.: KSand 199; KopKiel 48. IN

Szumsko zob. **Szumsk**

Szumsko-Kolonie zob. **Szumsko**

Szumweza zob. **Krasnolęka (1)**

Szumy zob. **Huta Szumy**

Szunbark zob. **Szymbark (2)**

Szupienie zob. **Supienie**

Szupsko zob. **Szubsk**

Szupsko Maior zob. **Szubsk**

Szupsko Minus zob. **Szubsk**

Szur (1), os. notowana do 1967 r., dawniej wś, łomż., gm. Łomża, 3 km na płd.-wsch. od Łomży: *Molendinum ad S. Lauren*. 1704 AP-Biał(5/514/0/-/33, k. 70v); *S. Wawrzeniec* [zmarła] Młynarka 1712, *Sur* 1719, *Molendinum Sur* 1729 APBiał(5/514/0/-/68, k. 9; 34, k. 12v; 35, k. 6); *Święty Wawrzeniec* 1777, ad *S. Laurentis* 1780, *Sur* 1791 APBiał(5/514/0/-/69, k. 58v; 39, k. 48v; 69, k. 119); *Wawrzyniec* 1839 MpKwat V 2; *Szur* 1848, *Szur*, we Wsi *Szurze* 1850 AP-Biał(5/169/0/-/42, k. 86; 40, k. 92); *Szur* 1877 Zin II 212; *Szur* 1892 SG XII 80; *Szur* 1921 Sk V 52; *Szur* 1967 SM 1130. — Nazwa miejscowości notowana od XVIII w. Według przekazów potwierdzonych wykopaliskami istniał tu najstarszy łomżyński kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca, który został rozebrany w 1765 r. Pierwsze zapisy odnoszą się do młyna o n. *Święty Wawrzeniec* (*Wawrzyniec*), łac. *Sanctus Laurentis* (od wezwania kościoła). Oboczna n. *Szur*//*Sur* (z mazurzeniem), od gw. ap. *szur* ‘na rzece miejsce po daw-

nej głębi, namulone’ SGPRei(kartoteka); ‘muł, piasek naniesiony przez wodę bieżącą i zakryty wodą’ LesiówTer 13 lub od nazw. *Szur* RymSEN II 560. Osada młyńska rozwinęła się w wieś, która w XX w. została włączona do Starej Łomży nad Rzeką. Lit.: Kowalczyk-Heyman, Pruthenia VI 312–8. UB

Szur (2), wś, zamoj., gm. Krasnobród, 4 km na płn.-wsch. od Krasnobrodu: De villa *Nowy Szur* 1768 APLub(35/106/15/-/68, k. 15); *Szur* 1769, *Szur nowy* ... *Szur* 1771, *Szur nowy* 1775 APLub(35/106/15/-/67, k. 112, 134, 182); *Nowi-Szur* 1779–83 MpMieg; *Szur nowy* 1794 Ga Ss2v; *Nowy Szur* 1808 MpWGal XII; Wieś *Szór* 1810 APLub(35/1848/0/1/59, k. 17); *Sznur* (!) 1827 Tabella II 225; *Szur* 1839 MpKwat VI 11; *Szur*, wś 1892 SG XII 80; *Szur*, *-ru*, *szurski* 1967 UN 122, 17; gw. *šur*, *šuru*, *šurski*//*sužeński*//*sužański*. — B. Czopek-Kopciuch, dysponując jedynie zapisami od 1827 r., wiązała n. *Szur* z ap. *szur* ‘naniesiony przez rzekę muł’, w czym mógł utwierdzić ją opis wsi w Słowniku geograficznym z końca XIX w.: ‘wś nad rz[eką] Wieprzem ... Jest tu przejazd przez Wieprz, wązkim korytem płynący’ (SG XII 80). Takiej lokalizacji (i w tym okresie) przeczy topografia — miejscowość znajduje się bowiem pośrodku lasu 3 km na płd. od Wieprza i położona jest ok. 60 m wyżej niż jego koryto (sytuacja ta jest niezmienna przynajmniej od końca XVIII w., co potwierdza mapa Miega). Najstarsze zapisy poświadczają n. zestawioną *Nowy Szur*, co mogłoby świadczyć o tym, że w przeszłości istniała inna miejscowość o n. *Szur* (o takiej charakterystyce jak w SG), której n. po zaginięciu wsi (np. w wyniku powodzi) ponowiono na nową miejscowość. Bardziej prawdopodobne wydaje się jednak inne, nietopograficzne pochodzenie nazwy, mianowicie od nazw. *Szur*, którego używał Sebastian Szur, właściciel (do 1696 r.) pobliskich wsi Rachodoszcza i Szewni. Przy takiej interpretacji n. można przypuszczać, że człon *Nowy* w najstarszych zapisach nie pełnił funkcji dyferencyjnej względem jakiejś starszej miejscowości (choć to niewykluczone), ale odnosił się do nowej osady, którą założył wspomniany Sebastian Szur. Lit.: CzChełm 18, 35, 195; Niedźwiedz, Leksykon historyczny miejscowości dawnego województwa zamojskiego, 2003, 503. PS

Szur Nowy zob. **Szur** (2)

Szurawa zob. **Surowa** (1)

Szurkowo, wś, leszcz., gm. Poniec, 9 km na pld.-zach. od Krobi: *Surcow* (1310)XVII KW II 275; *Surkowo* 1400 KW V 7; *Szurkouw* (1409) XV KW VII 410; Albertus *Szurcowsky* 1409 RWlqp III nr 422; de *Schurkowo* Albertus Szurkowsky 1412 RWlqp I nr 871; *Surcowo* 1418, *Surcowscy* copcze sypaly medzi *Surcowem* et *Roszkowem* 1418, *Surkowo* 1420 RWlqp III nr 655, 680, 753; *Schwekowo* (!) 1422, *Szarkowo* (!) (1422)1483, *Szurkowo* 1424 KW V 327, 325, 387; *Surcowo* 1427 RWlqp III nr 1308; *Schvrkowo* 1446 KsgPoz 2, 239; in *Szwrko* (!) 1448, *Szurkowo* 1449 KsgPoz 3, 55, 97; *Szurkowo* 1471 KsgPoz 8, 196; *Zurkowo* 1479 SHGPn IV 854; villis ... *Rokossowo* et *Szukowo* (!) 1486, villa et hereditate *Szurkowo* 1487 KsgPoz 10, 51v, 81; *Szurkowo* 1496, *Surkowo* 1497 KsgPoz 7, 190, 291; *Szurkowo* 1505 KsgPoz 13, 73; *Surkowo* 1510 NKs 117; *Schurkowo* 1521 KsgPoz 15, 399; *Szvrkowo* 1524, *Schvrkowo* 1524, *Schurkowo* 1526, *Surcowo* 1527 KsgPoz 16, k. 11, 17, 130, 161; *Zurkowo* 1530 ASK I 3, 128v; *Szurkowo* 1534 KsgPoz 77, 720; *Schurkowo* 1537 KsgPoz 17, 137; *Szurkowo* 1547 KsgPoz 18, 329; *Zurkowo* 1563, *Szurkowo* 1565 ASK I 4, 178, 267; *Szurkowo* 1600 KsgPoz 26, 537; *Szurkowo* 1622–24 PPozn(Tab 1, 79); *Suszkowo* (!) 1673, *Szurkowo* 1676 ASK I 68, 1235, 1429; *Szurkow* 1783–84 RejKor 754; *Szurkowo* 1791 MpPerPn; *Szurkowo* 1802–03 MpGillyPr; *Szurkowo* 1846 KsP 234; *Schurke* (*Szurkowo*) 1859 Niederstetter 67; *Szurkowo* 1871 GemGut IV 120; *Szurkowo*, niem. *Schurke* przed 1874 WM I 38; *Szurkowo* 1892 SG XII 81; *Szurkowo* 1913 Meyers II 922; *Szurkowo* 1921 Sk X 17; *Szurkowo*, -wa, *szurkowski* 1970 UN 78, 24. — Od n. os. *Szurek* SSNO V 337, z suf. -owo (efemerycznie też -ów). Zapisy z nagłosowym *Su-* (po XV w.) to zapewne wynik mazurzenia, które w sposobie występuje w tej części Wielkopolski. Pochodząca z kopii dok. z 1409 r. błędna postać *Szczurkowo* z wyrównaniem do ap. *szczur*. Podawana przez J. Lekszyckiego forma n. niem. *Schurke* (WM I 38), która rzekomo zastąpiła n. pol., pojawia się jedynie w wykazie J. Niederstettera z 1859 r. oraz (bez daty) w opracowaniu E. Calliera z 1885 r.

dotyczącym powiatu kościańskiego w XVI w. (CalKośc 145), natomiast we wszystkich pozostałych niemieckich wykazach miejscowości sprzed 1918 r. występuje pol. n. *Szurkowo*. Lit.: SHGPn IV 854–9; PPozn 300; Niederstetter, Verzeichniss sämmtlicher Ritter- und anderer selbstständigen grösseren Güter der Provinz Posen, 1859, 67. PS

Szurowo zob. **Sokolniki Klonowskie**

Szurpily, wś, suwal., gm. Jeleniewo, 13,5 km na pln.-zach. od Suwałk: *Szurpily* 1690 Falk I 210; *Surpily* (1697)1794 SHGPd(Straty II 68); *Szurpily* 1715 Falk I 210; *Szurpily* XVIII Lustracje 86, 54; *Surpily* 1744 SDV 106; *Surpily* 1776 SHGPd(Straty II 63); *Szurpily* 1781 MpEGr; *Szurpile* 1808 MpTex III; *Szurpily* 1827 Tabella II 227; *Szurpily* 1839 MpKwat VI 3; *Szurpily* 1892 SG XII 82; *Szurpily* 1921 Sk V 83; *Szurpily*, -pil 1982 WUN III 412. — Nazwa ponowiona z n. wczesnośredniowiecznego grodziska, położonego na pln. od wsi (dziś Góra Zamkowa), por. borgwal ... *Sunpilken* (!) ... czu *Supilken* (!) (1396) VPr V 107; borgwal *Surpyl*, borgwal *Suerpyl* [1425?] CEV 711; pod Horodyszczem *Surpelem* ... Iezoro pod Grodziszczem *Surpel* 1569 FalkReg 98, 156–7, lub z n. jez. *Szurpily*, por. *Surpieli* 1499, Iezioro *Surpel* 1569 FalkReg 156, 98; *Szurpily Wielkie* 1645, *Surpily* 1679 Falk I 210. Nazwa grodu *Sunpilken*, *Supilken* od ap. prus. *sunis* ‘pies’ i *pelky* ‘bagno’ (oba z lit. odpowiednikami). Pierwotną n. grodu rekonstruowano także jako **Š(i)urp(a)-pilē*, **Šur(pa)-pils*, która w j. lit. przybrała formę uproszczoną **Šurpilis*, **Šurpils*. Człon pierwszy wiązany z im. księcia jaćwieskiego *Sziurpy* (*Šjurpa*), to może od lit. *šiuŕpa* ‘rozczochniec, rozczochny’, por. łot. *paszuorpis*, *szuorpuots* ‘nasierzały, najeżony’ (BūgaRR II 101, III 134, 857), por. lit. *šiuŕpūs* ‘ostrzy, szorstki; okropny, straszny’, *šiuŕpas* (> *šiuŕpulys*) ‘dreszcz’, *šiuŕpti*, *šiuŕpo* ‘stawać się szorstkim’, *šiuŕpinti* ‘wywoływać dreszcz; rozwiewać, stroszyć’ SESmocz 640. Człon drugi w związku z prus. i lit. *pilis* ‘gród, zamek obronny, twierdza’, łot. *pils* ‘gród, zamek’ SESmocz 458. Późniejszą wieś założyli kameduli wigierscy w latach 1682–90, a jej n. *Szurpily* jest spolonizowana z dostosowaniem do pluralnych nazw rodowych. Lit.: WiśnAug 193; WiśnSejn 114,

Szury

138; WiśnSuw 58, 61, 75; Kowalczyk-Heyman, Szurpiły — gród i jego nazwa. Z dziejów granicy litewsko-krzyżackiej, [w:] Bałtowie i ich sąsiedzi, red. A. Bitner-Wróblewska, G. Iwanowska, 2009, 545–7. *IN/RP*

Szury, wś, suwał., gm. Szypliszki, 13 km na pñ.-wsch. od Suwałk: [Szury] 1788 WiśnSejn 154; *Gilucha* 1795 Roczbiał VIII 515; aus dem Dorf *Gillucha* 1801, *Szury* 1803 AGAD(1/170/0/6/1223, s. 26, 47); *Gielucha* 1807–17 AGAD(Zb. Kart. 380-30); *Szurre* 1808 MpTex III; *Gielucha* v. *Szury* 1826 DzUrz(W. August. nr 12, 158); *Szury* 1827 Tabella II 227; *Szury* 1839 MpKwat VI 3; *Gilucha* vel *Szary* 1857 Biblioteka Warszawska III 666; *Szury* 1892 SG XII 82; *Szury* 1921 Sk V 89; *Szury*, *Szur* 1982 WUN III 412. — Miejscowość powstała pod koniec XVIII w., osiedlili się tu wówczas starowiercy (filiponi). Nazwa *Szury* (też *Szary*) zapewne od gw. ap. *szur* ‘muł i piasek naniesiony przez wodę’, *szar* a. *szur* ‘warstwa, pokład’ SGP-Kar V 328, w l. mn. (obok znajduje się też nadrzeczna łąka o n. *Sury*). Możliwe także pochodzenie bałtyckie, por. lit. n. os. *Šiur-us*, *Šiur-ÿs*, *Šiur-à* Zinkevičius 207, ap. *šurė* ‘skrzyp zimowy’, *šiuřė* ‘ts.’; porost, chrobotek’, ogólnie ‘coś szorstkiego’. Oboczna n. *Gilucha*, *Gi(e)lucha* niejasna, może pochodzenia odosobowego (por. pobliską n. ter. *Góra Gieluchowa*); niewykluczone, że związana z osadnictwem starowierców. W sąsiedztwie znajduje się też staw o n. *Gielucha* (notowanej dopiero w 2. połowie XX w.), raczej wtórnej wobec n. m. Lit.: WiśnSejn 154. *IN/PS*

Szury zob. **Szynkówko**

Szurzyce zob. **Żurowice**

Szuskówka zob. **Czyżkówko (1)**

Szustaki zob. **Szostaki (3)**, **Szóstaki (1)**

Szustek, wś, włoc., gm. Skrwilno, 13,5 km na pñd.-wsch. od Rypina: *Szustek Buda skrwilenska* 1774 ASC(Skrwilno, U-1748–75, k. 80v); *Szustek* 1776 ASC(Skrwilno, U-1776–81, k. 1); *Szostek* 1784 MpPerPł; *Szustek* 1827 Tabella II 227; *Szustek* 1839 MpKwat III 2; *Szustek* 1892 SG XII 82; *Szustek* 1921 Sk I 160; *Szustek*, *-stka*, *szustkowski* 1971 UN 183, 8. — Od nazw. *Szóstek* (: *szósty*) RymSEN II 548, poświęconego na tym terenie. Nazwa miejscowości utrwaliła się w nieetymologicznym zapisie *Szustek* (por. też nazw. *Szustek* RymSEN II 561). Początkowo n. zestawiona

z członami od ap. *buda* ‘typ osady leśnej’ oraz od n. m. *Skrwilno*. *KS*

Szuster zob. **Szustry**

Szustka zob. **Szóstka**

Szustowice zob. **Szystowice**

Szustry, przys., okresowo wś, kal., gm. Sokolniki, 16 km na pñ.-wsch. od Wieruszowa: Szuster Stanislaus ... de Deserto Pichlicens. *Szuster* 1772, Szustrzanka Marianna ... Magdalena Sustranka de Deserto *Szustry* 1779, Szustrzak Lucas ... de Deserto *Szustry* 1787 ASC(Walichnowy, U-1767–1808, nr 76, 187, 384); Pustkowie Pichelskie *Szustry* zwane 1831 ASC(Walichnowy, UMZ-1831, k. 32); *Szustek* (!) 1839 MpKwat I 4; Pustkowie Pichelskie *Szustry* zwane 1848, ze *Szustrów* 1860 ASC(Walichnowy, UMZ-1848, k. 2; 1860, k. 2v); *Szustry*, pustk. 1877 Zin II 212; *Szustry*, wś i os. 1892 SG XII 82; *Szustry*, wś 1921 Sk II 129; *Szustry*, wś i os. 1967 SM 1130; *Szustry*, *-rów*, cz. wsi Góry 1971 UN 53, 19; *Szustry*, *-rów* 1982 WUN III 412. — Dawniej *Szuster* od n. os. *Szuster* (: ap. *szuster* ‘szewc (z niem.)’ lub jej pierwotnej niem. formy *Schuster*) RymSEN II 561, por. najstarsze zapisy. Wtórnie *Szustry*, w l. mn. *KS/PS*

Szusalewo, wś, biał., gm. Dąbrowa Białostocka, 6,5 km na pñ. od Dąbrowy Białostockiej: *Szuszalew* 1564 SHGPd(Wilno rkps nr 6861, k. 871–877); siolo *Szusztalowo* (!), [z] *Suszalowem* 1650 KondBał 73; *Szuszalow* 1687 SHGPd(Wilno rkps nr 11556, k. 14v–15); z *Szuszalewa* 1708 KondBał 73; *Szuszelewo* 1744 SDV 97; *Szuszalewo* 1781 MpEGr; *Szuszalewo* 1782, *Szuszalew* 1784 DekGr 32, 128; *Suszelow* 1795 MpPerPd; *Szuszalewo* 1892 SG XII 82; *Szuszalewo* 1921 Sk V 72; *Szuszalewo*, *-wa* 1982 WUN III 412. — Według M. Kondratiuka n. pochodzi od lit. n. os. *Šiušėlis*, *Šušėlis* (: *Šiūs-a*, *Šūs-as* < lit. *šiušėti* ‘szeleścić; szeptać, szemrać’, *šiušėnti* ‘ts.’, też ‘wichrzyć, jeżyć’, lub *šiušėlė* ‘roślina przymiotna, Erigeron’). Do XVIII-wiecznych zapisów por. jednak też pol. nazw. *Suszal* RymSEN II 510, ros. gw. ap. *ушуаль, ушуель* (pejoratywnie o ludziach) Dal IV 1489. Nazwa utworzona suf. *-ew*, *-ewo*, efemerycznie notowane też formy na *-ów*, *-owo*. Lit.: KondBał 72–3; WiśnAug 125. *IN*

Szuszelewo zob. **Szuszalewo**

Szuszetowo zob. **Suchatówka**

Szuszetówka zob. **Suchatówka**

Szutków zob. **Szczutków, Sutków** (2)

Szuwałdek zob. **Saminek**

Szuwsko zob. **Szówsko**

Szwaby zob. **Szamoty** (2)

Szwaby-Bożeje zob. **Szamoty** (2)

Szwaby-Szamoty zob. **Szamoty** (2)

Szwaderkie zob. **Swaderki**

Szwagrów, wś, tarnob., gm. Osiek, 9,5 km na płn.-wsch. od Połańca: *Szwagrów* 1861 DzUrż(G. Rad. nr 25, 355); *Швагрывъ фоль., Швагрывъ сохарный заводъ* 1866 GPKP IV 13; *Szwagrów* 1877 Zin II 212; *Szwagrów*, folw. 1892 SG XII 84; *Szwagrów*, os. 1902 Przew II 219; *Szwagrów-Matjaszów*, folw. 1921 Sk III 128; *Szwagrów*, folw. 1933 SkBy 1690; *Szwagrów*, wś 1960 Mp-25(Staszów); *Szwagrów, -rowa, szwagrowski* 1970 UN 33, 65. — Od ap. *szwagier* ‘mąż siostry; brat męża lub żony’ SW VI 690 lub od n. os. *Szwagier* RymSEN II 562, z suf. -ów. Okresowo n. z członem drugim ponowionym z n. wsi *Matjaszów*, dziś *Matiaszów* (zob.). *IN*

Szwajcaria (1), wś, koniń., gm. Krzymów, 6,5 km na płn. od Tuliszkowa: *Szwaycarya ... z Szwaycaryi, Szwaycarya* 1846, w Kolonii *Szwajcarya* 1850 APozn(54/829/0/6.1/45, k. 12, 22; 49, k. 13); *Szwajcarja* 1877 Zin II 212; *Szwajcarya*, wś 1892 SG XII 85; *Szwajcaria*, wś 1921 Sk II 36; *Szwajcaria, -rii*, cz. wsi Hiszpania 1982 WUN III 412; *Szwajcaria, -rii, szwajcarski* 2023 DzU poz. 2799; gw. *švajcaryja, -ryi, švajcaryjski*. — Od n. kraju *Szwajcaria*, może w nawiązaniu do topografii terenu (choć n. pochodzące od n. dalekich krajów czy miast są typowe dla XIX-wiecznych kolonii i przeważnie pozostają bez związku z nimi). Lit.: BuczPam 235. *PS*

Szwajcaria (2), cz. Suwałk, dawniej wś: ... *Szwajcarja* 1859 SHGPd(Połujański 4); *Швайцарія усадьба* 1866 GPKP X 2; *Szwajcarja* 1877 Zin II 212; *Szwajcarya* 1892 SG XII 85; *Szwajcarja* 1921 Sk V 83; *Szwajcaria* 1952 UW 171; *Szwajcaria, -rii*, wś 1982 WUN III 413; *Szwajcaria, -rii* 2013 DzU poz. 200. — Od n. kraju *Szwajcaria*; miejscowość powstała na gruntach wydzielonych ze wsi Krzywulka (dziś Krzywólka). W 1981 r. została włączona do Suwałk (DzU nr 28, poz. 152). Lit.: BuczPam 235. *IN*

Szwajęcino zob. **Swojęcín**

Szwalewo zob. **Swale**

Szwałk, wś, suwał., gm. Kowale Oleckie, 20,5 km na płn.-zach. od Giżycka: *Klein Swolg* 1756–63, *Kl. Schwalg* 1763–69 GStA PK(PT, Amt Czychen, Nr 3, s. 129, Nr 4, k. 44v); *Schwalga*, K. Amtsort 1785 Goldb III 146; *Kl. Schwalg* 1796–1802 MpSchröt XII; *Schwalg*, Forstanlage bei Czychen 1821 Rumpf III 74; *Schwalg* 1837 MpReyPr(Oletzko); *Schwalg (Klein)*, Domäne 1871 GemGut I 304; *Szwalk — Klein Schwalg* 1879 Kętn 168; *Klein Schwalg*, Dom. am gl[ei]ch-n[amigen] See 1912 Meyers I 1001; *Szwalk — Schwalg* 1938 Choj 131; *Schwalg* 1938, *Klein Schwalg — Szwalk*, dw., leśn. 1946 Ley I 142; *Schwalg — Szwalk, -a, szwalecki* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szwek* 1949 PMT XII 178; *Szwalk, -ka* 1982 WUN III 413; *Szwalk, -ka, szwalcki* 2013 DzU poz. 200; gw. *šfaŭk/švalš*. — Miejscowość powstała w połowie XVIII w. Nazwa niem. *Klein Schwalg* ponowiona z n. jez., nad którym leży wś, dziś *Szwałk Mały*, por. *Kl. Schwalg* 1796–1802 MpSchröt XII, *Schwalg S.* 1837 MpReyPr(Oletzko), gw. *Swalcek, Mały Swalk* 1931 Ley II 57, *Kl. Schwalg See — Szwalk Mały, -ka -lego* 1950 MPol nr 52, poz. 588. W n. jez. człon *Klein = Mały* dyferencyjny w stosunku do n. sąsiedniego jez. *Szwalk Wielki*, por. *Schwalge See* 1595 HenErcl II 20, *Gr. Schwalg See* 1796–1802 MpSchröt XII; *Gr. Schwalg* czyli *Szwalk* 1892 SG VI 115, *Swalk* 1931 Ley II 55, *Gr. Schwalg See — Szwalk Wielki, -ka -kiego* 1950 MPol nr 52, poz. 588. Do hydronimu por. lit. *išvalka* ‘miejsce, gdzie wyciągają sieć, przerebel’ (: *vilkti*), *žvalgýti* (: *žvelgti, žvelgiù* ‘spojrzeć, spoglądać’) SESmocz 753–4, 795 oraz niem. *Schwalg, Schwalch, Schwalk* ‘głębia’ DWB XV 2190. Nazwa spolonizowana jako *Szwalk* (gw. *švalš*). Lit.: Olecko. Z dziejów miasta i powiatu, 1974, 187; Szcześniak, PMT XII 178; Przybalt 292; Weinreich, Bevölkerungsstatistische und siedlungsgeographische Beiträge zur Kunde Ost-Masurens vornehmlich der Kreise Oletzko und Lyck, 1911, 119. *RP/PS*

Szwałk zob. **Swale**

Szwałkowo zob. **Siemiany**

Szwarc(z)sztyń zob. **Czerniki** (2)

Szwarcenowo, wś, tor., gm. Biskupiec, 18,5 km na płn.-zach. od Nowego Miasta Lubawskiego: *Schwarzenau* (1320)XVI PrUr II 172; *Schwarzen-*

Szwarcynowo

au ok. 1400 Zeit XVI 34; *Swarzenau* 1414 Br 155; *Swarzenaw* 1422, *Swarzenaw* 1437 GZ 25, 86; *Schwartzenhof*, *Schwarzenau* (XV) KętL 88; villa *Swarzanowo* 1472 Matr I nr 860; *Szwarcynowo* (1641) Woel 1027; *Swarczynowo* 1647 Font IV 78; *Swarczynowo* 1662 ASK I 52, 343v; z ... *Szwarcynowa* 1664 Font XXXII 459; *Szwarczynowo*, teut. *Schwarzenhoff*, *Swarcinowo* 1667–72 Font VI–X 16, 479; *Szwarcynowe*, *Szwarcynowo* 1758 Lustracje 13, 128, 129; *Schwarzenau* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Schwarzenau* — *Szwarcynowo* 1879 KętN 96; *Szwarcynowo* 1882 KętL 88; *Szwarcynowo*, niem. *Schwarzenau* 1892 SG XII 86; *Schwarzenau* 1912 Bär 107; *Szwarcynowo*, niem. *Schwarzenau* 1921 Sk XI 37, 88; *Szwarcynowo* (*Schwartzenau*) 1925 Krzep 117; *Szwarcynowo* 1952 UW 182; *Szwarcynowo*, *-wa*, *szwarcynowski* 1971 UN 171, 11. — Dawna n. niem. od przym. *schwarz* ‘czarny’, z członem *-au*, przejściowo *-hof*. Od XV w. adaptacja fonetyczna n. niem. (średniem. *sw-* > pol. *szw-*, *-rz-* > pol. *-rc-*, *-en-* > pol. *-yn-*, *-n-*, *-on-*), z systemowym suf. *-owo* za *-au*. Lit.: SHGCh 128; CzNiem 121. BCz

Szwarcynowo zob. Szwarcynowo

Szwarcocin, dziś *Nowy Szwarcocin* i *Stary Szwarcocin*, dwie wsi, skiern., gm. Rybno, ok. 8 km na zach. od Sochaczewa: *Swarocyno cum libertate* (1349)XV KkM 60; de *Swaroczin* ... de alio *Swaroczin* 1400 Krak nr 10609; *Swaroczyno* 1402 CdP I 274; *Swaroczyno* 1440, *Swaroczyno* 1456 KkM 201, 224; *Swaroczyno* 1459 SHGRw- (AD perg. 502); *Swaroczyno* 1461 BulPol VI nr 1584; *Swaroczyno* (1471)1476 MK 5, 61v–62v; *Shwaroczyno maior*, *Shwaroczyno minor*, *Shwaroczyno Sigismundi* 1530, *Swaraczyno maior*, *Swaraczyno minor*, *Swaraczyno Sigismundi* 1531, *Swaroczyno Maior*, *Swaroczyno minor sigismundi*, *Swaroczyno Minor frederici* 1538 ASK I 22, 22, 49, 130–130v; *Szwarcocin maior*, *Szwarcocin Sigismundi*, *Szwarcocino minor Sigismundi* 1563, *Swaroczin maior*, *Swaroczyno minor Sigismundi*, *Swaroczin Frederici* 1563, *Szwarcocin maior*, *Szwarcocin Sigismundi minor*, *Szwarcocin Frederici* 1565 ASK I 22, 218, 249, 436v–437v; *Szwarcocin maior*, *Szwarcocin minor* 1567 ASK I 48, 493; *Szwarcocin maior*, *Szwarcocin minor* 1579, *Szwarcocin minor*, *Szwarcocin maior* 1581 ASK I 49, 415v, 663; *Szwarcocin Maior pars frederi-*

ci, *Szwarcocin Frederici*, *Szwarcocin minor* 1589 ASK I 22, 502v; *Szwarcocin* 1673 ASK I 69, 801; *Szwarcocin* 1673 ASK I 60, 1139v; *Szwarcocin* 1783–84 RejKor 811; do *Szwarcocina* 1789 Luraw 75; *Szwarcocin* 1792 MpPerRw; *Szwarcocin* 1802–03 MpGillyPr; *Szwarcocin* 1827 Tabella II 227; *Szwarcocin* 1839 MpKwat III 3; *Szwarcocin Stary*, folw. i kol., *Szwarcocin Nowy*, kol. 1892 SG XII 86; *Szwarcocin Nowy*, *Szwarcocin Stary* 1921 Sk I 184; *Szwarcocin* 1952 UW 39; *Szwarcocin Nowy*, *Szwarcocin Stary* 1967 SM 1131; *Nowy Szwarcocin*, *-wego -na*, cz. wsi *Szwarcocin*, *Stary Szwarcocin*, *-wego -na*, *Szwarcocin*, *-na*, dwie wsi 1981, 1982 WUN II 598, III 334, 413; *Nowy Szwarcocin*, *-wego -na*, *nowoszwarcociński*, *Stary Szwarcocin*, *-rego -na*, *starszwarcociński* 2013 DzU poz. 200. — Od n. os. **Swarota*, z suf. *-ino*, później *-in*. Do n. os. por. n. os. *Swar* SSNO V 261–2, ap. *swar* ‘sprzeczką, kłótnią, spór, niezgodą; karcenie, upominanie, strofowanie’ Sstp VIII 509. W pierwszym zapisie pojawia się informacja o nowej osadzie (łac. *libertas* ‘wola’) zwolnionej czasowo od podatków. W XVI w. odnotowano hiperpoprawną formę z *Sz-* oraz n. zestawione (związane z podziałem obiektu) z członami dyferencyjnymi od przym. łac. *maior* ‘większy’, *minor* ‘mniejszy’ i od zlatynizowanych form im. właścicieli *Zygmunt*, *Fryderyk*. Od XIX w. dwie wsi: *Szwarcocin Stary* i *Szwarcocin Nowy*, współcześnie *Stary Szwarcocin* i *Nowy Szwarcocin*, człony odróżniające od przym. *stary*, *nowy*. Lit.: AMZ 222–3; Pacuski 257–66; WójcikRaw 159. UB

Szwaron zob. Sworoń

Szwarszowice, wś, kiel., gm. Bodzechów, 7,5 km na pld.-zach. od Ostrowca Świętokrzyskiego: *Suackouicz* (!) (1282?) ZDM IV 20; *Szwarszouchowice* 1411 Inscr nr 1421; *Szwarszouchowice* 1413 Sand nr 613; *Szwarszowice* 1470–80 DB II 471; *Szwarszkowice sive Szwarszowice* (1480)XVIII Sng II 228; *Szwarszowice* 1510 ASK I 10, 18; *Szwarszowice* 1529 LR 460; *Szwarszowice* 1564–65 Lusand 331; *Szwarszowice* 1578 ŻDz XIV 188; *Szwarszowice* 1629 RPobSd 56; *Szwarszowice* 1783–84 RejKor 272; *Szwarszowice* 1791 MpPerSd; *Szwarszowice* 1802 Crusius III/2, 399; *Szwarszowice* 1839 MpKwat IV 6; *Szwarszowice* 1877 Zin II 212; *Szwarszowice* 1890, *Szwarszowice* al. *Szwarszowice* 1892

SG XI 627, XII 87; *Szwarszowice* 1921 Sk III 80; *Szwarszowice*, -wic, *szwarszowicki* 1966 UN 27, 60; gw. *šfarsóvice*, -vic, *šfarsoski*. — Dawniej *Swarzyszowice*, od n. os. *Swarzysz* SSNO V 262, z suf. -owice. Zmiana w *Szwarszowice* to wynik dysymilacji *rz-sz* > *r-sz* jeszcze przed zanikiem -y-. Forma *Szwarszowice* hiperpoprawna (skutek ucieczki od rzekomego mazurzenia). Lit.: KSand 195–6; KopKiel 253; RymPatr 62. IN

Szwaruny, wś, olszt., gm. Bartoszyce, 5 km na pld. od Bartoszyce: in campo *Suarrine* (1327)XVII PrUr II 385; *Sworun* 1367 Ger 180; *Swormen* 1437 GZ 42; *Schawrawen* (!) 1487 Ger 180; *Schworaunenn* 1617–18 OF nr 1800, k. [10]; *Schworaunenn* 1624 OF nr 1806, k. 8v; *Groß Schworaunen* 1647 OF nr 1820, k. [3]; *Groß Schwaraunen* 1694 OF nr 1835, k. [2]; *Groß Schwaraunen*, maj. 1785 Goldb I 171; *Gr. Schwaraunen* 1796–1802 MpSchröt XI; *Gr. Schwaraunen* ok. 1845 MpRey nr M; *Gross Schwaraunen* — *Swarno Wielkie* al. *Sworuny* 1946 Ley I 8; *Gross Schwaraunen* — *Szwaruny*, -n, *szwaruński* 1946 MPol XXV nr 142; *Szwaruny*, -run 1982 WUN III 413. — Pruska n. **Swarūnai*, może od prus. n. os. **Svarūnas*, por. lit. n. os. *Švarūnas*, *Švarōnas*, *Švāras* (: lit. *švarūs* ‘czysty’ lub od *svarà*, *svāras* ‘ciężar, odważnik, żuraw studni; drag, dźwignia’) Lpvž II 864, 998–9. Nazwa *Szwaruny* i wariant *Sworuny* są adaptacjami fonetyczno-fleksyjnymi n. prus., forma *Swarno* z dostosowaniem do nazw z suf. -no. Od połowy XVII w. n. z członem niem. *Gross*, pol. *Wielkie*, dyferencyjnym wobec n. kol. *Szwarunki* (por. *Klein Schworaunen* 1647 OF nr 1820, k. [2v], *Klein Schwaraunen* 1694 OF nr 1835, k. [2], *Klein Schwaraunen*, folw. 1789 Goldb I 206; *Kl. Schwaraunen* — *Swarno Małe* al. *Sworunki*, folw. 1946 Ley I 8; *Szwarunki*, -nek 2013 DzU poz. 200). Urzędowo ustalono n. *Szwaruny*. Lit.: Bartoszyce. Z dziejów miasta i okolic, 1987, 335; Ger 180; PrzybBalt 292. RP

Szwarzenburg zob. **Kiersztanowo** (3)

Szwarzyszowice zob. **Szwarszowice**

Szwecja, wś, pil., gm. Wałcz, 11 km na pln.-wsch. od Wałcza: *Sweczka* (!) 1590 SchDK 248; *Szwecya* 1590, *Frewdenfeyer* 1603 Schmitt 220; *Swecia* 1631 ASK I 65, 217v; *Frewdenfier* 1636 Schmitt 220; *Swecya* 1673, *Szwecya* 1676 ASK I 68, 1281, 1469; *Szwecya* 1703 TekiDw(4255,

nr 77 V); villa *Swieczia* 1758 Lustracje 13, 87; we Wsi *Szwecya* 1770 BK(915, 126); *Freudenfieh* 1773 SchDK 248; *Freudenfier* 1789 Goldb II 56; *Freudenfier* 1796–1802 MpSchröt XIII; *Freudenfier*, neupolnisch *Wesoło* 1867 Schmitt 220; *Freudenfier* — *Szwecya* (al. *Wesoło*) 1879 KętN 132; *Szwecya* (*Święcin*, *Swiecin*, *Wesoło*, *Freudenfier*) 1886 CalWał 52; *Szwecya*, niem. *Freudenfier*, też *Święcin*, *Swiecin*, *Wesoło* 1892 SG XII 87; *Freudenfier* 1912 Meyers I 511; *Freudenfier* — *Szwecja*, -cji, *szwedzki* 1946 MPol XXV nr 142; *Szwecja*, -cji 1982 WUN III 413. — Od n. kraju *Szwecja*, w formach zlatynizowanych także *Swecia*. Nazwa jest wyrazem sympatii politycznych założyciela i właściciela wsi Hieronima Gostomskiego, który w latach 1587–88 był gorącym zwolennikiem elekcji Zygmunta III Wazy. Kolejna n. niem. *Freudenfier* (< *Freudenfeuer*) zapewne od *Freude* ‘radość’ i prowincjonalnego ap. *Fier* ‘zarośla, krzaki’. Efemerycznie występują n. *Wesoło* (tłumaczenie członu niem. *Freuden-*) oraz *Święcin*, *Świecin* (niedokładne nawiązanie do n. pierwotnej). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szwecja*. Lit.: SHGPh IV 859; CalWał 52; SchDK 248–50; HWAł 346–7. BCz

Szvederkie zob. **Swaderki**

Szvederowo, cz. Bydgoszczy, dawniej wś: *Szweyderowo*, do *Szweyderowa* 1742, przy folwarku miejskim *Szweyderowo* nazwanym 1742 RejByd 4, 6, 187; z *Szweyderowa* 1742, z *Sweydora* (!) 1744, z *Szweyderowego* 1746 ASC(Bydgoszcz, U-1706–49, k. 374, 399, 426); Z *Szweyderowa* 1746, Folwark *Szweyderowo*: Adam Łas arendarz z folwarku *Szweyderowa* ... Adał Łas Szweyderowski zapłacił czynszu z folwarku Miedzni 1759, Folwark *Szweyderowo* 1762 RejByd 16, 79, 95; *Schwedenberg* 1774 Plan von dem Brombergischen schiffbaren Canal...; *Szweyderowo* 1787 MpPfau; *Swiederowo* 1789 Goldb II 234; *Szweyderowo* 1796–1802 MpSchröt XXI; *Szweyderowo*, *Szweyderowo*, *Swiederowo* 1810, *Szweyderowo* 1814 ASC(Bydgoszcz, U-1792–1814, k. 619, 625, 627, 722); *Schwedenberg*, poln. *Szweyderowo* 1821 Rumpf III 79; *Szweyderowo* 1834, *Schwedenberg*, *Szweyderowo* 1835 ASC(Bydgoszcz, U-1834–42, k. 6v, 34v, 35v); *Szweyderowo stare*, *alt Szweyderowo*, *Szweyderowo vetus*, *Neu Szweyderowo*, *Szweyderowo* 1842

Szwedów

ASC(Bydgoszcz, U-1834–42, k. 210v, 214v, 215v, 217v, 226v); *Schwedenhöhe* (*Altschwederowo*), *Schwedenthal* (*Neuschwederowo*) 1871 GemGut IV 172; *Szwedorowo*, *Szwederowo*, *Szwedorowo*, niem. *Schwedenberg*, przedm. Bydgoszczy, *Szwedorowo Nowe*, niem. *Schwedenthal*, *Szwedorowo Stare*, niem. *Schwedenhoehe*, os. wiejska 1891 SG XII 88; *Schwedenhöhe*, wś 1913 Meyers II 775; *Szwederowo*, przedm. 1933 SkBy 1690; *Szwederowo*, -wa 1972 UN 174, 36. — Pierwotnie *Szwejderowo*, od n. os. *Szwejder* (: niem. n. os. *Schweider*, ta od n. m. *Schweida*, *Schweide*, zapewne dzisiejsze Świdry) RymSEN II 562, Gott 451, z suf. -owo, też -owe (por. zapis z 1746 r.). Wtórnie *Szwederowo*, zapewne pod wpływem niem. formy substytucyjnej *Schwedenberg*, powstałej w wyniku adideacji do n. *Schweden* ‘Szwecja, Szwedzi’ (+ *Berg* ‘góra’). W latach 30. XIX w. notowane n. zestawione z członami *Nowe* = niem. *Neu*, *Stare* = niem. *Alt* = łac. *Vetus* w związku z podziałem miejscowości na nową i starą część. Od 1871 r. nowe niem. n. urzędowe, odpowiednio: *Schwedenthal* i *Schwedenhöhe*, por. niem. *Thal* ‘dolina’ i *Höhe* ‘wzgórze, wzniesienie’, w późniejszym czasie całość objęto wspólną n. *Schwedenhöhe*. Po 1918 r. ustalono urzędowo n. *Szwederowo*. PS

Szwedów zob. **Szwedy** (3)

Szwedy (1), os. włączona do Barcic, dawniej wś, elbl., gm. Ryjewo, 8 km na pld.-zach. od Sztumu: *Tragienheynianie* od *Swiniey Gruby* przy lesie Ryiowskim 1615 ASK LVI 267, 59; od *Swini Gruby* przy lesie Rychnowskim 1624 ASK XLVI 33, 123; Od *Swini Grubey* 1664 ASK XLVI 35, 172; de *Swinia gropa* 1732, de *Swinia-gropa* 1733, de *Swinia grupa* 1738, De *Swinia-grupa* 1739, *Szwyniagrupa*, *Swiniagrupa* 1741, z *Swini grupy* 1747 ASC(Sztum, U-1732–50, k. 7, 11, 41, 51, 61, 103); na *Swinieygrupie* 1749 Sm I 149; z *Szwini Grapy* (!) 1750 ASC(Sztum, MZ-1732–57, k. 159); *Swiniagrupa* 1764 Schmitt-St 211; *Wieś Swinia Grupa* 1767 ASK LVI 267, 82v; *Swinia Grupa* 1777, *Swinia Gropa* 1781 ASC(Sztum, U-1750–81, k. 212, 228b); *Schweingrube*, wś 1789 Goldb II 205; *Schweingrube* 1796–1802 MpSchröt XV; *Schweingrube* 1821 Rumpf III 80; *Svjnjógrupa* 1866 Ceynowa 102; *Schweingrube* 1871 GemGut I 400; *Schwein-*

gruppe — *Świnia grupa* 1879 KętN 117; *Świnia Grupa*, niem. *Schweingrube*, wś 1890 SG XI 703; *Schweingrube* 1913 Meyers II 777; *Schweingrube* — *Szwedy*, -dów, *szwedzki* 1950 MPol nr 134, poz. 1720. — Najstarsze zapisy z XVII w. odnoszą się do pastwiska o pol. n. *Świnia Gruba*, stanowiącej być może kalkę n. niem. *Schweingrube* (: ap. *Schweine* ‘świnia, świński’ i *Grube* ‘dół, jama’), notowanej jednak dużo później. W XVIII w. drugi człon miał postać *Grupa//Gropa*, zapewne z adideacją do ap. kasz. *grupa* ‘grudka, bryła’, *grępa* ‘stos, gromada, kupa’, por. też *grępa//grąpa*, *gręba//grąba* ‘wzgórze, pagórek, wzniesienie na polu’, choć nie można wykluczyć, że pierwotna była n. pol., a *Schweingrube* stanowi jej niem. adaptację. W latach 20. XX w. wieś wraz z sąsiednią miejscowością *Zwanzigerweide* została włączona do wsi *Tragheimerweide*, dziś *Barcice* (2). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szwedy*. Lit.: Górniewicz, PMT IV 33, 146; CzNiem 152, 192. BCz/PS

Szwedy (2), wś, kiel., gm. Łopuszno, 10 km na pld.-zach. od Radoszyc: *Шведы*, kol. 1907 Spis-Rad 122; *Szwedy*, kol. 1921 Sk III 49; *Szwedy*, kol. 1933 SkBy 1690; *Szwedy* v. *Felcówka* (Szwedy) 1964 Mp-25(Włoszczowa); *Szwedy*, -dów, cz. wsi Mnin 1966 UN 24, 32; *Szwedy*, -dów 1982 WUN III 413. — Od nazw. *Szwed* (to od etnonimu *Szwed*) RymSEN II 563, w formie pluralnej. Oboczna n. *Felcówka* zapewne od ap. *felcówka* w znaczeniu gw. ‘dachówka łączona na felc; połączone na felc deski, którymi obity jest budynek’, por. (*na*) *felc* ‘o sposobie łączenia desek, dachówek: przy pomocy wyżłobionego rowka’ SGPRei(kartoteka). Lit.: KopKiel 271; Spis Duchowieństwa i Parafij Diecezji Sandomierskiej, 1937, 20*. IN

Szwedy (3), wś, tarnob., gm. Jarocin, 13 km na pln.-wsch. od Stalowej Woli: *Svedi* 1779–83 MpMieg; *Swedi* 1808 MpWGal 11; *Szwedy* 1855 Stup 218; *Szwedy* 1861–64 MpFran; *Szwedy* al. *Szwedów*, wólka do Jastkowic 1892 SG XII 88; *Szwedy*, os. 1933 SkBy 1690; *Szwedy* 1959 Mp-25(Tarnobrzeg); *Szwedy*, -dów, *szwedzki* 1966 UN 66, 18. — Od nazw. *Szwedo* RymSEN II 563, w l. mn. Nazwisko to jest charakterystyczne dla tej okolicy, poświadczone w XVIII w. w księgach metrykalnych par. Pysznica, do której miejsco-

wość należy. Obocznie w XIX w. wariant z suf. -ów. W SG wiązano n. z osadzeniem w miejscowości jeńców szwedzkich. IN

Szwejderowo zob. **Szweuderowo**

Szweyki (1), wś, ciech., gm. Sońsk, 13 km na płd.-wsch. od Ciechanowa: Dux Johanni alias Swyeyko de *Swyeyky* dedit ius theutonicum per 6 gr. super porcionem 1434 MK 3, 132; Szweyeko de *Szwyeyki* 1436 Zakr II nr 2259; *Swieyki* 1438 HMil 402; *Sweyky* (1442)1456 MK 3, 268v–269; *Swyeyky* (1449)1480 MK 6, 126v; nob. Joh. Szweyko de *Szweyky* 1453 SHGMz(Ep. 5, 84v); *Szweyki* 1499 SHGMz(Ep. 149, 60v); Paul. Swyeykowsky de *Swyeykowe* 1509, Mathie de *Szwyeyky* 1511 SHGMz(PT 1, 60v i 107v); *Sweijk* 1532, *Sweyky* 1535, *Sweyki wielkie*, *Sweyki male* 1567 ASK I 40, 409v, 485, 705v; *Swieiki magna*, *Swieiki minor* 1577, *Sweiki wielkie*, *Sweiki male* 1580 ASK I 39, 644v, 711–711v; Villa *Sweyki parwa* et *Magna* 1673, *Swieyki Magna* 1674 ASK I 483v, 508v; *Szweyki m.*, *Szweyki w.* 1783 MpPerMz; *Szweyki male*, *Szweyki wielkie* 1827 Tabella II 227; *Szweyki Male*, *Szweyki Wielkie* 1839 MpKwat IV 2; *Szweyki Wielkie* 1892 SG XII 89; *Szweyki* 1921 Sk I 25; *Szweyki*, -ków, *szwejkowski* 1971 UN 123, 35. — Osada powstała prawdopodobnie w 1434 r., a jej n. wywodzi się od n. os. *Szwejkow*, w formie pluralnej, i jest związana z dziedzicem z sąsiedniej wsi Marzuszewice, dziś Marusy, por. *Sweyko* heres de Marzuschewicze (1414–25) MK 3, 88v. Nazwa os. słow., por. strus. *швей*, *швей* ‘krawiec’, choć niekiedy uważana za genetycznie prus. lub niem. W XVI w. notowana forma *Szwejkowe*, z suf. -owe, w XVI–XVII w. *Świejki Wielkie*//*Magna* i *Świejki Male*//*Minor*//*Parwa*; formę *Świejki* tłumaczyć można upodobnieniem międzysylabowym (też przecho-dzeniem od wymowy mazurzącej do niemazurzącej), człony odróżniające od przym. *wielki*, *mały* i ich łac. odpowiedników. Utrwaliła się n. *Szwejki*, z dyspalatalizacją *ǰ*. Lit.: ZMaz 357; Moszyński, JPol XXXVII 376. UB

Szweyki (2), wś, siedl., gm. Sterdyń, 13,5 km na płd.-wsch. od Kosowa Lackiego: *Swieyki* 1438 HMil 402; *Treblina Świejków* 1511 SHGPd(ADS, D 149, k. 185); *Świejki* ok. 1528 RIB XXXIII k. 121–124; *Swieyki* 1551, *Świeyki* 1561 HMil 365, 304; z *Свейков* 1565 Lesmaitis 331; *Świejki*,

z *Świejkow* 1569 UPL 271; *Szweyki* 1576 ASK I 47, 47v; *Szweyki* 1578 ASK I 27, 932; *Swejki*, ze *Sweykow* 1580 ŻDz XVII/1, 32, 41; *Sweyki*, [z] *Sweykow* 1580 ASK I 47, 526; *Swieyki* 1586 HMil 349; *Treblin Szweyki* 1588 ASK I 47, 740; *Swieyki* 1598, 1606 HMil 363, 364; *Swieyki* 1662 ASK I 70, 37; *Świejki* 1673 Laszuk 110; *Rytówek Swąki* (!) 1793 SHGPd(Regof 12); *Rytówek Swieyki* 1794 SHGPd(kartoteka); *Szweyki* 1795 MpPerPd; *Szweyki* 1839 MpKwat V 4; *Szwejki* 1902 Przew II 219; *Szwejki (Rytówek)* 1921 Sk IV 104; *Szwejki* 1952 UW 40; *Szwejki*, -jek 1982 WUN III 413. — Od nazw. rodu *Świejków* vel *Szwejków* herbu Trzaska, por. *Jacobus Szweyko*, założyciel wsi 1432 HMil 402, *Marcin Swejko* w tej wsi 1580 ŻDz XVII/1, 32, w l. mn. W n. nastąpiła dyspalatalizacja miękkiego *ǰ*. Początkowo *Świejki* stanowiły cz. wsi Seroczyn, która należała w XV w. do wspomnianego rodu; *Świejkowie* byli także właścicielami *Treblink*. Zarówno *Treblinka* (zob.), jak i omawiana miejscowość należały do jednego klucza dóbr, stąd funkcjonujące w XVI w. n. zestawione: *Treblina Świejków*, *Treblin-Szwejki*. W 2. połowie XVIII w. notowana też n. zestawiona *Rytówek-Świejki*//*Szwejki* (*Rytówek* i *Szwejki* wchodziły w skład majątku ziemskiego *Sterdyń* stanowiącego własność *Stanisława Ossolińskiego*); o członie pierwszym zob. *Rytówek*. Od XIX w. utrwaliła się n. *Szwejki*. Lit.: GórnRPd 14–5; RyżSP 147, 161, 237 i n. IN

Szwejki (3), dziś *Szwejki Male*, *Szwejki Wielkie* i *Nowe Szwejki*, trzy wsi, skiern., gm. Biała Rawska i Sadkowiec, ok. 6 km na płd. od Białej Rawskiej: *Sweyki* 1404, 1424 Se 377; *Swyeyky* (1417)1456 MK 3, 117; *Sweyky* 1434 MK 335, 3v; *Swyeyky* ... penes granicies *Dachnowicze* 1450, *Sweyky* 1458 MK 337, 84v i 147v; *Sweyky* 1493 ZHer nr 721; *Sweyky* 1524 MK 41, 15; *Swiejki magna nobilium*, *Swiejkj Dachny*, *Swiejkj słupcze* 1534 ASK I 49, 24–24v; *Swyeyky magna*, *Swyeyky dachny* 1538 ASK I 51, 15; *Swyeyki słupcze* 1553, *Swieiki Słupcze* 1563 ASK I 49, 49, 682v; *Szweiki magna*, *Szweiki magna Dachni* 1563, *Swieiki magna* ... de *magna Swieiki*, *Swieiki magna* alias *Dachny* ... de *Swieyki Dachny* ... de eadem *Swieyki dachni* 1563 ASK I 49, 158, 680, 682; *Swieyki magna*, *Swieyki dachni parua* 1564, *Swieiki magna*, *Swieyki dachni parua* 1565, *Swieyki Kost-*

Szweyki

ka Gabrielis 1573, *Swieyki Pars Gabrielis* kostka 1578, *Swieyki magna, Swieyki Dachny* 1578 ASK I 49, 86, 87, 113, 114, 236, 269v, 294v–295v; *Swieyky, Swieyki magna, Swieyki Dachny* 1579 ASK I 49, 333, 348–348v; *Swieyky* 1581, *Swieyki magna, Swieyki Dachni* 1581 ASK I 49, 576v, 589v–599; *Swiejki wielkie, Swiejki male* 1603 ŁukOp III 227; *Swieiki wielkie, Swieiki male* 1662, *Swieyki Male, Swieyki Wielkie* 1674 ASK I 70, 958, 958v, 988; *Swiejki w., Swieyki m.* 1792 MpPerRw; *Szweyki wielkie, Szweyki male* 1827 Tabella II 227; *Swiejki Duze, Swiejki Male* 1839 MpKwat IV 4; *Szweyki Wielkie, Szweyki Male* 1892 SG XII 88, 89; *Szweyki Wielkie, Szweyki Male* 1921 Sk I 155; *Szweyki Wielkie, Szweyki Male* 1952 UW 102; *Nowe Szweyki, -wych -jek, Szweyki Male, -jek -hych, Szweyki Wielkie, -jek -kich* 1981, 1982 WUN II 577, III 413. — Od n. os. *Szwejkowo*, w formie pluralnej. W XVI w.: *Świejki Magna/Wielkie*, okresowo *Świejki-Słupce* i *Świejki-Dachny*, wcześniej *Dachnowice*, a później *Świejki Male*; człony dyferencyjne od przym. *wielki* (łac. *magnus*), *mały* (łac. *parvus*) oraz od n. os. *Dachno* SSNO I 448, z suf. *-owice*, następnie w formie pluralnej bezsufiksальной. O członie *Słupce*, zob. *Słupce*. Współcześnie trzy wsi: *Szweyki Wielkie* i *Male* oraz *Nowe Szweyki*. Lit.: GórnrWlkp 120; WójcikRaw 159. UB

Szweyki zob. **Milewo-Szweyki, Rytówek, Wądolki-Cwejki**

Szweyki Male zob. **Szweyki** (1, 3)

Szweyki Wielkie zob. **Szweyki** (1, 3)

Szwejkowo, os. notowana do 1951 r., dawniej wś, suwał., gm. Orzysz, 5,5 km na pld. od Orzysza: von dem flis Schweikovenn, bis an denn großen Schweikovenn ... vfm sehe Schweikoven 1554, biß an den großen Schweikoven 1555 Masovia V 112, 113; *Schweickova* 1567–68 AF XI 217; *Schweyckowen*, von *Schweykova* (1570)1705 OF nr 15544, k. 172; *Schweykowa* 1623–32 AF XI 224; *Schweykowa, Schweikowa* 1663 OF nr 9750, k. 54, 113; *Schweikowen* 1664 Masovia XI 94; *Schweykowa* 1672 OF nr 9712, s. 229; *Schweykowen* 1672–73 AF XI 223; im Dorfe *Schweikowen* (1750) OF nr 15544, k. 175v; *Groß Schweikowen*, melirt Dorf 1785 Goldb III 147; *Gr. Schweikowen* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Groß Schweykowen* 1821 Rumpf III 83; *Schweykowen Groß*,

Śweykowo wielkie, wś ok. 1859 SzcześTeka 99; *Gr. Schweikowen* — *Szwejkowo* 1879 KętN 151; *Szwejkowo Wielkie*, niem. *Schweikowen* 1892 SG XII 89; *Groß Schweykowen* 1913 Meyers II 782; *Scharnhorst* 1938, *Gross Schweykowen* — *Szwejkowo*, wś 1946 Ley I 92; *Scharnhorst* — *Szwejkowo, -wa, szwejkowski* 1949 MPol XXVII nr A-92; *Szwejkowo* — *Scharnhorst (Gross Schweykowen)* 1951 Rosp 326; gw. *švejkovo//šfejkovo//šfejkoven*. — Od n. os. *Szwejkowo* SSNO V 341, z suf. *-owo*, w formach ziemczonych *Schweykowen, Schweikowen*. G. Białuński uważa, że n. jest pochodzenia prus. (BiałOsad 80), por. lit. n. os. *Šveikys* (niezupełnie jasna) Lpvž II 1001, ale też brus. *Швейка, Швейкыц* Biryła II 473. Por. może lit. *sveikas* ‘zdrowy, rozsądny, trzeźwy, rozumny’, *sveikti* ‘zdrowieć, wracać do zdrowia’ SESmocz 618, też objaśnienia n. *Szweyki* (1). Od XVIII w. n. z niem. członem odróżniającym *Gross*, stąd pol. *Wielkie* wobec *Klein Schweikowen*, dziś *Szwejkówko* (zob.). W 1938 r. urzędowa zmiana n. na niem. *Scharnhorst*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szwejkowo*, zachowaną obecnie jako n. uroczyska, por. *Szwejkowo* 1965 Mp-25(Pisz), *Szwejkowo* 1998 Mp-50(N-34-80-D). Lit.: Pisz. Z dziejów miasta i powiatu, 1970, 175; BiałOsad 15, 125–8, 136, 178, 189, 212. RP

Szwejkowo Male zob. **Szwejkówko**

Szwejkowo Średnie zob. **Szwejkówko**

Szwejkowo Wielkie zob. **Szwejkowo**

Szwejkówko, os., dawniej wś, suwał., gm. Orzysz, 3,5 km na pld.-zach. od Orzysza: *Klein Schweykowen* XVI, *Bulawskie* XVII BiałOsad 126; *Klein Schweykowen, Mittel Schweykowen* 1672–73 AF XI 223; *Klein Schweikowen, Mittel Schweikowen*, Cölmisch Gut 1785 Goldb III 147; *Kl. Schweikowen, mittel Schweikowen* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Klein Schweykowen, Mittel Schweykowen* 1821 Rumpf III 83; *Schweikowen Klein, Śweykowo male*, maj. *Schweikowen Mittel, Śweykowo średnie* ok. 1859 SzcześTeka 99; *Kl. Schweikowen* — *Szwejkówko* al. *M. Szwejkowo, Mittel Schweikowen* — *Średnie Szwejkowo* 1879 KętN 151; *Szwejkówko* 1882 KętL 483; *Sz[wejkowo] Male, Średnie*, dobra 1892 SG XII 89; *Mittel Schweykowen* 1913 Meyers II 782; *Schweikowen* 1938, *Mittel Schweykowen* — *Szwejkówko*, dw. 1946 Ley I 93; *Schweiken* — *Szwejkówko*,

-ka, *szwejkówecki* 1949 MPol XXVII nr A-92; *Szwejkówko*, -ka 1982 WUN III 413. — Nazwa niem. *Klein Schweykowen*, pol. *Małe Szwejkowo* (też *Szwejkówko*, z suf. -ko), dyferencyjna w stosunku do n. *Gross Schweykowen* (zob. *Szwejkowo*). Okresowo oboczna n. *Bulawskie*, od zmienionej postaci nazw. właścicieli *Puławskich*. Od XVII w. notowana druga wś *Mittel Schweykowen*, pol. *Średnie Szwejkowo*. W 1938 r. wprowadzono n. niem. *Schweiken*, która objęła obie miejscowości. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szwejkówko*. Lit.: BiałOsad 15, 68, 80, 101, 126, 187, 191, 197, 200–1, 220. RP

Szwelczyn, wś włączona do Wąsosz, łomż.: *Swyelicze* 1471 MK 5, 6; *Szwelyczino* 1526 MK 41, 151; *Swieliczino* 1577 ASK I 38, 740v; *Swieliczino* 1581 ASK I 28, 808v; ... z *Swelczyna* 1617 Lumaz I 125; *Swelczyn* 1827 Tabella II 212; *Swelczyn* 1839 MpKwat V 1; *Szwelczyny* 1892 SG XII 89; *Szwelczyn* 1921 Sk V 94. — Początkowa n. *S(z)wielice* przeniesiona z n. wsi *Szwelice* (zob.) w dawnym pow. makowskim, skąd pochodzili *Szwelicy*. Wtórnie *S(z)wieliczyno* — n. przybrała suf. -ino, później *S(z)welczyn*, z dyspalatalizacją *ú* oraz zanikiem *i*, przejściowo też *Szwelczyny* (pluralizacja). Lit.: WiśnGraj 105. UB

Szwelczyny zob. **Szwelczyn**

Szwelice, wś, ciech., gm. Karniewo, 9 km na płd.-zach. od Makowa Mazowieckiego: *Swelice* 1240 KMaz I 343; *Szwelice* 1376 SHGMz(ADP Vis. 266, 465–466); *Swelicze* 1418 BulPol IV nr 255; *Swelicze* (1424)1456 MK 3, 35; *Szwelicze* 1427 Mkm I nr 536; *Swelicze* 1449 Pułt nr 1; *Szwelicze* 1459 BulPol IV nr 1433; *Swelicze* 1465, *Swyelicze* 1466 SHGMz(Ep. 5, 153a i 175); *Swyelicze* 1484 SHGMz(Ep. 11, 69); *Swelicze* 1512, *Szwyelicze* 1513, *Swielicze* 1530 Pułt nr 5, 7, 381; *Swelicze* 1541 ASK I 40, 590; *Swelicze* 1582 ŻDz XVI 392; *Wieś Szwelice* 1674 ASK I 66, 811; *Swielice* 1693, *Swielice*, *Szwelice* 1724, *Swelice* 1729 ASC(Szwelice, U-1693–1729, k. 2, 136, 164); *Swielice* 1783 MpPerMz; *Szwelice* 1827 Tabella II 227; *Szwelice* 1892 SG XII 89; *Szwelice* 1921 Sk I 73; *Szwelice*, -lic, *szwelicki* 1971 UN 129, 49. — Pierwotnie *Szwelice*, od n. os. **Szwiela* (por. **Wszel(a)*, *Wszebor*), z suf. -ice. Wtórnie *Szwelice* z dyspalatalizacją *ú*. Lit.: ZMaz 357. UB

Szwelice zob. **Pajewo-Szwelice**, **Szwelczyn**

Szweliczyno zob. **Szwelczyn**

Szwelk zob. **Szwalk**

Szwendrowy Most, wś, ostroł., gm. Lelis, 8 km na płn.-zach. od Ostrołęki: *Swądrowy Most* 1789 TDym; *Szwendrowymost* 1808 MpTex VIII; *Świędrowy most* 1827 Tabella II 213; *Wieś Szwendrowy Most* 1828 Gazeta Warszawska nr 326, 3363; *Szwendrowymost* 1839 MpKwat V 2; *Swędrowy most* 1877 Zin II 195; *Swędrowy Most* 1890 SG XI 633; *Szwędrowy Most* 1921 Sk V 56; *Szwendrowy Most*, -wego -tu 1982 WUN III 413. — Akta bartne z lat 1674–83 wspominają o *Szwendrowym moście* jako o miejscu, gdzie później powstała wioska (por. Krzywicki, Biblioteka Warszawska 207, 549). Nazwa od nazw. *Szwąder*, *Świąder* (oba notowane w pow. ostrołęckim) RymSEN II 512, z suf. -owy, i ap. *most*. UB

Szwentajny zob. **Świątajny**

Szwiejki zob. **Szwejki** (1, 2, 3)

Szwiejki-Dachny zob. **Szwejki** (3)

Szwelice zob. **Szwelice**

Szyba (1), cz. Elku, dawniej wś, suwał.: *Regelnsche Spitze* (*Syba*) 1818 Der Regierungs-Bezirk 61, 178; *Regelnsche Spitze* oder *Syba*, Forstanlage bei Zylaszen im Lykschen Kr. 1820 Rumpf II 447; *Syba* ... *Regler Spitze* 1834 MpReyPr(Lyck); *Syba* ... U. F. *Regler Spitze* ok. 1845 MpRey nr N; *Syba*, *Syba*, -y, wś ok. 1859 SzcześTeka 156; *Syba* — *Szyba* 1879 KętN 164; *Syba* al. *Szyba*, niem. *Syba* 1890 SG XI 731; *Syba* 1914 KdwR(Lyck); *Walden* 1938, *Syba* — *Szyba*, wś 1946 Ley I 128; *Walden Ost*, *Walden West* — *Szyba*, -y, *szybski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szyba* — *Walden Ost* (*Syba*), wś 1951 Rosp 326; *Szyba*, -by 1982 WUN III 413; gw. *šiba* (*siba*)/*šiba*, s *sibi*, *sibofski*. — Starsza n. *Regelnsche Spitze* (efemerycznie *Regler Spitze*) złożona z przym. od niem. n. jez. *Regiel* i ap. *Spitze* ‘ostry, spiczasty koniec; szczyt’. Według G. Białuńskiego w 1566 r. nadano Krzysztofowi Raussowi z Elku 24 morgi w pobliżu bagna nazwanego *Szyba* (*Schieben*). Nazwa niezbyt jasna, por. identyczną n. zatoki *Szyba*, gw. *Syba* 1927, *Syba See* 1940 Ley II 293, oraz objaśnienie n. *Szyba* (2). Wtórnie adideacja form niem. do pol. n. os. *Szyba* RymSEN II 565, lit. *Šyba* (: rus. *Шуба*) Lpvž II 921. W 1938 r. urzędowa zmiana n. na niem. *Wal-*

Szyba

den (efemerycznie z przym. *ost, west*). Po 1945 r. przywrócono n. *Szyba*. Lit.: Der Regierungs-Bezirk Gumbinnen nach seiner Lage, Begränzung, Größe, Bevölkerung und Eintheilung, 1818, 61, 178; BiałKol 110. RP

Szyba (2), wś, ziel., gm. Nowe Miasteczko, 4 km na pld.-zach. od Nowego Miasteczka: in *Syba novem fertones ...* in *Noua Syba duodecim mensuras* 1295 SUR VI 154–5; in *Zyba ...* in *Sybsna (?)* 1580 J III 3; *Scheiba* 1643 MpDSGlog; pagus *Scheibe* 1670, *Scheibe* 1679, villa *Scheibe* 1687/88 J III 67, 205, 587; *Scheibe* 1739 MpWielGlog; *Scheibe* 1783 Presb III/1, 363; *Scheibau* 1791 Z X 165; *Scheibau* 1845 K 585; *Syba*, n. przejściowa 1945 Andrzejewski 212; *Scheibau* — *Szyba*, -y, *szybski* 1948 MPol XXV nr 14; *Szyba*, -by 1982 WUN III 413. — Nazwa niejasna. Może od łuz. *šiba* ‘gałązka, młody pęd’, też ‘krzewy, zarośla’ KOL 235 (tak w przybliżeniu S. Sochacka), możliwy jednak także związek z śrwniem. *schībe*, niem. *Scheibe* ‘tarcza; skiba’, też ‘okrągła powierzchnia’ Bach II 90. Pod uwagę można również brać motywację antroponimiczną — w dok. z 1295 r. wymieniany jest w pobliżu omawianej miejscowości folw. należący do osoby o im. *Sybanus* (por. de *alodio comitis Sybani*, de *alodio Sybani* SUR VI 154). Wspomniana osoba w innych dokumentach z tego okresu występuje jako *Sibanus*, *S(c)hybanus*, *Schibanus*, *Schyban*, *Schiban*, *Sibarius*, *Thibanus*, ale także jako *Siba* (SUR VI 475), więc z dużą dozą ostrożności n. wsi można łączyć z tym antroponimem. Lit.: SNGŚI XIII 158; Andrzejewski, Miejscowości powiatu nowosolskiego, 2004, 212–3; Sochacka, Polskie nazwy miejscowe i terenowe od podstawy *szyba* (**šiba*) na tle porównawczym, [w:] Onimizacja i apelatywizacja, red. Z. Abramowicz, E. Bogdanowicz, 2006, 231–40. PS

Szyballen zob. **Szczybały Giżyckie**

Szyban, dziś przedm. Kwidzyna o n. Owczarnia, dawniej os., leżąca nad Liwą na wsch. od Kwidzyna, elbl.: privilegium *Schybani* circa parvam mericam in Merginwerder 1340 UBP 73; *Schiban* kegin der heiden 1394, *Schiben* 1396 UBP 147, 155. — Zapisy źródłowe pozwalają odczytać n. jako *Szyban*/**Szybań*, od n. os. *Szyban*, por. *Schiban*, sługa króla polskiego na tym terenie

1403 MTB 237. Zapis *Schybani* może wskazywać na suf. *-*jb* (mało prawdopodobny na tym terenie). Por. n. os. łuz. *Schibanus* 1288, *Schyban* 1291, czes. *Šibalko*, *Šibava*, rus. *Sibeka*, *Šibika*, stłuz. *Šibek*. G. Schlimpert uznał, że n. os. pochodzi od imiesłowu od psł. **šibati* ‘chłostać, bić biczem’, por. dłuż. *šyba* ‘kurz; miotła; różga’, głuż. *šibały* ‘umyślny; filuterny, figlarny’. Nie można jednak wykluczyć, że n. os. *Szyban* jest niem. przekształceniem (przez pomieszenie dźwięcznych z bezdźwięcznymi: w z b) słow. n. os. *Žywan*, notowanej m.in. na Pomorzu, np. *Filus Zywani* 1306 Perl 573. Lit.: Górniewicz, PMT IV 159; Schlimpert, Slawische Personennamen in mittelalterlichen Quellen Deutschlands, 1964, 48–9; Iwicki, Jantarowe Szlaki XXVIII 50. RP

Szybistów zob. **Dudyńce**

Szybowice, wś, opol., gm. Prudnik, 6 km na pln.-zach. od Prudnika: Polzkone de *Snellenwald*, Polzcone de *Snelwadle* 1290 SUR V 348, 359; de *Sellenwalde* (!) 1293, domino Pelbano dicto *Snelimwald* (1297)XVI, Pchoschone de *Snollenwalde* (!) 1299 SUR VI 77, 303; *Snellinwalde* ok. 1300 CdSil XIV 104; filij Pelzkonis Comitis dicti de *Snellewald* 1302 CdSil II 82; *Snellenwalde* 1304 Reg nr 2809; de *Snelwald* (1321)1417 RegGŚI I nr 36; de *Schwellenwalde* (!) (1331)XVI CdSil VI 2; *Snellinwald* 1447 ZfGS XXVII 379; *Snel-lewalde* 1463 K 600; *Schnellenwalde* (1465) XVI, *Schnellewald* (1484)XVI CdSil VI 90, 120; *Schnelwalde* 1551, *Schnelwald* 1561, *Schnel-lenwaldaw* 1587, *Schnellenwaldt* 1597, *Schnel-lewalde* 1648 CdSil XXXIII 44, 45, 51, 53, 57; *Schnallewaldau* 1651/52, *Schnallewald* 1666/67 J I 208, 603; *Schnellenwaldt* 1696 Urb III 217; *Schnellewald* 1736 MpWielOppol; *Schnallenwalde* 1742 Büsching X 485; *Schnellewalde* 1743 SNGŚI XIII 159; *Schnellewalde* 1784 Z III 113; *Schnelwalde* 1803 SNGŚI XIII 159; *Schnellewalde* 1821 Rumpf III 54; *Schnellewalde* 1845 K 600; *Schnellewalde* 1913 Meyers II 737; *Schnel-lewalde* — *Szybowice*, -ic, *szybowicki* 1946 MPol XXV nr 142; *Szybowice*, -wic 1982 WUN III 413. — Dawna n. niem. *Snell(en)ewalde*, od n. os. *Snel(l)* (: wniem. *snel* ‘żwawy, szybki’ Gott 353, FörstON 820) i ap. *Wald* ‘las’; później *Schnellewalde* z wyrównaniem w nagłosie do niem. *schnell* ‘ts.’. W XVI–XVII w. występują też formy z czło-

nem strukturalnym *-au*, zaś w XVII–XVIII w. notowane są postaci ze zmianą *Schnell-* > *Schnall-* analogicznie jak w n. dawnego grodu (obecnie ruiny zamku Szczerba) i późniejszego państwa *Schnallenstein* (< *S(ch)nellenstein*). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szybowice*, która może była używana już wcześniej — w czasopiśmie Górnoślązak (nr 248 z 1914 r.) wśród poległych, rannych i jeńców z Górnego Śląska wymieniony jest Józef Ceglarski z Szybowic (służący w kompanii z Józefem Brandtem z pobliskich Głubczyc). Zarówno na polskim, jak i czeskim Śląsku nie występują inne nazwy typu *Szybowice*/**Šibovice*. Lit.: SNGŚI XIII 159; BorGŚI 234. PS

Szybowo zob. **Zdbowo**

Szybultowo zob. **Zybultowo**

Szyby, wś, kiel., gm. Bodzechów, 5,5 km na pld.-zach. od Ostrowca Świętokrzyskiego: *Szyby*, wś 1921 Sk III 80; *Szyby*, kol. 1933 SkBy 1691; *Szyby* 1961 Mp-25(Opatów); *Szyby, -bów, szybowski* 1966 UN 27, 60. — Nazwa od ap. *szyb* ‘otwór od powierzchni ziemi w głąb kopalni pionowo lub prawie pionowo kopany; wewnątrz wielkiego pieca’ SW VI 694, w l. mn. W sąsiadującym Podzkoździu działała kopalnia rudy żelaza (MpKwat IV 6; SG VIII 474). Lit.: KopKiel 126. IN

Szyby zob. **Zdbowo**

Szyce (1), wś, kat., gm. Pilica, 6,5 km na pln.-wsch. od Pilicy: Wladislai regis super 200 marcas in villis Szipowicze, Sierbowicze et *Schiczow* (1391) ZDM VI 92; *Schicze* (1444) ZDM III 130; *Szyce* 1524 Matr IV/1, nr 4438; *Sicze* 1527 Matr IV/2, nr 15243; *Syce* 1564–65 Lusand 18; *Sicze* 1581 ŻDz XIV 81; *Szyce* 1629 RPobKr 185; villae *Szyce* 1633 MK 180, 11v; *Szyce*, w *Szycach*, ... wsiów *Szycow*, z ... *Szycami* 1659–64 Lukrak 70, 71, 74, 235; *Szyce* (1676)XVIII RPogMłp 51; *Szyce* 1783–84 RejKor 377; *Szyce* 1787 MpPerKr; *Szyce* 1827 Tabella II 227; *Szyce* 1839 MpKwat III 7; *Szyce* 1892 SG XII 93; *Szyce* 1921 Sk III 74; *Szyce, Szyc, szycki* 1964 UN 11, 42; gw. *šyce, -šyc, šycoski*. — Od n. os. *Szyc* SSNO V 264 (niepewnego pochodzenia), w formie pluralnej. Lit.: RKrak 166; Karaś, JPol XLVIII 7–12. IN

Szyce (2), wś, krak., gm. Wielka Wieś, 10 km na pln.-zach. od Krakowa: de *sicha* 1234 CdP III 19; *Sicze* 1242, *Siche* (1243) KMłp II 65, 69; de *Siczouicz* 1389 Krak uw. CCIII(7); villa *Szyce*

1451 CASupl IV nr 7; *Sicze* 1470–80 DB II 19; *Schycze* 1490 ŻDz XV 434; *Shicze* 1529 LR 213; *Schycze* 1564 Lukrak II 75; *Sicze* 1581 ŻDz XIV 28; *Szyce* 1629 RPobKr 24; *Szyce* (1676)XVIII RPogMłp 17; *Szyce* 1680 Rej 22; *Szyce* 1783–84 RejKor 345; *Szyce* 1787 MpPerKr; *Sice* 1801–04 MpHeld; *Szyce* 1802 Crusius III/2, 422; *Szyce* 1827 Tabella II 227; *Szyce* 1839 MpKwat III 8; *Szyce duchowne* 1877 Zin II 212; *Szyce Duchowne* 1892 SG XII 93; *Szyce* 1921 Sk III 73; *Szyce, Szyc, szycki* 1963 UN 1, 48. — Przejściowo (w XIV w.) wariant z suf. *-owice*, też (w 2. połowie XIX w.) n. z członem odróżniającym od przym. *duchowny*. Lit.: RKrak 166. IN

Szyce Duchowne zob. **Szyce** (2)

Szychczyce zob. **Szyszczyce** (1)

Szychowice, wś, zamoj., gm. Mircze, 13,5 km na pld.-wsch. od Hrubieszowa: *Szychowice* 1450 CzChełm 195; *Szychowicze* 1451 CzChełm(ZZCh 1, k. 24, zap. 156); *Sichowice* 1510, *Shichowycze* 1540 ASK I 37, 245, 486; *Sychowice* 1578 ŻDz XVIII/1, 219; *Sichowicze* 1645 LSB 601; *Szychowice* 1673 ASK I 72, 296; *Ssichowicze* 1722 LGB 13; *Szychowice* 1827 Tabella II 227; *Szychowice* 1839 MpKwat VII 9; *Szychowice* 1892 SG XII 93; *Szychowice* 1921 Sk IV 32; *Szychowice* 1952 UW 136; *Szychowice, -wic, szychowicki* 1970 UN 109, 19. — Od n. os. *Szycha* SSNO V 344, z suf. *-owice*. Lit.: CzChełm 71, 195. BCz

Szychowice zob. **Ciechowice**

Szychowo, wś, tor., gm. Kowalewo, 2,5 km na pld.-zach. od Kowalewa Pomorskiego: *Schichau* ok. 1400 Zeit XVI 33; *Czichaw* 1410, *Czychow* 1415, *Schichaw* 1419, *Czichaw* 1421 GA 412, 415, 417, 419; *Cychaw* 1430, *Czechow* 1431, *Czeichaw* 1436 GA 420, 445, 421; *Czyczaw* 1437 GZ 91; *Czichaw* 1438, *Czeicha* 1442, *Zscheichaw* 1448 GA 422, 423, 424; *Czeichow, Schichau, Seykaw* (XV) Kętl 77, 79; wieś *Szykowy* 1570 ŻDz XXIII 28; Folwarki ... a drugi *Sichowski* 1664 Font XXXII 5; *Szichowo* oder *Schichowo*, Königl. Vorwerk, jetzt an Maynzische Kolonisten ausge- than 1789 Goldb II 223; *Szzychowo* 1796–1802 MpSchröt XXI; *Szychowo*, D[orf] 1821 Rumpf III 185; *Szychowo* 1879 KętlN 124; *Szychowo* 1892 SG XII 94; *Heynerode* 1897 MT 293–4; *Szycho- wo*, niem. *Heynerode* 1921 Sk XI 65, 88; *Szycho- wa* 1982 WUN III 414. — Nazwa niezbyt ja-

Szycowice

sna, pierwotnie może **Szyczkowo*, od n. os. *Szczyk* RymSEN II 531 (por. *szczykać* 'kłuć, dręczyć' Sstp VIII 545), z suf. *-ow(o)*, substytuowanym przez niem. *-au*, z regularnym wahaniem substytucyjnym *ch : k*. W XVI w. forma pluralna *Szyczkowy*. Postać *Szychowo* stanowi zapewne polonizację formy zmienionej *Schichau*. W 1897 r. wprowadzono urzędowo n. niem. *Heynerode* (: n. os. *Heine* + *-rode* 'nowizna, pole po wykarczowanych lasach'). Lit.: SHGCh 128. BCz

Szycowice zob. **Szyce** (2)

Szydłakowice zob. **Siedlakowice**

Szydlice (1), cz. Kościerzyny, dawniej wś, gdań.: *Szidlicze* 1570 ŻDz XXIII 168; *Sidlicze* 1598 Font XXXVI 186; *Szydlice* 1599 Font I–III 453; *Szydlice* 1648 RP 174; *Szydlyce* 1662 ASK I 52, 279v; Folwark *Szydlice* 1664 Font XXXII 293; *Szydlice* ... w *Szydlicach* 1686 Font XXXIX 104, 106; *Szydlic* 1720 Font XVI–XIX 534; *Szydlice* 1765 LuPrus I/2, 19; *Schidlitz* (*Schedlitz*) 1772/73 HAPr IV 642; *Schidlitz* 1796–1802 MpSchröt IX; *Schiedlitz* — *Sidlice* 1879 KętN 26; *Szydlice*, niem. *Schidlitz* 1892 SG XII 95; *Szydlice* in. *Sidlice* (*Schidlitz*) 1925 Krzep 118; *Szydlice* 1967 SM 1131; *Szydlice* 2001 Mp-10(N-33-72-D-b-4); gw. *śadłace* Lor 102, później *śadlice*. — Według E. Brezy n. *Szydlice*, zmieniona jako *Schidlitz*, została przeniesiona z n. *Szydlice* (dz. Gdańska), dziś *Siedlce* (1). Lit.: Zeit XV 95; Breza, PMT I 117. BCz/PS

Szydlice (2), wś, słup., gm. Miastko, 10 km na płn.-wsch. od Miastka: *Klatkaten* 1789 Mp-GillyPom; *Klat Katen* 1809 MpTopMil nr 12; *Heinrichsbrunn* 1819 OVCösslín 79; *Heinrichsbrunn*, Vorw. 1820 Rumpf I 479; *Heinrichsbrunn* 1850 MpRey nr 30; Ein Vorwerk heisst *Heinrichsbrunn*, wird aber vom Volke *Klattkäte* genannt 1891 Knoop 124; *Heinrichsbrunn* 1912 Meyers I 759; *Heinrichsbrunn* — *Szydlice*, *-lic*, *szydlicki* 1950 MPol nr A-8, poz. 76; *Szydlice*, *-lic* 1982 WUN III 414. — Miejscowość powstała w 2. połowie XVIII w. Początkowo n. niem. *Kla(t)t(k)aten*, zapewne od średniem. *klatte* 'coś luźno połączonego, oderwanego od całości, rozpadającego się; strzępy' Lübben 175, też 'brudna plama, kleks' DFD (s.v. *Klatt*) i niem. *Kate* 'chałupa, chata robotnicza, lichy wiejski dom' DWB XI 274, w l. mn. Późniejsza n. niem. *Heinrichsbrunn*,

od im. *Heinrich* i ap. *Brunn* 'źródło'. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szydlice*. Lit.: KrRum 130; Knoop, Allerhand Scherz, Neckereien, Reime und Erzählungen über pommersche Orte und ihre Bewohner, Baltische Studien XLI 124. BCz/PS

Szydlice zob. **Siedlce** (1)

Szydlikowo zob. **Szadólki**

Szydłakowo zob. **Szadólki**

Szydłowa, cz. wsi Gromnik, dawniej wś, tarn., gm. Gromnik: *Szydłowa* 1409 SHGKr(kartoteka); *Zydłow* 1435 SHGKr(TB 1A, 279); *Szydłowa* 1470–80 MBiecz nr 63; *Sydłowa* Posna, *Szydłowa* Poszdnia 1508 ASK I 1, 429, 465; *Shidłowa* 1529 LR 222; *Shidłova* 1538 ASK I 2, 301v; *Szydłowa* 1581 ŻDz XIV 110; *Szydłowa* ... z tej wsi 1629 RPobKr 254; *Szydłowa* 1634 ASK I 129, 6; z wsiami ... *Szydłową*, wsi *Szydłowej* 1659–64 Lukrak 695, 696; *Szydłowa* 1674 ASK I 69, 60v; villa *Szydłowa* (1676)XVIII RPogMłp 101; *Szydłowa* 1680 Rej 278; *Szydłowa* 1861–64 MpFran; *Szydłowa* 1961 Mp-25(Tarnów); *Szydłowa*, *-wej* 1964 UN 15, 36. — Od n. os. *Sidlo*//*Szydło* SSNO V 44 (: stp. *szydło*), z suf. *-owa*; w XV w. odnotowany wariant z suf. *-ów*. W XIV-wiecznym dok. wymieniony jest potok o n. *Szydłowa* (niezidentyfikowany, w Ciężkowicach), por. riwłwn *Schidloua* 1348 KMłp III 71, niewykluczone, że n. m. została ponowiona z n. wodnej. Miejscowość nienotowana we współczesnych wykazach. Lit.: RBiecz 48; Rymut, HE XIII 252. IN

Szydłowa Nowa zob. **Szydłówek** (1)

Szydłowa Wola, wś zaginiona, leżała w okolicy Wiesiółki, kat.: Włodowicze et villis ... *Schidloua Wolia*, fortalitio Wesolka (1386)XVI Matr IV/3, supl. nr 320. — Nazwa zestawiona, od n. os. *Szydło* SSNO V 44 i ap. *wola* w znaczeniu osadniczym 'libertas'. Lit.: RKrak 189. IN

Szydłowice, wś, opol., gm. Lubsza, 4,5 km na płn. od Brzegu: in *Sidlowitz* 1288 SUR V 287; *Sydłouiz* 1295 SUR VI 167; *Schidalowitz* 1318 CdSil VI 2; in *Sceydilwitz* 1348 ZfGS XLVIII 2; *Schidlwicz* (1366) K 586; *Scheidelwitz* (1469), *Scheidelwitz* 1494 CdSil IX 146, 161; *Scheidelwitz* 1603 ORust 168; *Scheidelwitz* 1736 MpWielBreg; *Scheidelwitz* 1782 Presb II 181; *Scheidelwitz*, *Scheidelwitz* 1783 Z I/5, 105; *Scheidelwitz* 1845 K 586; *Scheidelwitz* — *Szydłowice* 1945 BiulZO I 38; *Scheidelwitz* — *Szydłowice*, *-ic*, *szydłowicki*

1947 MPol XXVI nr 37; *Szydłowice*, -wic 1982 WUN III 414. — Pierwotna n. *Szydłowice*, od n. os. *Szydło* SSNO V 344, z suf. -ice, została zmieniona jako *Scheidelwitz*. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szydłowice*. Lit.: SNGŚI XIII 159; BorGŚI 183–4; Moško, PJęz 1962, 259. PS

Szydłowice zob. **Szydłów** (4)

Szydłowice (1), dziś *Szydłowice*, wś, koniń., gm. Orchowo, 10 km na pfn.-wsch. od Powidza: *Swidwowyecz* 1446 KsgPoz 2, 400; *Swythowyez* 1472 Koz I 315; *Swydwowyecz* 1477 KsgGn 4, 61; *Szwydwowyecz*, deserta 1511–23 ŁLB I 319; Przybrodzyño, Jelatkowo ... ac *Schidlowyecz*, Charbino 1529 KsgPoz 16, 309; *Swidwowyecz* 1538 KsgPoz 17, 214; *Swidwowiecz*, deserta 1564 ASK I 12, 549; *Swidwowiecz*, Rzemachow et Charbin desertis 1592 MK 137, 498; *Swidlowiec* 1758, *Swidlowiec* 1763, *Swiedlowiec* 1765 ASC(Powidz, U-1730–65, k. 176, 219, 238); ex villa *Szydłowice* filium Parochiae Povicensis 1767 ASC(Wilczyn, UMZ-1750–85, s. 213); *Szydłowiec* 1778 ASC(Powidz, U-1778–97, k. 3); *Szydłowiec* 1783–84 RejKor 158; *Szydłowiec* 1802–03 MpGillyPr; *Szydłowiec* 1821 Rumpf III 185; *Szydłowiec* 1846 Ksp 471; *Szydłowiec* 1871 GemGut IV 220; *Szydłowiec* 1880 ŁLB I 319; *Schidlowitz* ... po polsku: *Szydłowiec* 1881 Kuryer Poznański nr 175, 3; *Schidlowitz* 1884 Standesamts-Lexikon... 105; *Schidlowitz* 1885 GemLex V 276; *Szydłowiec*, *Schidlowitz* 1892 SG XII 101; *Schidlowitz* 1913 Meyers II 707; *Szydłowiec*, niem. *Schidlowitz* 1921 Sk X 113, 158; *Szydłowiec* 1952 UW 53; *Szydłowiec*, -wca, *szydłowiecki* 1972 UN 181, 25; *Szydłowiec*, -wca 1982 WUN III 414; *Szydłowiec*, -wca, *szydłowiecki* 2013 DzU poz. 200; gw. *šyduwęc*, -fca, *šyduwęcki*. — Pierwotnie n. *Świdwowiec*, od ap. *świdwa* ‘dereń świdwa, *Cornus sanguinea* L.’ Sstp IX 57, z suf. -owiec; efemerycznie (w XV w.) też *Świdwowiec* z uproszczeniem grupy -dw- > -d-. Od XVIII w. (po odrodzeniu się opustoszałej w XVI w. miejscowości) notowana postać *Świdłowiec* z charakterystycznym dla pfn. i środkowej Wielkopolski przejściem -wo- > -lo- (Dejna 102), jednak zjawisko to musiało wystąpić wcześniej, gdyż wydaje się, że omawiana forma stanowiła podstawę dla wzmiankowanej już w XVI w. n. *Szydłowiec* z uproszczeniem grupy *Świ-* > *Si-* i adideacją do ap.

szydło lub upodobnieniem do n. pobliskiej wsi *Szydłowo* (1). Współczesna postać *Szydłowiec* z północnopolskim przejściem -owiec > -ówiec poświadczona jest już w 1880 r. Od 2. połowy XIX w. do 1918 r. w oficjalnym obiegu n. funkcjonowała w zmienionej formie *Schidlowitz*. Lit.: Standesamts-Lexikon für das Königreich Preussen, 1884, 105. PS

Szydłowiec (2), dziś *Szydłowiec Śląski*, wś, opol., gm. Niemodlin, 4 km na pfn. od Niemodlina: [*Schedlau* alias *Elgott*] 1404, *Siedlaw* 1439 Praszma 16, 8; *Elgot Dipoldi* 1418 Heyne I 717; *Elgot Dipoldy* 1447 Darst XXIII 228; *Sedlawicz* 1459 Praszma 8; *Sedlowicz* (1459)XVI (tu?), *Swiedlowicz* 1511 CdSil VI 77, 160; *Schedlau* (1551)1558, *Schedlaw* 1556 CdSil XXXIII 44, 43; Auff *Schedelaw* 1635 ZIGS VI 267; *Schedelau* 1679, in pago *Schedlau* 1687/88 J II 206, 283; *Schedlau* 1723–25 KatKar 163, 161; *Schedlaw*, P[olonice] *Schedlow* 1736 MpWielOppol; *Schedlau* 1743 SNGŚI XIII 160; *Schedlau* 1783 Z II 37; *Schedlau* 1845 K 585; *Schedlau*, *Siedlec* 1900 Myc 81; *Schedlau* 1913 Meyers II 700; *Schedlau*, *Ligota* 1945 Wrzosek 41; *Ligota* 1947 RAAOp 108; *Schedlau* — *Szydłowiec*, -wca, *szydłowiecki* 1947 MPol nr 37, poz. 297; gw. do *šedlova*, *šedlov*, vy *šyduwęc* 1948 RKJWr I 58; *Szydłowiec*, -wca 1982 WUN III 414; *Szydłowiec Śląski*, -wca -kiego, *szydłowiecki* 1996 MPol nr 79, poz. 713. — Według J. G. Kniego (K 585) starsza n. niem. *Ellguth*, *Elgott* = pol. *Lgota*//*Ligota* miała być używana już przed 1241 r., kiedy to miejscowość zanikła w wyniku najazdu Tatarów. Brak jakichkolwiek przekazów, które by to potwierdzały, niemniej pod taką n. miejscowość funkcjonowała jeszcze na pocz. XV w., również w formie zestawienia *Elgot Dipoldi*, którego drugi człon (w łac. formie genetywnej) pochodzi od niem. n. os. *Diebold*, *Depold* (: *Theudobald*) Gott 152. Uporządkowania wymaga kwestia drugiej nazwy, którą określano omawianą miejscowość. H. Borek (a zanim SNGŚI) za pierwotną uważał n. *Szydłowiec*, opierając się na błędnie przytoczonych zapisach *Sydlowiz* 1295, *Schidalowicz* 1318 (właśc. *Sydlowiz*, *Schidalowicz*), które w rzeczywistości odnoszą się do miejscowości *Szydłowice* (zob.). Po ich wyeliminowaniu pozostałe zapisy substytucyjne (poza *Siedlaw* z 1439 r.) raczej wy-

Szydłowiec

kluczają wokalizm *y*, a więc podstawowe *Szydł-*. Mamy tu zapewne do czynienia z pierwotnym **Świ(e)dlów*, **Świ(e)dlowice*, co potwierdzałby zapis *Swiedlowicz* z 1511 r., od ap. *świdwa* 'dereń świdwa, *Cornus sanguinea* L.' Sstp IX 57 (też **świdła*, por. *Świdwowiec*, *Świdle*, *Szydłowiec* (1)), z rozszerzeniem artykulacji *i* > *e* (por. np. n. m. *Świdziebna*, też wahanie *świder* : *świeder* SEBoR 622). Nagłosowo *Świe-* uległo uproszczeniu do *Sie-//Sze-*, podobnie jak w przypadku n. m. *Szydłowiec* (1) (< *Świdłowiec*). Tak powstała postać *Siedłów* czy *Szedłów* potwierdzona w 1736 r. (postać *Schedlow* określana jako polska) i w przytaczanych przez S. Rosponda zapisach gwarowych z 1948 r. stała się podstawą dla niem. form substytucyjnych *Sedlawicz*, *Schedlau*. Podawane przez J. Mycielskiego i A. Wrzowska formy pol. *Siedlec* i *Ligota* stanowią ich autorskie rekonstrukcje (*Siedlec* może w oparciu o niezidentyfikowane zapisy *Sedlicz*, o których wspomina H. Praszma). Ustaloną urzędowo po 1945 r. n. *Szydłowiec* w 1996 r. zmieniono na *Szydłowiec Śląski* w celu odróżnienia od innych miejscowości o równobrzmiącej nazwie. Lit.: SNGŚI XIII 159–60; BorGŚI 184; Schulte, ZfGS XXV 229; Rospond, RKJWr I 58; Praszma, Geschichte der Herrschaft Falkenberg in Oberschlesien, 1929, 8.

PS

Szydłowiec (3), mto, rad.: *Sydlowecz* 1397 ZDM I 278; *Szydłowiec* (1401) Kkk II 248; *Szydlowecz* 1411 Sand nr 524; *Sidlowecz* 1413 ZDM I 383; *Schidlowiecz* 1423 KMłp IV 206; *Szydlowyecz* (1427)1559 ZDM II 66; *Schydlowiecz* (1433) WdekKon 468; *Schidlowyecz* 1470–80 DB I 350; *Sydlowyecz* 1474 Matr I nr 1209; *Szydłowiec* (1479) WdekKon 470; *Schydlowiecz* 1489 CdP III 461; *Sidlowyecz* 1505 Matr III nr 2488; *Schidlowyecz*, Suburbium *Szydlowyecz* 1508 ŻDz XV 472, 478; *Schidlowiecz* oppidum 1529 LR 420; *Szydłowiec* 1564–65 Lusand 190; *Sidlowiecz* 1569 ŻDz XIV 325; *Szydłowiec* 1631 AGAD(1/218/0/-/12, k. 92); *Szydłowiec* 1674 ASK I 69, 120; Oppidum *Szydłowiec* (1676)XVIII RPogMłp 331; *Szydłowiec*, mko 1783–84 RejKor 335; *Szydłowiec* 1791 MpPerSd; *Szydłowiec* 1827 Tabella II 227; *Szydłowiec*, mto 1839 MpKwat IV 6; *Szydłowiec* 1892 SG XII 100–1; *Szydłowiec* 1921 Sk III 43; *Szydłowiec*, -wca, *szydłowiecki*

1970 UN 34, 5; gw. *syduóvec*, -fca. — Od n. m. *Szydłów* (1), z suf. -ec. W średniowieczu miejscowość była własnością rodu Odrowążów, później Szydłowieckich. Forma gw. zmaszurzona. Lit.: KSand 199; KopRad 466; RospSEMIG 385; RymNmiast 240; BańMorf 36, 100.

IN

Szydłowiec (4), wś, rzesz., gm. Mielec, 9,5 km na płn.-wsch. od Mielca: *Szydłowiec* 1662 ASK I 67, 45v; Huta et Molendina na *Szydłowcu* 1674 ASK I 67, 420v; *Szydłowiec* (1676)XVIII RPogMłp 302; *Sedlowecz* 1779–83 MpMieg; *Szydłowiec* 1855 MpKum; *Szydłowiec* 1861–64 MpFran; *Szydłowiec* 1892 SG XII 101; *Szydłowiec* 1921 Sk XII 22; *Szydłowiec*, -wca, *szydłowiecki* 1966 UN 65, 17; gw. *syduóvec*, -fca, *syduoski*. — Od n. os. *Szydło* SSNO V 44, z suf. -owiec.

IN

Szydłowiec (5), wś zaginiona, wchłonięta przez mto Ćmielów, tarnob.: Petrus, plebanus ecclesie de *Scidlow* 1325 MVat I 233; Johannes plebanus de *Sydlow* villa 1372 ZDM IV 166; in villam *Szydłowiec*, villam *Schidłowiec*, granicies villae *Schydłowiec*, in *Schydłowiec* (1408)1651, villa *Sydlow*, in *Sydlow* ad fluvium Kamiona situm (1408) ZDM V 78, 79, 80; *Szydłowiec* (1424) WdekOpat 108; *Schydlowyecz*, *Sidlowyecz*, *Schydłowiecz* 1470–80 DB I 371, 379, 380; *Schydłowiecz*, *Szydlowyecz* 1504, *Szydlowyecz* 1506 ASK I 7, 35v, 103, 9; Parrochia *Schidlovietz* 1510 ASK I 10, 18v; castrum Szczmyelow et villas ... *Schidłowiecz*, Boguslavicze, Szczucicze 1510 MK 26, 27. — Pierwotnie *Szydłów*, od n. os. *Szydło* SSNO V 44, z suf. -ów, następnie *Szydłowiec* w wyniku deminutywizacji n. przy pomocy suf. -ec, zapewne w związku z niewielkimi rozmiarami wsi lub dla odróżnienia od mta *Szydłów* (1). Między 1510 a 1529 r. miejscowość (wraz z wsią Ćmielów) została wchłonięta przez lokowane w 1505 r. mto Ćmielów, z którym K. Rymut i S. Rospond niesłusznie ją utożsamiali, a także wywodzili jej n. od rodziny Szydłowieckich, którzy okoliczne dobra posiadali dopiero od końca XV w. Lit.: Kiryk, Urbanizacja Małopolski: województwo sandomierskie (XIII–XVI wiek), 1994, 36–8; RymNmiast 58; RospSEMIG 66.

PS

Szydłowiec Śląski zob. **Szydłowiec** (2)

Szydłowiecka Wola zob. **Wola Korzeniowa**, **Wola Szydłowiecka**

Szydłowizna, wś nieistniejąca, zapewne wchłonięta przez Sidorówkę, suwał., gm. Jeleniewo, 15 km na płn. od Suwałk: w *Szydłowiznie* 1808 APSuw(63/152/0/1/1, k. 20); *Szydłowizna* 1808 MpTex III; Folwark Sosnowy grond z wsiami: Udryn, *Szydłowizna*, Podsumek Anuszk. 1825 Gazeta Warszawska nr 43, 613; *Szyłowizna* 1839 MpKwat VI 3; *Szydłowizna* wieś 1865 DzWarsz nr 193, 1963. — Od n. os. *Szydło*, z suf. *-owizna*. Forma *Szydłowizna* odnotowana w 1839 r. z wschłow. uproszczeniem grupy *-dl-* > *-l-*, por. brus. *шыла*, ukr. *шило* ‘szydło’. PS

Szydłowo (1), wś, bydż., gm. Trzemeszno, 11 km na płd. od Mogilna: *Szydłow* 1233 KW I 138; *Schydłowo* (1346)XV KW II 580; *Szidłowo* 1433 AC II nr 270; *Schydłowo* 1511–23 ŁLB I 188; *Szydłowo* 1565, *Schidłowo* 1580, *Szidłowo* 1582, *Schidłowo* 1583 ASK I 13, 799, 731, 609, 557; *Szydłowo* 1618–20 PKal 230; *Szydłowo* 1673 ASK I 74, 72; Wies *Szydłowo* 1789 MKI(Tab 36, 142); *Szydłowo* 1802–03 MpGillyPr; *Szydłowo* 1817 RepGn II 281; *Szydłowo* 1821 Rumpf III 185; *Szydłowo* (!) 1846 KsP 500; *Szydłów* al. *Szydłowo* 1892 SG XII 98; *Szydłowo*, *-wa*, *szydłowski* 1972 UN 181, 35; gw. *šyduovo*, *-va*, *šyduofski*. — Od n. os. *Szydło* SSNO V 44 (: *szydło*), z suf. *-ów*, później *-owo*. PS

Szydłowo (2), wś, ciech., gm. Szydłowo, 5 km na płd.-wsch. od Mławy: *Szydłowo* 1438 MK 336, 54v; *Szydłowo antiqua* 1440 MK 340, 132v; *Sydłowo*, *Schydłowo*, *Shydłowo* duplex 1452, *Sydłowo*, *Schydłowo* 1473 MK 337, 60 i 6, 27v; *Schidłowo* 1529 ACploc 162; *Schydłowo ecle.* 1531, *Schidłowo eclie.* 1538 ASK I 41, 139, 218; *Sidluo Eccle[siastica]* 1564 ASK I 42, 129; *Szydłow* 1565 Luploc 34; *Szidłowo Ecclicita* 1577 ASK I 42, 523; *Sidłowo Ecclesiastica* 1578 ŻDz XVI 70; *Szydłowo* 1662 ASK I 72, 453v; *Szydłowo* 1784 MpPerPł; *Szydłowo* 1827 Tabella II 228; *Szydłowo* 1892 SG XIII 102; *Szydłowo* 1921 Sk I 89; *Szydłowo*, *-wa*, *szydłowski* 1972 UN 131, 30. — Okresowo *Szydłowo Antiqua* (*Stare*), n. z członem dyferencyjnym w stosunku do n. *Szydłowo Nova*, dziś *Szydłówek* (2). W XVI w. także *Szydłowo Ecclesiastica* (*Kościelne*), w związku z istnieniem kościoła. Lit.: SHGPł 305; RospSEMIG 385. UB

Szydłowo (3), wś, pil., gm. Szydłowo, 9 km na zach. od Piły: *Bialagora* 1585, *Biallagora* 1591

SchDK 252; W lesie Szidłowie Niemcy, co się tam siedlę *Bialagora* przezwali 1592 Koz III 517; *Biallagora* 1602, *Groß Wittenberg* 1606 SchDK 252; *Biallagora* 1622–24 PPOzn 21; *Gr. Wittenberg* 1796–1802 MpSchröt XIX; *Gross Wittenberg* 1807 MpNeumark IV; *W. Witowa góra* (*Gr. Wittenberg*) 1841 PlaterPoz 183; *Bialagóra, Wittemberg* przed 1874 WM 3; *Wittenberg* — *Bialagóra* (al. *Witowa góra*) 1879 KęłN 135; *Bialagóra* lub *Witowa góra*, niem. *Gross-Wittenberg*, wś 1881 SG I 181; *Biała Góra* (*Szydłowo, Witowa-Góra, Wittemberg, Gross Wittenberg*) 1886 CalWał 9; *Bialagóra, Gr. Wittenberg* 1902 MycPn 168; *Gross Wittenberg* 1912 Meyers I 663; *Szydłowo (Krajeńskie)* — *Gross Wittenberg* 1951 Rosp 326; *Szydłowo Krajeńskie* 1967 SM 1132; *Szydłowo, -wa* 1982 WUN III 414. — Pierwotna n. *Biała Góra* (później też w formie zrostu *Bialagóra*) ponowiona z n. wzgórze, por. *Bialagora* 1586 SHGPn I 32. Nazwa niem. *Wittenberg* stanowi kalkę n. pol. (: dniem. *witt* ‘biały’, niem. *Berg* ‘górze’); dodatkowy człon od przym. *gross* ‘wielki’ pełnił funkcję dyferencyjną wobec n. *Klein Wittenberg*, dziś *Jaraczewo* (3). Nazwa pol. *Wielka Witowa Góra* jest błędną kalką n. niem., opartą na adideacji do n. os. *Wit* (zob. *Jaraczewo* (3)). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szydłowo*, nawiązując w ten sposób do n. lasu *Szydłowo* (por. Koz III 517; SHGPn I 32). Lit.: SchDK 251; RospSEMIG 385; PPOzn 21, 300. PS

Szydłowo (4), wś zaginiona, graniczyła z Naramowicami, cz. Poznań: villas ... *Schidlow* (1253)1298 KW I 286; villa *Schidlowo* 1417 AC II nr 1054; *Schydłowo* (1417)1434 KW VIII 36; pro exempcione alius ville *Sydlewa* 1436 AC I nr 208; Naramowicze cum hereditate *Schidlowo* 1440 ARP I nr 926; Naramowicze et *Schydłowo* 1487 KsgPoz 10, 67v; *Schidlow* 1497 MK 16, 203; *Szydłowo* 1498 KsgPoz 11, 28v; *Szydłowo* 1499 KsgPoz 12, 28v; *Schidlowo* 1508 KsgPoz 66, 64v; *Szydłowo* 1531 SHGPn(AAP CP 111, 117); sortes ... deserte *Schidlow* ville 1536–37 KsgPoz 16, 671; *Sidłowo* 1537 KsgPoz 17, 151; *Schydłowo* 1546 KsgPoz 18, 265; *Szydłowo* 1564 Luwlkp I 260; de preadio Naramowice, *Szydłowo* et Nowy Dwor desertus sortium 1635 LuPozn 84. — Od n. os. *Szydło*, z suf. *-ów*, następnie *-owo*, w XV w. efemerycznie *-ewo*. Lit.: SHGPn IV 859–60. PS

Szydłowo

Szydłowo zob. **Szydłów** (4), **Szydłówek** (2)

Szydłowo Antiqua zob. **Szydłowo** (2)

Szydłowo Ecclesiastica zob. **Szydłowo** (2)

Szydłowo Krajeńskie zob. **Szydłowo** (3)

Szydłowo Minor zob. **Szydłówek** (2)

Szydłowo Nova zob. **Szydłówek** (2)

Szydłowska Wolica zob. **Wolica** (10)

Szydłow (1), mto, kiel.: Chmyelik villa prope *Schidlow* oppidum (1241) DO II 268; *Sidlov* 1255 KMłp I 47; *Scidlow* 1325–27 MVat I 158; *Schidlow* (1329) KMłp II 267; *Sydlov* 1331 KMłp I 220; *Sidlow* (1357) ZDM I 110; *Szydlow* (1366) KMłp III 201; prope *Sydliouiam* (1375) CdP II 760; *Szydlow* 1409 SHGSd(TCz 1, 229); cives nostri *Schidlouiensis* (1440) 1521 ZDM II 343; *Schidlow*. Oppidum 1470–80 DB II 387; *Schydlow* 1506 ASK I 7, 159; *Schidlow* 1508 ŻDz XV 472; *Schidlow*, *Shidlow* 1529 LR 142; Oppidum *Sydlov* 1564–65 Lusand 142; *Schidlow* 1579 ŻDz XIV 236; *Szydlow* 1591 MK 136, 351v; Za miastem J. K. M. *Szydłowem* 1651 DiarOśw 391; Miasto *Szydlov* 1660–64 Lusand II 34; *Szydlov* 1673 ASK I 69, 237v; *Szydlov* Civitas (1676) XVIII RPogMłp 344, 351; *Szydlow*, mko 1783–84 RejKor 313; *Szydlov* 1791 MpPerSd; *Szydłów* 1827 Tabella II 227; *Szydłów*, mto 1839 MpKwat IV 7; *Szydłów*, os. m. 1892 SG XII 95–7; *Szydłów* 1921 Sk III 136; *Szydłów*, -łowa, *szydłowski* 1970 UN 33, 58; *Szydłów*, -łowa, wś 1982 WUN III 414; *Szydłów* 2018 DzU poz. 1456; gw. *syduuf*, -ova. — Od n. os. *Szydło* SSNO V 44, z suf. -ów. Miejscowość otrzymała prawa miejskie w 1329 r., później je utraciła (w 1869 r. ukazem carskim nastąpiła degradacja do osady) i na powrót odzyskała w 2019 r. Forma gw. zamazurzona. Lit.: KSand 199; KopKiel 202; RospSEMIG 385; RymNmiast 240.

IN

Szydłów (2), wś, opol., gm. Niemodlin, 9 km na pld.-wsch. od Niemodlina: *Schidlaw* 1379, *Schydla* 1380, *Schidlaw* 1384 CdSil XXXIII 140, 142; *Schidli* (1534) K 588; *Schydlov* 1581 Urb III 199; *Schiedlow* 1736 MpWielOppol; *Schiedlo* 1784 Z III 84; *Schiedlo* (*Schiedlowa*) 1804 WBeschr VIII 98; *Schiedlowa* 1818 Fischer II 20; *Schiedlo* 1818 Herschel 224; *Schiedlow* 1845 K 588; *Schiedlow*, polnisch *Sidlow* 1865 Triest 1142; *Sidlów*, *Schiedlow* 1889 SG X 479; *Goldmoor*, fr. *Schiedlow* 1934–37 OÄSchl I 13; *Szy-*

dlów (*Schiedlow*) — *Goldmoor* 1939 Prus 71; *Goldmoor* — *Szydłów*, -owa, *szydłowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szydłów*, -łowa 1982 WUN III 414. — Pierwotnie zapewne *Szydłów*, od n. os. *Szydło*, z suf. -ów; zapis z 1534 r. poświadcza też funkcjonowanie n. pluralnej *Szydły*. Nie można jednak wykluczyć pochodzenia od n. os. *Sidło* SSNO V 44, co może potwierdzać pol. n. *Sidlów* podawana przez F. Triesta, o ile nie jest to repolonizacja niemieckiej n. *Schiedlow*. Nazwę niem. *Goldmoor* wprowadzono w okresie administracji hitlerowskiej. H. Borek błędnie utożsamiał z *Szydłowem* zapis *Schidlaw* 1300 CdSil XIV 30, który w rzeczywistości odnosił się do nieistniejącego dziś folw. Schilde k. Nysy. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szydłów*. Lit.: SNGŚl XIII 160; BorGŚl 136.

PS

Szydłów (3), dziś *Szydłów* i *Szydłów-Kolonia*, dwie wsi, piotr., gm. Grabica, ok. 6 km na ptn.-zach. od Piotrkowa Trybunalskiego: *Schidlow* 1470 CdP II 543; *Schidlow* 1511 ŻDz XIII 195; *Schydlov* 1511–23 ŁLB II 222; *Schidlow* 1552 ŻDz XIII 250; *Szydlov* Villa 1673 ASK I 74, 327; *Szydlov* 1780 RepGn II 196; *Szydlov* 1783–84 RejKor 188; *Szydlov* 1791 MpPerSd; *Szydłów* 1827 Tabella II 227; *Szydłów*, *Szydłów Fol.* 1839 MpKwat III 5; *Szydłów*, wś, folw. 1892 SG XII 95; *Szydłów*, folw. i wś 1921 Sk II 79; *Szydłów*, wś i kol. 1952 UW 98; *Szydłów*, -łowa, *szydłowski*, wś, *Kolonia*, -nii, cz. wsi *Szydłów* 1974 UN 46, 14; *Szydłów*, -łowa, *Szydłów-Kolonia*, -łowa-nii 1982 WUN III 414; gw. *syduuf*, -ova, *syduoski*. — Człon drugi n. zestawionej od terminu osadniczego *kolonia*.

KS

Szydłów (4), wś, sier., gm. Lutomiersk, 14 km na pld.-zach. od Aleksandrowa Łódzkiego: *Szidlo-ucze* 1398 Łęcz I nr 5553; *Szidlow* 1399 Łęcz II nr 6241; *Schydlovo* 1511–23 ŁLB II 379; *Sidlov* 1576 ŻDz XIII 64; *Szydlov* 1759 RepGn I 229; *Szydlov* 1783–84 RejKor 91; *Szydlov* 1793 MpPer-Łęcz; *Szydłów* 1827 Tabella II 227; *Szydłów* 1839 MpKwat II 4; *Szydłów*, wś, folw. i os. młyn. 1892 SG XII 95; *Szydłów* 1902 Przew II 219; *Szydłów*, wś 1921 Sk II 65; *Szydłów*, -łowa 1982 WUN III 414; gw. *syduuf*, -ova, *syduoski*. — Dawniej *Szydłowice*, od n. os. *Szydło*, z suf. -owice, wtórnie -ów, efemerycznie też -owo. Lit.: SHGŁęcz II 139; Nieckula, -ov- 205.

KS

Szydłów (4a), wś, wroc., gm. Żmigród, 7 km na zach. od Żmigrodu: *Schedlowe* pagellus 1666/67 J I 455; *Schidlove* 1712 MpDSOs; *Schitlowa* ok. 1720 Delineationem Liberae in Silesia Dynastiae Drachenberg; *Schidlove* 1736 MpWielWol; *Schidlave* 1736 Stosch 63; *Schidlave* 1739 MpWielOels; *Schidlawe* 1767 Reichspostreuter nr 122, [8]; *Schidlawe* 1785 Z IV 383, 386; *Schidlawe*, Vorw. zu Raschewitz 1821 Rumpf III 34; *Schidlawe*, Vorw. u. etliche Stellen 1830 Kn 614, 673; *Schidlawe*, Vorw. u. D.-Anth. von Raschewitz 1845 K 530, 587; Colonie *Schiedlawe* 1871 GemGut V 31; *Schiedlawe*, kol. i folw. 1913 Meyers II 708; *Korngut*, fir[üher] *Schiedlawe* 1937–38 OÄ II 15; *Ziarków*, n. przejściowa 1945 SNGŚI XIII 160; *Korngut* — *Szydłów*, -owa, *szydłowski* 1948 MPol nr 78, poz. 692; *Szydłów*, wś 1967 SM 1132; *Szydłów*, -lowa, przys. 1982 WUN III 414; *Szydłów*, -lowa, *szydłowski* 2024 DzU poz. 1931. — Pierwotnie zapewne n. pol. **Szydłów*, z suf. -ów (wg Myc 49 -owo), zmieniona jako *Schiedlowe*, później *Schiedlawe*. Nazwa niem. *Korngut* wprowadzona w okresie administracji hitlerowskiej. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szydłów*, która zastąpiła przejściowo używaną n. *Ziarków*. Lit.: SNGŚI XIII 160; Stosch, Genealogia des ... Geschlechts derer v. Stosch, 1736, 63. PS

Szydłów (5), wś notowana do 1967 r., ziel., gm. Rapice, 13 km na płd. od Cybinki: de *Sydlow* (1229) SUr I 296; in territorio castri de *Sydlo* (1241)XVIII, cum ea terra, que fuit *Schile* 1245, castrum *Scidelowe* 1249 SUr II 136, 180, 234; *Shidelow*, *Schidelow* (1253/1328)XVII, territorii de *Schidlowe* 1269, terminis de *Schydellowe* 1274 ONLÖN 179; in villa *Schueteleue* 1300 NLM XXXVI 40; castrum *Schedelowe* 1301, castellum *Schedellowe*, de castello *Schydellowe*, castelli *Schidlaw* 1316, *Scedelowe* 1336 ONLÖN 179; ad castrum *Schidelow* 1347, super castro *Schydellow* 1370, zu *Schidlow* 1415, zu *Schidelaw* 1416, *Schedelow* 1432, *Schidlo* 1433, *Schiddelo*, von *Schiddelow* 1441, *Schiddlow* 1442 ONLÖN 180; *Schidlow* 1495, *Schidlaw* 1527, *Schidlo* 1538, *Schidlo* 1551 ONLÖN 180; *Schidelaw* 1571 Jobst 67; *Schittlau* 1757 ONLÖN 180; *Schiedlo* 1928 Muka III 178; *Schiedlo* — *Szydłów*, -owa, *szydłowski* 1948 MPol XXV nr 14; *Szydłów*, wś

1967 SM 1135; dłuż. *Šydłow* Le II 255, przym. *šydlojski* Muka III 178. — Pierwotna n. *Szydłów* została zmieniona jako *Schedelowe*, *Schidlow*, *Schiedlo*. Po 1945 r. wprowadzono urzędowo n. *Szydłów*. Śladem po n. wsi jest n. *Szydłów*, uroczysko-dawna miejscowość (XXI PRNG). Lit.: ONLÖN 179–80; Łabęcki, Ziemia Lubuska III 31–44. PS

Szydłów zob. **Szydłowa**, **Szydłowiec** (5), **Szydłowo** (1, 2, 4), **Szydłówek** (4, 5)

Szydłów-Kolonia zob. **Szydłów** (3)

Szydłówek (1), dziś *Szydłowo*, wś, bydg., gm. Mogilno, 9 km na płd. od Mogilna: *Szydlowko* 1833 AmtBromberg(Anhang zu Nro 35, s. 13); *Szydlowko* 1844 MpHey(Mogilno); *Szydlowko* 1846 KsP 503; *Szydłowo*, wś 1892 SG XII 102; *Szydłowo*, folw. 1921 Sk X 49; *Szydłowo*, os. 1967 SM 1132; *Szydłówek*, -ka, cz. wsi Krzyżownica 1972 UN 181, 39; *Szydłówek*, -wka, cz. wsi Wylatowo 1982 WUN III 414; *Szydłowo*, -wka, *szydłowski* 2000 DzU nr 109, poz. 1163; gw. *šydłuwek*, -fka. — Od n. sąsiedniej wsi *Szydłowo* (1), z suf. -ko, okresowo też -ek. PS

Szydłówek (2), wś, ciech., gm. Szydłowo, 4 km na płd.-wsch. od Mławy: *Shydlowo* duplex 1452 MK 337, 60; *Szydlowo* 1531 AS II 259; *Szidlovo nova* 1531, *Schidlovo nova* 1538, *Sydlovo minor* 1552 ASK I 41, 138v, 218, 584; *Sidlovo noua* 1564, *Sidlowo Noua* 1577, *Sidlowa nova* 1578 ASK I 42, 129, 523, 820v; *Szydlowko* 1662 ASK I 72, 453v; *Szydłowo* 1784 MpPerPł; *Szydłówka* 1827 Tabella II 228; *Szydłowo* 1839 MpKwat IV 1; *Szydłowo* 1892 SG XII 102; *Szydłówek* 1921 Sk I 89; *Szydłówek*, -wka, *szydłowski* 1972 UN 131, 31. — Od n. m. *Szydłowo* (2), z członem dyferencyjnym łac. *Nova* (*Nowe*), *Minor* (*Mniejsze*), także forma ze zmianą rodz. *Szydłowa Nowa*. Wtórnie uniwersalizacja przy pomocy suf. -ko, -ka, ostatecznie -ek. UB

Szydłówek (3), cz. Kielc, dawniej wś: *Szydlowek* 1470–80 DB I 465; *Schydlowek* 1529 LR 468; *Schidlowek*, villa 1540 ŻDz XV 585; *Szydłówek* 1571 ASK I 7, 351v; *Schidlowek* 1573 ŻDz XIV 277; *Szydłówek* 1674 ASK I 69, 291v; *Szydłówek* (1676)XVIII RPogMłp 398; *Szydłówek* 1783–84 RejKor 235; *Szydłówek* 1791 MpPerSd; *Szydłówek* 1827 Tabella II 227; *Szydłówek* 1839 MpKwat IV 6; *Szydłówek*

Szydłówek

1877 Zin II 213; *Szydłówek*, wś 1892 SG XII 99; *Szydłówek*, wś 1921 Sk III 36; *Szydłówek Dolny*, *Szydłówek Górny* 1961 Mp-25(Kielce); *Szydłówek*, -wka 1966 UN 23, 98; gw. *sydłuwek*, -fka, *sydłówecki*. — Zapewne od n. m. *Szydłów* (1), z suf. -ek. Okresowo *Szydłówek Dolny* i *Szydłówek Górny*; człony odróżniające od przym. *dolny*, *górnny*. Forma gw. zamazurzona. Lit.: KSand 199; KopKiel 301. IN

Szydłówek (4), wś, rad., gm. Szydłowiec, 2 km na wsch. od Szydłowca: *Schidlow* 1526 SHGSd(kartoteka); *Schidlow*, *Schydlowek* 1529 LR 378, 421; *Szydlow* 1564–65 Lusand 190; *Sidlowek* 1569 ŻDz XIV 309; villae *Szydłówek* (1623) RegGn 129; z *Szydłówka* 1653 Kupisz 194; *Szydłówek* 1674 ASK I 69, 120; *Szydłówek* (1676)XVIII RPogMłp 319; *Szydłówek* 1783–84 RejKor 270; *Szydłówek* 1791 MpPerSd; *Szydłówek* 1827 Tabella II 227; *Szydłówek* 1839 MpKwat IV 6; *Szydłówek* 1877 Zin II 213; *Szydłówek* 1892 SG XII 99; *Szydłówek* 1921 Sk III 51; *Szydłówek*, -wka, *szydłowski* 1970 UN 34, 27. — Dawniej *Szydłów*, n. ponowiona z n. m. *Szydłów* (1), później dyferencjacja przy pomocy suf. -ek. Lit.: KSand 199; KopRad 240, 466; BańMorf 100; Kupisz, Almanach Historyczny VII 194. IN

Szydłówek (5), wś, sier., gm. Lutomiersk, 14 km na płd.-zach. od Aleksandrowa Łódzkiego: *Szydłów*, wś, folw. i os. młyn. 1892 SG XII 95; *Szydłów*, wś i folw. 1902 Przew II 219; *Szydłów*, folw. 1921 Sk II 65; *Szydłówek* 1930 Mp-100(41-28); *Szydłówek*, wś 1933 SkBy 1692; folw. *Szydłów* 1935 DzUrz(W. Łódz. nr 28, poz. 385); *Szydłówek*, -wka, cz. wsi *Szydłów* 1982 WUN III 414; *Szydłówek*, -ka, *szydłówecki* 2001 DzU nr 153, poz. 1772. — Dawniej *Szydłów*, n. ponowiona z n. m. *Szydłów* (4), później dodano deminutywny suf. -ek w celu odróżnienia mniejszego obiektu (pierwotnie był to folw. przy wsi *Szydłów*). PS

Szydłówek zob. **Szydłówo**

Szydłówek Dolny zob. **Szydłówek** (3)

Szydłówek Górny zob. **Szydłówek** (3)

Szydłowiec zob. **Szydłowiec** (1)

Szydłówka, wś, biał., gm. Olszanka, 10 km na płd.-zach. od Łosic: włók *syłowskich* (1501) SHGPd(Ks. Kancl. 29, 238); siola *Siołówki* (!)

(1551) SHGPd(Ks. Kancl. 247–8); *Szyłowka* 1576 Lupodl 81; *Szydłowka*, *Sydłówka* 1577, *Sidlowka* 1580 ASK I 47, 763 i 547v; Z *Sidlowki* 1580 ŻDz XVII/1, 60; Wies *Szydłowka* 1674 ASK I 70, 286; *Szydłowka* 1795 MpPerPd; *Szidlowka* 1801–04 MpHeld; *Szydłowka* 1802 Crusius III/2, 423; *Szydłowka* 1827 Tabella II 228; *Szydłówka* 1839 MpKwat VI 8; *Szydłówka* 1892 SG XII 101; *Szydłówka* 1921 Sk IV 44; *Szydłówka*, -ki, *szydłówwski* 1971 UN 128, 26. — Dawniej *Szydłówka*, od n. os. *Szyło* RymSEN II 567 lub od ap. *szyło*, por. brus. *ушыла*, ukr. *ушило* ‘szydło’, z suf. -ówka. Później *Szydłówka* z dostosowaniem do pol. ap. *szydło*. IN

Szydłówka zob. **Szydłówek** (2)

Szydłówo zob. **Szydłówek** (1, 2)

Szydły zob. **Szydłów** (2)

Szydżina zob. **Sidżina** (1)

Szydżiny zob. **Sydżyna**

Szydżyna zob. **Sidżina** (1)

Szygątka zob. **Sygotka**

Szygątki zob. **Sygotka**

Szygi, wś, ostroł., gm. Różan, 4,5 km na płn.-zach. od Różana: Clemens Cziga (!) dictus heres de *Czigi* (!) 1417 SHGMz(AG 801); *Schygy* (1443)1456 MK 3, 288v; *Schygy* 1476, *Schyky* (!) 1479 MK 6, 365v i 115av; *Szygy* 1512 SHGMz-(Ep. 7, 48); *Szygy* 1541 ASK I 40, 588v; *Szigi*, ... z *Sigamy* (1565) Lumaz II 131, 133; *Sigy* 1582 ŻDz XVI 387; *Szygi* 1783 MpPerMz; *Szygi* 1827 Tabella II 228; *Szygi* 1839 MpKwat IV 2; *Szygi Stare* 1892 SG XII 102; *Szygi* 1921 Sk I 77; *Szygi*, *Szyg*, *szygowski* 1971 UN 129, 37. — Od n. os. *Szyga* AntrP V 68 (por. gw. *szygać* ‘biec, pędzić, rzucać’), w formie pluralnej. Efemerycznie *Szygi Stare*, z członem dyferencyjnym od przym. *stary*. UB

Szygówek, wś, ciech., gm. Pułtusk, 7 km na płn.-wsch. od Pułtuska: *Szygowka* 1821 ASC(Zambski, U-1791–1825, k. 86); Kol. *Szygówka* 1839 MpKwat IV 2; *Szygówka* 1877 Zin II 213; we wsiach Psary, Wielgolas, *Szygówek*, Tocznel 1887 Gazeta Polska nr 250, 3; *Szygówka* al. *Szygówek* 1892 SG XII 102; *Szygówek* 1921 Sk I 137; *Szygówek*, -wka 1982 WUN III 414. — Zapewne od nazw. *Szygowski*, z suf. -ówka, -ówek i derywacją dezintegralną. Nazwisko to znane w sąsiednim Gnojnie, por. Simonis et Justinae de Grab-

skie *Szygowskich* ... Filium 1792 ASC(Zambski, U-1791–1825, k. 4). Por. też nazw. *Szyg*, *Szyga* RymSEN II 566. UB

Szyjakowo, wś zaginiona, leżała koło Raszkowa, kal.: in Jelythowo et *Sogyakowo* (?) 1435 KsgPoz 1, 116; in tota villa deserta *Syakowo* 1485, *Schyakowo* 1487 KsgPoz 10, 27v, 72v; *Szyakowo* (!) 1494, *Szyakowo* 1497 KsgPoz 7, 102, 309; villarum ... *Szzyry* et *Szyakowo* 1522 KsgPoz 15, 457v; villa ... *Szyacowo* deserta 1534, *Syakowo* 1535 KsgPoz 16, 679v, 738v; villarum ... *Szzyry* ... et *Szyakow* (!) deserta 1546 KsgPoz 18, 244; *Szyiakowo Plebanskie* (1571–82)1770 Koz VIII 120; de *Szyakow* 1611 TekiDw(2754, nr 8); *Szyakowo* 1643 TekiDw(5419, nr 13); *Szyakowo* 1681 TekiDw(1845, nr 140); *Szyjakowo* pus. 1766 TekiDw(6639, nr 206/208). — Od n. os. *Szyjak*, por. Nobili Michaeli Woyslawskj dicto *Szyyak* 1502 KsgPoz 12, 206, z suf. *-owo*. W XVI w. efemerycznie wystąpiła n. zestawiona z członem od przym. *plebański* wskazującym na własność kościelną. Według SG XII 102 miejscowość miała być wzmiankowana w 1424 r. w dok. dotyczącym zamiany Szyjakowa na Sulisław. Lit.: Koz III 311; Nieckula, *-ov-* 205. PS

Szyjka, dziś *Szyjki*, wś, łomż., gm. Radziłów, 11 km na pñ.-wsch. od Jedwabnego: Dominus dux dedit Mathie et Nicolao dictis Miloszczy de Szyky XXX mansos in riwlo dicto Granska iacentes contigue circa villam ducalem Kubro, in terra Wyszynensi 1427 MkM I nr 524; *Schyky* 1455 MK 335, 125v; *Schyka*, *Schyky* 1469, 1471, *Ssyky* 1473 MK 5, 5v–6 i 33v; de *Schyky* 1477, Martinum Vaga Gorsky ... de *Sigiky Graska* 1508, de *Sigiky*, Alexius Vaga de *Sigiky* 1513 ZHer nr 495, 870, 918; *Seiki* (!) 1577 ŹDz XVI 359; *Szyki* 1783 MpPerMz; *Szyki* 1827 Tabella II 230; *Szyki* 1839 MpKwat V 2; *Szyki* 1892 SG XII 103; *Szyki* 1921 Sk V 46; *Szyjka*, *-ki* 1982 WUN III 414; *Szyjki*, *-jek*, *szyjecki* 2013 DzU poz. 200. — Wieś założona nad rz. *Gręską*/*Gręzką* przez przybyłych z *Szyjek* (1) Mateusza i Mikołaja Miłościjów. Nazwa przeniesiona z n. wsi na starym Mazowszu (por. metrykę z 1427 r.). Okresowo n. w formie singularnej *Szyjka* oraz n. zestawiona *Szyjki-Gręska*; członek drugi od n. rz. pojawia się też w n. innych wsi nad nią położonych: *Łojki*, *Supy*, *Szlaszy* (zob.). Lit.: WiśnGraj 41; ZMaz 357. UB

Szyjki (1), dziś *Szyjki* i *Stare Szyjki*, dwie wsi, ciech., gm. Glinojec, 3 km na pñ. od Glinojec-ka: *Mansszesszye* 1349 KMaz II 303; *Syki*, *Szyki*, *Syki* 1400 Płoń nr 11, 29, 29a; *Zyky*, *Schyky*, *Schyky* 1452 MK 335, 129v; *Schyky*, *Scheyki* 1466 SHGPł(Ep. 5, 163); *Schyczky* 1534 MUKr II nr 1534h/017; *Seiki* (!) 1578 ŹDz XVI 100; *Szyiki* 1784 MpPerPł; *Szyjki*, wś i folw. 1892 SG XII 103; *Szyjki*, wś i folw. 1921 Sk I 21; *Szyjki*, *-jek*, *szyjkowski*, wś, *Stare Szyjki*, *-rych* *-jek*, cz. wsi *Szyjki* 1971 UN 123, 11; *Stare Szyjki*, *-rych* *-jek*, *Szyjki*, *-jek* 1982 WUN III 319, 415. — Pierwszy zapis należy odczytywać jako *Miąsze Szyje*, od n. os. **Miąsza Szyja* (por. stp. *miąwszy*, *miąszy* ‘gruby, tłusty, mięsisty’ Sstp IV 199–200, ap. *szyja*, też n. os. *Miąsza Noga*, *Miąsza Noga*, *Kozia Szyja*, *Olszowa Szyja*, *Krzywoszyjczyc* SEMot I 162, 309), w formie pluralnej. Później *Szyjki*, por. n. os. *Szyjka* SSNO V 345 (: *szyja*, *szyjka*), współcześnie dwie wsi: *Stare Szyjki* i *Szyjki*; członek odróżniający od przym. *stary*. Lit.: SHGPł 303–6; ZMaz 357. UB

Szyjki (2), cz. wsi Gromiec, dawniej wś, kat., gm. Libiąż: [*Szyjki*] 1773 ASC(Libiaż, U-1773–74); *Szyiki* 1783–84 RejKor 296; Wieś *Szyikow* i Papronik 1786 ANKraK(ADzT 281, k. 425); Libiąż Maior, *Szyikow* et duae coloniae 1787 Szady-LBCr 104; *Szyki* 1787, *Szyki* 1792 MpPerKr; *Szyki* 1801–04 MpHeld; *Szeyiki* 1824 MpLiesg VII; *Szyjki* 1855 MpKum VII; Gromiec mit ... Ortschaft *Szyiki* 1848 ANKraK(Kataster galicyjski 455); *Szyjki* 1861–64 MpFran; Gromiec i *Szyjki*, wś 1872 Orzech 23; *Szyjki*, przyl. do Gromca ... Wólka składa się z 29 d[ó]m[ów] 1892 SG XII 103; *Szyjki*, przys. 1921 Sk XII/1, 9; *Szyjki*, *-jek* 1982 WUN III 415. — Od n. os. *Szyjka* w l. mn., efemerycznie też z suf. *-ów*. Por. osoby notowane w spisie ludności Gromca z lat 1790–91: Regina *Szyikowa* Wdowa, Stanisław *Szyika*, Maryanna *Szyikowna*, Jakob syn Sebastjana *Szyiki* ANKraK(29/30/0/3/41, k. 222, 231, 288); współcześnie ponad 1/3 nosicieli nazw. *Szyjka* zamieszkuje pow. oświęcimski i chrzanowski, na granicy których znajduje się Gromiec. PS

Szyjki (3), os. zaginiona, leżała prawdopodobnie koło Wrześni, pozn. lub koniń.: de *Szyjki* 1413 Koz III 311; de *Szyjky* 1414 SHGKl(PyZ 3, 37v); de *Szyjky* 1414 RWlkp II nr 405; de *Szyg-*

Szyki

ki 1432 Koz III 311. — Od n. os. *Szyka* SSNO V 345, por. też Nicolaus *Szyka* 1414 RWlkp II nr 425, w formie pluralnej. PS

Szyki zob. **Szyjka**

Szyki-Gręska zob. **Szyjka**

Szykowiec zob. **Szczekowiec**

Szyk, wś, nowosąd., gm. Jodłownik, 12,5 km na pln.-zach. od Limanowej: *Schyk* 1398 Krak nr 6595; de Lippe et *Schykij* 1413 PNZK nr 3349; *Schygek* 1421 SHGKr(TCz 2, 356); *Schyk* 1453 KszKr 14, 110; *Schyk* 1464 KszKr 17, 263; *Schik Inferior* 1465 SHGKr(TCz 4, 321); *Vzyk* (!), Schadek, Uyppe, Slvpye, *Schygek* 1489, *Szyk*, Sadec, Lyppe, Slupye, *Szyc* 1490 ASK I 1, 143, 156; *Ssyk* 1491, *Szyk* 1492, *Schyk* 1497, *Schik* parrochialis *Inferior*, *Schik* 1498, *Schyk*, *Schyk lassoczky* 1499 ASK I 1, 169v, 185v, 218v–219, 127, 236v; *Schygyek* ... *Schyk* 1500, *Schyk laschoczky*, *Schygyek* 1501 ASK I 1, 264v, 293; *Schygek lassoczky*, *Schygek* 1502, *Schygel lassoczky*, *Schygek* 1503, *Schigek Lassoczki*, *Schygek* 1508 ASK I 2, 22v, 72, 141v, 120; *Schczygel minor*, *Schczygel maior* 1508, *Schygel minor*, *Schygel maior* 1511, *Szczygyek minor*, *Szizgyek maior* 1512, *Ssigek maior*, *Ssigek lassoczky* 1513 ASK I 1, 353v, 608v, 584, 556v; *Šigek maior*, *Šigek Lasocky* 1514, *Ssigek maior*, *Ssigek Lassoczky* 1520 ASK I 1, 719v, 840; *Shyk Antiqua*, *Shyk Nowm*, *Shik* 1529 LR 7, 202; Fara *Schik*, *Schik wizschi*, *Schik nyzschi* 1563 ASK I 93, 176; *Szyk Maior*, *Szyk Inferior* 1564 Lukrak II 89; Pod farą *Schikiem Schik wissy* ... *Schik nissy* 1565 ASK I 97, 59v; Fara *Szyk*, *Szik wissy* 1576 ASK I 114, 89v; Fara *Szschyk*, *Schyk wisszi* 1581 ASK I 121, 158; Fara *Sik*, *Sik wissi* 1583 ASK I 125, 123v; *Szyk* 1588 ASK I 126, 137v; Fara *Szyk* 1629 RPobKr 72; *Szchik* 1680 Rej 264; *Szyk* 1779–83 MpMieg; *Szyk* 1802 Crusius III/2, 423; *Szyk* 1892 SG XII 103; *Szyk* 1921 Sk XII 20; *Szyk*, *-ku*, *szykowski* 1964 UN 6, 22. — Nazwa niem. pochodzenia, od śrwniem. *schiec* ‘krzywy, ukośny’ Lex 182 (wś leży na wzgórzach). Podstawą przejścia była forma wsch.-śrwniem. **Schik* (< śrwniem. *Schiec*), z typowym dla tych gwar przejściem śrwniem. *ie* > *ī*, którą zaadaptowano jako *Szyk*, por. n. os. *Szyk* SSNO V 265, niem. n. os. *Schick* (: śrwniem. *schiec* ‘krzywy, ukośny’) SEMot V 223. W XV w. pojawiają się formy, które odczytywać można jako *Szyjek*, w XVI w.

też *Szczygiel* z adideacją do ap. *szczygiel*, n. os. *Szczygiel* SSNO V 296, oraz zapis *Szczygyek* będący zapewne kontaminacją obu tych postaci. Notowana w 1413 r. forma pluralna *Szyki* wskazuje na istnienie dwóch osad, stąd też późniejsze człony dyferencyjne od n. m. *Lasocice*, od przym. łac. *inferior* ‘niższy’, *minor* ‘mniejszy’, *maior* ‘większy’, *antiquus* ‘stary’, pol. *nowy*, *wyższy*, *niższy*. Lit.: LKraK 149; CzNiem 78, 208, 217; Domański, Typen deutscher mittelalterlicher Ortsnamen im südöstlichen Polen, [w:] Proceedings of the 13th ICOS, I, 1981, 344. IN/PS

Szyki, dwie wsi zaginione *Szyki Maior* i *Szyki Minor*, leżały w par. Zakliczyn, w dawnym pow. szczyrzyckim: *Szysky maior*, *Schysky minor* (!) 1489, *Szyky maior*, *Szyky minor* 1490 ASK I 1, 144, 156v; *Ssyky maior*, *Ssyky minor* 1491, *Szyky maior*, *Szyky minor* 1492, *Syky maior*, *Syky minor* 1493, *Schyky maior*, *Schyky minor* 1494 ASK I 1, 170v, 186, 200, 219v; *Schiky maior*, *Schiky minor* 1496, *Schiky maior*, *Schiky minor* 1498, *Schyky maior*, *Schyky minor* 1499 ASK I 1, 93v, 237, 56, 29v. — Według W. Lubasia n. topograficzna, zob. *Szyk*, nie można jednak wykluczać pochodzenia od n. os. *Szyk* SSNO V 265, w l. mn. Człony dyferencyjne od łac. przym. *maior* ‘większy’ i *minor* ‘mniejszy’. Pierwsze zapisy (z 1489 r.), które mogłyby sugerować postać *Szyszki*, należy uznać za zniekształcone z uwagi na stabilność n. *Szyki* w pozostałych poświadczeniach źródłowych. Lit.: LKraK 149. PS

Szyki zob. **Szyk**

Szylbark zob. **Kamień** (27)

Szyldek, wś, olszt., gm. Ostróda, 10,5 km na pld.-wsch. od Ostródy: *Schildeck* (1325) KętL 357; *Schiltecke* ok. 1400, *Schildecken* 1453 Hart 522, 523, *Schielldegk*, *Schielldeck* 1540 OF nr 911 a/24, k. 41–43; *Schildeck* 1577 HAPr V 73; *Schildeck* 1579 Hart 523; *Schildeck* 1592–93 HAPr V 73; *Schildeck* 1615 OF nr 8220, k. [6]; *Schildegk* 1678 OF nr 8281, k. 34; *Schildeck*, folw. 1785 Goldb I 165; *Schildeck* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Schildek*, folw., maj., wś 1820 Wald 199; *Schildeck* — *Szyldek* 1879 KętN 205; *Szyldek*, niem. *Schildeck*, wś 1892 SG XII 104; *Schildeck* — *Szyldek* al. *Szeldak* 1946 Ley I 76; *Schildeck* — *Szyldek*, *-a*, *szyldecki* 1948 MPol XXV nr 111; *Szyldek*, *-ka* 1982 WUN III 415; gw.

šildok. — Nazwy niem. *Schildeck* i pol. *Szyldak* są przejściem starszej n. prus. równej n. os. **Sildiks*, por. *Syldike* TAP 24 (: lit. *šildyti* ‘palić, ogrzewać, ocieplać’). Nie można wykluczyć niem. pochodzenia nazwy, por. niem. n. os. *Schild* Gott 432 + suf. *-eck* (Bach II/2, 229–31) > pol. *-ak*. W zapisie gw. przejście *a > o* (ścieśnienie artykulacji). Lit.: Biolik, PMT X 122; CzNiem 163. RP

Szyleny, dziś *Szyleny* i *Szyleny-Kolonia*, dwie wsi, elbl., gm. Braniewo, 5,5 km na płd.-wsch. od Braniewa: in villa ... *Syrien* (1279)XVI PrUr I/2, 253; Sander de *Syryene* 1282 MWrm I 35; Heinrich de *Sirien* ... in Campis *Syrien*, nadpis na kopii: de *Schilien* (1290) MWrm I 49; *Schilien*, *Syrien* (!) 1298, *Schyligey* 1305 Ger 161; Johanne de *Syrien* (1311), Johanne dicto de *Schilyen* (1320) MWrm I 277, 354; ville dicte *Schilien* (1328), *Schiligeyn* (ok. 1330), ville *Schiligeyn* (1331) MWrm I 397, przyp. 1, 416, 423; *Schiligeeyen* (1344)XVII PrUr III 553; fredericus de *schiligen* 1355, *Schilgegen* 1363 MWrm II 308, 353 (tu?); curie Banow, *Schilgein* (1410) MWrm V 458; im dorffe tzu *Schiligen* (1433) MWrm IX 511; Hermanni *Schelygen* (sic!) 1562 MWrm III 237; uwaga na dok.: “... ville *Schilgen*” 1584 MWrm I 397; *Schilligein* 1587 SHGWrm(ADWO, AB, C 68 k. 3); *Schilgenen* 1615 RLWrm 261; *Schilienen* 1718 Wijaczka 426; *Schelgenen* 1755 MpEnd; *Schilgehnen* 1796–1802 MpSchröt X; *Schilgehnen*, wś 1820 Wald 142; *Schillgehnen* 1889 SG X 37; *Schillgehnen* — *Silgajny*, *Szyleny* 1946 Ley I 14, 196; *Schillgehnen* — *Szyleny*, *-en*, *szyleński* 1947 MPol XXV nr 111; *Szyleny*, *-len*, wś, *Szyleny-Kolonia*, cz. wsi *Szyleny* 1982 WUN III 415; *Szyleny-Kolonia*, *-len-Kolonii*, *szyleński* 2023 DzU poz. 2799. — Pierwsze zapisy *Syrien*, *Syreyne* są zapewne błędne (*r* w miejsce *l*) lub o etym. jak n. m. *Surwile* (zob.). Jest to raczej n. prus. **Sil-ij-ein-s* (: prus. *sylo* ‘puszcza, bór’, por. lit. *šilas*, łot. *sils*), z suf. *-ij-ein-*. W zapisach niem. regularne przekształcenia: suf. *-ij* oddany przez *-ig*, *-g*, suf. *-ein* : *-ehn*, *-en*, por. pol. wariant *Silgajny*, z *g* < suf. *-ij*. Nazwa *Szyleny*, nadana po 1945 r., jest adaptacją fonetyczno-słowotwórczą n. prus., pod wpływem fonetyki lit. *š* w miejscu *s*, na co również wskazują zapisy przez *sch*, zakończenie *-eny* < *-enai*, por. n. *Šilėnai* z terenu Litwy. Lit.: Ger 161; PrzybBalt 292–3. RP

Szylice zob. **Silice**

Szylina Mała, cz. wsi Szylina Wielka, dawniej wś, olszt., gm. Bartoszyce: franczki von *Zilln* 1418 Behnisch 490; *Klein Silenn*, *Kleyn Sillen* 1540 OF nr 911 a/3, II, k. 9, IV, k. 8v; *Klein Silen* 1570 Behnisch 590; *Klein Sillen* 1617–18 OF nr 1800, k. 14; *Klein Syllen* 1623–24 OF nr 1806, k. [12]; *Klein Syllen* 1647 OF nr 1820, k. [4]; *Klein Söllen* 1694 OF nr 1835, k. [3]; *Klein Söllen*, K[öniglich] Bauerdorf 1785 Goldb I 176; *Kl. Söllen* 1796–1802 MpSchröt XI; *Klein Söllen* 1821 Rumpf III 116; *Söllen* (*Klein*) 1871 GemGut I 80; *Klein Söllen* 1912 Meyers I 1002; *Klein Soellen* — *Salno Male*, wś 1946 Ley I 8, 196; *Söllen* — *Szylina*, *-y*, *szyliński* 1947 MPol XXV nr 111; *Klein Söllen* — *Szylina Mała*, *-y -ej*, *małoszyliński* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szylina Mała*, *-ny -lej* 1982 WUN III 145. — Pierwotna n. *Siln*, *Sillen* ponowiona z n. pola, jak w przypadku n. wsi *Szylina Wielka* (zob.). W celu odróżnienia od wspomnianej miejscowości od XVI w. dodatkowy człon od niem. *klein* ‘mały’. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szylina Mała*. Lit.: Ger 157; PrzybBalt 293; Krüger, ZGAE II 587–8; Behnisch, Versuch einer Geschichte der Stadt Bartenstein in Ostpreußen, 1836, 490. RP/PS

Szylina Wielka, wś, olszt., gm. Bartoszyce, 6 km na wsch. od Bartoszyce: *Sillen* 1423 Ger 157; *Siellen* (1481)1729 AM XI 270; *Gros Silenn*, *Groß Sillen* 1540 OF nr 911 a/3, II, k. 9v, IV, k. 8v; *Gros Sillen* 1570, *Groß Sillen* 1585 Behnisch 590, 600; *Groß Syllen* 1617–18 OF nr 1800, k. 5v; *Groß Söllen* 1623–24 OF nr 1806, k. [5v]; *Groß Söllen*, *Groß Söllenn* 1647 OF nr 1820, k. [3v, 13]; *Groß Söllen* 1694 OF nr 1835, k. [2v]; *Groß Söllen*, Adel. Dorf 1785 Goldb I 176; *Gr. Söllen* 1796–1802 MpSchröt XI; *Groß Söllen* 1821 Rumpf III 116; *Söllen* (*Gross*) 1871 GemGut I 80; *Gross Söllen* 1912 Meyers I 658; *Gross Soellen*, *Salyn* — *Salno Wielkie*, *Szylina*, wś 1946 Ley I 8, 196; *Söllen* — *Szylina*, *-y*, *szyliński* 1947 MPol XXV nr 111; *Gross Söllen* — *Szylina Wielka*, *-y -kiej*, *wielkoszyliński* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szylina Wielka*, *-ny -kiej* 1982 WUN III 415. — Miejscowość powstała na 30 włókach wydzielonych z pola o n. *Siln*, *Sillen*, nadanych w 1338 r. na prawie chełmińskim synom niejakiego Mucke, por. *damus, conferimus et dona-*

Szyling

mus fidelibus nostris Stanuen et suis fratribus, filiis quondam dilecti nostri Mucken ... triginta mansos in campo *Siln* iure Culmensi libere 1338, tres uncas in campo *Sillen* 1339 PrUr III 134, 178. Formy *Siln*, *Sillen*, *Syllen*, *Söllen* stanowią zniemczone postaci n. pochodzenia bałt., por. prus. *sylo* 'bór; wrzosowisko' Ger 157, por. lit. *šilas*, łot. *sils* 'ts.', lit. *šilià* 'martwy las iglasty na podmokłym gruncie', *šilýnas* 'las iglasty wrzosowisko', *šilinis* 'leśny, borowy' SESmocz 636–7. Od XVI w. dodatkowy człon od niem. *gross* 'wielki' dla odróżnienia od sąsiedniej wsi o równobrzmiącej nazwie (zob. *Szylina Mała*). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szylina Wielka*. Propozycja G. Leydinga (*Salno Wielkie*) opierała się na niepotwierdzonym źródłowo zapisie *Salyn*. Lit.: Ger 157; PrzybBałt 293; Behnisch, Versuch einer Geschichte der Stadt Bartenstein in Ostpreußen, 1836, 489–90. RP/PS

Szyling zob. **Szeląg**

Szyliny, os., dawniej wś, suwał., gm. Gołdap, 4,5 km na pñ.-wsch. od Gołdapi: Cöllmisch Guth *Schillinnen*, *Schillinen* 1719 GStA PK(GHS, Kammeramt Kiauten, Nr 2 Band 1, k. 48, Band 2, k. 29); *Schellinnen*, *Schillinnen* 1728 GStA PK(PT, Amt Kiauten, Nr 1, k. 11, 42); *Schillinnen* 1748 OF nr 4640, s. 198; *Schillinnen* 1781 PMT XII 123; *Schilliñen* 1796–1802 MpSchröt XII; *Schillinnen* 1821 Rumpf III 37; *Schillinnen*, wś 1889 SG X 373; *Schillinnen* 1913 Meyers II 711; *Heidensee* 1938 Ley I 131; *Żyliny* po 1945 PMT XII 13, 123; *Schillinnen* — *Szyliny*, wś 1946 Ley I 131; *Heidensee* — *Szyliny*, -in, *szyliński* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szyliny*, -lin 1982 WUN III 415; *Szyliny* (*Żyliny*) 1990 Mp-10(214.223). — Miejscowość powstała po 1617 r. na 4 włókach na prawie chełmińskim nad jez. w Puszczy Romnickiej, nadanych w tym roku proboszczowi gołdapskiemu Georgowi Buchholtzowi oraz Moritzowi Stoltznerowi (Mignat 503; potwierdzenie przywileju z 1624 r. zob. GStA PK, GHS, Kammeramt Kiauten, Nr 3, k. 66–67). Zapisy *Schillinnen*, *Schellinnen* stanowią niem. adaptacje starszej n. prus. **Sil-īn-ai* (: ap. *sylo* 'bór; wrzosowisko'; szerzej zob. *Szylina Wielka*), zapewne ponowionej z n. ter. Nazwa niem. *Heidensee*, wprowadzona w okresie administracji hitlerowskiej, stanowi kalkę dawnej nazwy (por. niem.

Heide 'dziki, niezamieszkały obszar, pustkowie, wrzosowisko, też rzadki las'). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szyliny*, przejściowo używana była również forma *Żyliny*. Lit.: Biolik, HE VIII 67; Szcześniak, PMT XII 123; PêtVV 387; Mignat, Der Kreis Goldap: ein ostpreussisches Heimatbuch, 1965, 503. RP/PS

Szypie Ruda zob. **Sielpia**

Szylajcie zob. **Szylajnie**

Szylajnie, cz. wsi Oszkinie, dawniej wś, suwał., gm. Puńsk: *Szwyłajny* 1642 WiśnSejn 100; *Szylańce* 1766 SHGPD(AP-Puńsk, ks. śl.); *Szylańce* 1827 Tabella II 228; Uroczys *Szylajnie* 1839 MpKwat VI 3; *Szylajnie* 1889, *Szylajcie*, kol. 1892 SG X 420, XII 106; *Szylajnie*, folw. 1902 Przew II 220; *Szylajnie*, wś 1921 Sk V 87; *Szylajnie*, -ni 1982 WUN III 415; gw. lit. *šilaĩniai*. — Nazwa lit. *Šilaĩniai* od ap. *šilas* 'las' z suf. -ainis, w l. mn. -ainiai. Polonizacja n. jako *Szylańce*, potem *Szylajnie*, efemerycznie też *Szylajcie*, na wzór n. m. występujących na tym terenie typu *Bolcie*, *Kompocie*. Jeśli wiarygodny jest zapis z 1642 r., można odczytać go jako *Szylajny* lub *Szwyłajny* i próbować łączyć z lit. ap. *šveliaĩ* 'przycieś, cztery kłody stanowiące podwaliny drewnianego domu' (: niem. *Schwelle* 'próg, podkład') eSE-Smocz s.v. *šveliaĩ* z niejasnym podwyższeniem artykulacji *e*. W XVIII w. wś opustoszała, nienotowana przez inwentarze starostwa. Lit.: Buch, Onom VII 227; Smoczyński, Roczbiał XIV 360; WiśnSejn 162, 209. IN/MD

***Szylajty**, wś zaginiona, na której gruntach lokowano Gołdap, suwał.: *Silleiten* 1564 PêtVV 123; *Sileiten* 1566 PMT XII 123; Nw wart die shefferey und hoff *Schileiten* wegen der neuen stadt Goltappen 1578 Nostitz 63. — Nazwa niem. *Sileiten* stanowi zapewne substytucję n. lit. **Šilaičiai*, ta od ap. *šilas* 'las', z suf. -ait, lub od n. os. *Šilaitis* (: *Šilas*) Lpvž II 924–5, w l. mn. Forma *Szylajty*, niepoświadczona źródłowo, jest używana w historiografii. Lit.: Szcześniak, PMT XII 123; PêtVV 123, 386; Nostitz, Haushaltungsbuch des Fürstenthums Preussen: 1578, 1893, 63. RP

Szylańce zob. **Szylajnie**

Szylowizna zob. **Szylłowizna**

Szylówka zob. **Szylówka**

Szymaki (1), wś, biał., gm. Kuźnica, 13,5 km na pñ.-wsch. od Sokółki: *Szymaki* XVI/XVII Ja-

sielczuk 15; *Szymaki* 1744 SDV 94; *Szymaki* okolica szlachecka 1784 DekGr 113; Dwór *Szymaki*, Wieś *Szymaki*, Okolice *Szymaki* 1827 Jasielczuk 183; *Szymaki* 1892 SG XII 111; *Szymaki* 1921 Sk V 76; *Szymaki, -ków* 1982 WUN III 415. — Od nazw. rodziny *Szymaków*, właścicieli dworu i majątku, w l. mn. Wieś założona w okresie pomiaru włócznej (trwającej od połowy XVI do 1. połowy XVII w.). Lit.: Jasielczuk, Dzieje klasztoru ojców dominikanów w Klimówce 1682–1832, 2005, 15, 37–8, 158–9, 180. IN

Szymaki (2), wś, ciech., gm. Płońsk, 7 km na pñ. od Płońska: *Schimaky* (1419)1456 MK 3, 103; *Schinaky*, *Simaky* (1421)1456 MK 3, 72–72v; *Schimaki* 1432 Tym 328; Nicolaum de *Schimaki* 1434 Zakr II nr 61; a pariete *Schimakowskyey* (1441)1456 MK 3, 263; *Simaky* 1468 MK 5, 107v; *Symaky* 1476 SHGMz(Ep. 13, 74); *Schymaki* 1498 MK 9, 219; *Simakowo* ... nob. Katherine Simakowska 1512 SHGMz(Ep. 7, 29v); *Schimaky* 1517, 1539 Matr IV/1, nr 6542; *Symaky* 1567 ŹDz XVI 352; *Szymiaki* (!) 1783 MpPerMz; *Szymaki* 1827 Tabella II 228; *Szymaki* 1839 MpKwat III 2; *Szymaki*, folw. 1892 SG XII 111; *Szymaki* 1921 Sk I 121; *Szymaki, -mak* 1982 WUN III 415. — Od n. os. *Szymak* SSNO V 347 (: *Szymon*), w formie pluralnej, efemerycznie (w XVI w.) z suf. *-owo*. Lit.: ZMaz 358. UB

Szymakowice zob. **Szymanowice** (8)

Szymakowo zob. **Szymaki** (2)

Szymald zob. **Szemud**

Szymaniszki, wś, skiern., gm. Brzeziny, 3 km na pñ.-wsch. od Brzeziny: *Budy Szymoniszki*, w *Szymoniszkach*, *Szymoniszki* zwane *Budy* 1831, *Szymoniszki*, w *Szymoniszkach* 1834 ASC(Brzeziny, UMZ-1831, k. 21; 1834, k. 1v); *Budy Szymieniczki* (!) 1839 MpKwat III 4; *Szymoniszki* 1877 Zin II 214; *Szymoniszki* 1892 SG XII 118; *Szymoniszki* 1921 Sk II 8; *Szymoniszki* 1967 SM 1133; *Szymaniszki, -szek, szymański* 1974 UN 40, 14; gw. *šymańiški, -ufl/šymańički, -ek, šymańiški*. — Od n. os. **Szymoniszek* (: *Szymon*), por. nazw. *Szymoniczek, Szymanis, Szymonis* Snazw IX 398, 404, w l. mn. Człon pierwszy n. zestawionej *Budy* od ap. *buda* ‘typ osady leśnej’, w l. mn. Lit.: Safarewicz, JPol LXII 101. KS

Szymanki, wś, olszt., gm. Wielbark, 11 km na pñd. od Szczytna: *Klein Schimanen, Klein Sima-*

nen 1728 OF nr 12119, k. 8v, 14; *Klein Schiemanen*, wś 1785 Goldb I 165; *Kl. Schiemanen* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Kl. Schiemanen* 1820 Wald 232; *Kl. Schiemanen* ok. 1845 MpRey nr Q; *Kl. Schiemanen, Symanki, Symank*, wś ok. 1859 SzcześTeka 117; *Kl. Schiemanen* — *Szymanki* 1879 KętN 217; *Szymany* ... *Male* 1892 SG XII 114; *Klein Schiemanen* 1912 Meyers I 365; *Klein Schiemanen* — *Szymanki, -nek, szymanecki* 1947 MPol XXV nr 111; *Szymanki, -nek* 1982 WUN III 415. — Nazwa niem. *Klein Schiemanen*, z członem dyferencyjnym *Klein* = pol. *Male*, dla odróżnienia n. wsi wsi *Gross Schiemanen*, zob. *Szymany* (5). W formie współczesnej człon *Klein* zastąpiony suf. deminutywnym *-ki* (zob. objaśnienie n. *Grzegórzki*). Lit.: Szczytno. Z dziejów miasta i powiatu, 1962, 155; KętL 495; GórnRWrm 214. RP

Szymanki zob. **Siennica-Szymanki, Szymonki**

Szymankowice zob. **Szymanowice** (1)

Szymankowo (1), wś, elbl., gm. Lichnowy, 8,5 km na wsch. od Tczewa: *Symonsdorff* (1323)1405 PrUr II 296; *Symonsdorff, Symansdorff* (1352)1405 PrUr V 35, 36; *Symonsdorff* ok. 1399 ZHM 24; in villa *Simonsdorff* 1476 Matr I nr 1433; *Simonsdorff* 1510–29 Font XLV 16; vil-*le Simonsdorf* in Insula Maiori 1525 Matr IV/1, nr 4625; in *Simendorf* in Maiori Insula 1539 Matr IV/3, nr 19949; villae *Simonsdorf* 1564 Matr V/1, nr 2913; *Simonsdorpha*, wsi *Simenzdorpha*, z *Schimenzdorphem* 1565 Lumalb 13; *Simonsdorff*, przy wsi *Symonsdorffie* 1570 Lumalb 6, 46; *Simensdorf* 1581 ASK I 120, 46; *Simensdorff* 1582 ŹDz XXIII 90; *Simonsdorpha* ... wsi *Simonsdorpha* 1590, *Symonsdorff* 1636 Font XLVIII 25, 98; *Szymonsdorff* 1649 Font LII 55; *Simonsdorff* 1662, z *Simensdorfu* 1662 ASK I 52, 295v, 313; *Szymonsdorff* 1675 Font LVIII 98; *Simonsdorf, Szymonsdorff* 1711 Font LXII 67, 112; *Szymonsdorff* 1758 Lustracje 13, 226; *Siemonsdorf* 1796–1802 MpSchröt IX; *Simonsdorf* — *Szymon* 1879 KętN 30; *Szymon*, niem. *Simonsdorf* 1892 SG XII 117; *Simonsdorf* (*Szymankowo*) 1931, *Szyman* (*Simonsdorf*) 1937 Mp-100(32-28); *Simonsdorf* — *Szymankowo, -a, szymankowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szymankowo, -wa* 1982 WUN III 415; gw. *šimankowo*. — Dawna n. niem., od n. os. *Simon* i ap. *Dorf* ‘wieś’.

Szymankowo

W XVI–XVII w. adaptacja n. niem. do systemu j. pol. i wprowadzenie odmiany przez przypadki. W XIX w. funkcjonowała pol. forma *Szymon*, a od lat 20. XX w. w użyciu była forma *Szymankowo*, z suf. *-owo*. Ta ostatnia n. została ustalona urzędowo po 1945 r. Lit.: Górniewicz, PMT IV 148; CzNiem 150; Żuławy 94. BCz

Szymankowo (2), os., dawniej wś, pozn., gm. Murowana Goślina, 8,5 km na pñ.-zach. od Murowanej Gośliny: *Szymancowo* 1388 Lek I nr 392; Dobrogostius *Simancowski* 1391 RWlkp I nr 257; *Szymancowo*, *Szmacowo* (!), *Szimanowo* 1403 KZPozn nr 1475, 1510; *Schymancowo* 1422 SHGPn IV 863; *Szymancowo*, *Schimankowo* 1423 RWlkp I nr 1147, 1150; *Schemancowo*, *Schimancowo* 1424 KszPoz 7, 199, 206; *Schymankowo* 1438 KszPoz 14, 24v; *Simankowo* 1477 KsgPoz 9, 89; *Schymankowo* 1508 ASK I 3, 23; *Shymankowo maius et minus* 1515 KsgPoz 15, 44v; *Shymankowo* 1553, *Schimankow* 1563, *Simankowo* 1567, *Szymankowo* 1576 ASK I 5, 169v, 238, 330, 527; *Szimankowo* 1580 ŹDz XII 39; Uchorowo et *Szymunkowo* 1585 KsgPoz 22, 524; *Szymankowo* 1673 ASK I 68, 1194; *Szymankowo* 1783–84 RejKor 793; *Szymankowo*, folw. 1846 KsP 284; *Szymankowo* 1871 GemGut IV 74; *Schimankowo* 1885 GemLex V 61; *Szymankowo*, majątność 1892 SG XII 111; *Szymankowo*, niem. *Schimankowo*, folw. 1921 Sk X 59, 158; *Szymankowo*, *-wa* 1982 WUN III 415; gw. *šymankovo*, *-va*, *šymankoski*. — Od n. os. *Szymanek* SSNO V 350 (: *Szyman*), z suf. *-owo*, wyjątkowo też *-ów*. Efemerycznie *Szemankowo*, z przejściem *-yN-* > *-eN-*, *Szymunkowo*, z wyrównaniem do n. os. w wariantcie *Szymunek* SSNO VII 256. Odnutowane w 1515 r. n. zestawione z członami od łac. przym. *maior* ‘większy’, *minor* ‘mniejszy’ w związku z podziałem wsi. Po 1871 r. urzędowo wprowadzono zmienioną formę *Schimankowo*. Lit.: SHGPn IV 863–5; PPozn 301. PS

Szymankowo Maius zob. **Szymankowo** (2)

Szymankowo Minus zob. **Szymankowo** (2)

Szymankowszczyzna, wś, siedl., gm. Stanisławów, 7 km na pñ. od Mińska Mazowieckiego: Czarna, Wólka Czarnińska, karczma Borek i części *Szymankowszczyzna* 1839 DzUrz(G. Maz. nr 120, 478); *Szymankowszczyzna* 1880 SG I 736; *Szymankowszczyzna*, kol. 1921 Sk I 83; *Szyman-*

kowszczyzna 1952 UW 17; *Szymankowszczyzna*, *-ny* 1982 WUN III 415. — Od nazw. *Szymankowski* RymSEN II 567, z suf. *-izna*. Lit.: Safarewiczowa, *-izna* 50. UB

Szymanków zob. **Szymankowo** (2)

Szymanowice (1), wś, kal., gm. Gizałki, 11 km na pñ.-wsch. od Żerkowa: de *Szymanowicz* 1340 KW IV 21; *Szymanowicze* 1386 Lek II nr 505; *Szymancouicze* 1405 RWlkp II nr 261; de *Szymanowicze* ... na pol *Szymanowicz* (1411) Kal nr 93; *Szymanowycze* 1448 KszKal 10, 40; *Schymanowycze* 1511–23 ŁLB II 24; *Szymianowycze* (!) 1535 ASK I 12, 438; *Simanowicze* 1579 ŹDz XII 127; *Szymanowice* 1618–20 PKal 40; *Szymánowice* 1644 ASAGn 57; *Szymanowice* 1673 ASK I 74, 19; *Szymanowice* 1759 RepGn I 239; *Szymanowice* 1839 MpKwat I 2; *Szymanowice*, folw., wś 1921 Sk II 112; *Szymanowice*, *-wic* 1982 WUN III 415; gw. *šymanovíce*, *-víc*, *šymanovícki*. — Od n. os. *Szyman* (: łac. *Simanus*) SSNO V 347, z suf. *-owice*. Efemerycznie *Szymankowice*, od zdrob. n. os. *Szymanek* SSNO V 350. PS

Szymanowice (2), przys., dawniej wś, legn., gm. Krotoszyce, 6 km na pñ.-zach. od Legnicy: *Schemmelwitz* (1420) K 590; *Schemilwitz* 1447 ZfGS XLIX 221; *Schimmelwitz* 1654–55 EberLieg 129; *Schimmelwitz* 1672 MpDSLig; *Schimmelwitz* 1677 ORust 233; *Schimmelwitz* 1736 MpWielLig; *Schimełwiz* 1789 Presb IV 323; *Schimmelwitz* 1789 Z 189; *Schimmelwitz* 1845 K 590; *Schimmelwitz* — *Szymanowice*, *-ic*, *szymanowicki* 1948 MPol XXVI nr A-78; *Szymanowice*, *-wic* 1982 WUN III 415. — Na podstawie najstarszych niem. zapisów substytucyjnych można rekonstruować postać **Wszemilowice* (lub pochodną od niej formę **Siemilowice* z uproszczeniem grupy nagłosowej), od n. os. *Wszemil* SSNO VI 220, z suf. *-owice*. S. Rospond jako pierwotną n. omawianej miejscowości podawał **Szymanowice*, jednak w przypadku innych miejscowości o zmienionej n. *Schimmelwitz* (zapewne adideacja do niem. *Schimmel* ‘pleśń’; zob. *Wszemilowice*, *Ziemielowice*) rekonstruował postać **Wszemilowice*. Choć brak przekazów źródłowych potwierdzających n. *Szymanowice* w przeszłości, to poglądu Rosponda nie można odrzucić, gdyż istnieją przykłady procesów substytucyjnych, jak w przypadku wsi *Siemianice* (3) (*Siemianicy* > *Symelwiz*,

Schimmelwitz) czy *Szymanowice* (7), które mogły dokonać się także w odniesieniu do n. omawianej miejscowości. Lit.: SNGŚl XIII 160; RospPatrŚl 87, 167; Domański, Szkice Legnickie I 42. PS

Szymanowice (3), przys., dawniej wś, nowosąd., gm. Chełmiec, 4,5 km na wsch. od Nowego Sącza: *Symonowicze*, *Schymunowycze* 1470–80 DB I 404, 405; *Schmanowicze* (!) 1529 LR 43; *Shimanowice* 1536 SHGKr(kartoteka); *Simanowicze* 1538 ASK I 81, 167v; *Szymanowicze* 1564 Lukrak I 170; *Szymanowice* 1581 ŻDz XIV 127; *Szymanowice* 1629 RPobKr 195; villa *Szymanowice* (1676)XVIII RPogMłp 79; *Szymanowice* 1680 Rej 200; *Simanowiz* 1779–83 MpMieg; *Szymonowice* 1794 Ga Ss2; *Szymonowice* 1859 MpChr; *Szymanowice* 1861–64 MpFran; *Szymonowice* 1886 Bigo 194; *Szymanowice*, wólka 1892 SG XII 113; Niskowa (*Szymanowice*) 1921 Sk XII 25; *Szymanowice*, -wic, cz. wsi Niskowa 1964 UN 9, 13; *Szymanowice*, -wic 1982 WUN III 415. — Od n. os. *Szymon*//*Szymun*//*Szyman* SSNO V 347–9, z suf. -owice. Lit.: LKrak 149; PSąd I 117; RymPatr 63. IN

Szymanowice (4), wś, skiern., gm. Zduny, 9 km na płn.-zach. od Łowicza: *Symunowice* 1357 KW III 70; *Schimanowicze* 1511/12 VisitGn 47; *Schymanowice* 1511–23 ŁLB II 505; *Szimanowicze* 1553 ASK I 5, 191; *Szymanowicze* 1576 ŻDz XII 215; *Szymanowice* 1673 ASK I 74, 623v; *Szymanowice* 1783–84 RejKor 82; *Szymanowice* 1793 MpPerŁęcz; *Szymanowice* 1827 Tabella II 228; *Szymanowice* 1839 MpKwat III 4; *Szymanowice* 1892 SG XII 112; *Szymanowice* 1921 Sk I 68; *Szymanowice*, -wic, *szymanowicki* 1973 UN 44, 33; gw. *symanoŭice*, -ŭic, *symanoski*. — Od n. os. *Szymun*//*Szyman*, z suf. -owice. Forma gw. zamazurzona. Lit.: SHGŁęcz II 139. KS

Szymanowice (5), cz. wsi Wietrzychowice, dawniej wś, tarn., gm. Wietrzychowice: de *Simouciz* 1382 Krak nr 1336; *Simunowicze* 1411 SHGSd(TP 34, 354); *Szymunouicze* 1427 Sand nr 1085; *Simonowycze* 1432 SHGSd(TP 20, 213); *Szimonowicze* 1441 SHGSd(Ac of 6, 191); *Szymonowicze* 1450 SHGSd(TP 24, 458); *Schymunowicze* 1460 SHGSd(TP 22, 228); *Symunowicze* 1473 SHGSd(AOV 6566, 171); *Schymonowycze* 1480 SHGSd(TP 21, 507); *Schymnowycze* (!) 1518 MK 20, 294; *Shymvnowicze*, *Shymonowicze*

1529 LR 17, 158; *Simunowycze* 1579 ASK I 9, 679; *Szymonowice* 1673 ASK I 69, 240v; *Szymanowice* (1676)XVIII RPogMłp 349; *Szymonowice* 1794 Ga Ss2; *Szymonowice* 1802 Crusius III/2, 423; *Szymanowice* 1855 Stup 218; *Szymanowice* 1892 SG XII 113; *Szymanowice*, -wic 1964 UN 5, 41; gw. *symanoŭice*, -ŭic. — Początkowo *Szymkowice*, od n. os. *Szymek*, *Szymko* SSNO V 352–3 (: *Szymon*), z suf. -owice. Wtórnie *Szymunowice*, *Szymonowice*; ostatecznie ustaliła się n. *Szymanowice*. Forma gw. zamazurzona. Lit.: OPilz 94–5; RymPatr 64. IN

Szymanowice (6), dziś *Szymanowice Dolne* i *Szymanowice Górne*, dwie wsi, tarnob., gm. Klimontów, ok. 12 km na płn.-zach. od Koprzywnicy: *Symunowicze* 1385 Kkk II 105; *Symunowycze* 1419 ZDM I 429; *Symianouicze* 1424 SHGSd(TP 20, 84); utraque *Szymunowycze*, *Szmunowycze Maior*, *Szmunowicze Minor* 1470–80 DB II 349, 367; *Schymunowicze* 1504, *Szymunowycze* 1506 ASK I 7, 31, 4; *Maior Schymanowycze*, *Schymvnowycze* utraque 1508 ŻDz XV 460, 463; *Shimonowicze*, *Schymvnowycze Maiori*, *Schymvnowycze Minori* 1529 LR 309, 352; *Simonowycze minor*, *Simunowycze maior* 1530, *Symonowicze Minor*, *Simonowicze Maior* 1531 ASK I 10, 188v, 432v; *Szymunowicze maior*, *Szymunowicze minor* 1564 ASK I 51, 724; *Symonowice Maior*, *Symonowice Minor* 1564–65 Lusand 327; *Simunowicze maior*, *Szymunowycze minor* 1578 ŻDz XIV 173; *Symunouice Maior*, *Symunouice Minor* 1629 RPobSd 38; *Szymanowice maior* 1674 ASK I 69, 97v; *Szymanowice minor*, *Szymanowice major* (1676)XVIII RPogMłp 280; *Szymonowice* 1683 ANKrak(ZZG 603, k. 7); *Szymanowice dolne*, *Szymanowice gorne* 1783–84 RejKor 320; *Szymanowice Dolne*, *Gorne* 1791 MpPerSd; *Szymonowice gorne*, *Szymonowice dolne* 1801–04 MpHeld; *Szymanowice dolne*, *Szymanowice górne* 1827 Tabella II 228; *Szymanowice dolne*, *Szymanowice górne* 1839 MpKwat IV 7; *Szymanowice Górne* i *Dolne*, dwie wsi i folw. 1892 SG XII 112–3; *Szymanowice Dolne*, *Szymanowice Górne*, dwie wsi 1921 Sk III 122; *Szymanowice Dolne*, *Szymanowice Górne*, -wic -nych, *szymanowicki* 1970 UN 32, 26, 27; gw. *symanoŭice*, -ŭic, *symanoŭicki*. — Od n. os. *Szymun*//*Szyman*//*Szymon*, z suf.

Szymanowice

-owice. Już w XV w. wyodrębniły się dwa obiekty, stąd n. z członami dyferencyjnymi od przym. łac. *maior* 'większy', *minor* 'mniejszy', później pol. *dolny*, *górny*. Forma gw. zmaszurzona. Lit.: KSand 200; RymPatr 63. IN

Szymanowice (7), os. notowana do 1967 r., dawniej wś, wroc., gm. Domaniów, 8 km na pld.-zach. od Oławy: *Siman de Simanouiz* 1285 SUR V 385; *Simanouiz* 1299 SUR VI 313; *Symonowicz* 1323 Reg nr 4292; *Schimonowicz* 1354 CdSil IX 22; *Schemilwicz* (1393) K 590; [*Schimmelei*] 1597 Stillfried-Alcantara 496; [*Schimmelei*] 1696 APWroc(82/561/0/9/1490); Jacobin, Kuratschky, *Schimeley* und Drämbling 1705 Lünig 226; *Schimmeley* 1736 MpWielBreg; *Schimmeley* 1783 Z I 67; *Schimmeley*, *Szymanowicz* 1830 Kn 676; *Schimmelei*, *Szymanowice* 1845 K 590; *Schimmeley*, kol. 1913 Meyers II 712; *Schimmeley* — *Szymanowice*, -ic, *szymanowicki* 1950 MPol nr 52, poz. 588; *Szymanowice* 1967 SM 1132. — Pierwotnie *Szymanowice*, później *Szymonowice*, od n. os. *Szyman*, *Szymon* SSNO V 347, 348 (wariantów im. założyciela, por. zapis z 1285 r.), z suf. -owice. Nazwę zmieniono jako *Schemilwitz*, następnie *Schimmelei*; o sposobach substytucji niem. por. *Szymanowice* (2). Niewykluczone, że ustabilizowanie się n. niem. *Schimmelei* było wsparte adideacją do ap. *Schuhmühl(e)* 'młyn szewski', który był podstawą identycznej n. m. *Schimmelei* (dziś Jasłówek, os., wałb., gm. Ziębice), por. *agri magistris sutorum* 1316, *molendinum sutoris* 1334, *schumuel* XIV–XV (Heyne I 951; Grüger, Heinrichau: Geschichte eines schlesischen Zisterzienserklosters 1227–1977, 1978, 110, 133). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymanowice*. Lit.: SNGŚI XIII 161; RospPatrŚI 87; Lünig, Collectio Nova..., I, 1730, 226; Stillfried-Alcantara, Geschichtliche Nachrichten vom Geschlechte Stillfried von Rattonitz, 1870, 496. PS

Szymanowice (8), wś, wroc., gm. Kostomłoty, 7 km na pfn.-zach. od Kątów Wrocławskich: *villa Arnoldi et fratrum suorum* (1298)1318 SUR VI 267; villani ... villarum Semydrozicz, Alberti villa, Stephani villa et *Symoni villa* (1301)1329 Dyhrenfurt 10; *villa Symonis* 1312 Reg nr 3259; *villa Arnoldi et fratrum suorum Symonis et Petri* 1329, in *Symonowicz* 1330, *Symacouicz* 1337, *Symeanowicz* 1338 Reg nr 4858c, 4942, 6002,

6109; *Symmachin* 1345, Jeschko de *Symonowicz et Hanco de Fonte* 1353 LandB 126; *Schemmachin* 1390 SNGŚI XIII 160; *Schimmachin* 1396 LandB 126; *Semachin* 1425 Sob VIII 255; *Schimmachin* 1489 SNGŚI XIII 160; *Schimbach* 1508, *Schonbach* 1559 LandB 126; *Schonpach* 1570 SNGŚI XIII 160; *Schimbach* 1666/67 J I 427; *Schönbach* 1743 SNGŚI XIII 160; *Schoenbach* 1795 Z XII 86; *Schönbach* 1845 K 602; *Schönbach* — *Szymanowice* 1945 BiulZO I 41; *Schönbach* — *Szymanowice*, -ic, *szymanowicki* 1948 MPol XXV nr 14; *Szymanowice*, -wic 1982 WUN III 415. — Pierwotnie wś należała do trzech braci: *Arnolda*, *Szymona* i *Piotra*, stąd początkowe opisowe n. łac. *villa Symonis, villa Arnoldi, villa Arnoldi et fratrum suorum Symonis et Petro* 'wieś Szymona', 'wieś Arnolda', 'wieś Arnolda i jego braci Szymona i Piotra'. Od 1330 r. notowane formy z suf. -ice: *Szymonowice*, *Szymakowice*, *Szymanowice*, od im. *Szymon* i wariantów: *Szyman*, *Szymak* SSNO V 347–8. Późniejsze zapisy n. *Schimmachin*, *Schemmachin*, *Semachin* należy traktować jako niem. formy substytucyjne. Dalszy rozwój w niem. *Schimbach*, *Schönbach* z członem strukturalnym -bach (: *Bach* 'potok, strumień') i adideacją do przym. *schön* 'piękny'. W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymanowice*. Lit.: SNGŚI XIII 160; Dyhrenfurth, Ein schlesisches Dorf und Rittergut..., 1906, 10. PS

Szymanowice zob. **Szymanowice Duże**, **Szymanowo** (2), **Szymanów** (5)

Szymanowice Dolne zob. **Szymanowice** (6)

Szymanowice Duże, wś, siedl., gm. Sobienie-Jeziory, 12 km na pld.-wsch. od Góry Kalwarii: *Smonuici* 1297 KMaz II 96; *Smonowici* 1350, *Smonouicze* (1353) KMaz II 314, 340; *Smonywycze Episcopi* 1540, *Smonywycze episcopi* 1541, *Smonieucze episcopi* 1564, *Smonieucze Episcopi spiritualis* 1569, De villa *Smonieucze Spiritualis* 1573 ASK I 46, 56v, 92, 181, 274; *Smonieucze episcopi* 1576, *Smonywycze Episcopi* 1577, *Smonieucze episcopi* 1588 ASK I 46, 30v, 364v, 424; Sobienie et *Smoniewice* 1662, *Szymanowicze* 1674, *Szymonowice Episcopi* 1674 ASK I 72, 688v, 715v, 737; *Szymanowice* 1783 MpPerMz; *Szymoniewice* 1783–84 RejKor 717; *Szymanowice siedzowskie* 1827 Tabella II 229; *Szymoniewice* 1839 MpKwat IV 4; *Szymoniewi-*

ce, mylnie *Szymanowice Biskupie* i *Szymanowice Szlacheckie* al. *Duże* i *Małe* 1892 SG XII 118; *Szymoniewiczze Duże* 1921 Sk IV 23; *Szymanowice Duże* 1952 UW 8; *Szymanowice Duże, -wic-zych, szymanowicki* 1966 UN 135, 16. — Pierwsze zapisy należy odczytywać jako *Szmoniewicy, Szmoniwicy*, od n. os. *Szmonia* RymSEN II 543 (: *szmania* ‘mańkut’), z suf. *-ewicy//owicy*, później *-ewice//owice*. W XVI–XVII w. *Szmoniewice Episcopi (Biskupie)*; wś była własnością kościelną. Później *Szmonowice*, od XVIII w. *Szymanowice* — formy powstały wskutek adideacji do n. os. *Szymon//Szyman*. W XIX w. występuje n. zestawiona *Szymanowice Siedzowskie* (por. n. m. *Siedzów*), współcześnie natomiast *Szymanowice Duże*, w odróżnieniu od *Szymanowic Małych* (zob.). Lit.: *Taszycki*PatrMz 64. UB

Szymanowice Górne zob. **Szymanowice** (6)

Szymanowice Maior zob. **Szymanowice** (6)

Szymanowice Małe, wś, siedl., gm. Sobienie-Jeziory, 13 km na pld.-wsch. od Góry Kalwarii: *Smonyowce* 1430 MkM II nr 234; *venditionis portionis in Schmonyevicze ... ad supplicationem Hieronimi Zauischa e libris ducum Masoviae extraduntur* 1458, 1539 Matr IV/1, nr 6352; *Szmonyevicze* 1470, *Smonyevicze* 1482 MK 5, 147, 203; *Smonyewo* 1523 MK 32, 203v; *Smonyewycze* 1540, *Smonyevycze* jeronimi et vylczky 1541, *Smonievicze* 1564, *Smoniewicze* nob. possess. 1569, *De villa Smonievicze Nobili* 1573 ASK I 46, 56v, 92, 181, 273v, 318; *Smoniewicze Zawisow* 1576, *Smonyowycze Wylszkych* 1577, *Smoniewicze zawisow* 1588 ASK I 46, 30v, 364v, 424; *Szmoniewice* 1662, *Symoniewicze Kamienskich ... Symoniewicze* 1674, *Szymonowice* 1674 ASK I 72, 686, 716–716v, 737; *Szymanowice* 1783 MpPerMz; *Szymoniewice* 1783–84 RejKor 717; *Szymanowice sobieńskie* 1827 Tabella II 229; *Szymoniewice*, mylnie *Szymanowice Biskupie* i *Szymanowice Szlacheckie* al. *Duże* i *Małe* 1892 SG XII 118; *Szymoniewiczze Małe* 1921 Sk IV 23; *Szymanowice Małe* 1952 UW 8; *Szymanowice Małe, -wic-nych, szymanowicki* 1966 UN 135, 16. — O n. *Szmoniwicel//Szmoniewice* zob. *Szymanowice Duże*, okresowo pojawia się forma *Szmoniewo*, z wymianą suf. *-ewice* na *-ewo*. W XVI w. n. zestawione: *Szmoniewice Zawiszów, Szmoniewice Wilskich*; człony drugie od n. os.

Zawisza (por. zapis z 1458 r.) i *Wilski* (por. n. m. *Wilga*). W XVII w. *Szymanowice Kamienskich* (por. n. os. *Kamiński*), w XIX *Szymanowice Sobieńskie* (por. n. m. *Sobienie*), też *Szymanowice Szlacheckie* (w odróżnieniu od *Biskupich*) albo *Małe*. Utrwaliła się n. *Szymanowice Małe*. UB

Szymanowice Siedzowskie zob. **Szymanowice Duże**

Szymanowice Sobieńskie zob. **Szymanowice Małe**

Szymanowice Szlacheckie zob. **Szymanowice Małe**

Szymanowicy zob. **Szymanowo** (4)

Szymanowiczcy zob. **Simuny**

Szymanowo (1), wś, bial., gm. Łomazy, 17 km na pld.-wsch. od Białej Podlaskiej: *Szymonin* 1914 KdwR(Łomazy); *Szymanowo-Łomazy* 1938 Mp-100(41-36); *Szymanowo*, wś 1952 UW 132; *Szymanowo, -wa, szymanowski* 1966 UN 105, 27. — Początkowo *Szymonin*, od im. *Szymon*, z suf. *-in*. Później n. zestawiona *Szymanowo-Łomazy*; człon pierwszy od im. *Szyman* (będącego wariantem im. *Szymon*), z suf. *-owo*, człon drugi od n. pobliskiej wsi *Łomazy*; następnie *Szymanowo* (z elipsą członu drugiego). IN

Szymanowo (2), wś, leszcz., gm. Rawicz, 2 km na wsch. od Rawicza: *agrum versus Szymonowo et Slup ... borram ibidem versus Szimano-wo et Slup* (1407)1580 KW VII 371; *de Szymonowo, czu Symonawo (!)* 1412 SBP 76; *Szymonowo* 1415 RWlkp III nr 566; *Schymanowo* 1427, *Schymunowo* 1429 SHGPn IV 866; *Simonowo* 1444 KsgPoz 2, 337; *Schimvnowo* 1445 SHGPn IV 866; *villa Szymunowo* 1487, in *Szymanowycze* 1490 KsgPoz 10, 67, 125v; *Simonow, Sunynowo (!)* 1497 Ku nr 152, 181; in *Schymunowo* 1498 Bob nr 592; *Schimvnowo* 1505 KsgPoz 13, 34; *Szymvnowo* 1510 ASK I 4, 170; *Schymanowo* 1510 NKs 122; *Schymvnowo* 1522 KsgPoz 15, 481; *Szymonow* 1523 MK 37, 414; *Szymvnowo* 1563, *Szymonowo* 1566 ASK I 4, 170, 262v; *Szymonowo* 1576 ASK I 5, 609v; *Simunowo* 1580, *Simunowo* 1581 ASK I 6, 249v, 507; *Szymanowo* 1600 KsgPoz 26, 710v; *Szymanowo* 1611 KsgPoz 30, 947v; *Schymunowo* 1619 PPozn(Tab 2, 100); *Szymanowo* 1634 KsgPoz 41, 148; *Szymanowo* 1673 ASK I 68, 1231; *Simnove (!)* 1739 MpWielOels; *Szymanowo* 1775 PPozn(Tab 7,

Szymanowo

12); *Siemonowo* (!) 1791 MpPerPn; *Szymanowo* 1798 HstB I 598; *Szymanowo* 1846 KsP 228; *Szymanowo* 1892 SG XII 113; die Namen der Gutsbezirke ... *Szymanowo* ... in *Friedrichsweiler* umgeändert werden 1906 AmtPosen 144; *Szymanowo*, niem. *Friedrichsweiler* 1921 Sk X 80, 169; *Szymanowo*, -wa 1982 WUN III 415; gw. *šymanovo*, -va, *šymanoski*. — Od n. os. *Szyman*, *Szymon*, *Szymun* SSNO V 347–9, z suf. -owo, wyjątkowo też -ów i -owice. W 1906 r. wprowadzono urzędowo n. niem. *Friedrichsweiler*; po 1918 r. przywrócono n. *Szymanowo*. Lit.: SHGPn IV 866–9; PPozn 301. PS

Szymanowo (2a), wś zaginiona, leżała w pobliżu Nuru, łomż.: *Schimawo* (!), in villa ducali *Symanowo* prope a Nur 1425 MkM I nr 197. Lit.: ZMaz 358. UB

Szymanowo (3), wś, olszt., gm. Sorkwity, 13 km na płn.-zach. od Mragowa: Maciej Kleck von *Simanofka* 1655, Stephan Kleck z *Simanofky* 1659 ASC (Szestno-ew., U-1649–1715, k. 9, 39v); *Siemanowen* 1718 GStA PK (GHS, Amt Seehesten, Nr 1, s. 347); *Schimanowen* 1724 OF nr 10522, k. [18v]; *Schimanowen* 1755 MpEnd; *Siemanowen* 1785 Goldb III 150; *Siemanowen* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Siemanowen* 1836 MpReyPr (Sensburg); *Siemanowen*, *Symanowka*, -i, wś ok. 1859 SzczęśTeka 36; *Siemanowen* — *Szymanowo* 1879 KętN 181; *Szymanowo* — *Altensiedel* 1938 Choj 131; *Altensiedel* — *Szymanowo*, -wa, *szymanowski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szymanowo*, -wa 1982 WUN III 415; gw. *šimanufka*//*šimano-ven*. — Miejscowość założona w latach 1577–84; n. od im. lokatora wsi *Szymana*, z suf. -owo, -ówka. W zapisach niem. wahania w oddaniu głoski *š* jako *sch*, *s*. W 1938 r. urzędowa zmiana n. na niem. *Altensiedel*. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymanowo*. Lit.: Mragowo. Z dziejów miasta i powiatu, 1975, 199. RP

Szymanowo (4), wś, pozn., gm. Śrem, 5 km na płn.-zach. od Śremu: in *Symanovich* 1250 KW I 251; Hinc est quod ego Simon castellanus Gneznensis ... viris religiosus et honestis Domus Miechoviensis hereditatem que *Burkowe* quondam vocabatur, nunc autem *Simonowe*, cum omnibus proventibus et attinentiis que de predicta villa michi consueverunt provenire, iure hereditario quiete ac pacifice in perpetuum possidendam

(1253)XVIII, in hereditate Cruciferorum que dicitur *Simanovici* 1273 KW I 284, 397; *Symanovo* (1309)XV KW II 274; *Symanowo* 1415 RWlkp III nr 566; *Schymanowo* 1423(1488–92) NKs 28; *Schymanowo* 1428 SHGPn IV 865; *Schymanow*, *Schymanowo* 1510 NKs 28, 105; *Szymanowo* 1530 ASK I 3, 132v; *Szymanowo* 1563 ASK I 4, 193; *Simanowo* 1580 ASK I 6, 292v; *Szymanowo* 1673 ASK I 68, 1244; *Szymanowo* 1783–84 RejKor 823; *Szymanowo* 1892 SG XII 113; *Szymanowo* 1921 Sk X 99; *Szymanowo*, -wa 1982 WUN III 415; gw. *šymanovo*, -va, *šymanoski*. — W świetle przekazu z 1253 r. miejscowość pierwotnie nosiła n. *Burkowe*, od n. os. *Burek* SSNO I 282 (: *bury*), z suf. -owe (o ile nie jest to substytucyjny zapis dla formy z suf. -owo). Późniejsze n. *Szymanowicy*, *Szymonowe*, *Szymanowo*, z suf. -owicy, -owel/-owo (efemerycznie też -ów), od im. *Szymon*//*Szyman* SSNO V 347, 348, odnoszące się do właściciela wsi, kasztelana gnieźnieńskiego, który ofiarował ją bożogrobcom miechowskim (zob. zapis z 1253 r.). Lit.: SHGPn IV 865–6; PPozn 301. PS

Szymanowo zob. **Czymanowo**, **Szymanów** (1, 5)

Szymanowo-Lomazy zob. **Szymanowo** (1)

Szymanowo Pole, os. zaginiona, leżała między Wrocławiem a Oławą: Item in *Grobicza* sive alio nomine *Schymanowopole*, quando alii colunt quam dominus ville ok. 1300 CdSil XIV 42. — Nazwa *Grobica* od ap. stp. *grobica* ‘grobla, nasyp wzdłuż rzeki lub w poprzek stawu, wał, tama, jaz’ Sstp II 489–90, z suf. -ica. Oboczna n. *Szymanowo Pole*, od n. os. *Szyman* SSNO V 347 i ap. *pole*. H. Markgraf i J. W. Schulte (CdSil XIX 42, 203) identyfikowali cytowany zapis z nieistniejącą dziś miejscowością *Szymanowice* (7). Natomiast K. Eistert początkowo twierdził, że odnosi się on do wsi *Sulimów* (2) (ZfGS LXXII 348), później jednak opowiadał się za identyfikacją z wsią *Groblice* (ZfGS LXXVI 37). J. Domański dwie pierwsze identyfikacje uważa za niepewne, o trzeciej — z *Groblicami* — nie wspomina, jednak również ona nie jest pewna. Wszystkie zapisy dla *Groblic* (od najstarszego z 1337 r.) konsekwentnie oddają *l* w podstawie, którego w cytowanym zapisie brak, choć nie jest to argument całkowicie wykluczający taką

identyfikację — istniała bowiem oboczność stp. *grobia* : *grobła*, zatem możliwa była epenteza *l* w późniejszych zapisach. Lit.: DomWr 125; Domański, Sob XV 155. PS

Szymanów (1), wś, kal., gm. Koźmin Wielkopolski, 5 km na pñ. od Koźmina Wielkopolskiego: *Szymanow*, villa *Szymanow* 1865 AP-Pozn(53/3541/0/6/40, k. 7–8); *Szymanowo* 1885 GemLex V 141; *Szymanowo*, folw. do Obry 1892 SG XII 113; *Szymanowo*, Vw. 1913 Meyers II 922; *Szymanów* (folw.) zamiast *Szymanowo* 1920 DzUrz(W. Pozn. nr 22, poz. 429); *Szymanów*, niem. *Szymanowo*, folw. 1921 Sk X 39, 158; *Szymanów*, os. 1967 SM 1132; *Szymanów*, -nowa 1982 WUN III 415. — Od n. os. *Szyman* SSNO V 347 (: *Szymon*), z suf. -ów, -owo. W 1920 r. ustalono urzędowo n. *Szymanów*. PS

Szymanów (2), wś, piotr., gm. Ujazd, 12 km na pñ.-zach. od Tomaszowa Mazowieckiego: *Шимановъ* 1866 GPKP III 5; *Szymanów* 1877 Zin II 214; *Szymanów* 1892 SG XII 112; *Szymanów* 1921 Sk II 5; *Szymanów*, -nowa, *szymanowski* 1974 UN 40, 47. KS

Szymanów (3), wś, rad., gm. Jasieniec, 11 km na pñ.-wsch. od Grójca: *Szymanów* 1917 OVWar II 166; *Szymanów*, kol. 1921 Sk I 40; *Szymanów* 1952 UW 12; *Szymanów*, -nowa, *szymanowski* 1971 UN 127, 17. UB

Szymanów (4), wś, rad., gm. Lipsko, 4,5 km na pñ.-zach. od Lipska: *Szymanów* 1827 Tabella II 228; *Szymanów* 1877 Zin II 214; *Szymanów* 1892 SG XII 112; *Szymanów* 1921 Sk III 21; *Szymanów*, -nowa, *szymanowski* 1966 UN 26, 18. Lit.: KopRad 339. IN

Szymanów (5), wś, skiern., gm. Teresin, 12 km na pñ.-wsch. od Sochaczewa: in villa ... ducali *Szymanow* (1425)1617 Sng II 141; *Schimanowo* 1434 MK 335, 5v; *Szymanow* 1435 Sng II 152; *Schymanowicze*, *Schymanow* 1444 AGZ XIV nr 1221, 1263; *Schymanow* 1498 Matr II nr 1310; *Szymanow* 1502 Matr I nr 75; *Schimanow*, *Schymanowo* 1510 RSW nr 878; *Szymanow* 1530 ASK I 62, 496; *Schimonow* 1530 Matr IV/l, nr 5587; *Schymanowo* 1534 ASK I 48, 182v; *Schymanow* 1551, *Szymanoff* 1567, *Szymanow* 1573, *Simanow* 1582 ASK I 48, 257, 454, 516v, 518, 541v; *Szymanow* 1591 MK 136, 307; *Simanow* 1602 Luraw 24; z ... *Szymanowem* 1661 Lu-

raw 152; *Szymanow* 1662 ASK I 70, 1014; z ... *Szymanowem* 1789 Luraw 92; *Szymanow* 1792 MpPerRw; *Szymanow* 1827 Tabella II 228; *Szymanów*, wś i folw., *Szymanów Poduchowny*, wś 1892 SG XII 111–2; *Szymanów* 1921 Sk I 185; *Szymanów*, -nowa 1982 WUN III 416. — Od n. os. *Szyman*, *Szymon*, z suf. -ów, -owo, efemerycznie -owice. Okresowo także *Szymanów Poduchowny*; człon dyferencyjny od przym. *poduchowny* ‘dawniej należący do duchowieństwa’. Lit.: WójcikRaw 159. UB

Szymanów (6), wś, wałb., gm. Dobromierz, 6,5 km na pñ.-zach. od Świebodzic: De *Symonis villa* (1335)1597 MPL I 372; *Semansdorff* (1385) K 638; *Simonstorf* 1399 ZfGS XXXIII 399; *Semansdorff* 1452, *Semansdorf* 1454 CdSil XXXV 94, 96; *Semanßdorff* 1498 UGB nr 699; *Simbsdorf* 1666/67 J I 365; pagus *Simsdorff* 1677, *Simbsdorf* 1687 J IV 198, 221; *Simsdorf* 1736 MpWielJav; *Simsdorff* 1743 SNGŚI XIII 161; *Simbsdorf* 1785 Z V 120; *Simsdorf*, zuweilen *Simbsdorf* 1845 K 638; *Simsdorf* 1889 SG X 615; *Simsdorf* — *Szymanów*, -owa, *szymanowski* 1947 MPol XXVI nr 37; *Szymanów*, -nowa 1982 WUN III 416. — Pierwszy zapis łac. *Symonis Villa* stanowi zapewne formę kancelaryjną pol. **Szymonowice*//*Szymanowice*, od n. os. *Szymon*//*Szyman* SSNO V 347, 348, z suf. -ice, substytuowanym w niem. n. *Semansdorf*, *Simonsdorf* przez element -dorf (: *Dorf* ‘wieś’). Późniejsza forma niem. *Simsdorf* z regularnym skróceniem podstawy, por. *Gostomia* (1), *Szymanów* (9, 10), też *Simbsdorf* ze wstawnym *b* (zob. *Szamotuły*). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymanów*. Lit.: SNGŚI XIII 161. PS

Szymanów (7), wś, warsz., gm. Góra Kalwaria, 6,5 km na pñ.-wsch. od Piaseczna: *Шимановъ* 1866 GPKP I 8; *Szymanów* 1877 Zin II 214; *Szymanów Nowy* 1884, 1892 SG V 775, XII 112; *Szymanów* 1921 Sk I 41; *Szymanów*, -nowa, *szymanowski* 1971 UN 136, 13. — Zapewne od nazw. *Szymanowski*, z suf. -ów i derywacją dezyntegralną. *Szymanowscy* byli właścicielami dóbr Łubna, z których wydzielono *Szymanów*. Efemerycznie *Szymanów Nowy*; człon dyferencyjny od przym. *nowy*. UB

Szymanów (8), wś, wroc., gm. Kąty Wrocławskie, 5 km na pñ.-zach. od Kątów Wrocławskich:

Szymanów

villam *Semscice* dictam circa Stroz situatam ... predictam hereditatem *Semscice* 1274 SUr IV 173; allodium in *Semsciz* 1314 Tzschoppe 492; *Symacovicz* 1329 Reg nr 4861a; *Symeonowicz* 1337 Reg nr 5819 (tu?); ville *Semstitz* iuxta Stroz XV SUr IV 173 [nadpis na dok. z 1274 r.]; *Semschütz* 1736 MpWielWrat; *Simschütz* 1795 Z XII 87; Vw. *Simschütz* 1829 MpRey nr 151; *Simschütz* 1845 K 142; *Simschütz* 1934 SOV 291; Siedl. *Simschütz* 1936 MpMbl(4966); *Simschütz* 1941 SOV 353; *Szymanów, -nowa* 1982 WUN III 416. — Pierwotnie zapewne *Siemczyce*, od n. os. **Siemza* (: *Siemi*- < stp. *siemia* ‘rodzina’, por. n. os. *Siemasz*, *Siemiech*, *Siemisz* i inne SEMot I 266–7), z suf. *-ice*. Nazwę zmieniono jako *Simschütz*. Zapis z 1329 r. oddaje postać *Si(e)makowice*, z suf. *-owice*, por. n. os. *Si(e)mak* (: *Siemi*-) SSNO V 55, lub *Szymakowice*, por. n. os. *Szymak* (: *Szymon*) SSNO V 354. Identyfikacja zapisu z 1337 r. nie jest pewna, wskazuje on na n. **Si(e)mianowice*, por. n. os. *Siemian* SSNO V 57, lub **Szymanowice*, por. n. os. *Szyman* SSNO V 347. Po splonięciu folw. w 1820 r. rozpoczęto jego odbudowę, jednak miejscowość ponownie zasiedlono dopiero na przełomie lat 20. i 30. XX w., stąd brak zapisów w źródłach historycznych od 1845 do 1934 r. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymanów*. Lit.: SNGŚI XIII 161; Grygiel, Gmina Kąty Wrocławskie. Przewodnik po historii i zabytkach, 2012, 135. PS

Szymanów (9), wś, wroc., gm. Malczyce, 9 km na pld.-zach. od Środy Śląskiej: *Semansdorff* 1391 K 638; *Simbsdorff* 1666 J I 320; *Simd[orf]* ok. 1672 MpDSLig; *Simbsdorf* 1706 CdSil XXXIV 43; *Simbsdorf* 1736 MpWielLig; *Simsdorf* 1789 Z VIII 192; *Simsdorf* 1845 K 638; *Simsdorf*—*Szymanów* 1945 BiulZO I 41; *Simsdorf*—*Szymanów, -owa, szymanowski* 1948 MPol XXV nr 14; *Szymanów, -nowa* 1982 WUN III 416. — O pochodzeniu i rozwoju n. zob. *Szymanów* (6). W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymanów*. Lit.: SNGŚI XIII 161. PS

Szymanów (10), wś, wroc., gm. Wisznia Mała, 9 km na pln. od Wrocławia: *abbas sancti Vincentii ordinis Premonstratensis ... contuierunt ... domino Symoni Gallico et omnibus suis legitimis heredibus totam partem eorum in villa Iacscowici Polonice nominata ... inter Schirnschits et*

fluvium ... Widauam sitam 1272 SUr IV 136; *Iohannes Symonis ... in villa Simonis sive Wydauia nuncupata iacente inter Cyncicz et Prac* (1295)XIII–XIV SUr VI 366, fals.; in *Widauia villa* (1298)XVII SUr VI 274; *Ioannes Simonis ... dominus villae de Widauia sive villa Simonis dictae inter Prac et Cyncicz in publica strata sitae ... in ipsa villa super fluvium Widauiam* (1298)XVII SUr VI 368; *Semannsdorff* 1322 GrMark II 11; *pons in Symansdorf* 1337 Korn 138; *de villa Simansdorf* 1338 Sinapius I 440; *von Sunlisdorf (!)* 1453 AKČ VI 44; *an dem dorff Simsdorf* 1492 Hae 176; *Symsdorff* 1530, *Simsdorf ... Simsdorff* 1539, *Simsdorff* ok. 1550 ZfGS XXI 345, 351; *Simsdorf* 1644 MpDSBres; *Simbsdorff* 1651 J I 179; *Simbsdorff* 1739 MpWielOels; *Simsdorff* 1743 SNGŚI XIII 161; *Seinsdorf (!)* 1785 Z IV 389; *Seinsdorf (!) (Simbsdorf)* 1803 WBeschr VII 72; *Simsdorf* 1821 Rumpf III 106; *Simsdorf* 1845 K 638; *Simsdorf* 1913 Meyers II 816; *Simsdorf* — *Szymonów* 1945 BiulZO I 45; *Simsdorf* — *Szymanów, -owa, szymanowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szymanów, -nowa* 1982 WUN III 416. — Najstarszy zapis *Iacscowici* w niektórych opracowaniach (np. Fiskies i Nowakowski, Między Widawą a Dobrą..., 2011, 42) jest błędnie przypisywany wsi *Jeszkowice* (zapewne przez mylną identyfikację n. *Schirnschits* z dok. z 1272 r. z położoną obok Czernicą, podczas gdy chodzi o sąsiadujące z Szymanowem Kryniczno). Z kolei SNGŚI jako najstarszy podaje zapis *Semscice* (poprawnie *Semscice*) z 1274 r., który odnosi się do wsi *Szymanów* (8). Forma *Iacscowici* oddaje zapewne n. *Jaszkwicy*, od n. os. *Jaszek*, *Jaszko* (: *Jan*) SEMot II 61, z suf. *-owicy* (mniej prawdopodobna lekcja *Jakszowicy*, od n. os. *Jaks(z)*, *Jaks(z)o* (: *Jakub*) SEMot II 58). Być może miała ona związek z Janem (por. *Iohannes Simonis* 1295, 1298), który wg W. Haeuslera przed 1295 r. otrzymał omawianą miejscowość od swojego ojca *Szymona Gallicusa*, por. zapis z 1272 r. (HaeG 435). Od im. *Szymona Gallicusa* (oraz jego wariantu *Szyman*) pochodzi późniejsza n. łac. *villa Simonis*, niem. *Simansdorf*, wtórnie *Simsdorf*, w XVII–XIX w. też *Simbsdorf* (por. *Szymanów* (6); o wstawnym *b* zob. *Szamotoły*). Oboczna n. *Widawa* ponowiona z n. rz., nad którą leży wieś, por. iuxta *Vidav* 1155, *Vi-*

daue 1175, *Vidawa* 1204 SUr I 21, 244, 68. Warto wspomnieć, że n. rz. Widawy określano również inne miejscowości w tej okolicy, por. tres villas super aquam Vidauam, que *Vidaue* nuncupatur ... item aliam villam, que *Vidaaua* dicitur, super eadem aqua positam (1245 SUr II 172); zapis odnosi się do sąsiednich wsi *Biskupice Widawskie*, *Krzyżanowice* (5), *Polanowice* (4) i *Widawa* (SUr II 346, Bre 8). W 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymonów*, którą w 1946 r. zastąpiono n. *Szymanów*. Lit.: SNGŚI XIII 161; Weinhold, ZfGS XXI 289. PS

Szymanów zob. **Szymanowo** (4), **Szymany** (5)

Szymanów Nowy zob. **Szymanów** (7)

Szymanów Poduchowny zob. **Szymanów** (5)

Szymanówek (1), wś, ostroł., gm. Thuszcz, 4 km na pñ.-wsch. od Thuszcza: *Szymanówek Wysoki* 1937 Mp-100(39-33); *Szymanówek* 1960 Mp-25(Wołomin); *Szymanówek*, wś 1967 SM 1133; *Szymanówek*, -wka, cz. Mokrej Wsi 1982 WUN III 416; *Szymanówek*, -wka, *szymanówceki* 2023 DzU poz. 2799. — Od nazw. *Szyman RymSEN* II 568, z suf. -ówek, także z członem *Wysoki*. Niewykluczony też związek z nazw. *Szymaniak*, *Szymanik*, *Szymański* o wysokiej frekwencji w tej okolicy. UB

Szymanówek (2), wś, warsz., gm. Leszno, 10 km na pñ.-zach. od Błonia: *Szymanówek*, na *Szymanowku* 1835 APWarsz(73/71/0/-/18, k. 9v); *Szymanówek* 1877 Zin II 214; *Szymanówek* 1892 SG XII 112; *Szymanówek* 1952 UW 30; *Szymanówek*, -wka 1982 WUN III 416. UB

Szymanówek zob. **Szymanówka** (1)

Szymanówka (1), wś, płoc., gm. Oporów, 8 km na wsch. od Kutna: *Шиманувець*, изъ *Шиманувека* 1903 ASC(Kaszewy, UMZ-1903, k. 22v); *Szymanówka* 1906 CatVar 67; *Szymanówek*, въ деревни *Шимановець* 1909 ASC(Kaszewy, UMZ-1909, k. 9v); *Шымановка*, изъ *Шымановки* 1912 ASC(Kaszewy, UMZ-1912, k. 2v); *Szymanowka*, w *Szymanowce* 1916 ASC(Kaszewy, UMZ-1916, k. 1); *Szymanówka* 1917 OVWar II 166; *Szymanówka* 1921 Sk I 57; *Szymanówka*, -ki, *szymanówecki* 1972 UN 41, 42. — Od nazw. *Szymański* z dezintegracją podstawy, pierwotnie z suf. -ówek, później -ówka. Nazwisko poświadczane w sąsiedniej wsi Szczyt na przełomie XIX i XX w. KS

Szymanówka (2), wś, tarnob., gm. Ożarów, 4,5 km na wsch. od Ożarowa: *Szymonuwka* W. H. 1801–04 MpHeld; *Szymonowska* ... ein Wirthshaus im Walde 1802 Crusius III/2, 424; *Szymonówka* 1827 Tabella II 229; *Szymanówka* 1877 Zin II 214; *Szymanówka*, folw. i os. 1892 SG XII 113; *Szymanówka*, wś 1902 Przew II 220; *Szymanówka* 1921 Sk III 80; *Szymanówka*, -ki, *szymanowski* 1966 UN 27, 35. — Nazwa pierwotnie odnosiła się do karczmy istniejącej w tym miejscu na pocz. XIX w., ta od n. os. *Szymon*, z suf. -ówka. Wtórnie *Szymanówka* z wyrównaniem podstawy do n. os. *Szyman*. IN

Szymanówka zob. **Szymanowo** (3)

Szymany (1), wś, koniń., gm. Dobra, 10 km na pñ.-zach. od Uniejowa: *Szemane* 1399 SHGŁęcz II 139; *Szimani* 1402 Koz VII 175; *Schymany* 1496 ZDz XIII 174; *Szymany* desertae 1511–23 ŁLB I 400; *Szymany*, kol. 1892 SG XII 114; *Szymany* 1921 Sk II 120; *Szymany*, -man 1982 WUN III 416; gw. *symany*, -nuf, *symański*. — Od n. os. *Szyman* SSNO V 57, 347 (: *Szymon*), w l. mn. Forma gw. zamazurzona. Lit.: SHGŁęcz II 139. KS

Szymany (2), dziś *Szymany* i *Szymany-Kolonie*, dwie wsi, łomż., gm. Grajewo, ok. 4 km na pñ.-wsch. od Grajewa: circa locum dictum *Gorra* cum ripa fluvii Lek 1472 MK 5, 24v; circa *Gora* 1494 MK 6, 359v; *Szymany* 1544 HMil 413; *Шиманы* 1567 Popis 1177; *Szymani Gori*, z *Szymanow Gorzalek* 1569 UPL 263, 266; *Szymany* 1577 ASK I 47, 281; *Szymany* 1580 ŻDz XVII/1, 114; *Szymany* 1580, *Szymany* 1591 ASK I 47, 617v i 802; *Szymany Goralek* 1623 SHG-Pd(APP nr 346); *Szymany* 1634 AtPd(APB_Bra 24); *Szymany* 1690 SHGPd(APP nr 162); *Szymany* 1744 SDV 145; *Szymany* 1783 MpPerMz; *Szymany* 1827 Tabella II 229; *Szymany* 1839 MpKwat VI 4; *Szymany Gora Łęk*, dobra 1870 HMil 413; *Szymany* 1877 Zin II 214; *Szymany*, wś nad rz. Łyk 1892 SG XII 114; *Szymany* 1921 Sk V 91; *Szymany*, *Szymany kol.* 1952 UW 161; *Kolonie-Szymany*, -nii-man, *szymanowski*, *Szymany*, -man, *szymański* 1973 UN 155, 12, 15; *Kolonie-Szymany*, -nii-man, *Szymany*, -man 1981, 1982 WUN II 134, III 416; *Kolonie-Szymany*, po zmianie *Szymany-Kolonie*, -man-nii, *szymański* 1996 MPol nr 79, poz. 713. — Miejscowość powstała po 1472 r. i pierwotnie nosiła n. *Góra*; założyli ją

Szymany

Szymanowie na 40 włókach w miejscu zwanym *Góra* (nad rz. Łek, dziś Elk). Później *Szymany*, od n. os. *Szyman* (: *Szymon*) SSNO V 347, w l. mn. Okresowo n. zestawione: *Szymany-Góry*, *Szymany-Góra Łek*. Współcześnie dwie wsi; człon drugi n. zestawionej od ap. *kolonia* 'osada', w l. mn. Lit.: GórnRPd 47; WiśnGraj 216. *IN*

Szymany (3), wś, łomż., gm. Wąsosz, 11 km na płn.-wsch. od Stawisk: *Male Lawsko* 1473 ZHer nr 436; *Mali Lawsk* 1488, *Simon de minori Lawsk* 1495, *parwa Lawsko* 1508 ZHer nr 678, 751, 861; *Simani Malilawsk* 1577 ŻDz XVI 364; *Szymany* 1827 Tabella II 229; *Szymany* 1839 MpKwat V 2; *Szymany* 1892 SG XII 114; *Szymany* 1921 Sk V 94; *Szymany, -man, szymański* 1973 UN 155, 31. — Dawniej *Male Lawsko//Mały Lawsk*, od n. sąsiedniej wsi *Ławsk(o)*, z członem dyferencyjnym od przym. *mały*, też łac. *parvus*, *minor*. Później n. zestawiona *Szymany-Mały Lawsk*, człon pierwszy od n. os. *Szymon*, *Szyman*, w formie pluralnej; ostatecznie ustaliła się n. *Szymany*. Wieś powstała na 10 włókach, które otrzymali bracia Szymon, Maciej, Jakub, Stanisław, Myślabor i Wojciech Grzybowski w 1435 r. Lit.: WiśnGraj 68; ZMaz 245. *UB*

Szymany (4), wś, olszt., gm. Kozłowo, 7 km na płd. od Nidzicy: Winrich von Kniprode verleiht ... seinem getreuen Symon 20 Hufen *Galindin* genannt (1356) XV PrUr V 275; *Simanaw* (1379) Kętl 334; *Symonsbruck* (XV) PrUr V 275; *Symonsbrocke* 1437 GZ 84; *Symonsbrugk*, *Simonsbrugk* 1540 OF nr 911 a/21, k. 12, II, k. 18; *Siemonsbruch* (!) 1579 Brehm 166; *Schimanen* 1600 OF nr 7404, k. 89; *Schiemannen* 1619 OF nr 7423, k. [82v]; *Schiemannen*, *Schimannen* 1661 OF nr 7466, k. [3v, 40v]; *Schiemannen* 1679 OF nr 7486, k. [18]; Anna Konieczna z *Szyman* 1693 ASC (Zaborowo-ew., UMZ-1692-1767, s. 6); *Schiemannen* 1717 OF nr 7531, s. 7; *Schiemanen*, wś 1785 Goldb I 165; *Schiemanen* 1796-1802 MpSchröt XXIII; *Schimanen* 1820 Wald 219; *Schimanen* 1821 Rumpf III 37; *Schiemanen* 1839 MpKwat III 4; *Schiemanen* — *Szymany* 1879 KętlN 191; *Schiemanen* 1913 Meyers II 708; *Schiemanen* (*Szymany*) 1931 Mp-100(35-31); *Schiemanen* — *Szymany, -an, szymański* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szymany, -nów* 1982 WUN III 416; *Szymany, -man, szymański* 2013 DzU poz. 200; gw. *simani*. — Starsza

n. prus. **Galind-ai* ma związek z n. mieszkańca prus. krainy *Galindii*, por. objaśnienia n. m. *Galiny*. Nazwa niem. *Symonsbrück(e)*, od im. odbiorcy nadania z 1356 r. *Szymona* (zob. Kętl 334) i ap. *Brücke* 'most'. Od XVII w. n. pol. *Szymany*, niem. *Schi(e)manen*. Podawany przez W. Kętrzyńskiego *Simanaw*, jeśli autentyczny, należy odczytywać jako pol. *Szymanów* lub niem. *Schimanau*. Lit.: GórnRWrm 203-4. *RP*

Szymany (5), wś, olszt., gm. Szczytno, 9 km na płd. od Szczytna: *Groß Schimanen*, *Gr. Simanen*, *Schimanen* 1728, *Groß Simanen* 1729 OF nr 12119, k. 12v-13v, 16v; *Groß Schimanen* 1750 OF nr 12140, k. 13v; *Szymanow* 1783 MpPerMz; *Groß Schiemanen* 1785 Goldb I 165; *Gr. Schiemanen* 1796-1802 MpSchröt XVII; *Groß Schiemanen*, wś 1789 Goldb 198; *Schimanen*, wś 1820 Wald 228; *Gr. Schiemanen* ok. 1845 MpRey nr O; *Gr. Schiemanen*, *Duże Szymany*, *Szymany duże* ok. 1859 SzcześTeka 112; *Gr. Schiemanen* — *Szymany* 1879 KętlN 217; *Szymany Wielkie*, niem. *Gross Schiemanen* 1892 SG XII 114; *Gr. Schiemanen* (*Szymany*) 1932 Mp-100(32-35); *Gross Schiemanen* — *Szymany, -ów, szymański* 1946 MPol XXV nr 142; *Szymany, -nów* 1982 WUN III 416. — Wieś otrzymała przywilej lokacyjny w 1682 r. Nazwa niem. *Schimanen*, z członem dyferencyjnym *Gross* = pol. *Wielkie* (dla odróżnienia od n. wsi *Klein Schimanen*, zob. *Szymanki*), stanowi adaptację pol. n. *Szymany*; ta od n. os. *Szyman* (: *Szymon*) RymSEN II 568, w l. mn. Jednostkowo (na mapie Perthéesa z 1783 r.) notowana też forma *Szymanów*, z suf. *-ów*. Lit.: Szczytno. Z dziejów miasta i powiatu, 1962, 130. *RP*

Szymany (6), wś włączona do Orłowa, suwał., gm. Biała Piska, 6 km na płn.-zach. od Białej Piskiej: *Symannen* 1448 AF XI 47; *Simonen* 1453 BiałKol 40; *Schimanen* 1540, das dorff *Schymanen* ... vonn *Schiemanen* ... *Schimanen* 1540 OF nr 911 a/11, k. 39v, III, k. 17; *Schimann* 1579 Brehm 167; *Simannen* 1700, *Simannen* 1715, Orlowen und *Siemanen*, *Simannen*, *Simañen* 1718 GStA PK(GHS, Hauptamt Johannisburg, Nr 1, k. 66v, 292v, Nr 2, k. 164, 166v); *Siemannen* 1796-1802 MpSchröt XVIII; *Siemannen* 1836 MpReyPr(Johannisburg); *Symany, -ów, Symanen*, *Symannen* ok. 1859 SzcześTeka 100, 101; *Symmannen* (!) — *Szymany* 1879 KętlN 152;

Symannen 1913 Meyers II 920; *Simannen* 1922 Mp-100(34-34); *Symannen* — *Szymany*, wś 1946 Ley I 93; *Symmannen* — *Szymany*, -an, *szymański* 1949 MPol XXVII nr A-92; *Szymany*, -ów — *Symannen* 1951 Rosp 326. — Nazwa od im. jednego z odbiorców nadania w 1448 r. *Szymana*, w l. mn. Lit.: BiałPrzem 62, 130; BiałKol 30, 60, 71. RP

Szymany zob. **Nienalty-Szymany**, **Simuny**, **Stypułki-Szymany**

Szymany Duże zob. **Szymany** (5)

Szymany-Góra Łęk zob. **Szymany** (2)

Szymany-Góry zob. **Szymany** (2)

Szymany-Kolonie zob. **Szymany** (2)

Szymany Małe zob. **Szymanki**

Szymany-Mały Ławsk zob. **Szymany** (3)

Szymany Wielkie zob. **Szymany** (5)

Szymańcowa, wś zaginiona, prawdopodobnie wchłonięta przez Jaworzna, nowosąd., gm. Laskowa: *Simanczow*, *Simanczowa* 1412 SHGKr(TCz 2, 37 i 34); *Schymanczowa*, villa sub parochia de Uyanowycze sita 1470–80 DB II 244, III 352; *Shvrmanczowa* (!) *Vołya* 1529 LR 259; *Shimanczowa* 1538 ASK I 2, 295v; *Schimaniczowa* 1538 ASK I 81, 168v; *Schimanczowa* 1563 ASK I 93, 377; wies Jaworzina ... od soltissa *Schymanczowskiego*, Villa *Schymanczoua* 1564 ASK IV 6, 67v, 69; *Szynanczowa* (!), z ... i *Szymanczowe* 1564 Lukrak I 167; *Simanczowa* 1565 ASK I 97, 151v; W *Simanczowey* soltis 1565 ASK IV 25, 74v; *Simanczowa* 1570 ASK I 102, 100v; od soltyssa *Szymanczowskiego*, *Schimanczowa* 1573 ASK I 63, 327, 329v; *Simanczowa* tilko Soltis placziel przzi Jaworznie 1576 ASK I 114, 209; *Simanczoua* 1577 ASK I 117, 224v; *Szymancowa* 1629 Lustracje 22, 181; *Szymanczowa* 1659–64 Lukrak II 562. — Od n. os. **Szymaniec* (: n. os. *Szyman* + -ec), por. nazw. *Szymaniec* RymSEN II 568, z suf. -ów, -owa. Efemerycznie n. w formie zestawienia, z członem drugim od ap. *wola*. Lit.: AtKr 261; LKrak 149; PSąd I 117; Stamirski, Rocznik Sądecki IX 395, 409. IN

Szymańczyki, kol., dawniej wś, ciech., gm. Strzegowo-Osada, 13 km na ptn. od Raciąża: *Chodzino* 1401 Płoń nr 71; *Chodzino* 1402, *Chandzino* 1405 Płoń nr 151, 643; *Chandzino-Maior* 1531 SHGPł(RP 41, 106–106v); *Chadzino Maior* 1578 ŻDz XVI 93; *Chadzino Szymanczyki* 1784 MpPerPł; *Chadzino Szymanszczyki* (!) 1827 Ta-

bella I 62; *Chondzino Szymanczyki* 1839 MpKwat III 2; *Chadzino-Szynianczyki* (!) 1880 SG I 550; *Chadzino-Szymańczyki*, wś 1921 Sk I 169; *Chadziny-Szymańczyki* 1935 Mp-100(37-30); *Chadziny-Szymańczyki* 1962 Mp-25(Sierpe); *Szymańczyki*, -czyk, cz. wsi Chadziny 1972 UN(mps) 144, 33; *Szymańczyki*, -ków, cz. wsi Chadziny-Kuski 1982 WUN III 416; *Szymańczyki*, -ków 2023 DzU poz. 2799. — Dawniej *Chadzino*, zob. *Chadziny-Krusze*. W XVI w. *Chadzino Maior*// *Wielkie*, od XVIII w. *Chadzino-Szymańczyki*, człon drugi od n. os. *Szymańczyk* AntrP V 69 (współcześnie nazw. to ma najwyższą frekwencję w pow. ciechanowskim), w formie pluralnej. Lit.: SHGPł 36; ZMaz 130. UB

Szymaszek zob. **Szymaszki**

Szymaszki, wś, sier., gm. Brąszewice, 15 km na pld.-zach. od Błaszek: na Pustkowie *Szymaszek* zwanym 1808, Pustkowie *Szymaszek*, ... zamieszkały na *Szymaszkach*, na Pustkowie *Szymaszku* 1810 ASC(Wojków, M-1808, k. 10; U-1810, k. 22; UMZ-1810, k. 55); Pustkowie *Szymaszki*, 1821, w Pustkowie *Szymaszek* 1825 ASC(Wojków, UMZ-1821, k. 39; 1825, k. 16v); *Szymaszek* 1827 Tabella II 229; Pust. *Szymaszek* 1839 MpKwat I 4; *Szymaszki*, pustk. 1892 SG XII 114; *Szymaszki* 1921 Sk II 97; *Szymaszki*, -szek, *szymaszkowski* 1972 UN 50, 9. — Od nazw. *Szymaszek* (: *Szymon*) RymSEN II 568. Zapisy odzwierciedlają wahanie liczby, ostatecznie ustaliła się n. w formie pluralnej. KS

Szymbark (1), wś, gdań., gm. Stężycza, 14 km na pld. od Kartuz: w *Szymbarku* (1611)1641, ze wsi *Szymbarku* (1630), obywatelom wsiów *Szembarku* (1650), mieszkańcy *Schenberku* (1657) Font XXXIX 141, 150, 156, 158; *Schenberg* 1664 Font XXXII 290; *Szymbark* 1682 Font V 61; *Schönbarg* ... *Schönberg*, z *Szenbergu* 1686 Font XXXIX 118, 12v1, 126; *Szembark* 1686, *Szembark* 1702 ABMK LXXXIV 127, 202; *Szynbark* (1710) SG XII 115; *Szymbark* ... *Szimbark* 1749 Font XVI–XIX 218, 255; *Schönberg* 1796–1802 MpSchröt IX; *Schönberg* — *Szenbark* 1879 KętN 16; *Szymbark*, niem. *Schoenberg* 1892 SG XII 115; *Schönberg* 1913 Meyers II 744; *Szymbark* in. *Szembark* (*Schönberg*) 1925 Krzep 118; *Szymbark* 1952 UW 191; *Szymbark*, -ka 1982 WUN III 416; gw. *šymbarx*, do *šymbarxu*, *šymbaršči*.

Szymbark

— Dawna n. niem. złożona, z przym. *schön* ‘piękny, ładny’ i ap. *Berg* ‘góra’. Formy spolonizowane w różnych postaciach, z poświadczonym wahaniami *-yN-* : *-eN-*, asymilacją *-nb-* > *-mb-* oraz regularną adaptacją niem. *-berg* jako pol. *-bark*. Miejscowość powstała na miejscu opustoszałej wsi *Mansowo* (zob.). Lit.: AtPrus 146; MKart 148; CzNiem 139.

Szymbark (2), wś, dawniej mto, nowosąd., gm. Gorlice, 6,5 km na płd.-zach. od Gorlic: oppido nostro *Scheinberg* ... in Castro nostro oppidi *Scheinberg* (1359) CdP III 263, fals.; *Schonberg* (1369) 1518 KMłp III 236; *Schinbarg* 1399 Ksg-Biec 1, 78; *Sambarg* 1415 KszBiec 1a, 23; *Szymbark* (1446) 1781 ZDM III 203; *Schimberg* 1447 KMłp IV 467; *Skumberg* (!), *Stchymberg* (!) (1447) XVIII Sng II 171, 173; *Schynbarg* 1454 DPKW II nr 124; *Simberk* 1473 SHGKr (CB 3, 635); *Schunbark* 1473 Hel II nr 4099; *Schimborgk* 1492, *Schumbarg* 1498 Matr II nr 65, 1242; *Szim-bark* 1500 Gol nr 1280; *Schymbark* 1508 ASK I 1, 508v; *Symbark*, *Shimbark* 1529 LR 37, 84; *Simbark* 1563 ASK I 1, 894; *Szimbark* 1581 ŻDz XIV 113; *Szymbark* 1633 MK 180, 135; *Szymbark* 1634 ASK I 129, 15; W *Szembarku* 1636 Klim 381; z *Symbarkiem* 1659–64 Lukrak 668; *Szymbark* 1680 Rej 284; *Schimbark* 1766 Lustracje 15a, 41; *Szymbark* 1779–83 MpMieg; *Szymbark* v. *Szymbarg* 1794 Ga Ss2; *Szymbark* 1855 MpKum; *Szymbark* 1892 SG XII 114; *Szymbark* 1921 Sk XII 13; *Szymbark*, *-ku*, *szymbarski* 1965 UN 56, 55. — Od przym. *schön*, śrwniem. *schæne* ‘piękny’, i ap. *Berg* ‘góra’. Nazwa spolonizowana jako *Szynbarg*, *Szunbark*, następnie *Szymbark* (w zapisach źródłowych poświadczone też warianty: *Szambark*, *Szembarck*), z asymilacją *-nb-* > *-mb-* oraz regularnym przejściem niem. *-berg* jako pol. *-bark*. Lit.: RBiecz 48; CzNiem 78. IN

Szymbark (3), os., dawniej wś, olszt., gm. Iława, 9 km na płn.-zach. od Iławy: *Schonenberge* ... *Schonenberge* 1422 SRP IV 382; *Schonenberg*, *Schonberg*, *Schoneberg* 1451 SRP IV 140, 143; beset ... *Schonenberch* 1454, *Scoenenborch* 1454 SRP V 140, 143; *Schonenberg* das 1455, *Schonnenbergk* 1456, *Schonberge* 1457, *Schonberg* 1458 SRP IV 184, 188, 190, 528; *Schonnenbergk* 1462 SRP V 193; *Schönberg* 1513–18 HAPr V 95; *Schonenbergk* ... *Schonenberg* 1520 SRP V 436;

Schönberg 1538–39, 1623–24 HAPr V 95; *Szembarg* (1641) Woel 1028; *Schönberg* oder *Schönberg*, *Schönberg*, poln. *Szimbarg* 1789 Goldb II 11; *Schönberg*, wś 1789 Goldb I 184; *Schoeneberg* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Schönberg*, wś 1820 Wald 183; *Szymbark*, niem. *Schoenberg* 1892 SG XII 115; *Schönberg* 1913 Meyers II 744; *Schönberg* — *Szymbark*, *-u*, *szymbarski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szymbark*, *-ku* 1982 WUN III 416. — Dawna n. niem. *Schöneberg*// *Schöneberch*, złożona z przym. *schön*, śrdniem. *schöne* ‘piękny, ładny’, i *-berg*, śrdniem. *-berch* ‘góra’. Forma spolonizowana *Szemberg* pojawiła się w źródłach już w XVII w., później *Szimbarg*, *Szymbark*. Lit.: Iława. Z dziejów miasta i powiatu, 1972, 259–60; Cr 230; KaufDE 39, 48–9, 63, 65; ZeitM VII 56–64; CzNiem 163. RP

Szymberk zob. **Ostaszewo** (2)

Szymborno, wś, tor., gm. Kijewo Królewskie, 10 km na płd.-zach. od Chelмна: *Schönborn* ok. 1400 Zeit XVI 33; von *Schonenborne* 1407 Font XXIX 117; *Schönborn* ok. 1423–24 DK 91; in villa *Schomborzo* 1521 Matr IV/1, nr 3634; Aus dem Dorffe *Schonborna* 1572 ŻDz XXIII 29; *Szymborno* 1647 Font IV 39; *Szemborno* 1682 Font V 29; *Szymborno* 1772/73 HAPr IV 643; *Schönborno* 1796–1802 MpSchröt XXI; *Schönborn* 1866 Bär 106; *Schönborn* — *Szymborno* 1879 KętN 68; *Szymborno*, niem. *Schoenborn*, dobra 1892 SG XII 115; *Szynborno*, niem. *Schönborn*, os. 1921 Sk XI 10, 88; *Szymborno* (*Schönborn*) 1925 Krzep 118; *Szymborno*, *-na*, *szymborski* 1971 UN 175, 10. — Nazwa niem. złożona, z przym. *schön*, śrdniem. *schöne* ‘piękny’, i ap. *Born*, śrdniem. *borne* ‘źródło’ Lübben 332, 63. Wieś leży w pobliżu bogatej w strumienie doliny Wisły. Od XVI w. adaptacja fonetyczna z dostosowaniem do pol. n. m. na *-no*. Lit.: SHGCh 128; CzNiem 139. BCz

Szymborowice zob. **Małachowo-Szemborowice**

Szymborowo zob. **Szemborowo**

Szymbory, wś, elbl., gm. Godkowo, 14 km na płn.-zach. od Miłakowa: *Schoneborn* 1346, villa *Schonenborn* 1374 MWrm II 62, 523; zum *Schonenborn* 1390 MWrm V 206; *Schoneburn* 1402–08, *Schoneborn* 1445–49, 1426–51, *Schonbornn*

1531, *Schonborn* 1539, 1543, *Schonenborn* 1578, *Schonbornn* 1600 GermerSied 340, 341; *Schönborn* 1755 MpEnd; *Schönborn* 1789 Goldb I 168; *Schönborn* 1796–1802 MpSchröt X; *Schönborn*, wś 1820 Wald 176; *Schoenborn* 1889 SG X 386; *Schoenborn* — *Spychały* 1946 Ley I 84; *Schönborn* — *Szymbory*, -or, *szymborski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szymbory*, -bor 1982 WUN III 416. — Nazwa niem. złożona *Schönborn*, por. *schön*, średniem. *schöne* ‘piękny, ładny’, i -born ‘źródło, studnia’. Nazwa współczesna *Szymbory* jest adaptacją fonetyczno-fleksyjną niem. postaci nazwy. G. Leyding przytacza wariant *Spychały*, zapewne postać używaną lokalnie, od n. os. *Spychała* RymSEN II 479, w l. mn. Lit.: GermerSied 340–1. RP

Szymbory zob. **Studnica** (2), **Szembory**, **Szulbory**

Szymbory-Andrzejowięta, wś, łomż., gm. Szepietowo, 6,5 km na pld.-wsch. od Wysokiego Mazowieckiego: *Szembory* 1527 HMil 413; Село *Шемборы Андреевята* земляне 1528 Popis1528, 141; *Szembory* 1545, 1566 HMil 301, 319; *Szembory* 1569 UPL 252; *Sembory Jendrzejowietha* 1577, *Senbori Andrzejewietha* 1580, z *Senboroff Wlothkoff Andrzejowiath* 1581 ASK I 47, 192, 587v, 683; Villa *Senbori Andrzejewietha* 1581 ASK IV 41, 34; *Andrzejowięta* 1634, *Szymbory Andrzejowięta* 1635 AtPd(APB_Bra 6v i 29); *Szembry Włodki* y insze 1661 ASK I 65, 851; *Symbory Andrzejewietha* 1673 ASK I 70, 334v; *Szymbory Andrzejowięta* 1795 MpPerPd; *Szymbory andrzejowięta* 1827 Tabella II 229; *Szymbory Andrzejowięta* 1839 MpKwat VI 6; *Szymbory Andrzejowięta* 1892 SG XII 115; *Szymbory-Andrzejowięta* 1921 Sk V 114; *Szymbory-Andrzejowięta*, -bor-wiąt, *szymborski* 1974 UN 165, 89. — Początkowo *Szembory*, od n. os. *Szembor*, por. zapis z 1528 r., w formie pluralnej. Por. n. os. *Szembor* SSNO V 8, VI 450 (: *Sambor* lub niem. *Schönber*). Niewykluczone jednak pierwotne brzmienie *Sębory* > *Sembory*, wówczas forma *Szembory* hiperpoprawna. Od XVI w. n. zestawiona *Szembory-Andrzejowięta*, następnie *Szymbory-Andrzejowięta*, z drugim członem od im. *Andrzej* (*Jędrzej*), z suf. brus. -ewiata, pol. -ewięta, -owięta, por. n. os. Jan, Mikołaj, Stanisław, Matey, Bernat *Andrzejewicz* w tej wsi 1528 ŻDz XVII/1, 215. Postać *Senbory* w wyniku mieszania *m* : *n*, a *Szym-*

bory zapewne przez analogię do im. *Szymon*. Lit.: GórnRPd 23–4; MarSzep 119; JaszNapł 205. IN

Szymbory-Jakubowięta, wś, łomż., gm. Szepietowo, 7 km na wsch. od Wysokiego Mazowieckiego: Село *Шемборы Якубовята* земляне 1528 Popis1528, 141; consors *Jacobi de Szembory* 1545 HMil 413; *Senbory Jakubowietha* 1580, s *Szenborow Jakubowiath* 1581 ASK I 47, 587, 683v; Villa *Senbory Jakubowięta* 1581 ASK I 41, 33v; *Jakubowięta* 1634, *Szymbory Jakubow* 1635 AtPd(APB_Bra 6v i 29); *Szembry Włodki* y insze 1661 ASK I 65, 851; *Symbory Jakubowieta* 1673 ASK I 70, 335; *Szymbory Iakubowięta* 1795 MpPerPd; *Szymbory iakubowięta* 1827 Tabella II 229; *Szymbory Jakubowięta* 1839 MpKwat VI 6; *Szymbory Jakubowięta* 1892 SG XII 115; *Szymbory-Jakubowięta* 1921 Sk V 114; *Szymbory-Jakubowięta*, -bor-wiąt, *szymborski* 1974 UN 165, 89. — Nazwa zestawiona; o członie pierwszym zob. *Szymbory-Andrzejowięta*, człon drugi od im. *Jakub*, z suf. brus. -owia, pol. -owięta, por. Matey, Paweł, Awgustyn, Mikołaj *Jakubowicz* w tej wsi 1528 ŻDz XVII/1, 215. Lit.: GórnRPd 23; MarSzep 119; JaszNapł 205. IN

Szymbory-Kaluszyno zob. **Szembory**

Szymbory-Włodki, wś, łomż., gm. Szepietowo, 7 km na pld.-wsch. od Wysokiego Mazowieckiego: *Szembory Włodki* 1577 ASK I 47, 192; Villa *Senbory Włodki* 1580, [z] *Senboroff Wlothkoff* 1581 ASK I 47, 587v, 683; Villa *Senbory Włodki* 1581 ASK IV 41, 34; *Sembory Włodki* 1634 AtPd(APB_Bra 6v); *Szembry Włodki* y insze 1661 ASK I 65, 851; *Symbory Wlotki* 1673 ASK I 70, 334v; *Szymbory Włodki* 1795 MpPerPd; *Szymbory włodki* 1827 Tabella II 229; *Szymbory Włodki* 1839 MpKwat VI 6; *Szymbory Włodki* 1892 SG XII 115; *Szymbory-Włodki* 1921 Sk V 114; *Szymbory-Włodki*, -bor-ków, *szymborski* 1974 UN 165, 89. — Nazwa zestawiona; o członie pierwszym zob. *Szymbory-Andrzejowięta*, człon drugi od n. os. *Włodek* SSNO VI 138 (: *Włodzisław*, *Włodzimierz*), w l. mn. Lit.: GórnRPd 23, 29; MarSzep 119; JaszNapł 205. IN

Szymborze, cz. Inowrocławia, dawniej wś, bydż.: *Sąmborze* 1435 Vlad XI 6; *Szamborze* 1489 Lupbrz 153; *Samborze* 1505 CdP II 977; *Szamborze* 1527 Vlad XI 27; *Sząborze* 1527 Vlad XVIII 90; *Siniborza* 1582, *Szymborze* 1585

Szymborze-Koty

AtKu(AAG E1, 9v, 54v); *Samborze* ok. 1590 Vlad XVIII 92; *Szymborze* 1596 AtKu(AAG E1, 162); [z] *Samborza* 1616 Luwlkp I 277; *Samborza* 1628–32 Luwlkp III 125; *Szymborze* 1699 AtKu(AAG E7 37); *Szymborze* 1796–1802 MpSchröt XXV; *Szymborze* 1892 SG XII 115; *Szymborze*, os. 1967 SM 1133; *Szymborze*, -rza 1982 WUN III 416. — Prawdopodobnie od n. os. *Sambor*//*Szambor* SSNO V 8, z suf. *-je. Formę *Szymborze* tłumaczyć należy wtórną nosowością i zmianą $q > y$. Lit.: SHGKu(materiały) 443; Kowalczyk 176. KS

Szymborze-Koty zob. **Szulborze-Koty**

Szymbruczek zob. **Szembruczek**

Szymbruk zob. **Szembruk**

Szymilowa zob. **Szumilowo** (2)

Szymiszowy zob. **Szymiszów**

Szymiszów, wś, opol., gm. Strzelce Opolskie, 4,5 km na pñ.-zach. od Strzelce Opolskich: von *Schemischow* (1439)XVI, *Semyschow* (1441) XVI, *Semischau* (1444)XVI CdSil VI 62, 65, 67; villa *Szemissow* 1679, *Siemischow* 1687/88 J II 73, 352; *Schimischow* 1743 SNGŚI XIII 161; *Schimischow* 1783 Z II 167; *Schimischow*, *Szymiszów* 1845 K 589; z *Schimischow* 1869, *Schimischow* 1885, *Schimischow*, ze *Schimischow* 1887, z Wapienika *Schimischowskiego* ... na wapieniku deski ukrad i węgle Tillgnerowe ludźią *Schimischuwskę* wydawał 1889, w *Schimischowach* ... ze *Schimischow* 1890, w *Schimischowach* ... ze wsi *Schimischow* 1891, Verhandelt *Schimischuw* ... wszyscy ze *Schimischuw* 1894, w *Schimischowach* ... z *Schimischuwa* 1896 PPSOp 401, 575, 576, 578, 580; *Szymiszów*, *Schimischow* 1900 Myc 49; ze *Schimischow*, w *Schimischowach* 1904 PPSOp 401; *Schimischow*, *Szymiszów* 1927 Krause 4; *Szymiszów* (*Schimischow*) — *Heuerstein* 1939 Prus 71; *Heuerstein* — *Szymiszów*, -owa, *szymiszowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szymiszów*, -szowa 1982 WUN III 416. — Dawniej *Siemiszów*, od n. os. **Siemisz* (: *Siemiestław*), por. *Siemizek* SSNO V 61, z suf. -ów; zapisy z XIX w. potwierdzają też postać *Szymiszowy*, z suf. -owy (pl.). Nazwę zmieniono jako *Schimischow*. Nazwa niem. *Heuerstein* została wprowadzona w okresie międzywojennym. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymiszów*. Lit.: SNGŚI XIII 161; BorGŚI 136; Krause, Die Ortsnamen des Kreises

Groß Strehlitz, [w:] Aus dem Chelmer Lande, Jg. 1927, nr 7, 3. PS

Szymki (1), wś, biał., gm. Michałowo, 17,5 km na pld.-wsch. od Michałowa: *Szymki* 1623 SHG-Pd(rkps A nr 4026); *Szymki* 1744 SDV 122; *Szymki* 1750 SHGPd(rkps DA nr 3778); We wsi *Szymkach* 1780 DekPd 68; *Szymki* 1784 SHG-Pd(Opispar rkps I nr 6006, 17–22); *Szymki* 1798 SHGPd(Wilno BU rkps nr A-1043, k. 27–31); z *Szymkow* 1802 LPAH(604-10/165, k. 8); *Illumku* 1878–86 Kond 198; *Szymki* 1892 SG XII 116; *Szymki* 1921 Sk V 96; *Szymki*, -mek 1982 WUN III 416; gw. *šymki*, -ou, *šymkouški*. — Od n. os. *Szymek*, *Szymko* (: *Szymon*) RymSEN II 568–9, w l. mn. Lit.: Kond 198. IN

Szymki (2), os., dawniej wś, suwał., gm. Biała Piska, 12 km na pld.-zach. od Białej Piskiej: *Meruslauen* 1453, *Mirßlawe*, *Myrßlawe* 1465, *Maroslaw*, *Klüdene*, *Kluden*, *Cludden* 1495 BiałKol 31; Symon Moelknecht von Johannißpurk ... etliche Gütter von Guth gekofft ... Simon Moelknecht ... zwentzig huben zu Gutten gelegenn vnnd XV hubenn gelgenn zu *Klüdene* ... soll Symche vnnd seyne Erbenn 1495, guter genandt *Guthen* oder *Schymken* 1538 Masovia IV 80–81, 84; *Schemken* (1539) KętL 507 (tu?); *Schimpken* dorf, *Schimcken*, das dorff *Schymcken* 1540 OF nr 911 a/11, k. 44v, [cz. 2] k. 44v, [cz. 3] k. 19v; w *Simkach* ... na przeciw pomienionim *Simkom* (1581) Mazovia IV 95–6; *Schimpken* 1600–01 HAPr V 62; *Simcken*, *Symcken* (1613), *Schimcken* (1619), *Simcken* (1676) Masovia IV 104, 106, 107; *Schimpken* (1693) Masovia VI 108; *Schimpcken* 1700, *Schimpken* 1701, *Schimpken* adelig gut 1718 GStA PK(GHS, Hauptamt Johannisburg, Nr 1, k. 2v, 5v, Nr. 2, k. 460v); *Symken* 1720, *Symken*, *Schimpken* 1731 Masovia IV 122, 123–4; *Szimcken* 1785 Goldb III 163; *Schimken* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Symken* 1836 MpReyPr(Johannisburg); *Szymkin* 1839 MpKwat V 1; *Symken* — *Szymki* 1879 KętN 152; *Adlig Symken* 1913 Meyers II 920; *Szymki* — *Simken* 1938 Choj 132; *Simken* — *Szymki*, -mek, *szymecki* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szymki* — *Simken* (*Symken*), wś 1951 Rosp 326; *Szymki*, -mek 1982 WUN III 416; gw. *simki*. — Najstarsza n. wsi pochodzi od nazw. jej ówczesnego właściciela, zapisanego jako *Meruslauen*, też *Mirßlawe*, *Maroslaw* (*Miroslaw*?)

— może zatem pierwotnie n. **Miroslawy* lub **Miroslaw*. Nazwa *Kludene* niejasna. G. Białuński przypuszcza, że może to być n. prus., por. pokrewne brzmieniowo lit. *kliudyti* ‘dotykać, ruszać; przeszkadzać; trafiać (w cel)’ (: bałtosłow. **kliu-SESmocz* 299), lit. n. os. *Kliaudaitis* (: *kliaudá, kliaudė* ‘wada, przywara; przeszkoda (w rzece), szkoda’ Lpvž I 1019). Według wydawców dok. z 1495 r. n. ta odnosiła się tylko do cz. Szymek i miała być używana jeszcze pod koniec XVIII w. (Masovia IV 81). Nazwa *Szymki*, niem. *Schymken*, od im. odbiorcy nadania z 1495 r. *Szymona*//*Szymka* Moelknechta, w l. mn. Forma niem. *Schimpken* z wstawnym *p* (zob. *Szamotyły*). Okresowo n. zestawiona z członem od przym. *adlig* ‘szlachecki’. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymki*. Lit.: GórnRWrm 215; BiałPrzem 19, 41, 62, 99, 101; BiałKol 31, 35, 51–2, 71, 73–4; Maczkowski, Masovia IV 71–130. RP/PS

Szymki zob. **Dworek** (1)

Szymkowa Wola zob. **Wola Górzeńska**

Szymkowice zob. **Szymanowice** (5)

Szymkowo, wś, tor., gm. Brodnica, 8 km na pld.-wsch. od Brodnicy: *Zhamekow* 1369, *Schomkau* 1397 Döhr 94; *Schenkendorf* ok. 1400 Zeit XVI 33; zum *Schinkendorf* (1407) KęŁ 127; *Schenkendorf* 1414 Br 160, 163; *Schenkendorff* ok. 1423–24 DK 102; *Schenkendorf* (XV) KęŁ 87; Aus dem dorff *Szinkowo* 1570 ASK I 52, 482v; *Schenkau, Schimkau* 1572 Döhr 94; *Schönkau* XVI Döhr 20; *Szynkowo* 1682 Font V 28; *Schinkowo* 1796–1802 MpSchröt XXII; *Szynkowo* 1808 MpTex VI; *Schimkowo* — *Szymkowo* 1879 KęŁN 59; *Szymkowo* 1882 KęŁ 87; *Szymkowo* 1892 SG XII 117; *Szymkowo* 1921 Sk XI 5; *Szymkowo* (*Schimkowo*) 1925 Krzep 118; *Szymkowo* 1952 UW 47; *Szymkowo, -wa* 1982 WUN III 416. — Dawna n. niem. *Schenkendorf*, od śrdniem. *schenke* ‘karczma, karczemna’ lub ‘karczmarz’, mniej prawdopodobne od ‘dar, podarunek’ Lübben 324–5, z drugim członem od ap. *Dorf* ‘wieś’, w znaczeniu ‘wś, w której znajduje się karczma; wś należąca do karczmarza’. Wahanie *e* : *i* przed *n* możliwe zarówno na gruncie fonetyki pol., jak i niem. W XVI w. adaptacja fonetyczna członu pierwszego jako *Szynkowo*. Forma *Szymkowo* zapewne z adideacją do im. *Szymek*. Lit.: SHGCh 128. BCz

Szymkowo zob. **Dworek** (1), **Siemkowo**

Szymkówka zob. **Koźmice** (1)

Szymocice, wś, kat., gm. Nędza, 13 km na pln.-wsch. od Raciborza: *Samotitz* ok. 1300 CdSil XIV 108; od Adamowicz k *Ssamoticzom* 1480, z *Ssamoticz* 1483 CdSil II 199, 206; In Ostrowiec ... in *Schimienowicze* (1531)1625, Jendrzinia, Ostrowicz, *Schymunowicze* (1531)XVIII SMDŚ IV 416; *Schamotitz* (1532) Drz II 512; *Schomoticz* 1567 Urb I 241; Gendrzin, Ostrowicz et *Schimonowicze* 1686 J II 605; *Schümotzitz* 1722–24 KatKar 138, 390; *Schomotzitz*, P[olonic] *Ssmocza* (!) 1736 MpWielRat; *Scheumotziz* 1743 SNGŚI XIII 162; *Schumowiz* (!) 1784 Z III 167; *Schümoncziz* 1799 SNGŚI XIII 162; *Schumotzitz* 1821 Rumpf III 73; *Schmotitz* 1828, *Schmotitz* 1837 ASC(Lyski, U-1828–37, k. 2v, 97v); *Schymotzytz*, auch *Schmotzitz*, *Schümotzütz*, *Zimocice* 1845 K 623; *Schymotzytz* 1871 GemGut V 368; *Schymotzütz* 1885 GemLex VI 420; *Schymotschütz* 1910 GemLex VI 74; *Schymotschütz* 1913 Meyers II 785; *Simsforst* 1936 SNGŚI XIII 162; *Simsforst* — *Szymocice, -ic, szymocicki* 1947 MPol XXV nr 124; *Szymocice, -ic* 1982 WUN III 416. — Dawniej zapewne *Szamocice* (na co wskazują bohemizowane zapisy z XV w. i zniemczone formy z lat 1532 i 1567), od n. os. *Szamota* RymSEN II 521 (por. też *Samota* SSNO V 9), z suf. *-ice*. W XVI–XVII w. notowana n. oboczna *Szymunowice*//*Szymonowice*, od n. os. *Szymon*//*Szymun* SSNO V 348, 349. Późniejsza forma *Szymocice* (w XVIII w. też *Szymonocice*), zniemczona jako *Schymotschütz*, wydaje się być kontaminacją tych dwu form. Nazwa niem. *Simsforst* nadana w okresie administracji hitlerowskiej. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymocice*. Lit.: SNGŚI XIII 162; BorGŚI 184; Dejna, RKJŁ II 126, 157. PS

Szymocin, wś, legn., gm. Grębocice, 13 km na pld.-wsch. od Głogowa: *Simocino* ok. 1315 ZfGS LXXIV 131; Pakosław von *Zymoczyn* 1334 Darst XIII 38; *Semoczyn* 1399 ZfGS XXXIII 392; *Semoczyn* 1418 Heyne I 708; *Sympczen* (1444) K 637; *Symotczen* 1469 CdSil XXVIII 114; *Simptzen* 1512, *Symptzen* 1535, *Simpzen* 1536 CdSil XXIV 145, 146; *Simptzen* 1537 CdSil XXVIII 5; *Simptzen* 1545 CdSil XXIV 85; *Simpzen* 1557 CdSil XXVIII 5; *Semotino, Simotzin* 1580 J III 2,

Szymon

19; *Simbsen* 1607 CdSil XXIV 204; *Simbsen, Kl. Simbsn* 1643 MpDSGlog; *Simbsen* 1654 Presb III/1, 170; *Simsen* 1658 CdSil XXVIII 260; *Simbsen* 1670 J III 41; *Simbsen* Loosisches Antheil, *Simbsen* Zedlitzisches Antheil 1722–25 KatKar 3/41, 433, 463; *Simbsen* 1739 MpWielGlog; *Sim-sen ... Ober-Simsen, Nieder-Simsen* 1791 Z X 292–3; *Simbsen* *Nieder-* u. *Ober-* 1845 K 637; *Simbsen* 1913 Meyers — *Szymocin, -a, szymociński* 1947 MPol XXV nr 124; *Szymocin, -na* 1982 WUN III 416. — Pierwotne brzmienie n. niepewne. Może **Szymocino*// **Szemocino*, od n. os. *Szymot, Szymota* Snazw IX 405, **Szemat(a)*, z suf. *-ino*, por. stp. n. os. *Szemi-ot* SSNO V 203, nazw. *Szematowicz* Snazw IX 269, RymSEN II 533 (możliwy też związek z im. *Szymon*, zob. n. m. *Szymocice*). Z uwagi na brak zapisów jednoznacznie poświadczających nagłosowe *š-* należy jednak rozważyć możliwość rekonstrukcji pierwotnej n. w brzmieniu **Zimocino* (: n. os. **Zimota*, por. nazw. *Zimak, Zimok, Zimoch* itp. Snazw IV 512) lub **Ziemocino* (: n. os. **Ziemota*, por. nazw. *Ziemocki* Snazw 10 502, n. os. *Ziemak, Ziemia, Ziemięta* SSNO V 55, 57, 59). Nazwę zniemczono jako *Simptzen, Simbsen* (z wstawnym *b*/*p*, por. np. *Szamotoły*). Miejscowość składała się z dwóch części należących do rodów Loos i Zedlitz (zob. zapis z KatKar), na których określenie stosowano człony dyferencyjne od przym. *ober* ‘górný’, *nieder* ‘dolný’ (wyjątkowo też *klein* ‘mały’, por. zapis z 1643 r.). Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymocin*. Lit.: SNGŚI XIII 162. PS

Szymon zob. **Szymankowo** (1)

Szymoniewice zob. **Szymanowice Duże, Szymanowice Male**

Szymonin zob. **Szymanowo** (1)

Szymonisзки zob. **Szymaniszki**

Szymonka, wś, suwał., gm. Ryn, 11,5 km na płn.-wsch. od Mikołajek: *Schimoncken, Schimonen* (1503) KęTL 477; *Symon* 1517 BiałOsad 73; *Szimonen, Symonen, Szymonenn* 1539 OF nr 911 a/29, k. 65v, 100v, II, k. 64v; Item die brugkenn zu Schimonke ober das vliß haltenn das Dorff *Schimonke* 1540 Masovia V 123; *Simonen* 1543 OF nr 911 a/29, III, k. 4; *Zimonen* 1579 Brehm 169; *Symonken* 1663 MpNaroński; *Schimonken* 1663 OF nr 9750, k. 68; *Schimonken*, wś

1785 Goldb III 143; *Schimonken* 1796–1802 MpSchröt XVIII; *Schimonken* ok. 1845 MpRey nr N; *Schimonken* — *Szymonka* 1879 KęTN 180; *Szymonka*, niem. *Schimonken* 1892 SG XII 118; *Schimonken* 1913 Meyers II 712; *Schimdtsdorf* 1938 Choj 132; *Schimdtsdorf* — *Szymonka, -i, szymonecki* 1947 MPol XXV nr 111; *Szymonka, -ki* 1982 WUN III 416; gw. *simonka, simónki, simónské* pole, też *simonken*. — Od n. jez. *Szymon*, por. *Gross Simon* 1503, *Szymon* 1882 Ley II 94, z suf. *-ka* (w różnych postaciach zniemczonych). W 1938 r. wś otrzymała chrzest niem. *Schimdtsdorf*; człon pierwszy n. utrwala nazw. odbiorcy nadania z 1503 r. Mikołaja *Schmidta*, zob. KęTL 477. Po 1945 r. ustalono urzędowo n. *Szymonka*. Lit.: Przybytek, Onom XXXI 44; BiałOsad 15, 21, 68–9, 76, 119, 122–3, 128, 132, 212. RP/PS

Szymonki, wś, leszcz., gm. Jutrosin, 1 km na płd. od Jutrosina: *Szimanki* 1409, *Symanky* 1419, *Schymanky* 1428, *Schymaky* (!) 1434 SHGPn IV 861; allodium dictum *Szymanky* 1475 KsgPoz 9, 22v; villa *Szymanki* 1499 KsgPoz 12, 51v; villa *Symanki* 1513 KsgPoz 68, 298; hereditatis desertas *Schymanky* et Roszkochow 1521 MK 33, 311; *Schimalki* (!) 1523 MK 36, 180; villam et hereditatem *Schymanky* desertam 1543 KsgPoz 18, 13; *Symvunki* 1558 SHGPn IV 861; *Szymanki* 1603 KsgPoz 27, 1006v; *Szymonki* 1629 KsgPoz 39, 378v; na dobrach *Szymonek*, Pawłowa y Jutrosina Rogozewa 1661 KsgPoz 738, 9; *Szymanki* 1702 TekiDw(6075, nr 1142 II); *Szymonki* 1783–84 RejKor 752; *Szymonki* 1846 KsP 229; *Szymonki* 1892 SG XII 118; *Szymonki* 1921 Sk X 80; *Szymonki, -nek* 1982 WUN III 417. — Dawniej *Szymanki*, od n. os. *Szymanek* SSNO V 350, w l. mn. Od XVI w. notowana postać *Szymunki*, a od XVII w. *Szymonki*, z dostosowaniem do n. os. w wariacie *Szymunek, Szymonek* SSNO VII 256. Lit.: SHGPn IV 861–2; PPozn 300. PS

Szymonków, wś, opol., gm. Wołczyn, 9 km na płn.-zach. od Wołczyna: *Symonow, Symenaw* ok. 1300 CdSil XIV 66, 174; *Semirow* (!) 1317 Reg nr 3692; *Semenaw* 1403 ZfGS XXI 256; *Semenaw* 1530 CdSil XIV 66; *Simonaw* 1654 SMDŚ III 430; *Simmenau*, P[olonice] *Szymonkow* 1736 MpWielBreg; *Simmenau* 1783 Z I 61; *Simmenau* 1845 K 637; *Simmenau*, heute poln.

Szymonkow 1887 ZfGS XXI 256; *Simmenau*, *Szymonkowo* 1900 Myc 49; *Szymonków* (*Sime-nau*) 1907 Gazeta Robotnicza nr 22, 4; *Szymon-ków* — *Simmenau* 1939 Prus 71; *Simmenau* — *Szymonków*, *-owa*, *szymonkowski* 1946 MPol XXV nr 142; *Szymonków*, *-kowa* 1982 WUN III 417. — Pierwotnie zapewne n. *Szymonów*, od n. os. *Szymon* SSNO V 348, zniemczona jako *Se-menaw*, *Simmenau*. Wtórnie *Szymonków*, od hipokorystycznej formy *Szymonek* SSNO VII 256. H. Borek i SNGŚl za pierwotną postać uznawali n. *Siemianowo* na podstawie zapisu *Semyanovo* 1257 Reg nr 953 (w SNGŚl błędnie datowanego na 1256 r.), który przez C. Grünhagena (CdSil VII/2, 61) i K. Weinholda (ZfGS XXI 256) był identyfikowany z *Szymonkowem* (ZfGS XXI 256), jednak wg najnowszych ustaleń W. Irganga (SUR III 169, 453) odnosi się on prawdopodobnie do wsi *Wszemilowice*. Lit.: SNGŚl XIII 163; BorGŚl 136. RP

Szymonowe zob. **Szymanowo** (4)

Szymonowice zob. **Szymanowice** (3, 5, 6, 7, 8)

Szymonowięta zob. **Stypułki-Szymany**

Szymonowo, wś, olszt., gm. Małdyty, 12 km na wsch. od Zalewa: dorff *Symenow* (1324) XV PrUr II 334; *Symonaw* (1417), *Symonaw* 1437 GZ 9, 32; *Simonau* (1436–37) KętL 567; *Symenau* 1543, 1579 HAPr V 65; *Simnau* (*Sim-mau*) ok. 1780 HAPr IV 379; *Simnau*, *Zimnau* 1785 Goldb I 175, 214; *Gr. Simnau* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Gr. Simnau*, folw. i wś 1820 Wald 193; *Gross-Simnau* 1871 GemGut I 172; *Groß Simnau* 1885 GemLex I 192; *Groß Simnau* 1912 Meyers I 657; *Simnau* 1930 MpMbl(2184); *Simnau* 1941 Choj 132; *Simnau* — *Szymonowo*, *-a*, *szymonowski* 1947 MPol XXV nr 111; *Szymonowo*, *-wa* 1982 WUN III 417. — Od n. os. *Szymon*, niem. *Simon* Gott 461, z suf. *-ow(o)*, niem. *-au*. Wahanie w zapisach niem. *-on-* : *-en-* : *-n-* jest zapewne wynikiem skrócenia samogłoski nieakcentowanej. W XVIII–XX w. n. niem. z członem *Gross* dyferencyjnym wobec n. *Klein Simnau* (zob. *Szymonówko*). Lit.: Morąg. Z dziejów miasta i powiatu, 1973, 92 i in. RP

Szymonowo zob. **Szymanowo** (2)

Szymonów zob. **Szymanowo** (2), **Szymanów** (5)

Szymonówka zob. **Szymanówka** (2)

Szymonówko, os., dawniej wś, olszt., gm. Małdyty, 12 km na pld.-zach. od Morąga: *Kl. Simnau* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Kl. Simnau*, wś 1820 Wald 193; *Klein Simnau* 1885 GemLex I 186; *Klein Simnau* 1912 Meyers I 1002; *Klein Simnau* — *Szymonówko*, wś 1946 Ley I 48; *Klein Simnau* — *Szymonówko*, *-ka*, *szymonówecki* 1950 MPol nr A-52, poz. 588; *Szymonówko* — *Klein Simnau*, wś 1951 Rosp 326; *Szymonówko*, *-ka* 1982 WUN III 417. — Nazwa niem. *Klein Simnau* dyferencyjna wobec n. *Gross Simnau*, dziś *Szymonowo*. Nazwa pol. utworzona suf. *-ko* od n. m. *Szymonowo*. RP

Szymonsdorf zob. **Szymankowo** (1)

Szymony, wś, siedl., gm. Kałuszyn, 2 km na pld.-wsch. od Kałuszyna: *Kaluszino* (1466)1493, *Kalussino* (1466)1497 SHGLiw 63; *Simon* ... *Po-thotheczy de Caluschyno* 1476 KkM 272; *Caluschino* 1510, *Simoni* 1535, *Symony* 1540 SHGLiw 63; *Kalusino Simony* 1563 ŻDz XVI 417; *Szymu-ny kalu.* 1578 ASK I 27, 945; *Symuny* 1663 ASK I 65, 845v; *Villa Szymony* 1673 ASK I 66, 885; *Szymony* 1733 ASC(Kałuszyn, UM-1673–1774, k. 66v); *Szymony* 1783–84 RejKor 764; *Szimo-ny* 1801–04 MpHeld; *Szymony* 1827 Tabella II 229; *Szymony* 1839 MpKwat V 4; *Szymony* 1892 SG XII 118; *Szymony*, *-nów* 1982 WUN III 417. — *Kałuszyno-Szymony* (wraz z wsiami *Kalu-szyno-Olszewice* i *Kałuszyno-Patok*) powstały na obszarze leśnym, który z rąk Stanisława Sułkowskiego z Kałuszyna przeszedł w posiadanie szlachty z Daniszewa, w tym wypadku *Szymona* z Daniszewa. O n. *Kałuszyno* zob. *Kałuszyn* (1), n. *Szymony* od im. założyciela, w formie pluralnej. Lit.: SHGLiw 63–4. UB

Szymony zob. **Nienalty-Szymany**, **Simuny**, **Stypułki-Szymany**

Szymrych zob. **Chelmsko Śląskie**

Szymunki zob. **Szymonki**

Szymunkowo zob. **Szymankowo** (2)

Szymunowic zob. **Grzybowo-Szymunowic**

Szymunowice zob. **Szymanowice** (3, 4, 5, 6)

Szymunowice Maior zob. **Szymanowice** (6)

Szymunowice Minor zob. **Szymanowice** (6)

Szymunowo zob. **Szymanowo** (2)

Szynbarg zob. **Samborek** (1)

Szynbark zob. **Szymbark** (1)

Szynborg zob. **Samborek** (1)

Szynczyce

Szynczyce, wś, piotr., gm. Czarnocin, 7 km na pld.-wsch. od Tuszyna: *Syncze* 1386 SHGŁęcz II 139; *Sincize* 1388 Łęcz I nr 730; *Sincice* (1397) XIX SHGŁęcz II 139; *Schinczyce* 1511 ŻDz XIII 199; *Szynczyce* 1511–23 ŁLB II 228; *Schinczicze* 1534 ASK I 79, 55; *Szynczicze* 1552 ŻDz XIII 266; *Szyncyce* 1673 ASK I 74, 331v; *Szynczyce* 1783–84 RejKor 862; *Szynczyce* 1827 Tabella II 229; *Szynczyce* 1892 SG XII 119; *Szynczyce* 1921 Sk II 67; *Szynczyce*, *-czyc* 1982 WUN III 417; gw. *syn-cyce*, *-cyc*, *synycycki*. — Od n. os. *Synieć* SSNO V 266 (: *synek*), w l. mn., wtórnice z suf. *-ice*. Forma *Szynczyce* wskutek hiperpoprawnego odmazurzenia. Lit.: SHGŁęcz II 139. KS

Szynczyckie Budy zob. **Budy Szynczyckie**

Szyndel zob. **Szumiąca** (2)

Szyndelmłyn zob. **Szumiąca** (2)

Szyndwald zob. **Szynwałd** (2)

Szyndziel, kol., dawniej wś, biał., gm. Sokółka, 7 km na pln.-zach. od Sokółki: во Казенномъ Лѣсу Шиндѣля 1856 ASC(Sokółka, UMZ-1856, k. 473v); *Шиндель*, kol. 1866 SpisGrod 387; *Szyndziel* al. *Szyndzel*, dobra 1892 SG XII 119; *Szyndziel*, wś 1921 Sk V 78; *Szyndziel*, wś 1952 UW 169; *Szyndziel* 1963 Mp-25(Sokółka); *Szyndziel*, *-la* 1982 WUN III 417. — Od nazw. **Szyndziel*, por. *Szyndel*, *Szendzielak* (: ap. *szyn-del*, *szyndziol* ‘gont’, niem. n. os. *Schindel*, ta od śrwniem. *schindel* ‘gont’) RymSEN II 570. IN

Szynejda zob. **Szenajda**

Szynfeld zob. **Łostowice**

Szynhejda zob. **Szenajda**

Szynkarzyzna, wś, siedl., gm. Sadowne, 10 km na pln.-wsch. od Łochowa: *Sękarzowizna* 1756, *Sękarzewizna* 1761, *Sękarzyzna*, *Szynkarzyzna* 1792 Decyk-Zięba 26; *Szynkarzyzna* (!) 1827 Tabella II 229; *Szynkarzyzna* 1839 MpKwat V 3; *Szynkarzyzna* 1892 SG XII 120; *Szynkarzyzna*, *-ny* 1982 WUN III 417. — Dawniej *Sękarzowizna*, od n. os. *Sękarz* RymSEN II 413, z suf. *-owizna*, później także *-ewizna*, *-izna*. Wtórnice nawiązanie do ap. *szynkarz* ‘karczmarz’ SW VI 704. Postać *Szynkarzyzna* to może rusycyzm. Lit.: Safarewiczowa, *-izna* 34; Decyk-Zięba, *Język, kultura, historia: Mazowsze wschodnie-Zieleniec...*, 2004, 26. UB

Szynkielew, wś, łódz., gm. Pabianice, 3 km na pln. od Pabianic: *Siekielow* czyli *Mała Gór-*

ka (1398)1487 SHGŁęcz II 139; *Gorka Minor* 1470–80 DB I 283; *Sankiliow* 1511 ŻDz XIII 192; *minor Gorka* alias *Syekyelow*, *Syekyelow* seu *minor Gorka* 1511–23 ŁLB I 377; *Gorka minor Siekielow dicta* 1552 ŻDz XIII 237; *Villa Siekielow* 1673 ASK I 74, 536v; *Wies Siekielow* 1737 APŁódź(39/602/0/-/19, s. 20); *Sienkielow* 1802–03 MpGillyPr; *Szynkielów* 1827 Tabella II 229; *Szynkielow* 1839 MpKwat II 5; *Szynkielów*, kol. i pustkowie 1892 SG XII 120; *Szynkielów* 1921 Sk II 44; *Szynkielew* 1952 UW 90; *Szynkielew*, *-wa*, *szynkielewski* 1974 UN 42, 20; gw. *synkeluf*, *-ova*, *synkelski*. — Dawniej *Siekielów*, od n. os. **Siękil* (z rozszerzeniem *-iL- > -eL-*), z suf. *-ów*, por. n. os. *Siękiel* (gw. *siąkać* ‘pociągać nosem’, *wsiąkać*) RymSEN II 423, por. też niem. n. os. *Schenkel*, *Schinkel* Gott 348. Oboczna n. zestawiona *Mała Górka*, od przym. *mały*, też łac. *minor* ‘mniejszy’, i od n. pobliskiej wsi *Górka* (*Maior*//*Wielka*), dziś *Górka Pabianicka* (zob.). W XIX w. *Szynkielów* wskutek zatarcia przejrzystości etymologicznej i adideacji do ap. *szynkiel* ‘sam koniec osi koła, szyjka’ SW VI 704. W XX w. *Szynkielew*, ze zmianą suf. na *-ew*, w formach gw. pozostał suf. *-ów*. Lit.: SHGŁęcz II 139; Nieckula, *-ov-* 184. KS

Szynkielew zob. **Szynkielów**

Szynkielów, wś, sier., gm. Konopnica, 12 km na pld.-wsch. od Złoczewa: *Wola* 1413 SHGWiel 159; *Babnowska Wola* 1466 SHGWiel 159; *Wola Schyankylowa* 1496, *Wola Conopniczka* 1498 SHGWiel 159; *Volja Konopniczka* 1511 ŻDz XIII 212; *Szyakylow*, *Szyakylow* 1511–23 ŁLB II 131, 133; *Conopniczka wolia* 1552 ŻDz XIII 289; *Wolą Szynkielową*, zw. także *Szynkielowem* lub *Wolą Bębnowską* 1577 SHGWiel 160; *Sienkielow* 1783–84 RejKor 136; *Sienkielow* 1802–03 MpGillyPr; *Szynkielów* 1827 Tabella II 229; *Szynkielów* 1839 MpKwat II 5; *Szynkielów* al. *Szynkielew* 1892 SG XII 120; *Szynkielów* 1921 Sk II 127; *Szynkielów*, *-lowa*, *szynkielowski* 1974 UN 52, 15; gw. *synkeluf*, *-ova*, *synkelski*. — Pierwotnie *Wola*, od ap. *wola* w znaczeniu osadniczym. Następnie n. zestawiona z członami od n. pobliskich wsi *Bębnów* (2), *Konopnica* (2) i od n. os. *Siękiel* (o etym. zob. *Szynkielew*). Ostatecznie utrwaliła się forma od n. os. z suf. *-ów*, efemerycznie z suf. *-ew*. Forma gw. zmazurzona. Lit.: SHGWiel 159–60; Nieckula, *-ov-* 184–5. KS

Szynkielów zob. **Szynkielew**

Szynkowizna, wś, tor., gm. Osiek, 9 km na płn.-wsch. od Rypina: *Szenkowizna, Szynkowi-
zna*, Budy *Szynkowizna* 1800 ADPłoc 1200, k. 76; *Szynkowizna* 1825 Gawarecki 153; *Szynkowizna* 1827 Tabella II 229; *Szymkowizna* 1839 MpKwat III 1; *Szynkowizna* 1892 SG XII 120; *Szynkowi-
zna* 1921 Sk I 159; *Szynkowizna, -ny, szynkowiż-
nieński* 1971 UN 183, 9. — Od nazw. *Szenkowski*
(: niem. *Schenk*) lub *Szynkowski* (: *szynk, szynka*,
niem. nazw. *Schinke*) RymSEN II 534, 571, po-
świadczonych w tej okolicy w XVIII w., z suf.
-izna. Forma *Szymkowizna*, jeśli nie jest błędna,
może w nawiązaniu do im. *Szymek*. KS

Szynkowo zob. **Szymkowo**

Szynkówko, wś, tor., gm. Górzno, 3,5 km na pld.-zach. od Górzna: *Szynkowko* 1753 ADPłoc 1198, k. 13; *Szynkawko, Szynkowko, Szycowko* (!) czyli *Karf* 1774 ADPłoc 1201, k. 34v; *Szenkuw-
ko* 1781 ADPłoc 1200, k. 8; *Szynkowko* 1784 MpPerPł; *Szynkówko* 1789 Borucki 49; *Szynkow-
ko Szury* 1796–1802 MpSchröt XXII; *Szenkow-
ko* 1808 MpTex VI; *Szynkowka* 1827 Tabella II 229; *Szynkówko* 1839 MpKwat III 1; *Szenkowko, Szynkowko* 1840 ADPłoc 1204, k. 36v, 37v; *Szyn-
kówko* 1892 SG XII 120; *Szynkówko* 1921 Sk I 159; *Szynkówko, -ka* 1982 WUN III 417. — Od n. wsi *Szynkowo*, dziś *Szymkowo* (zob.), z suf. -ko, efemerycznie -ka. Oboczna n. *Karf* pono-
wiona z n. sąsiedniej wsi *Karw*, z ubezdźwięcz-
nieniem w wygłosie. Postać *Szenkówko* powsta-
ła w wyniku przejścia -yN- > -eN-. Okresowo n. zestawiona z członem drugim od ap. *szur* ‘muł i piasek, naniesiony przez wodę bieżącą i wodą zakryty, a stąd niebezpieczny dla koni’ SW VI 687, w l. mn. KS

Szynowo, os., dawniej wś, olszt., gm. Barczewo, 7 km na płn.-zach. od Barczewa: pro fundata ... nova villa nominanda *Schönow* (1381) MWrm V 84; ville *Schonow* (1395), Johanne *Schonow* (1406), Andrea *Schonaw* (1422) MWrm V 275, 427, 584; *Schonaw* 1615 RŁWrm 272; *Schonau* 1656 Kolberg 261; *Schönau* 1688 Birch 236; *Schönau* 1718 Wijaczka 420; *Schonau* 1755 MpEnd; *Schoenau* 1789 Goldb I 184; *Kl. Schönau* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Schönau* (*Szynowo*), wś 1820 Wald 173; *Schönau* oder *Szynowo* 1821 Rumpf III 57; *Kl.*

Schönau ok. 1845 MpRey nr O; *Kl. Schönau* — *Szynowo* 1879 KętN 197; *Schoenau*, al. *Szynowo* 1889, *Szynowo*, niem. *Schoenau*, wś 1892 SG X 384, XII 120; *Schönau* Gut 1931 Mp-100(33-31); *Schönau* — *Szynowo, -a, szynowski* 1948 MPol XXVI nr 59; *Szynowo* — *Schönau*, wś 1951 Rosp 326; *Szynowo, -wa* 1982 WUN III 417. — Nazwa niem. *Schönow(e)*, por. *schön*, śrdniem. *schöne* ‘ładny, piękny’, i -*au*, die *Aue*, śrdniem. *ou(we)* ‘podmokła łąka, dolina, teren otoczony wodą’ Kluge 36. A. Pospiszylowa opowiedziała się za bałt. etym., co raczej mało prawdopodobne. Nazwa pol. *Szynowo* jest substytucją fonetyczno-słowotwórczą n. niem. Lit.: PospWrm 136, 210; CzNiem 174. RP

Szynwald zob. **Piękny Las, Szynwald** (3)**Szynwaldek** zob. **Szynwaldzik**

Szynwald (1), wś, bydg., gm. Sośno, 10,5 km na płn.-wsch. od Więcborka: *Kol. Wielowice* 1827 ASC(Więcbork, U-1801–51, k. 102v); *Schoenwalde* 1829, *Kolonia Wielowice* 1830, *Schoenwald* 1831 ASC(Więcbork, UMZ-1818–49, k. 94, 98, 108); *Schoenwalde, Kolonia Schoenwald* 1832, *Kol. Schoenwalde* 1834, *Schönwald* 1836, *Schoenwalde Colonia, Schoenwalde* 1840, *Schönwalde, Schönwalde Colonia* 1843 ASC(Więcbork, UMZ-1818–49, k. 188, 196, 134, 240 i 241, 306 i 308); *Schönwalde, Kolonie Schönwalde* 1867 SF1 268, 301; *Schönwalde* — *Dębowiec* (!) 1879 KętN 139; *Dębowiec* (!), niem. *Schoenwalde*, wś włośc. 1881 SG II 27; *Schönwalde* 1885 GemLex II 168; *Schönwalde*, D[orf] 1913 Meyers II 754; *Schönwalde*, poln. *Dembowiec* (!), besteht aus zwei Dorfhälften ... von denen eine früher *Kolonie Wöllwitz* hieß; *Schönwalde Kolonie* 1913 Zeit LVII 123; *Schönwalde*, polnisch *Dembowiec* (!) 1918 GF1 785; *Szynwald*, niem. *Schönwalde* 1921 Sk XI 42, 88; *Szynwald, -da, szynwaldzki* 1971 UN 184, 13. — Dzisiejsza wś *Szynwald* powstała z połączenia dwu miejscowości: wsi gminnej o n. *Schönwalde* (: niem. *schön* ‘piękny’ i *Wald* ‘las’), wydzielonej w latach 20. XIX w. z *Wielowicza* (dawniej *Wielowice*, niem. Gr. *Wöllwitz* — stąd jej oboczna n. *Kolonia Wielowice*, niem. *Kolonie Wöllwitz*), oraz powstałej na północ od niej kolonii *Schönwalde* (stanowiącej obecnie główną cz. wsi). Po 1918 r. ustalono urzędowo n. pol. *Szynwald*, która jest adaptacją

Szynwald

fonetyczną n. niem. Rzekoma n. *Dębowiec* w odniesieniu do omawianej miejscowości pojawia się dopiero w 1879 r. u W. Kętrzyńskiego (a za nim w SG i u O. Goerkego) i prawdopodobnie została przez niego użyta przez pomyłkę — Szynwald w XIX w. graniczył od płd.-wsch. z wsią o n. *Dębowiec*, którą w 1892 r. połączono z Wielowiczkiem, a obecnie stanowi ona cz. Rogalina, por. Pustkowie *Dembowitz* 1773 GfI 721, *Dembowice*, Adel. Vorwerk 1789 Goldb II 45, *Dembowice* 1796–1802 MpSchröt XIV, *Dembowiec*, Vorw. 1820 Rumpf I 235; *Dembowiec*, d[as] h[eisst] Eichholz 1867 SFI 264, *Dembowitz*, Dorf 1867 JMar 2, *Eichholz* (!) — *Dębowiec* 1879 KętN 136, *Dębowiec*, niem. *Eichholz* (!) 1881 SG II 27, *Dembowitz*, cz. wsi 1895 GemLex II 165, *Dębowiec*, niem. *Dembowitz*, os. 1921 Sk XI 43, 74. Również przy tej miejscowości Kętrzyński popełnił błąd, podając nieistniejącą n. niem. *Eichholz* (wyrazu *Eichholz* ‘las dębowy’ użył F. Schmitt w 1867 r. nie jako n. niem., a jedynie jako objaśnienia n. pol. *Dębowiec*). Lit.: SFI 264, 268, 301; GfI 735; Goerke, Flur- und Ortsnamen im Kreise Flatow. Zeit LVII 123; CzNiem 91. PS

Szynwald (2), wś, tarn., gm. Skrzyszów, 10,5 km na płd.-wsch. od Tarnowa: super Tharnow Civitate et Villis ... *Sonwald* sive *Mnych* 1344 CdP III 213; *Szinwald* 1346–58, *Synwald* (!), *Swnwald* (!) 1350–51 MVat II 232, 339, 395; *Schonwald* 1416, *Szynwald* 1441 Sng II 106, 164; *Schinwald* 1447 KMłp IV 467; *Szynwald* (!), *Sthynwald* (!) (1447)XVIII, *Szynwal* 1448 Sng II 171, 173, 180; *Sthynwald* (!) 1470–80 DB I 605; *Schyndwald* 1471 Matr I nr 709; *Szynwald* 1508 ASK LIV 10, 74v; *Szynwald* 1525 ASK I 8, 124; *Schinwalth*, *Schinwald* 1529 LR 39, 128; *Szinwald* 1530 Sng V 242; *Schinwald* 1536 ASK LIV 12, 65v; *Szingwalth* (!) 1538, *Schingwalth* (!) 1542 ASK I 50, 116v, 195; *Szynwald* (1542) XVII Sng V 340; *Schemwald* 1576 ASK I 9, 195; *Schinwald* 1581 ŻDz XIV 264; *Szynwald* (1629) RPobPilz 262; *Szynwald* 1673 ASK I 67, 753v; *Szynwald* (1676)XVIII RPogMłp 376; *Schynwald* 1779–83 MpMieg; *Szynwald* 1802 Crusius III/2, 424; *Szynwald* 1855 MpKum; *Szynwald* 1892 SG XII 120–1; *Szynwald* 1921 Sk XII 35; *Szynwald*, -du, *szynwaldzki* 1964 UN 15, 121. — Dawna n. niem. *Schönwald*, od przym. *schön*

‘piękny’ i *Wald* ‘las’. Nazwa oboczna *Mnich* od ap. *mnich*. Wieś założył Spycimir z Melsztyna i osadził w niej osadników niemieckich. Nazwa spolszczona fonetycznie jako *Szynwald*. Lit.: OPilz 57; CzNiem 78. IN

Szynwald (3), wś, tor., gm. Łasin, 7 km na płn.-wsch. od Łasina: in villa *Schonewald* ... *Schonwaldt* (1302) PrUr I/2, 480; *Schonewald* (1314)XV PrUr II 72; *Schonewald* (1336)XV PrUr III 32; *Schönwalde* ok. 1400 Zeit XVI 33; *Schönwald* 1414 Br 158; *Schonewald* 1435 Froel I 305; *Schonewalt* 1511, *Schonewalt* 1524 Matr IV/2, nr 9965, 14081; *Schimwald* 1569 MK 128, 158; *Szinfaldt* 1570 ŻDz XXIII 59; die Güter *Shynwald* 1602 Froel I 306; *Szynwald*, wsi *Szynwald* 1624 LuPrus 241; *Szynwald* 1641 Font XXIV 135; *Szenwald* 1647 Font IV 66; wsi *Szynwald* ... W *Szynwaldzie* 1664 Font XXXII 410; *Szynwald*, teut. *Schonewaldt*, *Szynwaldensem* ... versus *Szynvald* ... *Szynwald* ... *Szynwald* ... *Szynwaldensi* 1667–72 Font VI–X 17, 752, 756, 757, 772, 776; *Szynwald* 1758 Lustracje 13, 127; *Gr. Schönwalde* 1789 Froel I 305; *Gr. Schönwald* — *Szenwald* 1879 KętN 84; w *Szynwaldzie* ... *Szenwald* 1882 KętL 65, 83; *Szynwald*, niem. *Gross Schoenwalde*, dobra ryc. 1892 SG XII 121; *Gross Schönwalde* 1912 Meyers I 656; *Szynwald*, niem. *Gross Schönwalde*, os. 1921 Sk XI 23, 88; *Szynwald* (*G. Schönwalde*) 1925 Krzep 118; *Szynwald* 1952 UW 50; *Szynwald*, -du, *szynwaldzki* 1971 UN 178, 19. — Dawna n. niem. *Schönwald* (o etym. jak *Szynwald* (1)) zaadaptowana fonetycznie do j. pol. jako *Szynwald*, *Szenwald*. Okresowo z niem. członem dyferencyjnym od przym. *gross* wobec n. *Klein Schönwald*, dziś *Szynwaldzik* (zob.). Lit.: SHGCh 128–9; Froel I 305–8; CzNiem 139. BCz

Szynwald zob. **Bojków** (2), **Szemud**

Szynwaldzik, cz. wsi Szynwald, dawniej wś, tor., gm. Łasin: *minor Szynwald* 1613 Froel I 306; *Kl. Schönwalde* (*Szynwaldzik*) 1713, 1757 Froel I 307–8; *Schönwaldek* 1772/73 HAPr IV 644; adl. *Gütchen Kl. Schönwalde* 1788, *Kl. Schönwalde* 1789 Froel I 305, 308; *Kl. Schönwalde* 1796–1802 MpSchröt XVI; *Kl. Schönwalde* — *Szenwaldzik* 1879 KętN 84; *Szynwaldzik*, niem. *Klein Schoenwalde*, dobra ryc. 1892 SG XII 123; *Klein Schönwalde* 1912 Meyers I 1001;

Szynwałd i *Szynwaldzik* (Gr. Kl. *Schönwalde*) 1925 Krzep 118; *Szynwaldzik*, *-ka* 1971 UN 178, 19. — Początkowo forma kancelaryjna, od łac. przym. *minor* ‘mniejszy’ oraz n. *Szynwald* (3), z suf. *-ek*. Okresowo też n. niem. *Klein Schönwalde*. W. Kętrzyński wprowadził n. *Szenwaldzik*, upowszechniła się forma *Szynwaldzik*. Lit.: CzNiem 122. BCz

Szynwaldzik zob. **Saminek**

Szynwaldzka Huta zob. **Szemudzka Huta**

Szynweza zob. **Krasna Łąka**

Szynych, wś, tor., gm. Grudziądz, 9 km na płd.-zach. od Grudziądza: in *Schoneyche* (ok. 1340), *Schoneiche* (1396) Woel 206, 316; *Schöneich* ok. 1400 Zeit XVI 33; *Neuwekirche* ok. 1423–24 DK 94; in *Newenkirche* 1445 Woel 462; mol. in suburbio *Schonecke* 1457 Matr I nr 418; *Schöneich* al. *Neuenkirche* (XV) Kętl 75; z *Winichem* (!) 1565 Lumalb 122; in *Szink* (!) 1584 Font I–III 146; *Szynych* 1641 Font XXIV 133; villa *Szynych* 1647 Font IV 35; *Szynich* teut. *Schenych* ... *Schynychensem* ... Villa *Szynych* ... *Schinich* 1667–72 Font VI–X 14, 112, 151, 190; *Schoneiche* 1796–1802 MpSchröt XV; *Schöneich* — *Szynych* 1879 KętlN 68; *Szynych*, niem. *Schoeneich* 1892 SG XII 123; *Schöneiche* 1912 Bär 106; *Szynych*, niem. *Schöneich* 1921 Sk XI 8, 88; *Szynych* 1952 UW 49; *Szynych*, *-cha*, *szynyski* 1971 UN 178, 17. — Dawna n. niem. *Schöneiche*, od niem. przym. *schön* ‘piękny’ i ap. *Eiche* ‘dąb’. W przywileju z 1364 r. (powtórzonym w 1472 r.) wymienione dęby graniczne (die Eychen der Grenzen Lykow) SchK 334. W XV w. oboczna n. niem. *Neuenkirche*, czyli ‘nowy kościół’. Polonizacja n. niem. w formie *Szynych*, *Szynich*, także *Szonek*; utrwaliła się pierwsza postać. Lit.: SHGCh 129; SchK 334–5; CzNiem 139. BCz

Szyperka zob. **Szyperki**

Szyperki, wś, tarnob., gm. Jarocin, 11,5 km na płn.-wsch. od Niska: *Syperka* 1794 Ga Ss1; *Syperka* 1839 MpKwat V 8; *Syperka* 1859 MpChr; *Szyperki* 1861–64 MpFran; *Szyperki* 1886 Bigo 194; *Szyperki* 1892 SG XII 124; *Szyperki* 1961 Mp-25(Nisko); *Szyperki*, *-rek*, *szyperczański* 1966 UN 66, 21. — Zapewne od nazw. *Szyper*, w wariacie zmazurzonym *Syper* (: *szyper*) RymSEN II 571, z suf. *-ka*, w formie pluralnej *-ki*. Nazwisko *Syper* notowane jest głównie w po-

bliskich powiatach mieleckim i kolbuszowskim, gdzie obecnie niemal nie występuje postać *Szyper*, jednak w XVIII i XIX w. spotykane były tam obie te formy. IN

Szyplewo zob. **Szyplów**

Szypliszki, wś, suwał., gm. Szypliszki, 19,5 km na płn.-wsch. od Suwałk: *Sipliszki* 1784 SHGpd (Opispar rkps I nr 6011, 39–43); *Szypliszki* 1797–1804 AGAD(1/170/0/3/316, s. 35); *Sipliszken* 1799–1800 Bacewicz, Naruszewicz 154; *Szypliszki* 1808 MpTex III; *Siepliszki* 1827 Tabella II 169; *Scipliszki* ... ze wsi *Sciplizik* (!) ... we wsi *Sciplizkach*, *Szczipliszki* ... z *Sciplizzek* 1830 ASC(Puńsk, UMZ-1830, s. 177, 193); *Scipliszki* 1834 ASC(Puńsk, UMZ-1834, s. 6); *Szypliszki* ... ze wsi *Szyplizzek* 1835 ASC(Puńsk, UMZ-1835, s. 4); *Szypliszki* 1839 MpKwat VI 3; *Szypliszki* 1877 Zin II 214; *Szypliszki* 1892 SG XII 124; *Szypliszki* 1921 Sk V 89; *Szypliszki*, *-szek* 1982 WUN III 417; gw. lit. *cipliškės*//*šipliškė*. — Etymologia niepewna. Według J. Wiśniewskiego wś pierwszy raz wzmiankowana w 1642 r. jako zamieszkała głównie przez Litwinów. W kolejnych stuleciach stopniowo się polonizowała. Nazwa jest pochodzenia lit., a formy z nagłosowym *Sci-* z ksiąg metrykalnych z lat 1830–34 oraz forma gw. *cipliškės* wskazywałyby na pierwotne **Stipliškė(s)*//**Stypliškė(s)*, od n. os. **Styplal*//**Stipla*, z dzierzawczym suf. *-iškė*, w l. mn. *-iškės*, oraz dial. zmianą *t > c* przed samogłoską przednią. Do n. os. por. ap. *stýpla* ‘osobnik wyrosnięty, wysoki, długonogi’ eSESmocz s.v. *stipti*. Polska miękka wymowa *sci-* jako *ści-* została wtórnie przejęta przez Litwinów jako *ši-* (w tej pozycji w puńskiej litewszczyźnie fonem */i/* jest realizowany jako samogłoska przednia centralizowana), por. lit. *Šipliškė* oraz *Szypliszki* (1797–1804 i później). Taka forma była zapewne używana w litewskojęzycznym Puńsku i ostatecznie to z niej wywodzi się oficjalna postać *Szypliszki*. Gwarowe lit. *cipliškės* można próbować objaśnić uproszczeniem nagłosowej grupy *Sci-* (która jednak jest dopuszczalna w dialekcie Dżuków) lub reinterpretacją wyrażenia przyimkowego ‘z Szyplizzek’ *iš Scipliškių*/*iš šcipliškių*/*> iš Cipliškių*. Niewykluczona jest również adideacja do ap. *cypl̃ys* ‘piszczek, płaska’ eSESmocz s.v. *cýpti* lub nazw. *Ciplis*//*Czyplis* poświadczonego w par. Wiżajny

Szyplowo

w I. połowie XIX w. ASC (Wizajny, U-1832, 15). Na tym obszarze współwystępowały od XVI w. j. litewski, polski i białoruski, a struktura etniczna samych Szypliszek też ulegała zmianie, stąd pewne zniekształcenia n. m. mogą być dziś niemożliwe do odtworzenia. Przyjęcie pierwotnej postaci n. *Šipliškė(s)* nie pozwala objaśnić pojawiającego się w zapisach oraz w gwarze nagłosowego (S)c-, brak także wiarygodnej podstawy antroponimicznej (może lit. nazw. *Šipas, Šipalis//Šypalis*, por. niem. ap. *Schiff* 'okręt' Lpvž II 935–6, eSESmocz s.v. *šipas*). Zapożyczenie pisemne z niem. zapisu Sz- wymawianego /sc/ po 1795 r. wydaje się nieprawdopodobne. Zapisy *Sipliszki* 1784, *Sipliszken* 1799–1800, jeśli nie są pomyłką, można tłumaczyć występującym w okolicy mazurzeniem, z zachowaniem sz w suf. ze względu na jego powszechność w lit. n. m. Lit.: Buch, Onom VII 224, 227; RospSEMIG 385; Smoczyński, RocznBiał XIV 360; WiśnSuw 125, 130; Szlaszyński, Szelment nr 6–7, 20–1; Bacewicz, Naruszewicz, Gmina Rutka-Tartak — historia i współczesność, 2014, 154; WiśnSuw 125, 130. IN/MD

Szyplów zob. Szyplów

Szyplów, wś, pozn., gm. Nowe Miasto nad Wartą, 8,5 km na płn.-zach. od Jarocina: Petrus *Szypłowski* 1392, *Szypłowo* 1397 RWlkp II nr 13, 39; *Sypłow* 1398 Lek II nr 699; *Szypłowo* 1419 RWlkp II nr 598; *Schypłowo* 1450 KszKal 10, 326v; *Schypłowo* 1493 KszPoz 22, 45v; *Szypłowo* 1495 KsgPoz 7, 159; *Schypłowo* 1497 Bob nr 322; *Szypłowo* 1506 ASK I 11, 16; *Schypłowo* 1510 NKs 137; *Sypłowo* 1534, *Szypłowo* 1535 ASK I 12, 352v, 462; *Siplowo* 1552, *Szypłowo* 1577, *Szypłowo* 1578, *Ssiplowo* 1581, *Szypłowo* 1583 ASK I 11, 252, 336, 452, 1078, 1310; *Szypłowo* 1620 MKI(Tab 11, 12); *Szypłowo* 1673 ASK I 74, 53v; Wieś *Szypłowo* 1789 MKI(Tab 47, 92); *Szypłowo* 1798 HstB I 658; *Szypłowo* 1821 Rumpf III 185; die Güter *Szypłowo*/dobra *Szypłowo* 1834 AmtBromberg nr 17, 312; *Szypłow* 1846 KsP 319; *Szypłowo* 1849 Huhn VI 199; *Schypłow* (= *Szypłow*) 1871 GemGut IV 18; *Szypłowo* 1872 APPozn(53/5707/0/-/4, s. 11); *Szypłow* 1873 APPozn(53/5707/0/-/5, s. 27); *Szypłów* al. *Szypłowo*, *Szypłowo* 1892 SG XII 124; *Szypłow* 1913 Meyers II 922; *Szypłów*, niem.

Szypłow 1921 Sk X 29, 158; *Szypłów*, -łowa, *szypłowski* 1971 UN 79, 13. — Może od n. os. *Szypł* (: *szyp* 'strzała') SSNO V 356, SEMot I 310, z suf. -owo, od XIX w. -ów, efemerycznie też -ewo. Por. jednak niem. n. os. *Schippel* (Gott 348), także n. os. *Schypel* : *Scheibel*, por. Simon *Scheibel* de Sroczo 1435, Syman *Schypel* de Syroczo 1436 Koz III 313. PS

Szyposze, wś nieistniejąca, leżała na płn. od wsi Czechy Zabłotne, biał., gm. Orla, 15,5 km na pld. od Bielska Podlaskiego: s Kruhley ... *Szypozey* y Moskiewicz 1577 ASK I 47, 262; *Szypozsze* 1605 HMil 438; Wies *Szypozsze* 1673 ASK I 70, 362v; w *Syposach* (1676)XVIII RPogMłp 837; *Szypozsze* 1790 SHGPd(rkps DA nr 11630); majątek Kruhła z wsiami: Krugła, Moskowcy, Czachy i *Szypozsze* 1848 Dodatek do Kuryera Wileńskiego nr 78; gw. *šypošy, šypošiu*. — Zapewne od n. os. *Szyposz* RymSEN II 572, por. ap. *szyposz, siposz* 'piszczyk za czasów istnienia w Polsce piechoty węgierskiej' SW VI 119, w I. mn. W pierwszym zapisie może rus. końcówka gen. pl. -ej (< *-bjb). Śladem po miejscowości są n. ter. *Szypozsze*, pole i las (UN 153, 26), *Bloto Szypozszy*, łąka (Mp-25(Bielsk Podl.), PRNG). Lit.: Kond 198; AtPd 121, 305. IN

Szypowice, wś, częst., gm. Kroczyce, 6 km na płn.-zach. od Pilicy: *Szypowicze* (1391) ZDM VI 92; de *Sypowicz* 1394 KZK Krak II nr 308; *Schippowicze* 1398, de *Szippowicz* 1399, *Schippow*, *Schippowice* 1400 Krak nr 7091, uw. CCLXXXI(4), nr 9690, 10314; *Schipowicze* (1444) ZDM III 130; *Schipowicze* 1527 Matr IV/2, nr 15243; *Schipowicze* 1529 LR 324; *Schipowicze* 1564 Lukrak II 93; *Szypowicze* 1581 ŻDz XIV 80; *Szypowice* 1629 RPobKr 185; *Szypowice* 1659–64 Lukrak 73; *Szypowice* (1676) XVIII RPogMłp 51; *Szypowice* 1783–84 RejKor 377; *Szypowice* 1787 MpPerKr; *Szypowice* 1827 Tabella II 229; *Szypowice* 1892 SG XII 125; *Szypowice* 1921 Sk III 74; *Szypowice*, -wic 1982 WUN III 417; gw. *šypoŋice, -ŋic, šypoški*. — Od n. os. *Szyp* SSNO V 355 (: *szyp* 'ostro zakończony pocisk wyrzucony z łuku, strzała' Sstp VIII 593, też 'dzika róża; cierń, kolec' (< *šipъ) SEBor 611), z suf. -owice. Na pocz. XV w. odnotowany wariant z suf. -ów. Lit.: RKrak 166; RymPatr 64. IN

Szypów zob. **Szypowice**

Szypry, os., dawniej wś, olszt., gm. Dywity, 8 km na zach. od Barczewa: X mansos inter granicies ciuitatis Wartberg ... et iuxta lacum Modis (1337)XV MWrm I 464; *Schipperkaym* 1405 (?) MWrm V 407; in *Schippenn* 1496–1512 MWrm VIII 99; *Schipperkaim* XV MWrm I 464; *Schipren* 1615 RLWrm 274; *Szyprren* 1688 Birch 236; *Szyprren* vasallagium 1718 Wijaczka 419; *Schippenn* 1755 MpEnd; *Schypenn*, maj., folw. ok. 1780 HAPr IV 367, 392; *Schippenn* 1796–1802 MpSchröt XVII; *Schippenn* — *Szypry* 1879 KętN 197; *Szypry*, niem. *Schippenn*, dobra ryc. 1892 SG XII 125; *Schippenn*, *Schipperkaym* — *Szypry*, dw. 1946 Ley I 72; *Schippenn* — *Szypry*, -pr, *szyperski* 1949 MPol XXVII nr A-92; *Szypry*, *Szypr* 1982 WUN III 417; gw. *šypry//šipri*, -űf, *šyproski*. — Początkowo n. hybrydalna *Schipper-kaimis*, złożona z ńrdniem. *Schipper* ‘szyper’ lub *Schöpfer* ‘twórca, sprawca’ i członu drugiego od prus. **kaimis* ‘wieś’. Część autorów opowiada się za bałt. pochodzeniem członu pierwszego, por. lit. n. os. *Šipas* (: *šipti* ‘tępieć, tracić ostrość; stać się obolałym’, *šýpa* ‘ktoś skłonny do kpin, żartów’: *šiėptis* SESmocz 635) Zinkevičius 206. Zapisy wykazują wahanie w formie dopełniacza: -ø : -ów i przym. odmiejscowego. Nazwa *Szypry*, w formie pluralnej, utworzona w XIX w. przez W. Kętrzyńskiego przez skojarzenie fonetyczne niem. *Schippenn* z pol. *szyper*. Lit.: Ger 161; KętL 555; PospWrm 144. RP

Szypulki, przys. wsi Kuce, dawniej wś, olszt., gm. Janowiec Kościelny, 9,5 km na pld.-wsch. od Nidzicy: *Schypuli* 1493 SHGPł 306; *Sypulky* 1531 ASK I 41, 144; *Sipulki* 1578 ŹDz XVI 77; *Szypulki* 1662, *Sypulki* 1677 ASK I 72, 457v, 641; *Szypolki* 1784 MpPerPł; *Szypulki zagorze* 1827 Tabella II 229; *Szypulki Zagurze* 1839 MpKwat IV 1; *Szypulki-Zagorze* 1890 SG XI 846; *Szypulki-Zagórze*, folw. 1921 Sk I 93; *Szypulki-Zagórze*, wś 1967 SM 1134; *Szypulki*, -lek XXI PRNG. — Od n. os. *Szypuła* SSNO V 356 (: *szypuła*), w formie pluralnej. Wtórnie *Szypulki*, deminutywizacja przy pomocy suf. -ki. Okresowo *Szypulki-Zagórze*; człon drugi od ap. *zagórze*. Współcześnie n. ma charakter niestandardyzowany. Lit.: SHGPł 306. UB

Szypulki-Zagórze zob. **Szypulki**

Szypulki-Zaskórki, os., dawniej wś, olszt., gm. Janowiec Kościelny, 9 km na pln.-wsch. od Nidzicy: *Szypolki Zaskorki* 1784 MpPerPł; *Szypulki Zaskurki* 1827 Tabella II 229; *Szypulki Zaskórki* 1839 MpKwat IV 1; *Szypulki-Zaskóry* 1890, *Szypulki Zaskórki* 1892 SG XI 846, XII 125; *Szypulki-Zaskórki*, wś 1921 Sk I 93; *Szypulki-Zaskórki*, -lek-rek 1982 WUN III 417. — O członie pierwszym zob. wyżej, człon drugi od n. os. *Zaskórek*, por. *Zaskórkowa* (fem.) AntrP VI 232, w formie pluralnej. UB

Szypuły zob. **Szypulki**

Szyroczyzna zob. **Seroczyn** (1), **Strękowo**

Szyroka zob. **Szeroka**

Szyrokopas zob. **Szerokopas**

Szyronosy zob. **Szerenosy**

Szyrzawy zob. **Szerzawy** (2)

Szyrzyn zob. **Żyrzyn**

Szyrzyna zob. **Szerzyny**

Szyrzyny zob. **Szerzyny**

Szystowice, wś, zamoj., gm. Grabowiec, 20 km na pln.-zach. od Hrubieszowa: *Systowicze* (1394)1431 ZDM IV 276; *Szisztowicze* (1435)1612 ZDM II 212; *Schystowicze* 1469 AGZ XIX nr 1910; *Schyschowycze* 1472 Rejlan 37; *Czistowicze* 1507 ASK I 36, 17; *Czystowiczcz* de *Cistowicze* 1508 ASK I 36, 34v; *Sistowicze* 1531 ASK I 36, 117v; *Villa Sistowicze* 1573 ASK I 36, 326; *Szistowicze* 1575 ASK I 36, 482; *Szystowiec* 1578 ASK I 36, 624; *Sistowice* 1580 ASK I 36, 762; *Sistowice* 1596 LSB 46; *Szystowice* 1661 ASK I 65, 738; *Szystowice* 1673 ASK I 72, 300–300v; *Szysłowice* 1681–82 Rejbels 32; do *Szysłowic* (!) 1753 AWAK XXVII 366; *Szysłowicze* 1810 Poturz 180, 63; *Szysłowice* 1827 Tabella II 229; *Szysłowice* 1839 MpKwat VII 8; *Szysłowicze* 1892 SG XII 128; *Szysłowice* 1921 Sk IV 30; *Szysłowice*, -wic, *szysłowicki* 1970 UN 109, 13; gw. *šystoúvicellšustoúvice*, -úvic, *šustoúviciki*. — Od n. os. *Szysł* SSNO V 358 (: *szysł* ‘łupek’), z suf. -owice. Forma gw. *Szysłowice* wydaje się wtórna. Lit.: CzChełm 195. BCz

Szyszczycza zob. **Szyszczycze** (2)

Szyszczycze (1), wś, kiel., gm. Chmielnik, 4 km na pld.-wsch. od Chmielnika: *Szyszcycze* (1365) KMłp III 380; *Sziszczicze* 1415 Sand nr 654; *Schiszczicze* 1470–80 DB II 444; *Szyszcycze* 1504, *Szyszczycze* 1505 ASK I 7, 56v, 47; *Shyszczycze*

Szyszczyce

cze 1529 LR 307; *Schyhczyce* 1579 ŻDz XIV 227; *Szychzyce* 1673 ASK I 69, 238v; *Szyszczyce* 1783–84 RejKor 252; *Szyszczyce* 1791 MpPerSd; *Szyszczyce* 1801–04 MpHeld; *Szyszczyce* 1827 Tabella II 229; *Szyszczyce* 1839 MpKwat IV 7; *Szyszczyce* 1892 SG XII 128; *Szyszczyce* 1921 Sk III 103; *Szyszczyce*, *-czyce*, *szyszczycki* 1966 UN 19, 18; gw. *syszyce*, *-cyc*. — Od n. os. *Szyszka* SSNO V 358 (: *szyszka*), z suf. *-ice*. W XVI–XVII w. efemeryczny wariant *Szychzyce*. Forma gw. zamazurzona. Lit.: KSand 200; KopKiel 253; RymPatr 64. IN

Szyszczyce (2), wś, kiel., gm. Działoszyce, 9,5 km na płn. od Skalbmierza: de *Siscicz* 1382, 1383 Krak nr 1831, 2017; *Szcziszczicze* 1458 Matr IV/3, supl. nr 917; *Szyszcicze* 1470–80 DB II 416; *Szyszcicze*, *Szyszcicze* 1499 Matr II nr 1365, 1372; *Schyschycze* 1503 Hel II nr 4545; *Szyszczyce* 1504 ASK I 7, 55v; *Szyszczyce* 1508 ŻDz XV 488; *Schischicza* 1515 Matr IV/1, nr 2460; *Szyszczyce* 1529 LR 253; *Szyszcicze* 1538 ASK I 50, 111; *Zchichezyce* 1579 ŻDz XIV 221; *Szyszczyce* 1783–84 RejKor 350; *Szyszczyce* 1787 Spis 379; *Szyszyce* 1791 MpPerSd; *Szyszczyce* 1801–04 MpHeld; *Szyszczyce* 1802 Crusius III/2, 424; *Szyszczyce* 1827 Tabella II 229; *Szyszczyce* 1839 MpKwat III 8; *Szyszczyce* 1892 SG XII 128–9; *Szyszczyce* 1921 Sk III 130; *Szyszczyce*, *-czyce*, *szyszczycki* 1969 UN 29, 44. — Forma *Szyszczyca* jest przejawem przejściowej singularyzacji nazwy. Odnotowana w 1791 r. postać *Szyszyce* z uproszczeniem grupy *-szcz-* > *-sz-*. Lit.: KSand 200; KopKiel 253; RymPatr 64. IN

Szyszczyce zob. **Szyszki** (2)

Szyszczycka Wola zob. **Wolica** (6)

Szyszczyno zob. **Szyszyn**

Szyszki (1), wś, biał., gm. Sokółka, 3 km na wsch. od Sokółki: *Szyszki* 1744 SDV 96; Daygućcie wioska ... z części szlachecka (*Szyszki* zwana) 1784 DekGr 83; *Szyszki*, wś 1892 SG XII 129; *Szyszki* 1921 Sk V 78; *Szyszki* 1952 UW 169; *Szyszki*, *-szek* 1982 WUN III 418. — Od n. os. *Szyszka*, *Szyszko* SSNO V 358 lub od ap. *szyszka*, w formie pluralnej. IN

Szyszki (2), dziś *Szyszki*, wś, *Szyszki-Folwark* i *Szyszki Włościańskie*, dwie cz. Szyszek, dawniej wsi, ciech., gm. Gzy, 15,5 km na płn.

od Nasielska: *Syssky* 1240 KMaz I 343; *Szyszky* 1401 BulPol III nr 743; *Zyschky* (1417)1456 MK 3, 62–62v; *Schischki* 1434 Zakr II nr 25; *Schiski* (1442)1456 MK 3, 273; *Szyszchy* 1458 BulPol VI nr 1257; *Szysky* 1476, *Szyszyce* 1477 SHGMz (Ep. 13, 44v i 108v); *Shisky* 1481 SHGMz (Ep. 11, 19v); *Schyszky* (1508) SHGMz (Ep. 16, 192); *Siszky* 1530 Pułt 382; ... pod *Szyski* (1565) Lumaz I 164; *Syiska* parochia 1567 ŻDz XVI 325; *Sziski* 1570, *Siski* 1573 ASK I 43, 718, 762v; par. *Szyszka*, *Szyszky* 1576 ŻDz XVI 315, 316; *Szyszka* 1673 ASK I 66, 247v; *Szyszki* 1783 MpPerMz; *Szyski* 1839 MpKwat IV 2; *Szyszki* al. *Syski* 1892 SG XII 129; *Szyszki Folwark*, *Szyszki Włościańskie* 1921 Sk I 136; *Szyski*, *-szek*, *Szyszki-Folwark*, *-szek-ku*, *Szyszki Włościańskie*, *-szek -kich* 1982 WUN III 418. — Od n. os. *Szyszka*, w formie pluralnej. Zapis z 1477 r. zapewne oddaje formę *Szyszczyce*, z suf. *-ice*. Wariant *Szyski* z zamazurzeniem. Człony dyferencyjne od ap. *folwark* i od przym. *włościański*. Lit.: ZMaz 358. UB

Szyszki (3), wś, częst., gm. Szczekociny, 8 km na płn.-zach. od Szczekocin: Jacobus Schyschka et Johannes filio suo de taberna *Schyszkyj* 1459 KszKr 314, 98; molendinator de *Szchijeszcy* 1462 SHGKr II 145; *Shiski* 1529 LR 145; taberna et molendinum [in] *Zischky* 1530, *Schiski* 1531 SHGKr II 145; *Szyski* 1532 Matr IV/2, nr 16248; *Schyski* 1564 Lukrak II 91; *Szyszki* 1581 ŻDz XIV 72; *Szyszki* 1629 RPobKr 166; *Szyszki* (1676)XVIII RPogMłp 45; *Szyski* 1680 Rej 167; *Szyszki* 1783–84 RejKor 281; *Szyszki* 1787 MpPerKr; *Szyszki* 1827 Tabella II 229; *Szyszki* 1839 MpKwat III 7; *Szyszki* 1892 SG XII 129; *Szyszki*, wś 1933 SkBy 1695; *Szyszki*, *-szek*, cz. wsi Nakło 1971 UN 35, 45; *Szyszki*, *-szek* 1982 WUN III 418; gw. *syski*, *sysek*, *syskoski*. — Pierwotnie była to karczma, później wś; n. od n. os. *Szyszka* (por. pierwszy zapis), w l. mn. Wcześniej istniał tu młyn, por. *molendinum Hethmany* cum taberna 1368, *molendinum Hertmani* 1399, *Gyartmanszky Mlin* 1442, *Hertmansky mlyn* 1460 SHGKr II 145, który został włączony do Szyszek; n. od n. os. pochodzenia niem. *Hertman*, *Hartman* SSNO II 297. Lit.: SHGKr II 145–6; RKrak 166. IN

Szyszki (4), wś, siedl., gm. Stoczek Łukowski, 8,5 km na pld.-wsch. od Stoczka Łukowskiego: *Suski* (!) 1443, *Plozy* 1507 SHGLu III 234; *Szy-*

ski 1531, *Sziski* 1552 *ŻDz* XIV 378, 394; *Płozzi* seu *Siszki* 1564 *ASK* I 33, 638v; *Płozy* alias *Schisky* 1580 *ŻDz* XIV 429; *Płozy* alias *Szisky* 1620 *RPobLu* 199; *Płozy* alias *Szyski* 1673 *RPgł* 43v; *Szyski* (1676) *XVIII RPogMłp* 548; *Szyszki* 1683 *WPar* 55; *Szyszki* 1787 *Spis* 429; *Szyszki* 1827 *Tabella* II 229; *Szyszki* 1839 *MpKwat* V 5; *Szyszki-Koło* 1892 *SG* XII 129; *Szyszki* 1921 *Sk* IV 77; *Szyszki*, -szek, *szyszczkański* 1970 *UN* 115, 12. — Od n. os. *Szyszka*, w l. mn. Nazwa oboczna *Płozy*, która znikła w 2. połowie XVII w., zapewne od n. os. *Płozza* (: *płozza* ‘część podwozia pojazdu’, *płozić* (się) ‘czołgać się; rosnąć przy ziemi’) *AntrP* IV 63, w l. mn. Utrzymała się n. *Szyszki*; w XIX w. też z dodatkowym członem drugim od ap. *koło*, zapewne w związku z topografią terenu (wś leży w ramionach rz. Świder, u źródeł rz. Bystrzycy). Lit.: *SHGLu* III 234, IV 142; *KosLu* 74. *IN*

Szyszki zob. **Syski** (1, 2)

Szyszki-Folwark zob. **Szyszki** (2)

Szyszki-Koło zob. **Szyszki** (4)

Szyszki Włociańskie zob. **Szyszki** (2)

Szyszkowa, wś, jel., gm. Leśna, 7 km na płd. od Lubania: *Hortwindsdorf* ok. 1300 *CdSil* XIV 129; *Ertmannsdorf* 1442 *CdL* IV 235; *Ortmannsdorf* 1551 *KOL* 64; *Oertmannsdorf* (!) 1552 *SGTS* II 355; *Ottmannsdorf* (!) 1593 *MpLusSup*; [*Ober- und Nieder Oertmannsdorf*] (1638) *NLM* LXIII 52; *Erdmannsdorff* ok. 1720 *MpWeigSup*; *Ortmannsdorf* 1753 *KOL* 64; *Oertmannsdorf* ... wird in *Ober- und Nieder-Oertmannsdorf* getheilet 1769 *SchOL* 180; *Nied.*, *Ober Örtmannsdorf* 1812 *MpAtSchl* X; *Oertmannsdorf* 1820 *Rumpf* II 335; *Nieder Oertmannsdorf*, *Ober Oertmannsdorf* 1830 *Kn* 532; *Oertmannsdorf*, *Nieder- u. Ober-* 1845 *K* 458; *Nieder Örtmannsdorf*, *Ober Örtmannsdorf*, dwie wsi 1913 *Meyers* II 322, 380; *Nieder Örtmannsdorf*, *Ober Örtmannsdorf* 1934 *SOV* 215, 225; *Örtmannsdorf* 1941 *SOV* 281; *Brzeżany*, n. przejściowa 1945 *SNGŚI* XIII 163–4; *Örtmannsdorf* — *Szyszkowa*, -ej, *szyszkowski* 1947 *MPol* nr 37, poz. 297; *Nieder Örtmannsdorf* — *Brzeżany*, -an, *brzeżański* (ad *Szyszkowa*) 1948 *MPol* nr 78, poz. 692; *Szyszkowa*, -wej 1982 *WUN* III 418. — Najstarszy zapis wskazuje na pierwotną postać niem. *Hortwindsdorf* czy raczej **Hörtwin-//Hertwindsdorf*, od n. os. *Hertwin* : *Herdwin*, *Hartwin* (: stwniem. *hart* < **hardu* ‘twardy, surowy’ + *wini*

‘przyjaciół’ *FörstPN* I 749–60, 1608–9) i ap. *Dorf* ‘wieś’. Później antroponimiczna podstawa n. m. uległa wyrównaniu do pokrewnej n. os. *Ertman* (: *Hertman* < *hart* + *Man(n)* ‘człowiek’ *FörstPN* I 755–6, 1088–9), co dało postać *Ertmannsdorf*, która utrwaliła się następnie w pisowni *Oertmannsdorf*, *Örtmannsdorf*. Analogiczne zmiany dokonały się w podobnych nazwach z obszaru płd.-wsch. Niemiec, np. *Ortmannsdorf* k. Zwickau czy *Erdmannsdorf* k. Stadtroda pierwotnie nosiły n. *Ortwindsdorf* (zob. Schenk, *Die Ortsnamen der Kreise Werdau und Zwickau*, 1958, 51–2). Autorzy *SNGŚI* błędnie interpretowali n. omawianej miejscowości jako ‘wieś Ortmana’, mimo że dysponowali zapisem z 1442 r. jako najstarszym. Od XVII do pocz. XX w. w związku z podziałem miejscowości stosowano człony dyferencyjne od przym. *nieder* ‘dolny’ i *ober* ‘górnny’. Po II wojnie światowej używano przejściowo n. *Brzeżany* (przeniesionej zapewne z n. wsi *Bereżany* w obw. lwowskim lub n. mta *Bereżany* w obw. tarnopolskim w Ukrainie; część nowych mieszkańców pochodziła z okolic Lwowa, por. *BenaGŁuż* 436), którą w 1947 r. zastąpiono urzędową n. *Szyszkowa*. Lit.: *SNGŚI* XIII 163–4; *SGTS* II 355–8; *BenaGŁuż* 435–7; *SudZach* 216; *Boetticher*, *Geschichte des Oberlausitzischen Adels und seiner Güter*, III, 1919, 611. *PS*

Szyszkowe zob. **Szyszków** (3)

Szyszkowice zob. **Szyszkowice**

Szyszkowice, wś, bydż., gm. Czersk, 1,5 km na zach. od Czarnej Wody: *Szyszkowie* (!) 1933 *Mp-25*(33-26-E); *Szyszkowice* 1934 *Mp-100*(33-26); *Szyszkowice* 1965 *Mp-25*(Chojnice); *Szyszkowice* 1967 *SM* 1134; *Szyszkowice*, -wca, *szyszkwiecki* 1972 *UN* 176, 36. — Od przym. *szyszkowy* (las, drzewa), z suf. -ec, okresowo też -ice. *BCz/PS*

Szyszkowo zob. **Czyżkowo**, **Szyszków** (1)

Szyszków (1), wś, częst., gm. Lipie, 11,5 km na płn.-wsch. od Krzepic: *Szyszkow* 1395 *Koz* VII 176; *Szyszkowo* (1422)1511/12 *VisitGn* 376; *Schischkow* 1487 *Matr* I nr 1878; *Szyszkow* 1511 *ŻDz* XIII 211; *Szyszkow*, *Szyschkow* 1511–23 *ŁLB* II 96, 117; *Schiskow* 1534 *ASK* I 79, 104; *Schiskow* 1552 *ŻDz* XIII 298; *Sziskow* (1563) *VisitGn* 660; w *szyszkwowie* 1662 *ASK* I 65, 223v; *Villa Szyszkow* 1673 *ASK* I 74, 528v; *Szyszkow* 1787 *MpPerKr*; *Szyszków* 1827 *Tabella* II 229;

Szyszków

Szyszków 1839 MpKwat II 6; *Szyszków* 1892 SG XII 129; *Szyszków, -kowa* 1982 WUN III 418; gw. *syskuf, -ova, syskoski*. — Od n. os. *Szyszka, Szyszko* SSNO V 358, z suf. *-ów*, przejściowo też *-owo*. Forma gw. zamazurzona. Lit.: SHGWiel 160; Nieckula, *-ov-* 206. KS

Szyszków (2), wś, częst., gm. Praszka, 1 km na wsch. od Gorzowa Śląskiego: de *Szyskow* 1696, de *Szyskow* 1707, de *Szyszkow* 1709 ASC(Praszka, UMZ-1694–1722, s. 10, 63, 73); *Szyszkow*, in campo na Szyszkowiznie 1774 ASC(Praszka, UMZ-1774–89, s. 5, 6); *Szyszkow*, folw. 1783–84 RejKor 63; *szyszkow* 1789 MpCzajSier; *Czyskow* (!) 1802–03 MpGillyPr; *Szyskow* 1806 OSH II 54; Territorium *Szyszkowa* 1827 AGAD(Zb. Kart. 3-9); *Szyszków* 1827 Tabella II 230; *Szyszków* 1839 MpKwat I 5; *Szyszków*, wś 1892 SG XII 129; *Szyszków* 1921 Sk II 131; *Szyszków, -kowa, szyszkowski* 1974 UN 52, 35; gw. *syskuf, -ova, syskoski*. — Forma gw. zamazurzona. KS

Szyszków (3), wś, zamoj., gm. Potok Górny, 13,5 km na płn.-wsch. od Leżajska: *Szyskowe* 1602 CzChelm(Terrest. Crasn. 17/19845, k. 38v); *Szyskow*, do *Szyszkowá*, w końcu *Szyszkowá*, wioski Ordynackiej 1688 AGAD(1/358/0/-/2596, k. 22, 149, 150); *Szyszków* 1827 Tabella II 230; *Szyszków* pod Naklikiem 1834 Stworzyński 65; *Szyszkow* 1839 MpKwat VI 12; *Szyszków* 1892 SG XII 129; *Szyszków* 1921 Sk IV 8; *Szyszków* 1952 UW 133; *Szyszków, -kowa, szyszkowski* 1967 UN 106, 37. — Zmiana pierwotnego rodz. gramatycznego *Szyszkowe* > *Szyszków* pod wpływem licznych n. m. z suf. *-ów*. BCz

Szyszkówka zob. **Czyżkówko** (1)

Szyszlowo, wś, koniń., gm. Ostrowite, 10 km na pld.-zach. od Kleczewa: *Szyszyowo* 1392 Koz VIII 227; *Sziszlowo* 1428 RWlkp IV nr 730; *Schiszlowo* ... *Syschlowo, Szyszlowo* 1503 KsgPoz 64, 43v, 44; ville et hereditate *Schyslowo* 1511 KsgPoz 68, 78v; *Schyszlowo* 1511–23 ŁLB I 300; *Schischlowo* 1534, *Szyslowo* 1535, *Szyszlowo* 1564 ASK I 12, 388, 481v, 544v; *Szyslowo* 1565 ASK I 13, 783v; *Sislowo* 1576 ASK I 12, 637; *Syslowo* 1577, *Sziszlowo* 1580, *Schislowo* 1582, *Szischlowo* 1583 ASK I 13, 137v, 706v, 590, 540v; *Ssistlowo* 1588 ASK I 3, 539; *Szyszlowo* 1618–20 PKal 204; *Szyslowo* 1673, *Szyslowo* 1674 ASK I 74, 72 i 218;

Szyszlowo 1783–84 RejKor 157; Wies *Szyszlów* ... Wies *Szyszlowo* 1789 MKI(Tab 34, 171 i 36, 133); *Szyslowo* 1798 HstB I 627; *Szyszlowo* (!) od. *Tscheslowe* 1798 MpHopf XVI; *Szyslowo* 1802–03 MpGillyPr; *Szyszlowo* 1808 ASC(Ostrowite, UMZ-1808–09, k. 10); *Szyszlów* 1827 Tabella II 229; *Szyszlowo* 1829 ASC(Ostrowite, UMZ-1829, k. 4); *Szyszlowo* 1839 MpKwat I 2; *Шушловъ* 1866 GPKP II 5; *Szyszlów* 1877 Zin II 215; *Szyszlów* al. *Szyszlowo* 1892 SG XII 130; *Szyszlowo* 1902 Przew II 221; *Szyszlów* 1921 Sk II 110; *Szyszlowo* 1935 DzUrz(W. Łódz. nr 28, poz. 385); *Szyszlowo* 1948 Ferski II 124; *Szyszlowo, -wa* 1982 WUN III 418. — Od n. os. **Szyszel* lub *Szyszo* AntrP V 71, z suf. *-owo* (od końca XVIII w. też *-ów*). Część zapisów od XVI w. wskazuje na postać *Szyszlowo* (wyjątkowo *Szyszlowo*) powstałą w wyniku dysymilacji *š-š* > *š-s*, rzadko też występuje forma *Szyslowo* (zapewne jest to wynik wtórnej asymilacji *š-s* > *s-s*, gdyż miejscowość leży poza obszarem zamazurzenia, zob. Dejna 103–8 i mapa 5). W krótkim okresie przynależności miejscowości do Prus n. m. zapisano na mapie Hopfgartena z 1798 r. w niemieckiej postaci *Tscheslowe*. PS

Szyszlów zob. **Szyszlowo**

Szyszyce zob. **Szyszyce** (2)

Szyszyn, wś, koniń., gm. Ślesin, 3,5 km na płn. od Ślesina: *Schischyno* (1366)1519, *Sziscino* (1367)XV KW III 278, 291; *Sziszino* 1390, *Schyszyni* 1397 Lek II nr 1001, 2026; Boguchwał de *Szeszyno* 1435 KsgPoz 1, 149; *Scheschino* 1475 KszPoz 20, 29; in villa *Schyschyno* 1485 KsgGn 8, 10; medietate ville *Maioj Szyszyno* 1486 KsgPoz 10, 52; inter *maiozem Schyschyno* et minore *Schyschyno*, in villa et hereditate *Schyschyno* 1488 KsgPoz 10, 96; *Schyschyna duplex* 1511–23 ŁLB I 206; *Szyszyno maioj* 1535, *Szyszyno* 1564 ASK I 12, 481v, 545v; *Schiszino utraque* 1580, *Schissino* 1581, *Sziszino maioj* 1582 ASK I 13, 708, 645v, 591; *Ssyszyno maioj* 1588 ASK I 3, 540v; *Szyszyno maioj* 1618–20 PKal 206; *Szyszyno maioj* 1673 ASK I 74, 72; *Szyszyno* 1785 MpPerKu; *Szyszyn wielki* 1789 MKI(Tab 34, 44); *Szyszyn* 1793 MpPerKI; *Szyszyn* 1798 MpHopf XVI; *Gr. Szyszyn* 1802–03 MpGillyPr; *Szyszyn* 1827 Tabella II 230; *Szyszyn* 1839 MpKwat I 2; *Szyszyn* 1877 Zin II 215; *Szyszyn Wielki* 1892 SG XII 131; *Szyszyn* 1921 Sk

II 38; *Szyszyn*, -na 1982 WUN III 418. — Od n. os. *Szysza* (por. *Szysza* Chwalentsky 1400 Lek II nr 2457) lub *Szycha* SSNO V 344, z suf. -ino, od XVIII w. -in. Wymienione n. os. mogą pochodzić od ap. *szysz* 'szyszka' SEBr 562 lub być skrótowymi formami n. os. *Szyman* MalecChr 324, SEMot I 310. Człony dyferencyjne od łac. przym. *maior* 'większy', pol. *wielki* = niem. *gross* dla odróżnienia od n. sąsiedniej wsi *Szyszynek*. PS

Szyszyn zob. **Szyszyńskie Holendry**

Szyszyn Mały zob. **Szyszynek**

Szyszyn Wielki zob. **Szyszyn**

Szyszynek, cz. wsi Kijowiec, dawniej wś, koniń., gm. Ślesin; de *minori Schyschyno* 1463 KsgPoz 7, 323; inter maiorem Schyschyno et *minorem Schyschyno* 1488 KsgPoz 10, 96; *Zyschyno minor*, villa 1511–23 ŁLB I 208; In villis et hereditatibus *Szisszinko minori* 1554 KsgPoz 19, 204; *minori Sziszino* 1558 KsgPoz 19, 551v; *Szyszyno minor* 1564 ASK I 12, 545v; *Schiszino* utraque 1580, *Schissino Minor* 1581, *Sziszino maior* ... alia *minor* 1582 ASK I 13, 708, 645v, 591; *Szyszynko*, *Szyszyno minor* 1673 ASK I 74, 36v i 72; *Szyszynko*, *Szyszyno minor* seu *Szyszynko* 1674 ASK I 74, 167 i 218; *Szyszynek* 1783–84 RejKor 23; Wsie *Szyszyn Wielki* y *Mały* 1789 MKI(Tab 34, 44); *Szyszynek* 1793 MpPerKI; *Szyszynek* 1798 HstB I 627; *Szyszyniec* 1799 MpHopf XVII; *Szyszynek* 1802–03 MpGillyPr; *Szyszynek* 1827 Tabella II 230; *Szyszynek* 1839 MpKwat I 2; *Szyszynek* 1877 Zin II 215; *Szyszyno* Wielkie i *Małe*, *Szyszynek*, wś 1892 SG XII 131; *Szyszynek*, folw. i wś 1921 Sk II 38; *Szyszynek*, -nka 1982 WUN III 418. — Dawniej n. zestawiona, od n. m. *Szyszyno* (dziś *Szyszyn*), z członem dyferencyjnym od łac. przym. *minor* 'mniejszy', który wskutek uniwersalizacji został zastąpiony w XVI–XVII w. suf. -ko. W XVIII w. doszło do zmiany rodz. na męski (suf. -ek, efemerycznie równoważny suf. -ec), analogicznie do zmiany *Szyszyno* > *Szyszyn*. PS

Szyszyno zob. **Szyszyn**

Szyszyno Maior zob. **Szyszyn**

Szyszyno Małe zob. **Szyszynek**

Szyszyno Minor zob. **Szyszynek**

Szyszyńskie Holendry, wś, koniń., gm. Ślesin, 3 km na płn. od Ślesina: *Szyszyńskie Choledry* 1783–84 RejKor 142; *Hol. Szyszyńskie* 1793 MpPerKI; *Szyszyn*, Haul. 1798 HstB I 654; *Szyszyner H.* 1798 MpHopf XVI; *Szyszyniec H.* 1799 MpHopf XVII; *Kl. Szyszyn Hol.* 1802–03 MpGillyPr; *Szyszyn* 1827 Tabella II 230; *Hol. Szyszyńskie* 1839 MpKwat I 2; *Szyszyńskie Holendry*, kol. 1877 Zin II 215; *Голєндры Шисшинь* 1878 APPozn(54/815/0/6.1/5, k. 6); *Szyszyńskie Holendry*, kol. 1892 SG XII 131; *Wymyślin* 1897 KdWR-(Słupca); *Szyszyńskie Holendry*, wś 1902 Przew II 221; *Wymyślin* 1908 LudPTL XIV 90; *Szyszyńskie Holendry* 1933 SkBy 1696; *Szyszyńskie Holendry*, -kich -rów 1982 WUN III 418; gw. *šyšyjske* "ołyndry, -kix -ruf. — Początkowo n. zestawiona *Szyszyńskie Holendry* (też ze zmianą szyku członów); człon pierwszy od n. m. *Szyszyn* w formie przymiotnika, człon drugi od terminu osadniczego *holendry*, niem. *Hauland*, *Holländer*. Efemeryczna n. *Wymyślin* (: *wymysł*, *wymyśleć*) z suf. -in ma zapewne żartobliwy charakter. PS

Szytki, wś, biał., gm. Parczew, 1,5 km na płn.-wsch. od Parczewa: *Szytky* 1801–04 MpHeld; *Szytky* 1839 MpKwat VI 9; *Szytki* 1859 APLub-(35/95/0/10/420, k. 463); *Szytki* 1914 KdWR-(Parczew); *Szytki*, przedm. 1933 SkBy 1696; *Szytki*, -tek, cz. Parczewa 1971 UN 117, 5; *Szytki*, -tek 1982 WUN III 418. — Od nazw. *Szytko* RymSEN II 572, w formie pluralnej. Por. też nazw. *Wszytko* (: *wszytek*, *wszystek*) RymSEN II 706. IN

Szytkiejmy zob. **Żytkiejmy**

Szytnica zob. **Sitnica**

Szytno zob. **Sitno** (9)

Szywałd zob. **Budzów** (4), **Chelstów**, **Świercze** (1)

Szywałdek zob. **Chelstówek**

Szywele zob. **Szewele**

DODATKOWY WYKAZ SKRÓTÓW WPROWADZONYCH W T. XVII „NAZW MIEJSCOWYCH POLSKI”

Skróty źródeł, opracowań i czasopism

- AOVDeu – O. Lehnerdt, Alphabetisches Ortsverzeichnis des Deutschen Reiches. I–III. Dresden 1881–1882.
- APOpole – Archiwum Państwowe w Opolu.
- ARUC – Acta rectoralia Almae Universitatis studii Cracoviensis inde ab anno MCCCCLXIX. Editionem curavit Wladislaus Wisłocki. I, z. I–IV. Kraków 1893–1897.
- AVNB – W. Loewenberger von Schönholtz, Alphabetisches Verzeichnis sämtlicher Städte, Ortschaften und einzelner Besitzungen des Norddeutschen Bundes. I–II. Berlin 1869.
- BBKon – E. Kloß, Das Bürgerbuch der Stadt Konitz von 1550–1850. Quellen und Darstellungen zur Geschichte Westpreussens 13. Danzig 1927.
- BCzart – Biblioteka Książąt Czartoryskich w Krakowie.
- Bezłaj – F. Bezłaj, Etimološki slovar slovenskega jezika. I–V. Ljubljana 1977–2007.
- BiulZO – Biuletyn Urzędu Generalnego Pełnomocnika dla Ziem Odzyskanych. R. 1, nr 1–3. Lignica 1945.
- Brehm – J. Brehm, Entwicklung der evangelischen Volksschule in Masuren im Rahmen der Gesamtentwicklung der preussischen Volksschule von der Reformation bis zur Regierungszeit Friedrich Wilhelms I. Königsberg i. Pr. 1913.
- BSNetz – M. Beheim-Schwarzbach, Der Netzedistrikt in seinem Bestande zur Zeit der ersten Theilung Polens. I: ZHGP VII 188–262; II/1: ZHGP VII 382–426; II/2: ZHGP VIII 47–70; III: ZHGP VIII 121–210. Posen 1892–1893.
- BuczPam – M. Buczyński, Pamiątkowe nazwy miejscowe w językach słowiańskich. Lublin 1997.
- CalKość – E. Callier, Powiat kościański w XVI stuleciu. Szkic geograficzno-historyczny. Poznań 1885.
- CArtSupl – Cracovia artificium. Supplementa.
I: Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z najdawniejszych oficjaliów krakowskich w latach 1410–1412 oraz 1421–1424. Oprac. B. Przybyszewski. Wrocław 1985.
II: Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z archiwaliów kurialnych i kapitulnych w Krakowie 1433–1440. Oprac. B. Przybyszewski. Wrocław 1988.
III: Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z archiwów kurialnych i kapitulnych w Krakowie 1441–1450. Oprac. B. Przybyszewski. Kraków 1993.

IV: Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z archiwaliów kurialnych i kapitulnych w Krakowie 1451–1460. Oprac. B. Przybyszewski. Kraków 2001.

V: Cracovia artificum. Supplementa 1462–1475. Komentarz. Oprac. B. Przybyszewski. Kraków 2000.

- CatVar – Ordo Divini Officii Recitandi Sacrique Peregrandi ad Usus Almae Ecclesiae Metropolitanae et Archidioecesis Varsaviensis (...). Warszawa 1781–1913.
- Ceynowa – F. Cenôva [Ceynowa], Skôrb kaszëbskoslovjnskjè mòvè. Svjecè 1866–1868.
- ChlBiał – A. Chludziński, Toponimia powiatu białogardzkiego. Pruszcz Gdański 2008.
- ChlKol – A. Chludziński, Nazwy miejscowe powiatu kołobrzecznego. Pruszcz Gdański 2009.
- ChlNow – A. Chludziński, Nazwy miejscowe powiatu nowodworskiego (województwo pomorskie). Pruszcz Gdański 2020.
- Dal – V. I. Dal', Tolkovyj slovar' živogo velikoruskogo âzyka. I–IV. Izd. 3. S.-Peterburg–Moskva 1903–1909. [В. И. Даль, Толковый словарь живого великорусского языка. I–IV. Изд. 3. С.-Петербург–Москва 1903–1909].
- Dähnert – J. C. Dähnert, Sammlung gemeiner und besonderer Pommerscher und Rügischer Landes-Urkunden, Gesetze, Privilegien, Verträge, Constitutionen und Ordnungen. Zur Kenntni der alten und neueren Landes-Verfassung insonderheit des Königlich-Schwedischen Landes-Theils. I–V. Stralsund 1765–1770.
- DFD – Digitales Familiennamenwörterbuch Deutschlands. Akademie der Wissenschaften und der Literatur. <https://www.namenforschung.net/dfd/>
- Dileb – Diplomatarium Ileburgense. Urkunden-Sammlung zur Geschichte und Genealogie der Grafen zu Eulenburg. I–II. Hrsg. v. G. A. von Mülverstedt. I–II. Magdeburg 1877–1879.
- Ditt – H. Dittmaier, Rheinische Flurnamen. Bonn 1963.
- DPKW – Dokumenty polskie z archiwum dawnego Królestwa Węgier. I–VI. Oprac. S. A. Sroka. Kraków 1998–2019.
- EGG – Die Ergebnisse der Grund- und Gebäudesteuerveranlagung im Regierungsbezirk: I: Königsberg; II: Gumbinnen; III: Danzig; IV: Marienwerder; V: Posen; VI: Bromberg; VII: Stettin; VIII: Köslin; X: Breslau; XI: Liegnitz; XII: Oppeln; XIV: Frankfurt a. O. Herausgegeben vom Königlichen Finanzministerium. Berlin 1866–1869.
- eSESmocz – W. Smoczyński, Słownik etymologiczny języka litewskiego. Wyd. II poprawione i znacznie rozszerzone. [https://rromanes.org/pub/alii/Smoczyński W. Słownik etymologiczny języka litewskiego.pdf](https://rromanes.org/pub/alii/Smoczyński%20W.%20Słownik%20etymologiczny%20języka%20litewskiego.pdf) [Na prawach rękopisu].
- GHus – Geschichtschreiber der Husitischen Bewegung in Böhmen. I–III. Hrsg. K. Höfler. Wien 1856–1866.
- GSSachs – Geographische Specialtabellen des Churfürstenthums Sachsen und incorporirter Lande (...). Leipzig 1747.
- GStA PK – Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz in Berlin.
- HSil – N. Henel von Hennenfeld, Silesiographia, hoc est Silesiae delineatio brevis et succincta (...). Francofurti 1613.
- HSilB – N. Henel von Hennenfeld, Silesiographia Renovata. I–II. Wratislaviae et Lipsiae 1704.

- InwGr – Inwentarze starostw i dzierżaw powiatu grodzieńskiego 1789. Oprac. G. Krupiński. Wyd. II poprawione. Twardy Róg 2018.
- InwKiel – Inwentarz klucza kieleckiego biskupstwa krakowskiego z 1645 roku. Wyd. J. Muszyńska. Kielce 2003.
- IrkESUP – V. Īrkliēvs'kij, Etimologičnij slovník ukraїns'kih prizviš'. Prizvišeznavstvo. München 1987. [В. Ірклієвський, Етимологічний словник українських прізвищ. Прізвищезнавство. Мюнхен 1987].
- IuraVic – Iura Vicariorum. Kopiařiusz kolegium wikariuszy katedry poznańskiej. Wyd. T. Jurek. Poznań 2023.
- JaszGrod – T. Jaszczółt, Gmina Grodzisk k. Siemiatycz. Dzieje ziemi i mieszkańców. Grodzisk 2004.
- Jaszkin I – Ī. Ā. Āškin, Slovník belaruskich māscovyh geagrafičnyh tērminaŭ. Tapagrafiā, gidralogiā. Minsk 2005. [І. Я. Яшкін, Слоўнік беларускіх мясцовых геаграфічных тэрмінаў. Тапаграфія, гідралогія. Мінск 2005].
- JaszNapł – T. Jaszczółt, Napływ rycerstwa i szlachty na pogranicze mazowiecko-podlaskie w XV i pierwszej połowie XVI wieku (obszar dzisiejszego powiatu wysokomazowieckiego), [w:] Rody, rodziny Mazowsza i Podlasia. Źródła do badań genealogicznych. Red. D. K. Rembiszewska, H. Krajewska. Łomża 2013, s. 161–244.
- Junker – U. Junker, Urbarien aus dem Hirschberger Weichbild aus dem Jahre Ao. 1626. Bodnegg 2006.
- Kasiske – K. Kasiske, Das Deutsche Siedelwerk des Mittelalters in Pommerellen. Königsberg 1938.
- Kastner – A. Kastner, Archiv für die Geschichte des Bisthums Breslau. I–IV. Neisse 1858–1866.
- KatKar – Kataster Karoliński. Archiwum Państwowe we Wrocławiu, sygn. 82/164/0 (daw. zespół nr 305).
- KIBres – S. B. Klose, Von Breslau. Dokumentirte Geschichte und Beschreibung in Briefen. I–III. Breslau 1781–1782.
- Kluge – F. Kluge, Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache. Berlin 1960.
- KolbPz – O. Kolberg, Dzieła wszystkie. IX–XV: Poznańskie. Wrocław–Poznań 1962–1963.
- Koper – M. Koper, Powiat tomaszowski w pejzażu toponimicznym pogranicza polsko-ukraińskiego. Lublin 2019.
- Kraatz – Topographisch-statistisches Handbuch des Preußischen Staats (...). Unter Benutzung der Akten des Königlichen Justitz-Ministeriums. Hrsg. von Kraatz, Rechnungs-Rath. Berlin 1856.
- KrSchl – Der Kreis Schlawe. Ein pommersches Heimatbuch. Red. M. Vollack. I–II. Husum 1986–1989.
- KsgBiec – Księgi grodzkie bieckie. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/4/0 (daw. sygn. Castr. Biec.).
- KsgPł – Księgi grodzkie płockie. AGAD, sygn. 1/24/0.
- KsgPyz – Księgi sądu i urzędu grodzkiego w Pyzdrach. Archiwum Państwowe w Poznaniu, sygn. 53/21/0.

- KsgSąd – Księgi grodzkie sądeckie. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/7/0 (daw. sygn. Castr. Sandec.).
- KszBiec – Acta Terrestria Biecensia. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/1/0/5 (daw. sygn. Terr. Biec.).
- KszKr – Acta Terrestria Cracoviensia. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/1/0/1 (daw. sygn. Terr. Crac.).
- KszŁęcz – Księgi ziemskie łączyckie. Archiwum Główne Akt Dawnych, sygn. 1/66/0/1.
- KszNak – Księgi sądu ziemskiego w Nakle. Archiwum Państwowe w Poznaniu, sygn. 53/8/0.
- KszPilz – Księgi ziemskie pilzneńskie. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/3/0 (daw. sygn. Terr. Pilsn.).
- KszPoz – Księgi sądu ziemskiego w Poznaniu. Archiwum Państwowe w Poznaniu, sygn. 53/9/0.
- KTop – R. Kneifel, Topographie des kaiserl. königl. Antheils von Schlesien. I–II. Brünn 1804.
- KujMBP – S. Kujot, O majątkach biskupich na Pomorzu. RTNT II, 1880, s. 1–97.
- KUrb – W. Kuhn, Vier oberschlesische Urbare des 16. Jahrhunderts. Quellen und Darstellungen zur schlesischen Geschichte. Bd. 16. Würzburg 1973.
- KWKrak – Księga wójtowska krakowska 1442–1443. Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Krakowie. Przyg. do druku M. Niwiński, K. Jelonek-Litewka, A. Litewka. Kraków 1995.
- KZKrak II – Księga ziemska krakowska 2: 1394–1397. Wyd. W. Bukowski, M. Zdanek. StPPP, Seria II: Pomniki prawa polskiego, Dział I: Prawo ziemskie. III. Warszawa 2012.
- Laszuk – A. Laszuk, Zaścianki i królewsczyzny. Struktura własności ziemskiej w województwie podlaskim w drugiej połowie XVII wieku. Warszawa 1998.
- Ledebur – L. von Ledebur, Adelslexicon der Preußischen Monarchie. I–III. Berlin 1855–1858.
- LexerMH – M. Lexer, Mittelhochdeutsches Handwörterbuch. I–III. Leipzig–Stuttgart 1869–1878.
- LJas – W. Lubaś, Nazwy miejscowości powiatu jasielskiego, [w:] Studia z dziejów Jasła i powiatu jasielskiego. Red. J. Garbacik. Kraków 1964, s. 571–598.
- LNP – J. B. Walkowiak, Litewskie nazwiska Polaków. Słownik etymologiczno-frekwencyjny. Poznań 2019.
- LPCrac – Księga proskrypcji i skarg miasta Krakowa 1360–1422. Liber proscriptionum et querelarum civitatis Cracoviensis 1360–1422. Cz. I–II. Wyd. B. Wyrozumska. Kraków 2001.
- Lucae – F. Lucae, Schlesiens curiose Denckwürdigkeiten oder vollkommene Chronica Von Ober- und Nieder-Schlesien. Franckfurt am Mayn 1689.
- LudPTL – Lud. Organ Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Lwów, Kraków, Poznań 1895 i nn.
- Lustracje – Lustracje, dz. XVIII, Metryka Koronna. AGAD
- MalecChrz – M. Malec, Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce. Kraków 1994.
- Malicki – J. Malicki, Nazwy miejscowe Śląska w języku czeskim. Wrocław 2002.
- MarPogr – J. Maroszek, Pogranicze Litwy i Korony w planach króla Zygmunta Augusta. Z historii dziejów realizacji myśli monarszej między Niemnem a Narwią. Białystok 2000.

- MarSzep – J. Maroszek, Dzieje obszaru gminy Szepietowo w XV–XX wieku. Szepietowo 2006.
- MarWys – J. Maroszek, Dzieje powiatu Wysokie Mazowieckie (1866–2006). Białystok 2008.
- Masovia – Mitteilungen der Litterarischen Gesellschaft Masovia. I–XXXIII. Lötzen, Königsberg 1895–1928.
- Modzelewski – K. Modzelewski, Organizacja gospodarcza państwa piastowskiego X–XIII wiek. Wyd. II poprawione. Poznań 2000.
- MpFCr – F. B. Wernher, Das Fürstenthum Crossen mit denen Sternbergischen und Scwibus-sischen [!] Creyssen in Nieder-Schlesien wie auch den Oder Pass Fürstenberg. Wratislaviae 1746.
- MpGüssNM – F. L. Güssefeld, Charte von der Neumark die ursprünglichen Kreise derselben vorstellend. Nürnberg 1796.
- MpLiesg – Koenigreich Galizien und Lodomerien hrsg. im Jahre 1790 von [Joseph] Liesganig. Nach den vorzüglichsten neuern Hülfquellen vermehrt und verbessert von dem k.k. oest. Generalquartiermeisterstabe im Jahre 1824. Wien 1824.
- MpPesch – General-Karte von dem Regierungs-Departement Posen im Grossherzogthum Posen entworfen u. gez. von E. Peschell. Auf den Stein gez. u. grav. von Anton Freudenreich. (Arkusze I–XVII). [Posen] 1821.
- MpSotzOppol – Das Fürstenthum Oppeln oder der Oppelnsche, Falkenbergsche, Lublinitzsche, Rosenbergsche, Gros Strehlitzsche, Coselsche, Toster und Neustädtische Kreis nebst der freyen Standesherrschaft Beuthen oder dem Beuthener Kreise. Gez. von I. W. Wieland und verb. von Schubarth, jetzt aber umgearb. u. verm. von D. F. Sotzmann. Nürnberg 1813.
- MpTBor – O. H. Örnehufvud [Gothus], Tractuum Borussiae, circa Gedanum et Elbingam, ab incolis Werder appellati, cum adiuncta Neringia, nova et elaboratissima delineatio. 1645.
- Murzaev – È. M. Murzaev, Slovar' narodnyh geografičeskikh terminov. Moskva 1984. [Э. М. Мурзаев, Словарь народных географических терминов. Москва 1984].
- NTKZRos – Novaâ topografičeskaâ karta Zapadnoj Rossii. 1:84 000. 1885–1917 [tzw. dwuwior-stówka]. [Новая топографическая карта Западной России. 1:84 000. 1885–1917].
- ODMA – Opisanie dokumentov i bumag, hranâšihsâ v Moskovskom arhive Ministerstva ũsticii. I–XXI. Sankt-Peterburg, Moskva 1869–1921. [Описание документов и бумаг, хранящихся в Московском архиве Министерства юстиции. I–XXI. Санкт-Петербург, Москва 1869–1921].
- OF – Ostpreussische Folianten. Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz in Berlin (GStA PK).
- OKPLit – Ordinaciâ korolevskih puš v lestničestvah byvšego velikogo knâžestva Litovskogo, sostavlennye po instrukcii korolâ Vladislava IV, komissarami Vilenskim kanonikom i korolevskim sekretarem Petrom Dalmatom Isajkovskim i Upitskim maršalkom Hristoforom Belozorom v 1641 g. Predsêdatel': Âkov" Feodorovič" Golovackij. Vil'na 1871. [Ординация королевских пуш в лестничествах бывшего великого княжества Литовского, составленные по инструкции короля Владислава IV, комиссарами Виленским каноником и королевским секретарем Петром

- Далматом Исайковским и Упитским маршалком Христофором Белозором в 1641 г. Предсѣдатель: Яковъ Ѳеодоровичъ Головацкій. Вильна 1871].
- OpRukWil – Opisane Rukopisnogo otdeleniâ Vilenskoj publičnoj biblioteki. I–V. Vil'na 1895–1906. [Описание Рукописного отделения Виленской публичной библиотеки. I–V. Вильна 1895–1906].
- Polaszewski – L. Polaszewski, Własność feudalna w województwie kaliskim w XVI wieku. Prace Komisji Historycznej XXVIII. Poznań 1976.
- Popis1528 – Perapis vojska Válikaga knástva Litoŭskaga 1528 goda. Metryka Válikaga knástva Litoŭskaga. Kn. 523. Kn. Publičnyh spraŭ 1. Minsk 2003. [Перапіс войска Вялікага княства Літоўскага 1528 года. Метрыка Вялікага княства Літоўскага. Kn. 523. Kn. Публічных спраў 1. Мінск 2003].
- PrPB – Preussische Provinzial-Blätter, I–XII (1829–1834), później Vaterländisches Archiv für Wissenschaft, Kunst, Industrie und Agrikultur, oder Preußische Provinzial-Blätter, XIII–XXVII (1835–1842), Archiv für vaterländische Interessen oder Preußische Provinzial-Blätter. Neue Folge, XVIII–XXXIV (1842–1845), Neue Preußische Provinzial-Blätter, [XXXV–XLVI] (1846–1851), Der neuen Preußischen Provinzial-Blätter andere Folge, [XLVII–LVIII] (1852–1857), Der neuen Preußischen Provinzial-Blätter dritte Folge (1858–1866).
- PZH – Przemyskie Zapiski Historyczne. Studia i materiały poświęcone historii Polski Południowo-Wschodniej. Przemysł 1974 i nn.
- RAAOp – Rocznik Administracji Apostolskiej Śląska Opolskiego. Opole 1947.
- Ramułt – S. Ramułt, Statystyka ludności kaszubskiej. Kraków 1899.
- RauerHM – K. F. Rauer, Hand-Matrikel der in sämtlichen Kreisen des Preussischen Staats auf Kreis- und Landtagen vertretenen Rittergütern. Berlin 1857.
- RegGŚl – Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku. Regesty listin ułożonych v Horním Slezsku. I–IV. Red. A. Barciak, K. Müller. Wrocław–Opava–Katowice–Opole 2004–2021.
- RegLöw – H. Wesemann, P. Kleber, J. Ennen, Regesten zur Geschichte der Stadt Löwenberg i. Schl. Beilage zum Jahresbericht über das Realgymnasium i.E. (Frankfurter System) zu Löwenberg i. Schl. Löwenberg 1912–1913.
- RejKor(rps) – F. Czaykowski, Registr dyecezyów. Archiwum Diecezjalne w Łowiczu (bez sygnatury). [1783–1784].
- RepGn – S. Librowski, Repertorium akt wizytacji kanonicznych dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej. Cz. I–IV. Lublin 1974–1977 (opublikowano w ABMK XXVIII–XXXIV, XXXVII).
- RepNM – E. Joachim, P. van Niessen, Repertorium der im Kgl. Staatsarchive zu Königsberg i. Pr. befindlichen Urkunden zur Geschichte der Neumark. Schriften des Vereins für Geschichte der Neumark, III, 1895, s. 1–305.
- RJAZU – Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. I–XXIII. Red. Đ. Daničić i in. Zagreb 1880–1976 [tzw. Rječnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti].
- RospSk – S. Rospond, Skorowidz ustalonych nazw miejscowości na Ziemiach Odzyskanych według uchwał Komisji Ustalania Nazw Miejscowości przy Ministerstwie Administracji Publicznej. Wrocław 1948.

- RyżSP – Sokołów Podlaski. Dzieje miasta i okolic. Red. G. Ryżewski. Białystok–Sokołów Podlaski 2006.
- RyżSzt – G. Ryżewski, Sztabin. Dzieje obszaru gminy Sztabin od czasów najdawniejszych do współczesności. Białystok–Sztabin 2002.
- SBP – Stadtbuch von Posen. Erster Band: Die mittelalterliche Magistratsliste. Die ältesten Protokollbücher und Rechnungen. Oprac. A. Warschauer. Posen 1892.
- SchemTarn – Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioecesis Tarnoviensis [od 1885 r.: Schematismus Universi Venerabilis Cleri Saecularis et Regularis Dioeceseos Tarnoviensis]. Tarnoviae 1827–1935.
- SchmittSt – F. W. F. Schmitt, Geschichte des Stuhmer Kreises. Thorn 1868.
- SchOL – C. G. Schümberg, Das zur Zeit des Regierungsantritts des Durchlauchtigsten, Gnädigsten Fürsten und Herrn, Herrn Friedrich August des Dritten, Herzog zu Sachsen, des heil. Röm. Reichs Erz-Marschalls und Churfürstens [et]c. [et]c. an beyder Herren Stände hohen und niedern Herren Officianten, an Herrschaften, an Gelehrten, Theologen, Juristen, Medicinern, Schullehrern, in Städten und auf dem Lande lebende Marggrathum Ober-Lausitz (...). Budißin 1769.
- SDKrzem – F. A. Doubek, A. F. Schmid, Das Schöffebuch der Dorfgemeinde Krzemienica aus den Jahren 1451–1482. Leipzig 1931.
- SkNP – Skorowidz Niemiecko-Polski i Polsko-Niemiecki miast, miasteczek i większych wsi Prus Książęcych i Królewskich, W. Ks. Poznańskiego i Śląska ułożony na podstawie map 1:750000 z uwzględnieniem źródeł naukowych: W. Kętrzyńskiego, Z. Światopełk-Słupskiego, Słownika Geograficznego i i. Warszawa 1919.
- Skul – T. Skulina, Staroruskie imiennictwo osobowe. Cz. I–II. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1973–1974.
- Sm VIII – A. Semrau, Die Siedlungen im Kammeramt Fischau (Komturei Christburg) im Mittelalter. Mitteilungen des Copernicus-Vereins für Wissenschaft und Kunst zu Thorn 44, 1936, s. 1–154.
- SudZach – Historyczny krajobraz kulturowy zachodnich Sudetów. Wstęp do badań. Red. J. Piekalski. Wrocław 2020.
- SZagP – Mały słownik zaginionej polszczyzny. Red. F. Wysocka. Kraków 2003.
- ŚSHT – Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne. Katowice 1968 i nn.
- TarLan – Tarifa Lanealis Posnaniensis, & Calissiensis, Palatinatum, in Majori Polonia Reperibulum, ex Tarifis Generosorum Hectoris Koszutski Posnaniensis Anno 1619. Petri Gniewosz Calissiensis Anno 1620. Lanealium Exactorum (...) Reducta. Posnaniae 1766.
- UGB – Monumenta Germaniae Franciscana. 2. Abteilung: Urkundenbücher. I. Band: Die Kustodien Goldberg und Breslau. 1. Teil: 1210–1517. Düsseldorf 1917.
- UN(mps) – Niepublikowane maszynopisy Urzędowych nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych, w zbiorach IJP PAN. 45: powiat pajęczański 1972; 138: powiat płoński 1971; 144: powiat sierpecki 1972.
- VerdN – Namensänderungen ehemals preussischer Gemeinden von 1850 bis 1942: (Mit Nachträgen bis 1950.) Ein Schlüssel zu d. Umbenennungen, Eingemeindungen u.

- Zusammenschlüssen von Stadt- u. Landgemeinden während e. Jahrhunderts. Neustadt an der Aisch 1971.
- Vidoeski – B. Vidoeski, Geografskata terminologija vo dialektite na makedonskiot jazik. Skopje 1999. [Б. Видоески, Географската терминологија во диалектите на македонскиот јазик. Скопје 1999].
- Vitoldiana – Vitoldiana. Codex privilegiorum Vitoldi Magni Ducis Lithuaniae 1386–1430. Zebrał i wydał J. Ochmański. Warszawa–Poznań 1986.
- VLeg – Volumina Legum, I–VIII, Warszawa 1732–1782; IX, Kraków 1889; X, Poznań 1952.
- VOPPB – Verzeichniss sämmtlicher Ortschaften des preussischen Post-Bezirks. I–II. Berlin 1864–1866.
- WDekMiech – J. Wiśniewski, Dekanat miechowski. Radom 1917.
- WDekOpat – J. Wiśniewski, Dekanat opatowski. Radom 1907.
- Wilczewski – T. Wilczewski, Nazwy miejscowości na Kaszubach. Gdańsk 2015.
- WizKoc – Wizytacja generalna kościołów katolickich kociewskich i niektórych innych w r. 1765 [I: Kociewie: Dodatek regionalny „Gońca Pomorskiego” i „Dziennika Starogardzkiego” poświęcony sprawom ziemi kociewskiej, 1 (1938), nr 2, s. 11–15, nr 3, s. 20–24, nr 4, s. 27–32, nr 5, s. 34–39, nr 6, s. 46–48; II: Kociewie (...), 2 (1939), nr 1, s. 5–6].
- Zarański – S. Zarański, Geograficzne imiona słowiańskie zestawione alfabetycznie według nazw ich niemieckich, włoskich, rumuńskich, węgierskich i tureckich, z dodaniem niektórych łotyskich i innych zagranicznych spolszczonych. Kraków 1878.
- ZeillerAPL – M. Zeiller, Anderte Beschreibung deß Königreichs Polen und Großherzogthumbs Lithauen. Ulm 1657.
- ZeillerBP – M. Zeiller, Topographia Electoratus Brandenburgici, et Ducatus Pomeraniae, etc. das ist Beschreibung der Vornehmsten und bekantisten Stätte und Plätze in dem hochlöblichsten Chur-fürstenthum und March Brandenburg, und dem Hertzogtum Pommeren. [Frankfurt, Main] 1652.
- ZGeh – K. Lorenz, Mittelalterische Waldwirtschaft im Stober- und Malapanengebiet. „Der Oberschlesier”, 14 (1932), z. 9, s. 487–497.
- ZHGP – Zeitschrift der Historischen Gesellschaft für die Provinz Posen, zugleich Zeitschrift der Historischen Gesellschaft für den Netzedistrikt zu Bromberg. I–XXX. Posen 1885–1918.

Skróty językowe

etym. – etymologia

pocz. – początek

Zestawili: Mikołaj Dunikowski i Paweł Swoboda